

SAMPO GROUP

VUOSIKERTOMUS
2016

SISÄLTÖ

Konserni	3
Hallinnointi	46
Hallituksen toimintakertomus	64
Riskienhallinta	100
Tilinpäätös	185
Kalenteri ja yhteystiedot	293

Konserni

Konsernijohtajan katsaus	4
Vuosi 2016 lukuina	7
Strategia	9
If Vahinkovakuutus – turvallisuutta ja vakautta	10
Mandatum Life – rahan ja hengen asiantuntija	11
Konsernin rakenne	13
Organisaatio	14
Liiketoiminnat	15
If Vahinkovakuutus	16
Nordea	17
Mandatum Life	18
Henkilöstö	20
Henkilöstöasiat Ifissä	22
Henkilöstöasiat Mandatum Lifessa	28
Yritysvastuu	33
Yritysvastuu Ifissä	33
Yritysvastuu Mandatum Lifessa	39

Konsernijohtajan katsaus

Hyvä vuosi poliittisista yllätyksistä huolimatta

Vuosi 2016 yllätti käännteillään monet – myös meidät. Yllätyksistä huolimatta konsernin tuloksesta tuli erittäin hyvä.

Kuluneena vuonna sijoitusmarkkinoilla koettiin melkoisia käännteitä. Vuoden alussa pörssikurssit romahtivat Kiinan kasvunäkymien heikennyttyä. Juhannuksen tienoilla Brexit-kansanäänestyksen tulos pelästytti markkinat ja sysäsi punnan voimakkaaseen luisuun. Syksymmällä pörssikursseja ravisutti pelko Yhdysvaltain presidentinvaalien lopputuloksesta. Vaalien ratkettua markkinat niiasivat, mutta toipuivat silti yllättävästä tuloksesta nopeasti. Vuoden viimeisellä neljänneksellä sijoitusmarkkinoilla nähtiin lopulta kunnan loppukiri.

Yhdysvaltain presidentinvaalien tulos syytti kaikessa yllättävyydessään finanssialalla jopa toivonkipinän: Uskon finanssialan sääntelyn purkamiseen tai ainakin lisäsääntelyä koskevien suunnitelmien lykkäämiseen. Sääntelyn tulevaisuus jää nähtäväksi, mutta jos Yhdysvallat aikoo Trumpin johdolla purkaa sääntelyä, on myös Euroopan ryhdyttävä samansuuntaisiin toimiin.

Euroopan on vastattava säännösten purkuun, koska emme voi antaa yhdysvaltalaispankeille perusteetonta kilpailuetua noudattamalla täällä kireämpää sääntelyä kuin Atlantin vastarannalla. Tähän on ryhdyttävä siksikin, että ala on poliittisen kilpalaulannan tuloksena monilta osin selvästi ylisäännelty. Hyvä ensiaskel sääntöjen purkamisessa olisi kannustaa finanssialan yhtiöitä pääomien keräämiseen vapauttamalla kaikista vakavaraisimmat pankit osasta nykysäännöksiä. Ilman selkeää mekanismia sääntelyn purkamiseksi ei ylisääntelystä Euroopassa käytännössä päästä eroon.

Vuoden 2016 alussa voimaan tullut Solvenssi II -säännöstö ei vaikuttanut liiketoimintaamme, sillä uuteen vakavaraisuussäännöstöön valmistauduttiin hyvissä ajoin ja vakavaraisuutemme ylittää viranomaisten minimivaatimukset selkeästi. Sijoitusallokaatiota ei ole ollut myöskään tarpeen muuttaa uuden säännösten voimaantultua.

Ifin yhdistetty kulusuhde ylsi uuteen ennätykseen

Ennustettavuus ja tasainen tuloskehitys ovat meille tärkeitä. Vahinkovakuutustoiminnan kulmakivi onkin *underwriting excellence* eli keskittyminen riskien arviointiin ja oikeudenmukaiseen hinnoitteluun. Tämän ohella tehokkuutta on lisätty tekemällä internetiin mittavia panostuksia ja automatisoimalla korvauskäsittelyä.

Kuluneena vuonna sääolot olivat puolellamme, ja toimintakulusuhde sekä yhdistetty kulusuhde ylsivät uusiin ennätyksiin. Yhdistetty kulusuhde oli 86,1 prosenttia ilman kertaeriä.

Asiakkaat haluavat digitaalista palvelua. Jo yli kolmasosa vahinkoilmoituksista tehdään verkossa, jossa myös kasvava osuus korvauskäsittelystä tapahtuu. Internet kasvattaa osuuttaan myös myynissä: Vakuutusten myynti verkossa kasvoi viime vuonna 25 prosenttia. If onkin internetin hyödyntämisessä oman alansa selkeä edelläkävijä Pohjoismaissa.

Nordean vakavaraisuus erittäin vahva

Osakkuusyhtiömme Nordea osoitti jälleen, että sillä on vahva kyky kumuloida pääomia. Konsernin ydinvakavaraisuussuhde (CET1) vahvistui vuoden 2016 viimeisen neljänneksen lopulla uuteen ennätykseen 18,4 prosenttiin. Nordea pystyi jälleen myös hienoisesti nostamaan osinkoehdotustaan, josta olemme suurimpana omistajana hyvinkin iloisia.

Nordean uusi toimitusjohtaja on ensimmäisenä vuotenaan koonnut oman tiiminsä. Seuraavaksi siirrytään suunnitelmista toteutusvaiheeseen. Nordean suurista muutoshankkeista tietojärjestelmähanke on edennyt suunnitellusti ja uudessa peruspankkijärjestelmässä lanseerattiin jo ensimmäinen tuote. It-investoinneista odotellaan tulevana vuosina merkittäviä hyötyjä.

Vuodenvaihteessa Nordeassa uudistettiin yhtiön juridinen rakenne fuusioimalla Suomen, Tanskan ja Norjan tytäryhtiöt emoyhtiö Nordea Bank AB:hen. Pankkitoiminnasta Suomessa, Tanskassa ja Norjassa vastaavat nyt paikalliset sivuliikkeet. Tämä mahdollistaa selkeästi ketterämmän ja vähemmän byrokraattisen toimintamallin – mitä asiakkaat arvostavat.

Mandatum Lifen maksutulo loppuvuonna vahvassa kasvussa

Mandatum Lifen tulos ennen veroja parani 210 miljoonaan euroon erityisesti erinomaisen sijoitustoiminnan tuloksen ansiosta. Yhtiö on nyt vahvassa tuloskunnossa ja pystyy jatkossakin takomaan hyvää tulosta.

Henkivakuutuksen maksutulokehitys oli vahvaa. Maksutulo kasvoi viimeisellä vuosineljänneksellä jopa 46 prosenttia. Pääpainopistealueeksi valittujen sijoitussidonnaisten tuotteiden maksutulo ja sijoitussidonnaisen vakuutusvelan määrä nousivat molemmat korkeammiksi kuin koskaan.

Mandatum Life ja Danske Bank sopivat loppusyksystä kaupasta, jossa Dansken jakeluverkostossa Suomessa myyty, Mandatum Lifen vakuutuskanta siirtyy Danske Bankille. Kantaan sisältyy lähes yksinomaan sijoitussidonnaisia sopimuksia ja lainaturvasopimuksia. Siihen liittyvä vastuuvetäjä oli vuoden 2016 lopussa 3,2 miljardia euroa. Kannansiirron odotetaan tapahtuvan aikaisintaan vuoden 2017 viimeisen vuosineljänneksen aikana.

Topdanmarkista tehty ostotarjous oli menestys

Syyskuussa teimme pakollisen ostotarjouksen tanskalaisesta vahinkovakuutusyhtiöstä Topdanmarkista omistusosuutemme ylitettyä ostotarjourajan. Ostotarjous osoittautui menestykseksi, sillä sen tuloksena omistusosuutemme nousi yli 41 prosenttiin Topdanmarkin osakkeista.

Tilikauden päättymisen jälkeen esitimme Topdanmarkin huhtikuussa 2017 kokoontuvalle yhtiökokoukselle muutosta yhtiön voitonjakopolitiikkaan. Ehdotuksemme mukaan Topdanmark siirtyy omien osakkeiden ostosta osingonjakoon. Samalla esitimme, että Topdanmarkin hallitukseen tänä keväänä valittavista jäsenistä puolet eli kolme henkeä tulisi konsernistamme.

Koronousuun on varauduttu

Korkotaso on edelleen ennätyksellisen matala, ja erityisesti Ruotsissa korot ovat epänormaalin alhaisella tasolla maan vireä talouskasvu huomioiden. Yhdysvaltain ja Euroopan korkoero on helmikuussa 2017 tätä kirjoittaessani suurempi kuin koskaan aiemmin.

Olemme varautuneet korkojen mahdolliseen nousuun: Korkosalkkumme duraatio on lyhyempi kuin kilpailijoillamme ja vakuutusyhtiöidemme vastuovelka on monilta osin diskontattu muita toimijoita matalammalla korolla. Lisäksi Nordea pankkina itse asiassa hyötyisi koronnoususta. Korkojen noustessa Sampo onkin keskeisiä kilpailijoitaan paremmissa asemissa.

Osinko kasvaa kahdeksatta kertaa peräkkäin

Tavoitteenamme on ollut tasaisesti kasvava osinko. Tässä on onnistuttu vuodesta 2009 alkaen: Tämä on jo kahdeksas peräkkäinen kevät, jolloin pystymme nostamaan osinkoehdotustamme. Hallituksen yhtiökokoukselle ehdottama osinko vuodelta 2016 on 2,30 euroa osakkeelta. Maksettavan osingon

kokonaismäärä on lähes 1,3 miljardia euroa. Tämä on kaikkein aikojen suurin osinkoehdotus. Kaiken kaikkiaan olemme 2000-luvulla jakaneet osinkoina yhteensä 10,9 miljardia euroa.

Omistaja-arvon kasvattaminen on päätehtävämme myös vuonna 2017. Vaikka tulevien osinkojen suuruutta en luonnollisestikaan halua ennalta arvioida, pyrimme jatkossakin kasvavaan voitonjakoon.

Lopuksi haluan kiittää henkilöstöämme yhtiön hyväksi tehdystä työstä. Samalla esitän kiitokseni asiakkaillemme – joista monet ovat osakkeenomistajiamme – Sampoa kohtaan osoitetusta luottamuksesta.

Kari Stadigh
Konsernijohtaja

Vuosi 2016 lukuina

Avainluvut Sampo-konserni, 2016

Milj. €	2016	2015	Muutos, %
Tulos ennen veroja	1 871	1 888	-1
Vahinkovakuutus	883	960	-8
Osakkuusyhtiö (Nordea)	773	751	3
Henkivakuutus	210	181	16
Omistusyhteisö (pl. Nordea)	6	-1	-
Tilikauden tulos	1 650	1 656	0
	2016	2015	Muutos
Tulos/osake, euroa	2,95	2,96	-0,01
Tulos/osake markkina-arvoin, euroa	3,14	2,79	0,35
Substanssi/osake, euroa	24,86	23,79	1,07
Keskim. henkilöstömäärä (FTE)	6 780	6 755	25
Konsernin vakavaraisuussuhde, %	154	145	9
Oman pääoman tuotto, %	15,0	14,0	1,0

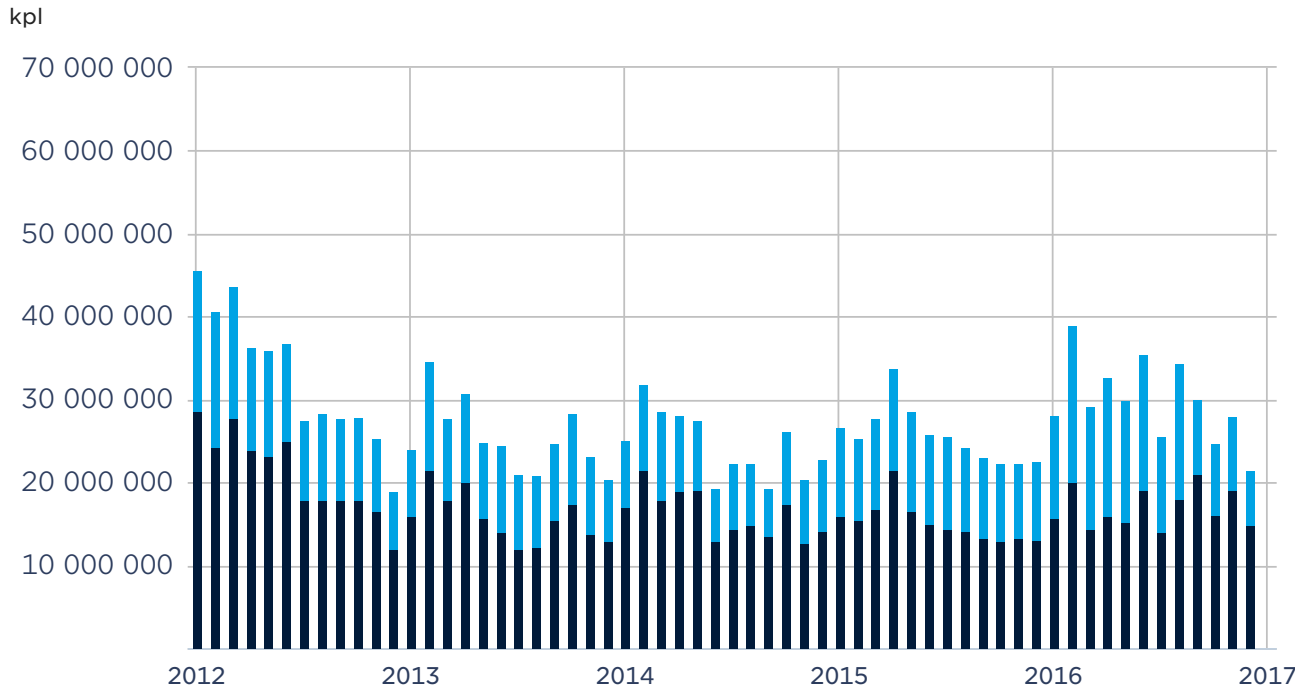
Tuloslaskelmaeriä vertaillaan edellisen vuoden vastaavan ajankohdan lukuihin. Tase-erien vertailuajankohtana on vuoden 2015 lopun tilanne, jollei toisin ole ilmoitettu.

Osakkeen hinta Sampo Oyj, 2012-2016

Osakkeen vaihto kuukausittain

Sampo Oyj, 2012-2016

- Osakkeen vaihto, muut markkinapaikat
- Osakkeen vaihto, Nasdaq Helsinki

Osakkeen perustiedot

A-osake		B-osake	
Pörssi	Nasdaq Helsinki	ISIN-koodi	FI0009006613
Lista	OMXH Suuret yhtiöt	Osakkeiden lukumäärä (listaamaton)	1 200 000
Toimiala	Rahoitus	Äänimäärä/osake	5/osake
Listautumispäivämäärä	14.1.1988		
Kaupankäyntitunnus	SAMPO (OMX)		
ISIN-koodi	FI0009003305		
Osakkeiden lukumäärä	558 800 000		
Äänimäärä/osake	1/osake		

Keskinäinen Vakuutusyhtiö Kaleva omistaa kaikki B-sarjan osakkeet. B-sarjan osake voidaan osakkeenomistajan vaatimuksesta muuttaa A-sarjan osakkeeksi.

Strategia

Sampo-konserni luo omistaja-arvoa tehokkailla ja erittäin kannattavilla liiketoiminnoilla ja sijoituksilla tilanteissa, joissa tuottopotentialin arvioidaan olevan korkea ja riskien hallittavissa. Osakkeenomistajat hyötyvät syntyvästä arvonnoususta korkean ja vakaan osinkotuoton muodossa. Sampo Oyj jakaa edelleen tyttäriltään ja osakkuusyhtiöiltään saamansa osingot osakkeenomistajilleen.

Sampo-konsernin liiketoiminta-alueet ovat vahinko- ja henkivakuutus. Vahinkovakuutusta harjoitetaan If-brändin ja henkivakuutusta Mandatum Life-brändin alla. Konserni on myös Pohjoismaiden johtavan pankin Nordean suurin omistaja. Sammolla ei ole tiukasti määriteltyä konsernitason strategiaa, mutta sen liiketoiminta-alueille on määritelty selkeät oman pääoman tuottotavoitteisiin perustuvat strategiat.

Emoyhtiö Sampo Oyj:n A-osake on listattu Nasdaq Helsingissä. Emoyhtiö asettaa tyttärilleen taloudelliset tavoitteet. Vahinko- ja henkivakuutustoiminnoissa oman pääoman tuoton on ylitettävä 17,5 prosenttia. Lisäksi vahinkovakuutuksessa on asetettu erillinen tavoite yhdistetylle kulusuhteelle, jonka tulee alittaa 95 prosenttia jokaisena vuonna.

Taloudelliset tavoitteet 2016

	Tavoite	Toteutunut 2016
 If Vahinkovakuutus Painopisteenä underwriting	RoE 17,5 % Yhdistetty kulusuhde < 95 %	RoE 25,3 % Yhdistetty kulusuhde 84,4 %
 Sampo Oyj Omistaja-arvon luominen	Osinko, % tuloksesta \geq 50 %	Osinko, % tuloksesta 78 %*
 Mandatum Life Painopisteenä sijoitus-sidonnainen vakuuttaminen	RoE 17,5 %	RoE 15,9 %

* Perustuu hallituksen ehdotukseen 8.2.2017

Voitonjakopolitiikka

Sampo Oyj, konsernin pörssinoteerattu emoyhtiö, on hyvä osingonmaksaja. Sammon tavoitteena on jakaa vähintään 50 prosenttia konsernin nettotuloksesta osinkoina. Omien osakkeiden ostoilla voidaan

täydentää voitonjakoa. Hallitus ehdottaa yhtiökokoukselle vuodelta 2016 jaettavaksi 2,30 euron osakekohtaisen osingon. Ehdotettu osinko on 78 prosenttia nettotuloksesta.

If Vahinkovakuutus – turvallisuutta ja vakautta

Ifin visio on tarjota vakuutustuotteilla turvaa ja vakautta asiakkaiden päivittäiseen elämään ja liiketoimintaan. Pyrkimyksenä on olla asiakkaiden parhaimpana pitämä vakuutusyhtiö niin Pohjoismaissa kuin Baltiankin vakuutusmarkkinoilla. Visio heijastuu asiakaslupaukseen: ”Ole huoletta. Me autamme.”

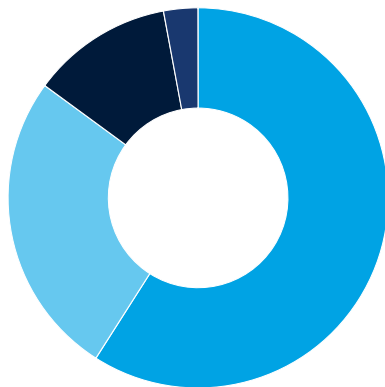
If on Pohjoismaiden johtava vahinkovakuuttaja, jolla on yli 3,7 miljoonaa asiakasta Pohjoismaissa ja Baltiassa. If tarjoaa kattavan valikoiman vahinkovakuutusratkaisuja ja -palveluja laajalle asiakaskunnalle yksityishenkilöistä suuryrityksiin.

If toimii kaikissa Pohjoismaissa ja hyödyntää toimintansa laajuutta ja osaamistaan kaikilla toiminta-alueillaan. Yhtiön kilpailukyvyyn takaava menestystekijä on toiminnan jatkuva kehittäminen.

Vakuutusliiketoiminnan painopistealueena on jo yli vuosikymmenen ollut kilpailijoita parempi riskien arviointi ja hinnoittelu, ja tämän myötä parhaan tuote- ja palveluvalikoiman tarjoaminen asiakkaille.

Ifin liiketoiminta Pohjoismaissa on jaettu asiakaskunnan mukaisiin liiketoiminta-alueisiin. Lisäksi Baltia muodostaa erillisen liiketoiminta-alueen, joka kattaa kaikki kolme Baltian maata.

Maksutulo liiketoiminta-alueittain If Vahinkovakuutus, 2016

- Henkilöasiakkaat **59 %**
- Yritysassiakkaat **26 %**
- Suurasiakkaat **12 %**
- Baltia **3 %**

- **Henkilöasiakkaat** on Ifin suurin liiketoiminta-alue. Ifillä on yli kolme miljoonaa henkilöasiakasta, ja se on markkinajohtaja Pohjoismaissa.
- Ifin **Yritysassiakkaat**-liiketoiminta-alue on Pohjoismaiden suurin yritysvarakuutusten tarjoaja, ja sillä on yli 350 000 asiakasta. Liiketoiminta-alueen osuus Ifin vakuutusmaksutulosta on lähes kolmannes. Yritysassiakkaiksi lasketaan yritykset, jotka työllistävät maksimissaan 500 henkilöä.
- **Suurasiakkaat** -liiketoiminta-alue on Pohjoismaiden johtava suuryritysten vakuuttaja, jolla on noin 1 300 asiakasta. Asiakkaita ovat yritykset, joiden liikevaihto on yli 50 miljoonaa euroa ja jotka työllistävät yli 500 henkilöä.
- **Baltia**-liiketoiminta-alue tarjoaa vahinkovakuutuksia sekä henkilö- että yritysasiakkaille. If on Baltian alueen toiseksi suurin vahinkovakuuttaja, ja asiakkaita liiketoiminta-alueella on noin 350 000.

Ollakseen visionsa mukaisesti asiakkaiden keskuudessa parhaimpana pidetty vakuutusyhtiö, If toteuttaa kolmeen päätavoitteeseen perustuvaa strategiaa:

- **Tyytyväisimmät asiakkaat ja keskittyminen arvon luomiseen asiakkaille**
Tämän tavoitteen saavuttamiseksi Ifillä on oltava kattavin ymmärrys asiakkaiden vakuutustarpeista, ja vastaavasti paras kyky arvioida ja hinnoitella riskejä. If pyrkii olemaan toimialansa palvelukeskeisin yhtiö ja kehittää jatkuvasti digitaalisia palveluitaan.
- **Euroopan asiantuntevimmat ja innovatiivisimmat vakuutusalan osaajat**
If kehittää jatkuvasti riskien arviointi- ja hinnoitteluprosessejaan niin kutsutun ”Best in Risk” -konseptin mukaisesti. Tämä tarkoittaa riskienhallinnan kokonaisvaltaista ymmärtämistä organisaation kaikilla tasoilla.

- **Vakaa kannattavuus erinomaisen riskien arvioinnin ja hinnoittelun sekä operatiivisen tehokkuuden kautta**

Ydinliiketoiminnan kannattavuus saavutetaan riskien oikean arvioinnin ja hinnoittelun kautta. Myös jatkuva pyrkimys kustannustehokkuuteen, riskitasapainotettu sijoitusstrategia ja

luottokelpoisuus myötävaikuttavat omalta osaltaan vahvan ja vakaa kannattavuuden saavuttamiseen.

Ifin taloudelliset tavoitteet ovat vähintään 17,5 prosentin oman pääoman tuottoaste (RoE) ja enintään 95 prosentin yhdistetty kulusuhde.

Mandatum Life – rahan ja hengen asiantuntija

Mandatum Life on johtava henkilöriskien turvaaja ja arvostettu asiakasvarojen hoitaja Suomessa ja Baltiassa. Mandatum Life tarjoaa asiakkailleen kattavat palvelut, joihin kuuluvat räätälöidyt sijoitussidonnaiset vakuutukset ja niihin liittyvä varainhoito, yksityisasiakkaiden henkilöriskivakuutukset, yritysten eläke- ja palkitsemisratkaisut ja -palvelut sekä niihin liittyvä konsultointi. Mandatum Life -konsernin emoyhtiö on Mandatum Henkivakuutusosakeyhtiö, jonka tytäryhtiöitä ovat Mandatum Life Palvelut Oy, Mandatum Life Sijoituspalvelut Oy, Mandatum Life Fund Management S.A, Innova Palvelut Oy ja Mandatum Life Insurance SE Baltic.

Mandatum Lifen uusmyynnin pääpaino on sijoitussidonnaisissa vakuutuksissa, kapitalisaatiosopimuksissa sekä ryhmäeläkevakuutuksissa ja henkilöriskejä turvaavissa riskivakuutuksissa. Näiden osalta Mandatum Lifella on Suomessa kolme omaa myyntikanavaa: yritysmyyntiin erikoistuneet myyntiryhmät, varainhoitoasiakkaisiin keskittyneet varainhoitajat sekä olemassa olevan asiakaskannan lisäpalveluihin keskittyvä Asiakaspalvelu. Omien myyntikanavien lisäksi Mandatum Lifella ja Danske Bankilla on ollut vuodesta 2007 voimassa oleva jakelusopimus. Vuonna 2007 sovittiin myös Mandatum Lifen oikeudesta myydä vakuutuskanta Danske Bankille. Mandatum Life ilmoitti lokakuussa 2016 käyttävänsä kyseistä oikeutta, minkä seurauksena Danske Bankin kautta hankittu vakuutuskanta tulee siirtymään Danske Bankille arviolta vuoden 2017 lopulla.

Mandatum Life on tarjonnut omia vakuutus- ja kapitalisaatiosopimuksiin liittyviä varainhoidon

palveluita vuodesta 2008. Varainhoidon toiminta on keskittynyt pääosin varakkaaseen asiakaskuntaan, mutta kattava valikoima sijoituskoreja ja -rahastoja on tarjolla myös laajalle joukolle henkilö-, yritys-, ja instituutioasiakkaita.

Yritysten ja yrittäjien vakuuttaminen vahva strateginen painopistealue

Mandatum Lifen tavoitteena on säilyttää asemansa Suomen suurimpana henki- ja lisäeläkevakuuttajana yritysasiakassegmentissä. Mandatum Life arvioi, että suomalaisten tarve varautua eläkeajan toimeentuloon kasvaa entisestään vuoden 2017 alusta voimaan tulleen eläkeuudistuksen myötä. Uudistuksen tavoite on pidentää työuria, mikä vaikuttaa työnantajiin: henkilöstön työkykyä, osaamista ja innostusta on ylläpidettävä yhä pidempään. Yritykset voivat täydentää lakisääteistä eläketurvaa ryhmäeläkevakuutuksilla. Suunnittelemalla henkilöstön eläköityminen ajoissa yritys varmistaa, että työntekijät jäävät eläkkeelle itsensä ja työnantajan kannalta oikeaan aikaan.

Mandatum Lifen näkemyksen mukaan henkilöstöön panostamalla vaikutetaan merkittävästi yrityksen tuloksentelekykyyn. Mandatum Life tarjoaa yritysasiakkailleen palkitsemisen asiantuntijapalveluita ja ratkaisuja koko henkilöstön palkitsemiseen. Esimerkiksi Palkkiorahastoiksi kutsutut henkilöstörahasotot ovat keskeinen osa yrityksille suunnattuja palveluita.

Laskuperustekorollisen vakuutuskannan hallinta

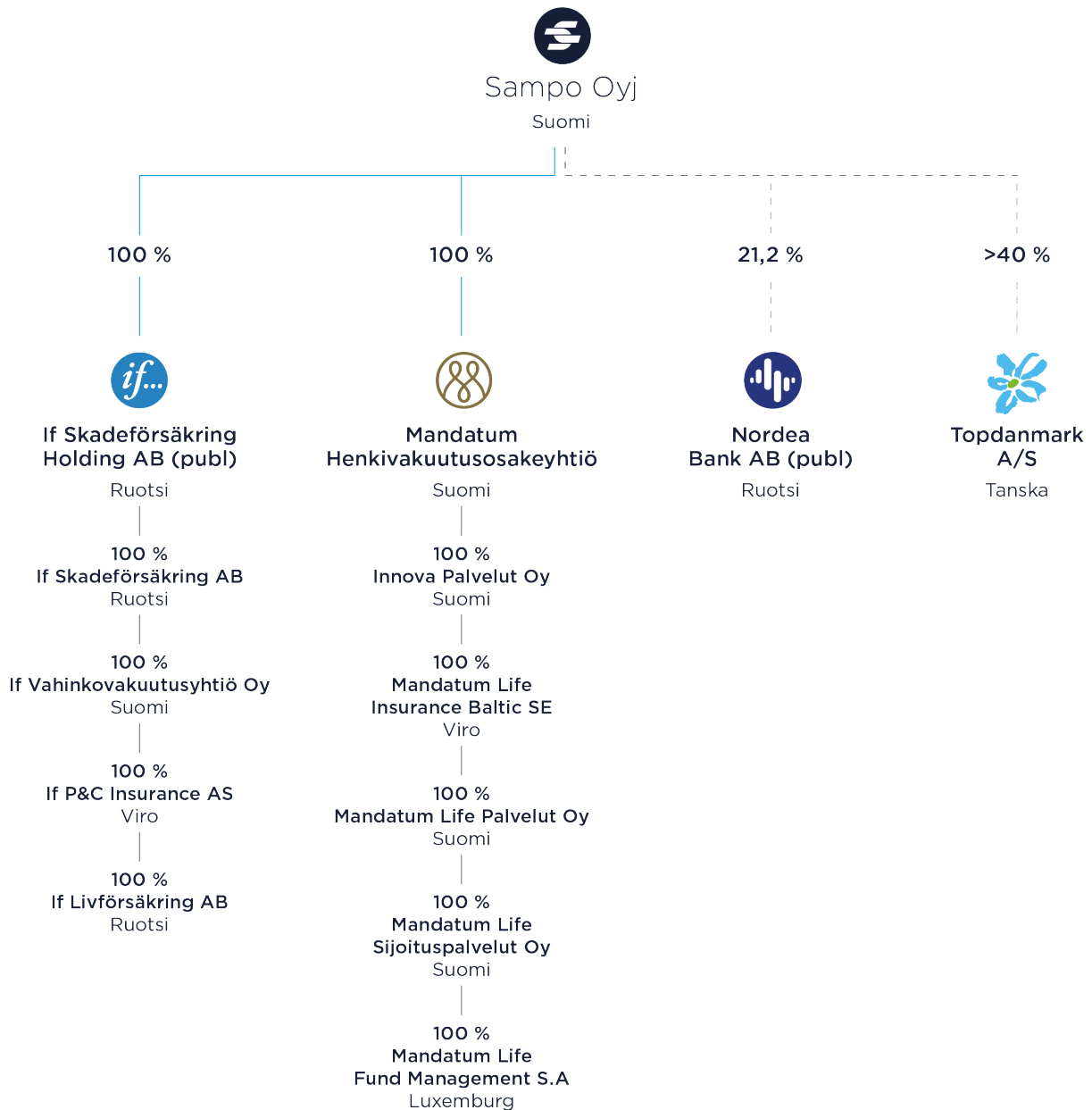
Olemassa olevan laskuperustekorollisen vakuutuskannan osalta yhtiön strategia on ylläpitää vakavaraisuusasema riittävän vahvana, mikä mahdollistaa sijoitustoiminnassa pitkällä aikavälillä matalariskisiä korkoinstrumentteja korkeamman tuoton tavoittelun. Laskuperustekorollisen kannan alenevaa trendiä pyritään vauhdittamaan aktiivisesti. Solvenssi II:n siirtymäsäännökset yhdessä tämän vakuutuskannan alenevan trendin kanssa mahdollistavat yhtiölle tehokkaan pääomahallinnan

tulevaisuudessa. Yhtiö etsii kasvua myös uusien laskuperustekorkeisten sopimusten osalta, kunhan se tapahtuu kannattavuuden, riskienhallinnan ja Solvenssi II:n näkökulmasta mielekkäillä ehdoilla, joilla pystytään tuottamaan lisäarvoa sekä asiakkaille että yhtiölle.

Mandatum Lifen tulos muodostuu kolmesta osa-alueesta: sijoitustoiminnan, riskiliikkeen ja kustannusliikkeen tuloksista. Kustannus- ja riskiliikkeen tuloksien osalta yhtiö tavoittelee kasvua sekä toimintaa tehostamalla että volyymejä kasvattamalla. Yhtiön taloudelliseksi tavoitteeksi on asetettu vähintään 17,5 prosentin oman pääoman tuotto (RoE).

Konsernin rakenne

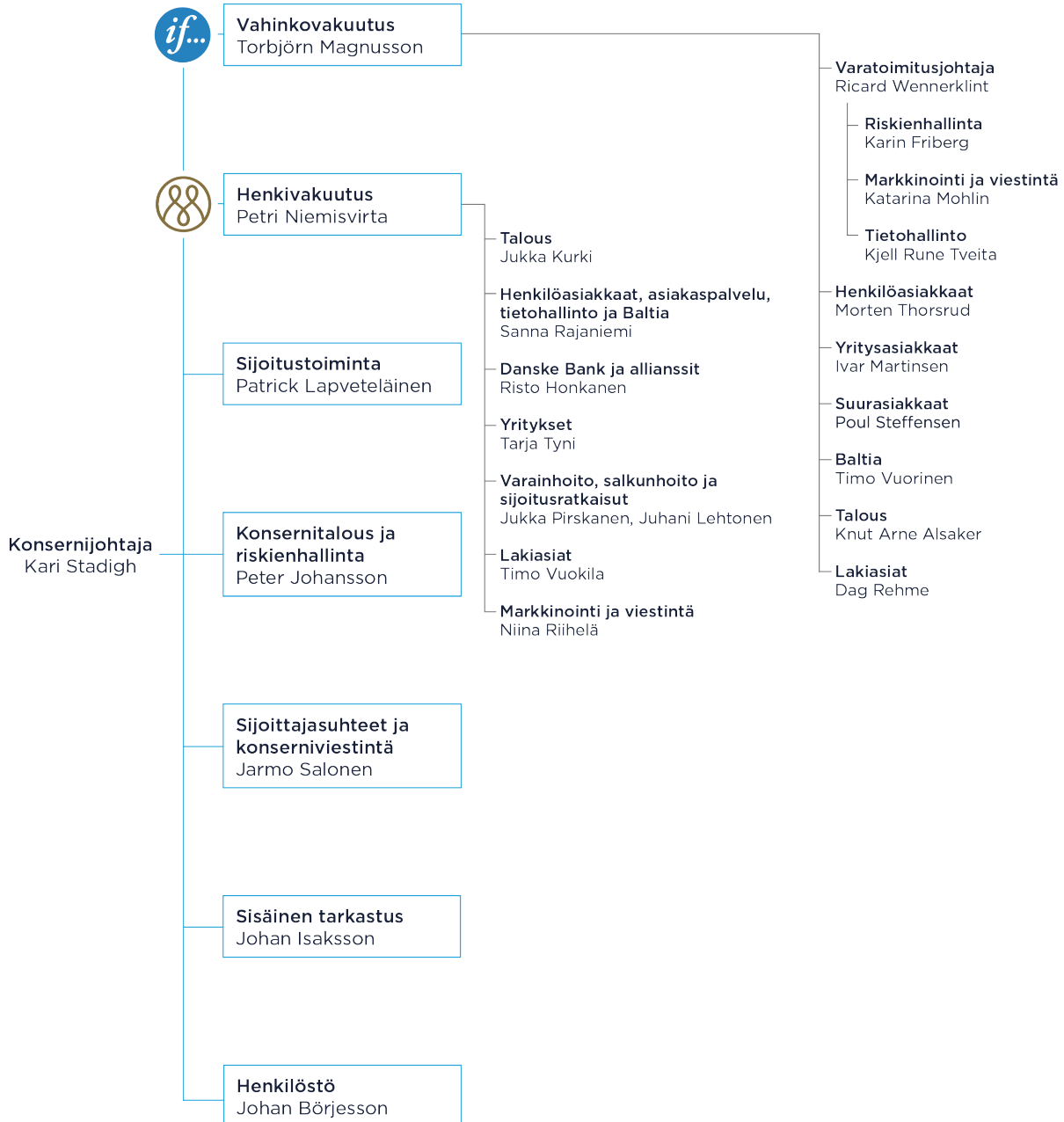
31.12.2016

Tanskalainen vakuutusyhtiö Topdanmark on Sampo Oyj:n osakkuusyhtiö. Sampo-konsernin omistusosuus yhtiössä ylitti 20 prosentin rajan toukokuussa 2011, josta lähtien Topdanmark on kirjattu osakkuusyhtiöksi. Sammon omistusosuus Topdanmarkista ylitti 7.9.2016 kolmanneksen kaikista osakkeista, mikä velvoitti Sampoa tekemään pakollisen julkisen ostotarjouksen Topdanmarkin muille osakkeenomistajille kaikista yhtiön osakkeista. Pakollisen ostotarjouksen tarjousaika päättyi 25.10.2016. Helmikuun 2017 alussa Sampo omisti 39 579 226 Topdanmarkin osaketta, mikä vastaa 45,7 prosenttia yhtiön osakkeisiin liittyvästä äänimäärästä. Sampo-konsernin segmenttiraportoinnissa Topdanmark-omistus käsitellään vahinkovakuutussegmentissä.

Organisaatio

31.12.2016

Liiketoiminnat

Sampo-konserni toimii vakuutus- ja pankkialalla. Emoyhtiö Sampo Oyj:llä on kaksi tytäryhtiötä, If Skadeförsäkring Holding AB (publ) ja Mandatum Henkivakuutusosakeyhtiö, jotka se omistaa kokonaan. Lisäksi Sammolla on kaksi merkittävää osakkuusyhtiötä, Nordea Bank AB ja tanskalainen vakuutusyhtiö Topdanmark A/S. Sampo on sekä Nordea Bank AB:n että Topdanmark A/S:n suurin omistaja.

Sampo Oyj

Emoyhtiö Sampo Oyj on ollut listattuna Nasdaq Helsingissä tammikuusta 1988 lähtien. Emoyhtiöllä ei ole omaa liiketoimintaa, vaan se hallinnoi tytäryhtiötään ja vastaa tämän lisäksi Sampo-konsernin keskitetyistä toiminnoista kuten sijoitustoiminnasta, konsernin taloushallinnosta, riskienhallinnasta ja sijoittajasuhteista.

If Vahinkovakuutus on Pohjoismaiden johtava vahinkovakuuttaja, jolla on toimintoja Suomessa, Ruotsissa, Norjassa, Tanskassa ja Baltian maissa. Ifin toiminnot jakautuvat neljään liiketoiminta-alueeseen: Henkilöasiakkaat, Yritysiasiakkaat, Suurasiakkaat ja Baltia. Konserniraportoinnissa vahinkovakuutussegmentissä raportoidaan myös Sampo Oyj:n osakkuusyhtiön, tanskalaisen vakuutusyhtiö Topdanmarkin, tulososuus.

Nordea

Pohjoismaiden suurimmalla pankilla Nordealla on noin 11 miljoonaa asiakasta. Yhtiö on markkina-arvolla mitattuna yksi Euroopan kymmenestä suurimmasta kattavia finanssipalveluja tarjoavasta pankista. Nordea noteerataan Nasdaqin pörsseissä Tukholmassa, Helsingissä ja Kööpenhaminassa. Konserniraportoinnissa Nordea sisältyy omistusyhteisösegmenttiin. Sampo Oyj:n omistusosuus Nordeasta oli vuoden 2016 lopussa 21,2 prosenttia.

MANDATUM LIFE

Henkivakuutusliiketoimintaa ja vakuutuksellista varainhoitoa harjoittava Mandatum Life toimii Suomessa ja Baltiassa. Mandatum Life tarjoaa asiakkailleen varainhoidon, palkitsemisen ja sitouttamisen sekä henkilöriskivakuuttamisen palveluja. Mandatum Lifella on yli 250 000 henkilöasiakasta ja 25 000 yritysasiakasta. Suomen lisäksi yhtiö toimii kaikissa Baltian maissa.

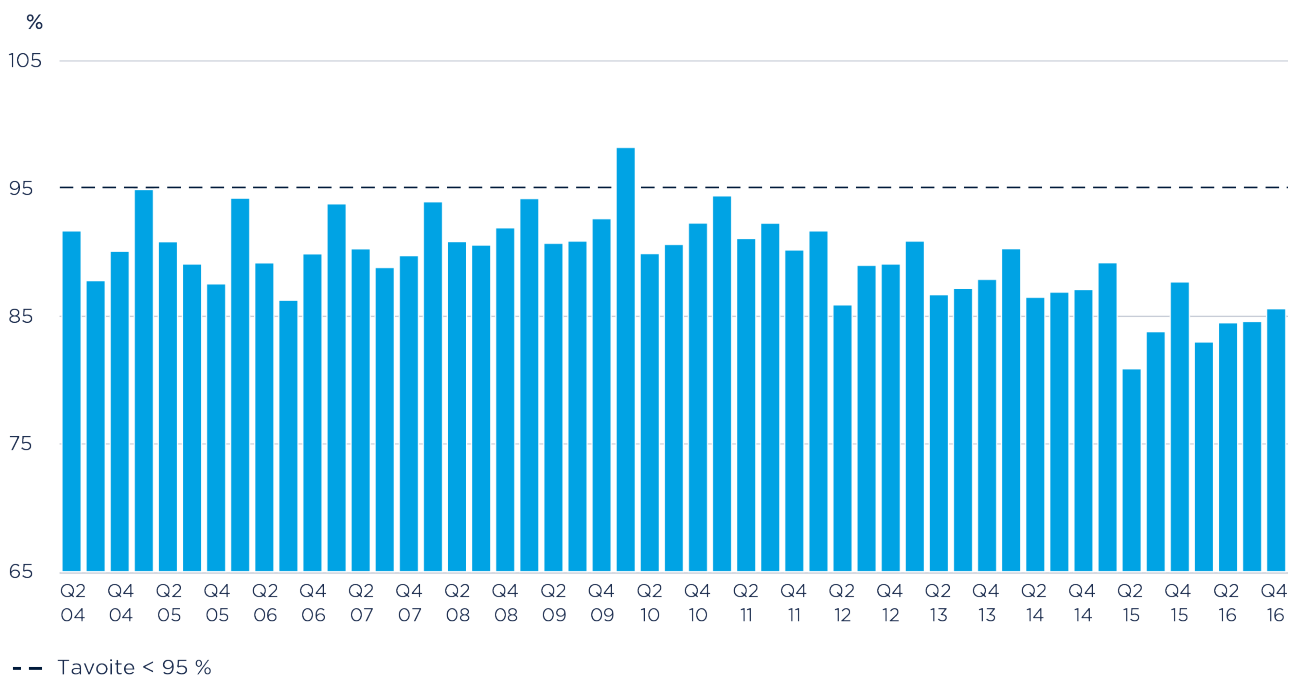
Topdanmark

Tanskalainen vakuutusyhtiö Topdanmark, jonka osakkeista Sampo Oyj omistaa yli 40 prosenttia, on Tanskan toiseksi suurin vahinkovakuuttaja. Topdanmarkia käsitellään osakkuusyhtiönä ja konserniraportoinnissa se sisältyy vahinkovakuutussegmenttiin.

If Vahinkovakuutus

Vuosi 2016 oli hyvä vuosi If Vahinkovakuutukselle, ja yhtiö saavutti vahvan tuloksen. Ifin yhdistetty kulusuhde oli 84,4 prosenttia (85,4 prosenttia), vakuutustekninen tulos kasvoi 658 miljoonaan euroon (657) ja yhtiön voitto ennen veroja oli 883 miljoonaa euroa (960). If myi osuutensa Topdanmarkista Sampo Oyj:lle vuoden aikana, eikä yhtiö enää omista Topdanmarkin osakkeita.

Yhdistetty kulusuhde vuosineljänneksittäin If Vahinkovakuutus, 2004–2016

Ifin maksutulo säilyi edellisvuoden tasolla vuonna 2016. Kasvua edisti vilkas uusien autojen myynti, kumppanuuksien jatkuva kehittäminen ja verkkomyynti. Muutaman merkittävän yritysasiakkuuden menettäminen piti maksutulon kuitenkin edellisvuoden tasolla.

Liiketoiminnan taloudelliset tulokset saavutettiin kilpailuilla markkinoilla matalien ja jopa negatiivisten korkotasojen vallitessa ja makrotaloudellisen tilanteen ollessa heikko. Talouskasvu oli yleisesti matala. Epävakaas ja epävarmuus jatkuivat rahoitusmarkkinoilla. If noudatti edelleen konservatiivista sijoituspolitiikkaa.

If ei tehnyt muutoksia strategiaan painopisteisiinsä vuoden aikana, vaan jatkoi panostuksia

digitalisaatioon, lisäarvon tuottamiseen asiakkaille sekä vakuutusosaamiseen ja toiminnan tehokkuuteen.

Vuoden aikana If Vahinkovakuutus jatkoi tuotteidensa selkeyttämistä ja lisäarvoa tuottavien palveluiden kehittämistä sekä laajensi sähköistä asiakasviestintäänsä. Nämä toimet paransivat sekä asiakastytyväisyyttä että verkkopalveluiden käyttöastetta ja toivat uusia asiakkaita Ifille.

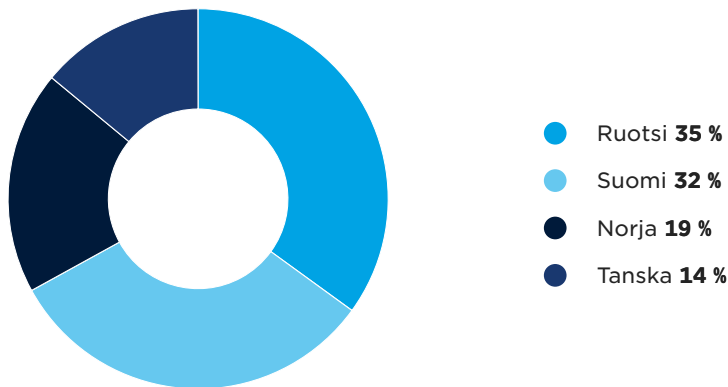
If jatkoi digitalisaatioon panostamista vuonna 2016. Verkkomyynti kasvoi jälleen 20 prosenttia, noin 40 prosenttia korvaushakemuksista tehdään jo verkossa. Lisäksi yli 40 prosenttia yhtiön asiakkaista käyttää sähköisiä palveluja eli vastaanottaa kaikki vakuutusasiakirjansa ja -laskunsa sähköisesti.

If myös jatkoi IT-investointejaan Nordic IT -ydinjärjestelmän käyttöönottoprojektissa. Vuoden lopussa suurimmassa osassa Yritysassiakkaat- ja Suuryritykset -liiketoiminta-alueita käytettiin yhteistä pohjoismaista tuotantojärjestelmää.

Vuoden aikana saavutettu positiivinen kehitys perustuu myös Ifin pitkän tähtäimen strategiaan, jossa painotetaan jatkuvasti vakuutusosaamista ja toiminnan tehokkuutta. Prosessien jatkuvan kehittämisen ansiosta Ifin toimintakulusuhde laski jälleen 0,2 prosenttiyksikköä (poislukien kertaluonteiset erät).

Solvenssi II -säännökset tulivat voimaan 1.1.2016. If soveltaa Solvenssi II -periaatteita lakisääteisissä vakavaraisuuslaskelmissaan. Ruotsin Finanssivalvonta hyväksyi vuonna 2016 Ifin Ruotsiin rekisteröidyn juridisen yhtiön sisäisen vakavaraisuusmallin. Ifillä on vahva pääomapohja, hyvät raportointijärjestelmät, hyvä sisäinen valvonta ja riskipohjainen johtamismalli. Standard & Poor's vahvisti vuonna 2016 Ifin luottoluokituksen A+ -luokkaan vakain näkymin.

Verkkomyynti maittain If Vahinkovakuutus, 2016

Nordea

Vuosi oli 2016 oli todennäköisesti koko Nordean historian vaiheikkain. Pankkialaa koettelivat yhä negatiivisena pysytellyt yleinen korkotaso, sääntelyyn liittyvät epävarmuustekijät ja digitalisaation mukanaan tuomat muutokset sekä yllättävät poliittiset tapahtumat ja geopoliittinen epävarmuus.

Nordea on lisäksi käynnistänyt oman mittavan muutosohjelman, jonka osa-alueita ovat peruspankkijärjestelmän uusiminen, konsernin juridisen rakenteen yksinkertaistaminen, panostukset compliance-toimintaan sekä yrityskulttuurin muuttaminen. Vuonna 2016 merkittäviä saavutuksia näillä alueilla olivat uuden juridisen rakenteen luominen sekä uutta peruspankkijärjestelmää varten

kehitetyn määräaikaisen sijoitustuotteen lanseeraaminen.

Näissä markkinaolosuhteissa Nordean tulos kasvoi 3 prosenttia. Luottojen laatu oli vakaa ja oman pääoman tuotto oli 11,5 prosenttia.

Nordean vähittäispankkitoiminta jaettiin vuoden aikana kahteen liiketoiminta-alueeseen,

henkilöasiakkaita palvelevaan Personal Bankingiin ja yritysasiakkaita palvelevaan Commercial & Business Bankingiin. Uusi rakenne auttaa Nordeaa vastaamaan paremmin asiakkaiden erilaisiin tarpeisiin. Digitalisaatio oli edelleen liiketoimintojen tärkein ajuri. Verkko- ja mobiiliratkaisujen suosio asiakkaiden keskuudessa kasvaa nopeasti. Online-konttorit ja verkkotapaamiset ovat keskeisiä hankkeita, joilla parannetaan palvelujen saatavuutta.

Wholesale Banking jatkoi menestyksekkäänä edeltävien vuosien tapaan. Nordea varmisti vuoden aikana asemansa Pohjoismaiden johtavana yritysasiakkaiden neuvontapalvelujen tarjoajana. Nordea nousi toiselle sijalle listautumisantien kansainvälisten koordinoijien listalla Euroopassa antien arvolla mitattuna. Pohjoismaisella tasolla se oli selvä ykkönen. Nordea nousi kärkisijalle myös useissa asiakaskyselyissä sekä alan toimijavertailuissa.

Wealth Managementin hoidossa oleva kokonaisvarallisuus nousi kaikkien aikojen korkeimmalle tasolle yli 300 miljardiin euroon. Nordea on selvästi suurin varallisuudenhoitaja Pohjoismaissa. Myös Nordean menestys eurooppalaisilla

rahastomarkkinoilla jatkui ja finanssipalveluita markkinoitiin myös Pohjoismaiden ulkopuolelle. Nordea Asset Management oli vuoden suosituin rahastojen jakelija Euroopassa ja sen rahastoihin virtasi eniten uutta varallisuutta.

Nordea Bank AB (publ):n ja sen Suomen, Tanskan ja Norjan tytäryritysten fuusiot tulivat voimaan 2.1.2017. Samalla kaikki tytäryritysten varat ja velat siirtyivät Nordea Bank AB (publ):lle ja niiden toiminta lakkautettiin. Pankkitoiminnasta Suomessa, Tanskassa ja Norjassa vastaavat nyt Nordea Bank AB (publ):n paikalliset sivuliikkeet.

Nordean strategiset linjaukset, vahva tase ja tehokas liiketoimintamalli mahdollistavat muutosprosessin jatkumisen. Painopistealueina ovat jatkossakin täysin digitaalisen alustan luominen, asiakastyytyväisyyden parantaminen sekä compliance-osaamisen nostaminen alan huipputasolle koko organisaatiossa. Tavoitteena on vahvasti eettisiin seikkoihin ja arvoihin perustuva yrityskulttuuri, jonka avulla Nordea voi täyttää yhteiskunnalliset velvoitteensa ja luoda arvoa asiakkailleen ja omistajilleen.

Mandatum Life

Mandatum Lifen vuosi 2016 osoittautui monella tapaa hyväksi, erityisesti erittäin vahvan viimeisen kvartaalin ansiosta. Alkuvuoden haastavista markkinaolosuhteista huolimatta Mandatum Lifen sijoitussidonnainen maksutulo nousi edellisvuosien tapaan uuteen ennätykseen pitkälti varainhoitotoiminnon menestyksekkään loppuvuoden ansiosta.

Maksutulon osalta yhtiön vuosi oli kaksijakoinen. Alkuvuosi oli osakemarkkinoiden heilahtelujen seurauksena heikko, mutta loppuvuodesta myyntivolyymit kehittyivät erittäin myönteisesti, erityisesti Mandatum Lifen omien jakelukanavien osalta. Mandatum Lifen sijoitussidonnainen maksutulo ylsi jälleen uuteen ennätykseen. Mandatum Lifen varainhoitotoiminta saavutti historian selkeästi korkeimman maksutulon erityisesti erinomaisesti käyntiin lähteneiden vaihtoehtoisten sijoitustuotteiden avustamana.

Mandatum Lifen sijoitustuotot ylittivät vastuuvelan tuottovaateen erityisesti osakesijoitusten erinomaisen tuoton ansiosta. Matalariskisten pitkien korkojen taso pysyi matalana ja erääntyvien korkosijoitusten jälleensijoitusriski säilyi siksi edellisten vuosien tapaan merkittävänä. Matalien korkotasojen seurauksena yhtiö

jatkoi vastuuvelan korkotäydennysten kasvattamista. Näin ollen vastuuvelan tuottovaadetta vuosille 2017-2019 on merkittävästi alennettu.

Mandatum Life asetti yli kymmenen vuotta sitten ydinliiketoiminta-alueikseen uusmyynnin osalta sijoitussidonnaisen vakuuttamisen sekä henkilöriskivakuutukset. Tuolloin yhtiön vastuuvelka muodostui lähes kokonaan laskuperustekorollisesta vastuuvelasta ja erityisesti korkean laskuperustekorollisuuden (3,5 prosenttia ja 4,5 prosenttia) omaavan kannan osuus kokonaisvastuuvelasta oli lähes 90 prosenttia. Korkeiden laskuperustekorokojen kanta muodostaa enää alle 30 prosenttia yhtiön vastuuvelasta. Sijoitussidonnainen vastuuvelka nousi 6,4 miljardiin euroon (5,9), joka on yhtiön historian korkein.

Mandatum Life ilmoitti loppuvuodesta, että pitkään jatkunut jakeluyhteistyö Danske Bankin kanssa päättyy ja että yhtiö käyttää oikeuttaan myydä Danske-yhteistyössä syntynyt henkilöasiakkaiden vakuutuksista koostuva vakuutuskanta Danske Bankille. Kannansiirto koskee noin 150 000 sopimusta, noin 3 miljardin euron suuruisia sijoitussidonnaisia vakuutussäästöjä sekä noin 0,2 miljardin euron suuruisia laskuperustekorkoisia vakuutussäästöjä. Kannansiirron odotetaan toteutuvan aikaisintaan vuoden 2017 lopussa. Mandatum Life ja Danske Bank

ovat sopineet siirtymäajan asiamiesyhteistyön jatkumisesta vähintään vuoden 2017 loppuun asti varmistaakseen asiakkailleen mahdollisimman sujuvan siirtymän Mandatum Lifesta Danske Bankiin. Asiakkaiden näkökulmasta palvelut tulevat säilymään ennallaan.

Mandatum Lifen Baltian toimintojen tehostamiseksi yhtiö teki loppuvuoden aikana organisaatiomuutoksia. Toiminnoissa keskitytään erityisesti myynnin ja kannattavuuden kasvattamiseen.

Henkilöstö

Arvon luominen finanssialalla perustuu tehokkaaseen operatiiviseen toimintaan, jatkuvaan uudistumiseen ja osaavaan henkilöstöön. Sampo-konsernin sitoutuneet työntekijät rakentavat luottamusta toimimalla tehokkaasti ja tuottamalla ensiluokkaisia asiakaskokemuksia joka päivä.

Sampo-konserni tarjoaa työympäristön, joka tukee koko henkilöstön sitoutumista. Konsernissa toteutetaan säännöllisesti työtyytyväisyyskyselyjä, joiden tulokset ovat erinomaisia. Tämä osoittaa, että Sampo on onnistunut tarjoamaan inspiroivan työpaikan, johon henkilöstö on sitoutunut.

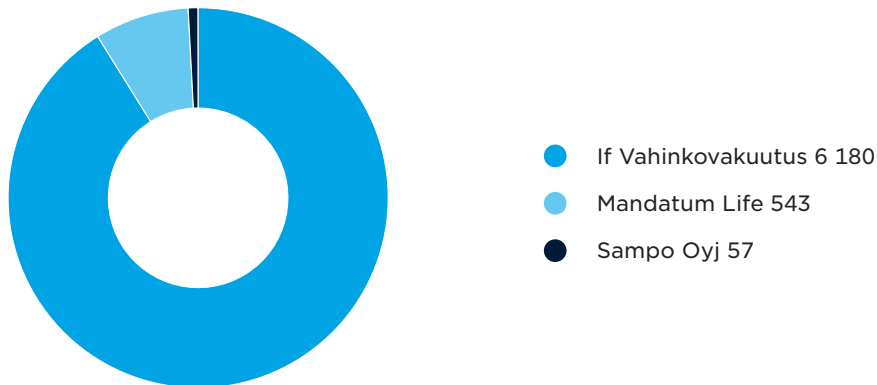
Sampo-konsernin palkitsemiskokonaisuuteen kuuluu kilpailukykyisen palkan lisäksi henkilöstöetuja kuten yksityinen työterveyshuolto ja laaja vakuutusturva, monipuoliset osaamisen kehittämismahdollisuudet sekä terveet yritysvastuuperiaatteet.

Sampo-konsernissa arvostetaan henkilöstön osaamista ja tarjotaan mahdollisuuksia uuden oppimiseen ja

ammattilliseen kasvuun. Sampo on vakaa ja luotettava työnantaja, joka tarjoaa myös kiinnostavia kansainvälisiä uramahdollisuuksia. Konsernissa koulutetaan tulevaisuuden esimiehiä ja johtajia, joille tarjotaan haastavia tehtäviä ja tukea esimerkiksi mentorointiohjelmien avulla.

Vuonna 2016 Sampo-konsernin palveluksessa oli keskimäärin 6 780 henkilöä (6 755). Konsernin suurin liiketoiminta-alue on vahinkovakuutus, jonka osuus koko konsernin henkilöstömäärästä oli 91 prosenttia (6 180 työntekijää). 8 prosenttia henkilöstöstä työskenteli henkivakuutustoiminnassa ja 1 prosentti emoyhtiö Sampo Oyj:ssä.

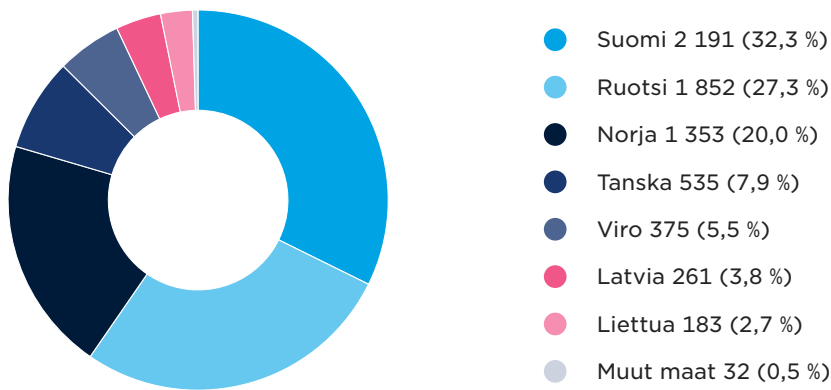
Henkilöstö keskimäärin yhtiöittäin Sampo-konserni, 2016

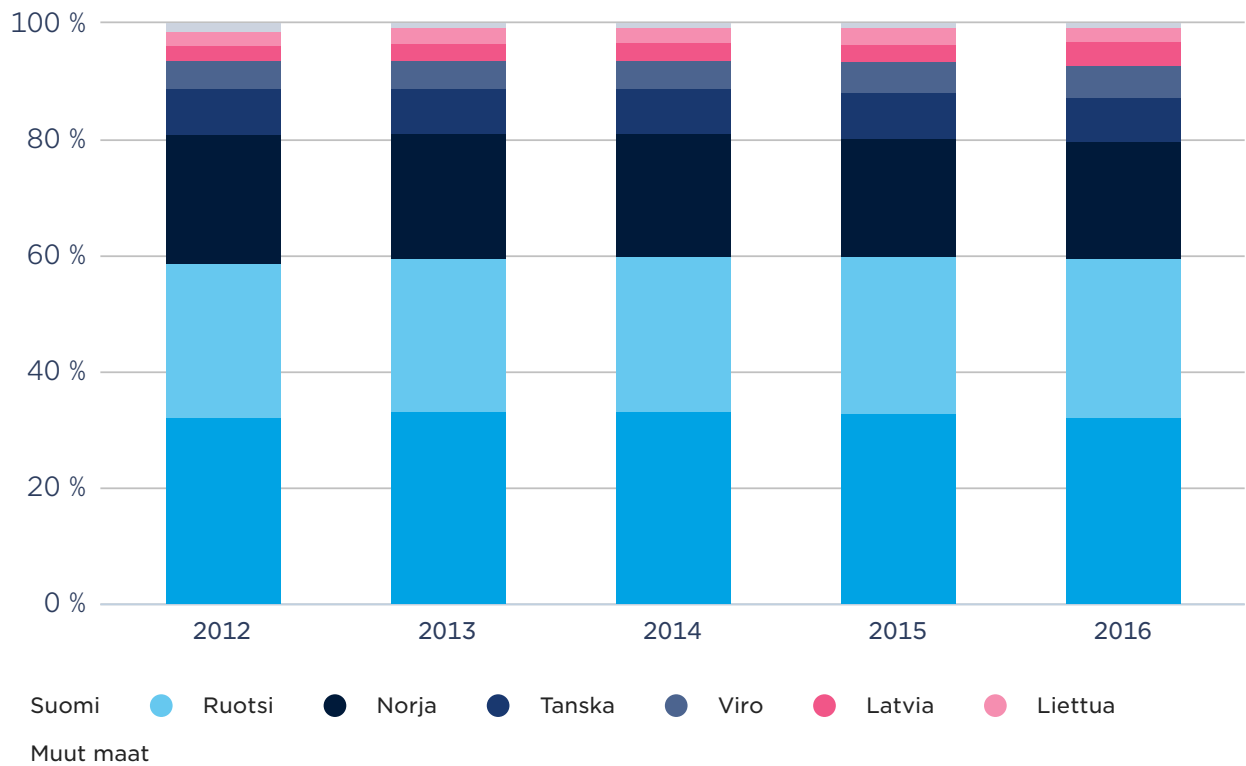
Maantieteellisesti henkilöstö jakautui vuoden 2016 aikana siten, että Suomessa työskenteli 32, Ruotsissa 27 ja Norjassa 20 prosenttia henkilöstöstä. Baltian

maissa, Tanskassa ja muissa maissa työskenteli 21 prosenttia henkilöstöstä.

Henkilöstö keskimäärin maittain Sampo-konserni, 2016

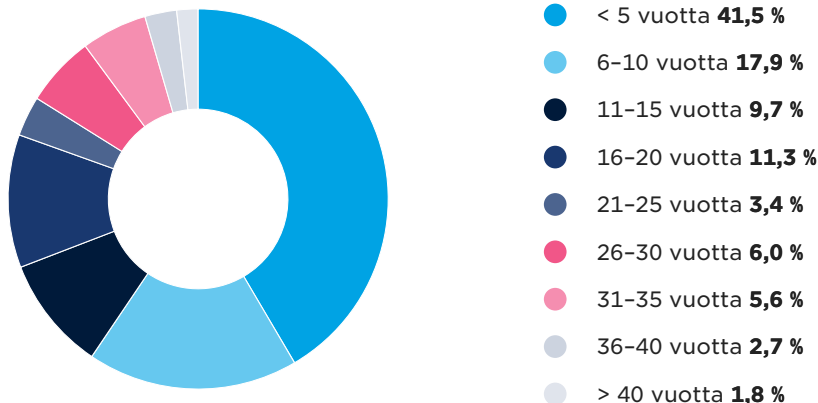

Henkilöstömäärän jakauma maittain (FTE keskimäärin) Sampo-konserni, 2012-2016

Henkilöstön palvelusvuodet

Sampo-konserni, 2016

Henkilöstöasiat Ifissä

If Vahinkovakuutuksella on yli kolme miljoonaa asiakasta. If myy ja uudistaa vuosittain lähes 8 miljoonaa vakuutusta ja käsittelee noin 1,5 miljoonaa korvaushakemusta. Ifin menestys riippuu yksinomaan siitä, miten hyvin yhtiö onnistuu näissä asiakaskohtaamisissa. Onnistumisen tärkein edellytys on tinkimätön asiakaslähtöisyys, joka perustuu henkilöstön sitoutumiseen, ammattitaitoon ja vakuutusosaamiseen.

Ifin henkilöstöstrategian kulmakivet ovat osaamisen kehittäminen ja innovointi, oikea henkilö oikeassa paikassa, esimiestyöskentely Ifin tavalla, työntekijätaidot ja suorituksen johtaminen. HR:n keskeinen tehtävä on varmistaa, että If houkuttelee parhaat työntekijät, että osaamisen kehittämiseen panostetaan ja että esimiestyöskentely ja työntekijätaidot ovat ensiluokkaisia. Työntekijätaidot tarkoittavat henkilöstön omaa vastuuta itsensä kehittämisestä, asiakaspalvelusta ja tuloksista.

Osaamisen kehittäminen ja oikea henkilö oikeassa paikassa

Kestävän kilpailuedun saavuttaminen kypsillä vakuutusmarkkinoilla edellyttää alan osaavimpia

työntekijöitä. Ifin sisäinen osaamisen kehitysyksikkö If Akatemia tukee liiketoimintayksiköitä ja varmistaa osaamisen kehittämisen tehokkaan suunnittelun ja toteutuksen koko yhtiössä. Vuonna 2016 If Akatemia asetti tavoitteeksi, että kaikki Ifin koulutustoiminta perustuu priorisoituihin liiketoimintatavoitteisiin. Tätä varten on nimetty kokeneita osaamiskumppaneita, jotka suunnittelevat osaamisen kehittämiseen liittyviä toimia yhdessä liiketoimintajohdon kanssa. Lisäksi If Akatemia tehostaa toimintaansa keskittämällä kaikki digitaaliset toimintonsa yhteen tiimiin, joka tuottaa koulutusta koko Ifille.

Yksi keskeinen tapa varmistaa alan paras osaaminen ovat onnistuneet rekrytoinnit. On ensiarvoisen tärkeää palkata juuri ne työntekijät, joilla on sekä oikeat taidot että oikea asenne ja motivaatio. Vuonna 2016 rekrytointiprosesseissa kiinnitettiin entistä enemmän huomiota työnhakijoiden asenteeseen ja motivaatioon sekä siihen, miten he sopivat Ifin yrityskulttuuriin.

Esimiestyö

Tämän päivän yritysmaailmassa esimiestyö on hyvin monitahoista. Esimiehiltä vaaditaan perinteisten johtamistaitojen lisäksi kykyä tukea huippuluokan asiantuntijoiden motivaatiota, jotta he hyödyntävät osaamistaan täysipainoisesti. If on vuosien myötä kehittänyt johtamismalliaan painottamalla entistä enemmän sisäistä motivaatiota. Tämä tarkoittaa, että tuloksellisuus perustuu yksittäisten työntekijöiden omaan tahtoon, motivaatioon ja sitoutumiseen. Vuonna 2016 noin 50 esimiestä osallistui laajoihin pohjoismaisiin esimiesohjelmiin. Kokonaisvaltainen esimiestyöajattelu oli myös lähtökohtana, kun suunniteltiin laajempaa koulutuskokonaisuutta asiakasrajapinnassa työskenteleville esimiehille. Vuonna 2016 toteutettiin muutoksia, jotka rakentuvat Ifin asiakaslähtöiseen toimintaan ja vahvistavat näiden esimiesten mahdollisuuksia tukea organisaation asiakaskohtaamisia. Tarkkojen myyntitavoitteiden sijaan tavoitteena on nyt entistä parempi ja

kokonaisvaltaisempi asiakaskokemus. If Akatemia on suunnitellut asiakaslähtöistä ajattelua tukevia esimiestyön kehitysohjelmia ja työpajoja, joissa esimiehet voivat kehittää tärkeitä taitojaan. Lisäksi asiakasrajapinnassa työskenteleviä esimiehiä koulutetaan omaksumaan entistä valmentavampi johtamistapa.

Vuonna 2016 If Vahinkovakuutuksessa käynnistettiin lukuisia strategisia henkilöstön kehittämisprosesseja, joissa HR-toiminnot tukivat liiketoiminta-alueita eri tavoin. Esimiehet saivat koulutusta muutosprosessien toteuttamiseksi. Lisäksi järjestettiin esiintymiskoulutusta ja myyntivalmennusohjelmia. Asiakaspalvelukeskuksille suunnatussa kehittämishjelmassa osallistujat kokosivat työkalupakin, joka tukee tiiminvetäjiä tavoitteellisen toimintakulttuurin luomisessa. Lähes 140 esimiestä osallistui muutosprosesseihin, joissa esimiestyön kehittäminen oli keskeisessä osassa.

Johtamismalli

If Vahinkovakuutus

Työntekijätaidot

Erinomainen esimiestyö on tärkeää, mutta se ei yksin riitä. If Vahinkovakuutus on nykyaikainen ja monitahoinen palveluorganisaatio, jolla on ammattitaitoinen henkilöstö. Tällaisessa organisaatiossa on entistä tärkeämpää, että jokainen työntekijä ottaa vastuun omista suorituksistaan ja kehityksestään. Tätä kutsutaan Ifissä

työntekijätaidoiksi. Työntekijätaitojen käyttöönotto ja ymmärtäminen yrityskulttuurin olennaisena osana on ensiarvoisen tärkeää. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi Ifissä on kehitetty johtamismalliin perustuva työntekijätaidot-malli. Sitä toteutetaan intranet-artikkeleiden, työpajojen ja esitysten avulla sekä kehitys- ja palautekeskusteluissa ja henkilöstökyselyissä.

Case: Työntekijätaidot If Suomessa vuonna 2016

Suomen Ifin HR-toiminto on edistänyt työntekijätaitoja järjestämällä aiheeseen liittyviä työpajoja useissa yksiköissä. Työpajojen tavoitteena oli tukea työntekijöitä ottamaan vastuu omasta kehityksestään ja motivaatiostaan. Työpajoissa kannustettiin myös palautekulttuuriin tekemällä palauteharjoituksia ja itsehavainnointia.

- Yksi työntekijätaitoihin liittyvistä teemoista on Aina oikea ikä -hanke. HR on painottanut, että työntekijöitä ei tule arvioida – eivätkä he saa arvioida itseään – iän perusteella, vaan jokainen voi ottaa vastuun omasta osaamisestaan ja motivaatioistaan. Kaikkia työntekijöitä on kohdeltava tasavertaisesti heidän iästään riippumatta ja tuettava koko työuran ajan. Jokaiselle on annettava mahdollisuus työskennellä täysipainoisesti eläkeikään asti. Yhtiön on tunnistettava työuran eri vaiheet ja tuettava työntekijöitä tarvittaessa.
- Vuonna 2016 julkaistiin Aina oikea ikä -hankkeeseen liittyen intranet-artikkelisarja, joka esitteli eri-ikäisiä ja työuran eri vaiheessa olevia roolimalleja (esim. työuran alku, siirtyminen työtehtävistä toiseen, omista lapsista tai ikääntyvistä vanhemmista huolehtiminen, sairaudesta toipuminen, eläköityminen).
- HR teki myös henkilöstökyselyn ikään liittyvistä uskomuksista. Kyselyn tulokset esiteltiin intranetissä. Tavoitteena oli virittää keskustelua ja hälventää ikään liittyviä harhaluuloja.
- HR on järjestänyt myös sisäistä motivaatiota käsitteleviä seminaareja ja työpajoja työntekijöille ja esimiehille.

Hyvinvointi ja tasa-arvo

HR jatkoi määrätietoista työtä terveyden edistämiseksi ja sairauspoissaolojen vähentämiseksi myös vuonna 2016. Ifin sairauspoissaololuvut olivat edellisten vuosien tasolla. Määrätietoiset toimet vähensivät sairauspoissaoloja selvästi Tanskassa, sen sijaan Ruotsissa ja Suomessa poissaolojen määrä lisääntyi hieman vuoteen 2015 verrattuna. Sairastavuus lisääntyi edellisvuodesta myös Norjassa, mutta tilanne on parantunut huomattavasti aiempiin vuosiin verrattuna.

Baltian maissa sairauspäivien määrä on erittäin alhainen, mutta siinä on havaittavissa kasvua, joten tilannetta on seurattava tarkasti.

Vuonna 2016 Ifissä kiinnitettiin huomiota myös sukupuolten tasa-arvoasioihin. Vuonna 2015 perustettu tasa-arvoasioiden työryhmä on järjestänyt johtoryhmille työpajoja ja ehdottanut parannuksia rekrytointi-, seuraajasuunnittelu-, esimiesarviointi- ja muihin henkilöstöprosesseihin sukupuolten välisen tasa-arvon tukemiseksi.

Sairauspoissaolot If Vahinkovakuutus, 2016

	2016	Muutos edelliseen vuoteen (prosenttiyksikköinä)
Norja	4,7 %	0,2 %
Ruotsi	4,0 %	0,1 %
Suomi	3,3 %	0,4 %
Tanska	2,7 %	-0,7 %
Viro	2,6 %	0,6 %
Latvia	2,6 %	0,5 %
Liettua	1,4 %	0,6 %

Tilastotiedot sairauspoissaoloista perustuvat Ifin sisäisiin raportointistandardeihin, joten ne voivat poiketa paikallisesti julkaistuista tilastotiedoista.

Case: Terveyden edistäminen Ifissä vuonna 2016

Tanskassa johtoryhmät, ammattiyhdistys ja HR-toiminto ovat tehneet tiivistä yhteistyötä henkilöstön terveyden edistämiseksi. Tämän vuoropuhelun ja entistä tarkemman seurannan avulla on saatu aikaan selkeitä parannuksia. Ruotsin Henkilöasiakkaat-liiketoiminta-alueella toteutettiin hyvinvointiin liittyvä pilottihanke vuonna 2016. Lisäksi HR järjesti kaikille pakollisen koulutuksen uudesta työterveyslainsäädännöstä. Norjassa HR osallistui terveyden teemapäivien järjestämiseen. Päivien aikana kuultiin luentoja elämäntapamuutoksista ja riippuvuuksista sekä tehtiin pienimuotoisia terveystarkastuksia. Suomen HR-toiminto hyödyntää nykyaikaisia työkaluja ja toimintatapoja ja on esimerkiksi siirtynyt ikävuositarkastuksista sähköisiin kyselyihin. Kyselyjen perusteella HR pystyy kohdentamaan toimenpiteitä entistä tehokkaammin ja ohjaamaan työntekijöitä tarvittaessa.

Henkilöstön rakenne

If Vahinkovakuutuksen henkilöstömäärä pysyi lähes ennallaan vuoteen 2015 verrattuna. Joitakin rakenteellisia muutoksia on kuitenkin tehty. Henkilöasiakkaat-liiketoiminta-alueella on toteutettu strategisia hankkeita, joiden tuloksena asiakaspalvelukeskusten henkilöstömäärät kasvavat ja pienten konttoreiden henkilöstömäärä vähenee. Tukipalvelujen ja IT-kehityksen siirtäminen Baltian maihin lisää Ifin henkilöstömäärää näissä maissa.

Toimintojen siirtäminen on koskenut lähinnä tukitoimintoja, mutta vuonna 2016 siirrettiin myös asiakaspalvelutoimintoja.

Ifin liiketoiminta-alueilla käynnistetään merkittäviä muutoshankkeita, joiden perusteena on digitalisaation kehittyminen ja halu palvella asiakkaita entistäkin paremmin. HR tukee toimintojen uudelleenjärjestelyjä, asiakaspalvelukeskusten ja uusien yksiköiden perustamista, koulutuksen kehittämistä ja palkitsemisjärjestelmien suunnittelua.

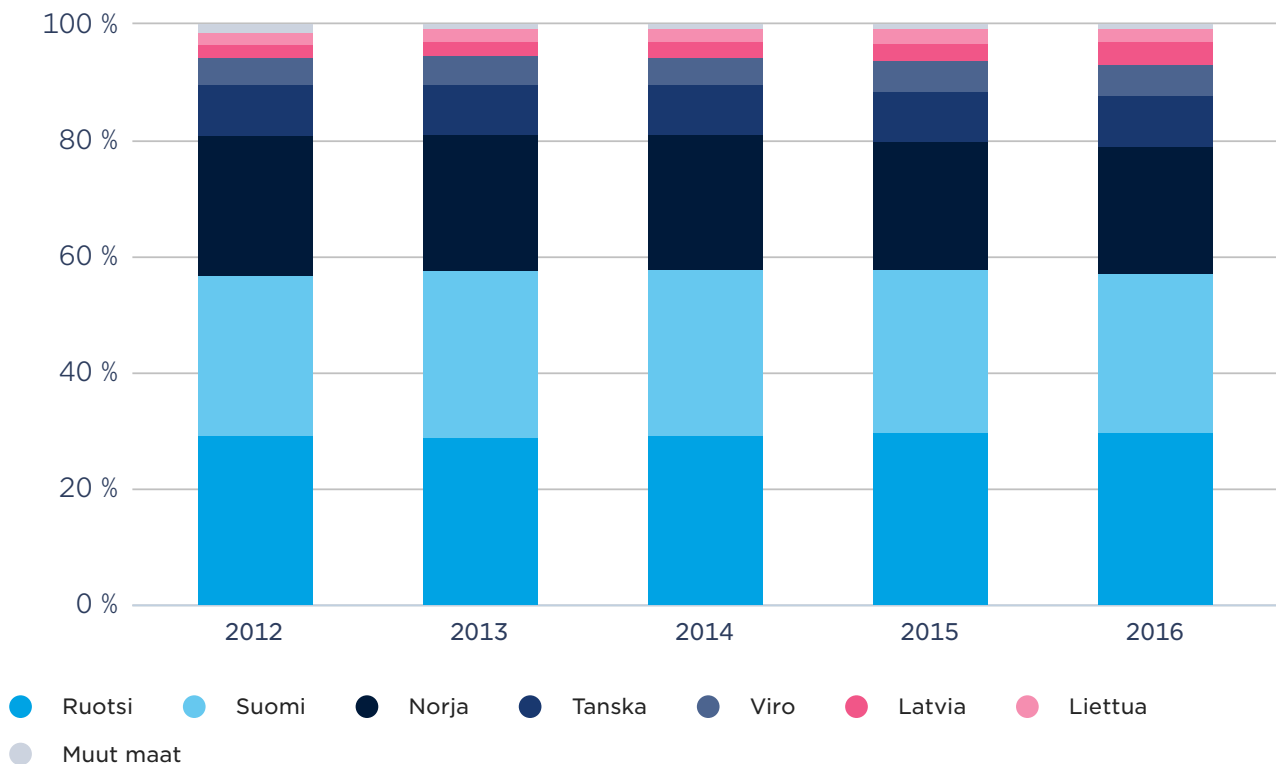
Henkilöstömäärä

If Vahinkovakuutus, 2015-2016

	31.12.2016		31.12.2015	
	Kokoaikainen henkilöstö (FTE)	josta määräaikaisessa työsuhteessa	Kokoaikainen henkilöstö (FTE)	josta määräaikaisessa työsuhteessa
Ruotsi	1 867	4,6 %	1 845	5,7 %
Suomi	1 663	2,9 %	1 734	3,4 %
Norja	1 348	0,7 %	1 366	1,1 %
Tanska	547	1,6 %	537	2,2 %
Viro	344	0,0 %	323	0,0 %
Latvia	250	3,5 %	210	2,4 %
Liettua	155	8,4 %	143	2,7 %
Muut maat	24	0,0 %	41	2,4 %
Yhteensä	6 200	2,8 %	6 199	3,2 %

Henkilöstömäärän jakauma maittain (FTE keskimäärin)

If Vahinkovakuutus, 2012-2016

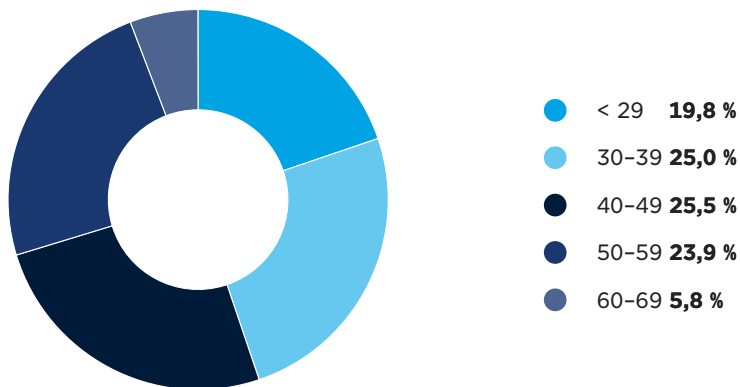
Henkilöstön vaihtuvuus

If Vahinkovakuutus, 2015-2016

	2016	2015
Latvia	17,1 %	12,8 %
Viro	13,3 %	18,5 %
Ruotsi	12,3 %	8,9 %
Norja	11,1 %	8,4 %
Suomi	10,9 %	10,7 %
Tanska	9,6 %	9,3 %
Liettua	8,1 %	7,4 %
Yhteensä	11,7 %	9,9 %

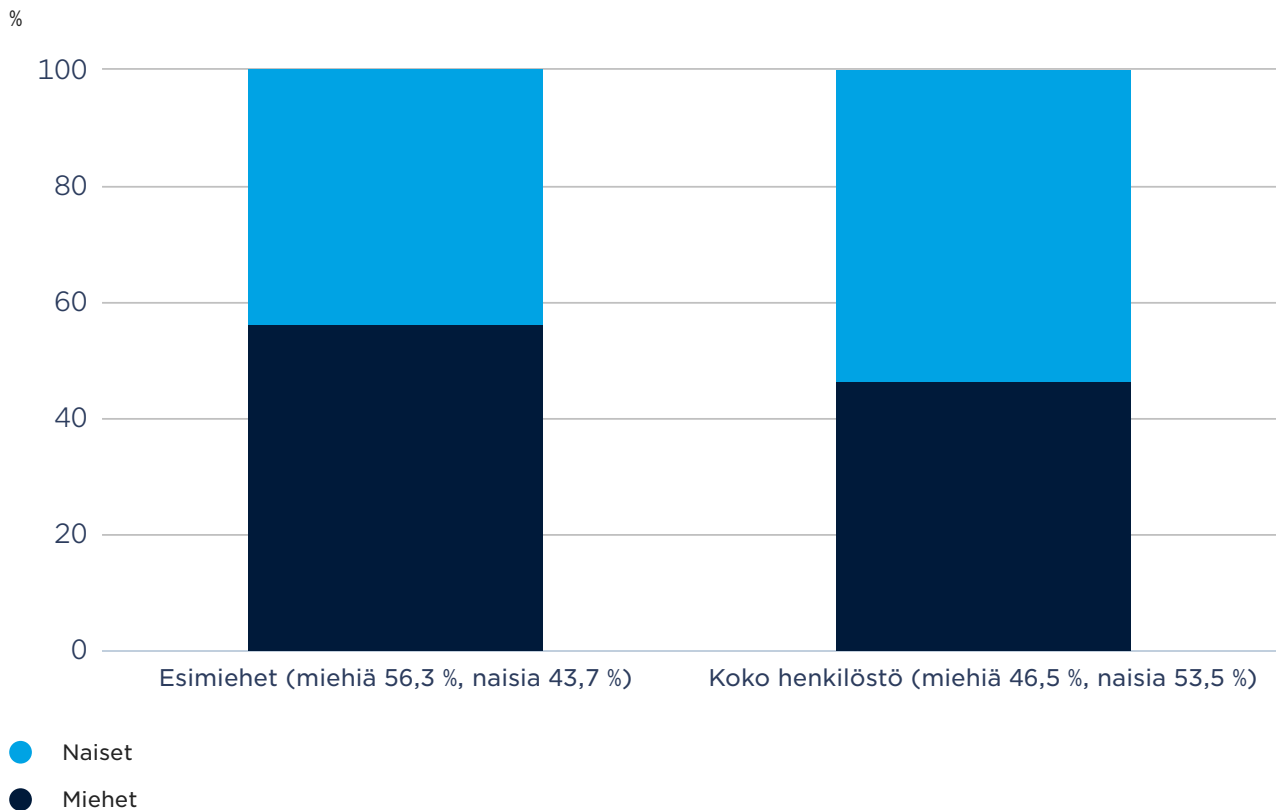
Ikärakenne

If Vahinkovakuutus, 2016

Sukupuolijakauma (esimiehet ja koko henkilöstö)

If Vahinkovakuutus, 2016

Entistä parempia HR-palveluja

HR pyrkii tarjoamaan If Vahinkovakuutuksen esimiehille ja työntekijöille erinomaista palvelua. Vuonna 2016 otettiin käyttöön nykyaikainen, täysin integroitu HR-järjestelmä, joka parantaa Ifin esimiehille ja työntekijöille tarjottavia palveluja entisestään. HR-prosesseja yhtenäistetään kaikissa toimintamaissa,

perehdytystä ja oppimisen hallintaa parannetaan, palautekeskusteluja helpotetaan, compliance-toimintaa tehostetaan ja henkilöstöanalytiikkaa parannetaan. Vuonna 2016 uusi HR-järjestelmä otettiin käyttöön Suomessa, Ruotsissa ja Norjassa. Sekä esimiehet että työntekijät ovat olleet siihen erittäin tyytyväisiä.

Henkilöstöasiat Mandatum Lifessa

Mandatum Lifen liiketoimintaa on taloudellisen turvan parantaminen, varallisuuden kasvattaminen, suomalaisten yritysten liiketoiminnan menestyksen tukeminen sekä yrittäjien ja yritysten henkilöriskien turvaaminen. Mandatum Life on finanssiyhtiö, jolla on yli 500 työntekijää Suomessa ja Baltiassa. Henkilöstön tyytyväisyys ja hyvinvointi sekä osaamisen kehittäminen ovat investointi, joka on yhtiölle arvovalinta ja järkevää liiketoimintaa.

Mandatum Lifen pitkän aikavälin tavoite

Henkilöstön tyytyväisyys on yksi Mandatum Lifen strategisista tavoitteista. Tavoitteena on rakentaa työskentelykulttuuria, jossa oikeat henkilöt oikeilla paikoilla tuottavat mahdollisimman korkealaatuista palvelua yhtiön asiakkaille. Mandatum Lifessa uskotaan, että hyvä työntekijäkokemus tuottaa hyvää asiakaskokemusta.

Yhtiö mittaa henkilöstön tyytyväisyyttä Suomen parhaat työpaikat -tutkimuksella vuosittain. Tavoitteena on, että 90 prosenttia Mandatum Lifen henkilöstöstä kokee työskentelevänsä erittäin hyvässä työpaikassa. Työhyvinvointiin panostaminen on tuottanut hyvää tulosta. Vuonna 2016 tavoite ylitettiin jo toisena vuonna peräkkäin, kun saavutettu luku oli 92 prosenttia (92).

Mandatum Life on valittu Suomen parhaiden työpaikkojen joukkoon jo seitsemänä vuotena peräkkäin.

Osaamisen kehittäminen

Asiantuntijuuden arvostaminen ja kehittäminen on tunnustettu edellytykseksi tulevaisuuden menestyksen kannalta. Kilpailu parhaista osaajista kiihtyy, ja siksi Mandatum Life pyrkii aktiivisesti tunnustamaan ja kehittämään kasvavaa potentiaalia yrityksen sisällä sekä pitämään huolta siitä, että yhtiö on haastava ja kiinnostava työpaikka uusille kyvyille. Tärkeä osa osaamisen kehittämistä on luoda pitkäjänteisesti työkuultuuria ja toimintaympäristöä, jossa asiantuntijuus ja luovuus toteutuvat. Kulttuurilta se vaatii matalaa hierarkiaa, luottamuksen synnyttämistä, osallistamista sekä ideointiin kannustamista. Jopa 90 prosenttia Mandatum Lifen henkilöstöstä kokee johdon helposti lähestyttäväksi ja 93 prosenttia kokee, että johto luottaa siihen, että henkilöstö tekee työnsä hyvin ilman tarkkailua.

Mandatum Lifessa uskotaan osaamisen kehittämisen 70-20-10 -malliin. Mallin mukaan 70 prosenttia oppimisesta tapahtuu työpaikalla mielenkiintoisissa ja haastavissa työtehtävissä. Tavoitteena on, että jokainen mandatumlifeläinen voi kehittää omaa osaamistaan työssään. Työssä oppimiseen kannustavat mahdollisuudet osallistua kehitysprojekteihin ja yksikkörajat ylittäviin työryhmiin. Määräaikaista avoimia työtehtäviä, kuten vanhempainvapaasijaisuuksia, on mahdollista toteuttaa työkiertona organisaation sisällä.

20 prosenttia oppimisesta tapahtuu palautteen avulla ja työyhteisön muilta jäseniltä oppimalla. Tätä oppimisen osa-aluetta tukee muun muassa yhtiön sisäinen mentorointiohjelma, joka järjestettiin vuonna 2016 jo viidennen kerran. Ohjelmaan voivat hakea mukaan kaikki mandatumlifeläiset, ja mentoreina toimivat tyypillisesti johtoryhmän jäsenet.

Osaamisen kehittämisestä 10 prosenttia muodostuu koulutusohjelmien avulla. Vuonna 2016 Mandatum Lifessa panostettiin erityisesti liiketoimintaosaamisen kehittämiseen. Yhtiö toteutti yhteistyössä Hanken & SSE:n kanssa Mandatum Life Business School -koulutusohjelman, jonka teemana oli Turning Expertise into Business. Koulutusohjelma kohdistettiin johtavissa

rooleissa työskenteleville asiantuntijoille ja esimiehille. Sen tavoitteena oli kehittää osaamista vakuutus- ja finanssialan liiketoiminnasta ja alan ajankohtaisista ilmiöistä, asiakaskäyttötymisen muutoksista sekä antaa osallistujille työkaluja verkostojohtamiseen.

Johtaminen

Mandatum Life kehittää johtamista pitkäjänteisesti panostamalla esimiestyöhön sekä mittaamalla säännöllisesti johtamisen ja hyvinvoinnin kehittymistä. Lähtökohtana on, että esimiesroolissa työskentelevät ovat yhtiön avainhenkilöitä.

Kaikki Mandatum Lifen uudet esimiehet osallistuvat ensimmäisen työvuotensa aikana Mandatum Life Management School -valmennusohjelmaan, jonka tavoitteena on käydä läpi esimiehen roolia, työkaluja sekä vuorovaikutusta esimiestyön tilanteissa. Valmennus antaa valmiuksia tarkastella ja kehittää omaa esimiestyötä ja tiimin toiminnan johtamista. Päämääränä on rakentaa ja ylläpitää Mandatum Lifen yhtenäistä johtamiskulttuuria. Ohjelma toteutettiin vuonna 2016 kuudetta kertaa ja yli 95 prosenttia 75 esimiehestä on käynyt esimiesvalmennuksen. Ohjelmaan sisältyy esimiesprofiili-arvio, joka tukee esimiehen kehittymistä työssään. Sen lisäksi johtamista kehitettiin vuoden 2016 aikana erilaisilla arviointityökaluilla.

Jokainen Mandatum Lifen esimies saa myös palautetta vuorovaikutustaidoistaan 360-arvioinnilla joka toinen vuosi. Esimies saa palautetta alaisiltaan, kollegoiltaan ja esimieheltään. Myös Suomen parhaat työpaikat -tutkimus on tärkeä mittari esimiestyön onnistumiselle, sillä tutkimuksesta saadaan yhtiökohtaisten tulosten lisäksi myös tiimitasoiset tulokset.

Palkitsemista omalla esimerkillä

Mandatum Lifen tavoitteena on tarjota asiakkailleen laadukkaita palkitsemisen ratkaisuja. Samoja palveluita haluamme tarjota myös henkilöstöllemme. Koska tulevaisuuteen ja eläkeikään varautuminen nähdään yhtiössä erittäin tärkeänä, henkilöstölle maksetaan vuosittain yhtiön taloudellisen tuloksen mukaan tulospalkkiota Sesam-ryhmäeläkevakuutukseen.

Lisäksi henkilöstölle tarjotaan mahdollisuus rahastoida osa henkilökohtaisesta tulospalkkiosta. Palkkiorahasto on ollut käytössä vuodesta 2014. Rahastointimahdollisuutta käytti vuonna 2016 lähes 90 prosenttia koko henkilöstöstä.

Mandatum Lifessa halutaan, että yrityksen palkitseminen on toimivaa ja ketterää. Se vaatii valmiutta tehdä myös muutoksia. Yhtiössä otetaan jatkuvasti oppia oman henkilöstön antamasta

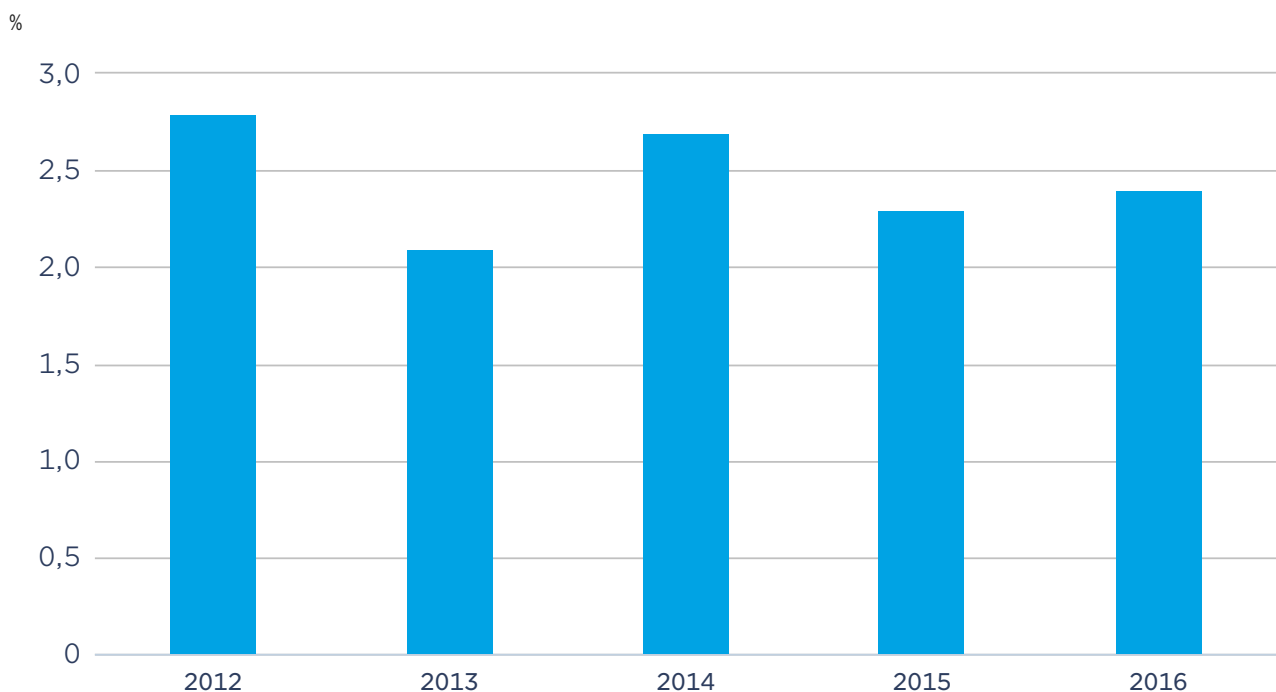
palautteesta parhaiden palkitsemiskäytäntöjen löytämiseksi. Hyväksi koettuja käytäntöjä viedään myös asiakkaiden käyttöön. Vastaavasti yhtiössä opitaan asiakkaiden onnistuneista palkitsemistavoista.

Toimiva ja vaikuttava palkitseminen on suomalaisten yritysten menestystekijä. Mandatum Lifessa siihen suhtaudutaan intohimoisesti. Menestyvässä yrityksessä tiedetään, mitä työntekijöille maksetaan ja miksi. Tärkeintä on varmistaa, että palkitseminen koetaan oikeudenmukaiseksi. Tehokas palkitseminen vaatii selkeää viestintää.

Hyvinvoinnin ja tasa-arvon kehittyminen

Mandatum Lifessa työterveyden pääpaino on ennaltaehkäisevissä työhyvinvoinnin toimenpiteissä. Sairauspoissaoloprosentti on laskenut vuodesta 2011 lähtien, ja on yhtiössä erittäin matalalla tasolla. Vuonna 2016 sairauspoissaoloprosentti oli 2,4 (2,3).

Sairauspoissaolot
Mandatum Life, 2012–2016

Tilastotiedot sairauspoissaoloista perustuvat Mandatum Lifen sisäisiin raportointistandardeihin, joten ne voivat poiketa paikallisesti julkaistuista tilastotiedoista. Vuoteen 2014 asti luvuissa ei ole mukana Innovaa eikä Kalevaa. 2015 alkaen luvuissa on mukana Innova, mutta ei Kalevaa.

Työhyvinvointia mittaavan Suomen parhaat työpaikat - tutkimuksen tuloksissa Mandatum Lifen Suomen toimintojen kokonaisarvosana vuonna 2016 oli 85 prosenttia. Tulos parani yhden prosenttiyksikön edellisvuodesta. Erityisesti myönteistä kehitystä oli tapahtunut väittämässä *Johto pitää lupauksensa* 88 prosenttia (84) ja *organisaatioon tullessaan uudet työntekijät tuntevat itsensä tervetulleiksi* 93 prosenttia (89). Tutkimuksen vastausprosentti oli 91 prosenttia (90).

Mandatum Life pyrkii edistämään sukupuolten ja kaikkien työntekijäryhmien välistä tasa-arvoa. Henkilöstön tasa-arvo toteutuu sukupuolijakauman mukaan tarkasteltuna hyvin: henkilöstöstä 51 prosenttia on miehiä ja 49 prosenttia naisia. Naiset ovat edustettuna myös johtoryhmässä.

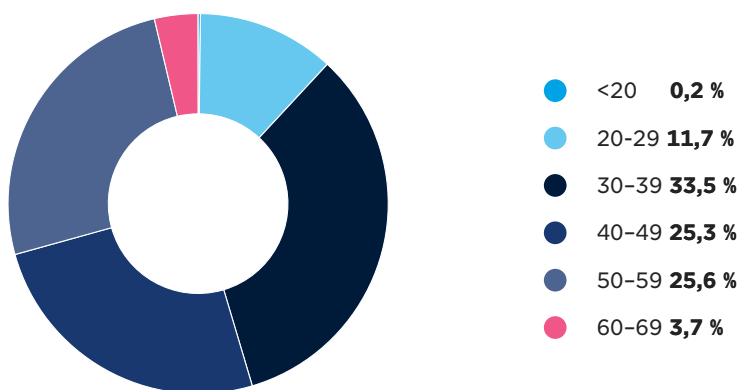
Henkilöstö maittain (FTE)

Mandatum Life, 2015-2016

	31.12.2016	31.12.2015
Suomi	443	431
Viro	38	35
Liettua	38	38
Latvia	23	23
Yhteensä	542	527

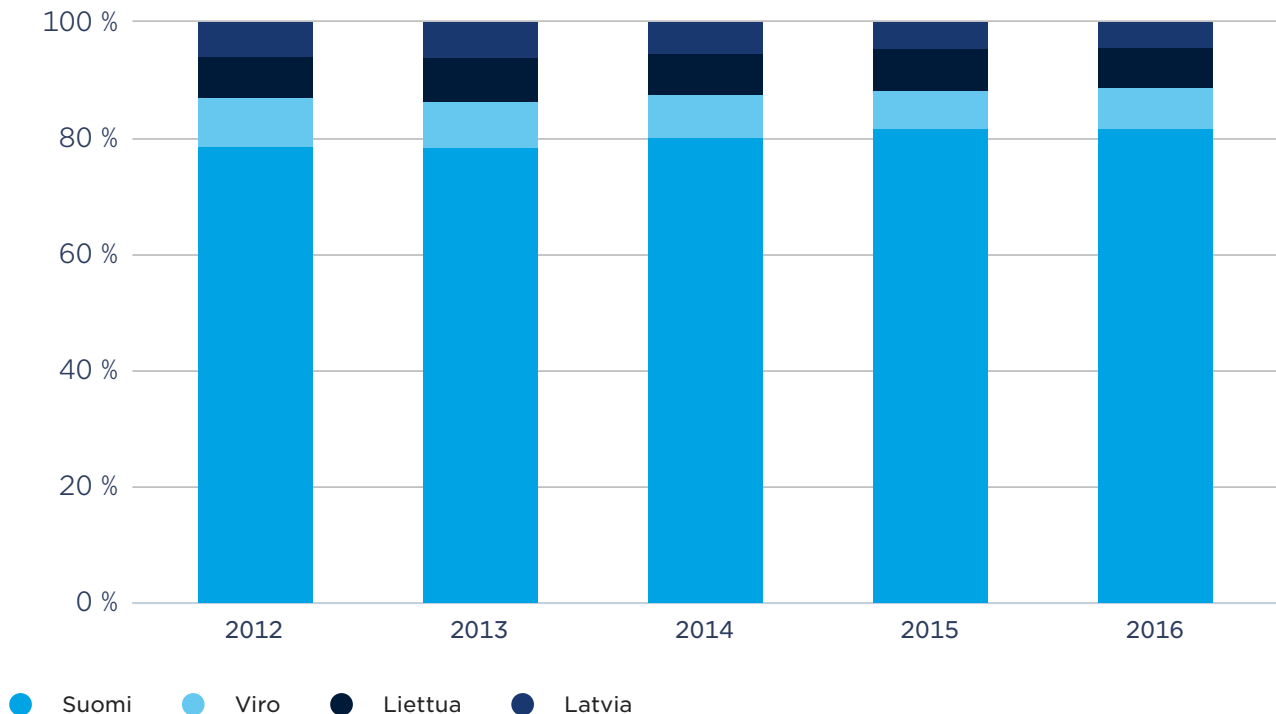
Henkilöstön ikärakenne Suomessa

Mandatum Life, 2016

Henkilöstömäärän jakauma maittain (FTE keskimäärin)

Mandatum Life, 2012–2016

Case: Rikastamo henkilöstön ideoinnin tueksi

Mandatum Life otti keväällä 2016 käyttöön työkalun ideoinnin lisäämiseksi, helpottamiseksi ja tehostamiseksi. Käyttöönotto oli liiketoimintalähtöinen: tavoitteena on lisätä Mandatum Lifen innovaatiokykyä ja kypsyttää ideoita liiketoimintaan.

Rikastamossa jokainen työntekijä voi luoda oman profiilin ja sen jälkeen jakaa idean, inspiraation tai ongelman yhteisön ratkottavaksi. Ideoiden luomisvaiheessa käytetään avainsanoja, jotka on sidottu yhtiön pitkän aikavälin tavoitteisiin. Näin jokaiseen ideaan kannustetaan jo ideointivaiheessa rakentamaan liiketoiminnallista näkökulmaa. Rikastamossa keskustellaan ja kommentoidaan ideoita, tavoitteena kehittää niitä elinvoimaisiksi. Kollektiivisen työstämisen jälkeen ne etenevät asiasta vastaaville asiantuntijoille tai asiaa edistämään kiinnostuneille henkilöille.

Toukokuusta vuoden 2016 loppuun mennessä ideoita syntyi 45, inspiraatioita 9 ja haasteita ratkottavaksi 8. Käyttäjämäärä nousi touko-joulukuussa yli 200 käyttäjällä. Rikastamon parhaat ideat palkittiin Nordic Business Forumin lipuilla.

Yritysvastuu

Sampo-konsernin yritysvaluutoiminta keskittyy edelleen tytäryhtiöihin, joissa vastataan asiakassuhteista ja joissa työskentelee suurin osa henkilöstöstä. Konsernin tytäryhtiöiden If Vahinkovakuutuksen ja Henkivakuutusyhtiö Mandatum Lifen toiminnat poikkeavat toisistaan huomattavasti ja siksi myös niiden yritysvaluutoimintatavat ovat suurelta osin erilaisia. Tytäryhtiöillä on omat liiketoiminnan erityispiirteitä vastaavat toimintatapansa yritysvaluutoiminnissa.

Konsernitasolla Sampo jatkoi ei-taloudellisten seikkojen raportointia koskevaa valmistelutyötä. Kolme keskeistä kehitysaluetta vuonna 2016 olivat koko konsernin sisäisen yritysvaluutoimintajärjestelmän kehittäminen, varsinaisen Yritysvaluutoimintaruokinnon

luonnostelu ja Sammon kannalta keskeisten yritysvaluutoimintajärjestelmien tunnistaminen. Tulevaisuuden kannalta tärkein yksittäinen tavoite on Sampo-konsernin ensimmäisen Yritysvaluutoimintaruokinnon julkaiseminen vuonna 2018.

Yritysvastuu Ifissä

If Vahinkovakuutuksen toiminnan perusajatuksena on edistää yhteiskunnan yleistä turvallisuutta ja taloudellista vakautta. Vuonna 2016 If käsitteli yli 1,8 miljoonaa korvaushakemusta. Korvaushakemusten syyt vaihtelivat pienistä vesivahingoista ja liikennevahingoista yritysten tuotannonkeskeytyksiin maanjäristyksen vuoksi. Puolet korvaushakemuksista käsitellään 24 tunnin kuluessa. Kaiken kaikkiaan If maksoi lähes 3 miljardia euroa korvauksia viime vuonna.

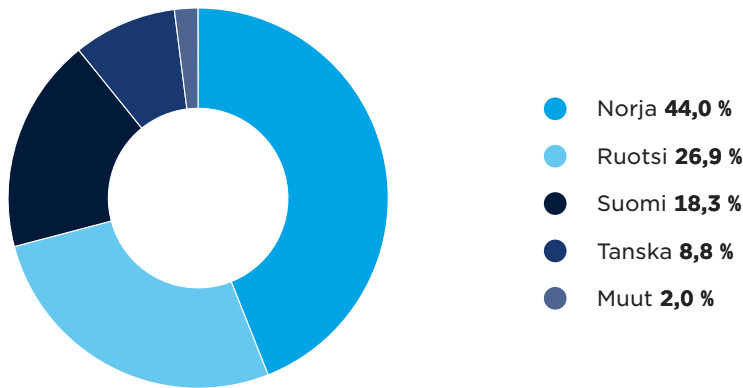
Ympäristökysymykset ovat tärkeitä ja niillä on usein välitön vaikutus vahinkovakuutusyhtiöiden toimintaan. Ifin toimintaa ohjaa tiukka ympäristöpolitiikka. Tämän mukaisesti pyritään aina löytämään ympäristöystävällisin ratkaisu asiakkaille, toimittajille ja yhteistyökumppaneille sekä yhtiölle itselleen.

If pyrkii edistämään kestävästä ympäristökehitystä. If on ollut ympäristöneutraali yritys vuodesta 2011 alkaen ja kompensoi päästöjään osallistumalla erilaisiin hankkeisiin. Yhtiö osallistuu aktiivisesti yhteiskunnalliseen keskusteluun ja nostaa päätöksentekijöiden tietoisuuteen ajankohtaisia turvallisuusteemoja. Yksi Ifiä kiinnostavista teemoista on liikenneturvallisuus. Ifin tutkijat analysoivat liikenneonnettomuustilastoja ja julkaisevat tietoja, joita voidaan hyödyntää autoilijoiden, pyöräilijöiden ja jalankulkijoiden liikenneturvallisuuden parantamiseksi.

If on myös merkittävä veronmaksaja Pohjoismaissa, sillä yhtiö maksoi vuodelta 2015 yhteisöveroa yli 157 miljoonaa euroa.

Yhteisöverot vuodelta 2015

If Vahinkovakuutus, yhteensä yli 157 miljoonaa euroa

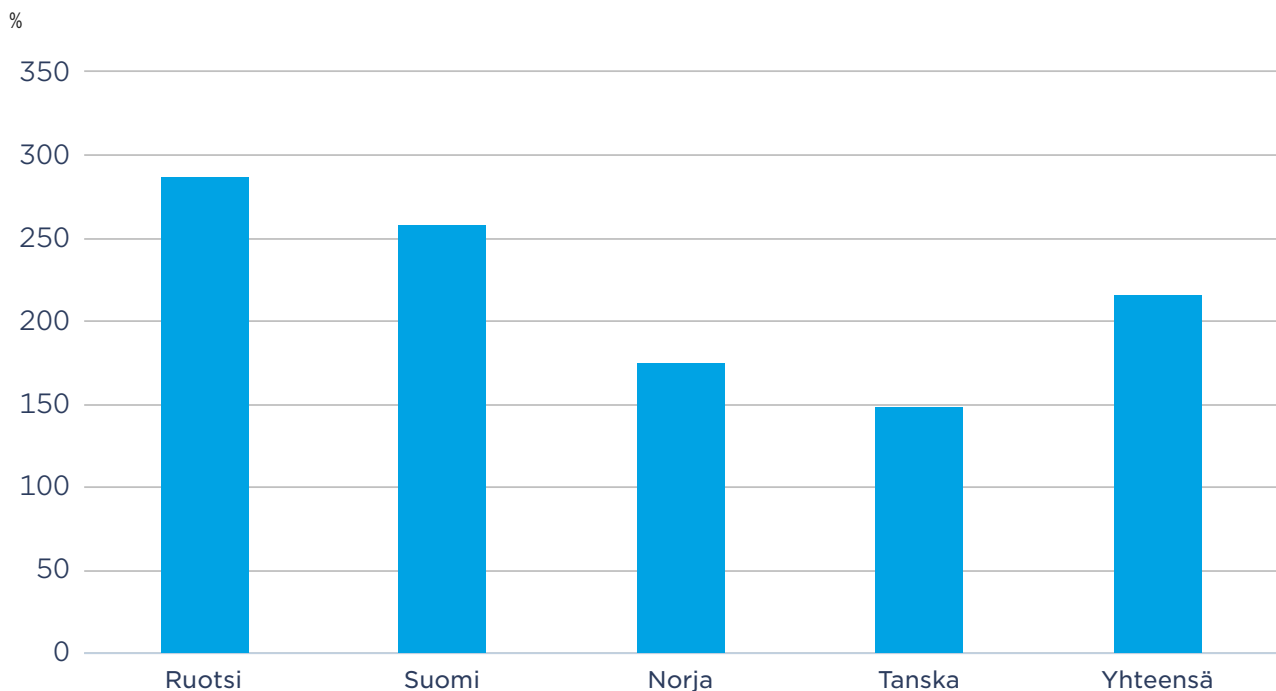

Ifin keskeiset ympäristökysymykset

Digitalisaatio ja sähköiset vakuutuspalvelut: Sähköiset vakuutuspalvelut yhdistävät ympäristöystävällisyyden ja nykyaikaisen asiakasviestinnän. E-lasku on ollut Ifissä käytössä vuodesta 2001 alkaen, ja yhtiö on

lähettänyt asiakkailleen tarjouksia sähköisesti jo vuodesta 2004. Henkilöasiakkaat ovat voineet käyttää Ifin sähköisiä palveluja vuoden 2011 syksystä lähtien. Sähköisiä palveluja käyttävien henkilöasiakkaiden määrä on kasvanut 217 prosentilla vuosina 2014–2016.

Sähköisiä palveluja käyttävien henkilöasiakkaiden määrän kasvu 2014–2016 Pohjoismaissa If Vahinkovakuutus

Henkilöasiakkaat-liiketoiminta-alueella uudet asiakkaat saavat automaattisesti käyttöönsä sähköisen vakuutuspalvelun ja olemassa olevien asiakkaiden siirtymistä sähköiseen asiointiin tuetaan aktiivisesti. Sähköisen asioinnin yleistymisen haasteena on, että useissa maissa vaaditaan tiettyjen kirjallisten

sopimusten solmimista asiakkaiden kanssa tai erityisen luvan pyytämistä asiakkaalta sähköistä asiointia varten.

Sähköinen asiointi vähentää paperin kulutusta ja antaa asiakkaille mahdollisuuden hoitaa vakuutusasioitaan

haluamallaan päätelaitteella, esimerkiksi kannettavalla tietokoneella tai älypuhelimella. Asiakkaat voivat myös tilata e-laskuja, muuttaa vakuutustensa maksuehtoja tai ostaa uutta vakuutusturvaa.

Sähköisen asioinnin yleistyessä paperin kulutus on vähentynyt 51 prosentilla vuodesta 2014 vuoteen 2016.

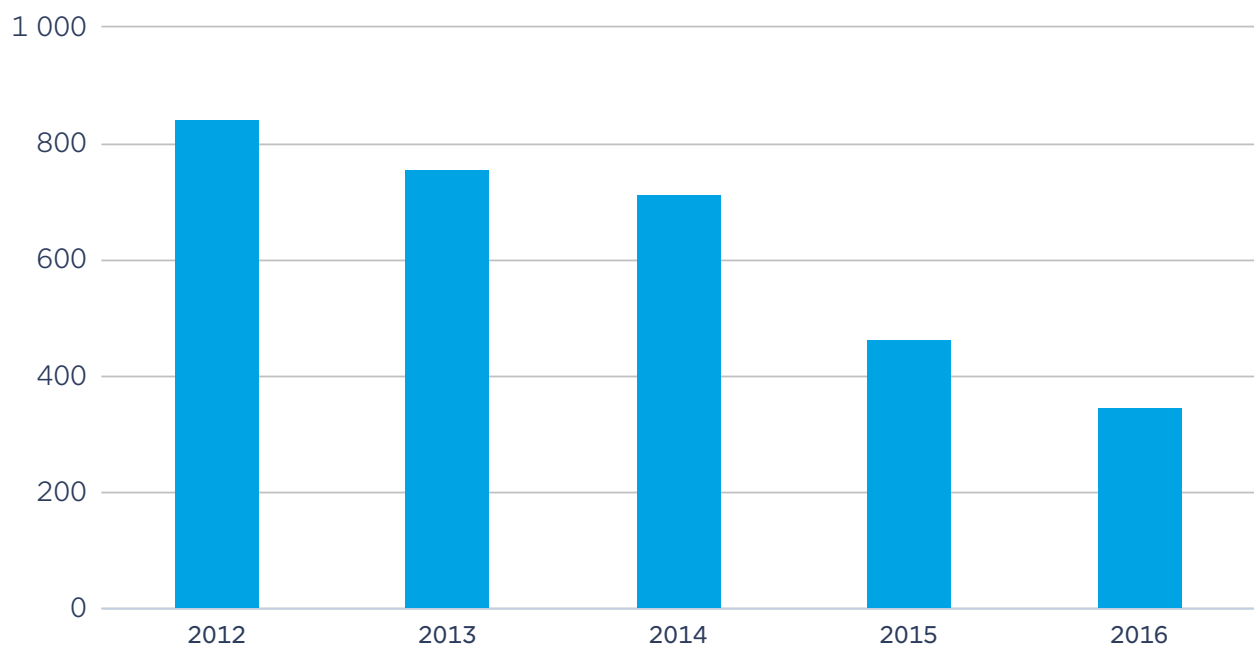
Osa Yritysasiakkaat-liiketoiminta-alueen asiakkaista on vuodesta 2016 lähtien voinut vastaanottaa

vakuutusasiakirjat sähköisessä muodossa. Asiakkaat ovat olleet tyytyväisiä uudistukseen ja If pyrkii tarjoamaan tätä mahdollisuutta yhä useammalle yritysasiakkaalle vuoden 2017 aikana.

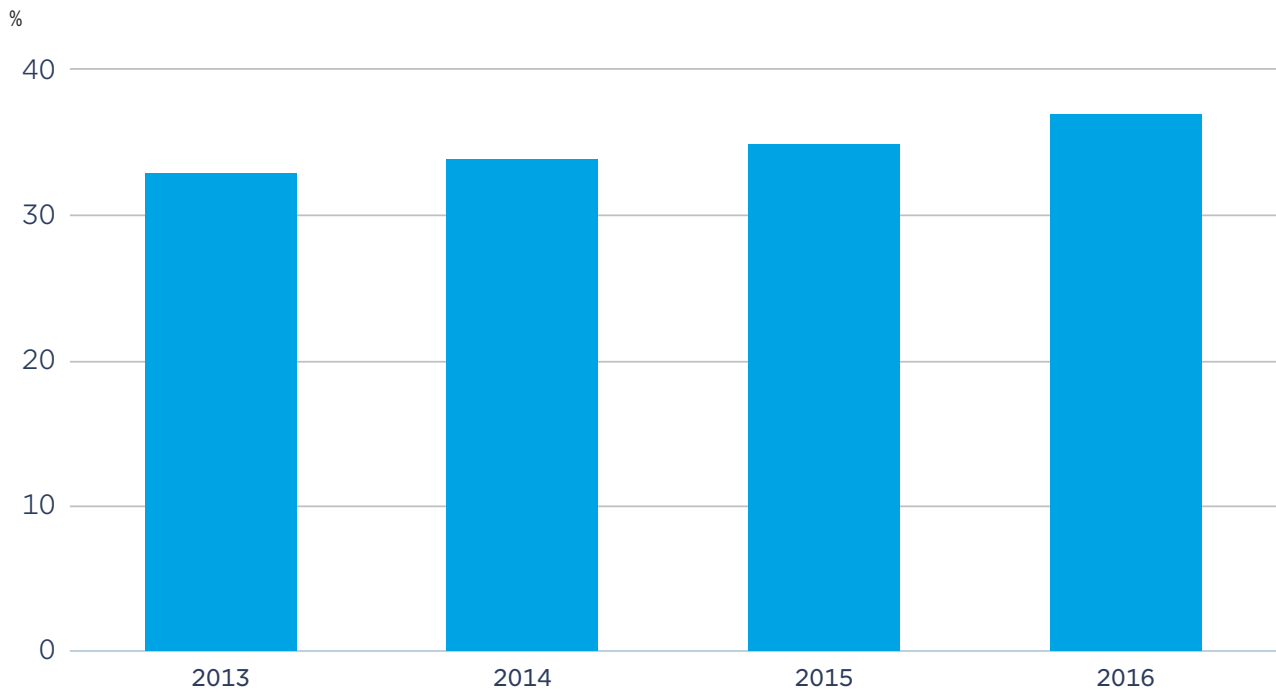
Tanskan If käyttää sähköistä postilaatikkoo osana lfin yleistä viestinnän digitalisointia viestiessään asiakkaidensa kanssa. Tavoitteena on lisätä sähköistä asiakasviestintää kaikissa Pohjoismaissa.

Paperin kulutus yhteensä If Vahinkovakuutus, 2012–2016

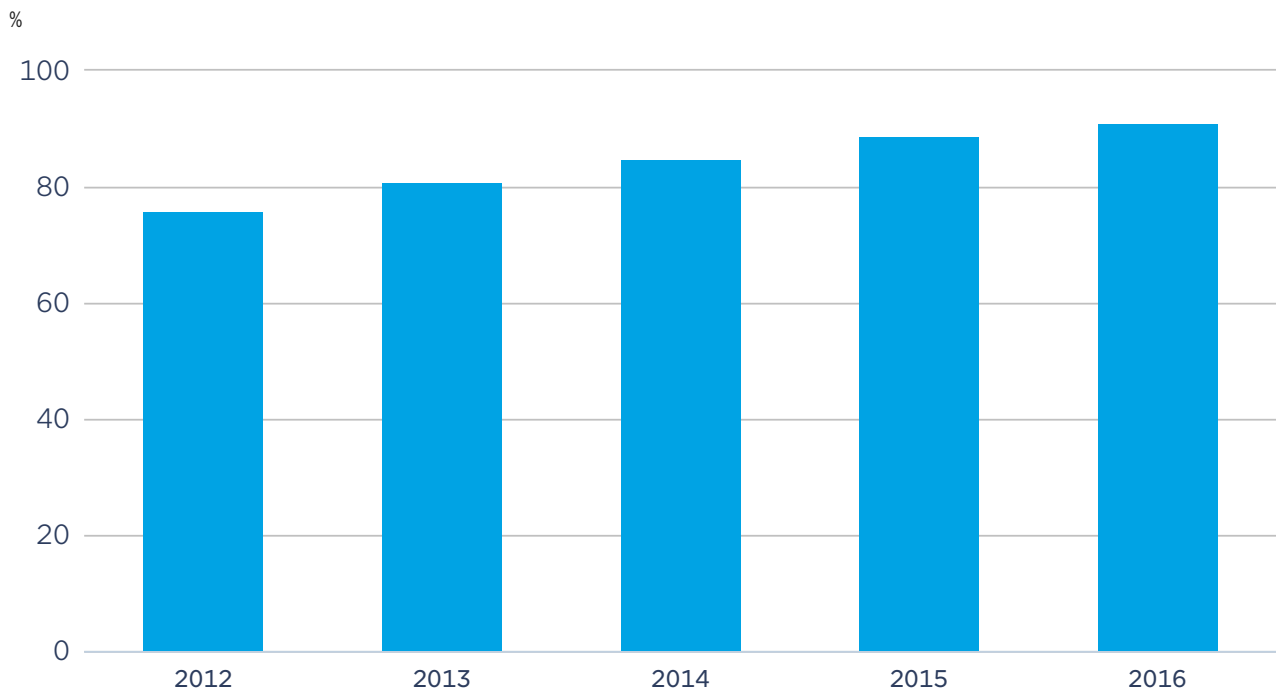
tonnia

Henkilöasiakkaiden verkossa tekemien korvaushakemusten osuus Pohjoismaissa If Vahinkovakuutus, 2013–2016

E-laskujen osuus ajoneuvovahinkojen käsittelyssä Pohjoismaissa If Vahinkovakuutus, 2012–2016

Korvausten käsittely: Vuonna 2016 If käsitteli noin 950 000 auto- ja omaisuusvahinkoa. Materiaalivahinkojen asianmukainen käsittely on keskeinen ympäristökysymys. Tavoitteena on käyttää ehjiä osia uudelleen ja lisätä kierrätystä.

Saavuttaakseen tämän tavoitteen If on asettanut alihankkijoilleen tiukat ympäristövaatimukset.

Korvaushakemusten tekeminen verkossa yleistyy, ja se on ympäristöystävällisempi tapa kuin perinteiset

hakemusmenetelmät. Vuonna 2016 verkossa tehtyjen korvaushakemusten osuus kasvoi 6 prosenttia. Nykyään yli 37 prosenttia korvaushakemuksista tehdään verkossa.

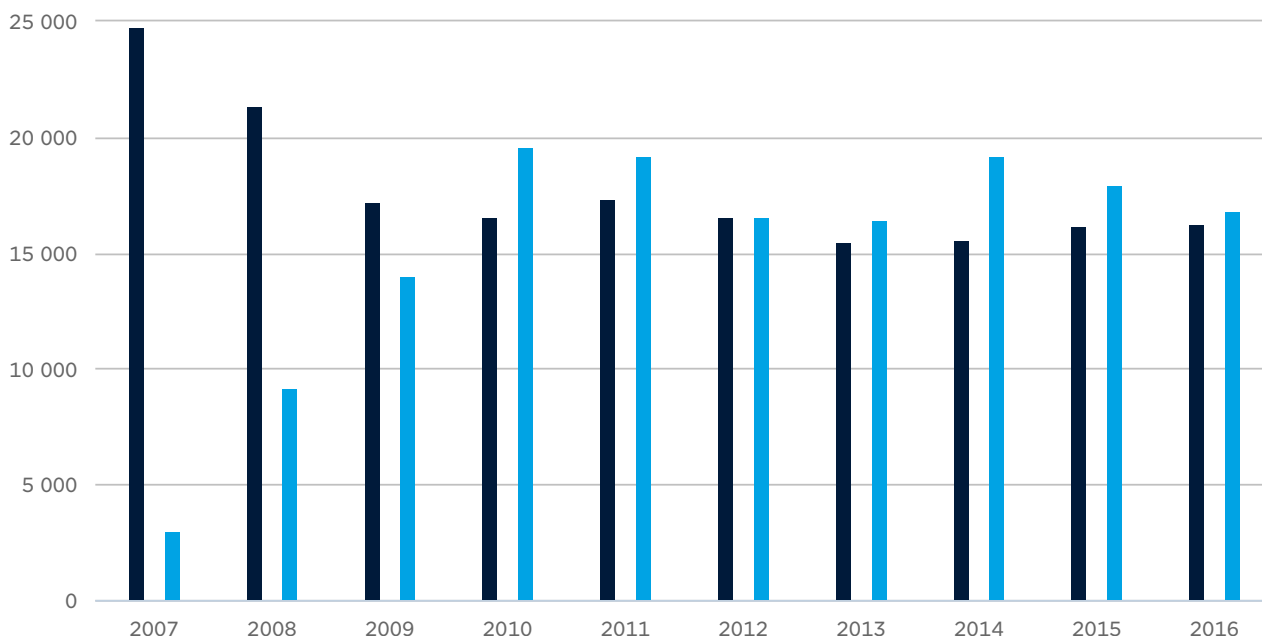
Kokoukset ja matkustaminen: Videoneuvottelujen suosio on kasvanut nopeasti Ifissä vuodesta 2003 lähtien. Ifin toimipisteissä Pohjoismaissa on 95 videoneuvotteluhuonetta. Käyttäjäystävällisyys, selkeät ohjeistukset ja mahdollisuus virtuaalisiin tukipalveluihin ovat lisänneet videoneuvottelujen suosiota. Ifissä järjestetään kuukausittain lähes 1 500

videoneuvottelua. Kaikilla Ifin työntekijöillä on tietokoneessaan Skype-ohjelma pikaviestin lähettämiseen ja virtuaalisiin neuvotteluihin. Verkko- tai videoneuvottelu on toimiva vaihtoehto perinteiselle fyysiselle kokoukselle, sillä verkon kautta on helppo esimerkiksi jakaa kokousmateriaalia.

If on vähentänyt työntekijöidensä lentomat kustamista 34 prosentilla vuosien 2007 ja 2016 välisenä aikana. Tämä on vähentänyt hiilidioksidipäästöjä merkittävästi. If toimii kaikissa Pohjoismaissa ja Baltiassa, joten lentomat kustamisesta ei voida kokonaan luopua.

Lentomat kustamisen ja videoneuvottelujen määrän kehitys If Vahinkovakuutus, 2007–2016

kpl

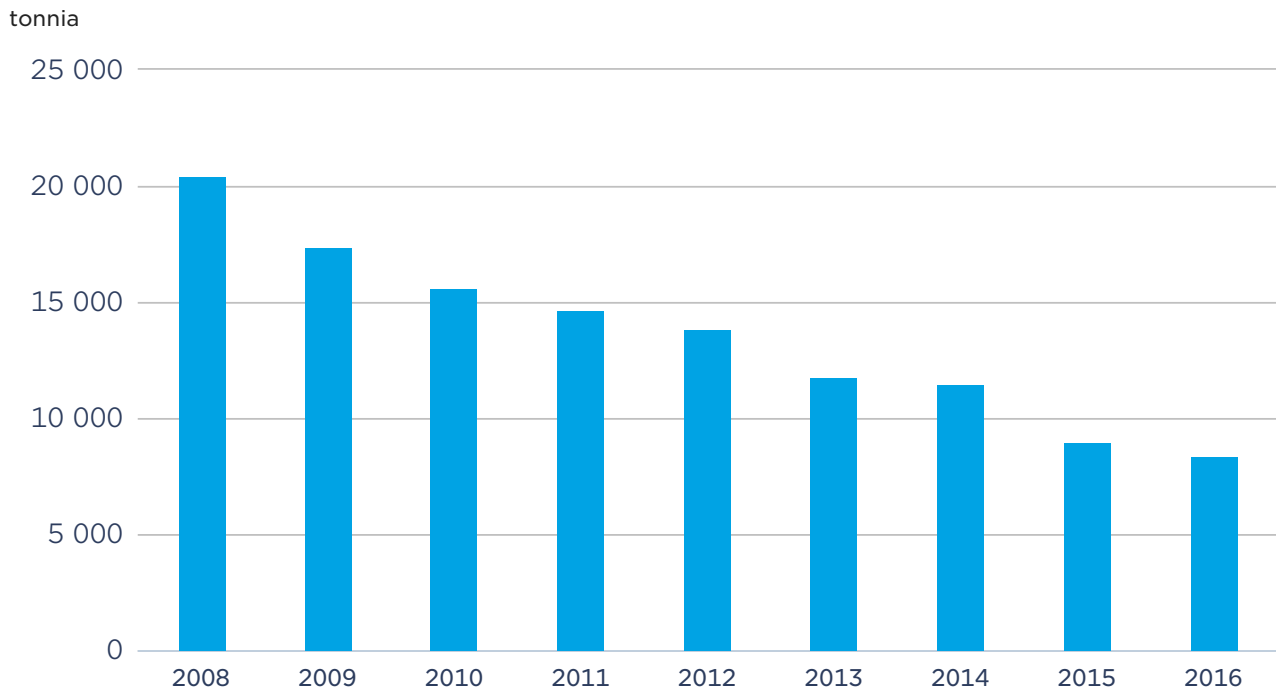

- Lentomatkojen määrä
- Videoneuvottelujen määrä

Ilmasto: Ifin hiilidioksidipäästöt vähentyivät entisestään vuonna 2016. If aloitti vuonna 2011 päästöhyvityshankkeen, jolla se kompensoi toiminnastaan aiheutuvat hiilidioksidipäästöt Pohjoismaissa toimittamalla energiatehokkaita puuliesiä intialaisiin kyliin. Vuonna 2015 kohdamaa vaihtui Intiasta Tansaniaan. Tämä hanke on niin sanottu Gold Standard -projekti, joka on yhteistyössä WWF:n ja muiden järjestöjen kanssa kehitetty kansainvälinen standardi. Puuliedet eivät vähennä vain hiilidioksidipäästöjä, vaan säästävät myös ihmishenkiä. Maailmanpankin julkaisema raportti osoittaa, että noin neljä miljoonaa ihmistä kuolee vuosittain tehottomien puuliesien päästöihin. If jatkaa tätä hanketta myös vuonna 2017.

Vuonna 2016 pohjoismaisten toimintojen suorien ja epäsuorien hiilidioksidipäästöjen kokonaismäärä oli 8 389 tonnia. Se on 59 prosenttia vähemmän kuin vuonna 2008, jolloin mittaukset aloitettiin. Ostoenergia kattaa tästä 13 prosenttia ja liikemat kustaminen (lento-, juna- ja automatkat) 85 prosenttia. Liikematkojen kokonaispäästöt olivat 7 131 tonnia. Lentomat kustamisen kilometrikohtainen ympäristövaikutus on kaikkein suurin ja siksi se on merkittävin päästöjen aiheuttaja. Hiilidioksidipäästöjen vähenemisen pääasiallinen syy on lentomat kustamisen väheneminen 34 prosentilla ja se, että kaikki Ifin ostama sähkö on tuotettu uusiutuvilla energialla.

Hiilidioksidipäästöjen kehitys If Vahinkovakuutus, 2008–2016

Ifin CO₂-päästöt on hyvitetty Gold Standardin projektin kautta

Ympäristötoimintaohje

Ifin tavoitteena on joka päivä toteuttaa ympäristön tilaa parantavia konkreettisia toimenpiteitä:

- Pyrimme aina löytämään yrityksemme, asiakkaidemme, alihankkijoidemme ja yhteistyökumppaneidemme kannalta parhaat mahdolliset ympäristöratkaisut.
- Kehitämme tuotteita, prosesseja ja vahingontorjuntapalveluja auttaaksemme asiakkaitamme toimimaan ympäristöystävällisemmin.
- Kannustamme ja tuemme toimittajiamme ja yhteistyökumppaneitamme heidän pyrkimyksissään toimia aiempaa ympäristöystävällisemmin.
- Annamme henkilökunnallemme mahdollisuuden toimia ympäristöystävällisesti tarjoamalla ohjeita ja tukea.
- Tiedotamme aina ympäristöriskeistä ja osallistumme aktiivisesti yleiseen ilmastokeskusteluun.

Ympäristöohjelman rakenne

Ifin ympäristöohjelmassa on kolme tasoa:

- Ohjausryhmä, jota johtaa Ifin johtoryhmän jäsen ja joka luo Ifin ympäristöstrategian, toimintaohjeet ja yleistavoitteet ja ylläpitää niitä.
- Pohjoismaiden ympäristöryhmä vastaa kaikkien kiinteistöihin ja hankintoihin liittyvien ympäristöhankkeiden hallinnoinnista ja valvonnasta.
- Paikallinen ympäristöryhmä laatii paikalliset toimintasuunnitelmat ja järjestää aktiviteetteja, jotka lisäävät ympäristökysymysten näkyvyyttä. Näitä ryhmiä on kaikissa suurissa toimistoissa.

Ympäristöä koskevat toimintaohjeet ja työkalut

Ifin ympäristöhankkeiden tukemiseksi ja niiden johtamiseksi luodaan tarkkaan määritellyt ympäristöä koskevat toimintaohjeet ja työkalut. Joitakin tärkeimpiä toimintaohjeita ovat:

- Ympäristöpolitiikka
- Hankintojen pohjoismaisten suuntaviivojen mukainen toimintaohje
- Alihankkijan arviointia koskevat periaatteet
- Greenhouse Gas Protocol -standardiin perustuva ilmastovaikutusten laskentatyökalu
- ClimateWise-alusta parhaiden käytäntöjen soveltamista ja ajatustenvaihtoa varten
- Korvauspalvelun ympäristösäännöt

Yritysvastuu Mandatum Lifessa

Mandatum Lifen yritysvastuu perustuu sen liiketoiminnan kulmakiviin: asiakkaiden taloudellisen hyvinvoinnin kasvattamiseen ja turvaamiseen sekä taloudellisten riskien suojaamiseen. Mandatum Lifen näkemys on, että vastuullinen liiketoiminta houkuttelee luokseen asiakkaita, pitkäjänteisiä sijoittajia ja motivoitunutta henkilöstöä. Strategiaan kytketty yritysvastuu on kestävä osa yrityksen jokapäiväistä tekemistä. Mandatum Life pyrkii palveluillaan, omalla sijoitustoiminnallaan sekä työnantajana synnyttämään hyvinvointia ympäröivään yhteiskuntaan.

Mandatum Life on tunnistanut yritysvastuunsa kannalta kolme pääteemaa: vastuullinen sijoittaminen, vastuullisten henkilöstökäytäntöjen edistäminen työelämässä sekä niiden toteuttaminen Mandatum Lifen omassa työyhteisössä. Taloudellinen vastuu, eli yhtiön toiminnan jatkuvuudesta, kannattavuudesta, tuloksentelekkyydestä sekä vakavaraisuudesta huolehtiminen kaikissa markkinatilanteissa, on

liiketoiminnan perusedellytys. Toiminnan jatkuvuudesta huolehtiminen luo pohjan asiakkaiden vakuutuksiin liittyvien vastuiden sekä asiakkaiden sijoitusten ja eläkkeiden hoitamiseen vuosikymmenien ajan kestävästi.

Vuoden 2016 aikana Mandatum Lifen yritysvastuun painopiste oli erityisesti vastuullisen sijoittamisen edistämisessä. Mandatum Life Sijoituspalvelut Oy mittasi loppuvuodesta hallinnoimiensa sijoitussidonnaisten osake- ja korkosijoituskoriensa sekä mandaattivarainhoitopalvelunsa hiilijalanjäljen.

Vastuullinen sijoittaminen: Raha on muutosvoima

Sijoittajilla on vaikutusvaltainen rooli yhteiskunnallisten haasteiden ratkaisemisessa ja ilmastonmuutoksen hidastamisessa. Vastuullisempiin

yrityksiin virtaava sijoitusvarallisuus parantaa näiden yritysten menestysedellytyksiä ja vastaavasti muut yritykset kokevat painetta parantaa toimintatapojaan. Vastuuttomammin toimivien yritysten pitkän aikavälin kasvumahdollisuudet ovat heikkomat, sillä rahoituksen hinta nousee ja saatavuus heikkenee. Tämä kehitys tulee voimistumaan entisestään, sillä sijoittajat kiinnittävät yhä enemmän huomiota vastuullisuusasioihin.

Yritykset ovat keskeisessä roolissa kestävän kehityksen tavoitteiden toteutumisessa. Siksi vastuullisen sijoittamisen edistäminen ja oman sijoitustoiminnan vastuullisuus ovat Mandatum Lifen vastuullisuustoimien keskiössä.

Vastuullisen sijoittamisen edistäminen

Yksi Mandatum Lifen tavoitteista on lisätä sijoittajien tietoisuutta vastuullisen sijoittamisen mahdollisuuksista sekä sen huomiotta jättämisen riskeistä. Mandatum Life Sijoituspalvelut Oy liittyi syyskuussa 2015 kansainväliseen Portfolio Decarbonization Coalition -sijoittajaverkoston pienentääkseen sijoitusten hiilijalanjälkeä maailmanlaajuisesti sekä lisätäkseen sijoittajien tietoisuutta ja mahdollisuuksia sijoittaa pienemmän hiilijalanjäljen yhtiöihin. Loppuvuodesta 2016 Mandatum Life Sijoituspalvelut Oy liittyi YK:n Montréal Pledge -aloitteeseen ja julkistaa jatkossa sijoitustensa hiilijalanjäljen vuosittain.

Pariisin kansainvälisen ilmastokokouksen alla syksyllä 2015 Mandatum Life perusti vastuullisen sijoittamisen vuosittaisen seminaarin, johon osallistuu alan vaikuttajia Suomesta ja maailmalta keskustelemaan ilmastomuutoksen aiheuttamasta riskistä sijoittajille. Vuonna 2015 ja 2016 tilaisuuteen osallistui noin 150 liike-elämän ja yhteiskunnan vaikuttajaa. Puhujina toimivat institutionaaliset sijoittajat, merkittävät kansainväliset varainhoitotalot (Amundi, BlackRock) sekä kansainvälisesti toimivat järjestöt, kuten WWF ja BSAG.

Vuosina 2016 Mandatum Life kampanjoi puhtaamman Itämeren puolesta yhdessä Elävä Itämeri -säätiön (BSAG) kanssa. Kampanjan tuloksena Mandatum Life lahjoitti ML Tulevaisuus Ilmasto -sijoituskoriin kesäkuusta vuoden loppuun mennessä sijoitettua euromäärää vastaavasta summasta 0,5 prosenttia BSAG:lle, yhteensä yli 4 000 euroa.

Oma sijoitustoiminta

Vastuullinen sijoittaminen Mandatum Lifessa on ympäristöasioiden, sosiaalisen vastuun ja hyvän hallintotavan huomioimista sijoituspäätöksissä.

Mandatum Lifen Varainhoito on allekirjoittanut YK:n vastuullisen sijoittamisen periaatteet (PRI) vuonna 2011. Mandatum Life on myös FINSIF:n (Finland's Sustainable Investment Forum) jäsen. Asiakkaiden varoihin liittyvää sijoitustoimintaa hoidetaan vastuullisen sijoittamisen periaatteiden mukaisesti. ESG-asiat on sisällytetty sijoitusprosessiin ja sen tueksi käydään vuoropuhelua alan toimijoiden, yritysten ja yhteistyökumppaneiden kanssa.

Mandatum Lifen vastuullisen sijoittamisen strategia on suosia pitkäjänteisesti toimialojen parhaita yrityksiä tuotto-odotus huomioiden. Alansa vastuullisimpien yritysten suosiminen on vaikuttavaa sijoitustoimintaa, sillä se parantaa vastuullisten yritysten menestysedellytyksiä.

Mandatum Life lanseerasi vuonna 2015 Tulevaisuus-tuoteperheen, jonka ensimmäinen tuote ML Tulevaisuus Ilmasto ohjaa sijoitusvarallisuutta pienemmän hiilijalanjäljen yhtiöihin. Vuonna 2016 perustettu ML Tulevaisuus Laatu Osake sijoittaa laadukkaisiin ja vastuullisesti toimiviin yhtiöihin, joilla on keskimääräisestä vakaampi tuottokehitys, kannattava liiketoiminta ja jotka ovat maltillisesti arvostettuja. Sijoituskoriin valitaan yhtiöitä, jotka ovat saaneet toimialoiltaan parhaat pisteet ESG-kriteereillä mitattuna. Analytiikan lähteenä käytetään vastuullisuusdataan erikoistunutta toimijaa Sustainalyticsia.

Sijoitusten hiilijalanjäljen mittaaminen ja vähentäminen

Mandatum Life Sijoituspalvelut Oy on mitannut hallinnoimiensa sijoitussidonnaisten osake- ja korkosijoituskoriensa sekä mandaattivarainhoitopalvelunsa hiilijalanjäljen. Sijoitusten vuotuinen hiilijalanjälki oli 1 399 896 CO₂-tonnia (tCO₂), mikä on 22 prosenttia suhteessa vertailuindekseihin. Tulokseen vaikuttaa myönteisesti korkosijoitusten suhteellisen pieni hiilijalanjälki vertailuindekseihin nähden. Osakesijoituskorien yhteenlaskettu hiilijalanjälki oli 62 prosenttia suhteessa vertailuindekseihin. Mittaus tehtiin yhteistyössä South Pole Groupin kanssa ja mittaus kattoi noin 80 prosenttia Mandatum Life Sijoituspalvelut Oy:n hallinnoimasta sijoitusvarallisuudesta 30.9.2016. Sijoituskohteena olevien yhtiöiden hiilijalanjälki perustuu South Pole Groupin dataan vuoden 2015 lopun tilanteesta. Mittauksessa ei huomioitu konsultoivaa varainhoitoa tai indeksisijoituskoreja. Mandatum Life Sijoituspalvelut Oy mittaa hiilijalanjälkensä jatkossa vuosittain seuratakseen sijoitustensa hiiliriskiä kokonaisvaltaisemmin.

Mandatum Life on perustanut Tulevaisuus Ilmasto -indeksisijoituskorin mahdollistaakseen asiakkailleen

tehokkaan tavan leikata sijoituksiin liittyviä hiilidioksidipäästöjä voimallisemmin. ML Tulevaisuus Ilmaston tavoite on saada maailman yleinen osakemarkkinatuotto 50 prosenttia pienemmällä hiilijalanjäljellä. Hiilijalanjäljen leikkaaminen on toteutettu siten, että jokaiselta toimialalta on rajattu pois toimialan saastuttavimmat yhtiöt.

Aloitushetkestään lähtien ML Tulevaisuus Ilmasto on ylittänyt MSCI Worldin tuoton 0,6 prosenttiyksiköllä (31.8.2015–31.12.2016). Vähäpäästöisempiin yrityksiin sijoittava indeksi MSCI World Low Carbon Leaders, jota tuote seuraa, on marraskuusta 2010 alkaen voittanut yleisen osakemarkkinan (MSCI World) tuoton jopa 4 prosenttiyksiköllä. Se ei ole tae tuleville vuosille, mutta antaa viitteitä siitä, että vastuullinen sijoittaminen ei ole pelkästään hyvän asian edistämistä vaan tuottavaa sijoitustoimintaa.

Sosiaalinen vastuu: taloudellisen hyvinvoinnin varmistaminen ja hyvän työelämän edelläkävijä

Mandatum Life haluaa varmistaa asiakkaidensa taloudellista turvaa omaehtoisella varautumisella riskivakuutuksien avulla, varallisuuden kasvattamisella, yrittäjyyttä turvaamalla, eläketurvaa täydentämällä sekä suomalaisten yritysten kilpailukykyä varmistamalla. Hyvin hoidettu ja johdettu liiketoiminta luo hyvinvointia ympäröivään yhteiskuntaan ja vahvistaa myös kilpailukykyä.

Työssään viihtyvä henkilöstö luo perustan Mandatum Lifen pitkäaikaisten tavoitteiden saavuttamiselle. Siksi henkilöstön tyytyväisyys on yksi Mandatum Lifen strategisista tavoitteista. Vuosina 2015 ja 2016 tyytyväisyys saavutti pitkäaikaiseksi tavoitteeksi asetetun tason: 92 prosenttia henkilöstöstä on sitä mieltä, että Mandatum Life on todella hyvä työpaikka.

Ihmiset ratkaisevat

Mandatum Life tarjoaa yrityksille välineitä hyvään johtamiseen ja palkitsemiseen sekä keinot seurata ja arvioida henkilöstön vaikutusta yrityksen taloudelliseen menestykseen ja tyytyväisyyteen. Mandatum Life jalostaa hyviä henkilöstökäytäntöjä, joista hyötyy sekä yritys että koko henkilöstö, ja tekee itse samoja asioita, joita se tarjoaa asiakkailleen.

Henkilöstön hyvinvointi näkyy innostuksena, välittämisenä ja tyytyväisyytenä sekä pidemmällä aikavälillä tuottavina työurina. Mandatum Life arvioi, että yrityskulttuurin merkitys yhtiön tulevaisuuden menestyksessä tulee vain kasvamaan tulevaisuudessa. Kun koko henkilöstön motivaatio ja innostus yhdistyvät hyvään johtamiseen sekä vaikuttavaan

palkitsemiseen, on niillä mitattava vaikutus yrityksen tuloksentekokykyyn.

Tehokas palkitseminen

Yritykset voivat parantaa kilpailukykyään palkitsemalla henkilöstöään tehokkaasti ja oikeudenmukaisesti. Toimivalla palkitsemisella yritys myös erottautuu kilpailijoistaan ja houkuttelee uusia työntekijöitä. Mandatum Life tarjoaa palkitsemisen asiantuntijapalveluita yrityksille palkitsemisen suunnittelusta toteutukseen ja mittaukseen. Mandatum Life toteuttaa sekä koko henkilöstön että valikoitujen henkilöstöryhmien palkitsemisratkaisuja, ja auttaa yrityksiä myös varautumaan henkilöstöriskeihin.

Hyvä palkitsemiskokonaisuus tukee strategiaa ja liiketoiminnan tavoitteita sekä motivoi henkilöstöä. Se lähtee työtehtävien luokittelusta, peruspalkan ja liikkuvien palkan osien määrittelystä suhteessa rooleihin ja kilpailijoihin ja suorituksen mittareiden asettamisesta. Se sisältää myös läpinäkyvyyden ja laadukkaan viestinnän henkilöstölle, jossa onnistuminen on ensisijaisen tärkeää, jotta järjestelmä koetaan oikeudenmukaiseksi. Jos palkitsemista ei ole hoidettu hyvin, muodostuu siitä yritykselle vain merkittävä kuluerä. Vaikuttavan palkitsemisjärjestelmän ydin ovat tehokkaat mittarit. Ne ohjaavat tekemään oikeita asioita ja kasvattamaan viivan alle jäävää summaa.

Oikeudenmukainen palkitseminen on myös tärkeää riskienhallintaa. Epäoikeudenmukainen palkkahajonta ja palkkaerot organisaatiossa voivat olla työnantajalle juridinen riski. Mandatum Life tarjoaa yritysten työkaluksi Palkkavaa'an organisaation palkkarakenteen, kilpailukyyn ja oikeudenmukaisuuden selvittämiseksi.

Henkilöstön taloudellisesta turvasta huolehtiminen työuralla ja sen jälkeen

Mandatum Life tarjoaa yrityksille apua henkilöstönsä terveyteen ja työkykyyn liittyvien riskien hallintaan henkilövakuutuksilla. Terveyteen ja työkykyyn liittyvät riskit ajoittuvat koko työsuhteen elinkaarelle rekrytoinnista eläkkeelle siirtymiseen saakka. Vakuutus turvaa myös vakuutetun perheen toimeentuloa pahimman varalta.

Yhä useampi haluaa täydentää lakisääteistä sosiaaliturvaa

Yhä useampi suomalainen on huolissaan toimeentulostaan taloudellisten vastoinkäymisen kohdatessa. Finanssialan keskusliiton

Vakuutustutkimus-sarjan mukaan vuonna 2016 sosiaaliturvan riittävyteen uskoi vain noin neljännes kyselyyn vastanneista. Tutkimuksen mukaan taloudellisen hyvinvoinnin suurimmiksi uhkiksi koetaan pitkäaikainen sairaus, tapaturmat, työttömyys, lomautus ja vastuu lähiomaisen hoivasta.

Mandatum Lifen riskivakuutukset lisäävät asiakkaiden ja heidän perheidensä taloudellista turvaa vakavan sairauden, työkyvyttömyyden tai kuolemantapauksen varalta. Vakuutus auttaa kattamaan sairastumisesta aiheutuvia tulonmenetyksiä. Joka viides suomalainen sairastuu vakavasti ennen 65 vuoden ikää. Vuonna 2016 Mandatum Life teetti tutkimuksen, jossa selvitettiin, minkälaisina riskinottajina suomalaiset pitävät itseään, mitä riskejä suomalaiset ajattelevat eniten ja mitkä asiat koetaan suurimmiksi riskeiksi oman talouden kannalta. Tutkimukseen vastasi 1 005 suomalaista 15–79-vuotiasta henkilöä.

Kysyttäessä minkälaisia riskejä vastaaja ajattelee eniten, oman terveyden mainitsi 28 prosenttia vastaajista. Suomalaiset arvioivat oman vakavan sairastumisen myös suurimmaksi riskiksi taloudelleen (28 prosenttia kaikista vastaajista). Seuraavaksi mainittiin puolison vakava sairastuminen, menehtyminen, onnettomuus tai tapaturma (21 prosenttia). Itseen kohdistuvan vakavan onnettomuuden tai tapaturman mainitsi 15 prosenttia vastaajista ja oman tai puolison työttömyyden 13 prosenttia kaikista vastaajista. Mandatum Lifen arvion mukaan suomalaisten riskitietoisuutta omaan talouteen liittyvistä riskeistä tulisi edelleen parantaa.

Eläketurvan täydentäminen yhä tärkeämpää

Mandatum Life haluaa lisätä suomalaisten tietoisuutta sekä mahdollisuuksia vaikuttaa oman toimeentulon riittävyteen eläkeajalla. Varhaisempi eläköityminen tai esimerkiksi yrittäjien eläketurva voi jäädä vajaaksi ilman omaehtoista varautumista. Kaikkein kustannustehokkainta säästäminen on työnantajan kautta ryhmäeläkevakuutuksella. Eläketurvan täydentäminen työnantajan kautta takaa paremman tulotason eläkeaikana ja vähentää henkilöstön omaa varautumisen tarvetta. Myös työntekijöiden työkyky ja -hyvinvointi, työssä jaksaminen ja innostaminen vaativat yrityksiltä yhä varhaisempaa suunnittelua.

Työnantajan tulee varautua henkilöstön ikääntymiseen ja eläköitymiseen. Yritys voi miettiä eläkestrategian, jossa luodaan mallit henkilöstön ja johdon työkyvyn ja

-halun varmistamiseen. Samalla yritys luo pohjan osaamisen siirtämiseen ja seniorien kokemuksen positiiviseen hyödyntämiseen. Hyvin rakennetulla mallilla yritys parantaa liiketoimintaansa aikaansaamalla tuottavampia työuria ja toimii vastuullisempana työnantajana.

Yrittäjän turvaaminen kehittää yrittäjyyttä

Mandatum Lifen palvelut yrittäjille turvaavat yritystoiminnan jatkuvuutta sekä täydentävät yrittäjän ja hänen perheensä lakisääteistä turvaa.

Vakavan sairauden tai lyhyen työkyvyttömyyden kohdatessa yrittäjä voi joutua huolehtimaan kuntoutumisen lisäksi liiketoimintansa jatkuvuudesta. Vakuutuksen avulla yrittäjä voi keskittyä kuntoutumiseen, kun taas kuolemantapauksessa tai pysyvän työkyvyttömyyden kohdatessa yrittäjä itse, hänen perheensä tai mahdollinen toinen omistaja saa taloudellista helpotusta vaikeaan tilanteeseen.

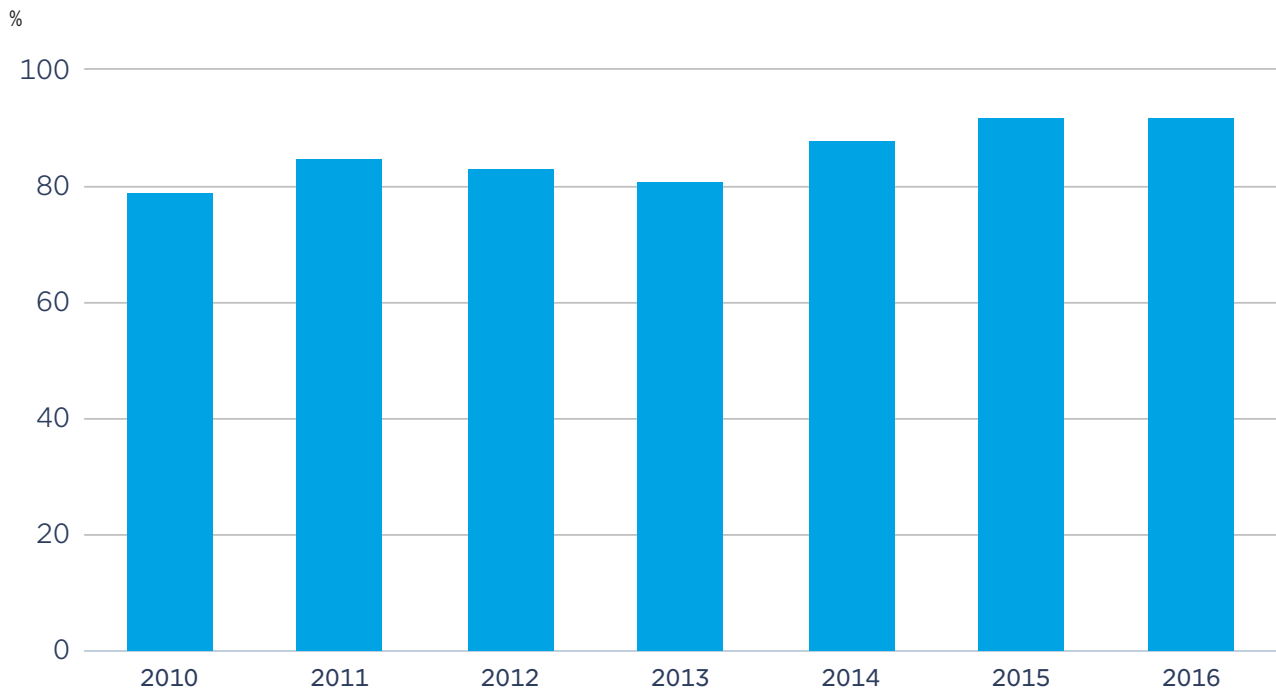
Yrittäjän täytyy varautua palkansaajaa suunnitelmallisemmin eläkeaikaan sekä terveyteen ja talouteen kohdistuviin vastoinkäymisiin. Yrittäjä maksaa koko eläkkeensä itse YEL-vakuutuksen kautta. Mandatum Life auttaa yrittäjiä tunnistamaan turvavajeen ja ratkaisemaan sen yrittäjän tarpeet huomioivalla yhdistelmällä YEL-maksua ja vapaaehtoista varautumista. Yrittäjän varautumisen tarvetta lisäävät vuoden 2017 alusta Suomessa voimaan tullut eläkeuudistus sekä yrittäjien riittämätön varautuminen omistajanvaihdostilanteisiin, joita tuleville vuosille on arvioitu kiihtyvässä määrin.

Mandatum Lifen vastuu omasta henkilöstöstään varmistaa menestyvän liiketoiminnan

Henkilöstön hyvinvointi on yksi Mandatum Lifen strategisista tavoitteista. Mandatum Life on valittu Suomen parhaiden työpaikkojen joukkoon kuutena vuotena peräkkäin. Henkilöstöpolitiikka nojaa ajatukseen, että henkilöstöstä huolehtimalla taataan asiakkaiden tyytyväisyys ja luodaan yhtiölle entistä paremmat menestysedellytykset. Mandatum Lifen vastuu henkilöstöstä tarkoittaa myös työntekijöiden ja heidän perheidensä turvaamista taloudellisten riskien varalta. Mandatum Life investoi myös motivoivaan työympäristöön.

Väittämä: Kokonaisuudessaan tämä on erittäin hyvä työpaikka

Suomen parhaat työpaikat -tutkimus, 2010–2016

Mandatum Life vaikuttaa työntekijöidensä taloudelliseen hyvinvointiin täydentämällä heidän eläketurvaansa sekä tarjoamalla järkeviä tapoja säästää ja kasvattaa varallisuutta.

- Ryhmäläkevakuutuksen edut työntekijälle ovat konkreettiset: eläketurvan täydentäminen takaa paremman tulotason eläkeaikana.
- Koko henkilöstölle on otettu kattavat vakuutukset työn lisäksi myös vapaa-ajan tapaturmien varalle. Se turvaa henkilökuntaa ja heidän perheitään tapaturmasta aiheutuneen pysyvän haitan tai kuolemantapauksen sattuessa. Lisäksi merkittävällä osalla henkilöstöstä on työkyvyttömyyden turva ja henkivakuutus.
- Palkkiorahasto tarjoaa henkilöstölle mahdollisuuden pitkäaikaiseen säästämiseen järkevällä tavalla ja ammattimaisen sijoitustoiminnan turvin. Palkkiorahasto on avoin, läpinäkyvä ja reilu ratkaisu, jossa tähdätään pitkän aikavälin hyötyihin. Mandatum Life kannustaa pitkäaikaiseen säästämiseen maksamalla 20 prosenttia enemmän palkkioita bonuksensa rahastoivalle työntekijälle. Henkilöstöstä 88 prosenttia päätti rahastoida palkkionsa vuonna 2016.

Omalla esimerkillä johtaminen: Toimiva yrityskulttuuri pohjaa osallistamiseen, luottamukseen ja hyvään johtamiseen

Mandatum Lifessa yrityskulttuuriin panostaminen on arvovalinta ja liiketoimintaa, sillä Mandatum Life tarjoaa myös asiakkailleen henkilöstön palkitsemisratkaisuja. Henkilöstön hyvinvointi on Mandatum Lifen strategisia pitkän aikavälin tavoitteita.

Tulevaisuuden tavoitteena on yhä vaikuttavammin hyödyntää henkilöstön osaaminen ja innostaminen liiketoiminnan kehittämisessä. *Omalla esimerkillä* on Mandatum Lifen henkilöstövastuun visio, jonka mukaan tulevaisuuden organisaatioista parhaiten menestyvät ne, jotka pystyvät täysimittaisesti hyödyntämään henkilöstönsä osaamisen. Matalahierarkkisuus organisaatiossa näkyy Great Place to Work -tuloksissa: jopa 90 prosenttia (88) mandatumlifelaisista sanoo, että johto on helposti lähestyttävissä.

Mandatum Lifella seurataan henkilöstön kokemusta tasa-arvon toteutumisesta. 89 prosenttia (87) henkilöstöstä tuntee, että ihmisiä kohdellaan Mandatum Lifessa tasa-arvoisesti sukupuolesta riippumatta.

Keskittyminen henkilöstön hyvinvointiin

Mandatum Life kiinnittää erityistä huomiota työkyvyn johtamiseen ja henkilökunnan hyvinvointiin liittyviin etuihin. Tämä pitkäjänteinen työ on tuottanut tulosta: sairauspoissaoloprosentti on vuosia pidetty matalana panostamalla säännönmukaisesti sekä ennaltaehkäisevään työterveyteen sekä työilmapiiriin ja esimiestyöhön.

Ennalta-ehkäisevät toimenpiteet ovat tärkeitä. Käytössä on laaja työterveyshuolto, joka sisältää muun muassa työpsykologin konsultaatiot, säännölliset ergonomiakäynnit työpaikalla, erikoislääkärin palvelut ja naisten/miesten sairauksiin liittyvät tutkimukset. Toimintatapoihin kuuluvat pitkien sairauslomien paluun tuki sekä ennaltaehkäisevä varhaisen tuen malli. Yhteistyö työterveyspalveluiden tuottajan kanssa on tiivistä.

Mandatum Lifessa tuetaan myös monipuolisesti liikuntaharrastuksia sekä erilaisia työnteon muotoja ja arkea helpottavia käytäntöjä tarjoamalla esimerkiksi etätömahdollisuuksia ja sairaan lapsen hoitoapua maksutta kolmeksi arkipäiväksi.

Taloudellinen vastuu: jatkuvuudesta huolehditaan kaikissa markkinatilanteissa

Taloudellinen vastuu Mandatum Lifessa tarkoittaa huolehtimista toiminnan jatkuvuudesta, kannattavuudesta, tuloksentekevyydestä sekä vakavaraisuudesta kaikissa markkinatilanteissa.

Toiminnan jatkuvuudesta huolehtiminen luo pohjan asiakkaiden vakuutuksiin liittyvien vastuiden sekä

asiakkaiden sijoitusten ja eläkkeiden hoitamiseen vuosikymmenien ajan kestävästi ja vastuullisesti. Riskienhallinta liittyykin siksi oleellisesti Mandatum Lifen taloudelliseen vastuuseen. Riskienhallintaprosessin tärkeimpiä tavoitteita on varmistaa pääoman riittävyys suhteessa liiketoiminnan riskeihin sekä rajoittaa taloudellisen tuloksen heilahtelua pitkällä aikavälillä. Riittävä pääomitus ja toimivat riskienhallintaprosessit varmistavat kyvyn huolehtia asiakkaan eläkkeistä ja korvauksista kaikissa tilanteissa, taloussuhdanteesta riippumatta.

Vuonna 2016 Mandatum Life maksoi eläkettä 68 000 eläkeläiselle yhteensä 418 miljoonaa euroa ja muita korvauksia kuoleman, tapaturman, vakavan sairauden ja työkyvyttömyyden varalta noin 88 miljoonaa euroa. Vastuu osakkeenomistajille näkyy pyrkimyksenä tasaiseen osinkovirtaan.

Mandatum Life on myös merkittävä yhteiskunnallinen toimija ja työllistäjä. Yhtiö työllistää kaikkiaan yli 500 henkilöä Suomessa ja Baltiassa. Mandatum Life on ollut vuosia Suomen suurimpia veronmaksajia ja kantaa näin yhteiskuntavastuutaan. Vuonna 2015 Mandatum Life oli 48. suurin yhteisöveron maksaja Suomessa yli 9 miljoonalla eurolla.

Mandatum Life tukee taloudellisesti myös kolmannen sektorin toimintaa. Mandatum Life aloitti yhteistyön Tukikummit-säätiön kanssa vuonna 2014. Tukikummit-säätiön tavoitteena on ennaltaehkäistä syrjäytymistä tarjoamalla taloudellista tukea syrjäytymisvaarassa oleville nuorille. Mandatum Life osallistuu Tukikummit-toimintaan lahjoittamalla vaikeassa taloudellisessa tilanteessa olevien perheiden lapsille tapaturmavakuutuksia. Kaikkiaan jo yli 1 600 lasta on tullut lahjoitetun tapaturmavakuutuksen piiriin yhteistyön aikana.

Mandatum Lifen ympäristövastuu nojaa vastuullisen sijoittamisen edistämiseen

Mandatum Lifen liiketoiminnasta ei synny merkittäviä välittömiä päästöjä ja siksi yhtiö on arvioinut suurimman ympäristövastuuseen vaikuttamisen mahdollisuuden syntyvän vastuullisen sijoittamisen edistämisen kautta. Suurena sijoittajana yhtiöllä on vastuu auttaa vähentämään sijoitusten hiilijalanjälkeä. Lue lisää toimenpiteistä kohdassa Vastuullinen sijoittaminen.

Mandatum Life vaikuttaa Suomen kannalta keskeisten ympäristöhaasteiden ratkaisemiseen tukemalla Itämeren ekologisen palautumisen eteen tehtävää työtä. Itämeri on yksi maailman saastuneimmista meristä. Suomen vuotuinen keskilämpötila nousee lähes kaksi kertaa niin nopeasti kuin koko maapallon keskilämpötila (Ilmatieteen laitos 2016). Suomen ilmaston lämpeneminen vaikuttaa myös Itämeren tilaan. Yksi vakavimmista ongelmista on rehevöityminen. Ilmastonmuutos lisää sateita, jotka voimistavat rehevöittävien ravinteiden valumista mereen ja kiihdyttävät sinilevän kasvua. Hiilidioksidin lisääntyminen ilmassa happamoittaa Itämerta ja uhkaa sen lajistoa.

Mandatum Life on tehnyt viisivuotisen sitoumuksen Elävä Itämeri -säätiölle (Baltic Sea Action Group, BSAG) Itämeren suojelemisen edistämiseksi. Sitoumus tarkoittaa vuosittaisia lahjoituksia säätiön työhön sekä vastuullisen sijoittamisen edistämistä sidosryhmiensä keskuudessa. BSAG on voittoa tuottamaton säätiö, joka toimii yhteistyössä valtioiden johdon, viranomaisten ja yksityisen sektorin kanssa. Mandatum Lifen joululahjoihin varatut rahat, yhteensä 10 000 euroa, lahjoitettiin vuonna 2016 BSAG:lle.

Mandatum Life pyrkii vähentämään negatiivisia ympäristövaikutuksiaan mm. digitaalisia palveluitaan kehittämällä ja vähentämällä paperinkäyttöä asiakasviestinnässä. Mandatum Life käyttää Itämeri-ystävällistä DROPP-vettä tapahtumissaan ja toimitiloissaan. Mandatum Life suosii lähiruokaa lähes sadassa vuosittain järjestämässään sidosryhmätapahtumassa.

Hallinnointi

Selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä	47
Hallintomalli	47
Hallitus	48
Hallituksen tehtävät	51
Hallituksen jäsenten valinta ja toimikaudet	51
Hallituksen asettamat valiokunnat	54
Tarkastusvaliokunta	54
Nimitys- ja palkkiovaliokunta	55
Johtoryhmä	56
Johtoryhmän tehtävät	59
Konsernijohtaja	60
Palkitseminen	60
Palkka- ja palkkioselvitys	60
Hallituksen jäsenten palkitseminen	60
Konsernijohtajan ja muun johdon palkitseminen	61
Sisäinen tarkastus	62
Sisäpiirihallinto	62
Tilintarkastaja	63

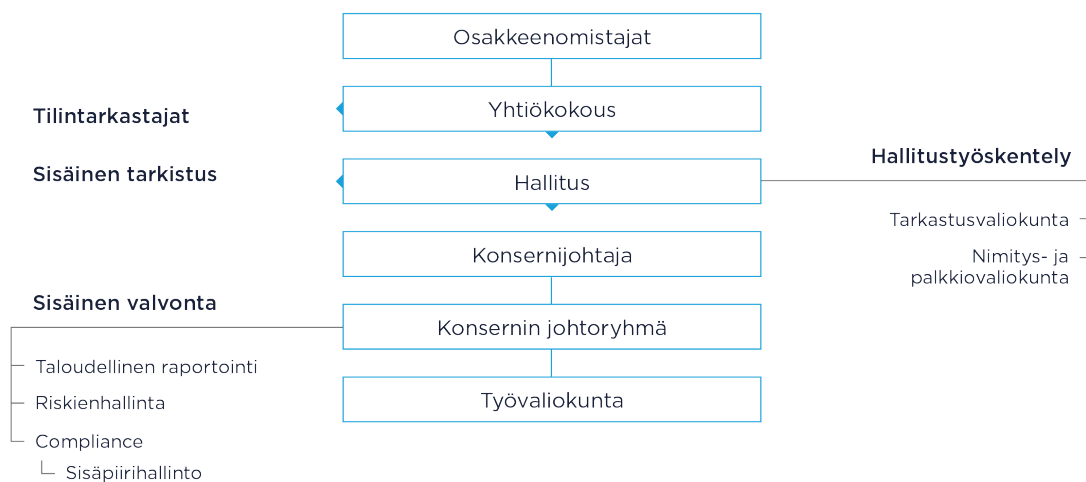
Selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä

Vuoden 2016 aikana Sampo noudatti Arvopaperimarkkinayhdistys ry:n 1.10.2015 hyväksymää ja 1.1.2016 voimaan tullutta Suomen listayhtiöiden uutta hallinnointikoodia kokonaisuudessaan.

Sampo on julkaissut listayhtiöiden hallinnointikoodin edellyttämän, arvopaperimarkkinalain (746/2012) 7. luvun 7 §:ssä tarkoitetun liikkeeseenlaskijan hallinto- ja ohjausjärjestelmää koskevan selvityksen (CG-selvitys) sivustollaan.

[Sammon selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä \(www.sampo.com/selvitys\)](http://www.sampo.com/selvitys)

Hallintomalli

Hallitus

Sampo Oyj:n varsinaisessa yhtiökokouksessa vuosittain valittava Sampo Oyj:n hallitus käyttää yhtiökokousten välillä ylintä päätösvaltaa Sampo-konsernissa. Sammon hallituksen tehtävänä on yhtiön johtaminen lakien, viranomaismääräysten, yhtiöjärjestyksen ja yhtiökokouksen tekemien päätösten mukaisesti.

Björn Wahlroos

Hallituksen puheenjohtaja
s. 1952

Luottamustoimet 31.12.2016

Nordea Bank AB (publ), *hallituksen puheenjohtaja*;
UPM-Kymmene Oyj, *hallituksen puheenjohtaja*;
Elinkeinoelämän Valtuuskunta EVA, *hallituksen jäsen*;
Elinkeinoelämän Tutkimuslaitos ETLA, *hallituksen jäsen*;
Hanken Svenska handelshögskolan, *hallituksen puheenjohtaja*;
Mannerheim-säätiö, *hallituksen jäsen*;
Useita muita luottamustoimia

Valittu Sampo Oyj:n hallitukseen 5.4.2001. Sampo Oyj:n osakkeita suoraan tai määräysvaltayhteisön kautta 11 865 481 kappaletta.

Sammon hallitus on arvioinut Björn Wahlroosin olevan riippumaton yhtiöstä ja yhtiön merkittävistä osakkeenomistajista Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodin mukaisesti.

Eira Palin-Lehtinen

Hallituksen varapuheenjohtaja
s. 1950

Luottamustoimet 31.12.2016

Sigrid Juséliuksen Säätiö, *hallituksen varajäsen ja raha-asiain valiokunnan jäsen*;
Pörssisäätiö, *hallituksen puheenjohtaja*

Valittu Sampo Oyj:n hallitukseen 15.4.2008. Sampo Oyj:n osakkeita suoraan tai määräysvaltayhteisön kautta 5 075 kappaletta.

Sammon hallitus on arvioinut Eira Palin-Lehtisen olevan riippumaton yhtiöstä ja yhtiön merkittävistä osakkeenomistajista Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodin mukaisesti.

Christian Clausen

**Neuvonantaja, Nordea Bank AB (publ) 31.12.2016 asti
Pohjoismaiden puheenjohtaja, BlackRock Inc. 1.1.2017-
s. 1955**

Luottamustoimet 31.12.2016

BW Group, *hallituksen jäsen*

Valittu Sampo Oyj:n hallitukseen 21.4.2016. Sampo Oyj:n osakkeita suoraan tai määräysvaltayhteisön kautta 448 kappaletta.

Sammon hallitus on arvioinut Christian Clausenin olevan riippumaton yhtiöstä ja yhtiön merkittävistä osakkeenomistajista Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodin mukaisesti.

Jannica Fagerholm

**Toimitusjohtaja, Signe ja Ane Gyllenbergin säätiö
s. 1961**

Luottamustoimet 31.12.2016

Kesko Oyj, *hallituksen jäsen*;

Teleste Oyj, *hallituksen jäsen*;

Kelonia (Private Equity -sijoitusyhtiö), *hallituksen jäsen*;

Veritas Eläkevakuutus, *hallintoneuvoston jäsen*;

Hanken Svenska handelshögskolan, *hallituksen jäsen ja sijoitusvaliokunnan puheenjohtaja*;

Svenska litteratursällskapet i Finland rf., *hallituksen jäsen*

Valittu Sampo Oyj:n hallitukseen 18.4.2013. Sampo Oyj:n osakkeita suoraan tai määräysvaltayhteisön kautta 2 167 kappaletta.

Sammon hallitus on arvioinut Jannica Fagerholmin olevan riippumaton yhtiöstä ja yhtiön merkittävistä osakkeenomistajista Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodin mukaisesti.

Adine Grate Axén

**Toimitusjohtaja, Adine Grate AB
s. 1961**

Luottamustoimet 31.12.2016

3 Scandinavia, *neuvonantaja ja hallituksen jäsen*;

Nasdaq Tukholma, *listalleottoimikunnan puheenjohtaja*;

Swedavia AB, *hallituksen jäsen*;

AP 7, *hallituksen varapuheenjohtaja*;

Madrague Capital Partners AB, *hallituksen jäsen*;

Alhanko & Johnson AB (BASE 23), *hallituksen puheenjohtaja*;

Sky, *hallituksen jäsen*

Valittu Sampo Oyj:n hallitukseen 14.4.2011. Sampo Oyj:n osakkeita suoraan tai määräysvaltayhteisön kautta 4 962 kappaletta.

Sammon hallitus on arvioinut Adine Grate Axénin olevan riippumaton yhtiöstä ja yhtiön merkittävistä osakkeenomistajista Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodin mukaisesti.

Veli-Matti Mattila

Toimitusjohtaja, Elisa Oyj
s. 1961

Luottamustoimet 31.12.2016

Suomen Messut, *hallintoneuvoston jäsen*;
Elinkeinoelämän keskusliitto EK, *hallituksen jäsen (hallituksen puheenjohtaja 1.1.2017-) ja edustajiston jäsen*;
Palvelualojen Työnantajat PALTA ry, *hallituksen puheenjohtaja*;
Huoltovarmuusneuvosto, *jäsen*;
FiCom, *hallituksen puheenjohtaja*

Valittu Sampo Oyj:n hallitukseen 7.4.2009. Sampo Oyj:n osakkeita suoraan tai määräysvalta-yhteisön kautta 5 155 kappaletta.

Sammon hallitus on arvioinut Veli-Matti Mattilan olevan riippumaton yhtiöstä ja yhtiön merkittävistä osakkeenomistajista Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodin mukaisesti.

Risto Murto

Toimitusjohtaja, Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Varma
s. 1963

Luottamustoimet 31.12.2016

Wärtsilä Oyj Abp, *hallituksen jäsen*;
Finanssialan keskusliitto (FK), *hallituksen jäsen (31.12.2016 asti)*;
Työeläkevakuuttajat TELA, *I varapuheenjohtaja*;
Oulun yliopisto, *hallituksen puheenjohtaja*;
Suomen Kansallisooppera ja -baletti, *hallintoneuvoston jäsen*

Valittu Sampo Oyj:n hallitukseen 16.4.2015. Sampo Oyj:n osakkeita suoraan tai määräysvalta-yhteisön kautta 883 kappaletta.

Sammon hallitus on arvioinut Risto Murron olevan riippumaton yhtiöstä ja yhtiön merkittävistä osakkeenomistajista Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodin mukaisesti.

Per Arthur Sørli

Toimitusjohtaja, Borregaard ASA
s. 1957

Luottamustoimet 31.12.2016

Umkomaas Lignin (Pty), *hallituksen puheenjohtaja*;
Inspiria-tiedekeskus, *hallituksen jäsen*

Valittu Sampo Oyj:n hallitukseen 12.4.2012. Sampo Oyj:n osakkeita suoraan tai määräysvalta-yhteisön kautta 3 237 kappaletta.

Sammon hallitus on arvioinut Per Arthur Sørlien olevan riippumaton yhtiöstä ja yhtiön merkittävistä osakkeenomistajista Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodin mukaisesti.

Anne Brunila, s. 1957

Sampo Oyj:n hallituksen jäsen 9.4.2003–21.4.2016.

Hallitusta valittaessa kaikki valitut jäsenet olivat riippumattomia sekä yhtiön suurista osakkeenomistajista että yhtiöstä. Tiedot on kuvattu 31.12.2016 tilanteen mukaisina, jos ei ole toisin ilmoitettu. Hallituksen jäsenten ansioluettelot ovat kokonaisuudessaan luettavissa osoitteessa www.sampo.com/hallitus.

Hallituksen tehtävät

Hallituksen toimintaperiaatteet ja keskeiset tehtävät on määritelty hallituksen työjärjestyksessä.

Hallitus päättää muun muassa Sampo-konsernin strategiasta ja vahvistaa yleisohjeet, joiden mukaan Sampo-konsernin riskienhallinta, palkitseminen, compliance ja sisäinen valvonta järjestetään. Lisäksi hallitus vastaa konsernin toimintojen asianmukaisesta järjestämisestä, määrittelee konserniyhtiöille sisäiset pääomitus koskevat vähimmäisvaatimukset ja valvoo konserniyhtiöiden kannattavuutta, rahoitusasemaa ja pääomien riittävyyttä. Hallitus myös päättää yhtiön toimialan puitteissa Sampo-konsernin laajuuteen ja laatuun nähden epätavallisista ja laajakantoisista asioista.

Lisäksi hallitus arvioi säännöllisesti omaa toimintaansa ja yhteistyötään johdon kanssa.

Hallitus valitsee ja vapauttaa konsernijohtajan, Sampo-konsernin johtoryhmään kuuluvat johtajat ja konsernin tarkastusjohtajan. Hallitus myös päättää heidän palvelussuhteidensa ehdoista ja muusta kompensatiosta. Lisäksi hallitus vahvistaa konsernin henkilöstösuunnittelun tavoitteet ja valvoo niiden toteutumista sekä päättää konsernin kompensatiojärjestelmän perusteet ja päättää muut laajakantoiset henkilöstöä koskevat asiat.

Konsernin asianmukaisen toiminnan varmistamiseksi hallitus on vahvistanut sisäisiä ohjeita, jotka koskevat Sampo-konsernin yleisiä toimintaperiaatteita, riskienhallintaa, palkitsemista, compliancea, sisäistä valvontaa ja raportointia.

Hallituksen jäsenten valinta ja toimikaudet

Sammon yhtiöjärjestyksen mukaan yhtiön hallitukseen kuuluu vähintään kolme ja enintään kymmenen osakkeenomistajien yhtiökokouksessa valitsemaa jäsentä.

Sammon hallitus päivitti 10.2.2016 hallitusta koskevan [monimuotoisuuspolitiikan](#), jonka mukaan hallitusta valittaessa tavoitteena on mm. varmistaa, että hallituksella kokonaisuutena on sen työn kannalta riittävä osaaminen ja kokemus konsernin toiminnan kannalta tärkeimpien alueiden ja markkinoiden yhteiskunnallisista, liiketoiminnallisista ja kulttuurisista olosuhteista. Hallituksen monipuolinen pätevyys ja osaaminen, sen monimuotoisuus, kuten ikä- ja sukupuolijakauma, maantieteellinen jakauma sekä koulutuksellinen ja ammatillinen tausta, ovat hallitusta valittaessa merkittäviä huomioon otettavia seikkoja. Monimuotoisuuspolitiikan mukaan ja hallinnointikoodin edellyttämällä tavalla on myös tärkeää, että jäseneksi

valittavalla on tehtävän edellyttämä pätevyys ja mahdollisuus käyttää riittävästi aikaa tehtävien hoitamiseen.

Hallituksen jäsenten lukumäärän ja sen kokoonpanon on mahdollistettava hallituksen tehtävien tehokas hoitaminen. Hallituksen jäsenenä on kumpaakin sukupuolta ja tavoitteena on, että kumpaakin sukupuolta on vähintään 37,5 prosenttia hallituksen jäsenmäärästä. Vuoden 2016 aikana hallituksen sukupuolijakauma täytti asetetun tavoitteen.

Monimuotoisuuspolitiikan mukaan Sammon nimitys- ja palkkiovaliokunnan tehtävänä on etsiä, arvioida ja suositella jäseniä hallitukseen. Valiokunnan ja hallituksen on huomioitava seuraavat tekijät sekä muut hallituksen mahdollisesti määrittelemät tekijät:

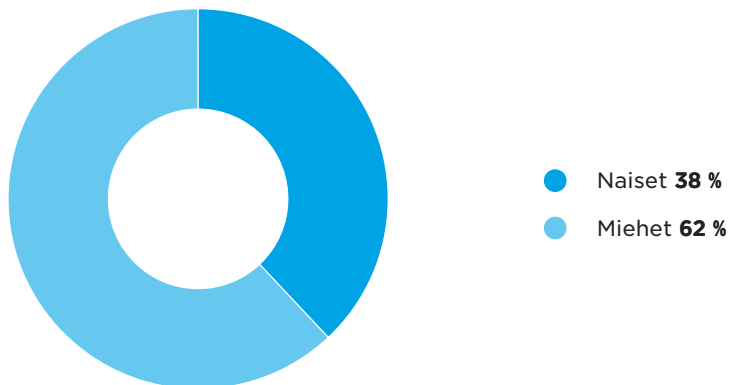
- i. Sääntelyyn perustuvat vaatimukset hallituksen jäsenille ja sen kokoonpanoon;
- ii. Hallituksen yleinen kokoonpano huomioiden jäsenten ammatillinen kokemus, osaaminen, tietotaito, erilaiset näkemykset sekä taustat;
- iii. Hallituksen jäsenten aikaisempi toiminta hallituksessa (osallistuminen, perehtyneisyys yhtiön toimintaan, aktiivisuus kokouksissa, kiinnostuneisuus yhtiön asioihin, yhtiön periaatteiden ja ohjeiden noudattaminen);
- iv. Ajankäyttö hallitustyöskentelyyn; sekä
- v. Muut kriteerit (esimerkiksi uusien jäsenten osalta rehellisyys, harkintakyky, ajankäyttöön liittyvät resurssit).

Nimitysvaliokunta antaa yhtiökokouksessa selonteon työskentelytavoistaan ja ehdotustensa perusteista.

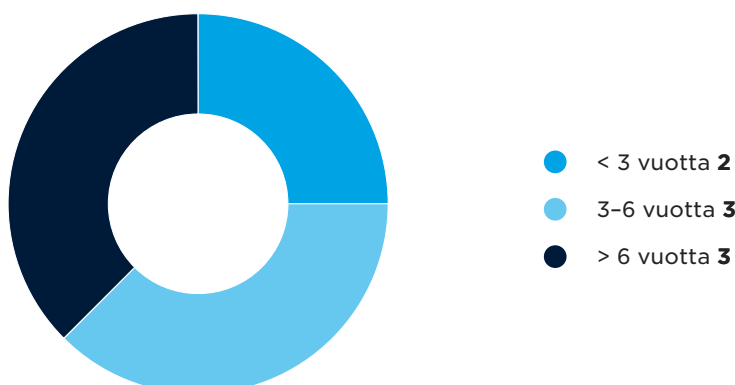
Vuoden 2016 varsinainen yhtiökokous päätti, että hallituksen jäsenmäärä on kahdeksan jäsentä vuonna 2017 pidettävän varsinaisen yhtiökokouksen päättymiseen saakka. Hallituksen jäsenten toimikausi kestää niin ikään valintaa seuraavan varsinaisen yhtiökokouksen päättymiseen saakka. Hallituksen jäsenet valitsevat keskuudestaan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan ensimmäisessä varsinaisen yhtiökokouksen jälkeen pidettävässä kokouksessa.

Sampo Oyj:n hallitus piti vuoden 2016 aikana yhdeksän kokousta. Christian Clausen oli estynyt osallistumaan yhteen kokoukseen. Muut jäsenet osallistuivat kaikkiin kokouksiin eli hallituksen jäsenten osallistumisprosentti kokouksiin oli 98,6.

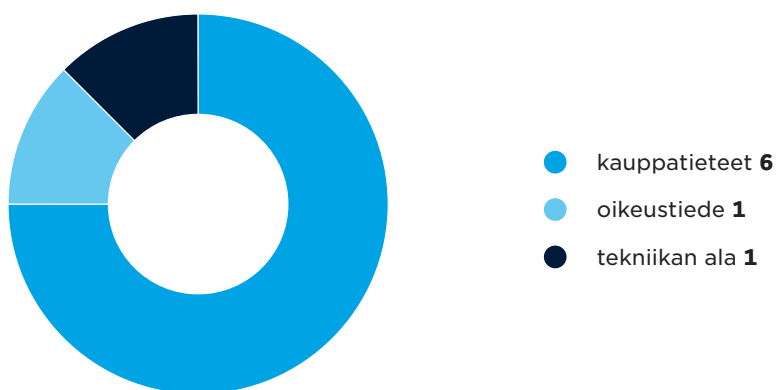
Hallituksen sukupuolijakauma

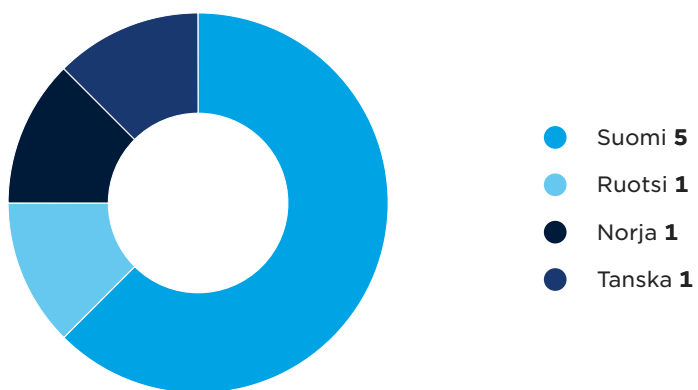
Hallituksen jäsenten hallitusvuodet

Hallituksen jäsenten koulutustausta

Hallituksen jäsenten maantieteellinen jakauma

Hallituksen asettamat valiokunnat

Hallitus voi asettaa määräämiään tehtäviä varten valiokuntia, johtoryhmiä ja muita pysyviä tai määräaikaisia elimiä. Hallitus vahvistaa Sammon valiokuntien ja johtoryhmän työjärjestyksen ja muiden asettamiensa toimielinten toimintaohjeet ja toimintavaltuudet.

Hallituksella on tarkastusvaliokunta sekä nimitys- ja palkkiovaliokunta, joiden jäsenet se nimittää keskuudestaan valiokuntien työjärjestyksen mukaisesti.

Valiokuntien jäsenet, 31.12.2016

Tarkastusvaliokunta		Nimitys- ja palkkiovaliokunta
Björn Wahlroos		puheenjohtaja
Eira Palin-Lehtinen		jäsen
Christian Clausen	jäsen	
Jannica Fagerholm	puheenjohtaja	
Adine Grate Axén	jäsen	
Veli-Matti Mattila		jäsen
Risto Murto		jäsen
Per Arthur Sørli	jäsen	

Tarkastusvaliokunta

Tarkastusvaliokunnan tehtävänä on seurata tilinpäätöksen ja konsernitilinpäätöksen lakisääteistä tilintarkastusta sekä tilinpäätösraportoinnin prosessia ja valvoa Sampo-konsernin tilinpäätöksen oikeellisuutta ja taloudellista raportointiprosessia.

Valiokunta myös valvoo tilintarkastajien toimintaa Suomen lakien puitteissa sekä seuraa haluamallaan tavalla tilintarkastajien tilintarkastus- ja muita laskuja. Edelleen valiokunnan tehtävänä on arvioida tilintarkastajien ja tilintarkastusyhteisön riippumattomuutta ja erityisesti oheispalvelujen tarjoamista Sampo-konsernille sekä valmistella tilintarkastajan valintaa ja heidän palkkiotaan koskevat päätösehdotukset yhtiökokoukselle.

Niin ikään valiokunta seuraa konsernin sisäisen valvonnan ja sisäisen tarkastuksen tehokkuutta, riskienhallintajärjestelmien tehokkuutta sekä valvoo konsernin riskejä ja riskienhallinnan laatua ja kattavuutta. Lisäksi valiokunta vahvistaa sisäisen tarkastuksen toimintasuunnitelman ja seuraa sisäisen

tarkastuksen raportointia, seuraa liiketoiminta-alueittain riskinottopolitiikkojen toteutumista, limiittien käyttöä ja tuloksen kehitystä, valvoo riskienhallinnan periaatteiden ja muiden riskienhallintaan ja tarkastusvaliokunnan toimialaan kuuluvien muiden yleisohjeiden valmistelua ja noudattamista sekä käsittelee yhtiön hallinto- ja ohjausjärjestelmästäan antamaan selvitykseen sisältyvää kuvausta taloudelliseen raportointiprosessiin liittyvien sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestelmien pääpiirteistä.

Valiokunta myös arvioi lakien ja määräysten noudattamista Sampo-konsernissa, seuraa konserniyhtiöiden merkittäviä oikeudenkäyntejä sekä toimeenpanee hallituksen valiokunnalle antamat muut tehtävät.

Työjärjestyksensä mukaan tarkastusvaliokuntaan kuuluu vähintään kolme yhtiön johtoon kuulumatonta hallituksen keskuudestaan valitsemaa jäsentä, joiden tulee olla yhtiöstä riippumattomia ja joista ainakin

yhden tulee olla riippumaton yhtiön suurista osakkeenomistajista. Lisäksi valiokunnan kokouksiin osallistuvat tilintarkastaja, konsernijohtaja, konsernin talousjohtaja, merkittävimmän tytäryhtiön talousjohtaja, sisäisen tarkastuksen johtaja, riskienvalvonnasta vastaava konsernin johtoryhmän jäsen sekä riskienhallintajohtaja.

Tarkastusvaliokunnan puheenjohtajana vuonna 2016 toimi **Jannica Fagerholm** (Anne Brunila 21.4.2016 asti)

ja muut jäsenet olivat **Christian Clausen** (21.4.2016 alkaen), **Adine Grate Axén** ja **Per Arthur Sørlie**. Lisäksi kokouksiin osallistuivat tilintarkastajan edustaja, konsernijohtaja, konsernin talousjohtaja, If P&C Holding AB:n talousjohtaja, konsernin riskienhallintajohtaja ja tarkastusjohtaja.

Tarkastusvaliokunta kokoontui vuoden 2016 aikana neljä kertaa. Valiokunnan jäsenten osallistumisprosentti kokouksiin oli 100.

Nimitys- ja palkkiovaliokunta

Nimitys- ja palkkiovaliokunnan tehtävänä on valmistella ja esitellä Sammon yhtiökokoukselle tehtävät esitykset hallituksen kokoonpanosta, hallituksen jäsenten palkkioista ja palkitsemisperiaatteista. Näissä asioissa valiokunta kuulee suurimpia osakkeenomistajia.

Lisäksi valiokunnan tehtävänä on valmistella Sammon hallitukselle tehtäviä esityksiä hallituksen jäsenten riippumattomuudesta, hallituksen valiokuntien kokoonpanosta ja puheenjohtajasta, konsernijohtajan ja Sampo-konsernin johtoryhmään kuuluvien johtajien, johtoryhmän yhteydessä toimivan työvaliokunnan kokoonpanosta nimittämisestä ja tarvittaessa heidän seuraajiansa kartoittamisesta. Edelleen valiokunta valmistelee esitykset johtoryhmän jäsenten palkitsemisperiaatteista ja kompensatiosta.

Nimitys- ja palkkiovaliokunta valmistelee hallituksen päätettäväksi Sampo-konsernin palkitsemisperiaatteen sekä Sampo Oyj:n palkitsemispolitiikan, Sampo-konsernin pitkäaikaiset kannustinjärjestelmät, pitkäaikaisten kannustinjärjestelmien ja lyhytaikaisten kannustinohjelmien perusteella maksettavat enimmäismäärät ja niiden pohjalta tehtävät lopulliset maksut.

Hallituksen valtuuttamana valiokunta päättää konsernijohtajaa ja konsernijohtajan sijaista lukuun

ottamatta johtoryhmään kuuluvien johtajien kiinteistä palkoista.

Valiokunta valmistelee Sammon hallitukselle esityksen Sampo-konsernin tarkastusjohtajan nimittämisestä, työsuhteen ehdoista ja muusta kompensatiosta sekä Sampo-konsernin henkilöstön palkitsemisperiaatteista. Lisäksi valiokunnan tehtävänä on valmistella hallitukselle tehtäviä esityksiä hyvän hallintotavan (corporate governance) kehittämiseen liittyvistä asioista ja vahvistaa kriteerit ja prosessit hallituksen itsearviointia varten.

Lisäksi valiokunta arvioi säännöllisesti omaa toimintaansa ja yhteistyötään johdon kanssa.

Hallituksen nimitys- ja palkkiovaliokuntaan kuului vuonna 2016 hallituksen puheenjohtaja valiokunnan puheenjohtajana, hallituksen varapuheenjohtaja ja kaksi hallituksen keskuudestaan valitsemaa jäsentä.

Nimitys- ja palkkiovaliokunnan puheenjohtajana vuonna 2016 oli **Björn Wahlroos** ja muut jäsenet **Veli-Matti Mattila**, **Eira Palin-Lehtinen** ja **Risto Murto**.

Nimitys- ja palkkiovaliokunta piti vuoden 2016 aikana neljä kokousta. Valiokunnan jäsenten osallistumisprosentti kokouksiin oli 100.

Johtoryhmä

Hallitus on asettanut Sampo-konsernin johtoryhmän ja sen yhteydessä toimivan työvaliokunnan, joka toimii konsernijohtajan tukena valmisteltaessa asioita johtoryhmän käsiteltäväksi.

Kari Stadigh

Konsernijohtaja, Sampo Oyj:n toimitusjohtaja
s. 1955

Luottamustoimet 31.12.2016

Nordea Bank AB (publ), *hallituksen jäsen, hallituksen riskienhallintavaliokunnan puheenjohtaja;*

Nokia Oyj, *hallituksen jäsen;*

Finanssialan Keskusliitto (FK), *hallituksen jäsen (hallituksen varapuheenjohtaja 1.1.2017-);*

If Skadeförsäkring Holding AB (publ), *hallituksen puheenjohtaja;*

Mandatum Henkivakuutusosakeyhtiö, *hallituksen puheenjohtaja;*

Niilo Helanderin Säätiö, *hallituksen jäsen;*

Waypoint Group Holdings Limited, *hallituksen jäsen*

Sampo-konsernin johtoryhmän jäsen vuodesta 2001. Sampo Oyj:n osakkeita suoraan, lähipiirin tai määräysvaltayhteisön kautta 274 502 kappaletta.

Knut Arne Alsaker

Talousjohtaja, If Vahinkovakuutus
s. 1973

Luottamustoimet 31.12.2016

If Skadeförsäkring AB, *hallituksen jäsen;*

If Livförsäkring AB, *hallituksen jäsen;*

If Vahinkovakuutusyhtiö Oy, *hallituksen jäsen;*

If P&C Insurance AS, *hallituksen jäsen;*

CJSC If Insurance, *hallituksen jäsen*

Sampo-konsernin johtoryhmän jäsen vuodesta 2014. Sampo Oyj:n osakkeita suoraan, lähipiirin tai määräysvaltayhteisön kautta 23 750 kappaletta.

Peter Johansson

Konsernin talousjohtaja
s. 1957

Luottamustoimet 31.12.2016

If Skadeförsäkring Holding AB (publ), *hallituksen jäsen*;
Mandatum Henkivakuutusosakeyhtiö, *hallituksen varapuheenjohtaja*

Sampo-konsernin johtoryhmän jäsen vuodesta 2001. Sampo Oyj:n osakkeita suoraan, lähipiirin tai määräysvalta-yhteisön kautta 51 815 kappaletta.

Patrick Lapveteläinen

Konsernin sijoitusjohtaja
s. 1966

Luottamustoimet 31.12.2016

Asiakastieto Group Oyj, *hallituksen puheenjohtaja*;
If Skadeförsäkring Holding AB (publ), *hallituksen jäsen*;
Mandatum Henkivakuutusosakeyhtiö, *hallituksen jäsen*

Sampo-konsernin johtoryhmän jäsen vuodesta 2001. Sampo Oyj:n osakkeita suoraan, lähipiirin tai määräysvalta-yhteisön kautta 241 111 kappaletta.

Torbjörn Magnusson

Toimitusjohtaja, If Skadeförsäkring Holding AB (publ)
s. 1963

Luottamustoimet 31.12.2016

If Skadeförsäkring AB (publ), *hallituksen puheenjohtaja*;
If Vahinkovakuutusyhtiö Oy, *hallituksen puheenjohtaja*;
Topdanmark A/S, *hallituksen varapuheenjohtaja*;
Ruotsin Vakuutusyhtiöiden Keskusliitto, *hallituksen jäsen*;
Ruotsin Vakuutusalan Työnantajajärjestö, *hallituksen jäsen*;
Insurance Europe, *varapääjohtaja*

Sampo-konsernin johtoryhmän jäsen vuodesta 2004. Sampo Oyj:n osakkeita suoraan, lähipiirin tai määräysvalta-yhteisön kautta 27 401 kappaletta.

Ivar Martinsen

Johtaja, yritysasiakasliiketoiminta, If Vahinkovakuutus s. 1961

Luottamustoimet 31.12.2016

Norjan finanssialan liitto (Finans Norge, FNO), *hallituksen jäsen*

Sampo-konsernin johtoryhmän jäsen vuodesta 2005. Sampo Oyj:n osakkeita suoraan, lähipiirin tai määräysvaltayhteisön kautta 43 643 kappaletta.

Petri Niemisvirta

Toimitusjohtaja, Mandatum Henkivakuutusosakeyhtiö s. 1970

Luottamustoimet 31.12.2016

Alma Media Oyj, *hallituksen varapuheenjohtaja*;

BenCo Insurance Holding B.V., *hallituksen jäsen*;

Finanssialan Keskusliitto (FK), Henkivakuutuksen johtokunta, *puheenjohtaja (jäsen 1.1.2017-)*;

Keskinäinen Vakuutusyhtiö Kaleva, *hallituksen puheenjohtaja*;

Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Varma, *hallituksen jäsen*;

Keskuskauppakamari, *hallituksen jäsen*;

Elinkeinoelämän keskusliitto EK, talous- ja verovaliokunta, *puheenjohtaja (jäsen 1.1.2017-)*

Sampo-konsernin johtoryhmän jäsen vuodesta 2001. Sampo Oyj:n osakkeita suoraan, lähipiirin tai määräysvaltayhteisön kautta 73 524 kappaletta.

Morten Thorsrud

Johtaja, henkilöasiakasliiketoiminta, If Vahinkovakuutus s. 1971

Luottamustoimet 31.12.2016

Norjan finanssialan liitto (Finans Norge, FNO),

vahinkovakuutusvaliokunnan puheenjohtaja

Sampo-konsernin johtoryhmän jäsen vuodesta 2006. Sampo Oyj:n osakkeita suoraan, lähipiirin tai määräysvaltayhteisön kautta 44 160 kappaletta.

Timo Vuorinen

Johtaja, liiketoiminta-alue Baltia; johtaja, henkilöasiakasliiketoiminta (Suomi); toimitusjohtaja, If Vahinkovakuutusyhtiö (Suomi)

s. 1964

Luottamustoimet 31.12.2016

If P&C Insurance AS, *hallituksen puheenjohtaja*;
Keskinäinen Vakuutusyhtiö Kaleva, *hallituksen jäsen*;
Finanssialan Keskusliitto (FK), Vahinkovakuutuksen johtokunta, *jäsen (puheenjohtaja 1.1.2017-)*

Sampo-konsernin johtoryhmän jäsen vuodesta 2009. Sampo Oyj:n osakkeita suoraan, lähipiirin tai määräysvalta-yhteisön kautta 35 361 kappaletta.

Ricard Wennerklint

Varatoimitusjohtaja, If Skadeförsäkring Holding AB (publ)

s. 1969

Luottamustoimet 31.12.2016

If Vahinkovakuutusyhtiö Oy, *hallituksen jäsen*;
If P&C Insurance AS, *hallituksen jäsen*;
Nobia AB, *hallituksen jäsen*;
CJSC If Insurance, *hallituksen jäsen*

Sampo-konsernin johtoryhmän jäsen vuodesta 2005. Sampo Oyj:n osakkeita suoraan, lähipiirin tai määräysvalta-yhteisön kautta 26 838 kappaletta.

Tiedot on kuvattu 31.12.2016 tilanteen mukaisina, jos ei ole toisin ilmoitettu. Johtoryhmän jäsenten ansioluettelot ovat kokonaisuudessaan luettavissa osoitteessa www.sampo.com/johto.

Johtoryhmän tehtävät

Sampo-konsernin johtoryhmä toimii konsernijohtajan tukena Sampo-konserniin liittyvien strategisten kysymysten valmistelussa, merkittävien tai luonteeltaan periaatteellisten operatiivisten asioiden käsittelyssä sekä sisäisen tiedonkulun varmistamisessa.

Johtoryhmässä käsitellään erityisesti Sampo-konsernin strategiaa, tuloskehitystä, suuria hankintoja ja projekteja, Sampo-konsernin rakennetta ja organisaatiota sekä hallinnon päälinjoja ja henkilöstöhallinnon linjakysymyksiä.

Työvaliokuntaan kuuluivat **Kari Stadigh** (puheenjohtaja), **Peter Johansson**, **Patrick Lapveteläinen**, **Torbjörn Magnusson**, **Petri Niemisvirta** ja **Ricard Wennerklint**.

Vuonna 2016 johtoryhmä kokoontui konsernijohtajan kutsusta neljä kertaa ja johtoryhmän yhteydessä toimiva työvaliokunta yhdeksän kertaa.

Konsernijohtaja

Yhtiöllä on toimitusjohtaja, joka on samalla Sampo-konsernin konsernijohtaja.

Hallitus valitsee ja vapauttaa konsernijohtajan sekä päättää hänen palvelussuhteensa ehdoista ja muusta kompensaatiosta. Yhtiön toimitusjohtajana ja Sampo-konsernin konsernijohtajana toimii DI, DE **Kari Stadigh**.

Konsernijohtajan tehtävänä on hoitaa Sammon juoksevaa hallintoa hallituksen antamien ohjeiden ja määräysten mukaisesti. Konsernijohtaja saa ryhtyä Sammon toiminnan laajuus ja laatu huomioon ottaen

epätavallisiin ja laajakantoisiin toimiin vain hallituksen valtuuttamana. Konsernijohtaja huolehtii Sammon kirjanpidon lainmukaisuudesta ja varainhoidon luotettavasta järjestämisestä.

Kari Stadigh toimii toimitusjohtajana 1.1.2016 voimaan tulleella toimitusjohtajasopimuksella, joka on voimassa toistaiseksi. Sopimuksen mukaan konsernijohtajan irtisanomisaika on kuusi kuukautta, jolta ajalta konsernijohtajalle maksetaan irtisanomisajan palkka. Sopimus ei sisällä erillistä erokorvausta.

Palkitseminen

Työntekijöiden oikeudenmukainen ja kannustava palkitseminen on tärkeä keino, jolla Sampo-konserni vahvistaa kykyään luoda omistaja-arvoa kilpaillussa liiketoimintaympäristössä. Palkitseminen on myös tärkeä menestystekijä Sammon kilpaillussa osaavasta työvoimasta. Sammon palkitsemisstrategia on vastuullinen sekä työntekijöitä että osakkeenomistajia kohtaan, joten pitkän aikavälin taloudellinen vakaus ja

konsernin arvon kehitys ohjaavat palkitsemisjärjestelmien suunnittelua.

Sampo Oyj:n hallitus on määritellyt Sampo-konsernin palkitsemisperiaatteet, jotka koskevat kaikkia Sampo-konsernin yhtiöitä.

[Palkitsemisperiaatteet \(www.sampo.com/palkitseminen\)](http://www.sampo.com/palkitseminen)

Palkka- ja palkkioselvitys

Sampo on julkaissut listayhtiöiden hallinnointikoodin edellyttämän palkka- ja palkkioselvityksen sivustollaan.

[Palkka- ja palkkioselvitys \(www.sampo.com/palkkajapalkkioselvitys\)](http://www.sampo.com/palkkajapalkkioselvitys)

Hallituksen jäsenten palkitseminen

Sammon yhtiöjärjestyksen mukaan varsinainen yhtiökokous päättää hallituksen jäsenten palkkioista.

Vuoden 2016 varsinaisen yhtiökokouksen päätöksen mukaisesti hallituksen jäsenille on maksettu hallitus- ja valiokuntatyöskentelystä vuosipalkkiota vuonna 2017 pidettävän varsinaisen yhtiökokouksen päättymiseen saakka seuraavasti: hallituksen puheenjohtajalle 160 000 euroa, hallituksen varapuheenjohtajalle 100 000 euroa ja muille hallituksen jäsenille 80 000 euroa. Hallituksen jäsenen edellytettiin hankkivan yhtiökokouksen päätöksen mukaisesti Sammon A-sarjan osakkeita markkinoilta julkisessa kaupankäynnissä muodostuvaan hintaan 50 prosentilla hallituksen jäsenen vuosipalkkiosta, josta on ensin vähennetty verot ja vastaavat maksut. Loput

palkkiosta maksettiin rahana. Sampo Oyj vastasi osakkeiden hankinnasta aiheutuvasta varainsiirtoverosta. Muille kuin suomalaisille hallituksen jäsenille aiheutuneiden lakisääteisten sosiaali- ja eläkekulujen suorittamisesta vastasi Sampo Oyj kulloinkin sovellettavan kansallisen lainsäädännön edellyttämällä tavalla.

Yhtiön palveluksessa oleville hallituksen jäsenille ei makseta erikseen palkkiota hallitustyöskentelystä työtai toimitusuhteen voimassaoloaikana.

Hallituksen jäsenet eivät ole saaneet muita etuuksia eivätkä he ole osallisina Sammon kannustinjärjestelmissä.

Konsernijohtajan ja muun johdon palkitseminen

Hallitus päättää konsernijohtajan sekä Sampo-konsernin johtoryhmään kuuluvien johtajien palvelussuhteen ehdoista ja muusta kompensatiosta nimitys- ja palkkiovaliokunnan esityksestä. Nimitys- ja palkkiovaliokunnalla on kuitenkin hallituksen valtuuttamana oikeus päättää konsernijohtajaa lukuun ottamatta johtoryhmään kuuluvien johtajien kiinteistä palkoista.

Konsernijohtaja Kari Stadighin palkitseminen koostuu kiinteästä palkasta, luontoiseduista ja maksuperusteisesta lisäeläkesopimuksesta sekä mahdollisista lyhytaikaisista ja pitkäaikaisista kannustepalkkioista.

Konsernijohtaja osallistuu lyhytaikaiseen kannustinohjelmaan, josta päätetään vuosittain erikseen. Konsernijohtajalle voidaan maksaa ohjelmasta palkkiona enintään yhdeksän kuukauden kiinteää palkkaa vastaava määrä.

Vuoden 2016 aikana konsernijohtaja osallistui Sampo-konsernin avainhenkilöiden pitkäaikaisiin kannustinjärjestelmiin 2011 I ja 2014 I. Kannustinjärjestelmien ehdot ovat nähtävissä Sammon sivustolla.

[Kannustinjärjestelmien ehdot \(www.sampo.com/kannustinehdot\)](http://www.sampo.com/kannustinehdot)

Vuonna 2016 konsernijohtajalle maksettiin palkkaa ja palkkioita seuraavasti: kiinteää palkkaa ja luontoisetuja 1 108 336 euroa, lyhytaikaisia kannustinpalkkioita (sisältäen vuoteen 2012 liittyvät lykätyt palkkiot mutta pois lukien vuonna 2016 lykätyt palkkiot) 565 441 euroa sekä pitkäaikaisia kannustinpalkkioita 3 262 000 euroa eli yhteensä 4 935 777 euroa.

Osana 1.1.2016 voimaan tullutta toimitusjohtajasopimusta konsernijohtajan kanssa on

solmittu maksuperusteinen lisäeläkesopimus, jonka vuosikustannus Sammolle on 400 000 euroa.

Konsernin johtoryhmän jäsenten palkitseminen koostuu kiinteästä palkasta, luontoiseduista, lisäeläkesopimuksesta sekä mahdollisista lyhytaikaisista ja pitkäaikaisista kannustepalkkioista.

Konsernin johtoryhmän jäsenet osallistuvat vuosittain erikseen päätettäviin yhtiökohtaisiin lyhytaikaisiin kannustinohjelmiin. Tulospalkkion määräytymiseen vaikuttavat konsernin tulos, liiketoiminta-alueen tulos ja henkilökohtainen suoriutuminen. Konsernin johtoryhmään kuuluville johtajille vuodelta 2016 maksettava tulospalkkio voi olla enintään yhdeksän kuukauden palkkaa vastaava määrä.

Vuoden 2016 aikana konsernin johtoryhmän jäsenet osallistuivat Sampo-konsernin avainhenkilöiden pitkäaikaisiin kannustinjärjestelmiin 2011 I ja 2014 I.

Osa konsernijohtajan ja johtoryhmään kuuluvien johtajien muuttuvista palkkioista lykätään kussakin konserniin kuuluvassa yhtiössä sovellettavan sääntelyjärjestelmän mukaisesti. Lykkäysjakson jälkeen tehdään jälkikäteinen riskiarviointi ja hallitus päättää, voidaanko lykätyjä muuttuvia palkkioita maksaa kokonaan tai osittain vai jätetäänkö ne kokonaan maksamatta.

Osana työsopimustensa ehtoja konsernin johtoryhmän jäsenet kuuluvat lisäeläkejärjestelmien piiriin. Heidän sopimuksen mukainen eläkeikänsä on 60 tai 65 vuotta taikka heidän asuinvaltionsa työeläkejärjestelmässä asetettu eläkeikä.

Yksityiskohtaisempaa tietoa Sampo-konsernin palkitsemisesta vuonna 2016 on saatavissa Sammon julkaisemasta palkitsemisraportista osoitteessa www.sampo.com/palkitsemisraportti.

Sisäinen tarkastus

Sammon sisäinen tarkastus on liiketoiminnoista riippumaton toiminto, joka tarkastaa sisäisen valvontajärjestelmän riittävyttä ja tehokkuutta sekä tehtävien suorittamisen laatua Sampo-konsernissa. Sisäinen tarkastus on organisoitu liiketoimintaorganisaatiota vastaavasti.

Sampo Oyj:n hallitus valitsee ja vapauttaa Sampo-konsernin tarkastusjohtajan ja päättää tämän työsuhteen ehtoista ja muusta kompensatiosta.

Sammon hallituksen tarkastusvaliokunta vahvistaa sisäisen tarkastuksen toimintasuunnitelman vuosittain.

Suoritetuista tarkastuksista sisäinen tarkastus raportoi konsernijohtajalle ja tarkastusvaliokunnalle. Yhtiökohtaiset tarkastushavainnot raportoidaan yhtiöiden hallintoelimille ja johdolle.

Sisäinen tarkastus noudattaa tarkastustyössään paitsi Sampo Oyj:n hallituksen vahvistamaa sisäisen tarkastuksen ohjetta (Internal Audit Charter), myös IIA:n (Institute of Internal Auditors) vahvistamia kansainvälisiä ammattistandardeja.

Sisäpiirihallinto

Sampo-konsernin toimialan, erityisesti tytäryhtiöiden laajan sijoitustoiminnan huomioiden, Sampo Oyj:n hallitus on vahvistanut koko konsernissa noudatettavan sisäpiiriohjeen, joka velvoittaa kaikkia Sampo-konsernin palveluksessa olevia henkilöitä sekä Sammon hallituksen jäseniä. Sisäpiiriohjeessa on otettu huomioon ajantasainen ylikansallinen sääntely, kuten markkinoiden väärinkäyttöasetus (MAR), sekä soveltuva kansallinen sääntely mukaan lukien Nasdaq Helsingin sisäpiiriohje ja Finanssivalvonnan määräykset.

Konsernin johtoryhmän jäsenet ja ne konsernin työntekijät, jotka työskentelevät osavuositietojen muiden taloudellisten raporttien parissa tai joilla on pääsy mainittuihin dokumentteihin ennen niiden julkistamista, ovat seuraavien kaupankäyntirajoitusten alaisia:

- henkilöiden tulee etukäteen saada lupa jokaiseen Sampo Oyj:n tai sen tytär- tai osakkuusyhtiön rahoitusvälineen hankkimiseen tai luovuttamiseen,

- henkilöt eivät saa tehdä mitään yhtiön rahoitusvälineisiin liittyviä liiketoimia aikana, joka alkaa 30 kalenteripäivää ennen Sampo-konsernin taloudellisen raportin julkaisemista (ns. laajennettu suljettu ikkuna), ja
- henkilöiden kaupankäyntiä on rajoitettu niin sanotulla lyhyen kaupan kiellolla, jonka perusteella samojen osakkeiden hankinnan ja luovutuksen tai vastaavasti luovutuksen ja hankinnan välisen ajan tulee olla vähintään kuukausi.

Sisäpiiriohjeen ja sen taustalla vaikuttavan sääntelyn mukaisten veloitteiden noudattamista valvoo viranomaisten lisäksi Sampo-konsernissa Sampo Oyj:öön keskitetty sisäpiirihallinto, jota johtaa sisäpiirivastaava.

Sampo-konsernin sisäpiiriohje on saatavilla konsernin verkkosivustolla osoitteissa www.sampo.com/sisapiiri.

Tilintarkastaja

Ernst & Young Oy

KHT-yhteisö

Päävastuullinen tilintarkastaja

KHT Tomi Englund

Tilintarkastajalle suoritettiin toimestaan palkkiota laskun mukaan yhteensä 2 673 834 euroa. Lisäksi Ernst & Young Oy:lle maksettiin muista kuin tilintarkastukseen liittyvistä palveluista palkkioita yhteensä 328 050 euroa.

Hallituksen toimintakertomus

Sampo-konserni	66
Liiketoiminta-alueet	69
Vahinkovakuutus	69
Osakkuusyhtiö Nordea Bank AB	72
Henkivakuutus	74
Omistusyhteisö	77
Muutokset konsernirakenteessa	78
Pakollinen ostotarjous Topdanmarkin osakkeista	78
Mandatum Lifen jakelusopimus Danske Bankin kanssa	78
Hallinnointi	79
Varsinainen yhtiökokous	79
Yritysvastuu	79
Henkilöstö	80
Palkitseminen	80
Riskienhallinta	81
Osakkeet, osakepääoma ja osakkeenomistajat	82
Osakkeet ja osakepääoma	82
Yhteistilillä olevat osakkeet	84
Hallituksen valtuutukset	85
Osakkeenomistajat	85
Taloudellinen asema	89
Sisäiset osingot	89
Luottoluokitukset	89
Vakavaraisuus	89
Velkarahoitus	91
Tulevaisuuden näkymät	92
Voitonjakoehdotus	93

Tunnusluvut	94
Tunnuslukujen laskentakaavat	96
Koko konsernin yhteiset tunnusluvut	96
Vahinkovakuutustoiminnan tunnusluvut	97
Henkivakuutustoiminnan tunnusluvut	98
Osakekohtaiset tunnusluvut	98

Sampo-konserni

Matalasta korkotasosta huolimatta vuosi 2016 oli Sampo-konsernille erittäin suotuisa. Sampo-konsernin tulos ennen veroja oli 1 871 miljoonaa euroa (1 888) ja markkina-arvojen muutokset huomioiva konsernin laaja tulos nousi 1 760 miljoonaan euroon (1 564).

Osakekohtainen tulos säilyi lähes muuttumattomana ja oli 2,95 euroa (2,96), mutta markkina-arvoin laskettu osakekohtainen tulos parani selvästi ja oli 3,14 euroa (2,79). Konsernin oman pääoman tuotto oli 15,0 prosenttia (14,0) vuonna 2016. Osakekohtainen substanssi 31.12.2016 oli 24,86 euroa (23,79).

Hallitus ehdottaa 27.4.2017 järjestettävälle yhtiökokoukselle osinkoa jaettavaksi 2,30 euroa osakkeelta (2,15). Maksettavan osingon kokonaismäärä on 1 288 miljoonaa euroa (1 204).

Vahinkovakuutussegmentin tulos ennen veroja oli 883 miljoonaa euroa (960). Vakuutustekninen tulos oli erinomainen ja vuoden 2016 yhdistetty kulusuhde ylsi uuteen ennätykseen 84,4 prosenttiin (85,4). Kertaluonteisista eristä puhdistettunakin yhdistetty kulusuhde oli kaikkien aikojen paras, 86,1 prosenttia. Vuoden 2015 kulusuhde oli 86,5 prosenttia ilman kertaeriä. Oman pääoman tuotto oli 25,3 prosenttia (21,5). Osuus Topdanmarkin vuoden 2016 tuloksesta oli 65 miljoonaa euroa (43).

Sammon osuus Nordean vuoden 2016 nettotuloksesta oli 773 miljoonaa euroa (751). Nordean oman pääoman tuotto ilman kertaluonteisia eriä oli 11,5 prosenttia (12,3) ja ydinvakavaraisuussuhde ylsi uuteen ennätykseen ollen ennen siirtymäsäännösten huomioon ottamista 18,4 prosenttia (16,5). Segmenttiraportoinnissa Nordean tuloksesta kirjattava osuus sisältyy Omistusyhteisö-segmenttiin. Nordean hallitus ehdottaa vuoden 2017 yhtiökokoukselle osinkoa jaettavaksi 0,65 euroa osakkeelta (0,64).

Yhtiökokouksen hyväksyessä osinkoehdotuksen Sampo Oyj saa 27.3.2017 Nordeasta osinkoa 559 miljoonaa euroa (551).

Henkivakuutussegmentin tulos ennen veroja kohosi 210 miljoonaan euroon (181). Oman pääoman tuotto oli 15,9 prosenttia (12,7). Omalla vastuulla oleva maksutulo oli 1 116 miljoonaa euroa (1 144). Maksutulo kasvoi viimeisellä vuosineljänneksellä 46 prosenttia. Laskuperustekorollisen vastuuvelan diskonttaamisessa käytetty korko vuodelle 2017 on 0,25 prosenttia, vuoden 2018 korko 0,50 prosenttia ja vuoden 2019 korko 2,25 prosenttia. Korkotäydennykset ylsivät kaikkien aikojen ennätykseen 273 miljoonaan euroon.

Sampo-konsernin sijoitusomaisuuden arvo oli 31.12.2016 yhteensä 20,7 miljardia euroa (19,4), josta korkosijoituksia oli 79 prosenttia (78), osakkeita 16 prosenttia (16) ja muita varoja 4 prosenttia (6). Ifin osuus sijoitusomaisuudesta oli 59 prosenttia (59), Mandatum Lifem 34 prosenttia (32) ja Sampo Oyj:n 7 prosenttia (9).

Sampo-konsernin oma pääoma 31.12.2016 oli 11 934 miljoonaa euroa (11 411). Pääomaa kasvatti 1 760 miljoonan euron suuruinen konsernin laaja tulos ja sitä alensi 1 204 miljoonan euron suuruinen osinko. Muut muutokset olivat pieniä.

Sampo-konsernin vakavaraisuus lasketaan Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviin 2002/87/EY perustuvan lain rahoitus- ja vakuutusryhmittymien valvonnasta (2004/699) mukaisesti. Vuoden 2016 lopussa konsernin omat varat ylittivät vakavaraisuudelle asetetun vähimmäisvaatimuksen 3 849 miljoonalla eurolla (3 179) ja vakavaraisuussuhde oli 154 prosenttia (145).

Avainluvut

Sampo-konserni, 2016

Milj. €	2016	2015	Muutos, %
Tulos ennen veroja	1 871	1 888	-1
Vahinkovakuutus	883	960	-8
Osakkuusyhtiö (Nordea)	773	751	3
Henkivakuutus	210	181	16
Omistusyhteisö (pl. Nordea)	6	-1	-
Tilikauden tulos	1 650	1 656	0

	2016	2015	Muutos
Tulos/osake, euroa	2,95	2,96	-0,01
Tulos/osake markkina-arvoin, euroa	3,14	2,79	0,35
Substanssi/osake, euroa	24,86	23,79	1,07
Keskim. henkilöstömäärä (FTE)	6 780	6 755	25
Konsernin vakavaraisuussuhde, %	154	145	9
Oman pääoman tuotto, %	15,0	14,0	1,0

Tuloslaskelmaeriä vertaillaan edellisen vuoden vastaavan ajankohdan lukuihin. Tase-erien vertailuajankohtana on vuoden 2015 lopun tilanne, jollei toisin ole ilmoitettu.

Tilinpäätöksessä käytetyt vaihtokurssit

	1-12/2016	1-9/2016	1-6/2016	1-3/2016	1-12/2015
EUR 1 = SEK					
Tuloslaskelma (keskikurssi)	9,4676	9,3712	9,3023	9,3241	9,3534
Tase (raportointikauden päätöspäivänä)	9,5525	9,6210	9,4242	9,2253	9,1895
DKK 1 = SEK					
Tuloslaskelma (keskikurssi)	1,2718	1,2586	1,2486	1,2501	1,2542
Tase (raportointikauden päätöspäivänä)	1,2849	1,2912	1,2668	1,2381	1,2314
NOK 1 = SEK					
Tuloslaskelma (keskikurssi)	1,0192	0,9998	0,9875	0,9790	1,0475
Tase (raportointikauden päätöspäivänä)	1,0513	1,0706	1,0133	0,9799	0,9570

Taloudellinen ympäristö

Pohjoismaiden talouksien kasvuvauhdit ovat lähentyneet toisiaan, kun kasvu on hidastunut Ruotsissa ja alkanut vähitellen piristyä Suomessa, Norjassa ja Tanskassa. Norjan taloutta tukee öljyn hinnan nousu. Suomessa ja Tanskassa puolestaan kasvun veturina on toiminut kuluttajasektori. Ruotsin kruunun jyrkkä heikentyminen ei ole merkittävästi tukenut vientiä. Vientisektori aiheuttaa huolta myös Suomessa ja Tanskassa.

Ruotsissa talouskasvu on kasvuvauhdin hidastumisesta huolimatta yhä vakaata. Korot ovat erittäin matalalla, mikä tukee luotonantoa. Vaikka BKT:n kasvu hidastui hieman vuonna 2016, työllisyys kasvoi edelleen reippaasti. Kasvua hidastavaa työvoimapulaa on alkanut näkyä useimmilla sektoreilla. Tilanne on sikäli erikoinen, että vientiteollisuus, joka on avainasemassa palkankorotuksista päätettäessä, on myös suurimmissa vaikeuksissa oleva sektori. Hidas inflaatio pysyy siksi Ruotsin keskuspankin haasteena.

Manner-Norjan talouskasvu on ollut viime vuosina heikkoa. Sitä on jarruttanut öljyteollisuuden alihankkijoiden tuotannon raju pudotus. Hintojen nousu on laskenut reaali-palkkoja, mikä hillitsee kulutuksen kasvua. Matalasta korkotasosta huolimatta asuntojen hinnat nousevat reipasta 12 prosentin vuosivauhtia. Työttömyysaste on erittäin matala. Norjan keskuspankki on antanut ymmärtää, että korot pysyvät nykytasolla myös vuonna 2017.

Tanskan taloutta on viime vuosina pilkattu hitaasta kasvusta ja tuottavuuden heikosta kehityksestä. Tämä muuttui nopeasti, kun Tanskan tilastokeskus ilmoitti lokakuussa suurista korjauksista ulkomaankaupan lukuihin, minkä seurauksena vaihtotaseen ylijäämä kasvoi peräti 40 prosenttia. Nämä korjaukset kiihdyttivät BKT-kasvua huomattavasti. Parin viime vuoden aikana Tanskan kotitalouksia ovat hyödyttäneet korkokulujen pieneneminen, työllisyyden kasvu, asuntojen hintojen nousu ja ennätyksellisen hitaan inflaation aikaansaama reaali-palkkojen kasvu. Suurin riski on ulkomaankaupassa, sillä protektionismi

ja kasvava poliittinen epävarmuus voivat haitata Tanskan vientiä.

Suomen viimeaikaiset kasvuluvut ovat olleet rohkaisevia, ja työttömyysaste on edelleen laskenut tasaisesti. Kuluttajien luottamus on kasvanut, mikä tukee kulutusta. Myös rakennussektorilla meni hyvin vuonna 2016. Vienti on supistunut jo useiden vuosien ajan. Osasyinä tähän ovat olleet hintojen lasku ja halvan öljyn aiheuttama heikko Venäjän kysyntä. Myös vientisektorilla on nähtävissä orastavia kasvun merkkejä, joskin tiedot ovat melko satunnaisia.

Maailmantalouden kasvu pysyi vuonna 2016 hieman yli 3 prosentissa, mutta kansainvälinen kauppa ei kasvanut juuri lainkaan. Suurimmista talouksista Yhdysvaltojen ja euroalueen kasvuvauhdin arvioidaan jääneen reilusti alle 2 prosentin. Kiinan talous kasvoi 6,8 prosenttia ja Japanissa kasvuvauhti jäi alle prosentin.

Raaka-aineiden hintojen nousu alkoi tukea raaka-aineita tuottavien maiden talouksia vuoden 2016 lopulla. Länsimaiden korkotasoa pysyy raaka-aineiden hintojen noususta huolimatta vielä pitkään matalana. Poikkeuksen muodostaa Yhdysvallat, jossa korkoja on jo alettu nostaa. Yhdysvaltain keskuspankki aloitti koronnostot vuoden 2015 joulukuussa ja nosti ohjauksorkkoa seuraavan kerran vuoden 2016 joulukuussa. Lisäksi keskuspankki on vihjannut nostavansa korkoa vielä kolme kertaa 0,25 prosenttiyksiköllä vuonna 2017.

Vuosi 2016 tullaan kuitenkin ennen kaikkea muistamaan valtaviin poliittisten yllätysten vuotena. Ensin britit äänestivät EU-eron puolesta. Sitten Donald Trump valittiin Yhdysvaltain presidentiksi. Kasvava protektionismi on edelleen merkittävä uhka kansainvälisessä ja pohjoismaisissa talouksissa. Pohjoismaat ovat pieniä avoimia talouksia, jotka ovat vuosikymmeniä olleet riippuvaisia ulkomaankaupasta. Globalisaatio ja vapaakauppa ovat avanneet Pohjoismaalle uusia markkinoita ja luoneet perustan elintason nousulle.

Liiketoiminta-alueet

Vahinkovakuutus

If on Pohjoismaiden johtava vahinkovakuutus konserni, joka toimii myös kaikissa Baltian maissa. Sampo-konsernin vahinkovakuutuksen emoyhtiö If Skadeförsäkring Holding AB:n pääkonttori on Ruotsissa. Tytäryhtiöidensä ja sivukonttoriensa kautta If tarjoaa vakuutusratkaisuja ja -palveluja Suomessa, Ruotsissa, Norjassa, Tanskassa ja Baltiassa. Ifin toiminnot jakautuvat neljään liiketoiminta-alueeseen: Henkilöasiakkaat, Yritysasiakkaat, Suurasiakkaat ja Baltia. Vahinkovakuutus-segmentissä raportoidaan myös Sampo Oyj:n osakkuusyhtiön tanskalaisen vakuutusyhtiö Topdanmarkin tulososuus.

Tulos* Vahinkovakuutus, 2016

Milj. €	2016	2015	Muutos, %
Vakuutusmaksutulo, netto	4 292	4 378	-2
Sijoitustoiminnan nettotuotot	173	304	-43
Liiketoiminnan muut tuotot	26	28	-5
Korvauskulut	-2 670	-2 894	-8
Vakuutus- ja sijoitussopimusvelkojen muutos	-6	-34	-81
Henkilöstökulut	-512	-371	38
Liiketoiminnan muut kulut	-472	-477	-1
Rahoituskulut	-13	-16	-20
Osuus osakkuusyritysten voitosta/tappioista	65	42	54
Tulos ennen veroja	883	960	-8
Avainluvut	2016	2015	Muutos
Yhdistetty kulusuhde, %	84,4	85,4	-1,0
Riskisuhde, %	62,3	66,6	-4,3
Toimintakulusuhde, %	22,1	18,8**	3,3
Liikekulusuhde, %	16,6	13,0**	3,6
Oman pääoman tuotto, %	25,3	21,5	3,8
Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä (FTE)	6 180	6 176	4

* Ilman kertaluonteisia eriä yhdistetty kulusuhde vuodelta 2016 olisi ollut 86,1 prosenttia ja vuodelta 2015 86,5 prosenttia.

** Kertaluonteiset erät huomioiden toimintakulusuhteen ja liikekulusuhteen vertailuluvut olisivat olleet 22,3 prosenttia ja 16,6 prosenttia.

Vahinkovakuutussegmentin vuoden 2016 tulos ennen veroja oli 883 miljoonaa euroa (960). Yhdistetty kulusuhde parani 84,4 prosenttiin (85,4) ja riskisuhde 62,3 prosenttiin (66,6). Vuoden 2016 ensimmäisellä vuosineljänneksellä Ruotsin vakuutusyhtiöiden keskusjärjestön suorittaman kuolevuustaulustoja koskeneen tutkimuksen seurauksena liikennevakuutuksen vastuuvakaa purettiin 72 miljoonaa euroa. Tämä paransi koko vuoden 2016 yhdistettyä kulusuhdetta 1,7 prosenttiyksiköllä. Vertailulukuun sisältyy kaksi kertaluonteista erää:

Norjan-toimintojen henkilöstön eläkejärjestelmän muutos ja annuiteettien diskonttaamiseen Suomessa käytettävän koron lasku 2,0 prosentista 1,5 prosenttiin. Näiden yhteenlaskettu vaikutus paransi yhdistettyä kulusuhdetta 1,1 prosenttiyksiköllä.

Aikaisempina tilikausina sattuneisiin vahinkoihin varattua korvausvastuuta purettiin 141 miljoonaa euroa tammi-joulukuussa 2016. Lukuun sisältyy aiempi Ruotsin liikennevakuutuksen vastuuvakan purku. Vuonna 2015 vastuuvakaa vahvistettiin 61 miljoonalla

eurolla, mikä selittyi pääosin Suomessa annuiteettien diskonttaamiseen käytetyn koron alentamisella. Oman pääoman tuotto nousi 25,3 prosenttiin (21,5). Vahinkovakuutuksen käyvän arvon rahasto oli joulukuun 2016 lopussa 484 miljoonaa euroa (391).

Vakuutustekninen tulos nousi 658 miljoonaan euroon (657). Vakuutusliikkeen tuotto (vakuutusteknisen tuloksen suhde omalla vastuulla oleviin vakuutusmaksutuottoihin) parani 15,5 prosenttiin (15,1).

	Yhdistetty kulusuhde, %			Riskisuhde, %		
	2016	2015	Muutos	2016	2015	Muutos
Henkilöasiakkaat	83,2	88,1	-4,9	61,1	65,6	-4,5
Yritysiasiakkaat	86,3	89,2	-2,9	63,9	66,3	-2,4
Suuriasiakkaat	88,6	99,4	-10,8	66,3	77,4	-11,1
Baltia	89,8	85,7	4,1	60,4	55,5	4,9
Ruotsi	83,1	86,8	-3,7	62,5	65,6	-3,1
Norja	84,8	88,0	-3,2	62,0	65,1	-3,1
Suomi	82,4	94,9	-12,5	60,6	72,8	-12,2
Tanska	95,4	90,8	4,6	68,0	64,0	4,0

Ruotsin liikennevakuutukseen liittyvä vastuuvelan purku vuoden 2016 ensimmäisellä neljänneksellä paransi koko vuoden 2016 tulosta. Suomen liiketoimintojen vertailulukuja rasitti taas vuoden 2015 toisella neljänneksellä toteutettu diskonttokoron alennus. Suurasiakkaiden suurvahinkokehitys oli 11 miljoonaa euroa odotettua parempi ja lfin suurvahingoista maksamat korvauskulut olivat kokonaisuudessaan yhteensä 17 miljoonaa euroa odotettua alhaisemmat vuonna 2016.

Ruotsissa annuiteettien diskonttaamiseen käytetty korko laski -0,03 prosenttiin vuoden 2016 lopussa, mikä heikensi koko vuoden tulosta 29 miljoonalla eurolla. Diskonttokorko oli vuoden 2015 lopussa 0,41 prosenttia. Neljännen vuosineljänneksen tuloksessa vaikutus oli 19 miljoonaa euroa positiivinen. Suomen

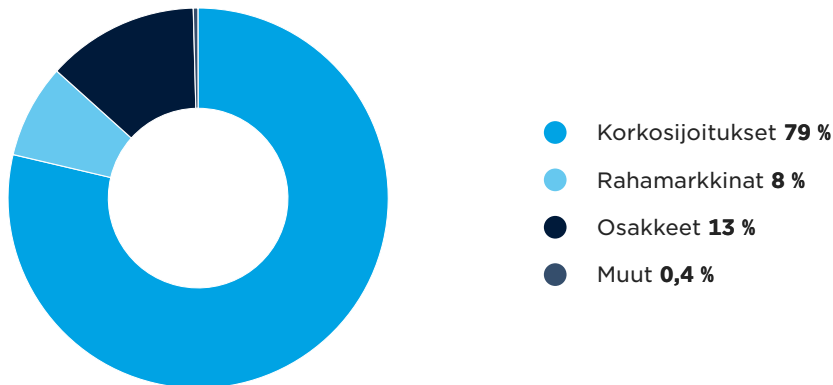
vastaava korko säilyi muuttumattomana 1,5 prosentissa.

Bruttovakuutusmaksutulo laski 4 458 miljoonaan euroon (4 559) vuonna 2016. Valuuttakurssimuutokset huomioon ottaen maksutulo oli edellisvuoden tasolla. Maksutulo kasvoi Henkilöasiakkaat-liiketoiminnassa ja supistui Yritys- ja Suurasiakkaissa sekä Baltiassa. Ruotsissa ja Tanskassa maksutulo kasvoi 4 prosenttia, mutta Suomessa ja Norjassa maksutulo supistui.

Toimintakulusuhde oli 22,1 prosenttia (18,8) ja liikekulusuhde 16,6 prosenttia (13,0). Vertailulukuja alentaa lfin vuoden 2015 toisella vuosineljänneksellä Norjassa toteuttama eläkejärjestelmän kertaluonteinen muutos. Kun jätetään ottamatta huomioon kertaluonteiset erät, vertailuluvut olivat 22,3 prosenttia ja 16,6 prosenttia, mainitussa järjestyksessä.

Sijoitusomaisuuden jakauma

If Vahinkovakuutus, 31.12.2016, yhteensä 12,2 miljardia euroa

Ifin sijoitusomaisuuden arvo oli 31.12.2016 yhteensä 12,2 miljardia euroa (11,4). Tästä 79 prosenttia (74) oli sijoitettuna korkoinstrumentteihin, 8 prosenttia (12) rahamarkkinainstrumentteihin ja 13 prosenttia (13) osakkeisiin. Sijoitustoiminnan nettotuotot olivat 173 miljoonaa euroa (304). Sijoitusten tuotto käyvin arvoon oli 2,9 prosenttia (1,5) vuonna 2016. Korkosijoitusten duraatio oli 1,4 vuotta (1,2) ja keskimääräinen maturiteetti 2,8 vuotta (2,6). Korkosalkun keskimääräinen tuotto eräpäivään instrumenttien hankintahinnoilla laskettuna (running yield) oli joulukuun 2016 lopussa 1,7 prosenttia (1,8).

If Vahinkovakuutus maksoi joulukuussa 2016 Sampo Oyj:lle 5,8 miljardin Ruotsin kruunun (586 miljoonaa euroa) suuruisen osingon. Tämän lisäksi If maksoi Sampo Oyj:lle 2,8 miljardin Ruotsin kruunun (293 miljoonaa euroa) suuruisen ylimääräisen osingon syyskuussa 2016. Ifin vakavaraisuusasemaa on kuvattu [Vakavaraisuus](#)-osiossa.

If Skadeförsäkring Holding AB (publ) myi 7.9.2016 kaikki omistamansa tanskalaisen vakuutusyhtiö Topdanmark A/S:n osakkeet Sampo Oyj:lle. Samassa yhteydessä Sampo Oyj teki Topdanmarkin muille osakkeenomistajille pakollisen ostotarjouksen yhtiön kaikista osakkeista. Velvollisuus ostotarjouksen tekemiseen syntyi, kun Sampo Oyj:n omistus yhtiössä ylitti yhden kolmanneksen kaikista osakkeista. Sampo-konsernin segmenttiraportoinnissa Topdanmark-omistus, 45,7 prosenttia äänistä, sisältyy kuitenkin edelleen Vahinkovakuutus-segmenttiin. Topdanmarkin tuloksesta yhdisteltävä osuus vuoden 2016 tuloksesta oli 65 miljoonaa euroa (43). Ifin Topdanmarkin osakkeiden myynnistä saama myyntivoitto eliminoituu Sampo-konsernin raportoinnissa.

Topdanmarkin osakkeista tehtyä 27.9.2016 alkanutta ja 25.10.2016 päättyntä ostotarjousta kuvataan yksityiskohtaisemmin osiossa [Pakollinen ostotarjous Topdanmarkin osakkeista](#).

Osakkuusyhtiö Nordea Bank AB

Nordea on yksi Euroopan kymmenestä suurimmasta yleispankista markkina-arvolla mitattuna. Nordealla on noin 11 miljoonaa asiakasta, 31 500 työntekijää ja konttoreita noin 600 toimipaikassa. Nordean osake noteerataan Nasdaqin pörseissä Helsingissä, Kööpenhaminassa ja Tukholmassa. Nordeaa on käsitelty Sammon konsernitilinpäätöksessä osakkuusyhtiönä ja segmenttiraportoinnissa osuus sen tuloksesta sisältyy Omistusyhteisö-segmenttiin.

Sampo Oyj omisti 860 440 497 Nordean osaketta 31.12.2016, mikä vastaa 21,2 prosentin omistusosuutta. Osakkeista maksettu keskihinta oli 6,46 euroa ja kirja-arvo konsernitaseessa oli 8,78 euroa osakkeelta. Nordean osakkeen päätöskurssi oli joulukuun 2016 lopussa 10,60 euroa.

Nordean hallitus ehdottaa vuoden 2017 varsinaiselle yhtiökokoukselle, että osinkoa maksetaan 0,65 euroa osakkeelta (0,64). Mikäli yhtiökokous hyväksyy hallituksen osinkoehdotuksen, Sampo Oyj saa Nordealta osinkoa 559 miljoonaa euroa 27.3.2017.

Tulos Nordea Bank AB, 2016

Milj. €	2016	2015	Muutos, %
Rahoituskate	4 727	4 963	-5
Liiketoiminnan tuotot yhteensä *	9 754	9 964	-2
Tulos ennen luottotappioita	5 127	5 183	-1
Luottotappiot, netto	-502	-479	5
Liikevoitto *, **	4 366	4 791	-9
Osakekohtainen tulos, laimennusvaikutuksen jälkeen, euroa	0,93	0,91	
Oman pääoman tuotto *, **, %	11,5	12,3	

* Pois lukien kertaluonteiset erät (Q4/2015: voitto, joka saatiin kauppiaspalvelutoiminnan myynnistä Netsille, 176 milj. euroa ennen veroja, Q2/2016: myyntivoitto, joka liittyy Visa Europan osakkeiden myyntiin Visa Inc.:lle, 151 milj. euroa ennen veroja, Q4/2016: Visaan liittyvä voitto, 22 milj. euroa ennen veroja).

** Pois lukien kertaluonteiset erät (Q4/2015: uudelleenjärjestelykulu, 263 milj. euroa ennen veroja, Q4/2016: tuottoerä, joka liittyy eläkesopimusten muutoksiin Norjassa, 86 milj. euroa ennen veroja).

Seuraava teksti perustuu Nordean 26.1.2017 julkaisemaan tilinpäätöstiedotteeseen vuodelta 2016.

Vuosi 2016 oli ehkä tapahtumarikkain vuosi Nordean historiassa. Makrotalous ja säännösmuutokset toivat mukanaan haasteita. Lisäksi Nordea sai paljon huomiota mediassa samaan aikaan, kun konsernissa käynnistettiin suuri muutosohjelma. Muutosohjelmassa saavutettiin kaksi merkittävää tavoitetta: konsernin juridinen rakenne uudistettiin ja peruspankkijärjestelmässä lanseerattiin ensimmäinen tuote, määräaikaistalletus. Tuottoihin kohdistuneista haasteista huolimatta pankin nettomääräinen korkomarginaali parani, hoitoon saatiin ennätysmäärä uutta varallisuutta ja Nordea vahvisti pohjoismaista johtoasemaansa yritysten neuvonantajana.

Liiketoiminnan tuotot ilman kertaluonteisia eriä vähenivät edellisvuodesta prosentin paikallisissa valuutoissa laskettuna (-2 prosenttia euroissa). Liikevoitto ilman kertaluonteisia eriä pieneni 8 prosenttia paikallisissa valuutoissa laskettuna (-9 prosenttia euroissa).

Rahoituskate pieneni edellisvuodesta 3 prosenttia paikallisissa valuutoissa laskettuna (-5 prosenttia euroissa). Liiketoiminta-alueiden keskimääräiset luotto- ja talletusvolyymit pysyivät paikallisissa valuutoissa laskettuna samalla tasolla kuin vuonna 2015.

Luottomarginaalit kohenivat 0,02 prosenttiyksikköä ja talletusmarginaalit 0,06 prosenttiyksikköä edellisvuodesta. Nettomääräiset palkkiotuotot kasvoivat edellisvuodesta prosentin paikallisissa valuutoissa laskettuna (pysyivät aiemmalla tasolla euroissa).

Nettotulos käypään arvoon arvostettavista eristä kasvoi 4 prosenttia paikallisissa valuutoissa laskettuna (4 prosenttia euroissa).

Kulut ja luottoriskit kehittyvät Nordean ohjeistuksen mukaisesti. Kulut ilman kertaluonteisia eriä kasvoivat 5 prosenttia paikallisissa valuutoissa laskettuna (4 prosenttia euroissa). Kuluja kertyi 4 886 miljoonaa euroa. Henkilöstökulut pienenevät prosentin paikallisissa valuutoissa laskettuna, pois lukien kertaluonteiset erät. Kulu/tuotto-suhde heikkeni 47 prosentista 50 prosenttiin.

Nettomääräiset luottotappiot kasvoivat 502 miljoonaa euroon. Niiden osuus luotonannosta oli 0,15 prosenttia (0,14 prosenttia vuonna 2015).

Tulos kasvoi 4 prosenttia paikallisissa valuutoissa laskettuna (3 prosenttia euroissa) ja oli 3 766 miljoonaa euroa.

Valuuttakurssimuutokset pienensivät tuottoja ja kuluja sekä luotto- ja talletusvolyymejä noin prosentin, kun lukuja verrataan vuoden 2015 lukuihin.

Nordea-konsernin Basel III -säännösten mukaan laskettu ydinvakavaraisuussuhde (CET1) oli vuoden 2016 neljännen neljänneksen lopussa 18,4 prosenttia, kun se edellisneljänneksen lopussa oli 17,9 prosenttia. Riskipainotetut erät pienenevät 3,0 miljardia euroa lähinnä yritysvastuiden aiempaa pienemmän riskipainon ja vastapuoliriskien pienemmen ansiosta. Ydinpääoma kasvoi 0,1 miljardia euroa vahvan osinkojen jälkeisen tuloksen ansiosta. Negatiivisesti siihen vaikutti aineettoman omaisuuden kasvu.

Ruotsin Finanssivalvonta ilmoitti 18.12.2016 sopineensa pohjoismaisten valvontaviranomaisten ja Euroopan keskuspankin kanssa merkittävien sivuliikkeiden valvonnasta Suomessa, Ruotsissa, Tanskassa ja Norjassa. Nordea Bank AB:n (publ) ja sen Suomen, Tanskan ja Norjan tytäryhtiöiden fuusiot tulivat voimaan 2.1.2017. Samalla kaikki tytäryhtiöiden varat ja velat siirtyivät Nordea Bank AB:lle (publ) ja Nordea Pankki Suomi Oyj:n, Nordea Bank Danmark A/S:n ja Nordea Bank Norge ASA:n toimintaan lakkautettiin. Pankkitoiminnasta Suomessa, Tanskassa ja Norjassa vastaavat jatkossa Nordea Bank AB:n (publ) paikalliset sivuliikkeet.

Lisätietoja Nordea Bank AB:stä ja sen tuloksista vuodelta 2016 on saatavilla osoitteessa www.nordea.com.

Henkivakuutus

Mandatum Life -konserni koostuu Sampo Oyj:n sataprosenttisesti omistamasta tytäryhtiöstä Mandatum Henkivakuutusosakeyhtiöstä ja sen viidestä tytäryhtiöstä.

Emoyhtiö Mandatum Life on vastuussa myynnistä ja kaikista vakuutusyhtiölain määräämistä toiminnoista. Tytäryhtiöt ovat Mandatum Life Palvelut Oy, Mandatum Life Sijoituspalvelut Oy, Mandatum Life Fund Management S.A., Innova Henkilöstörahasto Oy sekä Mandatum Life Insurance Baltic SE.

Tulos Henkivakuutus, 2016

Milj. €	2016	2015	Muutos, %
Vakuutusmaksutulo, netto	1 116	1 144	-2
Sijoitustoiminnan nettotuotot	634	632	0
Muut tuotot	23	18	29
Korvauskulut	-967	-1 023	-5
Vakuutus- ja sijoitussopimusten velkojen muutos	-465	-462	1
Henkilöstökulut	-46	-47	-2
Muut kulut	-78	-74	4
Rahoituskulut	-7	-6	10
Tulos ennen veroja	210	181	16

Avainluvut	2016	2015	Muutos
Liikekustannussuhde, %	100,5	100,0	0,5
Oman pääoman tuotto, %	15,9	12,7	3,2
Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä (FTE)	543	522	21

Henkivakuutustoiminnan tulos ennen veroja vuodelta 2016 oli 210 miljoonaa euroa (181). Markkina-arvojen muutokset huomioiva laaja tulos verojen jälkeen oli 232 miljoonaa euroa (168). Oman pääoman tuotto oli 15,9 prosenttia (12,7).

Sijoitusomaisuuden nettotuotot ilman sijoitussidonnaisiin vakuutuksiin liittyviä tuottoja olivat 356 miljoonaa euroa (391). Sijoitussidonnaisten vakuutusten tuotot olivat 276 miljoonaa euroa (239). Käyvän arvon rahasto kasvoi vuoden 2016 kuluessa 596 miljoonaan euroon (532).

Mandatum Life -konsernin kokonaisvastuuvelka kasvoi 11,3 miljardiin euroon (10,9). Sijoitussidonnaisiin vakuutuksiin liittyvä vastuuvelka nousi vuoden 2016 lopussa 6,4 miljardiin euroon (5,9) eli 57 prosenttiin (54) koko vastuuvelasta. Laskuperustekorkoinen kanta supistui suunnitelman mukaisesti vuoden 2016 aikana ja oli 4,8 miljardia euroa (5,0) 31.12.2016. Korkeamman koron laskuperustekannat (4,5 ja 3,5 prosenttia) supistuivat 213 miljoonaa euroa ja olivat 2,9 miljardia euroa vuoden 2016 lopussa.

Mandatum Life vahvisti vuonna 2016 vastuuelkaansa 28 miljoonalla eurolla alhaisen korkotason takia ja kokonaisuudessaan diskonttokoron alentamiseen oli vuoden 2016 lopussa varattu 273 miljoonaa euroa (244), josta 225 miljoonaa euroa on allkoitu vuosille 2017 - 2019. Lukuun ei sisälly eriytettyyn kantaan liittyviä eriä. Diskonttokorko on alennettu 0,25 prosenttiin vuodelle 2017, 0,50 prosenttiin vuodelle 2018 ja 2,25 prosenttiin vuodelle 2019.

Marraskuussa 2016 eriytetyn ryhmäeläkevakuutuskannan diskonttokorko alennettiin 0,50 prosenttiin 0,75 prosentista, mikä kasvatti diskonttokoron alentamiseen varatun määrän 275 miljoonaan euroon (257).

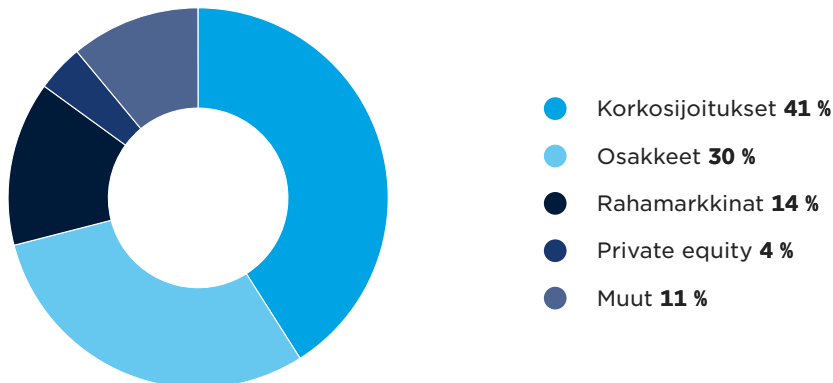
Mandatum Life -konsernilla oli 31.12.2016 sijoitusomaisuutta markkina-arvoin mitattuna 6,6 miljardia euroa (6,7), kun huomioon ei oteta 6,5 miljardin euron (5,9) suuruisia sijoitussidonnaisten vakuutusten vastuuelan katteena olevia sijoituksia.

Mandatum Lifen alkuperäisen laskuperustekorkoisen vastuuvelan katteena oleva omaisuus oli 31.12.2016 markkina-arvoin 5,4 miljardia euroa (5,5), josta 41 prosenttia (47) oli sijoitettu korkoinstrumentteihin, 14 prosenttia (7) rahamarkkinoille, 30 prosenttia (29) osakkeisiin ja 15 prosenttia (16) vaihtoehtoisiin sijoituksiin. Sijoitusomaisuuden tuotto käyvin arvoin

vuodelta 2016 oli 7,2 prosenttia (6,9). Korkosijoitusten duraatio oli vuoden 2016 lopussa 1,9 vuotta (2,1) ja keskimääräinen maturiteetti 2,3 vuotta (2,8). Korkosalkun keskimääräinen tuotto eräpäivään instrumenttien hankintahinnoilla laskettuna (running yield) oli 2,9 prosenttia (3,2).

Sijoitusomaisuuden jakauma, pois lukien eriytetty kanta

Mandatum Life, 31.12.2016, yhteensä 5,4 miljardia euroa

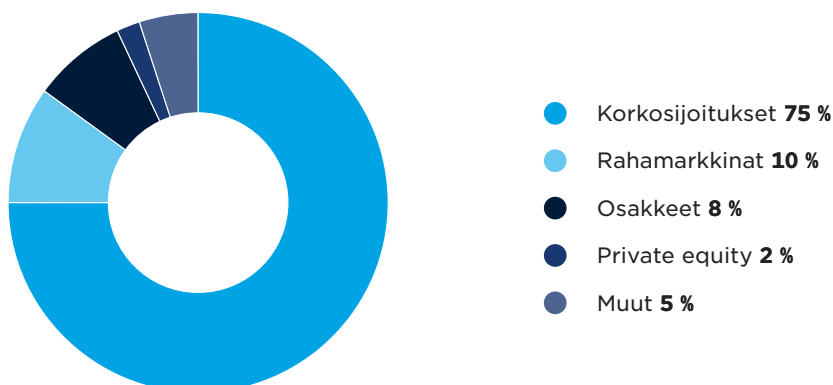

Eriytetyn kannan katteena olevien sijoitusten arvo oli 1,2 miljardia euroa (1,2), josta 75 prosenttia (71) oli korkosijoituksissa, 10 prosenttia (9) rahamarkkinainstrumenteissa, 8 prosenttia (12) osakkeissa ja 7 prosenttia (8) vaihtoehtoisissa sijoituksissa. Eriytetyn kannan sijoitusomaisuuden

tuotto käyvin arvoin oli 4,7 prosenttia (3,8) vuodelta 2016. Vuoden 2016 lopussa korkosijoitusten duraatio oli 2,4 vuotta (2,3) ja keskimääräinen maturiteetti 3,5 vuotta (3,8). Korkosijoitusten keskimääräinen tuotto eräpäivään instrumenttien hankintahinnoilla laskettuna (running yield) oli 1,8 prosenttia (1,4).

Sijoitusomaisuuden jakauma, eriytetty kanta

Mandatum Life, 31.12.2016, yhteensä 1,2 miljardia euroa

Mandatum Lifen vakavaraisuus esitetään [Vakavaraisuus](#)-osiossa.

Henkivakuutusliiketoiminnan kustannus- ja riskiliikkeen tulokset säilyivät hyvinä. Kustannusliikkeen tulos oli 24 miljoonaa euroa (25) ja riskiliikkeen tulos 31 miljoonaa euroa (33).

Mandatum Life -konsernin omalla vastuulla oleva maksutulo oli 1 116 miljoonaa euroa (1 144). Vaisun

alkuvuoden jälkeen viimeisen vuosineljänneksen maksutulo kohosi ennätyselliseen 446 miljoonaan euroon (306). Sijoitussidonnainen maksutulo oli 973 miljoonaa euroa (968). Mandatum Lifen markkinaosuus Suomessa kasvoi 24,1 prosenttiin (17,7).

Lisätietoja Mandatum Lifen ja Danske Bankin yhteistyöstä on esitetty osiossa [Muutoksia konsernirakenteessa](#).

Omistusyhteisö

Sampo Oyj hallinnoi vahinko- ja henkivakuutustoimintaa harjoittavia tytäryhtiöitään. Lisäksi yhtiö omisti 31.12.2016 noin 21,2 prosenttia Pohjoismaiden suurimman pankin Nordean osakepääomasta ja yli 41,7 prosenttia tanskalaisesta vahinkovakuutusyhtiöstä Topdanmarkista. Nordea ja Topdanmark ovat molemmat Sampo Oyj:n osakkuusyhtiöitä, mutta Topdanmarkin tulos raportoidaan vahinkovakuutussegmentissä.

Tulos Omistusyhteisö, 2016

Milj. €	2016	2015	Muutos, %
Sijoitustoiminnan nettotuotot	36	76	-53
Liiketoiminnan muut tuotot	17	18	-5
Henkilöstökulut	-16	-20	-21
Liiketoiminnan muut kulut	-18	-12	50
Rahoituskulut	-14	-63	-78
Osuus osakkuusyritysten voitosta	773	751	3
Tulos ennen veroja	778	749	4
			Muutos
Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä (FTE)	57	57	0

Omistusyhteisö-segmentin tulos ennen veroja oli 778 miljoonaa euroa (749), josta 773 miljoonaa euroa (751) tuli Nordean vuoden 2016 tuloksesta kirjattavasta Sammon osuudesta. Ilman osuutta Nordean tuloksesta omistusyhteisö teki 6 miljoonan euron tuloksen (-1).

Valuuttakurssivaihtelut ja varsinkin Ruotsin kruunun vahvistuminen kasvattivat sijoitustuottoja 25 miljoonalla eurolla. Matala korkotaso sekä Ruotsin

kruunun ja euron väliset kurssivaihtelut alensivat merkittävästi rahoituskuluja.

Sampo Oyj:n omistus Nordea Bankista on kirjattu konsernitaseeseen 7,6 miljardiin euroon. Omistuosuuden markkina-arvo 31.12.2016 oli 9,1 miljardia euroa eli 10,60 euroa osakkeelta. Sampo Oyj:n taseeseen sisältyi myös 2,4 miljardin euron (2,4) arvosta tytäryhtiöiden osakkeita.

Muutokset konsernirakenteessa

Pakollinen ostotarjous Topdanmarkin osakkeista

Sampo Oyj ilmoitti 7.9.2016 velvollisuudestaan tehdä pakollinen ostotarjous Topdanmark A/S:n osakkeenomistajille. Sampo tarjoutui pakollisella ostotarjouksella ostamaan kaikki Topdanmarkin osakkeet pois lukien Topdanmarkin hallussa olevat omat osakkeet sekä mahdolliset Topdanmarkin liikkeeseen laskemat muut rahoitusvälineet, warrantit ja osakeoptiot, sekä tietyissä lainsäädännön pois rajaamissa maissa asuvien Topdanmarkin osakkeenomistajien omistuksessa olevat osakkeet. Pakollisessa ostotarjouksessa tarjottu käteishinta kullekin Topdanmarkin liikkeelle laskemalle osakkeelle oli 183 Tanskan kruunua. Ostotarjouksen tarjousaika alkoi 27.9.2016 ja kesti 25.10.2016 saakka. Ostotarjouksen tuloksena Sampo Oyj sai 7 374 306 Topdanmarkin osaketta eli yhtiöllä oli 26.10.2016 hallussaan 41,1 prosenttia Topdanmarkin kaikista osakkeista.

Pakollinen ostotarjous tehtiin Tanskan ostotarjoussäännöstön (Takeover Order, nro 562, 2.6.2014) kohdan 2 (1) mukaisesti. Velvollisuus pakollisen julkisen käteisostotarjouksen tekoon syntyi

sen jälkeen, kun Sampo oli 6.-7.9.2016 ostanut markkinoilta 200 000 Topdanmarkin osaketta osakkeen korkeimman ostohinnan ollessa 183 Tanskan kruunua ja omistusosuus oli ylittänyt Tanskan lain edellyttämän yhden kolmasosan rajan kaikista Topdanmarkin osakkeiden tuottamista äänistä. Samassa yhteydessä Sampo hankki kokonaan omistamaltaan tytäryhtiöltään If Skadeförsäkring Holding AB (publ):ilta 31 476 920 Topdanmarkin osaketta hintaan 183 Tanskan kruunua osakkeelta, mikä vastaa noin 33,13 prosenttia Topdanmarkin kaikista osakkeista ja osakkeiden tuottamista äänistä (mukaan lukien Topdanmarkin hallussa olevat omat osakkeet). Tämän kaupan seurauksena If ei enää omista Topdanmarkin osakkeita.

Sampo Oyj:n tulososuus Topdanmarkin tuloksesta esitetään jatkossakin vahinkovakuutussegmentissä, vaikka Topdanmark tästedes onkin Sampo Oyj:n osakkuusyhtiö. Sampo Oyj:llä oli 1.2.2017 yhteensä 39 579 226 Topdanmarkin osaketta eli 41,7 prosenttia Topdanmarkin osakkeista ja 45,7 prosenttia äänimäärästä.

Mandatum Lifen jakelusopimus Danske Bankin kanssa

Sampo Oyj:n myydessä pankkitoimintansa Danske Bank A/S:lle vuoden 2007 alussa Sampo Pankki Oyj (nykyään Danske Bank Oyj) ja henkivakuutusosakeyhtiö Henki-Sampo (nykyään Mandatum Henkivakuutusosakeyhtiö) allekirjoittivat sopimuksen, joka takasi Henki-Sammolle yksinoikeuden myydä henki- ja eläkevakuutus tuotteitaan Sampo Pankin jakeluverkostossa Suomessa.

Mandatum Life päätti 20.10.2016 olla jatkamatta jakelusopimusta 31.12.2016 jälkeen. Edellä mainitun sopimuksen solmimisen yhteydessä Mandatum Lifelle taattiin oikeus myydä Danske Bank Oyj:n Suomen palveluverkoston kautta myydyin vakuutuskantansa Danske Bankille. Mandatum Life päätti 27.10.2016 käyttää oikeuttaan myydä tämä vakuutuskantansa Danske Bankille.

Vakuutuskannan arvo annetaan kolmannen osapuolen määritettäväksi edellä mainittuun sopimukseen kirjatuihin ehdoin. Arvonmäärityksen arvioidaan kestävän vuoden 2017 kesään ja kannansiirron odotetaan tapahtuvan aikaisintaan vuoden 2017 viimeisen vuosineljänneksen aikana. Kannansiirto edellyttää asianmukaisten viranomaislupien saamista.

Vakuutuskantaan sisältyy yli 150 000 sopimusta ja kantaan liittyvä vastuovelka oli vuoden 2016 lopussa 3 202 miljoonaa euroa. Vakuutuskanta koostuu pääosin sijoitussidonnaisista sopimuksista ja lainaturvasopimuksista. Laskuperustekorkoisen vastuuvelan suuruus oli 210 miljoonaa euroa. Vakuutuskantaa käsitellään vuoden 2016 taseessa myytävänä olevina varoina.

Hallinnointi

Sampo-konserni noudatti kuluneena vuonna 1.1.2016 voimaan tullutta Arvopaperimarkkinayhdistyksen 1.10.2015 hyväksymää uutta hallinnointikoodia kokonaisuudessaan.

Sampo on julkaissut internetsivuillaan hallinnointikoodin mukaisen hallinto- ja

ohjausjärjestelmää koskevan Corporate Governance Statement -selvityksen arvopaperimarkkinain (746/2012) 7. luvun 7 §:n mukaisesti.

Selvitys on saatavilla osoitteessa www.sampo.com/selvitys. Konsernin hallinnoinnista on lisätietoa saatavilla myös vuosikertomuksen [Hallinnointi](#)-osiossa.

Varsinainen yhtiökokous

Sampo Oyj:n 21.4.2016 järjestetty varsinainen yhtiökokous päätti jakaa vuodelta 2015 osinkoa 2,15 euroa osakkeelta. Osinko maksettiin 3.5.2016. Yhtiökokous vahvisti vuoden 2015 tilinpäätöksen ja myönsi hallituksen jäsenille ja toimitusjohtajalle vastuuvapauden.

Yhtiön hallitukseen valittiin kahdeksan jäsentä. Hallitukseen valittiin uudelleen Jannica Fagerholm, Adine Grate Axén, Veli-Matti Mattila, Risto Murto, Eira Palin-Lehtinen, Per Arthur Sørli ja Björn Wahlroos. Hallituksen uudeksi jäseneksi valittiin Christian Clausen. Hallituksen entisistä jäsenistä Anne Brunila ei ollut käytettävissä uudelleen valintaan. Hallituksen toimikausi kestää seuraavan varsinaisen yhtiökokouksen päättämiseen saakka.

Hallitus valitsi järjestäytymiskokouksessaan puheenjohtajakseen Björn Wahlroosin ja varapuheenjohtajakseen Eira Palin-Lehtisen. Nimitys- ja palkkiovaliokuntaan valittiin jäseniksi Veli-Matti Mattila, Risto Murto, Eira Palin-Lehtinen ja Björn Wahlroos (puheenjohtaja) sekä tarkastusvaliokuntaan Jannica Fagerholm (puheenjohtaja), Christian Clausen, Adine Grate Axén ja Per Arthur Sørli. Valiokuntien kokoonpanot täyttävät Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodin riippumattomuusvaatimukset.

Yhtiökokous päätti maksaa hallituksen jäsenille palkkioita vuonna 2017 pidettävän varsinaisen yhtiökokouksen päättämiseen saakka seuraavasti: hallituksen puheenjohtajalle maksetaan 160 000 euroa vuodessa, hallituksen varapuheenjohtajalle 100 000 euroa vuodessa ja kullekin hallituksen jäsenelle 80 000 euroa vuodessa. Hallituksen jäsenen edellytetään hankkivan yhtiökokouksen päätöksen perusteella Sammon A-sarjan osakkeita markkinoilta julkisessa kaupankäynnissä muodostuvaan hintaan 50 prosentilla hallituksen jäsenen vuosipalkkiosta, josta on ensin vähennetty verot ja vastaavat maksut.

Tilintarkastajaksi valittiin tilintarkastusyhteisö Ernst & Young Oy, jolle päätettiin maksaa palkkio yhtiön hyväksymän laskun mukaan. KHT Tomi Englund valittiin toimimaan päävastuullisena tilintarkastajana.

Yhtiökokouksessa oli edustettuna 3 226 osakkeenomistajaa edustaen yhteensä 366 334 768 osaketta ja 371 134 768 ääntä.

Yhtiökokouksen pöytäkirja on nähtävillä osoitteessa www.sampo.com.

Yritysvastuu

Vuonna 2016 Sampo jatkoi konsernitasoista ei-taloudellisten seikkojen raportointia koskevaa valmistelutyötä. Kolme keskeistä kehitysaluetta olivat koko konsernin sisäisen yritysvastuuorganisaation kehittäminen, varsinaisen Yritysvastuuraportin sisällön

luonnostelu ja Sammon kannalta keskeisten yritysvastuuteemojen tunnistaminen.

Vuoden aikana Sammossa toteutettiin kysely yhtiön tärkeille sidosryhmille ja sen pohjalta valmisteltiin olennaisuusanalyysi. Tämä työ auttoi tunnistamaan,

mitkä yritys vastuun aihealueet ovat tärkeitä nimenomaan konsernitasolla ja mitkä pitäisi valita etusijalle. Kyselyn ja analyysin pohjalta syntyivät Sampo-konsernin yritys vastuuteemat, jotka puolestaan muodostavat varsinaisen Yritysvastuuraportin sisällysluettelon luonnoksen.

Viisi teemaa ovat:

- Vastuu hallinnoinnista ja liiketoiminnasta
- Vastuu henkilöstöstä
- Vastuu asiakkaista
- Vastuu sijoituksista
- Vastuu yhteisöstä

Kaikista teemoista raportoidaan ja ne analysoidaan tarkasti. Vuoden loppua kohden yritys vastuutyön painopiste siirtyikin aiempaa teknisempiin ja

yksityiskohtaisempiin aiheisiin, kuten tiedonkeruuseen, oleellisten indikaattoreiden valintaan ja tarvittavien politiikkapapereiden päivitykseen. Tämä työ jatkuu edelleen. Tulevaisuuden kannalta tärkein yksittäinen tavoite on Sampo-konsernin ensimmäisen Yritysvastuuraportin julkaiseminen vuonna 2018.

Sampo-konsernin yritys vastuutoiminta keskittyy edelleen tytäryhtiöihin, joissa vastataan asiakassuhteista ja joissa työskentelee suurin osa henkilöstöstä. Lisätietoa Ifin ympäristötyöstä saa Ifin Ympäristöraporteista, jotka löytyvät osoitteesta www.sampo.com/environmentalreport. Mandatum Lifin yritys vastuuasioista kerrotaan puolestaan yhtiön omilla verkkosivuilla www.mandatumlife.fi/yritysvastuu.

Henkilöstö

Sampo-konsernin työntekijöiden määrä (FTE) oli vuonna 2016 keskimäärin 6 780 (6 755). Suurin liiketoiminta-alue on vahinkovakuutustoiminta, joka työllisti noin 91 prosenttia henkilöstöstä. Henkivakuutustoiminnassa toimi noin 8 prosenttia ja emoyhtiö Sampo Oyj:n palveluksessa työskenteli prosentti henkilöstöstä.

Maantieteellisesti Sampo-konsernin henkilöstömäärä jakautui siten, että Suomessa työskenteli 32 prosenttia, Ruotsissa 27 prosenttia ja Norjassa 20 prosenttia henkilöstöstä. Muiden maiden osuus henkilöstöstä oli 21 prosenttia.

Vahinkovakuutuksen kokonaishenkilöstömäärä säilyi vakaana. Henkilöstön määrä aleni Suomessa ja Norjassa, mutta kasvoi Ruotsissa ja Baltiassa. Vahinkovakuutuksessa työskenteli joulukuun 2016 lopussa 6 200 henkeä.

Henkivakuutustoiminnan henkilöstömäärä kasvoi lähes 3 prosenttia Suomen ja Viron henkilöstön kasvun ansiosta. Henkivakuutustoiminnassa työskenteli joulukuun 2016 lopussa 542 henkeä. Kaikkiaan Sampo-konsernissa työskenteli vuoden 2016 lopussa 6 780 henkeä.

Henkilöstöstä on saatavilla lisätietoja Sammon vuoden 2016 vuosikertomuksen [henkilöstöosiossa](#).

Palkitseminen

Sampo-konsernin palkitseminen perustuu kaikissa konserniyhtiöissä Sammon hallituksen hyväksymiin palkitsemisperiaatteisiin. Palkitsemisperiaatteissa esitetään Sampo-konsernin hallintomallin ja riskienhallintaperiaatteiden mukainen palkkiorakenne ja palkitsemisjärjestelmien laatimisperiaatteet. Palkitsemisperiaatteet ovat saatavilla osoitteessa www.sampo.com/palkitseminen.

Palkitsemisperiaatteiden peruslähde on, että Sampo-konsernin palkitsemisjärjestelmät eivät saa

vaarantaa konsernin taloudellista vakautta ja niiden on noudatettava lainsäädännön vaatimuksia ja eettisiä periaatteita. Ne on myös suunniteltava siten, että niissä huomioidaan eri sidosryhmien, kuten osakkeenomistajien, työntekijöiden, asiakkaiden ja valvontaviranomaisten, edut. Lisäksi kaikki palkitsemismekanismit on suunniteltava rinnakkain riskienhallinnan periaatteiden kanssa.

Kaikkien palkitsemismekanismien lähtökohtana on rohkaista ja kannustaa työntekijöitä tekemään

parhaansa ja ylittämään heille asetetut tavoitteet. Palkitsemiskokonaisuudet on suunniteltava palkitsemaan eri asemissa olevia työntekijöitä niin, että huolella, oikeiden käytäntöjen mukaisesti ja menestyksekkäästi tehty työ palkitaan oikeudenmukaisesti. Samalla on kuitenkin muiden sidosryhmien edun suojaamiseksi huolehdittava siitä, että palkitsemismekanismit eivät saa houkuttaa tai rohkaista työntekijöitä liiallisten tai ei-toivottujen riskien ottamiseen. Näin ollen palkitsemismekanismeja ei voida erottaa riskienhallintakäytännöistä.

Haluttujen ohjausvaikutusten saavuttamiseksi ja niiden riskiherkkyyden varmistamiseksi palkitsemisen jokainen osatekijä (määritelty tarkemmin yhtiökohtaisissa palkitsemispolitiikoissa) on suunniteltava rinnakkain sekä konsernin yleisen että jokaisen yhtiön oman, tarkemman riskienhallintakehikon kanssa. Keskeisenä ajatuksena Sammon palkitsemisperiaatteissa on, että kaikki palkitseminen on linkitettävä eri liiketoimintaprosesseille ominaisiin riskeihin ja vastuihin.

Sampo-konsernissa käytetyt palkitsemismuodot ovat seuraavat:

- (a) Kiinteä palkitseminen
- (b) Muuttuva palkitseminen
- (c) Eläke
- (d) Muut edut

Tietty osuus ylimmälle johdolle ja tietyille avainhenkilöille maksettavista muuttuvista palkkioista lykätään määritellyn ajanjakson ajaksi kussakin konserniin kuuluvassa yhtiössä sovellettavan sääntelyjärjestelmän mukaisesti. Lykkäysajanjakson jälkeen tehdään jälkikäteinen riskiarviointi ja hallitus päättää voidaanko lykättyjä muuttuvia palkkioita maksaa kokonaan tai osittain vai jätetäänkö ne

kokonaan maksamatta. Vuonna 2016 osaa sekä lyhytaikaisista että pitkäaikaisista kannustinpalkkioista lykättiin. Lykättyjen palkkioiden yhteismäärä oli vuonna 2016 kokonaisuudessaan 10,4 miljoonaa euroa (10,6).

Sampo-konsernin käyttämät erilaiset palkitsemismuodot on kuvailtu tarkemmin Sammon verkkosivuilla osoitteessa www.sampo.com/palkitseminen.

Pitkäaikaisten kannustinjärjestelmien perusteella maksettiin vuonna 2016 palkkioita sosiaalikuluneen 37 miljoonaa euroa (34). Lyhytaikaisia kannustimia maksettiin sosiaalikulut mukaan lukien samalla ajanjaksolla 38 miljoonalla eurolla (33). Johdon pitkäaikaisen kannustinjärjestelmien perusteella maksettavat maksut perustuvat Sammon osakekurssin kehitykseen 3 - 5 vuoden aikajaksolla kunkin kannustinjärjestelmän liikkeelle laskemisesta alkaen. Kannustinohjelmassa on asetettu minimivaatimukset osakekurssikehitykselle ja yhtiön kannattavuudelle sekä yläraja maksettaville kannustimille. Lisäksi osa kannustimina saaduista suorituksista on käytettävä Sammon osakkeiden hankkimiseen ja osakkeet on pidettävä tietty aika. Vuonna 2016 voimassa olevien pitkäaikaisten kannustinjärjestelmien tulosvaikutus oli 15 miljoonaa euroa (33). Sampo-konsernin pitkäaikaisten kannustinjärjestelmien ehdot ovat luettavissa osoitteessa www.sampo.com/kannustinehdot.

Sampo-konserni julkaisee maaliskuussa 2017 palkka- ja palkkioselvityksen. Selvitys on laadittu Arvopaperimarkkinayhdistyksen hyväksymän, 1.1.2016 voimaan tulleen uuden hallinnointikoodin suositusten mukaisesti. Selvitys on luettavissa osoitteessa www.sampo.com/palkkajapalkkioselvitys.

Riskienhallinta

Sampo-konsernin riskienhallinnan ensisijaisena prioriteettina on ylläpitää tulosten, riskien ja pääoman välistä tasapainoa jokaisella erillisellä liiketoiminta-alueella.

Sampo-konsernin yhtiöt toimivat liiketoiminta-alueilla, joissa arvonluonnin erityispiirteinä hyvän asiakaspalvelun ohella ovat riskien hinnoittelu ja riskiportfolioiden aktiivinen hallinta. Vakuutus- ja sijoitusriskien onnistunut hallinta on Sampo-konsernin keskeisin tuottojen lähde.

Sampo-konsernin liiketoimintaan liittyvät riskit voidaan jaotella kolmeen pääryhmään: Liiketoimintaympäristön muutoksiin liittyviin strategisiin riskeihin, yhtiön liiketoimintatapoihin tai -suhteisiin liittyviin maineriskeihin sekä liiketoiminnasta luontaisesti aiheutuviin riskeihin.

Kattava selvitys Sampo-konsernin riskienhallinnasta, hallintorakenteesta, riskeistä ja pääomituksista on saatavilla Sampo-konsernin vuoden 2016 vuosikertomuksen [Riskienhallinta](#)-osiossa.

Osakkeet, osakepääoma ja osakkeenomistajat

Osakkeet ja osakepääoma

Sampo Oyj:n osakkeiden kokonaismäärä oli joulukuun 2016 lopussa 560 000 000 osaketta, jotka jakaantuivat 558 800 000 A-sarjan sekä 1 200 000 B-sarjan osakkeeseen. Osakkeisiin liittyviä äänioikeuksia on 564 800 000 kappaletta. Kullakin A-osakkeella on yhtiökokouksessa yksi ääni ja B-osakkeella viisi ääntä. Yhtiöjärjestyksen mukaan A-sarjan osakkeiden vähimmäismäärä on 179 000 000 ja enimmäismäärä 711 200 000 kappaletta. B-sarjan osakkeiden vähimmäismäärä on nolla (0) ja enimmäismäärä 4 800 000 kappaletta. 31.12.2016 Sampo Oyj:n osakepääoma oli 98 miljoonaa euroa (98) ja oma pääoma oli 11 934 miljoonaa euroa (11 411).

Sammon yhtiöjärjestyksen lunastusvelvollisuuslausekkeen (16 §) mukaisesti osakkeenomistaja, jonka osuus yhtiön kaikista osakkeista tai osakkeiden tuottamasta äänimäärästä saavuttaa tai ylittää 33 1/3 prosenttia tai 50 prosenttia (lunastusvelvollinen osakkeenomistaja), on velvollinen lunastamaan muiden osakkeenomistajien (lunastukseen oikeutetut osakkeenomistajat) vaatimuksesta näiden osakkeet ja niihin osakeyhtiölain mukaan oikeuttavat arvopaperit siten kuin tässä pykälässä määrätään. Yhtiöjärjestyksessä määritellään omistusosuuden ja lunastushinnan laskukaava.

Osakemäärän kehitys Sampo Oyj, 2007–2016

Vuosi	A-osakkeita	B-osakkeita	Yhteensä	Muutos vuoden aikana	Muutoksen syy
1.1.2007	566 418 145	1 200 000	567 618 145	15 740 245	Optio-oikeuksien konversio
				-4 827 500	Takaisinostettujen osakkeiden mitätöinti (A-osake)
1.1.2008	577 330 890	1 200 000	578 530 890	-17 158 500	Takaisinostettujen osakkeiden mitätöinti (A-osake)
1.1.2009	560 172 390	1 200 000	561 372 390	ei muutoksia	
1.1.2010	560 172 390	1 200 000	561 372 390	-90 000	Takaisinostettujen osakkeiden mitätöinti (A-osake)
1.1.2011	560 082 390	1 200 000	561 282 390	-1 282 390	Takaisinostettujen osakkeiden mitätöinti (A-osake)
1.1.2012	558 800 000	1 200 000	560 000 000	ei muutoksia	
1.1.2013	558 800 000	1 200 000	560 000 000	ei muutoksia	
1.1.2014	558 800 000	1 200 000	560 000 000	ei muutoksia	
1.1.2015	558 800 000	1 200 000	560 000 000	ei muutoksia	
1.1.2016	558 800 000	1 200 000	560 000 000	ei muutoksia	
1.1.2017	558 800 000	1 200 000	560 000 000	ei muutoksia	

Omistumääräjakauma

Sampo Oyj, 31.12.2016

Osakkeiden lukumäärä	Omistajia, kpl	Omistajia, %	Arvo- osuusmäärä, kpl	Arvo- osuusmäärä, %	Äänimäärä, kpl	Äänimäärä, %
1-100	34 269	37,71	1 882 969	0,34	1 882 969	0,33
101-500	37 004	40,72	9 464 395	1,69	9 464 395	1,68
501-1 000	9 455	10,40	7 219 953	1,29	7 219 953	1,28
1 001-5 000	8 382	9,22	17 804 135	3,18	17 804 135	3,15
5 001-10 000	969	1,07	7 007 412	1,25	7 007 412	1,24
10 001-50 000	634	0,70	12 922 357	2,31	12 922 357	2,29
50 001-100 000	68	0,08	4 878 277	0,87	4 878 277	0,86
100 001-500 000	67	0,07	14 788 667	2,64	14 788 667	2,62
500 001-	31	0,03	477 371 975	85,25	482 171 975	85,37
Yhteensä	90 879	100,00	553 340 140	98,81	558 140 140	98,82
joista hallintarekisteröityjä	11		330 917 414	59,09	330 917 414	58,59
Odotusluettelolla yhteensä	0		0	0,00	0	0,00
Yhteistilillä			6 659 860	1,19	6 659 860	1,18
Liikkeeseenlaskettu määrä			560 000 000	100,00	564 800 000	100,00

Sampo Oyj:n osakkeiden kaupankäyntitunnus muuttui 1.9.2016. Uusi kaupankäyntitunnus (osaketunnus) on SAMPO. Vastaava aiempi tunnus oli SAMAS.

Sammon A-sarjan osakkeet on noteerattu Nasdaq Helsingissä vuodesta 1988 alkaen. Keskinäinen Vakuutusyhtiö Kaleva omistaa kaikki B-sarjan

osakkeet. B-sarjan osakkeet voidaan osakkeenomistajan vaatimuksesta muuntaa A-sarjan osakkeiksi. Tilikauden päättyessä Sampo Oyj tai sen tytäryhtiöt eivät omistaneet Sammon A-sarjan osakkeita.

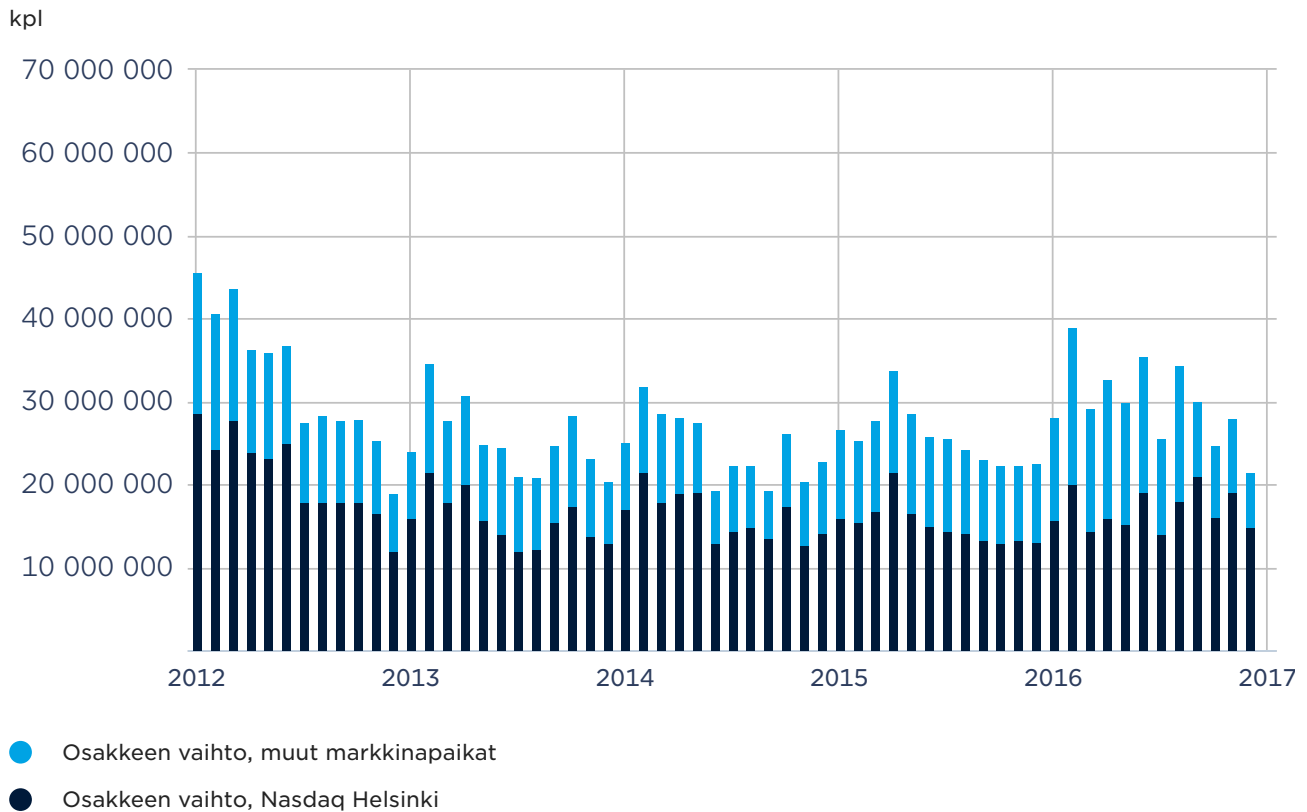
Osakkeen hinta

Sampo Oyj, 2012-2016

Osakkeen vaihto kuukausittain

Sampo Oyj, 2012-2016

Yhteistilillä olevat osakkeet

Kun Sampo Oyj siirtyi arvo-osuusjärjestelmään syyskuussa 1997, osakkeenomistajia pyydettiin esittämään osakekirjansa ja vaatimaan osakkeidensa siirtämistä arvo-osuustilille yhtiökokouksen päätöksen mukaisena ilmoittautumisaikana. Niiden osakkeenomistajien, jotka eivät vaatineet osakkeidensa kirjaamista arvo-osuustilille, osakkeet merkittiin yhtiön yhteiselle arvo-osuustilille.

Sampo Oyj:n yhtiökokous voi voimassa olevan osakeyhtiölain mukaan 1.9.2016 jälkeen päättää, että oikeus yhteistilille kirjattuun osakkeeseen menetetään. Yhtiökokouksen päätöksen jälkeen menetettyihin osakkeisiin sovelletaan yhtiön hallussa olevia omia osakkeita koskevia säännöksiä ja hallitus voi esimerkiksi päättää kyseisten osakkeiden mitätöimisestä.

Koska yhtiökokouksella on ensimmäisen kerran mahdollisuus päättää asiasta, selvitti Sampo Oyj:n

hallituksen tarkastusvaliokunta edellytyksiä tällaisen päätöksen tekemiselle ja sen seurauksille erityisesti kaikkien osakkeenomistajien tasapuolisen ja yhdenvertaisen kohtelun turvaamiseksi.

Sampo Oyj on saanut osakkeenomistajiltaan kaksi esitystä, jotka koskevat yhteistilin osakkeiden osakeoikeuksien menettämistä. Ensimmäisessä ehdotuksessa esitetään, että varsinainen yhtiökokous päättäisi osakeyhtiölain 4 luvun 10 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla, että oikeus arvo-osuusjärjestelmään kuuluvaan osakkeeseen ja siihen perustuvat oikeudet menetetään yhteistilillä olevien osakkeiden osalta. Ehdotuksen perusteella yhtiön hallituksen olisi mitätöitävä tämän menettämisseuraamuksen perusteella yhtiön haltuun tulevat omat osakkeet.

Sampo Oyj:n hallitus on kokouksessaan 8.2.2017 päättänyt yhtyä osakkeenomistajan ehdotukseen.

Hallituksen esityksen mukaan menettämisseuraamus koskisi niitä vielä yhteistilillä olevia paperimuotoisia osakkeita, joiden osalta osakeoikeuksien kirjaamista arvo-osuusjärjestelmään ei ole vaadittu ennen asiaa koskevaa yhtiökokouksen päätöstä 27.4.2017 kello 14.

Toisessa osakkeenomistajalta saadussa ehdotuksessa esitetään yhtiökokoukselle, että mikäli yhtiökokouksen käsiteltäväksi on tehty osakeyhtiölain 4 luvun 10 §:n 2 momentin mukainen ehdotus osakeoikeuksien menettämisestä, yhtiökokous päättäisi, että kyseinen päätös voitaisiin tehdä aikaisintaan 1.2.2020 ja edellyttäen, että yhtiö on aktiivisesti yrittänyt tavoittaa kaikki ne yhtiön osakkeenomistajat, jotka eivät ole siirtäneet omistustaan arvo-osuusjärjestelmään.

Ottaen huomioon, että tulevat yhtiökokoukset eivät ole sidottu aikaisempien yhtiökokousten päätöksiin, tarkoittaa tämä yhtiökokoukselle tehty ehdotus käytännössä esitystä hylätä ensinnä mainittu ehdotus yhteistilillä olevien osakkeiden menettämisestä.

Osakkeenomistajien ehdotukset ovat kokonaisuudessaan saatavilla osoitteessa www.sampo.com/yhtiokokous.

Sampo Oyj on pyrkinyt aktiivisesti tavoittamaan yhteistilille merkittyjen osakkeiden osakkeenomistajia. Sampo lähetti 3.11.2016 kirjeen noin 75 000 yksityishenkilölle, jotka on 12.9.1997 päivätyn osakasrekisterin mukaan merkitty yhteistilillä olevien osakkeiden omistajiksi. Postitse lähetetty kirje ja sitä seurannut laaja mediahuomio johtivat noin sataantuhanteen yhteydenottoon.

Toimenpiteet yhteistilille merkittyjen osakkeiden löytämiseksi ovat olleet tuloksekkaita. Yhteistilillä olevien osakkeiden lukumäärä on 1.11.2016–6.2.2017 vähentynyt 472 380 kappaletta, minkä seurauksena yhteistilille on 6.2.2017 kirjattu 6 436 120 osaketta (1,15 prosenttia kaikista osakkeista).

Hallituksen valtuutukset

Vuoden 2016 yhtiökokous myönsi hallitukselle valtuudet hankkia Sammon omia A-sarjan osakkeita yhdessä tai useammassa erässä yhteensä enintään 50 000 000 kappaletta. Omia osakkeita voidaan hankkia muutoin kuin osakkeenomistajien omistamien osakkeiden suhteessa (suunnattu hankkiminen). Osakkeiden hankintahinta on enintään hankintahetkellä Sammon osakkeesta julkisessa

kaupankäynnissä maksettava korkein hinta. Valtuutus on voimassa seuraavan varsinaisen yhtiökokouksen päättämiseen saakka, kuitenkin enintään 18 kuukautta yhtiökokouksen päätöksestä.

Sampo Oyj ei ostanut vuonna 2016 omia osakkeitaan. Sampo ei ole hankkinut omia osakkeitaan myöskään katsauskauden päättymisen jälkeen.

Osakkeenomistajat

Sampo Oyj:n osakkeenomistajien lukumäärä kasvoi 31.12.2016 mennessä 90 879 osakkeenomistajaan (84 102). Arvo-osuusjärjestelmään siirtämättä oli noin 1,2 (1,2) prosenttia osakkeista. Hallintarekisteröityjen

ja ulkomaisten osakkeenomistajien omistusosuus oli 60,95 prosenttia (60,96) osakemäärästä ja 60,43 prosenttia äänistä (60,45).

Osakkeenomistajat

Sampo Oyj, 31.12.2016

A- ja B-osakkeet	Osakkeiden lukumäärä	Osakkeista, %	Äänistä, %
Solidium Oy	66 657 360	11,90	11,80
Keskinäinen eläkevakuutusyhtiö Varma	35 548 420	6,35	6,29
Wahlroos Björn	11 765 481	2,10	2,08
Valtion Eläkerahasto	3 800 000	0,68	0,67
Keskinäinen eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen	3 760 000	0,67	0,67
Keskinäinen Vakuutusyhtiö Kaleva *)	3 374 181	0,60	1,45
Schweitzerische Nationalbank	2 948 609	0,53	0,52
Folketrygdfondet	2 486 165	0,44	0,44
Keskinäinen Työeläkevakuutusyhtiö Elo	2 130 000	0,38	0,38
Kuntien eläkevakuutus	1 957 993	0,35	0,35
Svenska litteratursällskapet i Finland	1 597 200	0,29	0,28
Nordea Allemansfond Alfa	1 348 024	0,24	0,24
Sijoitusrahasto Nordea Suomi	1 173 493	0,21	0,21
ODIN Norden c/o ODIN Forvaltning AS	1 027 602	0,18	0,18
Sijoitusrahasto Nordea Pohjoismaat	913 742	0,16	0,16
OP-Delta-sijoitusrahasto	829 108	0,15	0,15
Juselius Sigrid Stiftelse	751 400	0,13	0,13
Sijoitusrahasto Nordea Pro Suomi	717 657	0,13	0,13
SR Danske Invest Suomi Yhteisöosake	713 637	0,13	0,13
Oslo Pensjonsforsikring AS	700 000	0,13	0,12
Hallintarekisteröidyt yhteensä	330 917 414	59,09	58,59
Muut yhteensä	84 882 514	15,16	15,03
Yhteensä	560 000 000	100,00	100,00

*) A-sarjan osakkeita 2 174 181 kpl ja B-sarjan osakkeita 1 200 000 kpl

Osakeomistus sektoreittain

Sampo Oyj (A- ja B-sarjojen osakkeet), 31.12.2016

Sektori	Osakkeita yhteensä	%
Yritykset	76 714 952	13,70
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	13 865 616	2,48
Julkisyhteisöt	49 240 607	8,79
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	11 328 297	2,02
Kotitaloudet	60 892 923	10,87
Ulkomaiset ja hallintarekisteröidyt	341 297 745	60,95
Yhteistilillä	6 659 860	1,19
Yhteensä	560 000 000	100,00

Sampo Oyj vastaanotti vuonna 2016 kaikkiaan 25 Arvopaperimarkkinalain 9 luvun 5 §:n mukaista liputusilmoitusta, joista 23 liittyi BlackRock, Inc.:n (veronro 32-0174421) ja sen rahastojen suoraan tai

rahoitusinstrumenttien kautta omistamien Sammon A-osakkeiden ja niiden tuottamien äänten määrään. Oheisessa taulukossa on esitetty BlackRock, Inc.:n ilmoittamat omistumuutokset.

BlackRock, Inc:n liputusilmoitukset vuonna 2016

Päivämäärä	% osakkeista ja äänistä		% osakkeista ja äänistä rahoitusvälineiden kautta		Yhteenlaskettu %-osuus	
	Osakkeet	Äänet	Osakkeet	Äänet	Osakkeet	Äänet
25.1.2016	5,02 %	<5 %	0,03 %	<5 %	5,04 %	<5 %
26.1.2016	-	-	-	-	<5 %	<5 %
29.1.2016	5,00 %	<5 %	0,02 %	<5 %	5,02 %	<5 %
1.2.2016	-	-	-	-	<5 %	<5 %
3.2.2016	5,01 %	<5 %	0,02 %	<5 %	5,03 %	<5 %
4.2.2016	-	-	-	-	<5 %	<5 %
4.4.2016	4,96 %	<5 %	0,05 %	<5 %	5,01 %	<5 %
5.4.2016	5,01 %	4,97 %	0,03 %	0,03 %	5,05 %	5,00 %
6.4.2016	5,08 %	5,04 %	0,01 %	0,01 %	5,09 %	5,05 %
22.4.2016	4,94 %	4,90 %	0,24 %	0,24 %	5,19 %	5,14 %
25.4.2016	5,01 %	4,97 %	0,17 %	0,16 %	5,18 %	5,14 %
26.4.2016	5,24 %	5,19 %	0,14 %	0,14 %	5,38 %	5,33 %
8.7.2016	5,04 %	4,995 %	0,06 %	0,06 %	5,10 %	5,05 %
12.7.2016	4,98 %	4,94 %	0,11 %	0,11 %	5,09 %	5,05 %
22.7.2016	5,02 %	4,98 %	0,04 %	0,04 %	5,06 %	5,02 %
25.7.2016	4,96 %	4,92 %	0,04 %	0,04 %	5,00 %	4,96 %
26.7.2016	5,05 %	5,00 %	0,04 %	0,04 %	5,09 %	5,04 %
28.7.2016	5,01 %	4,97 %	0,04 %	0,04 %	5,05 %	5,01 %
8.8.2016	5,07 %	5,03 %	0,04 %	0,04 %	5,11 %	5,06 %
10.8.2016	5,02 %	4,98 %	0,05 %	0,05 %	5,06 %	5,02 %
17.8.2016	4,96 %	4,92 %	0,12 %	0,12 %	5,08 %	5,04 %
30.8.2016	4,88 %	4,84 %	0,14 %	0,14 %	5,03 %	4,99 %
31.8.2016	<5 %	<5 %	<5 %	<5 %	<5 %	<5 %

Lisäksi Sampo vastaanotti Capital Income Builderilta (CIB) vuonna 2016 kaksi ilmoitusta, jotka koskivat tämän suoraan tai rahoitusvälineiden kautta omistamia Sammon A-osakkeita ja niihin liittyviä äänioikeuksia. CIB on Capital Group Companies, Inc:in sataprosenttisesti omistama tytäryhtiö.

Liputusilmoitusten yksityiskohdat ovat saatavilla osoitteessa www.sampo.com/liputukset.

Hallituksen ja ylimmän johdon omistukset

Oheisessa taulukossa on esitetty hallituksen ja johtoryhmän Sampo-omistukset. Vuoden 2016 lopussa Sammon hallituksen jäsenet ja heidän lähipiirinsä omistivat suoraan tai välillisesti 11 887 408

(11 891 850) Sammon A-sarjan osaketta. Omistusten yhteenlaskettu osuus osakemäärästä ja äänistä oli 2,1 prosenttia (2,1).

Sammon johtoryhmän ja heidän lähipiirinsä omistuksessa oli suoraan tai epäsuorasti 842 105 (771 156) osaketta, mikä oli 0,2 prosenttia (0,1) osakemäärästä ja äänistä.

Hallituksen ja johtoryhmän omistukset Sampo Oyj, 31.12.2016 ja 31.12.2015

Hallitus	31.12.2016	31.12.2015
Wahlroos	11 865 481	11 864 687
Palin-Lehtinen	5 075	4 490
Brunila *)	-	8 848
Clausen **)	448	-
Fagerholm	2 167	1 682
Grate Axén	4 962	4 317
Mattila	5 155	4 694
Murto	883	422
Sørli	3 237	2 710
Yhteensä	11 887 408	11 891 850
Hallituksen omistus liikkeellelasketuista osakkeista, %	2,1	2,1
Hallituksen osuus äänistä, %	2,1	2,1
Johtoryhmä	31.12.2016	31.12.2015
Stadigh	274 502	251 795
Alsaker	23 750	16 472
Johansson	51 815	43 757
Lapveteläinen	241 111	231 745
Magnusson	27 401	22 860
Martinsen	43 643	36 652
Niemisvirta	73 524	65 293
Thorsrud	44 160	35 926
Vuorinen	35 361	27 904
Wennerklint	26 838	38 752
Yhteensä	842 105	771 156
Johtoryhmän omistus liikkeellelasketuista osakkeista, %	0,2	0,1
Johtoryhmän osuus äänistä, %	0,2	0,1

*) hallituksen jäsen 21.4.2016 asti

**) hallituksen jäsen 21.4.2016 alkaen

Taloudellinen asema

Sisäiset osingot

Sampo-konsernin emoyhtiö Sampo Oyj sai tytäryhtiöiltään ja osakkuusyhtiöiltään Nordea Bank AB:lta vuonna 2016 osinkoina yhteensä 1 555 miljoonaa euroa:

- Mandatum Life, maaliskuu 2016: 125 miljoonaa euroa;
- Nordea Bank AB, maaliskuu 2016: 551 miljoonaa euroa; ja
- If Vahinkovakuutus, joulukuu 2016: 5,8 miljardia Ruotsin kruunua (n. 586 miljoonaa euroa). Lisäksi If maksoi syyskuussa 2016 ylimääräistä osinkoa 2,8 miljardia Ruotsin kruunua (293 miljoonaa euroa).

Nordea Bank AB:n hallitus esitti 26.1.2017, että sen 16.3.2017 kokoontuva varsinainen yhtiökokous jakaisi osinkoa 0,65 euroa osakkeelta. Sammon nykyisellä osakeomistuksella osinko on noin 559 miljoonaa euroa. Ehdotettu osingonmaksupäivä on 27.3.2017.

Mandatum Life aikoo maksaa 125 miljoonan euron osingon vuoden 2017 ensimmäisellä neljänneksellä. If Vahinkovakuutus maksaa osinkonsa yleensä vuoden lopulla.

Luottoluokitukset

S&P nosti 20.4.2016 Ifin luokitukset tasolle A+ ja arvioi sen tulevaisuuden näkymät vakaiksi. Samalla S&P aloitti Sampo Oyj:n luottoluokituksen määrittäen sille luokituksen A- ja arvioiden sen näkymät vakaiksi.

Moody's nosti 15.12.2016 Ifin taloudellista tilaa kuvaavat luokitukset A2:sta A1:een ja arvioi yhtiöiden tulevaisuuden näkymät vakaiksi. Samalla Moody's nosti

Sampo Oyj:n senioriehtoisen velan luokituksen Baa2:sta Baa1:een. Moody's myös antoi If Skadeförsäkring Holding AB (publ):n marraskuussa 2016 liikkeeseen laskemille pääomallainoille Baa2(hyb)-luokituksen.

Alla oleva taulukko kuvaa Sampo-konserniin kuuluvien yhtiöiden luottoluokituksia joulukuun 2016 lopussa.

Yhtiö	Moody's		Standard & Poor's	
	Luokitus	Näkymä	Luokitus	Näkymä
Sampo Oyj	Baa1	Vakaa	A-	Vakaa
If Skadeförsäkring Ab (Ruotsi)	A1	Vakaa	A+	Vakaa
If Vahinkovakuutusyhtiö Oy (Suomi)	A1	Vakaa	A+	Vakaa

Vakavaraisuus

Sampo-konsernin liiketoimintamalli perustuu neljään itsenäisesti johdettuun liiketoiminta-alueeseen. Kukin liiketoiminta-alue hallinnoi itsenäisesti omia riskejään ja varaa riittävän määrän pääomaa riskiensä kattamiseksi.

Emoyhtiö Sampo Oyj, joka ei itse harjoita liiketoimintaa, on rakenteellisesti alisteinen liiketoiminta-alueilleen. Siten se on riippuvainen näiden taloudellisesta menestyksestä ja velvoitteista. Emoyhtiön preferenssinä on ylläpitää liiketoiminta-

alueilla sellaista tuloksen, riskien ja pääoman tasapainoa, joka tukee liiketoiminta-alueiden kykyä maksaa vakaita osinkoja sen jälkeen, kun ne ovat hoitaneet omat velvoitteensa.

Sampo-konsernissa alakonsernit eivät pääomita toisiaan ristiin, vaan emoyhtiö hoitaa tarvittaessa niiden pääomituksen. Näin ollen emoyhtiö suosii yleensä ottaen alhaista velkaantuneisuutta ja riittäviä likviditeettipuskureita voidakseen järjestää likviditeettiä liiketoiminta-alueiden sitä tarvitessa.

Vakuutusalakonsernit If Vahinkovakuutus ja Mandatum Life ovat noudattaneet vakavaraisuuslaskelmissaan Solvenssi II -säännöstöä 1.1.2016 alkaen. Molemmat yhtiöt raportoivat vakavaraisuutensa Solvenssi II:n standardikaavan mukaisesti.

Solvenssi II:n standardikaavan mukainen If-konsernin pääoman vaade oli joulukuun 2016 lopussa 350 miljoonaa euroa korkeampi kuin yhtiössä sisäisesti käytetyn mallin mukainen pääomavaade. Ifillä on kuitenkin Standard & Poor'sin A-luottoluokitus, joka edellyttää jatkossakin huomattavasti suurempia pääomia ja siksi standardikaavalla ei ole käytännön vaikutusta If-konsernin pääomituksen. If-konsernin Solvenssi II:n standardikaavan mukainen pääomavaatimus oli joulukuun 2016 lopussa 1 942 miljoonaa euroa (2 073) ja omat varat olivat 3 822 miljoonaa euroa (3 202). Vakavaraisuusaste oli 197 prosenttia (154). S&P:n luottoluokituksen mukainen tavoitepääoma oli joulukuun 2016 lopussa 2 967 miljoonaa euroa (3 058).

Ruotsin valvontaviranomainen Finansinspektion antoi marraskuussa 2016 If Skadeförsäkring AB:lle (Ruotsi) luvan osittaisen sisäisen mallin käyttämiseen yhtiön vakavaraisuuslaskelmissa.

If selvittää mahdollisuutta käyttää osittaista sisäistä mallia myös Suomen liiketoimintaa koskevissa vakavaraisuuslaskelmissaan. Tämä edellyttäisi Ifin Suomen tytäryhtiön If Vahinkovakuutusyhtiö Oy:n muuttamista Ruotsissa toimivan yhtiön sivukonttoriksi.

Muutos sopisi Ifin liiketoimintamalliin, sillä Ruotsin, Norjan ja Tanskan liiketoiminnat toimivat jo nykyisin Ruotsin-yhtiön alaisuudessa. Suomen-yhtiön muuttaminen sivukonttoriksi parantaisi myös entisestään If-konsernin pääomitusta ja helpottaisi riskienhallinnan organisointia.

Mandatum Lifen vakavaraisuussuhde säilyi siirtymäsäännöksiä sovellettaessa vahvana ja oli 160 prosenttia (158). Omat varat olivat 1 893 miljoonaa euroa (1 913) ja ylittivät siten 1 182 miljoonan euron (1 212) suuruisen Solvenssi II -pääomavaateen 711 miljoonalla eurolla. Ilman siirtymäsäännöksiä omat varat olisivat olleet 1 441 miljoonaa euroa ja vakavaraisuusvaade 1 409 miljoonaa euroa, ja tämän seurauksena vakavaraisuussuhde olisi ollut 102 prosenttia (103).

Sampo-konserni on luokiteltu rahoitus- ja vakuutusryhmittymien valvonnasta (2004/699) annetun lain mukaan rahoitus- ja vakuutusryhmittymäksi. Laki perustuu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviin 2002/87/EY finanssiryhmittymään kuuluvien luottolaitosten, vakuutusyriytysten ja sijoituspalveluyriytysten lisävalvonnasta. Lakia muutettiin Solvenssi II ja Basel III -sääntöjen vaatimusten mukaiseksi 1.1.2016 alkaen.

Konsernin vakavaraisuuspääoman perustana on konsernin konsolidoitu oma pääoma. Sektorikohtaiset erät lisätään siihen, kun taas aineettomat erät ja muut vähennyserät vähennetään siitä.

Sampo-konsernin vakavaraisuus

Milj. €	31.12.2016	31.12.2015
Konsernitaseen oma pääoma	11 934	11 411
Aineettomat hyödykkeet ja toimialakohtaiset vähennykset	-3 251	-3 371
Toimialakohtaiset erät	2 254	2 254
Ryhmittymän omat varat, yhteensä	10 937	10 294
Omien varojen vaatimukset, yhteensä	7 088	7 114
Ryhmittymän vakavaraisuus	3 849	3 179
Ryhmittymän vakavaraisuussuhde (Omat varat suhteessa minimivaatimuksiin, %)	154	145

Konsernin vakavaraisuussuhde (ryhmittymän omat varat suhteessa minimivaatimukseen) oli Solvenssi II

-säännöksiä vakuutustytäryhtiöihin sovellettaessa joulukuun 2016 lopussa 154 prosenttia (145).

Myös konsernin vakavaraisuuslaskelmiin sovelletaan Solvenssi II -säännöksiä. Lisätietoja on saatavilla vuoden 2016 vuosikertomuksen [Riskienhallinta](#)-osiossa. Kahdella eri laskentakaavalla määritellyt vakavaraisuusvaatimukset eroavat hyvin vähän toisistaan.

Lisätietoja Sampo-konsernin vakavaraisuuslaskennasta on saatavilla vuoden 2016 vuosikertomuksen [Riskienhallinta](#)-osiosta.

Velkarahoitus

Sampo Oyj:llä oli 31.12.2016 velkarahoitusta 3 548 miljoonaa euroa (2 302) ja korkoa kerryttäviä omaisuuseriä 2 104 miljoonaa euroa (1 343). Korkoa kerryttäviin omaisuuseriin sisältyvät pankkitilit, 637 miljoonaa euroa (579) tytär- ja osakkuusyhtiöiden liikkeelle laskemia pääomainoita sekä 28 miljoonaa euroa muita rahamarkkinainstrumentteja (25). Vuoden 2016 lopussa nettovelka oli 1 443 miljoonaa euroa (959).

Sampo Oyj:n bruttovelka oli 47 prosenttia (32) yhtiön omasta pääomasta ja velkaisuusaste oli 32 prosenttia (24). Velkaantuneisuuden kasvu johtuu kahdesta asiasta. Ensinnäkin hankkiessaan Topdanmarkin osakkeita Sampo lisäsi velkaansa 400 miljoonalla eurolla. Toiseksi Sampo uudelleenrahoitti 500 miljoonan euron helmikuussa 2017 erääntyvän seniorilainan jo marraskuussa 2016 laskemalla liikkeeseen 750 miljoonan euron seniorilainan maksamatta samanaikaisesti takaisin erääntyvää lainaa. Velkaisuusasteen odotetaan palautuvan alle 30 prosentin tasolle vuoden 2017 ensimmäisen neljänneksen aikana.

Sampo Oyj maksoi eräpäivänä 24.2.2016 pois senioriehtoisen 300 miljoonan euron suuruisen lainan. Takaisinmaksun yhteydessä yhtiö laski osana EMTN-ohjelmaansa liikkeeseen 500 miljoonan euron suuruisen vakuudettoman, kiinteäkorkoisen lainan, joka erääntyy 24.5.2019.

Topdanmarkin osakkeista tehdyn pakollisen ostotarjouksen yhteydessä Sampo Oyj lisäsi

liikkeeseen laskemiensa yritystodistusten määrän 338 miljoonasta eurosta toisen vuosineljänneksen 2016 lopussa 702 miljoonaan euroon 30.9.2016. Vuoden 2016 lopussa yritystodistusten kokonaismäärä oli 671 miljoonaa euroa (305).

Sampo Oyj laski 17.11.2016 osana EMTN-ohjelmaansa liikkeeseen 750 miljoonan euron suuruisen vakuudettoman, vaihtuvakorkoisen lainan, joka erääntyy 18.9.2023.

If Skadeförsäkring Holding AB (publ), If-konsernin emoyhtiö, laski 24.11.2016 liikkeeseen 2 miljardin Ruotsin kruunun arvosta tier 2 velkainstrumentteja, josta vaihtuvakorkoisia oli 1 500 miljoonaa Ruotsin kruunua ja kiinteäkorkoisia 500 miljoonaa Ruotsin kruunua. Liikkeeseenlaskemisen tarkoituksena oli uudelleenrahoittaa 150 miljoonan euron hybridilaina, joka erääntyi vuonna 2015, ja kehittää Ifin pääomarakennetta. Ensimmäinen eräpäivä on 1.12.2021.

Sampo Oyj:n taseessa 31.12.2016 olleet rahoitusvelat koostuivat 2 877 miljoonan euron (1 997) senioriehtoista joukkovelkakirjalainoista ja 671 miljoonan euron (305) arvoista liikkeeseen lasketuista yritystodistuksista. Sampo Oyj:n velan keskikorko oli 31.12.2016 ilman koronvaihtosopimuksia 1,37 prosenttia (1,45). Keskikoron nousu on tilapäistä ja johtuu helmikuussa 2017 erääntyvään seniorilainaan liittyvien koronvaihtosopimusten sulkemisesta.

Liikkeelle lasketut velkainstrumentit

Sampo Oyj, 31.12.2016

Velkainstrumentti	Korkokuponki	Swap	Kokonaiskorko	Eräpäivä
Senior Bond 500 milj. euroa	4,2500 %	-	4,2500 %	27.2.2017
Senior Bond 2 000 milj. SEK	Stibor3kk + 1,45 %	Euribor3kk + 1,375 %	0,9990 %	29.5.2018
Senior Bond 500 milj. euroa	1,1250 %	-	1,1640 %	24.5.2019
Senior Bond 2 000 milj. SEK	Stibor3kk + 0,77 %	Euribor3kk + 0,586125 %	0,2721 %	28.5.2020
Senior Bond 1 000 milj. SEK	1,2500 %	EUR 1,007 %	1,0070 %	28.5.2020
Senior Bond 500 milj. euroa	1,5000 %	-	1,5920 %	16.9.2021
Senior Bond 750 milj. euroa	1,0000 %	-	1,0060 %	18.9.2023
Yritystodistukset 671 milj. euroa	Euribor + marginaali		0,2500 %	Keskimäärin 3kk
Julkinen velka 3 416 milj. euroa			1,3756 %	
Private placements 132 milj. euroa			1,3731 %	
Yhteensä 3 548 milj. euroa			1,3755 %	

Lisätietoja Sampo-konsernin liikkeeseen laskemista lainoista on saatavilla osoitteessa www.sampo.com/velkarahoitus.

Tasapainottaakseen konsernitason riskejä Sampo Oyj sitoo velkarahoituksensa lyhyisiin korkoihin ja laskee liikkeeseen velkansa euromääräisenä tai Ruotsin kruunumääräisenä. Tavoitellun velkarakenteen saavuttamiseksi käytetään koronvaihtosopimuksia. Nämä johdannaiset arvostetaan tuloslaskelmassa käypään arvoon, vaikka ne taloudellisesti vastaavat velkojen maturiteetteja. Tämän seurauksena Sampo

Oyj säilyttää joustavuuden tarpeen vaatiessa säätää johdannaispositiotaan, mutta hintana on Omistusyhteisö-segmentin rahoituskulujen lisääntynyt heilahtelu.

Sampo Oyj:n pääasiallisena tavoitteena on ylläpitää hajautettua velkarakennetta, suhteellisen matalaa velkaantumisasetta ja vahvaa likviditeettiä, jotta yhtiö kykenee järjestämään rahoitusta strategisiin hankkeisiin tarpeen mukaan. Vahva likviditeetti ja kyky hankkia rahoitusta ovat keskeisiä tekijöitä Sampo-konsernin strategisen joustavuuden ylläpidossa.

Tulevaisuuden näkymät

Näkymät vuodelle 2017

Sampo-konsernin liiketoiminta-alueiden odotetaan raportoivan hyvän toiminnallisen tuloksen vuonna 2017.

Markkina-arvoiset tulokset ovat kuitenkin varsinkin henkivakuutus toiminnassa vahvasti sidoksissa pääomamarkkinoiden kehitykseen. Matala korkotaso luo lisäksi haastavan ympäristön eräännyvien korkosijoitusten uudelleen sijoittamiseen.

Vahinkovakuutus toiminnan odotetaan vuonna 2017 saavuttavan kirkkaasti yhdistetty kulusuhde - tavoitteensa, jonka mukaisesti pitkän aikavälin kulusuhde on alle 95 prosenttia.

Nordean vaikutuksen konsernin tulokseen odotetaan olevan huomattava.

Konsernin suurimmat riskit ja epävarmuustekijät lyhyellä aikavälillä

Sampo-konserni altistuu päivittäisessä liiketoiminnassaan lukuisille riskeille ja epävarmuustekijöille ensisijaisesti erillisinä johdettujen keskeisten liiketoimintayksiköidensä kautta. Emoyhtiö Sampo Oyj:n oma altistuminen riskeille on vähäistä.

Sampo-konsernin kannattavuuteen ja sen vaihteluihin vaikuttavat eniten markkina-, luotto- ja vakuutusriskit sekä operatiiviset riskit, joita keskeiset liiketoimintayksiköt kvantifioivat itsenäisesti. Konsernitason riskien lähteet ovat samoja, mutta hajautusvaikutusten takia ne eivät ole suoraan yhteenlaskettavissa.

Ennalta arvaamattomat, merkittävät tapahtumat voivat vaikuttaa Sampo-konsernin kannattavuuteen välittömästi. Epävarmuustekijöiden identifiointi on

helpompaa kuin epävarmuustekijöiden todennäköisyyksien, ajoituksen ja mahdollisten taloudellisten vaikutusten laajuuden arviointi. Tällä hetkellä on olemassa lukuisia yleisesti tunnistettuja makrotaloudellisia, poliittisia ja muita epävarmuuden lähteitä, jotka voivat vaikuttaa finanssialaan monella tavoin negatiivisesti. Erityisesti poliittiset riskit ovat tällä hetkellä korostuneet.

Muita epävarmuuden lähteitä ovat toimintaympäristön ennalta arvaamattomat rakenteelliset muutokset sekä jo tunnistetut trendit ja mahdolliset laajakantoiset tapahtumat. Näillä ulkoisilla tekijöillä voi olla vaikutuksia liiketoiminnan harjoittamiseen myös pitkällä aikavälillä.

Voitonjakoehdotus

Sampo Oyj:n osinkopolitiikan mukaan maksettujen osinkojen kokonaismäärä on vähintään 50 prosenttia konsernin vuotuisesta nettotuloksesta (satunnaiset erät pois lukien). Osingonjaon lisäksi voidaan ostaa omia osakkeita.

Emoyhtiön voitonjakokelpoiset varat olivat 7 423 628 273,90 euroa, josta tilikauden voitto on 1 565 149 328,44 euroa.

Hallitus ehdottaa yhtiökokoukselle osinkoa maksettavaksi 2,30 euroa kullekin yhtiön 560 000 000 osakkeelle. Maksettavien osinkojen yhteismäärä on 1 288 000 000,00 euroa. Loput varoista jätetään yhtiön omaan pääomaan.

Osinko maksetaan osakkeenomistajalle, joka on osingonmaksun täsmäytyspäivänä 2.5.2017 rekisteröitynä Euroclear Finland Oy:n pitämään osakasluetteloon. Hallitus ehdottaa, että osinko maksetaan 9.5.2017.

Yhtiön taloudellisessa asemassa ei tilikauden päättymisen jälkeen ole tapahtunut olennaisia muutoksia. Yhtiön maksuvalmius on hyvä, eikä ehdotettu voitonjako vaaranna hallituksen näkemyksen mukaan yhtiön maksukykyä.

SAMPO OYJ
Hallitus

Tunnusluvut

Konsernin yhteiset tunnusluvut		2016	2015	2014	2013	2012
Voitto ennen veroja	Milj. e	1 871	1 888	1 759	1 668	1 622
Oman pääoman tuotto (käyvin arvoin)	%	15,0	14,0	10,9	13,8	19,9
Kokonaispääoman tuotto (käyvin arvoin)	%	7,3	7,2	5,6	7,0	9,3
Omavaraisuusaste	%	31,5	32,1	31,5	32,7	31,3
Konsernin vakavaraisuus ¹⁾	Milj. e	3 849	3 179	4 282	3 934	3 379
Konsernin vakavaraisuussuhde ¹⁾	%	154,3	145,0	187,4	184,4	170,9
Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä		6 780	6 755	6 739	6 832	6 823
Vahinkovakuustoitominnan tunnusluvut						
Vakuutusmaksutulo ennen jälleenvakuuttajien osuutta	Milj. e	4 458	4 559	4 634	4 768	4 698
Vakuutusmaksutuotot	Milj. e	4 286	4 344	4 457	4 505	4 363
Voitto ennen veroja	Milj. e	883	960	931	929	864
Oman pääoman tuotto käyvin arvoin (RoE)	%	25,3	21,5	18,1	24,4	36,9
Riskisuhde ²⁾	%	62,3	66,6	65,1	65,4	65,9
Toimintakulusuhde ²⁾	%	22,1	18,8	22,5	22,8	23,0
Vahinkosuhde ilman perustekorkokulua ²⁾	%	67,8	72,4	70,9	71,4	72,0
Liikekulusuhde ²⁾	%	16,6	13,0	16,7	16,8	16,9
Yhdistetty kulusuhde ilman perustekorkokulua	%	84,4	85,4	87,7	88,1	88,9
Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä		6 180	6 176	6 173	6 238	6 225
Henkivakuustoitominnan tunnusluvut						
Vakuutusmaksutulo ennen jälleenvakuuttajien osuutta	Milj. e	1 122	1 149	1 110	1 068	983
Voitto ennen veroja	Milj. e	210	181	163	153	136
Oman pääoman tuotto käyvin arvoin (RoE)	%	15,9	12,7	11,4	18,3	28,5
Liikekustannussuhde	%	100,5	100,0	104,1	106,6	113,9
Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä		543	522	509	541	545
Omistusyhteisön tunnusluvut						
Voitto ennen veroja	Milj. e	778	749	669	589	623
Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä		57	57	57	53	53

Osakekohtaiset tunnusluvut		2016	2015	2014	2013	2012
Osakekohtainen tulos	euro	2,95	2,96	2,75	2,59	2,51
Osakekohtainen tulos, ml. muut laajan tuloksen erät	euro	3,14	2,79	2,11	2,54	3,37
Osakekohtainen oma pääoma	euro	21,31	20,38	19,51	19,01	17,89
Osakekohtainen substanssi	euro	24,86	23,79	22,63	22,15	17,38
Osakekohtainen osinko ³⁾	euro	2,30	2,15	1,95	1,65	1,35
Osinko/tulos	%	78,0	72,6	70,9	63,7	53,8
Efektiivinen osinkotuotto	%	5,4	4,6	5,0	4,6	5,5
Hinta/voitto -suhde (PE-luku)		14,4	15,9	14,1	13,8	9,7
Osakkeiden antioikaistu lkm 31.12.	1 000 kpl	560 000	560 000	560 000	560 000	560 000
Osakkeiden antioikaistu keskimääräinen lkm	1 000 kpl	560 000	560 000	560 000	560 000	560 000
Osakkeiden painotettu keskim. lkm laimentavat osakkeet huomioituna	1 000 kpl	560 000	560 000	560 000	560 000	560 000
Osakkeiden markkina-arvo	Milj. e	23 850	26 320	21 739	20 003	13 630

A-sarja:

Osakkeiden antioikaistu lkm 31.12.	1 000 kpl	558 800	558 800	558 800	558 800	558 800
Osakkeiden antioikaistu keskimääräinen lkm	1 000 kpl	558 800	558 800	558 800	558 800	558 800
Osakkeiden painotettu keskim. lkm laimentavat osakkeet huomioituna	1 000 kpl	558 800	558 800	558 800	558 800	558 800
Painotettu keskim. kaupantekokurssi	euro	40,35	44,34	36,88	31,05	21,43
Antioikaistu ylin kurssi	euro	46,56	49,40	39,98	35,92	25,04
Antioikaistu alin kurssi	euro	34,42	37,72	33,71	25,04	17,91
Antioikaistu viimeinen kaupantekokurssi	euro	42,59	47,00	38,82	35,72	24,34
Osakkeen pörssivaihto tilikaudella	1 000 kpl	203 996	182 762	194 492	188 402	252 821
Osakkeen suhteellinen pörssivaihto	%	36,5	32,7	34,8	33,7	45,2

B-sarja:

Osakkeiden antioikaistu lkm 31.12.	1 000 kpl	1 200	1 200	1 200	1 200	1 200
Osakkeiden antioikaistu keskimääräinen lkm	1 000 kpl	1 200	1 200	1 200	1 200	1 200

¹⁾ Nordean tultua Sammon osakkuusyhtiöksi 31.12.2009 muuttui Sampo-konserni rahoitus- ja vakuutusyrittäjäryhmittymien valvonnasta annetun lain (2004/699) mukaiseksi rahoitus- ja vakuutusyrittäjäryhmittymäksi. Konsernin vakavaraisuus lasketaan lain kolmannen luvun mukaisesti. Vakavaraisuus on Finanssivalvonnan suostumuksella määrätty konsernitiilinpäätöksen perusteella.

²⁾ Vahinkovakuustoitiminnan tunnusluvut on laskettu toimintokohtaisten kulujen pohjalta, eikä niitä siksi voida johtaa suoraan sulautetusta tuloslaskelmakaavasta.

³⁾ Hallituksen ehdotus yhtiökokoukselle tilikaudelta 2016.

Tunnuslukuja laskettaessa veroina on otettu huomioon tilikauden tulosta vastaava vero. Kiinteistöjen arvostuserot laskennallisella verovelalla vähennettynä on otettu huomioon laskettaessa kokonaispääoman tuottoa, oman pääoman tuottoa, omavaraisuusastetta sekä osakekohtaista substanssia. Lisäksi kokonaispääoman tuottoa sekä oman pääoman tuottoa laskettaessa on otettu huomioon muut laajan tuloksen erät. Osakekohtaista substanssia laskettaessa on huomioon otettu myös konsernin arvostuserot osakkuusyhtiöt Nordeasta ja Topdanmarkista.

Tunnuslukujen laskentakaavat

Tunnusluvut on laskettu valtiovarainministeriön asetuksen ja sitä tarkentavan Finanssivalvonnan määräys- ja ohjekokoelman mukaisesti. Konsernin vakavaraisuus on laskettu rahoitus- ja

vakuutusyhtymäryhmittymien valvonnasta annetun lain kolmannen luvun mukaisesti konsolidointimenetelmällä.

Koko konsernin yhteiset tunnusluvut

Voitto ennen veroja

Vahinkovakuutuksen voitto ennen veroja + henkivakuutuksen voitto ennen veroja
+ omistusyhteisön voitto ennen veroja ± konsernin tulosvaikutteiset eliminoinnit

Vahinko- ja henkivakuutus

+ vakuutusmaksutulo
+ sijoitustoiminnan nettotuotot
+ liiketoiminnan muut tuotot
- korvaukset
- vakuutus- ja sijoitussopimusvelkojen muutos
- henkilöstökulut
- liiketoiminnan muut kulut
- rahoituskulut
± osuus osakkuusyritysten voitoista/tappioista

Omistusyhteisö

+ sijoitustoiminnan nettotuotot
+ liiketoiminnan muut tuotot
- henkilöstökulut
- liiketoiminnan muut kulut
- rahoituskulut
± osuus osakkuusyritysten voitoista/tappioista

Oman pääoman tuotto (käyvin arvoin), %

+ kauden laaja tulos
± sijoitusten arvostuserojen muutos laskennallisen verovelan vähentämisen jälkeen

+ oma pääoma yhteensä (vuoden alun ja lopun keskiarvo) x 100 %
± sijoitusten arvostuserot laskennallisen verovelan vähentämisen jälkeen (vuoden alun ja lopun keskiarvo)

Kokonaispääoman tuotto (käyvin arvoin), %

+	liikevoitto	
±	muut laajan tuloksen erät ennen veroja	
+	korkokulut ja muut rahoituskulut	
+	vastuuvelan perustekorko	
±	sijoitusten arvostuserojen muutos	
<hr/>		
+	taseen loppusumma (vuoden alun ja lopun keskiarvo)	x 100 %
-	sijoitussidonnaisten vakuutusten vastuovelka (vuoden alun ja lopun keskiarvo)	
±	sijoitusten arvostuserot (vuoden alun ja lopun keskiarvo)	

Omavaraisuusaste (käyvin arvoin), %

+	oma pääoma yhteensä	
±	sijoitusten arvostuserot laskennallisen verovelan vähentämisen jälkeen	
<hr/>		
+	taseen loppusumma	x 100 %
±	sijoitusten arvostuserot	

Konsernin vakavaraisuus

+	konsernitaseen oma pääoma	
+	toimialakohtaiset erät	
-	aineettomat hyödykkeet ja tilikauden voitonjakoon kohdistuvat vähennykset	
<hr/>		
	ryhmittymän omat varat	
-	ryhmittymän omien varojen vähimmäismäärä	

Konsernin vakavaraisuussuhde, %

omat varat	
<hr/>	
omien varojen vähimmäismäärä	x 100 %

Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä

Keskiarvo kuukausien lopun henkilökuntamääristä oikaistuna osa-aikaisesti palveluksessa olleiden henkilöiden osalta.

Vahinkovakuutustoiminnan tunnusluvut

Voitto ennen veroja

Kaava on esitetty edellä konsernin yhteisten tunnuslukujen yhteydessä.

Oman pääoman tuotto (käyvin arvoin), %

Kaava on esitetty edellä konsernin yhteisten tunnuslukujen yhteydessä.

Riskisuhde, %

+	korvauskulut	
-	korvausten käsittelykulut	
<hr/>		
	vakuutusmaksutuotot	x 100 %

Toimintakulusuhde, %

+	liikekulut	
+	korvausten käsittelykulut	
<hr/>		
	vakuutusmaksutuotot	x 100 %

Vahinkosuhte, %

$$\frac{\text{korvauskulut}}{\text{vakuutusmaksutuotot}} \times 100 \%$$

Vahinkosuhte ilman perustekorkokulua, %

$$\frac{\text{korvauskulut ilman perustekorkokulua}}{\text{vakuutusmaksutuotot}} \times 100 \%$$

Liikekulusuhde, %

$$\frac{\text{liikekulut}}{\text{vakuutusmaksutuotot}} \times 100 \%$$

Yhdistetty kulusuhde, %

vahinkosuhte + liikekulusuhde

Yhdistetty kulusuhde ilman perustekorkokulua, %

vahinkosuhte ilman perustekorkokulua + liikekulusuhde

Henkivakuutustoiminnan tunnusluvut

Voitto ennen veroja

Kaava on esitetty edellä konsernin yhteisten tunnuslukujen yhteydessä.

Oman pääoman tuotto (käyvin arvoin), %

Kaava on esitetty edellä konsernin yhteisten tunnuslukujen yhteydessä.

Liikekustannussuhde, %

$$\frac{\begin{aligned} &+ \text{ liikekulut ennen vakuutusten aktivoitujen hankintamenojen muutosta} \\ &+ \text{ korvausten selvittelykulut} \end{aligned}}{\text{kuormitustulo}} \times 100 \%$$

Osakekohtaiset tunnusluvut

Osakekohtainen tulos

$$\frac{\text{emoyhtiön osakkeiden omistajille kuuluva tilikauden voitto}}{\text{osakkeiden antioikaistu keskimääräinen lukumäärä}}$$

Osakekohtainen tulos ml. käyvän arvon rahaston muutos

$$\frac{\text{emoyhtiön osakkeiden omistajille kuuluva laaja tulos}}{\text{osakkeiden antioikaistu keskimääräinen lukumäärä}}$$

Osakekohtainen oma pääoma

oma pääoma (emoyhtiön omistajien osuus)

osakkeiden antioikaistu lukumäärä tilinpäätöspäivänä

Osakekohtainen substanssi

+ oma pääoma (emoyhtiön omistajien osuus)

± noteeratun osakkuusyhtiön arvostusero konsernissa

± sijoitusten arvostuserot laskennallisen verovelan vähentämisen jälkeen

osakkeiden antioikaistu lukumäärä tilinpäätöspäivänä

Osakekohtainen osinko, %

tilikaudelta jaettu osinko

osakkeiden antioikaistu lukumäärä tilinpäätöspäivänä

x 100 %

Osinko tuloksesta, %

osakekohtainen osinko

osakekohtainen tulos

x 100 %

Efekttiivinen osinkotuotto, %

osakekohtainen osinko

osakkeen antioikaistu tilikauden viimeinen kaupantekokurssi

x 100 %

Hinta/voitto -suhde (P/E-luku)

osakkeen antioikaistu tilikauden viimeinen kaupantekokurssi

osakekohtainen tulos

Osakekannan markkina-arvo

osakkeiden lukumäärä tilikauden viimeisenä päivänä x tilikauden viimeinen kaupantekokurssi

Osakkeiden suhteellinen pörssivaihto, %

pörssin kautta vaihdettujen osakkeiden lukumäärä

osakkeiden antioikaistu keskimääräinen lukumäärä

x 100 %

Riskienhallinta

Sampo-konsernin rakenne ja liiketoimintamalli	101
Sampo-konsernin riskit ja keskeiset riskienhallinnan toimenpiteet	104
Konsernin riskit	104
Keskeiset riskienhallinnan toimenpiteet	106
Kannattavuus, riskit ja pääoma	108
Pääomitus alakonsernitasolla	109
Pääomitus konsernitasolla	115
Vakuutusriskit	123
Vahinkovakuutusriskit	123
Henkivakuutusriskit	130
Sijoitusportfolion markkinariskit	136
Sijoitusallokaatiot ja sijoitusten tuotot	137
Korko- ja valuuttariskit	141
Osake- ja spread-riskit	143
Vastapuoliriskit	151
ALM-riskit	153
Operatiiviset riskit	156
If Vahinkovakuutus	156
Mandatum Life	157
Liitteet	158
Liite 1: Sampo-konsernin ohjausperiaatteet ja riskienhallintaprosessi	158
Liite 2: Riskien määritelmät	166
Liite 3: Sijoitusportfolion hallinnan periaatteet	176
Liite 4: Vakavaraisuuslaskennassa sovellettavat arvostusmenetelmät	178

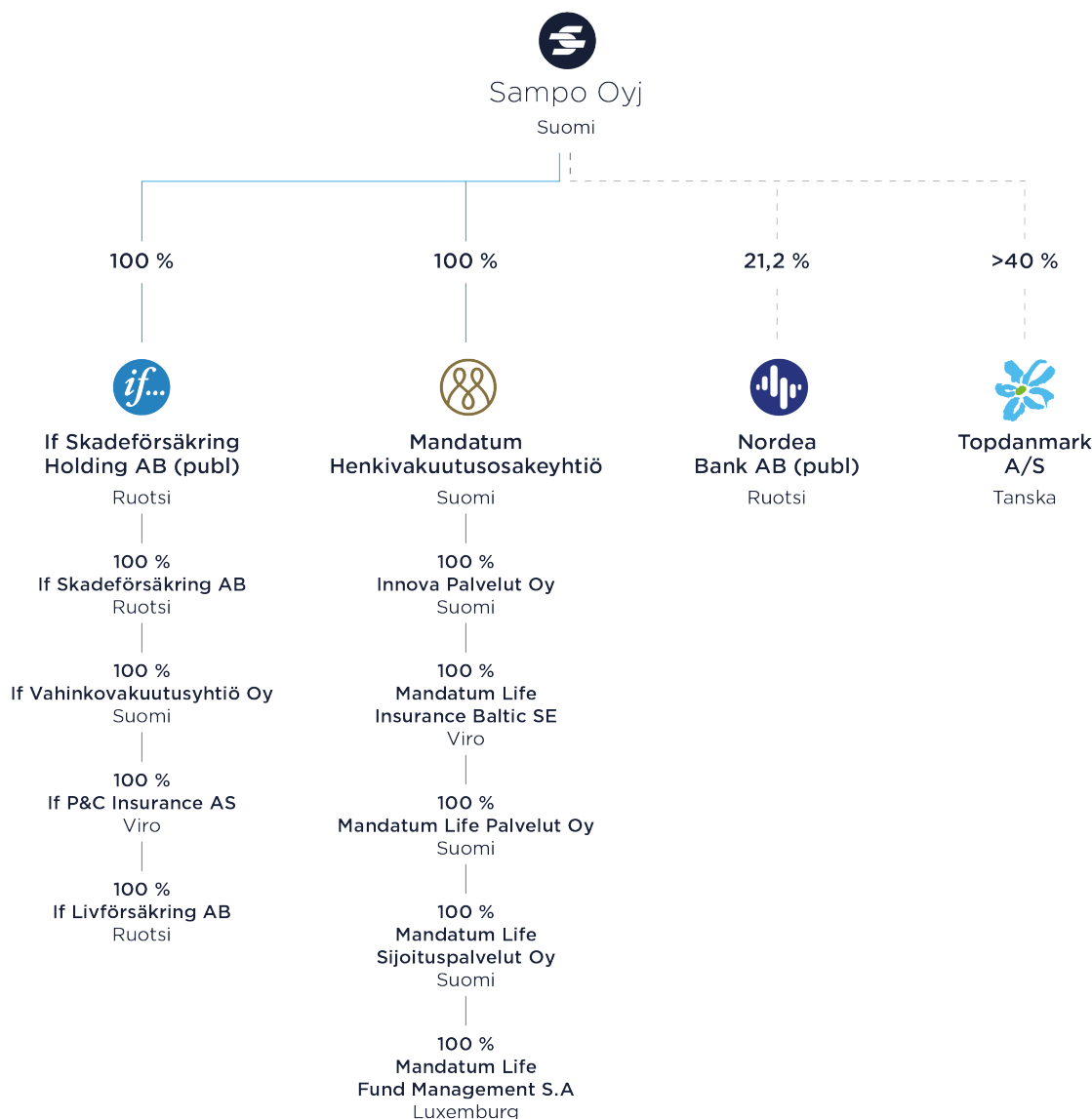
Sampo-konsernin rakenne ja liiketoimintamalli

Sampo-konserni on mukana vahinkovakuutus-, henkivakuutus- ja pankkiliiketoiminnassa.

Vahinkovakuutus- ja henkivakuutustoimintaa harjoittavat emoyhtiö Sampo Oyj:n ("emoyhtiö" tai "Sampo") täysin omistamat tytäryhtiöt If Skadeförsäkring Holding AB (publ) ("If Vahinkovakuutus") sekä Mandatum Life Henkivakuutusosakeyhtiö ("Mandatum Life"). Sampo Oyj on listattu holdingyhtiö, jolla ei ole omaa vakuutus- eikä pankkitoimintaa. Sammolla on lisäksi

41,7 prosentin omistusosuus tanskalaisesta vakuutusyhtiöstä Topdanmark A/S:stä ("Topdanmark"). Vakuutustoimintaa harjoittavien tytäryhtiöiden sekä osakkuusyhtiön lisäksi konsernin emoyhtiö omisti 31.12.2016 21,2 prosenttia Nordea Bank AB (publ):sta ("Nordea"), jonka kautta Sampo-konserni on mukana pankkitoiminnassa. Alla olevassa kuvassa on esitetty Sampo-konsernin juridinen rakenne.

Sampo-konsernin juridinen rakenne

Sampo-konsernin juridiset alakonsernit Mandatum Life ja If Vahinkovakuutus sekä osakkuusyhtiöt Nordea ja Topdanmark harjoittavat liiketoimintaansa toisistaan riippumatta. Riippumattomilla alakonserneilla on omat infrastruktuurinsa, johtonsa sekä operatiiviset toimintaprosessinsa. Mikäli tytäryhtiöillä ja osakkuusyhtiöillä on yhteistyötä jollakin liiketoiminta-alueella, yhteistoimintaa harjoitetaan samojen periaatteiden mukaisesti kuin minkä tahansa kolmannen osapuolen kanssa.

Nordea ja Topdanmark ovat osakkuusyhtiöitä, joten Sammolla ei ole niistä kontrollia eikä niiden riskienhallintaa myöskään käsitellä Sampo-konsernin vuosikertomuksessa. Osakkuusyhtiöillä on kuitenkin olennainen vaikutus konsernin tulokseen, riskeihin ja pääomatarpeeseen. Sampo analysoikin Nordeaa sekä Topdanmarkia tarkasti sekä yksittäisinä liiketoimintoina että osana Sammon pohjoismaista rahoitusalan yhtiöiden portfolioa.

Sampo-konsernin juridinen rakenne ja liiketoimintamalli ovat suoraviivaisia ja yksinkertaisia. Lisäksi konsernin sisäisten vastuiden määrä on vähäinen. Konsernin sisäisistä vastuista olennaisimpia ovat: (i) Sammon omistussuudet If Vahinkovakuutuksen ja Mandatum Lifen hybridilainoista (ii) sisäiset osingot ja (iii) palvelumaksut. Palvelumaksut liittyvät konsernin sisäisiin ulkoistamissopimuksiin. If Vahinkovakuutus ja Mandatum Life ovat ulkoistaneet osan sijoitusten hallintaprosesseista Sammolle. Sampo on ulkoistanut IT-järjestelmäalustansa palvelut If Vahinkovakuutukselle sekä liikekirjanpitonsa Mandatum Lifelle.

Pohjoismaisena vakuutus konsernina If Vahinkovakuutus vakuuttaa monenlaisia yksityishenkilöiden ja yritysten riskejä maantieteellisesti hajautuneella alueella. If Vahinkovakuutus tarjoaa vakuutusturvaa Pohjoismaissa ja Baltian maissa, mutta yhtiö myöntää vakuutuksia myös pohjoismaisten asiakkaiden Pohjoismaiden ulkopuoliseen toimintaan liittyen. Maantieteellisen hajautuksen lisäksi yhtiön liiketoiminta on hyvin hajautunutta vakuutuslajeittain ja asiakasryhmittäin. Kaiken kaikkiaan hajautuksella on merkittävä rooli If Vahinkovakuutuksen arvonluonnissa.

Mandatum Life toimii Suomessa ja Baltian maissa tarjoten säästö- ja eläkevakuutuksia, joihin liittyy henkivakuutus, sekä vakuutuksia, jotka kattavat kuolevuus-, sairastavuus- ja työkyvyttömyysriskejä. Pääpaino on ollut monta vuotta sijoitussidonnaisissa tuotteissa.

Vakuutustoiminnot on järjestetty tarkoituksella siten, että tytäryhtiöiden vakuutustoimintojen riskeissä ei ole juurikaan päällekkäisyyttä lukuun ottamatta suomalaisiin vakuutussopimuksiin liittyvää pitkäikäisyysriskiä. Vakuutustoiminnot ja niihin liittyvät

riskit vaativat siten vain vähäistä konsernitason koordinoitua. Tytäryhtiöt vastaavat myös operatiivisista aktuaaritoiminnoista eikä Sammolla ole omaa aktuaaritoimintaa.

Vakuutusvelat ja yhtiökohtainen riskinottohalukkuus ovat sijoitustoiminnan lähtökohtana molemmissa tytäryhtiöissä. Toisin kuin vakuutustoimintoja, tytäryhtiöiden sijoitustoimintaa koordinoidaan tiiviisti konsernitason seuravasti:

- Niiden sijoitusportfolioiden riskiprofiilit suunnitellaan ja päätetään toisistaan riippumattomasti, mutta niiden riskiprofiileja koordinoidaan, jotta mahdolliset keskittymät saataisiin ennakolta ehkäistyä.
- Tytäryhtiöiden sijoituksista vastuussa olevat henkilöt raportoivat suoraan Sampo-konsernin sijoitusjohtajalle, mikä varmistaa päivittäisen koordinoinnin.
- Sijoitustoimintojen tietojärjestelmät ovat samat koko konsernissa, mikä mahdollistaa yhdenmukaisen sijoitusriskien analysoinnin ja raportoinnin sekä yhtiö- että konsernitason.
- Molempien tytäryhtiöiden sijoitustoiminnassa noudatetaan pääosin samoja peruseriaatteita, vaikkakin If Vahinkovakuutuksen sijoitussalkun riskitaso pidetään Mandatum Lifin sijoitussalkun riskitasoa huomattavasti matalampana johtuen yhtiöiden eroavaisuuksista vakuutusvelkojen osalta.

Sampo holdingyhtiönä hallinnoi sen konserni- ja osakkuusyhtiöitä toisistaan riippumattomasti. Pääasiallisina johtamisvälineinä ovat työskentely yhtiöiden hallituksissa ja tytäryhtiöille annettu ohjeistus konsernin periaatteiden, tavoitteiden sekä pääomittamisen osalta.

Koska emoyhtiön pääasiallinen tulonlähde on osingot, Sammon ensisijaisena tavoitteena on ylläpitää jokaisen alakonsernin osalta tervettä tasapainoa tuloksen, riskien ja pääoman kesken, mikä edistää niiden kykyä maksaa pitkällä tähtäimellä tasaista osinkovirtaa. Toiseksi, Sampo on kiinnostunut siitä, miten vakaa sen liiketoimintaportfolion kannattavuus on. Tämän johdosta mahdollisten riskikeskittymien lisäksi raportoitujen tulosten korrelaatiota seurataan tarkasti. Kolmanneksi Sampo preferoi yleisesti ottaen alhaista velkaantuneisuutta ja riittäviä likviditeettipuskureita kyetäkseen järjestämään likviditeettiä tarvittaessa. Se, miten suureksi konserniyhtiöiden tulosten hajautushyöty on arvioitu, vaikuttaa Sammon päätöksiin sen oman pääomarakenteen sekä likviditeettiposition osalta.

Lisätietoja Sampo-konsernin ohjausrakenteesta ja riskienhallintaprosessista on saatavilla [liitteessä 1 \(Sampo-konsernin ohjausrakenne ja riskienhallintaprosessi\)](#).

Sammolla on hajautunut omistusrakenne ja sen [suurimmat omistajat](#) ovat olleet omistajina useampia vuosia. Sampo-konsernin päävalvoja on Finanssivalvonta. Johtuen Sampo-konsernin

toiminnoista Pohjoismaissa ja Baltian maissa myös muilla pohjoismaisilla valvovilla viranomaisilla on valvonnallisia vastuita. Sampo-konsernin tilintarkastajana toimii EY.

Sampo-konsernin riskit ja keskeiset riskienhallinnan toimenpiteet

Sampo-konsernin yhtiöt toimivat liiketoiminta-alueilla, joissa arvonluonnin erityispiirteinä hyvän asiakaspalvelun ohella ovat riskien hinnoittelu ja riskiportfolioiden aktiivinen hallinta. Tämän vuoksi tarvitaan yhteiset riskimääritelmät liiketoimintojen perustaksi.

Konsernin riskit

Sampo-konsernissa liiketoimintaan liittyvät riskit jaotellaan Riskien luokittelu Sampo-konsernissa - kuvassa esitetyn mukaisesti kolmeen pääryhmään: strategisiin riskeihin, maineriskeihin sekä liiketoimintaan luontaisesti kuuluviin riskeihin. Kaksi ensimmäistä riskiluokkaa kuvataan vain lyhyesti tässä riskienhallinnan liitteessä ja painopiste on kolmannessa riskiluokassa.

Ulkoiset muutosvoimat ja strategiset riskit

Strateginen riski on kilpailuympäristön muutoksista tai sisäisestä operatiivisesta joustamattomuudesta johtuva tappion riski. Odottamattomat muutokset yleisessä liiketoimintaympäristössä voivat aiheuttaa odotettua suurempia vaihteluita taloudelliseen tulokseen ja pitkällä aikavälillä vaarantaa Sampo-konsernin liiketoimintamallien olemassaolon. Taustalla olevat ulkoiset muutosvoimat ovat moninaisia, kuten esimerkiksi yleisen taloudellisen toimintaympäristön kehitys ja institutionaalisen kehikon muutokset sekä teknologiset innovaatiot. Näiden seurauksena toimialan liiketoimintamallit voivat muuttua, uusia kilpailijoita saattaa ilmaantua ja asiakkaiden kysyntä sekä käyttäytyminen voivat muuttua.

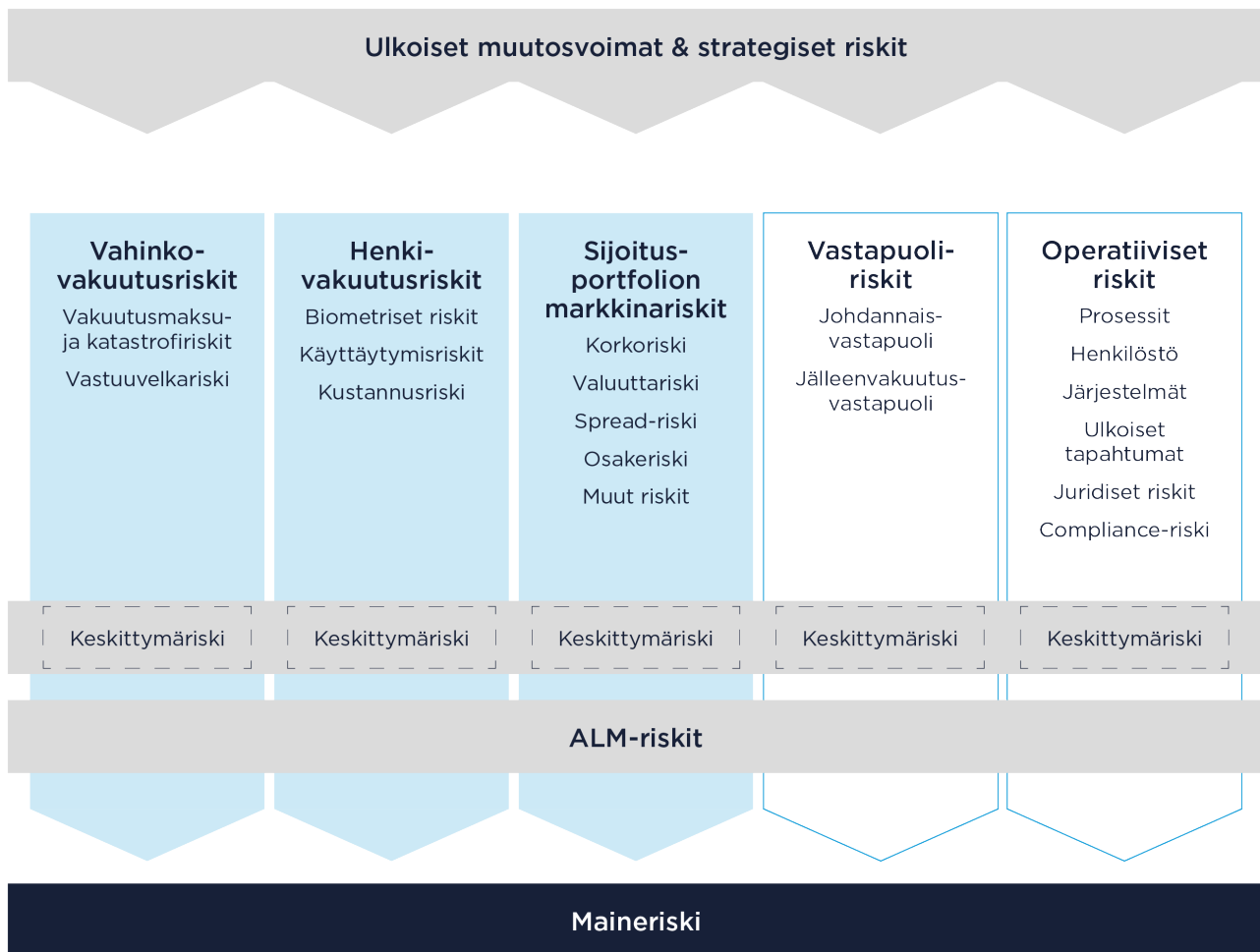
Koska kilpailuympäristön muutosvoimat ja kehitys riippuvat pääosin ulkoisista tekijöistä, strategiset riskit ovat ylimmän johdon vastuualuetta. Proaktiivinen strateginen päätöksenteko on ylimmän johdon keskeinen työkalu kilpailuetuun liittyvien strategisten riskien hallinnassa. Lisäksi sisäisen operatiivisen

joustavuuden ylläpito mahdollistaa liiketoimintamallin ja kustannusrakenteen muuttamisen tarvittaessa ja on siten tehokas työkalu strategisten riskien hallinnassa. Vaikka strategisia riskejä ei huomioida Sampo-konsernin taloudellisen pääoman mallissa, voi niillä silti olla vaikutusta pääoman määrään ja rakenteeseen, mikäli se nähdään järkeväksi kulloisessakin liiketoimintaympäristössä.

Maineriski

Maineriskillä tarkoitetaan riskiä siitä, että aiheellinen tai aiheeton yhtiön liiketoimiin tai suhteisiin liittyvä epäsuotuisa julkisuus heikentää luottamusta yhtiötä kohtaan. Maineriski on usein seurausta toteutuneesta operatiivisesta tai compliance-riskistä ja sen seurauksena maine heikkenee asiakkaiden ja muiden sidosryhmien keskuudessa. Maineriski liittyy kaikkiin toimintoihin, kuten käy ilmi Riskien luokittelu Sampo-konsernissa -kuvasta. Koska maineriskien syyt ovat moninaiset, niiden ehkäisemiseksi tarvitaan monenlaisia yrityskulttuuriin sisäänrakennettuja keinoja. Näin ollen Sammon ydinarvoille, joita ovat eettisyys, lojaalisuus, avoimuus ja yrittäjäyys, perustuva yrityskulttuuri nähdään Sampo-konsernissa keskeisenä keinona ehkäistä maineriskejä. Nämä ydinarvot ilmenevät hallintorakenteessa ja siinä, miten Sampo toimii keskeisten sidosryhmiensä (asiakkaat, henkilöstö, sijoittajat, muut yhteistyökumppanit, veroviranomaiset ja muut valvovat viranomaiset) ja muiden Sammon liiketoiminnasta kiinnostuneiden osapuolten kanssa.

Riskien luokittelu Sampo-konsernissa

Liiketoimintaan luontaisesti kuuluvat riskit

Vakuutus- ja sijoitustoiminnassaan Sampo-konserni ottaa tietoisesti tiettyjä riskejä aikaansaadakseen tuottoja. Nämä **ansaintariskit** valitaan huolellisesti ja niitä hallitaan aktiivisesti. Vakuutusriskit hinnoitellaan niiden luontaisen riskitason mukaisesti ja sijoitusten tuotto-odotuksia verrataan sijoitusten riskeihin. Lisäksi ansaintariskien riskipositioita mukautetaan jatkuvasti ja riskien vaikutusta pääomatarpeeseen arvioidaan säännöllisesti.

Vakuutus- ja sijoitusriskien onnistunut hallinta on Sampo-konsernin keskeisin tuottojen lähde. Näiden riskien päivittäinen hallinnointi annettujen limiittien ja valtuuksien puitteissa on liiketoiminta-alueiden ja sijoitusyksikön vastuulla.

Osa riskeistä, kuten kuvassa Riskien luokittelu Sampo-konsernissa esitetyt vastapuoliriskit ja operatiiviset riskit, on epäsuoria seuraamuksia Sammon normaalista liiketoiminnasta. Nämä riskit ovat yhdensuuntaisia

siinä mielessä, että niihin ei lähtökohtaisesti liity tuottopotentiaalia. Täten riskienhallinnan tavoitteena on pienentää näitä riskejä tehokkaasti niiden aktiivisen hallinnan sijaan. Näiden välillisten **seuraamusriskien** pienentäminen on liiketoiminta-alueiden ja sijoitusyksikön vastuulla ja näihin riskeihin liittyvää pääomatarvetta mittaavat riippumattomat riskienhallintatoiminnot. On huomioitava, että riskit luokitellaan toimialoittain eri tavoin ansainta- ja seuraamusriskeihin. Esimerkiksi Sampo-konsernin asiakkaiden vakuutus sopimuksiin liittyvät vakuutustapahtumat ovat heille seuraamusriskejä, mutta Sampo-konsernille nämä samat riskit ovat ansaintariskejä.

Eräät riskit, kuten korko-, valuutta- ja maksuvalmiusriskit, liittyvät useisiin toimintoihin samanaikaisesti. Näiden riskien hallitsemiseksi tehokkaasti Sampo-konsernin yhtiöllä tulee olla yksityiskohtainen ymmärrys odotetuista kassavirroista ja niiden vaihteluista kaikissa yhtiön toiminnoissa. Lisäksi yhtiöllä on oltava kattava ymmärrys siitä, miten varojen ja velkojen markkinaehtoiset arvot

voivat vaihdella koko taseen tasolla eri skenaarioissa. Näitä koko taseen riskejä nimitetään yleisesti ALM-riskeiksi ("Asset and Liability Management risks"). Korko-, valuutta- ja likviditeettiriskien lisäksi inflaatoriski ja BKT:n kasvuvauhtiin liittyvät riskit ovat keskeisiä ALM-riskejä Sampo-konsernille. ALM-riskit ovatkin yksi ylimmän johdon painopistealueista johtuen niiden merkittävästä sekä pitkäaikaisesta vaikutuksesta riskeihin ja tuottoihin.

Yleisesti ottaen **keskittymäriskiä** syntyy, mikäli yhtiöiden riskipositioita ei ole riittävästi hajautettu, jolloin esimerkiksi yksittäinen äärimmäisen epäsuotuista vahinkotapahtuma tai rahoitusmarkkinatapahtuma voisi vaarantaa yhtiön vakavaraisuuden.

Keskittymiä voi syntyä yksittäisten liiketoimintojen sisällä – yksittäiseen toimijaan tai toimialaan liittyvät suuret vastuu- tai sijoituspositiot – tai eri liiketoimintojen yhteisvaikutuksena yksittäisen vastapuolen tai toimialan vaikuttaessa laajasti yhtiön kannattavuuteen sekä vakuutus- että sijoitustoiminnan kautta.

Keskittymäriski voi toteutua myös epäsuorasti silloin, kun kannattavuus ja vakavaraisuusasema reagoivat samalla tavalla yleiseen taloudelliseen kehitykseen tai rakenteellisiin muutoksiin eri liiketoiminta-alueiden institutionaalisessa ympäristössä. Tällainen keskittymäriski voidaan nähdä osana strategista riskiä.

Yksityiskohtaisemmat riskien määritelmät ovat saatavilla [liitteessä 2 \(Riskien Määritelmät\)](#).

Keskeiset riskienhallinnan toimenpiteet

Luodakseen arvoa sidosryhmille pitkällä tähtäimellä Sampo-konsernilla tulee olla käytössään seuraavat pääomat:

- Taloudellista joustavuutta riittävän pääomituksen ja likviditeetin muodossa
- Hyvä teknologinen infrastruktuuri
- Tietopääomaa eli kattava oma vakuutusmatemaattinen tilastoaineisto ja analyttiset työkalut, jotta data saataisiin muunnettua informaatioksi
- Inhimillistä pääomaa, eli osaavia ja motivoituneita työntekijöitä
- Yhteiskuntasuhdepääomaa hyvinä yhteiskunta- ja asiakassuhteina, jotta eri sidosryhmien muuttuvia tarpeita voitaisiin ymmärtää.

Yhtiötasolla edellä mainittuja pääomia kehitetään jatkuvasti ja ne ovat käytössä seuraavia riskien hinnoitteluun, riskien ottamiseen ja aktiiviseen riskienhallintaan liittyviä ydintehtäviä toimeenpantaessa.

Vakuutusriskien asianmukainen valinta ja hinnoittelu

- Vakuutusriskit valitaan huolellisesti ja hinnoitellaan niiden riskitason mukaisesti.
- Vakuutustuotteita kehitetään aktiivisesti muutostarpeet ennakoiden.

Vakuutusriskiaseman tehokas hallinta

- Hajautusta tavoitellaan aktiivisesti.
- Jälleenvakuutusta käytetään tehokkaasti suurimpien riskipositioiden pienentämiseksi.

Sijoitustransaktioiden huolellinen valinta ja toteutus

- Yksittäiset sijoitusten riski-tuottosuhteet analysoidaan huolellisesti.
- Transaktiot toteutetaan tehokkaasti.

Seuraamusriskien tehokas pienentäminen

- Vastapuolten luottotappioriskejä hallitaan valitsemalla sopimusvastapuolet huolellisesti, käyttämällä vakuuksia ja varmistamalla riittävä hajautus.
- Ylläpidetään korkealaatuisia ja kustannustehokkaita liiketoimintaprosesseja.
- Jatkuvuus- ja toipumissuunnitelmia kehitetään jatkuvasti toiminnan jatkuvuuden turvaamiseksi.

Sijoitussalkkujen ja taseen tehokas hallinta

- Odotettujen tuottojen ja riskien tasapaino sijoitussalkuissa ja taseessa optimoidaan huomioiden vakuutusvelkojen ominaisuudet, sisäisesti arvioitu pääoman tarve, viranomaisten vakavaraisuussäntely ja luottoluokittajien vaatimukset.
- Likviditeettiriskejä hallitaan kohdentamalla riittävä osuus sijoituksista likvideihin sijoitusinstrumentteihin. Osuus on pääosin riippuvainen velkojen ominaisuuksista.

Konsernitason riskienhallinnan pääpaino on konsernitason pääomituksessa ja likviditeetissä. On myös olennaista tunnistaa mahdolliset riskikeskittymät ja ymmärtää, kuinka yhtiöiden raportoidut voitot kehittyisivät eri skenaarioissa. Nämä keskittymät ja korrelaatiot voivatkin vaikuttaa

konsernitason pääomituksen ja likviditeettipuskureihin ja johdon konsernitason toimenpiteisiin.

Kun yllämainitut ydintehtävät toteutetaan menestyksekkäästi, tuloksen, riskien ja pääomituksen tasapaino voidaan saavuttaa yhtiö- ja konsernitason ja samalla luoda arvoa osakkeenomistajille.

Kannattavuus, riskit ja pääoma

Sampo-konserni toimii holdingyhtiörakenteella eikä emoyhtiöllä ole omaa liiketoimintaa. Konsernin liiketoimintaa harjoitetaan neljällä erikseen johdetulla, riippumattomalla liiketoiminta-alueella. Kukin liiketoiminta-alueista hallinnoi itsenäisesti omia riskejään ja varaa riittävän määrän pääomaa riskiensä kattamiseksi.

Edellä kuvatun rakenteen seurauksena emoyhtiö on rakenteellisesti riippuvainen liiketoiminta-alueista, koska ne voivat maksaa osinkoja emoyhtiölle vasta, kun liiketoiminta-alueet ovat hoitaneet omat velvoitteensa. Siten emoyhtiön preferenssinä on ylläpitää liiketoiminta-alueilla sellaista tuloksen, riskien ja pääoman välistä tasapainoa, joka tukee liiketoiminta-alueiden kykyä hoitaa omat velvoitteensa ja maksaa sen jälkeen vielä tasaisesti osinkoja.

Rakenteesta seuraa, että **Sampo Oyj keskittyy ensisijaisesti alakonsernien pääomittamiseen**, ja kun alakonsernit ovat hyvin pääomittettuja, myös koko konsernin pitäisi lähtökohtaisesti olla hyvin pääomittettu. Näin ei kuitenkaan ole mikäli alakonsernit pääomittavat toisiaan ristiin, emoyhtiö on taloudellisessa mielessä heikko (korkea velkaantuneisuus tai riittämättömät likviditeettipuskurit) tai alakonsernien tulokset ovat vahvan positiivisesti korreloituneita. Tällä hetkellä yksikään näistä tekijöistä ei päde Sampo-konsernissa.

Sampo-konsernin näkökulmasta keskeiset **tavoitteet** ovat siten seuraavat:

- Itsenäiset liiketoiminta-alueet tekevät tasaista ja kasvavaa tulosta ja niillä on riittävä vakavaraisuus, joka turvaa normaalin toiminnan jatkumisen.
- Itsenäisistä liiketoiminta-alueista muodostuva portfolio on vakaa. Konsernin näkökulmasta liiketoiminta-alueiden tulosten heikko keskinäinen korrelaatio ja sen myötä portfoliotasolla kasvava hajautushyöty on suotavaa.
- Konsernin emoyhtiö kykenee järjestämään likviditeettiä strategisiin hankkeisiin tai pääomittamiseen tarvittaessa. Näin ollen,

varmistaakseen kykynsä luoda likviditeettiä, konsernin emoyhtiön preferenssinä on suhteellisen matala velkaantuneisuus sekä riittävät likviditeettivarannot.

Aiempina vuosina Sampo-konserni on julkaissut taloudellisen informaationsa segmenteittäin sekä oleellisen riski- ja vakavaraisuusraportoinnin vakuutusalaryhmittäin. Osakkuusyhtiöt ovat julkaisseet vastaavat raporttinsa erikseen. Konsernitasolla Sampo-konserni on julkaissut konsernin vakavaraisuuslukunsa noudattaen rahoitus- ja vakuutusryhmittymien valvonnasta annettua lakia (699/2004) ("rava-laki").

Solvenssi II -sääntöjen astuttua voimaan 1.1.2016 alkaen on myös ryhmätasoinen Solvenssi II -säännöllä laskettu vakavaraisuus julkaistava. Erot kyseisten menetelmien välillä kuvataan tarkemmin kappaleessa Pääomitus konsernitasolla. Solvenssi II -sääntöjen mukaisesti Sampoa pidetään ryhmän ylimpänä emoyhtiönä, minkä seurauksena operatiiviset vakuutusyhtiöt raportoivat erilliset lukunsa kansallisille valvontaviranomaisilleen ja If Vahinkovakuutus -ryhmän lukuja ei vaadita julkaistavaksi erikseen vaan osana Sampo-ryhmän SII-lukuja.

Tässä riskienhallinnan liitteessä julkaistaan ensin If Vahinkovakuutuksen ja Mandatum Lifen riskiluvut, koska niitä myös johdetaan erillisinä Sampo-konsernin osina. Alakonsernitason lukujen jälkeen esitellään Sampo-konsernin rava-lain mukaiset vakavaraisuusluvut. Koska sen mukainen raportointi ei ota huomioon liiketoiminta-alueiden välistä hajautushyötyä, tämä riskienhallintaraportti sisältää myös Sampo-konsernin sisäisen analyysin liiketoiminta-alueiden välisistä hajautushyödyistä sekä kuvauksen emoyhtiön velkaantuneisuudesta ja likviditeetistä.

Edellä mainittujen konsernin johtamisperiaatteiden kanssa linjassa olevien tietojen lisäksi julkaistaan myös Solvenssi II -sääntöjen mukainen Sampo-ryhmän vakavaraisuus.

Pääomitus alakonsernitasolla

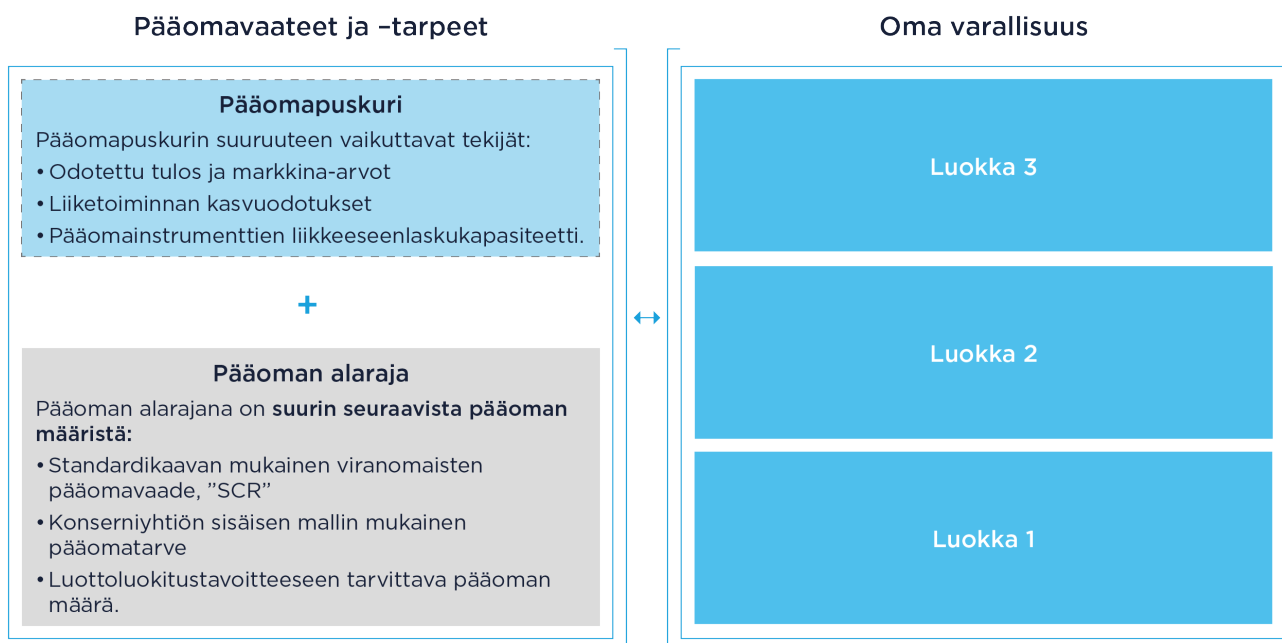
Kuten aiemmin todettiin, Sampo-konsernin ensisijaisena prioriteettina on ylläpitää **tulosten, riskien ja pääoman välistä tasapainoa** jokaisella erillisellä liiketoiminta-alueella.

Ennen sääntelyn mukaisten vakavaraisuustunnuslukujen esittämistä läpikäydään Sampo-konsernin pääoman hallinnan periaatteet käsitteellisellä tasolla. Tasapaino tulosten, riskien ja pääoman välillä tarkoittaa yksinkertaistettuna sitä, että

todellinen pääoman määrä – Solvenssi II -terminologian mukaisesti oma varallisuus – säilytetään korkeampana kuin riskiperusteinen pääomatarve. Näiden eron eli pääomapuskurin suuruus riippuu monesta tekijästä, mutta pääasiassa odotetusta kannattavuudesta.

Sampo-ryhmän yhtiöiden pääomittamisen puitteet - kuva havainnollistaa Sammon lähestymistapaa alakonserni- ja yhtiötason pääomittukseen.

Sampo-ryhmän yhtiöiden pääomittamisen puitteet

Vakavaraisuuspääomavaade (SCR) asettaa pääoman tason, jolla yhtiö voi harjoittaa liiketoimintaansa viranomaisten puuttumatta siihen. Riippumatta siitä, lasketaanko viranomaispääomatarve sisäisellä mallilla vai standardikaavalla, se kuvastaa 99,5 prosentin luottamustasoa ilmaisten samaa maksukyvyttömyyden todennäköisyyttä kuin tunnetuimpien luottoluokituslaitosten kolmen B:n luottoluokitus. Mikäli yhtiön asiakkaat ja vastapuolet preferoivat vakuutusyhtiöltään korkeampaa luottoluokitusta kuin mitä kolmen B:n luottoluokitus vastaa, pääoman tosiasiallisen määrän täytyy aina olla suurempi kuin vakavaraisuuspääomavaade (SCR), jotta se varmistaa yhtiön kyvyn palvella asiakaskuntaansa.

Palvellakseen nykyisiä asiakkaitaan If Vahinkovakuutus ylläpitää yhden A:n luottoluokitusta, mikä merkitsee sitä, että If Vahinkovakuutuksen pääoman alaraja eli taso, johon se vertaa todellista pääoman määräänsä, on korkeampi kuin SCR. Mandatum Life katsoo SCR:n olevan riittävä pääoman alaraja.

Tosiasiallisen pääoman määrän ja yhtiön määrittämän pääoman alarajan väliselle **pääomapuskurille** on tarve, koska riskipositiot ja tulokset kehittyvät jatkuvasti yli ajan ja toisinaan stressitilanteissa pääoma voi supistua nopeasti. Riittävä pääomapuskuri antaa yhtiölle aikaa sopeuttaa riskejään ja pääomansa määrää stressiaikoina ja ylläpitää tasapainoa riskien ja pääoman välillä. Riittävä pääomapuskuri lisää valvovien viranomaisten sekä vastapuolien

luottamusta yhtiöön, mikä onkin toinen motiivi ylläpitää puskuria.

Sampo-konsernissa johto ohjaa SCR:n/ luottoluokittajien asettaman pääomatavoitteen sekä oman varallisuuden välistä tasapainoa päätöksillään riskiprofiileista, osingoista, päämainstrumenttien liikkeeseenlaskuista ja vastuuvelasta. Pitkällä aikavälillä vakaa kannattavuus ja tyytyväiset asiakkaat ovat tärkeimmät tekijät riittävän pääomituksen ylläpidossa.

Seuraavat tekijät ovat olennaisimpia kun pääomapuskurin suuruutta tarkastellaan Sampo-konserniin kuuluvissa yhtiöissä:

- Mitä korkeampi on **odotettu tulostaso** ja mitä alhaisempi on **tuloksen ja taseen markkina-arvon volatiliteetti**, sitä pienempi on oman varallisuuden volatiliteetti ja tarvittava pääomapuskuri.
- Mikäli **liiketoiminta** on kasvussa, pääomapuskuri on suurempi kuin tilanteessa, jossa liiketoimintaa on run-off-tilassa. Esimerkiksi Mandatum Lifessa pääomaa kuluttavaa laskuperustekorollisen liiketoiminnan uusmyyntiä ei ole tosiasiallisesti harjoitettu vuosiin.
- Mitä enemmän taseessa on tilaa **laskea liikkeelle SII -kelpoisia päämainstrumentteja**, sitä pienempi pääomapuskuri tarvitaan.

Kun tasapaino vallitsee tulosten, riskien ja pääoman välillä, seuraavat Sampo-konsernin kolme tavoitetta ovat samanaikaisesti saavutettavissa:

- Liiketoimintoja voidaan harjoittaa ilman, että valvovat viranomaiset puuttuisivat toimintaan.
- Liiketoimintoja voidaan harjoittaa kaikkien tavoiteltujen asiakasryhmien kanssa. Lisäksi yhtiö pystyy toteuttamaan rahoitusmarkkinoilla ja velkakirjojen liikkeeseenlaskumarkkinoilla transaktioita yhtiön luottokelpoisuutta kulloinkin vastaavilla ehdoilla.
- Tavoitteen mukaiset osingot pystytään maksamaan osakkeenomistajille pitkällä aikavälillä vaarantamatta riskin ja pääoman välistä tasapainoa.

Alakonserni- ja yhtiötasolla myös **pääomarakenteelle** voidaan asettaa tavoite. Yleisesti ottaen Sampo-konserni preferoi vahvaa pääomarakennetta ja sen seurauksena Sampo-konsernin yhtiöillä on tälläkin hetkellä taseissaan tilaa SII -sääntöjen mukaisille uusille hybridipääoma- sekä huonomman etuoikeuden velkainstrumenteille.

Vakavaraisuusasema 31.12.2016:

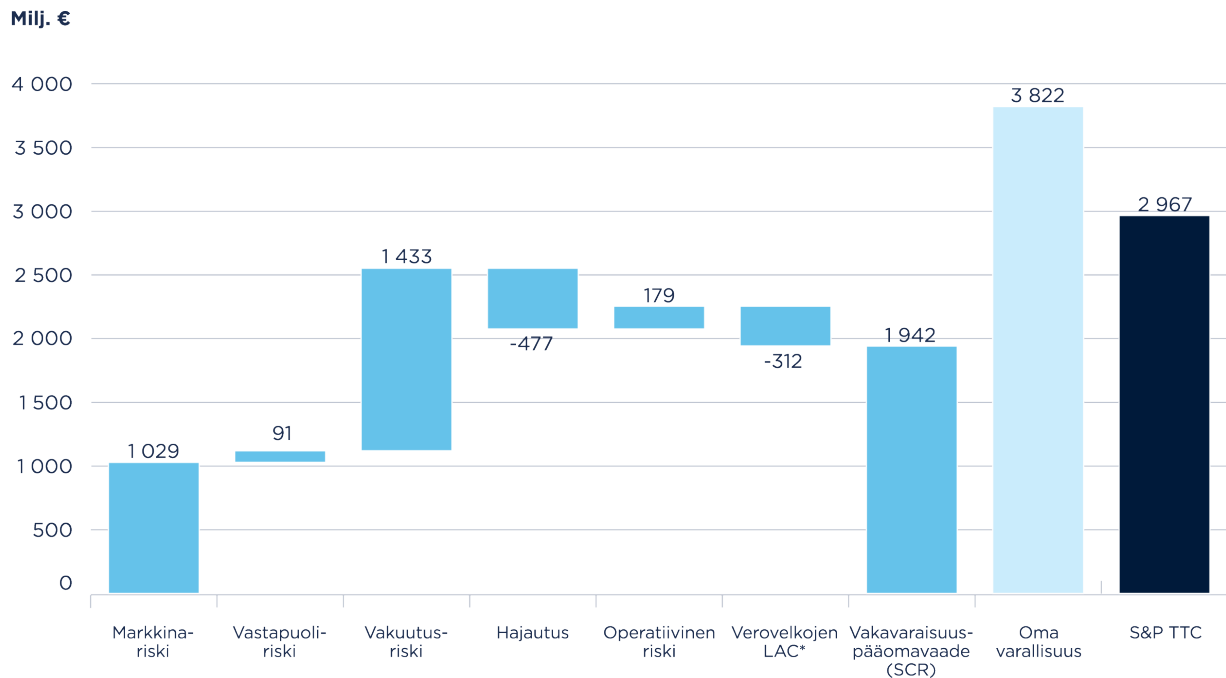
If Vahinkovakuutus laskee pääomantarvettaan useilla mittareilla:

- Ruotsalainen yhtiö If Skadeförsäkring AB (publ), jonka liiketoiminta kattaa Ruotsin, Norjan ja Tanskan, käyttää yhtiökohtaisen vakavaraisuuspääomavaateen (SCR) laskennassa Ruotsin valvovan viranomaisen hyväksymää osittaista sisäistä mallia. Osittaisessa sisäisessä mallissaan yhtiö on mallintanut vakuutusriskin sisäisin menetelmin ja muille riskeille on käytetty standardikaavaa. Muut If Vahinkovakuutuksen vakuutusyhtiöt käyttävät standardikaavaa yhtiökohtaisessa laskennassaan.
- Taloudellinen pääoma, joka perustuu vakuutus- ja markkinariskien sisäiseen malliin, kattaa If Vahinkovakuutus -konsernin. Taloudellista pääomaa käytetään yksittäisten riskien pääomatarpeen arvioinnissa sekä pääoman allokoinnin sisäisenä perustana.
- If Vahinkovakuutus laskee standardikaavalla SCR:n ja oman varallisuuden, jotka vastaisivat Solvenssi II -säännöksen viranomaisvaadetta, mikäli se olisi pantu voimaan If Vahinkovakuutus -konsernin tasolla. Standardikaavan tuloksia käytetään myös syöttötietoina Sampo-konsernin vakavaraisuuslaskennassa, jonka tulokset esitetään myöhemmin tässä dokumentissa. If Vahinkovakuutus soveltaa SCR:n laskennassa täyttää Solvenssi II -säännösten mukaista standardikaavaa, joka huomioi osakeriskin siirtymäsäännöksen, mutta ei käytä yrityskeitaisia parametreja vakuutusriskin moduuleissa eikä yksinkertaistettuja laskentatapoja millekään standardikaavan riskimoduulille.
- Pääasialliset erot standardikaavan vakavaraisuuspääomavaateen (SCR) sekä sisäisen mallin pääoman tarpeen välillä liittyvät vakuutusriskiin ja markkinariskiin. Vakuutusriskin osalta standardikaava ei ota huomioon maantieteellistä hajautusta maiden välillä ja siten standardikaavalla saatu arvio vakuutusriskin pääomatarpeesta on korkeampi kuin sisäinen arvio. Toisaalta If Vahinkovakuutuksen sisäinen arvio markkinariskistä on tällä hetkellä korkeampi kuin standardikaavalla saatu vastaava arvo.

If Vahinkovakuutuksessa oman varallisuuden määrä oli 3 822 miljoonaa euroa (3 202) kun taas standardikaavalla laskettu SCR, joka huomioi osakeriskin siirtymäsäännöksen, oli 1 942 miljoonaa euroa (2 073). Vakavaraisuussuhde oli siten 197 prosenttia vuoden 2016 lopussa (154) ja pääomapuskurin määrä oli 1 880 miljoonaa euroa (1 129).

If Vahinkovakuutuksen vakavaraisuusasema,
31.12.2016 kuvassa SCR on esitetty riskeittäin.
Kuvassa esitetään myös riskien väliset hajautushyödyt.

If Vahinkovakuutuksen vakavaraisuusasema 31.12.2016

* Tappioita vaimentava vaikutus (Loss absorbing capacity)

Koska luottoluokittajan kriteereihin perustuva pääoman tarve eli Total Target Capital ("TTC") yhden A:n luottoluokitukselle on korkeampi kuin vakavaraisuuspääomavaateeseen (SCR) perustuva pääoman tarve, If Vahinkovakuutuksen sisäisesti asettama pääoman vähimmäismäärä perustuu TTC:hen ja on siten 2 967 miljoonaa euroa 31.12.2016 (3 058). Ilmeisenä seurauksena tästä sekä oman varallisuuden ja SCR:n välinen pääomapuskuri että sääntelyyn perustuva vakavaraisuussuhde (=OF/SCR) ovat riittäviä.

If Vahinkovakuutuksen oman varallisuuden rakenne, joka esitetään taulukossa If Vahinkovakuutuksen oma

varallisuus, 31.12.2016, on vahva. Luokkaan 1 kuuluvat erät kattavat 83 prosenttia omasta varallisuudesta ja luokkaan 3 kuuluvilla erillä ei ole oleellista vaikutusta. Niin sanottu *Norwegian Natural Perils Fund* on oleellinen osa luokkaan 2 kuuluvia verottamattomia varauksia kattaen 33 prosenttia niistä. Viime vuosien aikana If Vahinkovakuutus on maksanut yli 80 prosenttia nettotuloksestaan osinkoina Sammolle. Tämän seurauksena jakamattomat voittovarot, joka on osa täsmätyserää, on jatkuvasti kasvattanut luokkaan 1 luettavaa omaa varallisuutta.

If Vahinkovakuutuksen oma varallisuus

31.12.2016

If P&C		Milj. €
Luokka 1	Yhteensä	3 172
	Osakepääoma	285
	Täsmäytysenä	2 794
	Etuoikeudeltaan huonommat velat	93
Luokka 2	Yhteensä	649
	Etuoikeudeltaan huonommat velat	327
	Verottamattomat varaukset	322
Luokka 3	Yhteensä	1
	Laskennalliset verosaamiset	1
Hyväksyttävä oma varallisuus, konsolidointimenetelmä		3 822

Vuoden 2016 lopussa 420 miljoonaa euroa (200) eli 11,0 prosenttia (6,2) omista varoista koostui huonomman etuoikeuden velasta. Vuoden 2016 joulukuussa If Vahinkovakuutuksen emoyhtiö If Skadeförsäkring Holding AB (publ) laski liikkeelle kaksi Solvenssi II -sääntöjen mukaisesti luokkaan 2 kuuluvaa huonomman etuoikeuden SEK-määräistä velkakirjaa. Molemmassa lopullinen maturiteetti on 30 vuotta ja ensimmäinen takaisinosto-osto oikeus on viiden

vuoden kohdalla. If Vahinkovakuutuksella on yhä taseessaan tilaa laskea liikkeelle luokkaan 1 ja 2 luettavia velkakirjoja. Sammolla oli hallussaan 31.12.2016 nimellisarvoltaan 189 miljoonan euron edestä If Vahinkovakuutuksen huonomman etuoikeuden velkakirjoja, mikä käy ilmi taulukosta If Vahinkovakuutuksen Solvenssi II -sääntöjen mukaiset etuoikeudeltaan huonommat velkakirjat, 31.12.2016.

If Vahinkovakuutuksen Solvenssi II -sääntöjen mukaiset etuoikeudeltaan huonommat velkakirjat

31.12.2016

Liikkeeseenlaskija	Instrumentti	Nimellismäärä	EUR määrä	First call*	Luokittelu	Sammon portfolioissa
If Vahinkovakuutusyhtiö Oy (Suomi)	PerpNC5.5	EUR 90 000 000	89 866 278	26.11.2018	Luokka 1	90 000 000
If Skadeförsäkring AB (Ruotsi)	30NC10	EUR 110 000 000	109 378 306	8.12.2021	Luokka 2	98 935 000
If Skadeförsäkring Holding AB (Ruotsi)	30NC5	SEK 500 000 000	51 971 495	1.12.2021	Luokka 2	0
If Skadeförsäkring Holding AB (Ruotsi)	30NC5	SEK 1 500 000 000	155 917 824	1.12.2021	Luokka 2	0
			407 133 903			

*) Ensimmäinen mahdollinen lunastuspäivä

Yhteenvedon voidaan todeta, että If Vahinkovakuutuksen vakavaraisuus on riittävä ja sen pääomarakenne on vahva. Korkea ja vakaa kannattavuus sekä kyky laskea tarvittaessa liikkeelle huonomman etuoikeuden velkakirjoja vahvistaa If Vahinkovakuutuksen kykyä luoda pääomaa sekä ylläpitää liiketoimintoihin tarvittavaa pääomatasoa myös tulevaisuudessa.

Mandatum Life käyttää vakavaraisuuspääomavaateen (SCR) laskennassa Solvenssi II -sääntöjen standardikaavaa soveltaen osakeriskin siirtymäsääntöä. Siirtymäsääntökset vaikuttavat myös oman varallisuuden määrään, koska Mandatum Life soveltaa vastuuvelan laskennan osalta vastuuvelan siirtymäsääntöä liittyen Mandatum Lifen alkuperäisiin 3,5 prosentin tai 4,5 prosentin laskuperustekorona omaaviin eläkevakuutuksiin. Vastuuvelan määrää

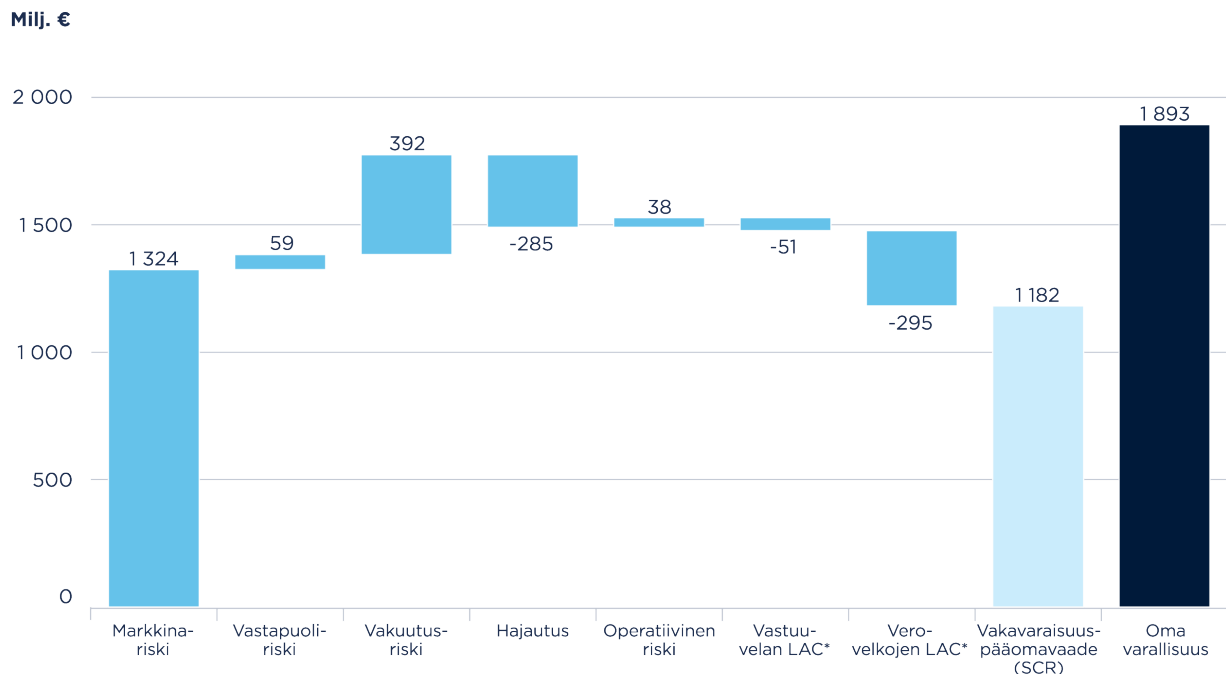
laskettaessa sovelletaan myös ns. volatilitteettikorjausta. SII -mukaisen vastuuvelan määrä 10 644 miljoonaa euroa siirtymäsäännökset huomioon ottaen on pienempi kuin vastuuvelan määrä ilman siirtymäsäännöksiä 11 208 miljoonaa euroa. Siten vastuuvelan laskennan siirtymäsäännön johdosta oman varallisuuden määrä kasvaa. Mandatum Life ei sovelle omia yrityskohtaisia parametreja vakuutusrisikin moduuleissa eikä yksinkertaistettuja laskentatapoja yhdessäkään standardikaavan riskimoduulissa.

Mandatum Lifen Solvenssi II -säännösten mukainen oma varallisuus oli 1 893 miljoonaa euroa, kun taas

SCR oli 1 182 miljoonaa euroa. Vakavaraisuussuhde (oma varallisuus/SCR) oli 160 prosenttia ja pääomapuskurin suuruus oli 711 miljoonaa euroa. Ilman vastuuvelan siirtymäsääntöä oma varallisuus olisi 1 441 miljoonaa euroa ja SCR ilman osakeriskin siirtymäsääntöä olisi 1 409 miljoonaa euroa.

Mandatum Lifen vakavaraisuusasema, 31.12.2016 - kuvassa vakavaraisuuspääomavaade (SCR) on esitetty riskeittäin. Kuvassa esitetään myös riskien väliset hajautushyödyt.

Mandatum Lifen vakavaraisuusasema 31.12.2016

* Tappioita vaimentava vaikutus (Loss absorbing capacity)

Ilman siirtymäsääntöjä lasketun vakavaraisuusaseman odotetaan kehittyvän suotuisasti siirtymäajanjaksolla. Laskuperustekorollisten velkojen määrä laskee (katso kuva Laskuperustekorollisten vastuiden ennuste, 31.12.2016–31.12.2031 kappaleessa [Vakuutusriskit](#)) ja korkeimmilla laskuperustekoroilla olevien velkojen määrän odotetaan vähenevän eniten, 2 861 miljoonasta eurosta noin 1 000 miljoonaan euroon, siirtymäajan kuluessa. Siten eniten pääomaa sitovien laskuperustekorollisten velkojen määrä vähenee siirtymäajanjaksolla ja niiden duraatio myös lyhenee. Tästä aiheutuu laskeva trendi SCR:ään ja samalla positiivinen trendi omiin varoihin ilman siirtymäsäännöksiä. Sisäisesti Mandatum Life ennustaa

vakavaraisuussuhdetta sekä siirtymäsäännöksillä että ilman niitä. Molemmat ennusteet vaikuttavat yhtiön liiketoimintapäätöksiin.

Mandatum Lifen omien varojen rakenne on hyvä, kuten on esitetty taulukossa Mandatum Lifen oma varallisuus, 31.12.2016. Pääomarakenteen osalta omista varoista 100 miljoonaa euroa eli 5,3 prosenttia koostui huonomman etuoikeuden veloista vuoden 2016 lopussa. Kyseinen huonomman etuoikeuden velka on sijoitettu rajoitettuun oman perusvarallisuuden luokkaan 1 (Tier 1) Solvenssi II -sääntelyssä määriteltujen siirtymätoimenpiteiden perusteella. Omista varoista 451,7 miljoonaa euroa

muodostuu vastuuvelan siirtymäsäännöksestä vuoden 2016 lopussa.

Mandatum Lifen oma varallisuus 31.12.2016

Mandatum		Milj. €
Luokka 1	Yhteensä	1 893
	Osakepääoma	181
	Täsmäytysenä	1 613
	Etuoikeudeltaan huonommat velat	100
Luokka 2	Yhteensä	0
	Etuoikeudeltaan huonommat velat	0
	Verottamattomat varaukset	0
Luokka 3	Yhteensä	0
	Laskennalliset verosaamiset	0
Hyväksyttävä oma varallisuus		1 893

Yhteenvedon voidaan todeta, että Mandatum Lifen vakavaraisuus ja pääomarakenteen siirtymäsäännöillä ovat riittävät. Vastuuvelan siirtymäkauden aikana korkean laskuperustekorona omaavat vastuut vähenevät merkittävästi, mikä tukee myös tulevaisuudessa tarvittavan pääomatason ylläpitämistä.

Nordean osalta ruotsalaiset pankkeja koskevat pääomavaatimukset sisältävät maakohtaisia komponentteja, minkä vuoksi kokonaispääomavaatimus on monia muita maita korkeampi. Ruotsin valvova viranomaisen Finansinspektionen on kommunikoinut asettamansa pääomavaateen Nordealle ja Nordean tavoitteena on ylläpitää 50–150 korkopisteen pääomapuskuri suhteessa pääomavaateeseen. Vuoden 2016 kolmannelta vuosineljännekseltä julkistettu Nordealta vaadittava ydinpääoman (CET1) vakavaraisuussuhde oli 17,3 prosenttia.

Nordean CET1-vakavaraisuus suhteessa kokonaisriskin määrään kasvoi 18,4 prosenttiin vuonna 2016 (16,5). Ydinpääoman määrä oli 24,5 miljardia euroa ja omien varojen määrä oli 32,9 miljardia euroa. Nordean pääomavaade oli 17,3 miljardia euroa huomioiden siirtymäsäännökset ja ilman siirtymäsäännöksiä se oli

10,7 miljardia euroa. Sampo konsolidoi osuutensa Nordean omien varojen eristä sekä minimipääomavaateesta konsernin vakavaraisuuteen perustuen sekä Solvenssi II -säännöksiin että ravalakiin. Sampo-konsernin vakavaraisuuden näkökulmasta Nordea on vahvasti pääomitettu ja sen vaikutus konsernin omiin varoihin ja pääomavaateeseen on merkittävä.

Topdanmark-ryhmä laskee vakavaraisuutensa Solvenssi II -säännöillä. Topdanmark käyttää Tanskan valvovan viranomaisen hyväksymää osittaista sisäistä mallia vahinkovakuutusriskin laskennassa sekä volatiliiteettikorjausta vastuuvelan laskennassa.

Sampo soveltaa Topdanmarkiin vähennys- ja yhteenlaskumenetelmää perustuen viimeisimpiin julkistettuihin lukuihin. Tällöin Topdanmarkin kirjanpitoarvo vähennetään ryhmän omasta varallisuudesta ja siihen lisätään Sammon osuus Topdanmarkin omasta varallisuudesta siihen määrään asti, joka vastaa Sammon osuutta Topdanmarkin vakavaraisuusvaateesta (SCR). Tämän seurauksena ryhmän oma varallisuus on lähes neutraali Topdanmarkin vakavaraisuusaseman tai kannattavuuden muutoksille.

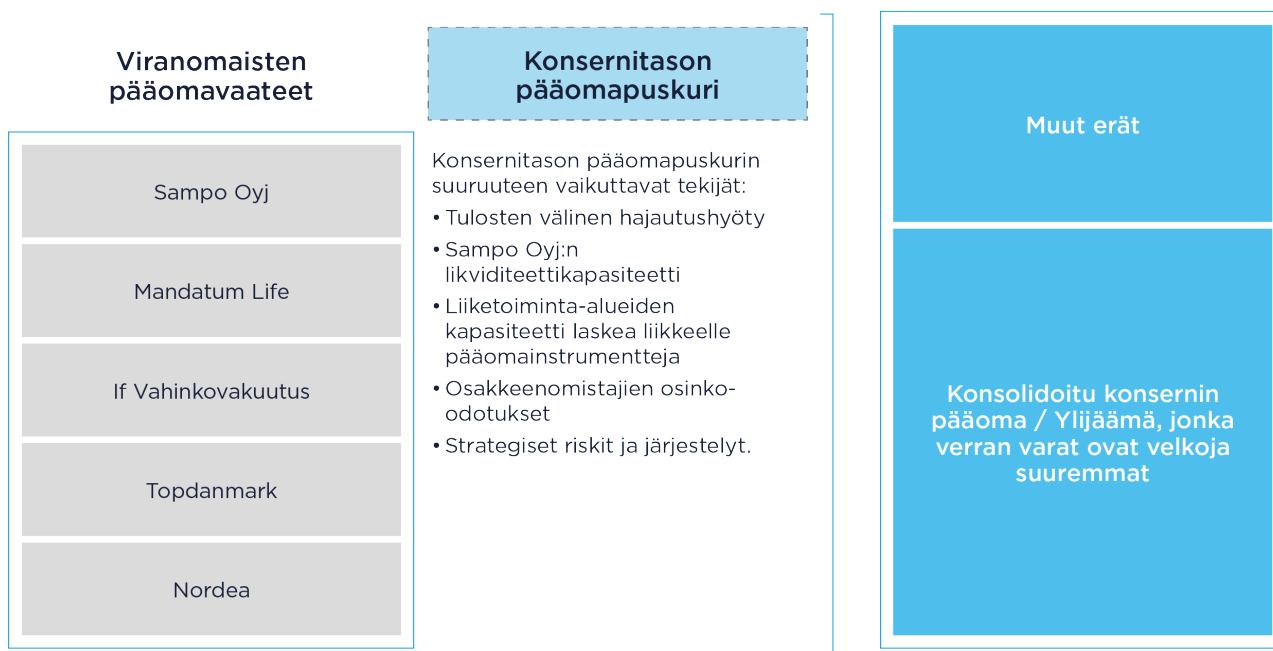
Pääomitus konsernitasolla

Alakonsernitasoinen tasapaino tulosten, riskien ja pääoman välillä on keskeinen lähtökohta Sampo-konsernissa. Kun kaikki ala-konsernit ovat hyvin pääomitettuja, myös konsernin tulisi olla lähtökohtaisesti riittävästi pääomitettu.

Sampo-konserni tasolla on kuitenkin useampia pääomituksen vaikuttavia tekijöitä kuin alakonserneissa. Kyseisiä tekijöitä on havainnollistettu

kuvassa Sampo-konsernin pääomittamisen puitteet. Kuvan avulla esitellään konsernitason pääomittamisen pääkomponentit ennen kuin kuvataan eri viranomaisvaatimuksiin perustuvat vakavaraisuusmittareiden laskentaperiaatteet ja niiden tulokset 31.12.2016 tilanteesta. Vakavaraisuuden riittävyyttä arvioidaan tämän osion lopussa.

Sampo-konsernin pääomittamisen puitteet

Konsernin pääomavaade on pääasiassa riippuvainen liiketoiminta-alueiden pääomavaateista. Emoyhtiön kontribuutio konsernin pääomatarpeeseen on vähäinen, sillä Sammolla ei ole omaa liiketoimintaa lukuun ottamatta pääomarakenteen ja likviditeetin hallinta.

Riskien välistä hajautushyötyä on kahdella tasolla, sekä yhtiöiden sisällä että niiden välillä. Näistä ensimmäinen sisältyy yhtiöiden vakavaraisuuspääomavaateeseen (SCR) ja jälkimmäistä voidaan arvioida usealla eri tavalla, mitä kuvataan myöhemmin tässä dokumentissa.

Käsitteellisesti **konsernin omat varat** on yhtä kuin varojen ja velkojen markkina-arvojen välinen erotus lisättynä huonomman etuoikeuden veloilla. Kyseinen erotus on kertynyt konsernin olemassaolon aikana ja se sisältää seuraavat pääkomponentit:

- Kertyneet voitot, joita ei ole maksettu osinkoina vuosien aikana
- Varojen ja velkojen kirjanpitoarvojen oikaisut markkina-arvoiksi
- Liikkeelle laskettu pääoma ja Solvenssi II -ehdot täyttävät huonomman etuoikeuden velkakirjat.

Koska sekä Solvenssi II -ryhmän että rava-konsernin laskelmissa sovelletaan samoja sektorikohtaisia

sääntöjä, Sammon Solvenssi II:n mukainen oma varallisuus ja rava-lain mukaiset omat varat eivät oleellisesti eroa toisistaan.

Sampo-konsernin pääomavaade ja omat varat ovat molemmat alttiita translaatoriskille. Translaatoriski voi realisoitua, kun If Vahinkovakuutuksen ja Topdanmarkin pääoma sekä pääoman tarve muunnetaan niiden raportointivaluutoista euroiksi. If Vahinkovakuutuksen ja Topdanmarkin raportointivaluuttojen heiketessä euroon nähden konsernin todellisen euromääräisen pääoman määrä supistuu ja If Vahinkovakuutuksen sekä Topdanmarkin euromääräiset pääomavaatimukset ovat myös alhaisemmat. Translaatoriskiä seurataan sisäisesti ja sen vaikutusta konsernin vakavaraisuuteen toiminnan jatkuvuuden näkökulmasta analysoidaan säännöllisesti. Translaatoriskille ei kuitenkaan aseteta sisäisesti pääomatarvetta, sillä se realisoituu ainoastaan jos jokin alakonserni divestoidaan.

Konsernitason pääomapuskuri on yhtä kuin erotus konsernin omien varojen määrän ja konsernin pääomavaatimuksen välillä. Alakonsernitasoisten tekijöiden - odotettujen voittojen ja niiden volatiliteetin, liiketoiminnan kasvumahdollisuuksien sekä kyvyn laskea liikkeelle Solvenssi II:n mukaisia pääomainstrumentteja - lisäksi on konsernitason vaikuttavia seikkoja jotka ovat olennaisia arvioitaessa pääomapuskurin suuruutta konsernitason. Kaikista olennaisimmat konsernitason tekijät, jotka vaikuttavat pääomapuskurin suuruuteen, ovat (i) alakonsernien raportoitujen voittojen korrelaatio (ii) emoyhtiön kapasiteetti luoda likviditeettiä (iii) strategisten riskien ja toimialalla toteutuvien järjestelyjen todennäköisyydet ja (iv) osakkeenomistajien osinko-odotukset.

Vakavaraisuuslaskennan viranomaismenetelmät sekä konsernin vakavaraisuusasema

Sampo-konsernin pääomavaade ja konsernin omien varojen määrä lasketaan joko rava-lain tai Solvenssi II -direktiivin mukaisesti seuraavasti:

Sampo-konsernin rava-lain mukaisesta pääomavaateesta käytetään nimitystä **konsernin omien varojen vähimmäismäärä**, joka on erillisten alakonsernien sektorisäännöin laskettujen pääomavaateiden ja emoyhtiön CRD IV/CRR -säännöksiin (Luottolaitosdirektiivi/EU:n vakavaraisuusasetus) perustuvan pääomavaateen summa. Rahoitus- ja vakuutusryhmittymän vakavaraisuuspääomavaade ei ota huomioon liiketoiminta-alueiden välisiä hajautushyötyjä. Täten se on melko konservatiivinen ja helposti tulkittavissa oleva pääomavaateen mittari.

Lähtökohta konsernin omien varojen laskennalle on konsernin konsolidoitu oma pääoma. Sektorikohtaiset erät, joihin kuuluu muun muassa ulkopuolisten sijoittajien omistuksessa olevat huonomman etuoikeuden velat, lisätään konsernin konsolidoituun omaan pääomaan. Lisäksi aineeton omaisuus ja ennakoitavissa olevat osingot sekä muut vähennettävät erät poistetaan omista varoista.

Sampo-ryhmän **Solvenssi II -säännösten** pääomavaateesta käytetään nimitystä **ryhmän vakavaraisuuspääomavaade (SCR)** ja se lasketaan kahdessa vaiheessa:

- i. Konsolidointiryhmälle, johon kuuluvat emoyhtiö Sampo, If Vahinkovakuutus ja Mandatum Life lasketaan hajautettu pääomavaade. If Vahinkovakuutuksen Ruotsin kruunumääräiselle sekä Topdanmarkin Tanskan kruunumääräiselle omaan pääomaan liittyvälle translaatoriskille on myös asetettu pääomavaade.
- ii. Sammon osuus Nordean, Topdanmarkin ja Mandatum Lifen muiden sektoreiden pääomavaateesta lisätään konsolidointiryhmän pääomavaateeseen.

Ryhmän Solvenssi II -säännösten mukaisesti laskettu SCR ottaa huomioon vain konsolidointiryhmän sisäiset hajautushyödyt jättäen siten Nordean omistukseen liittyvän hajautushyödyn huomioimatta.

Ryhmän oma varallisuus on Solvenssi II -säännösten mukaisesti se ylijäämä, jonka verran varat ovat velkoja suuremmat, sekä ne huonomman etuoikeuden velat, joilla voidaan kattaa tappioita. Varat ja velat arvostetaan markkina-arvoonsa ja kaikki ryhmän sisäiset transaktiot eliminoidaan. Ylijäämä, jonka verran varat ovat velkoja suuremmat, luokitellaan luokkiin 1-3. Luokat kuvastavat sitä miten oman varallisuuden erät kattavat tappioita mahdollisessa selvitystilanteessa. Ryhmän omaa varallisuutta oikaistaan tarvittaessa siltä osin, kun ne eivät ole käytettävissä tai hyväksyttävissä ryhmän omaan varallisuuteen. Lisäksi osakkuusyhtiöiden ensisijaisen lisäpääoman (eng. *additional Tier 1*) ja toissijaisen pääoman (eng. *Tier 2*) instrumentit luetaan omaan varallisuuteen. Ryhmän oma varallisuus ja vakavaraisuuspääomavaade (SCR) lasketaan konsolidointi- ja yhteen- ja vähennysmenetelmien yhdistelmänä.

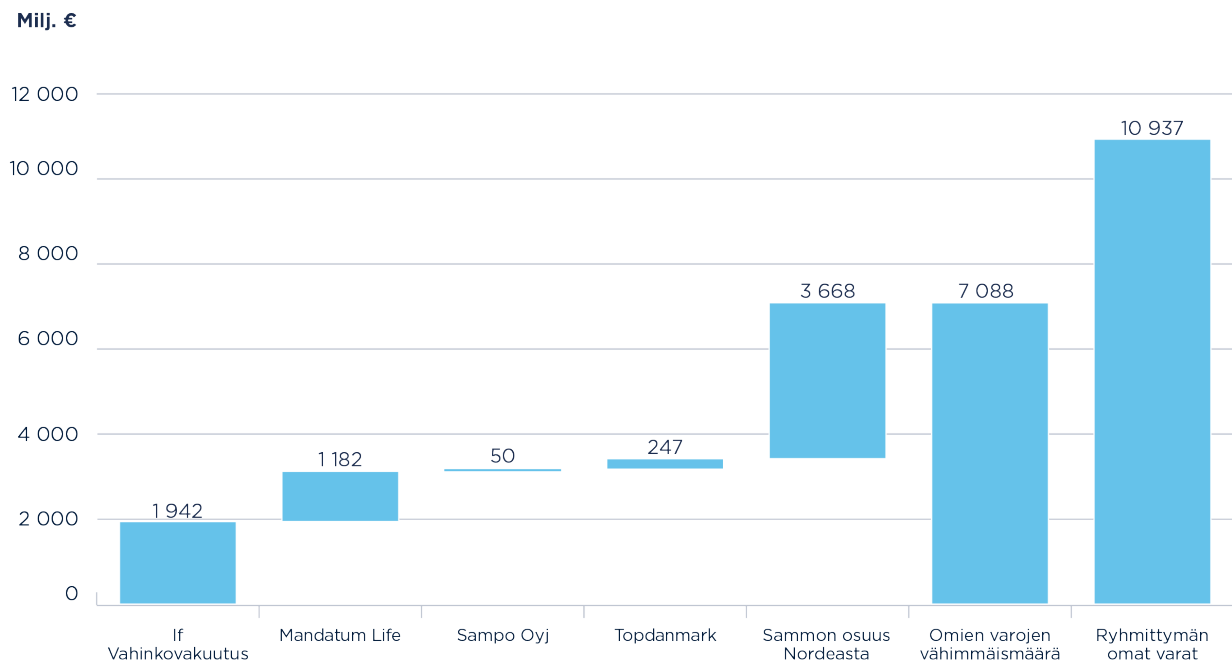
Normaalitilanteessa konsernin omat varat Solvenssi II -säännösten ja rava-lain mukaisesti laskettuna ovat lähellä toisiaan, sillä sektorikohtaisia eräiä käsitellään molemmissa samalla tavalla.

Konsernin rava-lain mukaiset omat varat ja vakavaraisuusasema 31.12.2016

Sampo-konsernin vakavaraisuus rahoitus- ja vakuutusryhmittymän vakavaraisuuden laskemisesta

annetun valtioneuvoston asetuksen (1193/2004) mukaan esitetään kuvassa Sampo-konsernin rava-vakavaraisuus, 31.12.2016. Konsernin vakavaraisuussuhdeluku nousi 145 prosentista 154 prosenttiin vuonna 2016.

Sampo-konsernin rava-vakavaraisuus 31.12.2016

Konsernin omat varat koostuvat konsernin konsolidoidusta omasta pääomasta sekä rahoituslaitosten ja vakuutusyhtiöiden sektorikohtaisista eristä vähennettynä aineettoman omaisuuden erillä, ennakoitavissa olevilla osingoilla sekä muilla oikaisuilla. Konsernin konsolidoitu oma pääoma, joka oli 11 934 miljoonaa euroa 31.12.2016, muodostaa isoimman osan omista varoista ja sitä pidetään Luokan 1 pääomana vakavaraisuuslaskennassa. Sektorikohtaiset tekijät, joista suurin osa tulee Nordean ensisijaisesta lisäpääomasta ja toissijaisesta pääomasta sekä If Vahinkovakuutuksen ja Mandatum Lifen arvonoi-kaisuista, olivat yhteensä 2 254 miljoonaa euroa (2 254). Vähennykset olivat yhteensä 3 251 miljoonaa euroa (3 371).

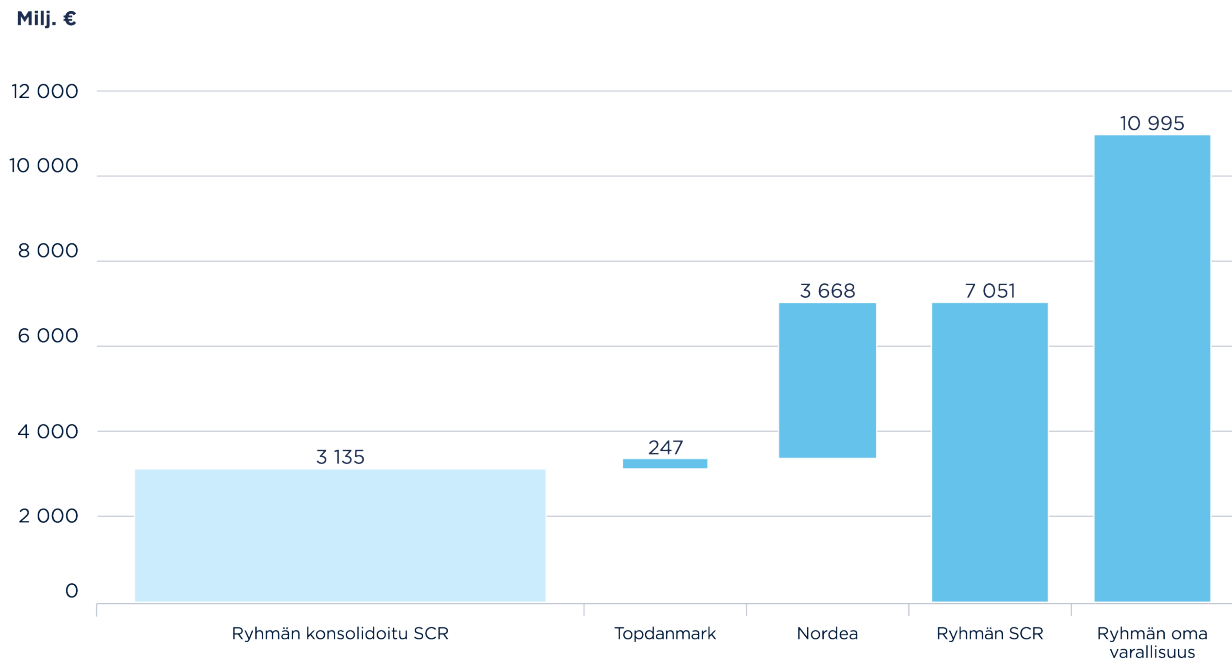
Kuten kuvattiin aikaisemmin, konsernitason pääomavaatimus on yllä esitetyn kuvan osien summa

eikä liiketoiminta-alueiden välistä hajautushyötyä oteta huomioon. Omien varojen vähimmäismäärä 31.12.2016 oli 7 088 miljoonaa euroa (7 114). Konsernin vakavaraisuus (Ryhmittymän omat varat - omien varojen vähimmäismäärä) oli 3 849 miljoonaa euroa (3 180).

Ryhmän Solvenssi II -säännöksen mukainen oma varallisuus ja vakavaraisuusasema 31.12.2016

Sampo-ryhmän oma varallisuus SCR Solvenssi II -säännöksen mukaisesti esitetään kuvassa Sampo-ryhmän vakavaraisuus Solvenssi II -säännöksen mukaan, 31.12.2016. Sampo-ryhmän hyväksyttävän oman varallisuuden suhde ryhmän SCR:ään vuoden 2016 lopussa oli 155 prosenttia (145).

Sampo-ryhmän vakavaraisuus Solvenssi II -säännösten mukaan 31.12.2016

Seuraavassa taulukossa Sampo-ryhmän oma varallisuus, 31.12.2016 ja 31.12.2015 esitetään Sampo-ryhmän oma varallisuus luokittain.

Sampo-ryhmän oma varallisuus 31.12.2016 ja 31.12.2015

Milj. €	2016	2015
Luokka 1 yhteensä	10 721	10 521
Osakepääoma	98	98
Täsmäytyserä	10 520	10 404
Nordean ja Topdanmarkin nettovaikutus	103	18
Luokka 2 (Etuoikeudeltaan huonommat velat)	230	18
Luokka 3 (Laskennalliset verosaamiset)	4	18
Hyväksyttävä oma varallisuus yhteensä	10 955	10 557

Ryhmän oma varallisuus koostuu tavanomaisesta osakepääomasta, täsmäytyserästä sekä etuoikeudeltaan huonommista veloista ja laskennallisista nettoverosaamisista, jotka ovat hyväksyttäviä ryhmätasolla. Ryhmän oma varallisuus 31.12.2016 oli 10 955 miljoonaa euroa ja vertailuna IFRS:n mukainen konsolidoitu oma pääoma oli 11 934 miljoonaa euroa (Liite 4: Vakavaraisuudessa sovellettavat arvostukset).

Koko 98 miljoonan euron suuruinen osakepääoma sekä 10 520 miljoonan suuruinen täsmäytyserä täyttävät täysin vaatimukset, joiden nojalla ne voidaan sisällyttää rajoituksetta käytettävissä oleviin luokan 1 eriin. Kaiken kaikkiaan oman varallisuuden rakenne on erittäin vakaa, sillä luokan 1 erät ovat 98 prosenttia koko omasta varallisuudesta, josta täsmäytyserä vastaa valtaosin.

Täsmäytyserä koostuu jakamattomista voitoista, tilikauden tuloksesta sekä muista rahastoista vähennettynä odotettavissa olevilla osingoilla ja muulla voitonjaolla. Lisäksi sitä oikaistaan Solvenssi II -

säännösten mukaisilla arvostuseroilla sekä laskennallisilla nettoverosaamisilla. Täsmäytyserän koostumus esitetään taulukossa Täsmäytyserän koostumus, 31.12.2016 ja 31.12.2015.

Täsmäytyserän koostumus 31.12.2016 ja 31.12.2015

Milj. €	2016	2015
Rahastot, jakamattomat voitot sekä tilikauden nettotulos (ennen SII muunnoksia)	11 836	11 312
Odotettavissa olevat osingot, voitonjaot ja maksut	-1 288	-1 204
Luokka 3:ssa erikseen näkyvät laskennalliset verosaamiset	-4	-18
Arvonoikaisut, SII	-24	314
Täsmäytyserä	10 520	10 404

Oman varallisuuden erät, jotka luetaan Sampo-ryhmän Luokan 2 pääomaan, koostuvat huonomman etuoikeuden veloista, jotka ovat ulkoisten sijoittajien omistuksessa olleen 230 miljoonaa euroa 31.12.2016.

Vuoden 2016 lopussa Mandatum Lifen liikkeelle laskema 100 miljoonan euron huonomman etuoikeuden velkainstrumentti oli kokonaan Sammon sijoitusportfoliossa ja lähes puolet If Vahinkovakuutuksen 407 miljoonan euron huonomman etuoikeuden veloista oli myös Sammon hallussa. Yksityiskohdat If Vahinkovakuutuksen liikkeelle laskemien huonomman etuoikeuden velkainstrumenteista esitetään taulukossa If Vahinkovakuutuksen Solvenssi II -sääntöjen mukaiset etuoikeudeltaan huonommat velkakirjat, 31.12.2016. Yksityiskohtaiset tiedot instrumenteista on saatavilla myös Sammon internetsivuilla osoitteessa www.sampo.com/publicdebt.

If Vahinkovakuutus laski liikkeelle 1. joulukuuta 2016 kaksi huonomman etuoikeuden velkainstrumenttia, jotka luetaan Luokkaan 2 ja olivat nimellisarvoltaan yhteensä 2 000 miljoonaa Ruotsin kruunua.

Luokan 3 oma varallisuus sisältää laskennalliset nettoverosaamiset (eli ne laskennallisten verosaamisten erät, joita ei voida netottaa käytettävissä olevia laskennallisia verovelkoja vasten) Solvenssi II -taseesta.

Sampo-ryhmän oma varallisuus on kasvanut 398 miljoonaa euroa tilikauden 2016 aikana. Muutos on pääasiassa selitettävissä hyvällä tuloksella, jota ei täysin jaettu osinkoina sekä uusilla huonomman etuoikeuden velkakirjojen liikkeeseen laskuilla. Oman varallisuuden eriä ei eräntynyt tai lunastettu takaisin tilikauden aikana. Ryhmätasolla ei ollut tilikauden

aikana tekijöitä, jotka olisivat rajoittaneet oman varallisuuden saatavuutta tai siirrettävyyttä.

Ryhmän SCR lasketaan kahdessa vaiheessa. Ensin SCR lasketaan konsolidointiryhmälle sisältäen yhtiöiden välisen riskien hajautushyödyn. Tämän jälkeen osakkuusyhtiöiden pääomavaatimukset lisätään hajautushyödyt sisältäviin lukuihin.

Sisäisiä arviointeja vakavaraisuuden riittävydestä

Sammon sääntelyn mukaiset vakavaraisuussuhdeluvut 154 (FICO) ja 155 (Solvenssi II) prosenttia ovat suhteellisen alhaiset verrattuna moneen muuhun vakuutusryhmään. Rava-laki ei ota huomioon Sammon liiketoiminta-alueiden välisiä hajautushyötyjä ja vastaavasti Solvenssi II:ssa huomioidaan ainoastaan konsolidointiryhmän sisäinen riskien hajautushyöty. Siten osakkuusyhtiöihin kohdistuvaa riskien hajautushyötyä ei oteta lainkaan huomioon. Koska yli puolet pääoman käytöstä ja yli puolet voitoista tulevat osakkuusyhtiöiltä, hajautushyödyn huomiotta jättäminen vaikuttaa merkittävästi raportoituihin vakavaraisuussuhdelukuihin.

Sisällyttääkseen liiketoiminta-alueiden välisen hajautushyödyn konsernin vakavaraisuustarpeen arvioonsa, Sampo käyttää raportoitujen kvartaalitulosten välisiä korrelaatioita arvioidessaan riskien hajautushyötyjä rava-lain mukaisen vakavaraisuuden yhteydessä. Näiden muokkausten mukainen hajautettu Sampo-konsernin pääomavaade olisi 5 571 miljoonaa euroa (5 496) ja ryhmän vakavaraisuussuhde 196 prosenttia (187).

Hajautushyödyt ja konsernin sisäisen pääomatarpeen arvio

31.12.2016

Raportoitujen kvartaalitulosten korrelaatiot

Nordea vs. If Vahinkovakuutus	0,29
Nordea vs. Mandatum Life	0,14
If Vahinkovakuutus vs. Mandatum Life	0,85

Sisäinen pääomatarpeen arvio

	Milj. €
Hajautusvaikutus	-1 517
Hajautettu pääomatarve	5 571
Pääomapuskuri	5 366
Sisäisesti mukautettu Ryhmittymän vakavaraisuussuhde, %	196 %

Kyseinen sisäisesti mukautettu vakavaraisuussuhdeluku on yhdenmukaisempi muiden vakuutusryhmien raportoimiin lukuihin. Suurimmalla osalla näistä vakuutusryhmistä pankkitoiminnan vaikutus ei ole yhtä merkittävä kuin Sammolla. Sisäisesti mukautetun konsernin vakavaraisuussuhdeluvun perusteella konsernin vakavaraisuus olisi vahva.

Sammon arvio konsernin vakavaraisuudesta perustuen **konsernitason pääomapuskurin riittävyteen** on se, että pääomapuskuri on enemmän kuin riittävä seuraavien seikkojen johdosta:

- **Liiketoiminta-alueiden riittävän pääomituksen, hyvien tulosten ja alhaisen tulosvolatiliteetin ansiosta pääomapuskurin määrää ei ole tarvetta lisätä konsernitason.** If Vahinkovakuutuksen ja Nordean pääomitus on vahva ja niiden kannattavuus on vakaalla tasolla. If Vahinkovakuutuksen omien varojen määrä ylläpidetään yhden A:n tavoiteluokitukseen perustuvaa pääomatasoa korkeammalla. Nordean pääoman määrään vaikuttavat ruotsalaiset säännökset, jotka ovat Euroopan tasolla yhden tiukimmista. Lisäksi sekä If Vahinkovakuutus että Nordea ovat ylläpitäneet korkeaa kannattavuutta ja matalaa tulosten volatiliteettia. Sampo Oyj näkee yhtiöiden omat pääomapuskurit suhteellisen korkeina ja emoyhtiö tarvitsee vain vähäisen määrän, tai ei lainkaan,

lisäpääomia kyseisten yhtiöiden osalta.

Mandatum Life on konsernin pienin yhtiö ja sen oma varallisuus siirtymäsäännöksillä laskettuna on suhteellisen korkea pääomavaateeseen verrattuna. Yhtiön korkean laskuperustekorona omaava vastuuvélka pienenee. Näin ollen pääomatarve laskee ajan kuluessa.

- Yhtiöillä on **lisäkapasiteettia laskea liikkeelle omaan varallisuuteen hyväksyttäviä instrumentteja** ja siten ylimääräisiä konsernitason pääomapuskureita ei tarvita.
- **Konsernin liiketoiminnoista syntyy hajautushyötyä.** Kuten taulukosta Hajautushyödyt ja konsernin sisäisen pääomatarpeen arvio, 31.12.2016 käy ilmi, konsernin liiketoiminta-alueiden tulosten korrelaatiot ovat alhaisia. Erityisesti Nordean tulos on heikosti korreloitunut suhteessa If Vahinkovakuutuksen ja Mandatum Lifen tuloksiin. Täten konserni hyötyy hajautuksesta.
- **Konsernin emoyhtiön kyky luoda likviditeettiä on vahva.** Kyky hankkia varoja riippuu yhtiön velkaantuneisuudesta ja likviditeettipuskureista, jotka käyvät ilmi Sampo Oyj:n taserakenne, 31.12.2016 ja 31.12.2015 -taulukossa esitetystä yhtiön taserakenteesta.

Sampo Oyj:n taserakenne

31.12.2016 ja 31.12.2015

	2016	2015
Vastaavaa yhteensä, milj. €	11 196	9 606
Käteiset varat	1 439	739
Sijoitukset	179	275
Sijoituskiinteistöt	2	2
Korkosijoitukset	28	25
Osakkeet ja osuudet	148	248
Huonommalla etuoikeudella olevat saamiset	637	579
Osuudet saman konsernin yrityksissä	8 900	7 928
Sijoitukset tytäryrityksissä	2 370	2 370
Sijoitukset osakkuusyriksissä	6 530	5 557
Muut varat	41	85
	2016	2015
Vastattavaa yhteensä, milj. €	11 196	9 606
Liikkeeseen lasketut yritystodistukset	671	305
Pitkäaikainen vieras pääoma	2 877	1 997
Private placement -lainat	132	159
Joukkovelkakirjalainat	2 745	1 838
Pääomalainat	0	0
Oma pääoma	7 549	7 159
Sidottu oma pääoma	98	98
Voitonjakokelpoiset varat	7 451	7 061
Muut velat	99	145

Emoyhtiön **velkaantuneisuus** mitattuna korollisten velkojen osuudella kaikista veloista oli 32 (24) prosenttia. Velkaantuneisuus on noussut kahdesta syystä. Ostaessaan Topdanmarkin osakkeita Sampo lisäsi velkaansa 400 miljoonalla eurolla. Sampo myös jälleenrahoitti helmikuussa 2017 eräänntyvän 500 miljoonan euron velkakirjansa jo marraskuussa 2016 lunastamatta vuonna 2017 eräänntyvää velkakirjaa. Velkaantuneisuusasteen odotetaan palaavan normaalille tasolle alle 30 prosentin vuoden 2017 ensimmäisen vuosineljänneksen aikana. Sammon 1 443 miljoonan euron nettovelka on myös melko kohtuullinen suhteutettaessa sitä omistusosuuksien arvoon saman konsernin yrityksissä sekä muuhun rahoitusomaisuuteen. Mikäli bruttovelka jaettaisiin samaan konserniin kuuluvien yritysten omistusosuuksien markkina-arvolla, velkaantuneisuusaste olisi noin 15 prosenttia. Velkaantuneisuus on siten alhainen myös tästä näkökulmasta tarkasteltuna.

Likviditeetin osalta Sammon likvidit varat olivat 1 439 miljoonaa euroa (739). Kun kaikki osingot on saatu ja maksettu sekä velkaportfolio oikaistu normaaleille tasoille, arvioitu likviditeetti on noin 100 miljoonaa euroa. Normaalialla likviditeetin hallintaa varten likvidejä

varoja tarvitaan noin 50 miljoonaa euroa, joten likviditeettiä on käytettävissä muihin tarpeisiin. Lisäksi huomattava osuus osakkuusyhtiöiden liikkeelle laskemista huonomman etuoikeuden velkainstrumenteista (637) sekä muista sijoituksista (179) voidaan myydä, mikäli tarvitaan likviditeettiä.

Sammon rahoitusasema on hyvä, minkä ansiosta yhtiö voi uudelleen rahoittaa nykyisiä velkojaan ja laskea liikkeelle uutta velkaa. Tämä yhdessä yhtiön myytävissä olevien omaisuuserien kanssa tarkoittaa, että Sampo kykenee luomaan likviditeettiä.

Sampo-konsernilla on omien varojen puskuri. Koska taulukossa Sampo Oyj:n taserakenne, 31.12.2016 ja 31.12.2015 esitetyt huonomman etuoikeuden kaikki saamiset ovat If Vahinkovakuutuksen, Mandatum Lifen, Nordean ja Topdanmarkin liikkeeseen laskemia, ne eliminoidaan konsernin omista varoista. Mikäli kyseiset saamiset myytäisiin, emoyhtiön likviditeetin kasvun ohella konserniin syntyisi myös lisää omia varoja ja vakavaraisuussuhde nousisi hieman.

Yllä olevien mitattavissa olevien tekijöiden lisäksi on olemassa laadullisia tekijöitä, jotka vaikuttavat pääomapuskurin suuruuteen. Mikäli toimialalla tapahtuvien strategisten järjestelyiden todennäköisyys

kasvaa Sammon hallitus ja johto voivat suosia korkeamman pääomapuskurin ylläpitämistä kuin muuten olisi tarve. Lisäksi osakkeenomistajien osinko-odotuksilla yli ajan on vaikutus. Kun

osakkeenomistajien enemmistö odottaa tasaisesti kasvavaa osinkojen virtaa, riskiperusteista korkeampi pääomapuskuri voi olla aiheellinen.

Vakuutusriskit

Tytäryhtiöt If Vahinkovakuutus ja Mandatum Life toimivat pääosin eri liiketoiminta-alueilla ja näin ollen niiden vakuutusriskit ovat luonteeltaan erilaiset. Keskeisin molempien yhtiöiden vastuuvetkään vaikuttava yhteinen riskitekijä on elinajanodotteet Suomessa.

Normaaleissa olosuhteissa liiketoiminnoissa ei ole olennaisia riskikeskittymiä, ja näin ollen nämä

liiketoiminta-alueet tuovat pikemmin hajautushyötyjä kuin aiheuttavat riskikeskittymiä. Tämän vuoksi vakuutusriskejä voidaan käsitellä vain alakonsernitasolla.

Vakuutusriskejä koskevat riskimääritelmät löytyvät [liitteestä 2 \(Riskien määritelmät\)](#).

Vahinkovakuutusriskit

Laaja-alaisena vahinkovakuutusyhtiönä If Vahinkovakuutus vakuuttaa monipuolisesti yksityishenkilöiden ja yritysasiakkaiden erilaisia riskejä pääasiassa Pohjoismaissa ja Baltiassa. Pohjoismaiden vakuutusliiketoiminta on jaettu organisatorisesti asiakassegmenteittäin liiketoiminta-alueisiin, joita ovat henkilöasiakkaat, yritysasiakkaat (pienet ja keskikokoiset yhtiöt) sekä suurasiaakkaat (suuret yhtiöt). Baltian vakuutusliiketoiminta on organisoitu Baltian liiketoiminta-alueeksi.

If Vahinkovakuutus on yksi johtavista vakuutusyhtiöistä Ruotsissa, Norjassa ja Suomessa. Sen markkinaosuus Ruotsissa on 18,2 prosenttia, Norjassa 21,0 prosenttia ja Suomessa 23,6 prosenttia. Tanskan markkinoilla If Vahinkovakuutus on markkinaosuudella mitattuna kuudenneksi suurin vakuutusyhtiö 5,7 prosentin markkinaosuudella.

Pohjoismainen omaisuus- ja tapaturmavakuutusmarkkina on suhteellisen keskittynyt. Neljä suurinta yhtiötä hallitsevat yhteensä noin 70 – 90 prosenttia Norjan, Suomen ja Ruotsin markkinoista markkina-osuuksilla mitattuna ja ne toimivat useammassa kuin yhdessä Pohjoismaassa. If Vahinkovakuutus on kuitenkin ainoa yhtiö, jolla on merkittävä markkinaosuus kaikissa Pohjoismaihin kuuluvissa maissa. Tanskassa markkina on vähemmän keskittynyt kuin muissa Pohjoismaissa. Kuudesta johtavasta pohjoismaisesta omaisuus- ja tapaturmavakuutusyhtiöstä kaksi on keskinäisessä omistuksessa ja muut näistä ovat julkisen kaupankäynnin kohteena.

Pohjoismaiden alueella asiakkaiden pysyvyys on korkea ja noin 80 – 90 prosenttia asiakkaista uusii sopimuksensa. Markkinalle on tyypillistä matalat liikekulusuhteet, jotka ovat noin 15 – 20 prosenttia.

Tyypillisten jakelukanavien lisäksi internetin merkitys kasvaa sekä jakelu- että palvelukanavana. Myös yhteistyökumppaneiden, kuten pankkien tai autokauppojen, kautta tapahtuva jakelu on tullut jatkuvasti tärkeämmäksi.

Vakuutusliiketoiminnan kehitys ja riskit

Vuodelta 2016 Henkilöasiakkaat-liiketoiminta-alue saavutti vahvan tuloksen ja asiakkaiden nettomäärä kasvoi positiivisesti. Voimakas keskittyminen asiakaskokemuksen parantamiseen eri hankkeilla, kuten digitaalinen terveyspalvelu ja itsepalvelu vaihtoehdot, vahvistivat asiakastyytyväisyyttä kuvaavan sisäisen Net Promoter -seurantamittarin arvoa.

Yritysasiakkaat-liiketoiminta-alueen menestys oli jonkin verran parempi kuin vuonna 2015, mihin osaltaan vaikuttivat matalat korot sekä yhdistetty kulusuhde, joka oli 86,3.

Suurasiaasliiketoiminta-alueen vakuutustekninen tulos kasvoi verrattuna viime vuoteen johtuen valtaosin matalammista suurvahinkojen kuluista, minkä positiivinen vaikutus oli suurempi kuin sisäisten portfoliosirtojen sekä haastavan makroekonomisen ympäristön negatiiviset vaikutukset.

Liiketoiminta-alue Baltia teki edellisvuotta alhaisemman vakuutusteknisen tuloksen johtuen pääsääntöisesti kilpaillusta markkinasta sekä välittäjävetoisen myynnin laskusta, mikä johtui välittäjien palkkioiden läpinäkyvyyttä lisäävästä nettohinoittelustrategiasta.

Tällä hetkellä kaikki neljä liiketoiminta-aluetta reagoivat herkästi asiakkaiden kasvaviin vaatimuksiin sisällyttää nykyaikaisia digitaalisia ratkaisuja osaksi vakuutuspalveluprosesseja. Liiketoiminta-alueet ovat sitoutuneita tavoitteeseensa olla markkinajohtaja digitaalisissa kanavissa ja ne kehittävät jatkuvasti internetsivujaan sekä korvausten käsittely- ja palvelukäyttöliittymiään hyödyntäen samalla Big Data -analytiikkaa.

Taulukko If Vahinkovakuutuksen vakuutustoiminnan kehitys, 31.12.2016 kuvaa If Vahinkovakuutuksen vakuutusmaksujen ja -korvausten, liikekulujen, jälleenvakuuttajien osuuden sekä vakuutusteknisen tuloksen kehityksen jaoteltuna Solvenssi II:n mukaisiin vakuutuslajeihin. Luvut on jaoteltu Solvenssi II:ssa määriteltyihin vakuutuslajeihin, jotka eroavat muissa taulukoissa käytettävästä kansallisen kirjanpitoavan tai IFRS:n vaatimusten mukaisesta vakuutuslajien jaottelusta.

If Vahinkovakuutuksen vakuutustoiminnan kehitys 31.12.2016

Milj. €	Vakuutus- maksutulo	Vakuutus- maksutuotot	Korvauskulut	Liikekulut	Jälleenvakuuttajan osuus vakuutuslajista	Vakuutustoiminnan tuloksellisuus ensivakuutuksesta
Vakuutustoiminnan tuloksellisuus SII vakuutuslajeittain (Milj. €)						
Sairauskuluvakuutukset	122,3	129,6	72,4	32,6	0,2	24,3
Vakuutukset ansiotulon menetyksen varalta	359,9	358,0	242,7	77,2	2,1	35,9
Työntekijäin tapaturmavakuutukset	189,2	193,6	53,0	40,6	7,3	92,8
Moottoriajoneuvon liikennevakuutukset	599,6	604,7	267,6	176,2	0,8	160,1
Muut moottoriajoneuvojen vakuutukset	1 268,7	1 239,4	828,7	246,8	6,1	157,8
Meri-, ilmailu- ja kuljetusvakuutukset	115,0	116,5	59,8	24,1	29,4	3,2
Palo- ja muut omaisuusvahinkovakuutukset	1 390,3	1 399,2	861,1	300,3	168,9	68,9
Yleiset vastuuvakuutukset	253,4	254,7	154,8	49,9	26,3	23,7
Matka-apu	14,6	15,3	12,1	2,6	0,0	0,5
Muut henkivakuutukset	33,9	32,2	6,1	6,9	3,5	15,8
Vahinkovakuutussopimuksiin pohjautuvat ja sairausvakuutusveloitteisiin liittyvät elinkorot ja eläkkeet	0,0	0,0	65,0	0,0	0,0	-65,0
Vahinkovakuutussopimuksiin pohjautuvat ja muihin kuin sairausvakuutusveloitteisiin liittyvät elinkorot ja eläkkeet	0,0	0,0	50,9	0,0	0,0	-50,9
Yhteensä	4 347,1	4 343,1	2 674,2	957,2	244,6	467,1

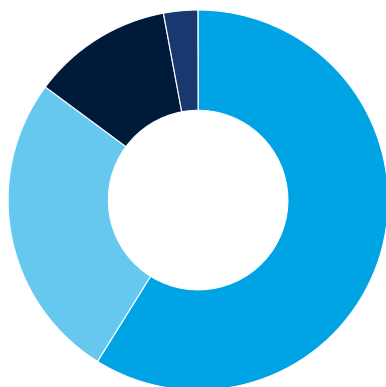
Vakuutusmaksu- ja katastrofiriski sekä niiden hallinta ja valvonta

Kuten alla olevassa kuvassa Bruttomaksutulosten erittely liiketoiminta-alueittain, maittain ja

vakuutuslajeittain, If Vahinkovakuutus, 2016 on esitetty, If Vahinkovakuutuksen vakuutusportfolio on liiketoiminta-alueittain, maittain ja vakuutuslajeittain hyvin hajautunut. Kuvan kuusi vakuutuslajia edustavat IFRS:ssä käytettyä jaottelua.

Bruttomaksutulojen erittely liiketoiminta-alueittain

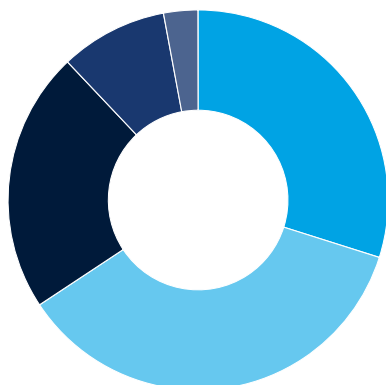
If Vahinkovakuutus, 2016, yht. 4 476 milj. euroa

- Henkilöasiakkaat **2 636**
- Yritysiasiakkaat **1 176**
- Suurasiakkaat **534**
- Baltia **131**

Bruttomaksutulojen erittely maittain

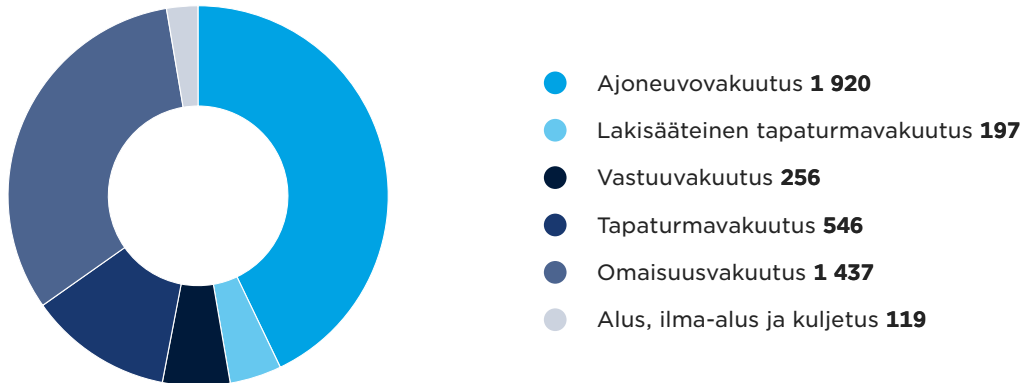
If Vahinkovakuutus, 2016, yht. 4 476 milj. euroa

- Norja **1 338**
- Ruotsi **1 603**
- Suomi **995**
- Tanska **409**
- Baltia **131**

Bruttomaksutulojen erittely vakuutuslajeittain*

If Vahinkovakuutus, 2016, yht. 4 476 milj. euroa

* Seuraavat oikaisut on tehty IFRS:n ja Solvenssi II:n mukaisten vakuutuslajien välillä:

- IFRS:n mukainen vakuutuslaji Ajoneuvovakuutus (1 920) sisältää Solvenssi II:n mukaiset vakuutuslajit moottoriajoneuvon liikennevakuutukset (617) ja muut moottoriajoneuvojen vakuutukset (1303).
- IFRS:n mukainen vakuutuslaji Tapaturmavakuutus (546) sisältää Solvenssi II:n mukaiset vakuutuslajit vakuutukset ansiotulon menetyksen varalta (370), muut henkivakuutukset (35), sairauskuluvakuutukset (126) ja matka-apu (15).

Erä Muut (mukaan lukien konsernieliminoinnit) ei näy yllä bruttomaksutulojen erittelyssä, mutta se on huomioitu bruttomaksutulojen yhteismäärässä. Sampo-konsernin ja If Vahinkovakuutuksen raportoimien lukujen välillä on pieniä eroja johtuen yhdistelyssä käytetyistä valuuttakursseista.

Henkilö- ja Yritysassiakkaat -liiketoiminta-alueet, joiden liiketoiminta on lähtökohtaisesti hajautunutta, vastaavat valtaosasta uusmyyntiä.

Vakuutusmaksutulot ovat hyvin hajaantuneita myös maantieteellisesti. Vakuutuslajeista kolme suurinta ovat ajoneuvo-, omaisuus- ja tapaturmavakuutus.

Hyvin hajautetusta vakuutuskannasta huolimatta altistuminen luonnonkatastrofeille, kuten myrskyille ja tulville, voi synnyttää riskikeskittymiä, joista voi seurata suuruusluokaltaan merkittäviä vahinkoja. Maantieteellisistä alueista tällaisille tapahtumille altistuneimpia ovat Tanska, Norja ja Ruotsi.

Luonnonkatastrofien lisäksi yksittäiset suurvahingot voivat vaikuttaa merkittävästi vakuutustoiminnan tulokseen. Luonnonkatastrofien ja yksittäisten suurten vahinkojen negatiivisia taloudellisia vaikutuksia saadaan tehokkaasti pienennettyä hyvin hajautetulla vakuutusportfoliolla ja konsernin laajuisella jälleenvakuutusohjelmalla.

Vakuutustoiminnan tuloksen herkkyyttä ja sen riskiä on kuvattu taulukossa Vakuutustuloksen herkkyyksianalyysi, If Vahinkovakuutus, 31.12.2016 ja 31.12.2015.

Vakuutustuloksen herkkyyshanalyysi

If Vahinkovakuutus, 31.12.2016 ja 31.12.2015

Tunnusluku	Nykyinen taso (2016)	Muutos nykyisessä tasossa	Vaikutus tulokseen ennen veroja, milj. €	
			2016	2015
Yhdistetty kulusuhde, henkilöasiakkaat	83,2 %	+/- 1 prosenttiyksikköä	+/- 26	+/- 26
Yhdistetty kulusuhde, yritysasiakkaat	86,3 %	+/- 1 prosenttiyksikköä	+/- 12	+/- 12
Yhdistetty kulusuhde, suurasiaakkaat	88,6 %	+/- 1 prosenttiyksikköä	+/- 4	+/- 4
Yhdistetty kulusuhde, Baltia	89,8 %	+/- 1 prosenttiyksikköä	+/- 1	+/- 1
Nettovakuutusmaksutuotot (milj. €)	4 286	+/- 1 prosenttia	+/- 43	+/- 44
Nettokorvauskulut (milj. €)	2 904	+/- 1 prosenttia	+/- 29	+/- 32
Annetun jälleenvakuutuksen maksutulo (milj. €)	168	+/- 10 prosenttia	+/- 17	+/- 18

Vastuunvalintakomitea antaa mielipiteitä ja toimenpidesuosituksia vakuutusriskeihin liittyvissä asioissa. Komitea arvioi ja ehdottaa muutoksia vastuunvalintapolitiikkaan, joka on tärkein vakuutusten myyntiä ohjaava dokumentti, ja se määrittelee vakuutusten myynnin yleisperiaatteet, rajoitukset ja menettelytavat. If Vahinkovakuutuksen hallitukset vahvistavat vastuunvalintapolitiikan vähintään kerran vuodessa.

Komitean puheenjohtaja vastaa mahdollisten poikkeamien ja muiden komitean käsittelemien asioiden raportoinnista.

Vastuunvalintapolitiikkaa täydennetään yksityiskohtaisilla ohjeilla, jotka ohjaavat vakuutusten myyntiä eri liiketoiminta-alueilla. Nämä ohjeet pitävät sisällään muun muassa tariffit ja hinnoittelun luokitusmallit, ohjeet vakioehdoista ja sopimusteksteistä sekä vastuunvalintavaltuudet ja -limiitit. Vastuunvalintakomitealle asetettujen ohjeiden mukaisesti komitea vastaa siitä, että määriteltyjä vastuunvalintaperiaatteita noudatetaan.

Vahinkovakuutuksen liiketoiminta-alueet hallinnoivat vastuunvalintariskiä päivittäisessä työssään. Vahinkovakuutuksen kannattavuuteen ja riskeihin ratkaisevasti vaikuttava tekijä on kyky arvioida tulevaisuuden korvaus- ja liikekulut täsmällisesti ja täten hinnoitella vakuutus sopimukset oikein. Hinnoittelu Henkilöasiakkaat-liiketoiminta-alueella sekä Yritysasiakkaat-liiketoiminta-alueen pienempien riskien osalta perustuu tariffeihin. Suurasiaakkaat-liiketoiminta-alueen ja Yritysasiakkaat-liiketoiminta-alueen monimutkaisempien riskien osalta vastuunvalinta perustuu enemmän yleisperiaatteille ja tilannekohtaiseen valintaan kuin tiukkoihin tariffeihin. Yleisesti ottaen vakuutusten hinnoittelu perustuu sattuneista vahingoista tehtäviin tilastanalyysiin ja

arvioihin vahinkotiheyden ja korvausinflaation tulevasta kehityksestä.

If Vahinkovakuutuksen jälleenvakuutuspolitiikka ohjeistaa miten jälleenvakuutus suojaa hankitaan. Jälleenvakuutuksen tarvetta ja optimaalista valintaa arvioidaan tarkastelemalla jälleenvakuutuksen odotettuja kustannuksia suhteessa siitä saatavaan hyötyyn sekä jälleenvakuutuksen vaikutuksia tulosvaihteluun ja pääomavaatimuksiin. Arvioinnissa käytetään pääosin If Vahinkovakuutuksen sisäistä mallia, jolla mallinnetaan frekvenssivahingot, suurvahingot ja luonnonkatastrofit.

If Vahinkovakuutuksessa on ollut käytössä vuodesta 2003 lähtien koko konsernin laajuinen jälleenvakuutusohjelma. Vuonna 2016 omapidätystasot olivat 100 miljoonan Ruotsin kruunun (noin 10,5 miljoonan euron) ja 250 miljoonan Ruotsin kruunun (noin 26,2 miljoonan euron) välillä yksittäistä riskiä kohden sekä 250 miljoonaa Ruotsin kruunua (noin 26,2 miljoonaa euroa) yksittäistä vahinkotapahtumaa kohden.

Vastuunvelkariski sekä sen hallinta ja valvonta

Alla olevassa taulukossa Vastuunvelka vakuutuslajeittain ja maittain, If Vahinkovakuutus, 31.12.2016 If Vahinkovakuutuksen vastuunvelka duraatioineen esitetään vakuutuslajeittain sekä merkittävien maantieteellisten alueitten mukaan. Kun vastuunvelan jakautumista verrataan vakuutusmaksutulon jakaumiin, huomataan, että Suomen ja Ruotsin osuus vastuunvelasta on suurempi kuin niiden osuus vakuutusmaksutulosta. Tämä johtuu pääasiassa siitä, että Ruotsissa ajoneuvovakuutuksen duraatio on pitkä ja Suomessa on pitkä duraatio sekä ajoneuvovakuutuksessa että lakisääteisessä

tapaturmavakuutuksessa. Pitkä duraatio johtuu näiden vakuutuslajien eläkevarauksista, mikä kasvattaa vastuuvelan määrää. Vastuuvelan duraatio ja siten sen

herkkyys korkotason muutoksille vaihtelee vakuutuslajeittain. Vuonna 2016 koko vakuutuslajien keskimääräinen duraatio oli 6,5 vuotta.

Vastuuelka vakuutuslajeittain ja maittain

If Vahinkovakuutus, 31.12.2016

	Ruotsi		Norja		Suomi		Tanska		Yhteensä	
	Milj. €	Duraatio	Milj. €	Duraatio	Milj. €	Duraatio	Milj. €	Duraatio	Milj. €	Duraatio
Ajoneuvovakuutus	2 533	7,5	611	1,7	1 026	13,3	157	1,5	4 328	7,9
Lakisääteinen tapaturmavakuutus	0	0,0	277	4,0	1 181	12,6	258	6,9	1 716	10,5
Vastuuvakuutus	317	2,7	136	2,1	132	3,4	67	1,7	652	2,6
Tapaturmavakuutus	303	5,0	387	2,8	156	3,9	92	1,3	938	3,5
Omaisuusvakuutus	418	1,2	526	1,1	219	0,8	102	0,8	1 266	1,0
Alus, ilma-alus ja kuljetus	24	1,6	50	0,7	11	0,5	17	0,8	101	0,9
Yhteensä	3 596	6,1	1 987	2,0	2 725	10,9	694	3,0	9 001	6,5

Korvausvastuu on herkkä erityisesti inflaation ja diskonttokoron sekä jossain määrin myös elinajanodotteen muutoksille. If Vahinkovakuutuksen vastuuvelan herkkyys inflaation nousulle,

elinajanodotteen pitenemiselle sekä diskonttokoron laskulle esitetään taulukossa Vastuuelkaan liittyvien riskien herkkyudet, If Vahinkovakuutus, 2016.

Vastuuelkaan liittyvien riskien herkkyudet

If Vahinkovakuutus, 2016

Vastuuvelan erä	Riskitekijä	Riskiparametrin muutos	Maa	Vaikutus milj. € 2016
Nimellismääräinen vastuuelka	Inflaatio kasvaa	Yhden prosenttiyksikön kasvu	Ruotsi	181,7
			Tanska	10,5
			Norja	41,8
			Suomi	39,3
Eläkeuotoinen korvausvastuuarvio	Kuolevuus laskee	Odotettu elinikä kasvaa yhdellä vuodella	Ruotsi	24,0
			Tanska	1,7
			Suomi	61,6
Diskontattu vastuuelka (eläkevaraukset ja osa suomalaisesta IBNR:stä)	Diskonttokorko laskee	Yhden prosenttiyksikön lasku	Ruotsi	67,3
			Tanska	14,0
			Suomi	279,7

Vuodesta 2014 eteenpäin arvioitu korvausvastuun osuus tulevista eläkevarauksista on huomioitu odotetun eliniän herkkyyksissä.

If Vahinkovakuutuksen vastuuelkaa analysoidaan lisäksi vahinkovuositain. Tämän analyysin tulokset sekä ennen että jälkeen jälleenvakuutuksen esitetään korvauskulujen kehitystä kuvaavissa taulukoissa. Nämä esitetään tilinpäätöksen liitetiedoissa ([liite 27](#)).

Vastuuvelan laskennassa otetaan huomioon odotettu inflaatiokehitys. Se on erityisen merkittävä tekijä vakuutuslajeissa, joissa vahingon lopullisen korvausmenon selviäminen kestää kauan, kuten ajoneuvovakuutuksessa ja lakisääteisessä tapaturmavakuutuksessa. Odotettu inflaatio perustuu ulkoisiin arvioihin inflaatiokehityksestä, kuten

kuluttajahintaindeksiin ja palkkaindeksiin, yhdistettynä If Vahinkovakuutuksen omilla arvioilla eri korvauslajien kustannuksista. Tiettyihin vakuutuslajeihin, kuten ajoneuvovakuutukseen ja lakisääteiseen tapaturmavakuutukseen, liittyvä lainsäädäntö eroaa huomattavasti maittain. Osa suomalaisesta, ruotsalaisesta ja tanskalaisesta vastuuelasta sisältää eläkeuotoista korvausvastuuta, joka on herkkä kuolevuusoletusten ja diskonttauskoron muutoksille. Ajoneuvovakuutuksen ja lakisääteisen tapaturmavakuutuksen osuus vastuuelasta oli 67 prosenttia.

If Vahinkovakuutuksen hallitukset päättävät vastuuvelan laskentaa koskevista ohjeista. If Vahinkovakuutuksen pääaktuaarin vastuulla on kehittää ja toimeenpanna ohjeita vastuuvelan määrittämiseksi sekä arvioida kokonaisvastuuvelan riittävyttä. If Vahinkovakuutus -konsernin tasolla pääaktuaari laatii vastuuvelan riittävydestä neljännesvuosittain raportin.

Aktuaarikomitea on toimielin, joka valmistelee ja antaa neuvoja If Vahinkovakuutuksen pääaktuaarille. Komitean tehtävänä on varmistaa vastuuvelariskin kokonaisvaltainen tarkastelu sekä keskustella ja antaa suosituksia vastuuvelkaa koskeviin politiikkoihin ja ohjeistuksiin.

Aktuaarit seuraavat jatkuvasti vastuuvelan tasoa varmistaakseen, että se on vahvistettujen ohjeiden mukainen. Aktuaarit kehittävät lisäksi menetelmiä ja järjestelmiä, jotka tukevat tätä prosessia.

Vakuutusmatemaattiset arviot pohjautuvat tilinpäätöspäivänä käytössä oleviin tietoihin vakuutuskannan koosta ja aiemmista vahingoista. Seurattavia tekijöitä ovat muun muassa vahinkokehityksen trendit, maksamattomien korvausten määrä, lakimuutokset, oikeuskäytännöt ja yleinen talouskehitys. Vastuuvelan laskennassa yleisesti käytettyjä menetelmiä ovat Chain Ladder ja Bornhuetter-Fergusson -tekniikat yhdistettynä ennusteisiin vahinkojen lukumäärästä ja keskimääräisistä korvauskuluista. Vahinkovakuutusvelan laskennassa tilinpäätöshetkellä tapahtuneet mutta vielä raportoimattomat vahingot perustuvat arvioituun vakuutuskorvaukseen (riskipreemioon) keskimääräisenä aikana korvaukseen johtaneen tapahtuman hetkestä raportointiin.

Henkivakuutusriskit

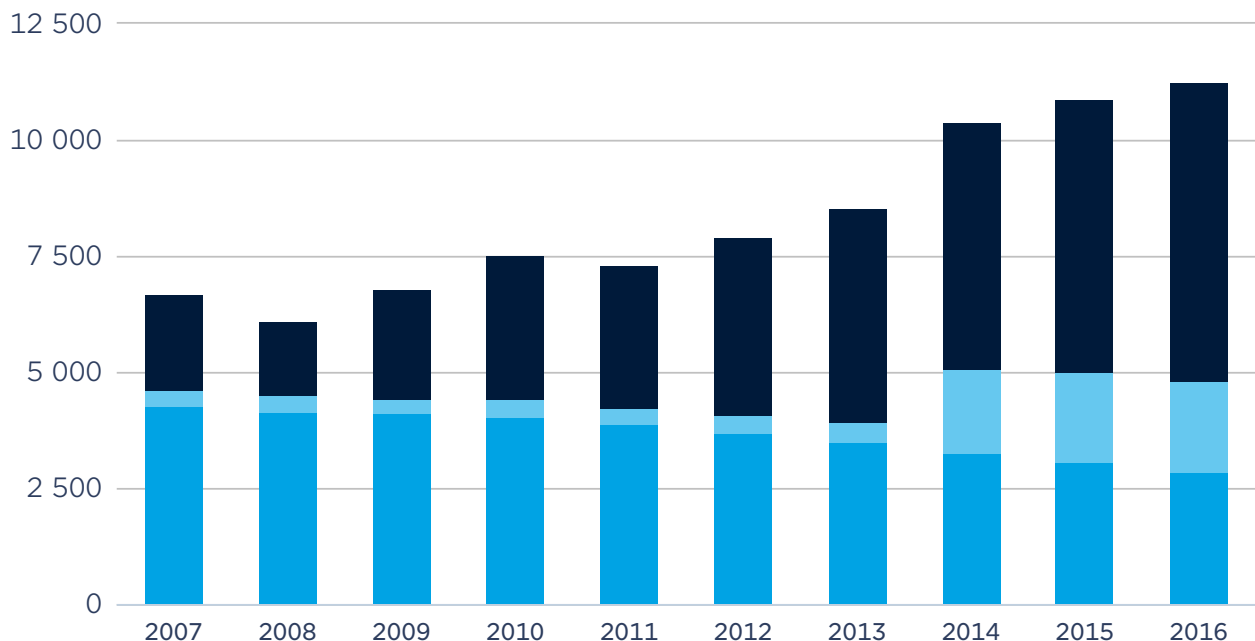
Sijoitussidonnaisiin sopimuksiin perustuva liiketoiminta on ollut Mandatum Lifen painopistealueena vuodesta 2001 alkaen. Siitä lähtien sijoitussidonnaisen vastuuvelan trendi on ollut nouseva ja keskimääräinen sijoitussidonnaisen vastuuvelan vuosittainen kasvu on ollut 23 prosenttia. Liiketoiminnan luonteen vuoksi vuosittainen vaihtelu on suhteellisen suurta. Nykyisistä 6 440 miljoonan euron sijoitussidonnaisista vastuista noin 3 000 miljoonan euron osuus on myyty Danske Bankin toimesta. Nämä vastuut, yhdessä noin 200 miljoonan euron laskuperustekorollisten vastuiden kanssa, tulevat siirtymään Danske Bank A/S:lle. Siirron odotetaan tapahtuvan aikaisintaan 31.12.2017.

Sijoitussidonnaisen kannan trendiin verrattuna, laskuperustekorollisen vastuuvelan trendi on ollut aleneva vuodesta 2005, poikkeuksena vuosi 2014, jolloin laskuperustekorollinen ryhmäeläkekanta siirrettiin Suomi-yhtiöstä Mandatum Lifeen. Erityisesti ne vastuuvelan osat ovat pienentyneet, joissa laskuperustekorokko on korkein eli 4,5 prosenttia tai 3,5 prosenttia. Laskuperustekorollisten ja sijoitussidonnaisten kantojen kehitys esitetään kuvassa Laskuperustekorollisen ja sijoitussidonnaisen vastuuvelan kehitys, Mandatum Life, 2007–2016.

Laskuperustekorollisen ja sijoitussidonnaisen vastuuvelan kehitys

Mandatum Life, 2007–2016

Milj. €

- Sijoitussidonnainen
- Muu laskuperustekorollinen
- Laskuperustekorollinen 3,5-4,5 %:n takuulla

Yllä mainittu Suomi-yhtiöstä siirretty ryhmäeläkekanta ja siihen liittyvät saamiset on eriytetty ("eriytetty ryhmäeläkekanta" tai "eriytetty omaisuus") Mandatum Lifen muusta taseesta. Eriytetyllä ryhmäeläkekannalla on omat voitonjakoa koskevat säännökset, sijoituspolitiikka ja tasehallinnan (eng. *Asset Liability*

Management, ALM) komitea. Laskuperustekorollisista veloista, jotka eivät ole osa eriytettyyn ryhmäeläkekantaan liittyviä velkoja, käytetään tästä eteenpäin nimitystä "alkuperäiset" laskuperustekorolliset velat.

Vakuutusliiketoiminnan kehitys ja riskit

Vuoden 2016 aikana vakuutusvelat kehittyivät suunnitellun mukaisesti. Sijoitussidonnainen liiketoiminta kasvoi ja korkeakorkoisin laskuperustekorollinen kanta väheni. Korkeimpien laskuperustekorkojen omaavien vakuutuskantojen

vastuuvelka aleni 214 miljoonaa euroa. Kokonaisuutena yhtiön laskuperustekorollinen vastuuvelka aleni vähemmän (193 miljoonaa euroa) tehdyistä korkotäydennyksistä johtuen.

Vakuutusvelan muutos esitetään vuodelta 2016 taulukossa Vastuuvelan muutoksen analyysi ennen jälleenvakuuttajien osuutta, Mandatum Life, 2016.

Vastuuvelan muutoksen analyysi ennen jälleenvakuuttajien osuutta Mandatum Life, 2016

Milj. €	Velka 2015	Maksut	Korvaukset	Kuormitus- tulo	Takuu- tuotot	Asiakas- hyvitykset	Muut	Velka 2016	Osuus %
Mandatum Life -emoyhtiö									
Sijoitussidonnainen yhteensä	5 703	946	-553	-61	0	0	244	6 279	56 %
Yksilöllinen eläkevakuutus	1 248	66	-14	-14	0	0	27	1 313	12 %
Henkivakuutus	2 104	343	-186	-20	0	0	106	2 346	21 %
Kapitalisaatiosopimukset	1 779	472	-349	-20	0	0	95	1 977	18 %
Ryhmäeläkevakuutus	573	65	-4	-7	0	0	16	643	6 %
Laskuperustekorollinen ja muut yhteensä	4 996	146	-468	-37	138	5	24	4 804	43 %
Eriytetty ryhmäeläkekanta	1 196	9	-72	-2	24	4	-16	1 142	10 %
Laskuperustekorko 3,5 %	782	9	-72	-2	24	4	-30	715	6 %
Korkotäydennys (3,5 % -> 0,50 %)	257	0	0	0	0	0	18	275	2 %
Tulevien lisäetujen vastuu	157	0	0	0	0	0	-5	153	1 %
Ryhmäeläkevakuutus	2 180	55	-209	-7	71	1	27	2 117	19 %
Laskuperustekorko 3,5 %	2 010	4	-187	-3	67	0	-7	1 885	17 %
Laskuperustekorko 2,5 %, 1,5 % tai 0,0 %	170	51	-22	-4	4	1	33	232	2 %
Yksilöllinen eläkevakuutus	973	12	-144	-6	36	0	27	899	8 %
Laskuperustekorko 4,5 %	770	10	-99	-4	31	0	-13	695	6 %
Laskuperustekorko 3,5 %	142	2	-28	-1	4	0	18	137	1 %
Laskuperustekorko 2,5 % tai 0,0 %	61	1	-17	0	1	0	22	67	1 %
Yksilöllinen henkivakuutus	197	32	-29	-10	6	0	-16	180	2 %
Laskuperustekorko 4,5 %	61	5	-7	-1	3	0	-2	58	1 %
Laskuperustekorko 3,5 %	93	10	-10	-3	3	0	-6	86	1 %
Laskuperustekorko 2,5 % tai 0,0 %	44	17	-12	-5	1	0	-8	35	0 %
Kapitalisaatiosopimukset	36	0	0	0	0	0	-8	28	0 %
Laskuperustekorko 3,5 %	0	0	0	0	0	0	0	0	0 %
Laskuperustekorko 2,5 % tai 0,0 %	36	0	0	0	0	0	-8	28	0 %
Tulevien lisäetujen vastuu	0	0	0	0	0	0	0	0	0 %
Korkotäydennys	244	0	0	0	0	0	28	273	2 %
Kuolevuustäydennys	106	0	0	0	0	0	-1	105	1 %
Tuleva jälleenvakuutus	2	3	-1	0	0	0	-2	2	0 %
Muu velka	63	35	-13	-12	0	0	-14	59	1 %
Mandatum Life emoyhtiö yhteensä	10 699	1 092	-1 021	-98	138	5	268	11 083	98 %
Tytäryhtiö SE Sampo Life Insurance Baltic									
Sijoitussidonnainen	155	26	-25	-2	0	0	6	161	1 %
Muut	18	3	-2	0	1	0	-2	17	0 %
Mandatum Life -konserni yhteensä	10 873	1 112	-1 048	-101	138	5	272	11 261	100 %

Biometriset riskit

Yleisesti ottaen sopimusten pitkä duraatio ja se, että Mandatum Lifen oikeus muuttaa vakuutus sopimusten ehtoja ja vakuutusmaksuja on rajoitettu, kasvattaa biometrisiä riskejä. Mikäli vakuutusmaksut osoittautuvat riittämättömiksi, eikä niitä ole mahdollista korottaa, vastuuelkaa täydennetään odotettavissa olevaa tappiota vastaavalla kasvun määrällä.

Pitkäikäisyysriski on Mandatum Lifen biometrisistä riskeistä merkittävin. Laskuperustekorollinen ryhmäeläkekanta muodostaa suurimman osan pitkäikäisyysriskistä. Laskuperustekorolliset ryhmäeläkkeet ovat olleet uusilta jäseniltä pääosin suljettuja useiden vuosien ajan ja tämän vuoksi jäsenten keski-ikä on suhteellisen korkea, eriytetyn ryhmäeläkekannan osalta noin 68 vuotta ja muun (alkuperäisen) kannan osalta noin 69 vuotta. Sijoitussidonnaisten ryhmäeläkkeiden ja yksilöllisten eläkevakuutusten kannassa pitkäikäisyysriski ei ole niin merkittävä, sillä vakuutukset ovat pääsääntöisesti määräaikaisia ja niihin liittyvät henkivakuutukset kompensoivat pitkäikäisyysriskin.

Pitkäikäisyysriskin vuotuista riskiliikkeen tulosta ja kuolleisuustrendiä analysoidaan säännöllisesti. Eriytetyn ryhmäeläkekannan vastuuelan laskennassa käytettyä elinajan odotetta tarkistettiin vuonna 2014 ja muun ryhmäeläkekannan osalta vuosina 2002 ja 2007. Yhteensä muutokset kasvattivat vuoden 2016

vastuuelkaa 105 miljoonalla eurolla (106) sisältäen eriytetyn ryhmäeläkekannan 87 miljoonan euron kuolevuustäydennyksen. Näiden muutosten jälkeen kumulatiivinen pitkäikäisyysriskin tulos on ollut ylijäämäinen. Vuoden 2016 pitkäikäisyyden riskiliike oli ryhmäeläkkeissä 2,9 miljoonaa euroa (5,7).

Henkivakuutuksen kuolevuusliikkeen tulos on voitollinen. Merkittävimpänä kuolevuusliikkeen heikkenemiseen vaikuttavana riskinä nähdään mahdollinen pandemia.

Muiden biometrinen riskien osalta riskiliike on ollut kokonaisuutena voitollista, vaikka eri riskien välillä on voimakasta vaihtelua. Työkyvyttömyys- ja sairauskuluvakuutuksissa riskiä pienentää pitkällä aikavälillä se, että yhtiöllä on oikeus korottaa vakuutusmaksuja olemassa olevien sopimusten osalta, mikäli vakuutuskorvausten määrässä tapahtuu epäsuotuisaa kehitystä.

Jälleenvakuutuksen jälkeiset korvaussuhteet, Mandatum Life, 2016 ja 2015 -taulukossa esitetään Mandatum Lifen Suomen toiminnan riskiliikkeen tulos. Toteutuneen korvausmenon suhde laskuperusteiden mukaiseen korvausmenoon oli 79 prosenttia vuonna 2016 (72). Taulukosta voi myös arvioida riskiliikkeen herkkyyttä. Esimerkiksi henkivakuutuksen osalta kuolevuuden kaksinkertaistuminen nostaisi maksetut korvaukset 12 miljoonasta eurosta 24 miljoonaan euroon.

Jälleenvakuutuksen jälkeiset korvaussuhteet

Mandatum Life, 2016 ja 2015

Milj. €	2016			2015		
	Riskitulo	Korvausmenot	Korvaussuhde	Riskitulo	Korvausmenot	Korvaussuhde
Henkivakuutus	43,2	21,2	49 %	42,4	20,1	47 %
Kuolevuus	24,8	11,8	48 %	24,0	9,7	40 %
Sairastavuus ja työkyvyttömyys	18,4	9,4	51 %	18,4	10,4	57 %
Eläkevakuutus	80,8	76,2	94 %	68,1	59,9	88 %
Yksilöllinen eläke	12,0	12,8	107 %	11,6	12,3	106 %
Ryhmäeläke	68,8	63,4	92 %	56,5	47,6	84 %
Kuolevuus (pitkäikäisyys)	63,9	61,0	95 %	48,9	43,2	88 %
Työkyvyttömyys	4,9	2,4	49 %	7,6	4,4	58 %
Mandatum Life	124,0	97,4	79 %	110,5	80,0	72 %

Mandatum Lifen vakuutuskanta on suhteellisen hyvin hajautunut, eikä se sisällä merkittäviä riskikeskittymiä. Yhtiön ottamalla katastrofijälleenvakuutuksella pienennetään mahdollisten riskikeskittymien merkitystä entisestään.

Yleisesti henkivakuutuksien biometrisiä riskejä rajoitetaan huolellisella vastuunvalinnalla, riskejä ja kustannuksia vastaavalla hinnoittelulla, myönnettävien turvien suuruuden rajoituksilla sekä jälleenvakuutuksella. Mandatum Lifen vastuunvalintapolitiikassa on määritetty periaatteet riskin valinnalle ja limiitit vakuutettaville summille ja

jälleenvakuutuspolitiikka ohjaa jälleenvakuutuksen käyttöä. Hallitus hyväksyy vastuunvalintapolitiikan, jälleenvakuutuspolitiikan, vakuutussopimusten hinnoittelun ja vastuuvelan laskennan keskeisimmät periaatteet.

Vakuutusriskien komitea on vastuussa vastuunvalintapolitiikan ylläpitämisestä sekä vastuunvalintaprosessin ja korvausprosessin toimivuuden valvonnasta. Komitea myös raportoi vastuunvalintapolitiikkaan liittyvistä poikkeamista riskienhallintakomitealle. Vakuutusriskien komitean puheenjohtajana on yhtiön pääaktuaari, jonka vastuulla on varmistaa, että vakuutusten hinnoittelussa ja vastuuvelan laskennassa käytettävät periaatteet ovat riittävät ja yhteensopivat vastuunvalintaprosessin ja korvausprosessin kanssa.

Jälleenvakuutuksella rajoitetaan yksittäisiä kuolevuus- ja pysyvän työkyvyttömyyden riskejä. Hallitus hyväksyy vuosittain jälleenvakuutuspolitiikan ja päättää suurimmista omalla vastuulla pidettävistä korvausmääristä. Mandatum Lifessa tämä määrä on korkeintaan 1,5 miljoonaa euroa vakuutettua kohden. Mahdollisten katastrofien vaikutusten pienentämiseksi Mandatum Lifellä on käytössä katastrofisuoja.

Riskiliikkeen tulosta seurataan tiiviisti ja arvioidaan vuosittain perusteellisesti. Yhtiö mittaa riskinvalinnan tehokkuutta ja hinnoittelun riittävyttä keräämällä tietoa toteutuneesta korvausmenosta kultakin tuote- ja riskialueelta. Toteutunutta korvausmenoa verrataan vakuutusmaksuja asetettaessa oletettuihin ennusteisiin kunkin eri riskiturvan osalta.

Vastuovelkaa analysoidaan ja mahdollisia täydennystarpeita arvioidaan säännöllisesti. Vastuovelkaan liittyvät oletukset tarkistetaan vuosittain. Vastuiden riittävyttä testataan neljännesvuosittain. Näihin vastuuvelan riittävyystesteihin ja riskiliikkeen analyyseihin perustuen asetetaan hinnat uusille vakuutussopimuksille sekä päivitetään vastuunvalintapolitiikka ja vastuuvelan laskennassa

käytettävät oletukset. Mandatum Lifen hallitus arvioi ja hyväksyy vuosittain tariffit ja hinnat, jälleenvakuuttamista koskevat periaatteet sekä vastuuvelan määräytymisperiaatteet.

Vakuutuksenottajien käyttäytymiseen liittyvät riskit ja kustannusriski

ALM-riskin kannalta takaisinostoriski on vähemmän merkittävä, koska Mandatum Lifessa noin 90 prosenttia laskuperustekorollisesta vastuuvelasta muodostuu eläkevakuutuksista, joissa takaisinosto on mahdollinen ainoastaan poikkeustapauksissa. ALM-riskin kannalta takaisinostoriski on näin ollen olennainen vain yksilöllisissä henkivakuutuksissa ja kapitalisaatiosopimuksissa, joiden vastuuvelan yhteismäärä on kuitenkin vain 5 prosenttia (208 miljoonaa euroa) laskuperustekorollisesta vastuuvelasta. Vastuuvelan täydennyksiä ei myöskään makseta takaisinoston yhteydessä, mikä osaltaan pienentää laskuperustekorolliseen kantaan liittyvää takaisinostoriskiä. Kaiken kaikkiaan Mandatum Lifen vakuutusvelkojen tulevat kassavirrat ovat melko hyvin ennustettavissa.

Kustannusriskiä lisää se, että vakuutusten ehtoja ja vakuutusmaksuja ei useimmiten voi muuttaa merkittävästi vakuutuksen elinkaaren aikana. Keskeisenä haasteena on vakuutusten hoitamiseen liittyvien prosessien kustannusten ja moninaiseen IT-arkkitehtuuriin liittyvien kustannusten pitäminen kilpailukykyisellä tasolla. Vuonna 2016 kustannusliikkeen tulos Mandatum Life ryhmässä oli 26 miljoonaa euroa (27). Mandatum Life ei jaksota vakuutusten hankintakuluja. Vuodesta 2012 lähtien kustannusliikkeen tulos on kasvanut merkittävästi mikä käy esille kuvasta Kustannusliikkeen tulos, Mandatum Life ryhmä, vuodet 2007–2016. Kasvu johtuu sijoitussidonnaisen kannan palkkioista ja kulutehokkuus ohjelmasta.

Kustannusliikkeen tulos

Mandatum Life ryhmä, vuodet 2007–2016

Vuosi	Kustannusliikkeen tulos, milj. €
2016	26,1
2015	26,8
2014	19,6
2013	15,3
2012	6,8
2011	9,8
2010	7,8
2009	5,2
2008	7,3
2007	16,2

Diskonttauskororiski

Aiemmin esitetystä taulukosta Vastuuvelan muutoksen analyysi ennen jälleenvakuuttajien osuutta, Mandatum Life, 2016 nähdään että suurimmassa osassa alkuperäisistä laskuperustekorollisista sopimuksista taattu korko on 3,5 prosenttia. Suomessa ennen vuotta 1999 myydyissä yksilöllisissä vakuutuksissa laskuperustekoroko on 4,5 prosenttia, joka on myös määräysten mukainen korkein sallittu diskonttauskoroko. Mandatum Life on myynyt myös vakuutuksia, joiden taattu korko on matalampi, mutta niiden osuus kannasta on pieni.

Mitä tulee laskuperuskorolliseen kantaan, jossa on 4,5 prosentin takuutuotto, niin näiden vakuutusten vastuuvelan diskonttauskoroko on alennettu 3,5 prosenttiin sopimusten koko elinajaksi. Tästä johtuen vastuuvelkaa on täydennetty 48 miljoonalla eurolla vuonna 2016 (55 miljoonaa euroa vuonna 2015).

Lisäksi on tehty seuraavia täydennyksiä vuosille 2017–2019 diskonttokoron laskemiseksi:

- 98 miljoonan euron täydennys diskonttauskoron laskemiseksi 0,25 prosenttiin vuodelle 2017,
- 90 miljoonan euron täydennys vuodelle 2018 diskonttauskoron laskemiseksi 0,50 prosenttiin ja
- 37 miljoonan euron täydennys vuodelle 2019 diskonttauskoron laskemiseksi 2,25 prosenttiin.

Kokonaisuutena Mandatum Life on täydentänyt alkuperäisen vakuutuskannan vastuovelkaa 273 miljoonan euron suuruisella korkotäydennyksellä.

Eriytetyn ryhmäeläkekannan vakuutus sopimusten laskuperustekoroko on pääosin 3,5 prosenttia. Riskienhallinnan näkökulmasta tärkeämpää on se, että vastuuvelan diskonttauskoroko on 0,50 prosenttia. Diskonttauskorokoa alennettiin 31.12.2016 0,75 prosentista 0,50 prosenttiin, mikä kasvatti vastuuvelan korkotäydennyksen 275 miljoonaan euroon (257 miljoonaa euroa vuonna 2015). Tulevien lisätujen täydennyksellä on merkittävä rooli eriytetyn kannan riskienhallinnassa. Tämä täydennys on yhteensä 153 miljoonaa euroa ja sitä voidaan käyttää kattamaan mahdollisia sijoitustappioita tai rahoittamaan mahdollisia muutoksia eriytetyn vastuuvelan diskonttauskorossa.

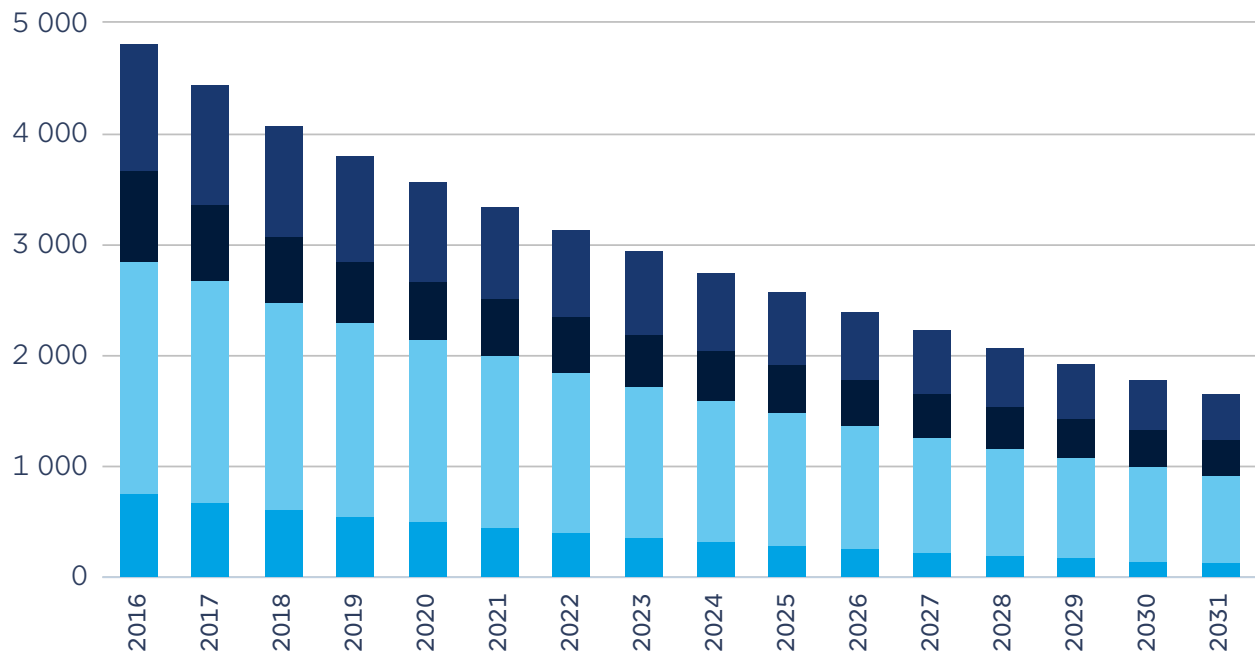
Laskuperustekorollisten vastuiden laskevan trendin odotetaan jatkuvan. Vastuiden, joissa on korkeimmat laskuperustekorot ja jotka siten sitovat eniten pääomaa, odotetaan laskevan 2 861 miljoonasta eurosta noin 1 000 miljoonan euron tasolle Solvenssi II -säännösten mukaista vastuovelkaa koskevan siirtymäajan kuluessa (1.1.2017–31.12.2031). Eriytetyn ryhmäeläkekannan duraatio on noin 10 vuotta ja alkuperäisen laskuperustekorollisen kannan duraatio on noin 9 vuotta.

Kuvassa Laskuperustekorollisten vastuiden ennuste, 31.12.2016–31.12.2031 esitetään laskuperustekorollisten vastuiden odotettu kehitys.

Laskuperustekorollisten vastuiden ennuste

Mandatum Life, 31.12.2016–31.12.2031

Milj. €

- Eriytetyn ryhmäeläkekannan vastuut
- Muut laskuperustekorolliset vastuut (poislukien eriytetyn ryhmäeläkekannan vastuut)
- Laskuperustekorolliset vastuut (3,5 % takuu)
- Laskuperustekorolliset vastuut (4,5 % takuu)

Sijoitusportfolion markkinariskit

Sampo-konsernissa sijoitusportfolioihin liittyvien tuottojen ja markkinariskien analysointi ja hallinta on pääosin suoraviivaista. Riskien toteutuminen heijastuu läpinäkyvästi tuloslaskelmaan ja taseeseen, sillä Sampo-konsernissa sijoitusten arvostukset perustuvat pääosin markkinanoteerauksiin ja vain harvoin instrumenttien käsittely vaatii mallipohjaisten menetelmien soveltamista.

Sijoitusportfolion markkinariskin lisäksi yhtiöiden taseet altistuvat markkina- ja likviditeettiriskeille. Näitä

taseeseen kohdistuvia riskejä kutsutaan ALM-riskeiksi ja niitä käsitellään myöhemmin [ALM-riskit](#) -osiossa. Taseeseen liittyvät ALM-riskit otetaan tarkasti huomioon sijoitusportfolioiden rakenteita ja niihin liittyviä limiittejä ja rajoituksia suunniteltaessa.

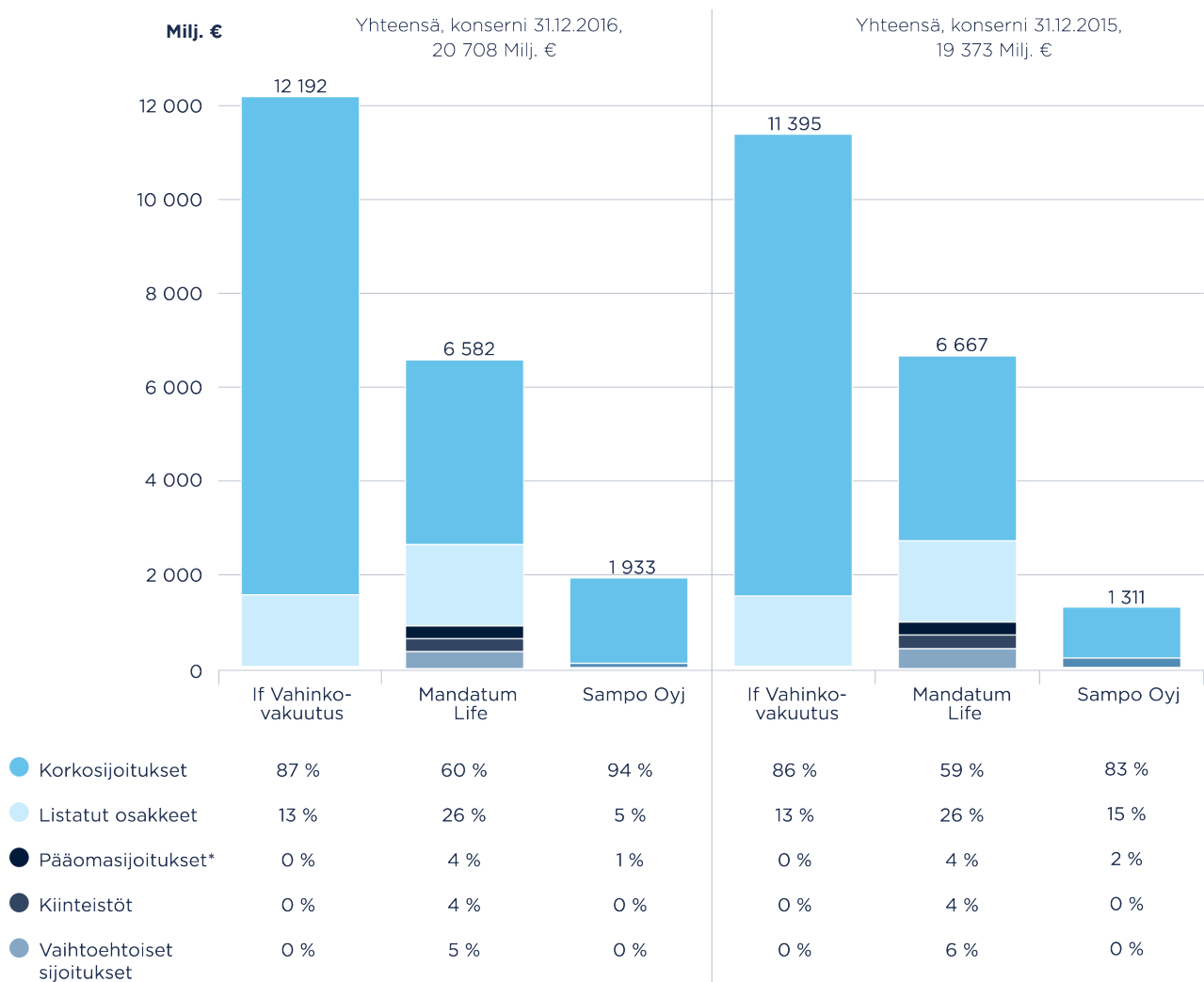
Sijoitusportfolion markkinariskejä koskevat riskimääritelmät löytyvät [liitteestä 2 \(Riskien määritelmät\)](#). Sijoitusportfolion hallinnan periaatteita käsitellään [liitteessä 3 \(Sijoitusportfolion hallinnan periaatteet\)](#).

Sijoitusallokaatiot ja sijoitusten tuotot

Sampo-konsernin sijoitusten kokonaismäärä 31.12.2016 oli 20 708 miljoonaa euroa (19 373). Mandatum Lifen sijoitusomaisuus ei sisällä sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevaa varallisuutta. Sijoitussalkkujen kehitys, If

Vahinkovakuutus, Mandatum Life ja Sampo Oyj, 31.12.2016 ja 31.12.2015 -kuvassa esitetään sijoitussalkkujen allokaatiot omaisuuslajeittain If Vahinkovakuutuksessa, Mandatum Lifessa sekä Sampo Oyj:ssä vuosien 2016 ja 2015 lopussa.

Sijoitussalkkujen kehitys, If Vahinkovakuutus, Mandatum Life ja Sampo Oyj 31.12.2016 ja 31.12.2015

* Pääomasijoitukset sisältävät myös suorat sijoitukset listaamattomiin yhtiöihin.

Sampo Oyj:n luvut eivät pidä sisällään vakuutusliiketoiminnan tytäryhtiöiden liikkeeseen laskemia velkainstrumentteja. Mandatum Lifen Baltian tytäryhtiön sijoitukset on sisällytetty Mandatum Lifen sijoituksiin osakeomistuksena kaikissa riskienhallintaosion taulukoissa ja kuvissa.

If Vahinkovakuutuksen, Mandatum Lifen, Sampo Oyj:n ja Sampo-konsernin sijoitusten tarkemmat allokaatiot ja keskimääräinen korkosijoitusten maturiteetti vuoden

2016 lopussa esitetään Konsolidoitu sijoitusten allokaatio, If Vahinkovakuutus, Mandatum Life, Sampo Oyj ja Sampo-konserni, 31.12.2016 -taulukossa.

Konsolidoitu sijoitusten allokaatio

If Vahinkovakuutus, Mandatum Life, Sampo Oyj ja Sampo-konserni, 31.12.2016

Omaisuuslaji	If Vahinkovakuutus		Mandatum Life		Sampo Oyj		Sampo-konserni		
	Mark- kina- arvo, milj. €	Keski- määräinen maturi- teetti, vuotta	Mark- kina- arvo, milj. €	Keski- määräinen maturi- teetti, vuotta	Mark- kina- arvo, milj. €	Keski- määräinen maturi- teetti, vuotta	Mark- kina- arvo, milj. €	Osuus	Keski- määräinen maturi- teetti, vuotta
Korkosijoitukset yhteensä	10 624	2,8	3 938	2,7	1 812	0,6	16 374	79 %	2,5
Rahamarkkinasijoitukset ja kassavarat	992	0,3	859	0,5	1 440	0,0	3 291	16 %	0,2
Valtioiden joukkovelkakirjalainat	1 231	3,1	64	5,1	0	0,0	1 295	6 %	3,2
Muut joukkovelkakirjalainat, rahastot ja lainat	8 401	3,1	3 009	3,3	372	3,1	11 782	57 %	3,1
<i>Katetut jvk-lainat</i>	2 967	3,1	178	2,6	0	0,0	3 145	15 %	3,1
<i>Investment grade -jvk-lainat ja lainat</i>	3 404	2,9	1 586	2,7	263	3,4	5 252	25 %	2,9
<i>High-yield -jvk-lainat ja lainat</i>	1 461	3,0	884	3,7	109	2,4	2 454	12 %	3,2
<i>Heikkomman etuoikeuden lainat / Tier 2</i>	278	4,5	52	8,1	0	0,0	330	2 %	5,1
<i>Heikkomman etuoikeuden lainat / Tier 1</i>	292	3,9	310	4,7	0	0,0	602	3 %	4,3
<i>Suojaukset - Koronvaihtosopimukset</i>	0	-	0	-	0	-	0	0 %	-
Vakuutuskirjalainat	0	0,0	6	1,9	0	0,0	6	0 %	1,9
Listatut osakkeet yhteensä	1 527	-	1 737	-	88	-	3 352	16 %	-
Suomi	0	-	623	-	77	-	700	3 %	-
Pohjoismaat	1 147	-	1	-	0	-	1 148	6 %	-
Muut maat	380	-	1 114	-	11	-	1 505	7 %	-
Vaihtoehtoiset sijoitukset yhteensä	44	-	907	-	22	-	973	5 %	-
Kiinteistöt	22	-	278	-	2	-	301	1 %	-
Pääomarahastosijoitukset*	23	-	269	-	19	-	311	2 %	-
Biometriset	0	-	26	-	0	-	26	0 %	-
Hyödykkeet	0	-	0	-	0	-	0	0 %	-
Muut vaihtoehtoiset	0	-	334	-	0	-	334	2 %	-
Kaupankäyntitarkoituksessa tehdyt johdannaiset	-3	-	0	-	12	-	9	0 %	-
Omaisuuslajit yhteensä	12 192	-	6 582	-	1 933	-	20 708	100 %	-
Valuuttapositio, brutto	99	-	833	-	1 111	-	2 043	-	-

*) Pääomasijoitukset sisältävät myös suorat sijoitukset listaamattomiin yhtiöihin.

Emoyhtiö Sampo Oyj:n sijoitussalkku sisältää konserniyhtiöiden liikkeeseen laskemia huonomman etuoikeuden velkoja, mutta ne eivät sisälly yllä oleviin konsolidoituihin lukuihin. Lyhytaikaisten rahoitusmarkkinainstrumenttien osuus on huomattava, koska Sampo preferoi vahvaa likviditeettiä. Sijoitussalkut voivat ajoittain sisältää myös muita sijoituksia. Emoyhtiön markkinariskit ovat rajalliset. Emoyhtiön markkinariskeistä merkittävimmät ovat bruttovelasta ja likviditeettivarannosta aiheutuva korkoriski sekä bruttovelan jälleerahoitusriski.

Korkosijoitukset ja noteeratut osakesijoitukset muodostavat suurimman osan tytäryhtiöiden

sijoitussalkuista. Korkosijoituksiin kuuluvat rahamarkkinasijoitukset, käteinen ja valtioiden velkakirjat toimivat myös likviditeettipuskurina. Korkosijoitusten keskimääräinen maturiteetti oli If Vahinkovakuutuksessa 2,8 vuotta ja Mandatum Lifessa 2,7 vuotta.

Sekä If Vahinkovakuutus että Mandatum Life altistuvat korko- ja valuuttariskeille sekä osake- ja spread-riskeille.

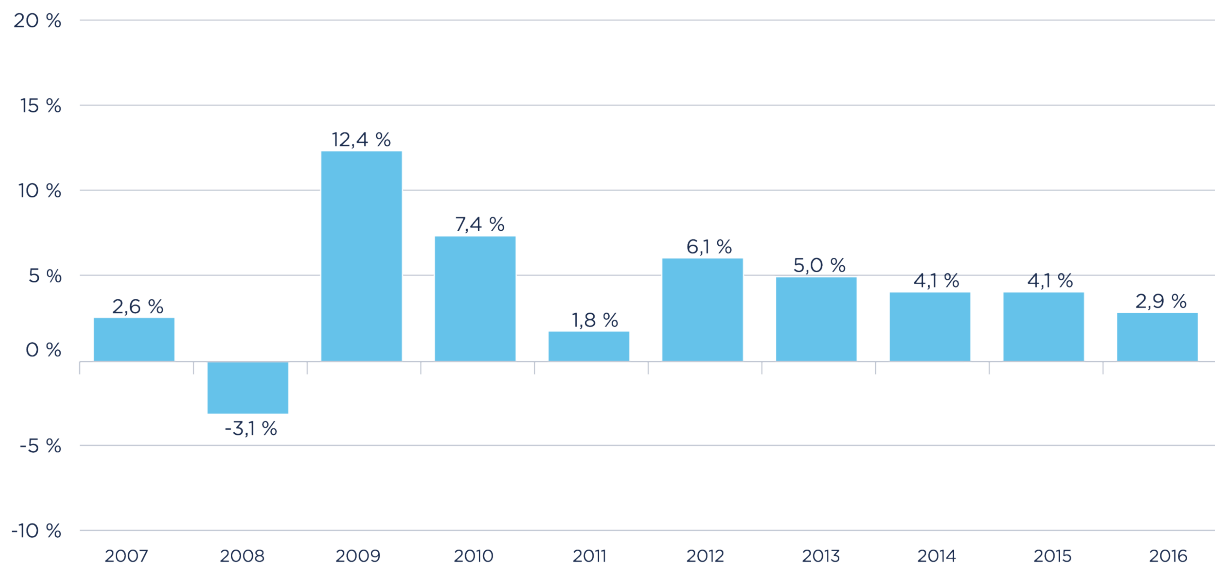
Lisäksi If Vahinkovakuutuksella ja Mandatum Lifella on kiinteistösijoituksia, pääomasijoituksia, biometrisia sijoituksia sekä muita vaihtoehtoisia sijoituksia.

Sijoituspolitiikoissa on määritetty maksimiallokaatiot näille omaisuuslajeille ja tuotteille. Vuoden 2016 lopussa näiden sijoitusten yhdistetty osuus Sampo-konsernin yhteenlasketusta sijoitusomaisuudesta oli 4,7 prosenttia. If Vahinkovakuutuksessa vastaava osuus oli 0,4 prosenttia ja Mandatum Lifessa 13,8 prosenttia. Näitä omaisuuslajeja hoitavat pääosin ulkopuoliset omaisuudenhoitajat. Poikkeuksena tästä on konsernin kiinteistösalkku, josta vastaa Sampo-konsernin kiinteistöyksikkö. Kiinteistösalkkuun kuuluu suoria kiinteistösjoituksia, epäsuoria sijoituksia kiinteistörahastoihin sekä kiinteistöyhtiöiden osakkeita ja velkainstrumentteja.

Mandatum Lifen ja If Vahinkovakuutuksen vakuutusvelat ja riskinottohalukkuudet poikkeavat

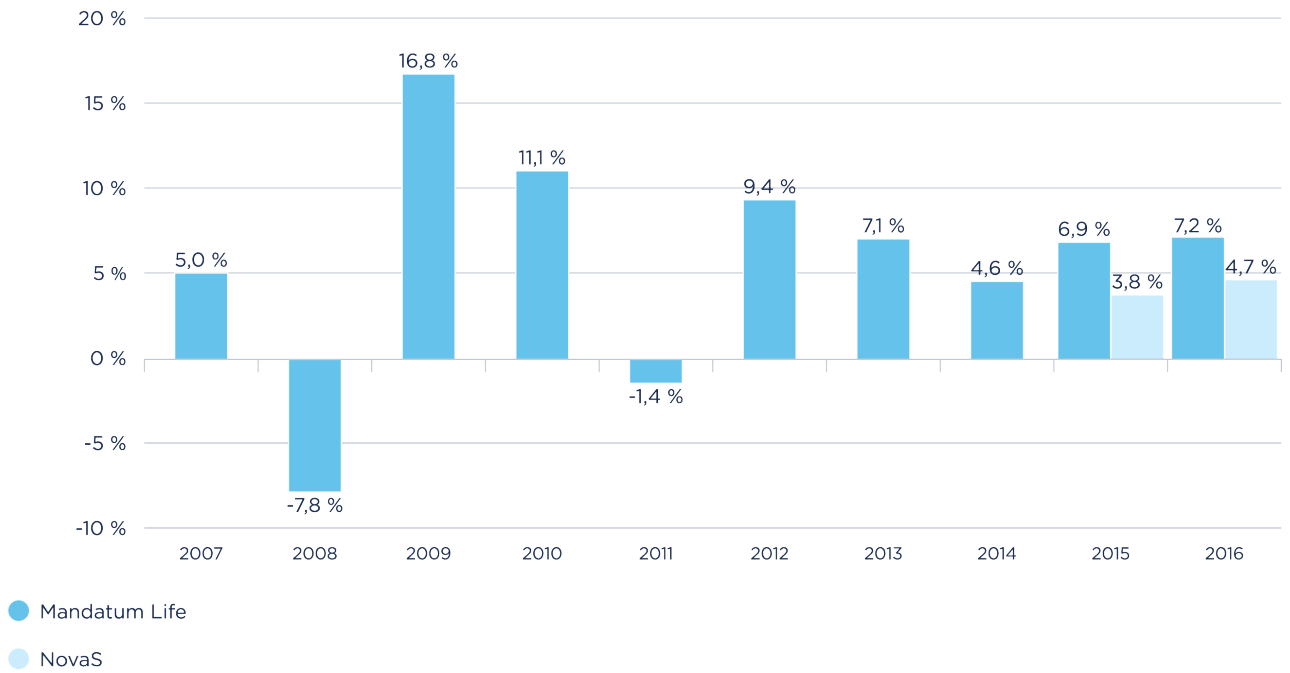
toisistaan, minkä seurauksena yhtiöiden sijoitusomaisuuksien rakenteet ja niihin liittyvät riskit ovat usein erilaiset, kuten voidaan nähdä edellä esitetystä kuvasta [Konsolidoitu sijoitusten allokaatio, If Vahinkovakuutus, Mandatum Life, Sampo Oyj ja Sampo-konserni, 31.12.2016](#). Tämä asiointi heijastuu myös yhtiöiden sijoitustuottoihin Mandatum Lifen sijoitustuotot ja tuottojen vaihtelu ovat keskimäärin olleet korkeampia kuin If Vahinkovakuutuksen. Sijoitustuottojen historiallinen kehitys esitetään Vuosittaiset sijoitustuotot markkina-arvoin, If Vahinkovakuutus ja Mandatum Life, 2007–2016 - kuvissa.

Vuosittaiset sijoitustuotot markkina-arvoin If Vahinkovakuutus, 2007–2016

Vuosittaiset sijoitustuotot markkina-arvoin

Mandatum Life, 2007–2016

Vuonna 2016 Sampo-konsernin painotettu keskimääräinen sijoitustuotto kaikista sijoitussalkuista

yhteensä (Sampo Oyj mukaan luettuna) oli 3,9 prosenttia (3,1).

Korko- ja valuuttariskit

Korkoriski

Korkoherkkyys korkosijoitusten keskimääräisellä duraatiolla kuvattuna oli If Vahinkovakuutuksella 1,4 vuotta ja Mandatum Lifella 2,0 vuotta. Nämä duraatiot sisältävät suojaavien johdannaisten vaikutuksen. Vakuutusvelkojen vastaavat duraatiot If Vahinkovakuutuksella ja Mandatum Lifella olivat 6,5 ja 9 vuotta. Korkoriskiä hallitaan taseen tasolla muuttamalla varojen ja korkojohdannaisten duraatiota, mikä kuvataan tarkemmin osiossa ALM-riskit.

Johdannaisia käytetään myös markkinanäkemyksen hyödyntämiseksi tai pienentämään koko taseeseen liittyviä riskejä. Näissä molemmissa tapauksissa johdannaiset luokitellaan kirjanpidossa kaupankäyntitarkoituksessa pidettäväksi ja ne kirjataan käypään arvoon tulosvaikutteisesti.

Valuuttariski

Sampo-konsernissa nettopositiot eri valuutoissa nähdään erillisenä omaisuusluokkana, jota hallitaan osana sijoitustoimintaa. Avoimet transaktiopositiot tunnistetaan ja mitataan erikseen tytäryhtiöittäin. Nettopositio kunkin valuutan osalta koostuu kyseisen valuutan määräisistä varoista, veloista ja valuuttakaupoista.

If Vahinkovakuutus myy vahinkovakuutuksia enimmäkseen pohjoismaisissa valuutoissa ja euroissa. If Vahinkovakuutuksen transaktioriskiä pienennetään vastuuvelan valuuttajakauman mukaisilla sijoituksilla tai valuuttajohdannaisilla. Rakenteellista valuuttariskiä ei siten ole. Toisaalta If Vahinkovakuutus voi avata lyhyitä tai pitkiä valuuttapositioneja (aktiivinen valuuttariski) valuuttariskilimiittensä sisällä.

Koska Mandatum Lifen vastuuvelka on lähes täysin euromääräistä, yhtiön valuuttakurssiriskit johtuvat pääasiassa ulkomaanvaluutan määräisistä sijoituksista. Mandatum Life ei automaattisesti sulje ulkomaanvaluutassa olevia valuuttapositioneja, vaan valuuttariskistrategia perustuu valuuttapositioneiden aktiiviseen hallintaan. Tavoitteena on saavuttaa tuottoa suhteessa tilanteeseen, jossa valuuttakurssiriskeiltä on täysin suojauduttu.

If Vahinkovakuutuksen ja Mandatum Lifen transaktioriskipositiot perusvaluuttoja vastaan on esitetty taulukossa Transaktioriskipositio, If Vahinkovakuutus ja Mandatum Life, 31.12.2016. Taulukossa on esitetty avoimet transaktioriskipositiot valuutoittain sekä niiden arvon muutos olettaen perusvaluutan 10 prosentin yleinen heikentyminen.

Transaktioriskipositio

If Vahinkovakuutus ja Mandatum Life, 31.12.2016

	Kotivaluutta	EUR	USD	JPY	GBP	SEK	NOK	CHF	DKK	Muut	Yhteensä, netto
If Vahinkovakuutus	Milj. SEK										
Vakuutustoiminta		-150	-155	0	-8	-27	-2 421	-10	-804	-27	-3 601
Sijoitukset		11	1 150	0	0	12	2 702	0	68	1	3 945
Johdannaiset		102	-998	0	12	18	-245	9	732	-2	-372
Transaktioriskipositio, yhteensä, netto, If Vahinkovakuutus		-36	-2	0	4	3	36	-1	-4	-28	-27
Herkkyys: SEK -10 %		-4	0	0	0	0	4	0	0	-3	-3
Mandatum Life	Milj. €										
Vastuuvelka		0	0	0	0	-2	0	0	0	0	-2
Sijoitukset		0	2 035	24	181	61	12	185	13	112	2 622
Johdannaiset		0	-1 543	-21	-180	77	110	-189	-13	-43	-1 801
Transaktioriskipositio, yhteensä, netto, Mandatum Life		0	492	2	1	135	122	-3	-1	70	819
Herkkyys: EUR -10 %		0	49	0	0	14	12	0	0	7	82

If Vahinkovakuutuksen transaktioriskipositio Ruotsin kruunuissa kuvaa yhtiön sellaisten tytäryhtiöiden/sivuliikkeiden positioita, joiden kotivaluutta on muu kuin Ruotsin kruunu.

Sampo Oyj:n transaktioriskipositio liittyy pääosin If Vahinkovakuutuksen maksamiin Ruotsin kruunumääräisiin osinkoihin sekä muihin kuin euromääräisiin velkainstrumentteihin. Saamisissa voi olla toisinaan sijoituksia, jotka ovat ulkomaan rahan määräisiä.

Transaktioriskin lisäksi Sampo-konserni ja sen vakuutustoimintaa harjoittavat tytäryhtiöt altistuvat

translaatoriskille. Sampo-konsernin tasolla riski syntyy If Vahinkovakuutuksesta ja If Vahinkovakuutus - konsernin sisällä riski liittyy pääosin konsernin suomalaiseen tytäryhtiöön. Translaatoriski ja sen hallinta Sampo-konsernissa on kuvattu tarkemmin kappaleessa [Kannattavuus, riskit ja pääoma](#).

Osake- ja spread-riskit

Suurin osa Sampo-konsernin sijoituksista – korkosijoitukset ja listatut osakkeet – ovat aktiivisen kaupankäynnin kohteena ja ne arvostetaan päivittäin markkinanoteerausten perusteella. Lisäksi Sampo-konsernilla on joitakin epälikvidejä sijoituksia – lainainstrumentit ja private equity -sijoitukset – joiden osalta markkina-arvoja ei ole saatavissa niin säännöllisesti, mutta joiden käyvät arvot voivat muuttua epädullisesti, kun liikkeeseenlaskijan taloudellinen asema tai tulevaisuuden näkymät heikenevät tai vakuuksien arvo laskee.

Korko- ja osakeinstrumenttiosiot

Sijoitukset korko- ja osakeinstrumentteihin on esitetty Positiot toimialasektoreittain, omaisuuslajeittain ja luottoluokittain, If Vahinkovakuutus, Mandatum Life ja Sampo-konserni, 31.12.2016 -taulukoissa. Taulukoissa esitetään myös jälleenvakuutus- ja johdannaisvastapuoliin liittyvät riskipositiot. Luottotappioriskejä käsitellään tarkemmin [Vastapuoliriskit-osiossa](#). Johdannaisten käsittelyyn liittyvien eroavaisuuksien vuoksi tämän taulukon luvut eivät ole kaikilta osin vertailukelpoisia muiden vuosikertomuksen taulukoiden kanssa.

Positiot toimialasektoreittain, omaisuuslajeittain ja luottoluokittain If Vahinkovakuutus, 31.12.2016

Milj.€	Luokite-						Korko- sijoitukset yhteensä	Listatut osakkeet	Muut	Vasta- puoliriski	Yhteensä	Muutos 31.12.2015	
	AAA	AA+ - AA-	A+ - A-	BBB+ - BBB-	BB+ - C	D							
Perusteellisuus	0	0	20	38	26	0	37	120	40	0	0	160	11
Pääomahyödykkeet	0	23	64	48	0	0	21	156	541	0	0	698	100
Kulutustavarat	0	126	176	184	33	0	64	582	386	0	0	968	206
Energia	0	45	96	0	41	0	231	413	9	0	0	421	86
Rahoitus	0	1 234	1 371	380	55	0	38	3 078	35	0	1	3 114	-268
Valtiot	123	0	0	0	0	0	0	123	0	0	0	123	-19
Valtioiden takaamat jvk-lainat	78	78	0	0	0	0	0	156	0	0	0	156	-2
Terveystieteet	7	0	42	30	0	0	8	86	57	0	0	143	52
Vakuutus	0	0	41	61	4	0	5	111	0	0	106	217	30
Media	0	0	2	0	0	0	33	35	0	0	0	35	14
Pakkaus	0	0	0	0	0	0	6	6	0	0	0	6	0
Julkinen sektori, muut	781	171	0	0	0	0	0	952	0	0	0	952	-127
Kiinteistöala	0	6	58	32	0	0	485	581	0	22	0	603	110
Palvelut	0	0	0	67	101	0	21	189	0	0	0	189	73
Teknologia ja elektronikka	0	38	21	0	0	0	38	97	7	0	0	104	40
Telekommunikaatio	0	0	80	27	0	0	42	149	62	0	0	211	18
Liikenne	0	107	51	55	11	0	144	368	11	0	0	379	73
Yhdyskuntapalvelut	0	0	0	327	51	0	62	441	0	0	0	441	87
Muut	0	15	0	0	0	0	0	15	0	1	0	17	14
Arvopaperistetut jvk-lainat	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Vakuudelliset jvk- lainat	2 873	94	0	0	0	0	0	2 967	0	0	0	2 967	315
Sijoitusrahastot	0	0	0	0	0	0	0	0	380	22	0	402	-21
Vastapuoliyhteisö	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Yhteensä	3 861	1 938	2 022	1 249	322	0	1 234	10 625	1 526	44	108	12 303	792
Muutos 31.12.2015	153	-302	370	457	41	0	53	772	28	-2	-5	792	

Positiot toimialasektoreittain, omaisuuslajeittain ja luottoluokittain
Mandatum Life, 31.12.2016

Mij.€	BBB+						Luokittelematon	Korko-sijoitukset yhteensä	Listatut osakkeet	Muut	Vastapuoliriski	Yhteensä	Muutos 31.12.2015
	AAA	AA+ - AA-	A+ - A-	- BBB-	BB+ - C	D							
Perusteollisuus	0	0	0	2	81	0	35	118	151	0	0	269	-43
Pääomahyödykkeet	0	10	39	7	5	0	69	129	143	0	0	272	-34
Kulutustavarat	0	49	135	87	46	0	10	327	258	0	0	584	8
Energia	0	33	19	0	14	0	8	74	6	0	0	80	-35
Rahoitus	0	682	962	316	51	0	0	2 012	27	1	22	2 062	161
Valtiot	18	0	0	0	0	0	0	18	0	0	0	18	-12
Valtioiden takaamat jvk-lainat	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Terveysthuolto	0	15	24	4	45	0	51	139	50	0	0	189	-19
Vakuutus	0	0	1	49	0	0	6	56	3	20	0	78	24
Media	0	0	9	0	12	0	21	42	0	0	0	42	-17
Pakkaus	0	0	0	0	61	0	7	68	1	0	0	68	-17
Julkinen sektori, muut	0	27	44	0	0	0	0	70	0	0	0	70	2
Kiinteistöala	0	0	0	26	0	0	55	81	0	230	0	311	-16
Palvelut	0	0	0	26	66	0	58	151	80	0	0	231	1
Teknologia ja elektroniikka	4	6	15	30	7	0	20	81	151	0	0	232	47
Telekommunikaatio	0	0	7	16	40	0	16	79	29	0	0	108	13
Liikenne	0	0	0	2	12	0	5	20	24	0	0	44	9
Yhdyskuntapalvelut	0	2	1	140	23	0	0	166	0	0	0	166	2
Muut	0	0	0	0	19	0	2	21	0	58	0	79	-3
Arvopaperistettut jvk-lainat	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Vakuudelliset jvk-lainat	154	12	0	11	0	0	0	178	0	0	0	178	-20
Sijoitusrahastot	0	0	0	0	0	0	108	108	816	598	0	1 521	-117
Vastapuoliyhteisö	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5	5	5
Yhteensä	177	836	1 256	716	483	0	471	3 938	1 737	907	27	6 609	-61
Muutos 31.12.2015	-31	103	56	187	-319	0	-3	-7	5	-85	25	-61	

Positiot toimialasektoreittain, omaisuuslajeittain ja luottoluokittain
Sampo-konserni, 31.12.2016

Milj.€	AAA	AA+ - AA-	A+ - A-	BBB+ - BBB-	BB+ - C	D	Luokitte- lematon	Korko- sijoitukset yhteensä	Listatut osakkeet	Muut	Vasta- puoliriski	Yhteensä	Muutos 31.12.2015
Perusteollisuus	0	0	20	40	107	0	72	239	191	0	0	429	-32
Pääomahyödykkeet	0	32	103	55	5	0	90	285	685	0	0	970	57
Kulutustavarat	0	176	311	271	78	0	74	909	643	0	0	1 553	214
Energia	0	78	115	0	55	0	239	487	15	0	0	502	51
Rahoitus	0	3 128	2 561	959	106	0	38	6 793	98	1	24	6 917	508
Valtiot	141	0	0	0	0	0	0	141	0	0	0	141	-30
Valtioiden takaamat jvk-lainat	78	78	0	0	0	0	0	156	0	0	0	156	-2
Terveystieteet	7	15	66	34	45	0	59	225	107	0	0	438	35
Vakuutus	0	0	42	110	4	0	100	256	3	37	106	295	54
Media	0	0	11	0	12	0	54	77	0	0	0	77	-2
Pakkaus	0	0	0	0	61	0	12	73	1	0	0	74	-17
Julkinen sektori, muut	781	198	44	0	0	0	0	1 022	0	0	0	1 022	-124
Kiinteistöala	0	6	58	58	0	0	541	663	0	253	0	916	94
Palvelut	0	0	0	93	168	0	79	340	109	0	0	449	81
Teknologia ja elektroniikka	4	44	36	30	7	0	58	178	158	0	0	336	87
Telekommunikaatio	0	0	87	43	40	0	58	228	90	0	0	318	31
Liikenne	0	107	51	57	23	0	169	407	35	0	0	442	90
Yhdyskuntapalvelut	0	2	1	467	75	0	62	607	0	0	0	607	88
Muut	0	15	0	0	19	0	2	36	0	59	0	96	11
Arvopaperistettut jvk-lainat	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Vakuudelliset jvk- lainat	3 027	107	0	11	0	0	0	3 145	0	0	0	3 145	295
Sijoitusrahastot	0	0	0	0	0	0	108	108	1 217	622	0	1 946	-118
Vastapuoliyhteisö	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5	5	5
Yhteensä	4 038	3 986	3 505	2 228	805	0	1 813	16 375	3 351	973	135	20 833	1 375
Muutos 31.12.2015	122	687	240	699	-277	0	55	1 526	-80	-88	16	1 375	

Suurimmat omistukset ovat rahoitussektorin yhtiöissä ja kiinteistövakuudellisissa joukkovelkakirjalainoissa (covered bonds). Kuten Korkosijoitukset rahoitussektorille, Sampo-konserni, 31.12.2016 - taulukosta voidaan nähdä, suurin osa sijoituksista on

tehty pohjoismaisiin sijoituskohteisiin. Näiden sijoitusten määrä kasvoi 965 miljoonaa euroa vuonna 2016.

Korkosijoitukset rahoitussektorille

Sampo-konserni, 31.12.2016

Milj. €	Katetut jvk-lainat	Käteinen ja rahamarkkina-sijoitukset	Pitkäaikaiset senior-lainat	Pitkäaikaiset heikkomman etuoikeuden lainat	Yhteensä	%
Ruotsi	1 998	352	798	458	3 606	36,3 %
Suomi	132	2 207	251	6	2 596	26,1 %
Norja	651		396	224	1 272	12,8 %
Tanska	207	7	312	71	597	6,0 %
Yhdysvallat		5	356		361	3,6 %
Iso-Britannia	12	282	24	2	321	3,2 %
Ranska	22	194	62	14	292	2,9 %
Kanada	72		142		214	2,2 %
Alankomaat		0	201		201	2,0 %
Sveitsi			178	11	189	1,9 %
Islanti			91		91	0,9 %
Saksa	19	6	52	0	78	0,8 %
Australia	19		28		48	0,5 %
Guernsey			28		28	0,3 %
Viro		23			23	0,2 %
Luxemburg	11				11	0,1 %
Caymansaaret			7		7	0,1 %
Italia		5			5	0,1 %
Latvia		0			0	0,0 %
Yhteensä	3 145	3 083	2 924	786	9 938	100,0 %

Sijoitukset julkiselle sektorille sisältävät valtionlainoja, valtioiden takaamia joukkovelkakirjalainoja sekä muita sijoituksia julkiselle sektorille, mikä voidaan nähdä alla olevasta taulukosta Korkosijoitukset julkiselle

sektorille, Sampo-konserni, 31.12.2016. Julkisen sektorin osuus on ollut kohtalaisen pieni Sampo-konsernin sijoitussalkuissa ja sijoitukset ovat olleet lähinnä Pohjoismaihin.

Korkosijoitukset julkiselle sektorille

Sampo-konserni, 31.12.2016

Milj. €	Valtiot	Valtioiden takaamat	Julkinen sektori, muut	Markkina-arvo yhteensä
Ruotsi	100		679	779
Norja			250	250
Suomi		78	75	153
Saksa		67		67
Yhdysvallat	41			41
Japani			19	19
Tanska		11		11
Yhteensä	141	156	1 022	1 319

Saamiset muista kuin investment grade -luokituksen saaneista korkosijoituksista ovat merkittävät, koska suhteellisen pienellä osalla pohjoismaisista yhtiöistä on luottoluokitus ja monilla luottoluokitelluilla yhtiöillä luottoluokitus on investment grade -luokkia alhaisempi

(high yield). Suurimmat high yield - ja luottoluokittelemattomat korkosijoitukset eritellään Kymmenen suurinta suoraa high yield -korkosijoitusta ja luottoluokittelemattomaa korkosijoitusta, Sampo-konserni, 31.12.2016 -taulukossa.

Kymmenen suurinta suoraa high yield -korkosijoitusta ja luottoluokittelematonta korkosijoitusta

Sampo-konserni, 31.12.2016

Suurimmat suorat sijoitukset high yield ja luottoluokittelemattomiin korkoinstrumentteihin	Luokitus	Käypä arvo yhteensä, milj. €	% kaikista suorista korkosijoituksista
High Street Shopping	NR	127	0,8 %
Teollisuuden Voima	BB+	125	0,8 %
Topdanmark	NR	89	0,5 %
Eksportfinans	BB-	60	0,4 %
IVG Polar	NR	57	0,4 %
Sponda	NR	53	0,3 %
Nassa Midco	B	50	0,3 %
Storebrand	BB+	49	0,3 %
Aker	NR	46	0,3 %
YIT	NR	45	0,3 %
10 suurinta keskittymää yhteensä		702	4,3 %
Muut suorat korkosijoitukset		15 565	95,7 %
Suorat korkosijoitukset yhteensä		16 267	100,0 %

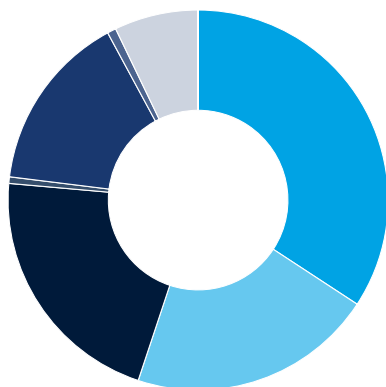
Sampo-konsernin listatut osakesijoitukset olivat vuoden 2016 lopussa 3 352 miljoonaa euroa (3 431). Vuoden 2016 lopussa If Vahinkovakuutuksen listattujen osakkeiden arvo oli 1 527 miljoonaa euroa (1 498). Osakkeiden osuus oli 12,5 prosenttia If Vahinkovakuutuksen sijoitusomaisuudesta. Mandatum Lifessa listattujen osakkeiden arvo oli 1 737 miljoonaa euroa vuoden 2016 lopussa (1 732) ja listattujen

osakkeiden osuus sijoitusomaisuudesta oli 26,4 prosenttia.

Listattujen osakesijoitusten jakauma maantieteellisesti, Sampo-konserni, If Vahinkovakuutus ja Mandatum Life, 31.12.2016 -kuvassa esitetään Sampo-konsernin listattujen osakesijoitusten jakauma maantieteellisesti.

Listattujen osakesijoitusten jakauma maantieteellisesti

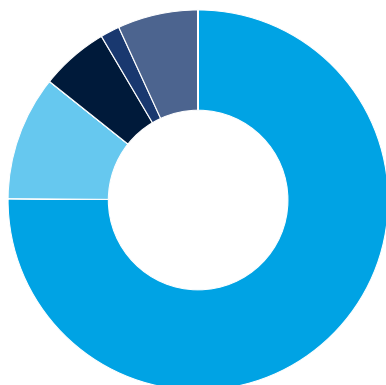
Sampo-konserni, 31.12.2016, yht. 3 352 milj. euroa

- Skandinavia **34 %**
- Suomi **21 %**
- Länsi-Eurooppa **21 %**
- Itä-Eurooppa **1 %**
- Pohjois-Amerikka **15 %**
- Latinalainen Amerikka **1 %**
- Kaukoitää **7 %**
- Japani **0 %**

Listattujen osakesijoitusten jakauma maantieteellisesti

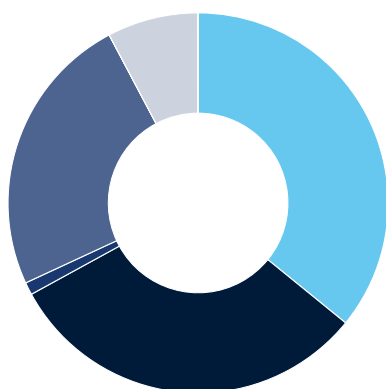
If Vahinkovakuutus, 31.12.2016, yht 1 527 milj. euroa

- Skandinavia **75 %**
- Suomi **0 %**
- Länsi-Eurooppa **11 %**
- Itä-Eurooppa **0 %**
- Pohjois-Amerikka **6 %**
- Latinalainen Amerikka **2 %**
- Kaukoitää **7 %**
- Japani **0 %**

Listattujen osakesijoitusten jakauma maantieteellisesti

Mandatum Life, 31.12.2016, yht. 1 737 milj. euroa

- Skandinavia **0 %**
- Suomi **36 %**
- Länsi-Eurooppa **31 %**
- Itä-Eurooppa **1 %**
- Pohjois-Amerikka **24 %**
- Latinalainen Amerikka **0 %**
- Kaukoitää **8 %**
- Japani **0 %**

Maantieteellisesti Sampo-konsernin sijoitukset ovat painottuneet pohjoismaisiin yrityksiin. Pohjoismaisten yritysten osakkeiden osuus oli 55 prosenttia kaikista osakkeista. Tämä on linjassa konsernin sijoitusstrategian kanssa, jonka mukaan sijoituksissa keskitytään pohjoismaisiin yhtiöihin. Toisaalta vakuutusvelka on pääosin sidottu euroon tai pohjoismaisiin valuuttoihin. Koska pohjoismaisten arvopapereita liikkeeseen laskevien yritysten määrä on rajallinen ja muut maantieteelliset alueet ovat tarjonneet taktisesta näkökulmasta kiinnostavia sijoitusmahdollisuuksia, ovat sijoitukset Pohjoismaiden ulkopuolelle pitkällä aikavälillä lisääntyneet vähitellen.

Positiot toimialasektoreittain, omaisuuslajeittain ja luottoluokittain, If Vahinkovakuutus, Mandatum Life ja Sampo-konserni, 31.12.2016 -taulukossa kuvataan Sampo-konsernin suorien listattujen osakesijoitusten jakauma toimialasektoreittain. Merkittävimmät toimialasektorit olivat pääomahyödykkeet, kulutustavarat ja perusteollisuus. Sijoitusrahasto- ja ETF-sijoitusten kautta tehdyt osakesijoitukset olivat 36,3 prosenttia kaikista osakesijoituksista.

Lisäksi suurimmat suorat sijoitukset listattuihin osakkeisiin eritellään Kymmenen suurinta suoraa listattua osakesijoitusta, Sampo-konserni, 31.12.2016 - taulukossa.

Kymmenen suurinta suoraa listattua osakesijoitusta Sampo-konserni, 31.12.2016

10 suurinta listattua osakesijoitusta	Käypä arvo yhteensä, milj. €	% kaikista suorista osakesijoituksista
Nobia	157	7,4 %
Veidekke	127	5,9 %
Volvo	110	5,1 %
Amer Sports	96	4,5 %
Hennes & Mauritz	94	4,4 %
ABB	89	4,1 %
UPM-Kymmene	86	4,0 %
Sandvik	65	3,0 %
TeliaSonera	62	2,9 %
Husqvarna	60	2,8 %
10 suurinta keskittymää yhteensä	946	44,3 %
Muut suorat osakesijoitukset	1 190	55,7 %
Suorat osakesijoitukset yhteensä	2 136	100,0 %

Sampo-konsernin suurimmat listatut osakesijoitukset on lisäksi esitetty tilinpäätöksen liitetiedoissa ([liitetieto 41](#)).

Suurimmat keskittymät liikkeeseenlaskijoiden osalta omaisuuslajeittain, Sampo-konserni, 31.12.2016 - taulukossa kuvataan suurimmat keskittymät yksittäisiin liikkeeseenlaskijoihin ja vastapuoliin konsernitasonla.

Suurimmat keskittymät liikkeeseenlaskijoiden osalta omaisuuslajeittain

Sampo-konserni, 31.12.2016

Milj. € Vastapuoli	Käypä arvo yhteensä	% sijoitus- omai- suudesta	Kassa- varat ja lyhyt- aikaiset korko- sijoitukset	Pitkä- aikaiset korko- sijoitukset, yhteensä	Pitkä- aikaiset korko- sijoitukset: Valtioiden takaamat	Pitkä- aikaiset korko- sijoitukset: Katetut jvk-lainat	Pitkä- aikaiset korko- sijoitukset: Senior- jvk-lainat	Pitkä- aikaiset korko- sijoitukset: Tier 1 ja Tier 2	Osake- sijoi- tukset	Vakuu- det- tomat johdan- naiset
Nordea	2 307	11 %	1 214	1 081	0	652	109	320	0	12
Danske Bank	1 060	5 %	645	405	0	101	255	49	0	9
Skandinaviska Enskilda Banken	1 021	5 %	553	466	0	235	159	72	0	2
Svenska Handelsbanken	872	4 %	150	721	0	620	86	15	0	0
DnB	599	3 %	0	599	0	252	234	114	0	0
Ruotsi	557	3 %	0	557	0	0	557	0	0	0
BNP Paribas	549	3 %	477	72	0	0	62	10	0	0
Swedbank	520	3 %	1	518	0	295	211	13	0	0
Norja	411	2 %	44	367	0	0	257	110	0	0
Landshypotek	216	1 %	0	216	0	194	0	22	0	0
10 suurinta keskittymää yhteensä	8 110	39 %	3 085	5 002	0	2 348	1 930	724	0	23
Muut vastapuolet	12 617	61 %								
Sijoitus- omaisuus yhteensä	20 727	100 %								

Vastapuoliriskit

Sopimusvastapuoliin liittyvä luottotappioriski (vastapuoliriski) on yksi välillinen riski, jolle Sampo-konserni altistuu toimintojensa kautta. Jälleenvakuutus, johdannaiset ja muut saamiset muodostavat kolme merkittävintä vastapuoliriskin lähdeettä Sampo-konsernissa.

Vastapuoliriski, joka syntyy saamisista vakuutusasiakkailta ja muista liiketoimista

aiheutuneista saamisista, on yleisesti ottaen hyvin vähäinen, koska maksun saamatta jääminen johtaa yleensä vakuutusturvan peruuttamiseen. Myös muihin liiketoimiin liittyvistä saamisista syntyvä riski on Sampo-konsernissa vähäinen.

Vastapuoliriskejä koskevat riskimääritelmät löytyvät [liitteestä 2 \(Riskien määritelmät\)](#).

Jälleenvakuutuksen vastapuoliriski

Jälleenvakuutusvastapuoliin liittyvä maksukyvyttömyysriski koskee pääasiassa If Vahinkovakuutusta, sillä jälleenvakuutuksen käyttö Mandatum Lifessa on suhteellisen rajoittunutta.

If Vahinkovakuutuksessa jälleenvakuutusta käytetään säännöllisesti ja yhtiöllä on monta jälleenvakuutusohjelmaa. If Vahinkovakuutus käyttää jälleenvakuutusta (i) hyödyntääkseen omaa pääomapohjaansa tehokkaasti ja pienentääkseen pääoman kustannuksia, (ii) rajoittaakseen suuria vakuutusliiketoiminnan tuloksen vaihteluita ja (iii) hyötyäkseen jälleenvakuuttajien osaamispohjasta. Jälleenvakuutuskomitea on yhteistyöfoorumi, joka

arvioi ja antaa yleisiä suosituksia jälleenvakuutukseen liittyvissä kysymyksissä. Komitea arvioi ja tekee ehdotuksia jälleenvakuutuspolitiikkaan ja sisäiseen jälleenvakuutuspolitiikkaan tehtävistä muutoksista. Komitean puheenjohtajan vastuulla on raportoida poikkeamista jälleenvakuutuspolitiikan periaatteista ja muista komitean käsittelemistä asioista.

Tarkempi erittely jälleenvakuutussaamisista ja jälleenvakuuttajien osuudesta korvausvastuusta If Vahinkovakuutuksessa 31.12.2016 on esitetty luottokelpoisuusluokittain Jälleenvakuutussaamiset ja lakisääteiset poolit, If Vahinkovakuutus, 31.12.2016 ja 31.12.2015 -taulukossa.

Jälleenvakuutussaamiset ja lakisääteiset poolit

If Vahinkovakuutus, 31.12.2016 ja 31.12.2015

Luokitus	31.12.2016		31.12.2015	
	Yhteensä milj.€	%	Yhteensä milj.€	%
AAA	0	0 %	0	0 %
AA+ - A-	102	41 %	97	39 %
BBB+ - BBB-	2	1 %	4	2 %
BB+ - C	0	0 %	0	0 %
D	0	0 %	0	0 %
Luokittelematon	2	1 %	2	1 %
Captive-ratkaisut ja lakisääteiset poolit	140	57 %	143	58 %
Yhteensä	246	100 %	246	100 %

Koska yllä esitettyjä saamia ei ole katettu vakuuksin, koko saamisten määrä on altistunut vastapuoliriskille. Tämän takia jälleenvakuutusvastapuolet valitaan huolellisesti ja niiden maksukyvyttömyysriskejä tarkkaillaan jatkuvasti.

Jälleenvakuutuksen luottoriskikomitea arvioi ja antaa päätösuosituksia koskien jälleenvakuutuksista

aiheutuvia luottoriskejä ja riskipositioita ja mahdollisia poikkeamia jälleenvakuutuksen luottoriskipolitiikasta. Komitean puheenjohtajan vastuulla on raportoida poikkeamista suhteessa jälleenvakuutuksen luottoriskipolitiikan periaatteisiin ja muista komitean käsittelemistä asioista. Jälleenvakuutustoiminnan luottotappioriskin rajaamiseksi ja valvomiseksi If Vahinkovakuutuksessa noudatetaan

jälleenvakuutuksen luottoriskipolitiikkaa, jossa asetetaan vaatimukset jälleenvakuuttajien luottokelpoisuusluokitusten minimitasolle ja vastuun enimmäismäärälle yksittäistä jälleenvakuuttajaa kohden. If Vahinkovakuutuksen oma luottoriskianalyysi on kuitenkin keskeisessä roolissa vastapuolien valinnassa.

Kuten voidaan nähdä yllä olevasta taulukosta, useimmilla jälleenvakuuttajista on joko AA- tai A-luottoluokitus. Kymmenen suurinta yksittäistä

jälleenvakuutussaamista olivat yhteensä 168 miljoonaa euroa, mikä vastaa 68 prosenttia kaikista saamisista. Suurin yksittäinen jälleenvakuuttaja on Munich Re (AA-), jonka osuus oli 18 prosenttia kaikista jälleenvakuutussaamisista.

Riskien siirtämiseen liittyvä kustannus jälleenvakuutusten ja lakisääteisten poolien osalta oli 55,5 miljoonaa euroa. Tästä määrästä 100 prosenttia liittyi jälleenvakuutusvastapuoliin, joiden luottoluokitus oli vähintään A-.

Johdannaisiin liittyvä vastapuoliriski

Sampo-konsernissa johdannaisvastapuolten luottotappioriskiä syntyy markkinariskien hallinnan seurauksena. Mandatum Life ja emoyhtiö Sampo Oyj ovat pitkäaikaisten korkojohdannaisten sekä valuuttatermiinien ja -optioiden aktiivisia käyttäjiä. If Vahinkovakuutuksessa pitkäaikaisten korkojohdannaisten merkitys on ollut vähäinen ja vastapuoliriskiä aiheutuu pääasiassa lyhytaikaisista valuuttajohdannaisista.

Kahden osapuolen välillä tapahtuvasta johdannaiskaupankäynnistä aiheutuvaa

vastapuoliriskiä pienennetään vastapuolien huolellisella valinnalla, vastapuolien hajauttamisella riskikeskittymien välttämiseksi sekä käyttämällä erilaisia vastapuolikohtaisia vakuusjärjestelyitä, kuten ISDA-puitesopimuksia täydennettynä Credit Support Annex -vakuussopimuksilla. Vuoden 2016 aikana Sampo-konserniin kuuluvat yhtiöt alkoivat määrittää korkovaihtosopimuksia keskusvastapuoliyhteisöjen kautta, mikä vähentää kahden osapuolen välistä vastapuoliriskiä, mutta altistaa Sampo-konsernin keskusvastapuoliyhteisöihin liittyvälle systeemiriskille.

ALM-riskit

ALM-riskit vaikuttavat merkittävästi markkinaehtosiin arvoihin, riskeihin ja pääomatarpeeseen koko taseen tasolla. Sampo-konsernin yhtiöt analysoivat ALM-riskejä ja seuraavat ALM-positioita aktiivisesti. ALM-riskit otetaan huomioon pääomituspäätöksiä tehtäessä, sijoituksia hallittaessa sekä vakuutus tuotteita kehitettäessä. Sammon määritelmän

mukaisesti ALM-riskit sisältävät myös likviditeettiriskin ja muita riskejä, jotka voisivat kumuloitua koko taseen tasolla.

ALM-riskejä koskevat riskimääritelmät löytyvät [liitteestä 2 \(Riskien määritelmät\)](#).

Tasehallinnan periaatteet

Sampo-konsernissa vakuutusvelat ovat sijoitustoiminnan lähtökohta. Vakuutusvelkoja mallinnetaan ja analysoidaan, jotta voidaan muodostaa käsitys niiden odotetuista tulevaisuuden kassavirroista ja herkkyydestä sellaisten tekijöiden, kuten inflaation, korkojen ja valuuttakurssien, muutoksille.

Vakavaraisuusasetus ja riskinottohalukkuus määrittävät yleisesti kyvyn ja halukkuuden ottaa riskiä. Mitä

vahvempi vakavaraisuusasetus ja mitä korkeampi riskinottohalukkuus, sitä enemmän sijoitussalkku voi mahdollisesti poiketa sellaisesta sijoitussalkusta, joka noudattaa vakuutusvelkojen kassavirtoja.

Luottoluokitustavoitteet ja viranomaisten vaatimukset vaikuttavat merkittävästi markkina- ja likviditeettiriskien ottoon koko taseen tasolla ja erityisesti riskien ottoon sijoitussalkkujen osalta.

Tasehallinta If Vahinkovakuutuksessa

ALM-riskiä hallitaan If Vahinkovakuutuksessa Sampo-konsernin periaatteiden mukaisesti. Tasehallinta huomioidaan yleisessä riskinottohalukkuudessa ja sitä ohjaavat If Vahinkovakuutuksen sijoituspolitiikat.

Kirjanpidossa suurin osa vastuuvälästä on kirjattu nimellisarvoon. Merkittävä osa vastuuvälästä eli eläkeuotoinen korvausvastuu diskontataan kuitenkin viranomaissäännösten mukaisilla koroilla. Tilinpäätöksen näkökulmasta If Vahinkovakuutus on näin ollen altistunut lähinnä inflaatiossa ja viranomaissäännösten mukaisissa diskonttauskoroissa tapahtuville muutoksille. Taloudellisesta näkökulmasta,

jonka mukaan vakuutusvelkojen rahavirrat diskontataan vallitsevilla markkinakoroilla, If Vahinkovakuutus on altistunut sekä inflaation että nimelliskorkojen muutoksille. Lisätietoja on Vastuuvälästä liittyvien riskien herkkyydet, If Vahinkovakuutus, 2016 -taulukossa [Vahinkovakuutusriskit](#)-osiossa.

ALM-riskin pitämiseksi yleisen riskinottohalukkuuden puitteissa tehdään vakuutusvelkojen rahavirtoihin valuutaltaan ja kassavirroiltaan täsmäviä korkoinstrumenttisijoituksia ja käytetään valuuttajohdannaisia.

Tasehallinta Mandatum Lifessä

Mandatum Lifin hallitus hyväksyy vuosittain sekä eriytettyä omaisuutta että muuta yhtiön sijoitusriskillä olevaa omaisuutta koskevat sijoituspolitiikat. Näissä politiikoissa määritetään sijoitustoiminnan periaatteet ja limiitit.

Eriytetylle omaisuudelle tehdyssä sijoituspolitiikassa määritellään riskinkantokyky ja tähän liittyvät seurantarajat. Eriytetyn ryhmäeläkevakuutuskannan tulevien lisäetujen vastuu kantaa ensimmäisenä mahdolliset sijoitustoiminnan tappiot ja siten myös riskinkantokyky perustuu tulevien lisäetujen vastuun

määrään. Eri seurantarajat perustuvat määriteltyihin omaisuuden stressitesteihin.

Muuta sijoitusomaisuutta koskevassa sijoituspolitiikassa määritetään koko yhtiön vakavaraisuusasetukseen perustuvat seurantarajat hyväksyttävälle riskien enimmäismäärälle ja tätä vastaavat riskienhallintakeinot. Seurantarajat on asetettu Solvenssi II -säännösten mukaisen SCR:n päälle ja niiden tasot perustuvat ennalta määriteltyihin omaisuuden stressitesteihin. Näiden seurantarajojen ja

vastaavien toimintaohjeiden yleisenä tavoitteena on ylläpitää vaadittava vakavaraisuus.

Yllämainittujen seurantarajojen alittuessa tasehallintakomitea informoi asiasta hallitusta ja hallitus tekee pääomituksen ja taseen markkinariskeihin liittyvät päätökset.

Mandatum Lifen laskuperustekorollisen vastuuvelan kassavirrat ovat suhteellisen hyvin ennakoitavissa, koska sopimusten takaisinostot ja ylimääräiset lisäsijoitukset ovat rajoitettuja suurimmassa osassa yhtiön laskuperustekorollisia vakuutuksia. Yhtiön korvausmenoihin ei sisälly merkittävää inflaatoriskiä.

Sijoitustoiminnan pitkän aikavälin tavoitteena on saavuttaa hyväksyttävällä riskitasolla riittävä tuotto,

jotta laskuperustekorke, kohtuusperiaatetulkinnan mukaiset asiakashyvitykset sekä omistajien tuottovaatimus voidaan kattaa. Pitkällä aikavälillä merkittävin riski on se, ettei korkosijoituksilla saavuteta vastaavalle vastuuvelalle taattua vähimmäistuottoa. Sijoitus- ja pääomituspäätösten lisäksi Mandatum Life on tehnyt toimenpiteitä vakuutusvelkojen osalta hallitakseen taseen korkoriskiä. Yhtiö on alentanut uusien sopimusten laskuperustekorkeoa, täydentänyt vastuuvelkaa korkotäydennyksillä sekä muokannut olemassa olevien sopimusten ehtoja ja hallinnointiprosesseja tavalla, jotka mahdollistavat korkoriskin tehokkaamman hallinnan.

Taseen korkoriskit

Sampo-konsernin taloudellinen asema heikkenee korkojen laskiessa tai pysytellessä alhaisella tasolla, koska Sampo konsernin yhtiöiden velkojen duraatiot ovat varojen duraatioita pidempiä. If Vahinkovakuutus on vuosien aikana tehokkaasti alentanut yhdistettyä kulusuhdettaan vastatoimenpiteenä laskeville koroille, mutta kulusuhteen edelleen alentaminen on haastavaa.

Mandatum Lifen strateginen tasapainottava tekijä on ollut varainhoitoliiketoiminnan, joka ei ole herkkä korkotasojen vaihteluille, osuuden lisääminen. Konsernitasolla korkoriskiä on osittain pienennetty sitomalla suurin osa Sammon veloista lyhyisiin korkoihin.

Likviditeettiriskit

Likviditeettiriskillä on suhteellisen vähän merkitystä Sampo-konsernin liiketoiminnoissa, sillä useimmissa liiketoiminnoissa velat ovat verrattain vakaita ja ennustettavia. Riittävä osa sijoitusvaroista on lyhytaikaisia rahamarkkinainstrumentteja sekä likvidejä valtioiden joukkovelkakirjoja. Lisäksi Sampo-konsernin yhtiöt hallinnoivat likviditeettiriskiä päivätasolla sekä huolehtimalla proaktiivisesti sekä emoyhtiön että tytäryhtiöiden luottokelpoisuudesta ja maineesta.

Sampo-konsernissa likviditeettiriskiä hallitaan yhtiöittäin, joiden vastuulla on likviditeettisuunnittelu ja riittävien likviditeettipuskurien ylläpito. Likviditeettiriskejä seurataan varoista, veloista sekä muusta liiketoiminnasta aiheutuvien odotettujen kassavirtojen perusteella. Tytäryhtiöissä likviditeettipuskurin riittävyys riippuu vakuutustoiminnan lähtevästä kassavirrasta. Emoyhtiössä likviditeettipuskurin riittävyys riippuu mahdollisista strategisista järjestelyistä ja yleisesti Sampo Oyj:n likviditeettiasema pyritään pitämään vahvana. Vuoden 2016 lopussa kunkin yhtiön maksuvalmiustilanne oli sisäisten vaatimusten mukainen.

If Vahinkovakuutuksessa likviditeettiriski on rajallinen, koska vakuutusmaksut kerätään ennen vakuutusturvan

alkamista ja suurten korvausmaksujen ajankohdat tiedetään yleensä jo kauan ennen niiden maksupäivää. Likviditeettiriskejä hallitaan maksuliikennetoiminnoissa, jotka vastaavat likviditeettisuunnittelusta. Likviditeettiriskiä vähennetään sijoittamalla likvideihin instrumentteihin. Saatavilla oleva rahoitusvarojen likviditeettipuskuri eli se osuus varoista, joka voidaan muuttaa rahaksi tiettyinä ajanhetkenä, analysoidaan ja raportoidaan ORSA-komitealle (Riski- ja vakavaraisuuskomitea).

Mandatum Lifessa suuri muutos takaisinostojen määrässä voisi vaikuttaa likviditeettiin. Kuitenkin vain suhteellisen pieni osa vakuutus sopimuksista on takaisinostettavissa, mistä johtuen korvausmaksujen ennustaminen pystytään tekemään lyhyellä tähtäimellä erittäin tarkasti.

Kassavirrat sopimukseen perustuvan maturiteetin mukaan, If Vahinkovakuutus, Mandatum Life ja Sampo Oyj, 31.12.2016 -taulukossa on esitetty vastuuvelan sekä rahoitusvarojen ja -velkojen maturiteetit. Taulukossa esitetään rahoitustarve, joka aiheutuu sijoitusten, rahoitusvelkojen sekä vastuuvelan odotetuista kassavirroista.

Kassavirrat sopimukseen perustuvan maturiteetin mukaan

If Vahinkovakuutus, Mandatum Life ja Sampo Oyj, 31.12.2016

Milj. €	Kirjanpitoarvo			Rahavirrat						
	Kirjanpitoarvo yhteensä	Kirjanpitoarvo ilman sopimuksellista eräpäivää	Kirjanpitoarvo sopimukseen perustuva eräpäivä	2017	2018	2019	2020	2021	2022-2031	2032-
If Vahinkovakuutus										
Rahoitusvarat	13 578	1 988	11 590	1 953	1 553	2 287	2 284	2 091	778	0
joista koronvaihtosopimuksia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Rahoitusvelat	1 076	0	1 076	-68	-109	-15	-15	-335	0	0
joista koronvaihtosopimuksia	4	0	4	-1	-1	-1	0	0	0	0
Vastuuvelka	9 143	0	9 143	-3 109	-1 107	-680	-506	-427	-2 105	-1 825
Mandatum Life										
Rahoitusvarat	6 398	3 191	3 208	601	628	383	863	331	574	14
joista koronvaihtosopimuksia	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0
Rahoitusvelat	142	0	142	-15	-4	-5	-5	-5	-60	-215
joista koronvaihtosopimuksia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Vastuuvelka	4 291	0	4 291	-429	-397	-368	-342	-316	-2 212	-1 734
Sampo Oyj										
Rahoitusvarat	2 271	1 588	684	89	130	189	48	245	60	214
joista koronvaihtosopimuksia	12	0	12	1	10	1	4	0	0	0
Rahoitusvelat	3 551	0	3 551	-1 217	-265	-552	-361	-540	-765	0
joista koronvaihtosopimuksia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Taulukossa rahoitusvarat ja -velat on jaettu sopimuksiin, joiden maturiteetti on sopimuksessa määritetty sekä muihin sopimuksiin. Muiden sopimusten kassavirtaprofiilin esittämisen sijasta niille esitetään ainoastaan kirjanpitoarvo. Lisäksi taulukossa on esitetty vastuuvelan odotetut kassavirrat jälleenvakuutuksen jälkeen. Erien luonteesta johtuen, näihin lukuihin liittyy epävarmuutta. Mandatum Lifen sijoituksissa Baltia-tytärtyhtiön sijoitukset on sisällytetty kirjanpitoarvoihin, mutta ei kassavirtoihin.

Sampo-konsernilla on suhteellisen alhainen määrä rahoitusvelkoja ja niihin liittyvä jälleenvakuutusriski on konsernissa siten suhteellisen vähäinen. Sampo Oyj laski liikkeelle vuoden 2016 aikana kaksi julkista joukkovelkakirjaa, yhteensä 1,05 miljardin euron edestä, sekä useita Mandatum Lifen yksityisasiakkaille kohdennettuja pienempiä velkakirjoja. If laski liikkeelle kaksi huomion etuoikeuden joukkovelkakirjaa 2 miljardin Ruotsin kruunun edestä vuonna 2016. Sampo-konsernin yhtiöillä on liiketoimintasuhteita

useiden luottokelpoisten vastapuolien kanssa, mikä vähentää riskiä siitä, että Sampo-konserni ei kykenisi tekemään jälleenvakuutus sopimuksia tai johdannaistransaktioita aina tarpeen tullen.

Koska likviditeettiriskistä aiheutuvaa pääoman tarvetta ei voida yksiselitteisesti kvantifioida, sitä ei suoraan huomioida pääoman tarvetta koskevissa laskelmissa. Näin ollen ALM-riskeistä vain korkoriski tulee suoraan huomioiduksi taloudellisen pääoman määrässä.

Operatiiviset riskit

Operatiivisten riskien vaikutukset johtuvat yleisesti joko ulkoisista tai sisäisistä riskitekijöistä. Operatiivisia riskejä voi realisoitua johtuen riittämättömistä prosesseista tai järjestelmistä, henkilöstöstä tai yhtiön ulkopuolisista tapahtumista (kts. lisätietoja [liitteestä 2, Riskien määritelmät - Operatiiviset riskit](#)). Konserniyhtiöiden yhtiökohtaiset riskilähteet aiheuttavat tapahtumia, joilla voi olla negatiivinen vaikutus eri prosesseihin, henkilöstöön tai fyysiseen omaisuuteen.

Sampo-konsernissa emoyhtiö Sampo Oyj on asettanut seuraavat operatiivisten riskien hallinnan tavoitteet tytäryhtiöilleen:

- Varmistaa samanaikaisesti toimintojen tehokkuus ja laatu
- Varmistaa, että toiminnot noudattavat lakeja ja säännöksiä
- Varmistaa liiketoimintojen jatkuvuus poikkeuksellisissa olosuhteissa.

Jokainen yhtiö on vastuussa operatiivisten riskien hallinnan järjestämisestä edellä mainittujen tavoitteiden mukaisesti kunkin yhtiön liiketoimintojen erityispiirteet huomioiden.

If Vahinkovakuutus

Operatiivisten riskien hallinnan jatkuvuus on varmistettu If Vahinkovakuutuksessa operatiivisten riskien komitean avulla. Komitean tehtävänä on antaa mielipiteitä, neuvoja ja suosituksia komitean puheenjohtajalle. Operatiivisten riskien komitea vastaa kokonaisvaltaisesta operatiivisten riskien raportoinnista If Vahinkovakuutuksessa. Vallitsevan tilanteen arvio perustuu organisaatiossa tehtyihin itsearviointeihin, raportoituihin vahinkotapahtumiin sekä muuhun riski-informaatioon. Ulkoiset operatiiviset riskit tunnustetaan strategiariskiprosessissa, joka suoritetaan vuosittain ja jossa tunnustetaan keskeiset vakuutusalaan vaikuttavat trendit ja arvioidaan niiden vaikutukset If Vahinkovakuutukseen. Operatiivisten riskien komitean puheenjohtaja raportoi eteenpäin katsovan arvion operatiivisten riskien tilanteesta Riski- ja vakavaraisuuskomitealle (ORSAC-komitea). Puheenjohtaja ehdottaa myös muutoksia politiikkoihin ja ohjeisiin.

Linjaorganisaation ja tukitoimintojen vastuulla on tunnistaa, arvioida, seurata ja hallita omaan toimintaansa liittyviä operatiivisia riskejä. Riskien tunnistaminen ja arviointi tehdään kaksi kertaa vuodessa linjaorganisaatiossa ja kerran vuodessa tukitoiminnoissa. Tunnistettuja riskejä arvioidaan

niiden merkittävyyden perusteella ottaen huomioon riskin todennäköisyys ja vaikutus.

Toteutuneiden riskien raportointi ja analysointi on järjestetty eri tavoin toteutuneen riskin luonteesta riippuen. Kaikkien työntekijöiden tulee raportoida riskitapaukset intranetissä.

If Vahinkovakuutuksessa on operatiivisten riskien hallitsemiseksi hyväksytty lukuisia toimintaohjeita, kuten operatiivisten riskien politiikka, jatkuvuussuunnitelma, turvallisuuspolitiikka, ulkoistuspolitiikka, muutoshakemusten käsittelypolitiikka, korvausvaatimusten käsittelypolitiikka sekä muita ohjeita organisaation eri osa-alueisiin liittyen. Nämä toimintaohjeet arvioidaan ja päivitetään vähintään vuosittain.

If Vahinkovakuutuksen hallintaperiaatteiden ohjauksen perustan, mukaan lukien compliance-riskin, muodostaa lukuisa määrä sisäisiä toimintaohjeita: Sampo-konsernin compliance-periaatteet, compliance-politiikka, eturistiriitapolitiikka, sisäisten kontrollien - politiikka, riskienhallintapolitiikka, compliance-suunnitelma, compliance-toiminnon työohjeet ja compliance-koordinaattoreiden ohjeistukset. Toimintaohjeet arvioidaan ja päivitetään vuosittain tai tarpeen vaatiessa.

Mandatum Life

Operatiivisten riskien hallinnan tavoite Mandatum Lifessa on tunnistaa riskit etukäteen, hallita riskejä tehokkaasti ja pyrkiä etukäteen minimoimaan mahdollisten realisoituvien riskien vaikutusta mahdollisimman kustannustehokkaalla tavalla.

Liiketoimintayksiköt ovat vastuussa omien operatiivisten riskien tunnistamisesta, arvioinnista ja hallinnasta sekä riittävän sisäisen valvonnan järjestämisestä. Operatiivisten riskien komitea valvoo ja koordinoi operatiivisten riskien hallintaan liittyviä asioita, kuten toimintaohjeita ja suosituksia Mandatum Lifessa. Komitea varmistaa, että liiketoiminta-alueiden riskit on tunnistettu ja että sisäinen valvonta ja riskien hallinta on järjestetty riittävällä tavalla. Komitea käsittelee myös operatiivisten riskien hallinnan toimintaohjeista mahdollisesti tehdyt poikkeamat ja seuraa operatiivisten riskien itsearvioinneissa tunnistettuja riskejä sekä toteutuneita riskitapahtumia. Komitea kokoontuu vähintään kolmesti vuodessa. Merkittävät havainnot operatiivisista riskeistä raportoidaan riskienhallintakomitealle ja hallitukselle vuosineljänneksittäin.

Operatiivisten riskien komitea analysoi ja käsittelee operatiivisia riskejä liittyen esimerkiksi uusiin

tuotteisiin ja palveluihin, prosesseissa ja riskeissä tapahtuneisiin muutoksiin sekä toteutuneisiin operatiivisiin riskitapahtumiin. Merkittävistä havainnoista raportoidaan riskienhallintakomitealle ja hallitukselle neljännesvuosittain. Operatiivisten riskien komitea on vastuussa myös jatkuvuus- ja valmiussuunnitelmien sekä sisäisen valvonnan politiikan ylläpidosta ja päivittämisestä.

Operatiivisten riskien rajoittamiseksi Mandatum Lifessa on hyväksytty useita eri toimintaohjeita, kuten sisäisen valvonnan politiikka, compliance-politiikka, turvallisuusohjeita, jatkuvuussuunnitelma, hankinta- ja ulkoistamispolitiikka, asiakaspalautteen käsittelyohje sekä useita muita toimintaohjeita liittyen operatiivisiin toimintoihin. Eri toimintaohjeista tehtyjä poikkeamia seurataan liiketoimintayksiköissä riippumattomasti ja niistä raportoidaan compliance-johtajalle ja operatiivisten riskien komitealle.

Prosesseihin sisältyvän sisäisen valvonnan järjestelmän tavoitteena on estää ja havaita negatiivisia tapahtumia sekä minimoida näiden vaikutukset. Lisäksi toteutuneet riskitapahtumat ja läheltä piti -tilanteet tulee analysoida ja raportoida operatiivisten riskien komitealle.

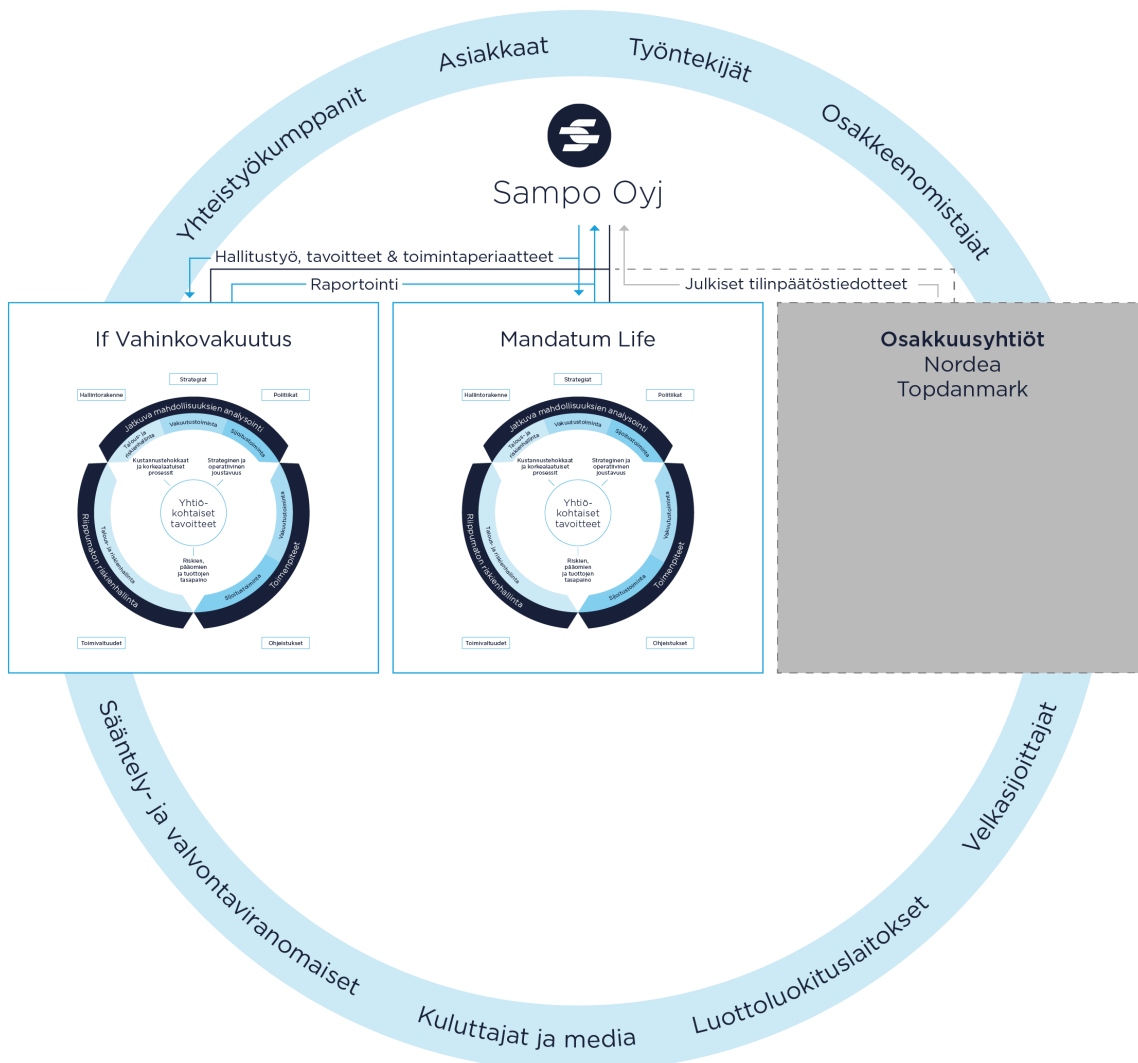
Liitteet

Liite 1: Sampo-konsernin ohjausperiaatteet ja riskienhallintaprosessi

Selkeät vastuut sekä yksinkertaiset ja matalat toiminnalliset rakenteet ovat Sampo-konsernin liiketoimintojen ja riskienhallinnan organisoinnin perusperiaatteita. Vastuita ja toiminnallisia rakenteita,

joita on havainnollistettu Sampo-konsernin ohjausrakenne -kuvassa, kuvataan seuraavissa kappaleissa.

Sampo-konsernin ohjausrakenne

Emoyhtiön ohjaus

Konsernin emoyhtiö Sampo ohjaa tytäryhtiöitä asettamalla tavoitteet niiden pääomitukselle ja oman pääoman tuotolle (RoE) sekä määrittelemällä tytäryhtiöiden toiminnalle keskeiset reunaehdot konsernitason toimintaperiaatteiden avulla.

Tavoitteiden asettaminen: Sammon hallitus päättää tytäryhtiöiden oman pääoman tuottotavoitteet, jotka ovat tällä hetkellä 17,5 prosenttia sekä If Vahinkovakuutukselle että Mandatum Lifelle. Lisäksi If Vahinkovakuutuksen pitkän aikavälin tavoitteena on ylläpitää alle 95 prosentin yhdistettyä kulusuhdetta.

Emoyhtiö arvioi pääomituksen riittävyyttä ja pääomarakenteen tarkoituksenmukaisuutta siten, kuin on esitetty kappaleessa ”[Pääomitus alakonsernitasona](#)”. Tähän analyysiin perustuen emoyhtiö arvioi, minkä suuruisia osinkoja tytäryhtiöt jakavat emoyhtiölle. Sampo-konsernissa operatiivisen toiminnan kannalta ylimääräinen pääoma pidetään emoyhtiö Sammossa, joka pääomittaa tytäryhtiöitä tarvittaessa.

Emoyhtiön hallitus päättää keskeisistä tytäryhtiöiden liiketoimintaa ja riskienhallintaa ohjaavista pääperiaatteista. Näistä merkittävimmät ovat Sampo-konsernin toimintaperiaatteet (Code of Conduct), riskienhallinnan periaatteet, palkitsemisperiaatteet ja compliance-periaatteet. Lisäksi on muita periaatteita, kuten tiedonantopolitiikka, joita noudattamalla pyritään ehkäisemään maine- ja compliance-riskejä.

Sammon hallituksen päätöksiin yleisesti ja siten myös emoyhtiön antamaan ohjeistukseen vaikuttavat edellä mainittujen ohjeistusten ohella myös ulkoinen normiperusta ja eri sidosryhmien odotukset Sampo-konsernin toiminnasta. Lisätietoja Sampo-konsernin sidosryhmistä on saatavilla Toimintaperiaatteet-dokumentissa osoitteessa www.sampo.com/ohjausjarjestelma.

Tytäryhtiöiden toiminta ja riskienhallinta

Tytäryhtiöt järjestävät oman liiketoimintansa itsenäisesti ottaen huomioon liiketoimintansa erityispiirteet ja konsernitason ohjeistukset tavoitteiden, pääomituksen ja toimintaperiaatteiden

suhteen. Sidosryhmien odotukset ja ulkoinen sääntely vaikuttavat myös suoraan tytäryhtiöiden toimintaan.

Sampo-konsernin tytäryhtiöt päättävät itsenäisesti toimintansa hallintorakenteesta. Tytäryhtiöiden operatiivisella johdolla on laaja-alaista kokemusta vakuutustoimialalta sekä talous- ja riskienhallinnasta. Eri komiteoiden ja toimielinten jäsenet edustavat liiketoiminnan ja muiden toimintojen osaamista. Tytäryhtiöiden toimintaa valvovat kyseisen tytäryhtiön eri toimielimet ja viime kädessä hallitukset, joiden jäsenet ovat pääasiallisesti emoyhtiö Sammon ylimpään johtoon kuuluvia henkilöitä.

Koska emoyhtiössä laaditaan ainoastaan toimintaa koskevat pääperiaatteet, tytäryhtiöiden johdolla on päätösvalta ja vastuu huomioida tytäryhtiön oman toiminnan erityispiirteet yhtiökohtaisissa politiikoissa, limiiteissä, valtuutuksissa ja ohjeistuksissa.

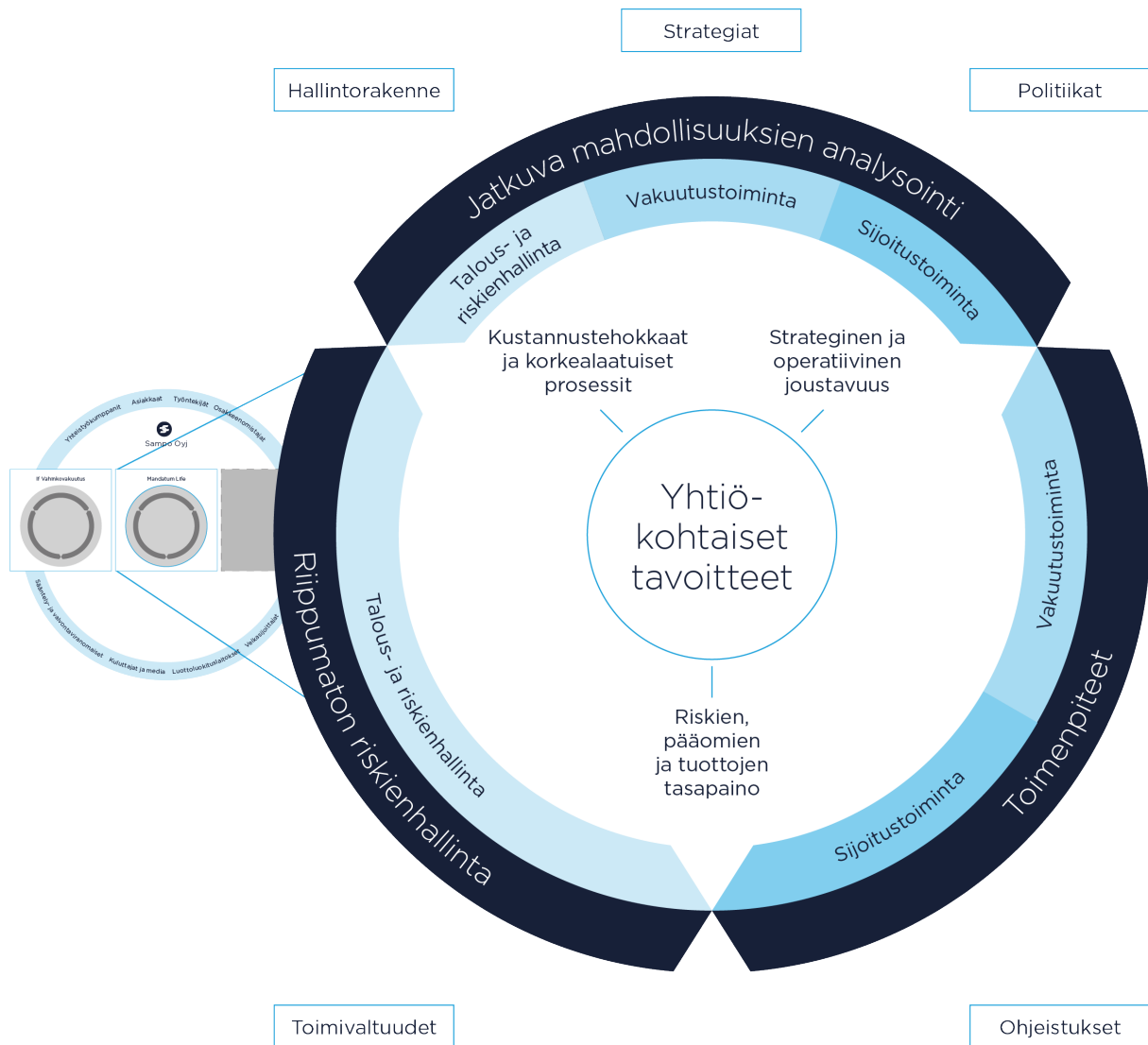
Operatiivisella tasolla tytäryhtiöt keskittyvät vakuutustoiminnan sekä talouden ja riskienhallinnan tehokkaaseen toimeenpanoon. Sijoituksia hallinnoidaan tytäryhtiöiden hallitusten hyväksymien sijoituspolitiikkojen mukaisesti. Emoyhtiö johtaa päivittäistä sijoitustoimintaa, mikä mahdollistaa samanaikaisesti tytäryhtiöiden sijoituspolitiikkojen tehokkaan toteuttamisen ja konsernitason sijoitusportfolioiden valvonnan.

Riskienhallintaprosessi on jatkuvaa toimintaa, josta osa on liiketoimintojen vastuulla ja osa riippumattomien riskienhallinnan asiantuntijoiden vastuulla. Vaikkakin liiketoimintojen ja riippumattoman riskienhallinnan vastuut ovat selkeästi eriytetty toisistaan Sampo-konsernissa, on näiden toimintojen välillä jatkuva keskusteluyhteys. Sampo-konserni on määritellyt sisäisen valvonnan politiikassaan erinäisten sisäisten sidosryhmien roolit ja vastuut.

Riskienhallinnan hallintomalli, riskipolitiikat, riskilimitit ja toimivaltuudet eli rakenteet, joiden puitteissa riskejä otetaan ja valvotaan, ovat liiketoiminnasta riippumattomien tahojen vastuulla. Nämä rakenteet ovat edellytys riskienhallintaprosessin toiminnalle ja ne kuvastavat vakavaraisuustavoitteita ja riskinottohalukkuutta yleisesti.

Kuva Yhtiötasoinen taloudellisen ja riskienhallinnan prosessi esittää yhtiötason riskienhallinnan (i) edellytyksiä, (ii) tehtäviä mukaan lukien vastuullisen toiminnon ja (iii) tavoitteita.

Yhtiötasoinen taloudellisen ja riskienhallinnan prosessi

Riskienhallinnan onnistuneen järjestämisen kannalta keskeiset edellytykset ovat:

- Riskienhallinnan hallintomalli ja toimivaltuudet (lisätietoja [Riskienhallinnan hallintorakenne](#) -osiosta) ja selkeä vastuiden jako liiketoimintalinjojen ja riippumattomien toimintojen välillä
- Yhtiöiden omat riskipolitiikat ja tarkemmat riskienhallintaa koskevat ohjeistukset
- Varovaiset arvostus-, riskien mittausta- ja raportointiprosessit.

Riskienhallintaprosessiin sisältyvät tehtävät voidaan luokitella seuraavasti:

Riippumaton riskienhallinta

Talous- ja riskienhallintatoimintojen vastuulla on yksikäsitteisesti ylläolevien riskien hallinnan edellytysten määrittäminen. Lisäksi talous- ja riskienhallintatoimintojen vastuulla on operatiivisesti riippumaton mittausta ja valvonta sisältäen sekä toiminnan valvonnan yleisesti että virallisen kannattavuus-, riski- ja pääomituslaskennan. Esimerkkejä näistä vastuista ovat:

- Yksityiskohtainen riskiraportointi tytäryhtiöiden ja Sammon riskikomiteoille ja hallituksille
- Pääomatarpeen ja tosiasiallisen käytössä olevan pääoman sisäinen raportointi vähintään neljännesvuosittain

- Viranomaisten ja luottoluokittajien vaatimusten mukaisten pääomavaateiden ja pääomien raportointi sisäisesti neljännesvuosittain
- Sisäisten ja viranomaislaskennan mukaisten pääomitustunnuslukujen julkaisu neljännesvuosittain.

Jatkuva mahdollisuuksien ja riskien analysointi

Sekä liiketoiminnot että talous- ja riskienhallintatoiminnot tukevat aktiivisesti liiketoimintaa analysoimalla ja arvioimalla liiketoimintamahdollisuuksia jatkuvasti. Tämä voidaan nähdä erillisenä riskienhallintaprosessin vaiheena, sillä vakuutus- ja sijoitustoiminnot arvioivat päivittäin liiketoimintamahdollisuuksia ja erityisesti niiden riski-tuottosuhteita. Toisaalta talous- ja riskienhallintatoiminnoissa merkittävä osa ajasta käytetään riskien arviointiin ja pääomasuunnitteluun. Tämä mahdollisuuksien aktiivinen kartoitus näkyy esimerkiksi seuraavina lopputuloksina:

- Tunnistettuina liiketoimintamahdollisuuksina (esimerkiksi tuote- ja palvelukehitys ja investointimahdollisuudet) ja analyyseina niiden tuottopotentiaaleista ja pääomatarpeista
- Sisäisen ja ulkoisen osingonjaon suunnitelmina
- Aloitteina hybridi- tai seniorilainojen liikkeeseen laskemiseksi.

Toimenpiteet

Toimenpiteet, eli vakuutus- ja sijoitustoiminnan varsinaiset liiketoimintatransaktiot, toteutetaan annettujen toimivaltuuksien, riskipolitiikkojen ja muiden ohjeistuksien mukaisesti. Nämä toimenpiteet ovat liiketoimintojen ja keskitettyjen toimintojen, kuten esimerkiksi sijoitustoiminnon, vastuulla. Pääomitukseseen ja likviditeettiasemaan liittyvät toimet kuuluvat tähän tehtäväkokonaisuuteen. Sampo-konsernissa ennakoivat toimet kannattavuuden, riskien ja pääoman hallinnan osalta nähdään tärkeimpänä riskien- ja pääomanhallintaprosessin vaiheena. Tästä johtuen riskipolitiikat, limiitit ja päätöksentekovaltuudet asetetaan siten, että ne yhdessä tulostavoitteiden kanssa mahdollistavat liiketoiminta- ja sijoitusyksiköitä ottamaan tarkkaan harkittuja riskejä. Esimerkkejä toimenpiteistä ovat mm. seuraavat:

- Vakuutus sopimusten hinnoittelu ja sijoitustransaktioiden toteutus
- Osinkojen maksut, omien osakkeiden takaisinostot, hybridi- ja seniorilainojen liikkeelle laskut
- Johdannais- ja jälleenvakuutustransaktioiden toteutus

- Liiketoimintojen hankinnat ja liiketoiminnoista luopumiset.

Edellä mainittujen tehtävien laadukas toteuttaminen edesauttaa riskienhallintaprosessin kolmen keskeisen tavoitteen saavuttamista:

Riskien, pääomien ja tuottojen tasapaino

- Tulokseen vaikuttavat ja muut merkittävät riskit on tunnistettu, arvioitu ja analysoitu.
- Pääomitus on riittävä suhteessa liiketoimintaan liittyviin riskeihin ja strategiaan riskeihin huomioiden liiketoimintojen ennakoitu kannattavuus.
- Riskinkantokyky on kohdennettu liiketoimintalueille strategian mukaisesti.
- Vakuutusriskit on hinnoiteltu niiden luontaisen riskitason mukaisesti, sijoitustoiminnan odotetut tuotot ja riskit ovat tasapainossa ja seuraamusriskejä on pienennetty riittävästi.

Kustannustehokkaat ja korkealaatuiset prosessit

- Asiakaspalvelu ja sisäiset operatiiviset prosessit ovat tehokkaat ja laadukkaat.
- Päätöksenteko perustuu tarkkaan, riittävään ja ajantasaiseen tietoon.
- Toiminnan jatkuvuus varmistetaan ja epäjatkuvuustilanteissa toipuminen on nopeaa ja kattavaa.

Strateginen ja operatiivinen joustavuus

- Ulkoiset riskitekijät ja mahdolliset strategiset riskit on tunnistettu ja yhtiö on pääomarakenteen ja johtamisen näkökulmasta hyvässä asemassa reagoimaan muutoksiin liiketoimintaympäristössä.
- Yhtiö rakenne, osaaminen ja prosessit yhtiössä mahdollistavat tarvittavien muutosten tehokkaan toimeenpanon.

Kun edellä mainitut tavoitteet saavutetaan, riskienhallinta vaikuttaa positiivisesti oman pääoman tuottoon ja lieventää vuosittaisia kannattavuuden vaihteluja. Riskienhallintaprosessi nähdään siten Sammon omistaja-arvon luomisen yhtenä tekijänä.

Emoyhtiön valvonta ja toiminta

Sampo tarkastelee konsernia liiketoimintaportfoliona ja toimii aktiivisesti erityisesti konsernin pääomitukseseen sekä emoyhtiön pääomarakenteeseen ja likviditeettiin liittyvissä asioissa.

Emoyhtiö Sampo tarkastelee neljännesvuosittain Sampo-konsernin toimintaa sekä yhtiö- että konsernitasolla perustuen tytäryhtiöiden ja osakkuusyhtiöiden raportointiin. Osakkuusyhtiöiden osalta tieto perustuu kuitenkin julkisesti saatavilla olevaan materiaaliin ja on siten vähemmän yksityiskohtaista. Tytäryhtiöitä koskeva raportointi Sammon hallitukselle ja tarkastusvaliokunnalle perustuu valtaosin tytäryhtiöiden tuottamaan raportointiin. Raportointi keskittyy erityisesti riskien, pääomituksen ja kannattavuuden väliseen tasapainoon. Emoyhtiö vastaa omia toimintojaan koskevasta raportoinnista.

Konsernitasolla keskeisimmät painopistealueet ovat mahdolliset konserniyhtiöiden toiminnasta aiheutuvat riskikeskittymät samoin kuin konsernin pääomitus ja emoyhtiön kyky luoda likviditeettiä. Lisäksi emoyhtiössä ennustetaan ja analysoidaan konserniyhtiöiden tulosta, riskejä ja pääomitusta perustuen yhtenäisiin skenaarioihin, jolloin yhtiökohtaiset tulokset ovat yhdistettävissä konsernitasolla.

Yllä kuvattuun alakonsernitason sekä Sampo-konsernin sisäiseen työhön perustuen Sampo-konserni valmistelee vuosittain yhden riski- ja vakavaraisuusarvio -dokumentin ("Single ORSA" -raportti), joka toimitetaan Sampo-konsernin päävalvoja Finanssivalvonnalle. Single ORSA -dokumentilla on käytännössä sama rakenne ja sisältö kuin vuosineljänneksittäin tapahtuvalla tarkastusvaliokunnan raportoinnilla. Sisällön keskeisimpänä erona on konsernin laajuinen vakavaraisuusennuste, jota ei tavallisesti sisällytetä vuosineljänneksittäin tapahtuvaan raportointiin.

Sammon hallitus päättää kyseisiin yhtiö- ja konsernitasoihin tietoihin perustuen konsernin pääomituksesta sekä antaa ohjeistuksia emoyhtiön pääomarakenteeseen ja likviditeettivarantoihin liittyen. Sammon pääasiallisena tavoitteena on ylläpitää varovaista pääomarakennetta ja riittävää likviditeettiä, jotta yhtiö kykenee järjestämään rahoitusta strategisiin hankkeisiin tarvittaessa. Vahva likviditeetti ja kyky hankkia rahoitusta ovatkin keskeisiä tekijöitä Sampo-konsernin strategisen joustavuuden ylläpidossa.

Riskienhallinnan hallintorakenne

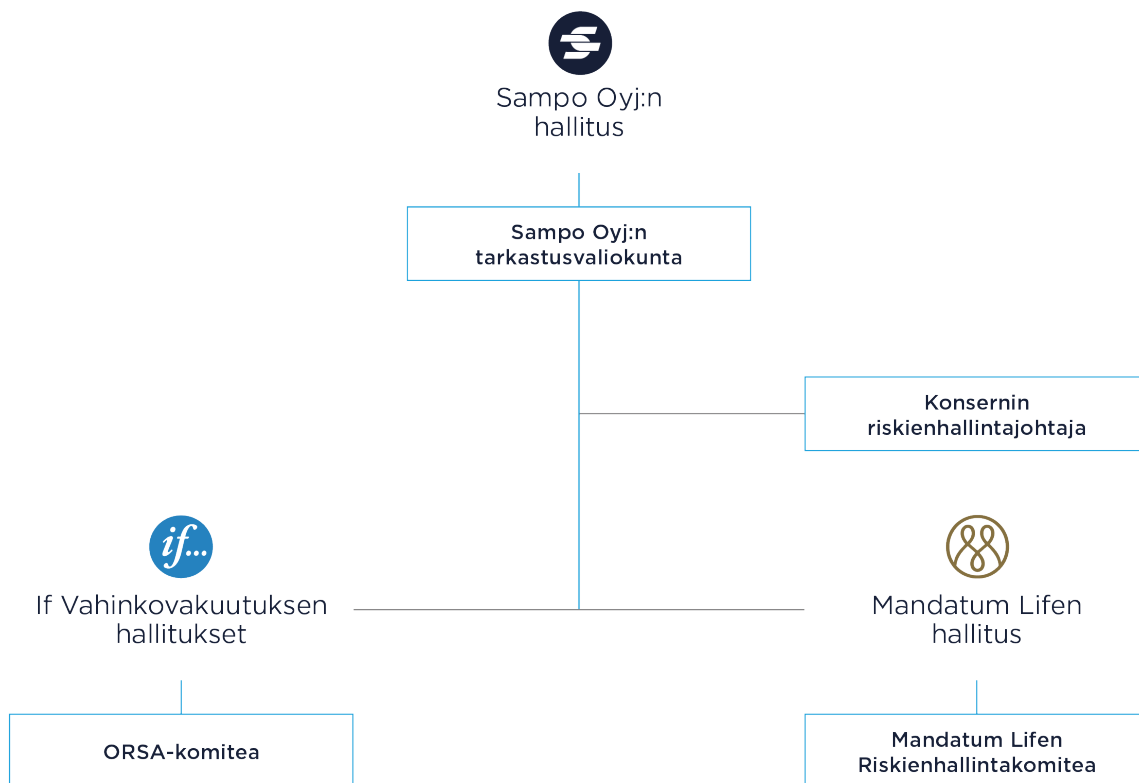
Tässä luvussa kuvataan Sampo-konsernin ja sen tytäryhtiöiden hallintorakennetta riskienhallinnan näkökulmasta. Yksityiskohtaisempi kuvaus Sampo-konsernin hallinnointirakenteesta ja sisäisestä valvonnasta on esitetty [Hallinnointi](#)-luvussa.

Riskienhallinnan hallintorakenne konsernitasolla

Sammon hallitus on vastuussa siitä, että konsernin riskejä hallitaan ja valvotaan asianmukaisesti. Emoyhtiön hallitus määrittää tytäryhtiöiden taloudelliset ja pääomitusta koskevat tavoitteet ja hyväksyy konsernitasoiset periaatteet, jotka ohjaavat tytäryhtiöiden toimintaa. Tytäryhtiöiden riskipositiot ja pääomitusraportit yhdistellään konsernitasolla vuosineljänneksittäin ja raportoidaan Sammon hallitukselle ja tarkastusvaliokunnalle.

Eri hallintoelinten raportointivastuut konsernitasolla on esitetty Sampo-konsernin riskienhallinnan hallintorakenne -kuvassa.

Sampo-konsernin riskienhallinnan hallintorakenne

Tarkastusvaliokunta vastaa hallituksen nimissä Sampo-konsernin riskienhallinnan periaatteiden ja niihin liittyvien ohjeistuksien laatimisesta.

Tarkastusvaliokunta varmistaa, että konsernin eri toiminnot noudattavat kyseisiä ohjeistuksia, valvoo Sampo-konsernin riskejä ja riskikeskittymiä sekä valvoo, että riskienhallinta on laadukasta ja kattavaa konserniyhtiöissä. Tarkastusvaliokunta valvoo myös riskipolitiikkojen toteuttamista, pääomitusta sekä riskien ja tuottojen kehittymistä. Vähintään kolme tarkastusvaliokunnan jäsenistä tulee valita niistä hallituksen jäsenistä, jotka eivät toimi Sampo-konsernin johdossa ja jotka ovat riippumattomia yhtiöstä. Tarkastusvaliokunta kokoontuu neljännesvuosittain.

Konsernin riskienhallintajohtaja on vastuussa riskienhallinnan asianmukaisuudesta konsernitasolla. Riskienhallintajohtajan tehtävänä on valvoa Sampo-konsernin riskejä kokonaisuutena sekä koordinoida ja seurata tytäryhtiöiden ja konsernin riskienhallintaa.

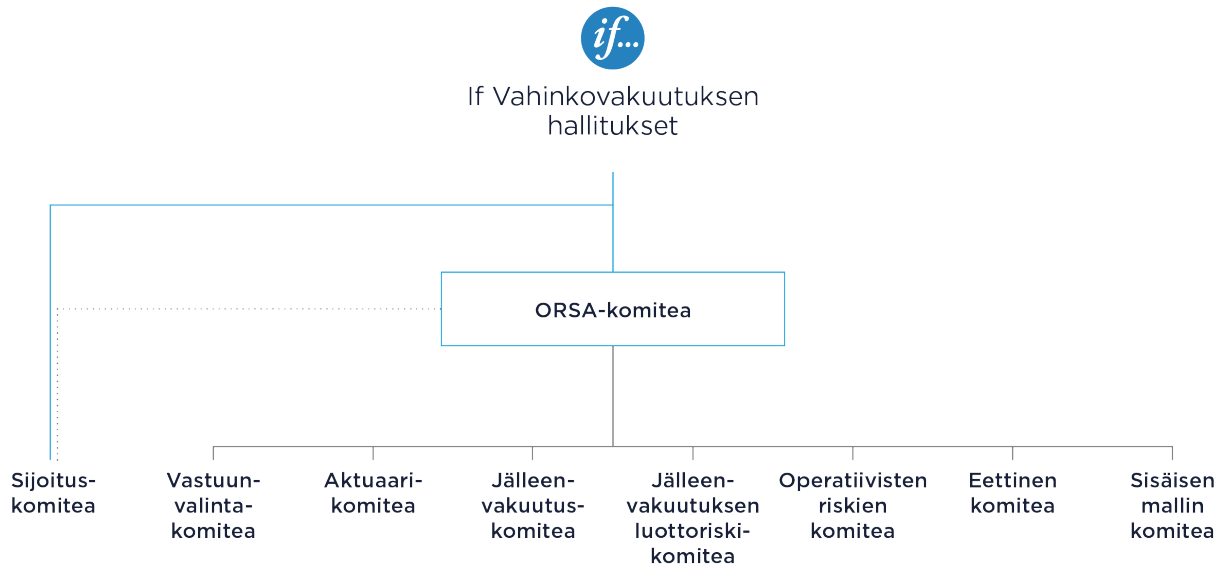
If Vahinkovakuutuksen ja Mandatum Lifen hallituksilla on omien yhtiöidensä ylimpinä päätöksentekijöinä kokonaisvaltainen vastuu If Vahinkovakuutuksen ja

Mandatum Lifen riskienhallintaprosesseista. Hallitukset nimittävät If Vahinkovakuutuksen ORSA-komitean ja Mandatum Lifen riskienhallintakomitean sekä vastaavat riskienhallintaan liittyvien politiikkojen, periaatteiden ja ohjeiden muutostarpeiden tunnistamisesta.

Riskienhallinta If Vahinkovakuutuksessa

Hallituksien tärkein riskienhallinnan väline on riskienhallinnan politiikat ja ohjeistukset. Osana tehtäviään hallitukset hyväksyvät riskienhallintapolitiikan ja muut riskienhallinnan dokumentit, saavat riskienhallintajohtajalta ja toimitusjohtajilta riskiraportteja, osallistuvat aktiivisesti ennakoivaan riski- ja vakavaraisuusarviointiin sekä varmistavat, että riskienhallinta ja -seuranta toimivat asianmukaisesti ja tehokkaasti. Eri hallintoelinten raportointivastuut If Vahinkovakuutuksessa on esitetty If Vahinkovakuutuksen riskienhallinnan hallintorakenne -kuvassa.

If Vahinkovakuutuksen riskienhallinnan hallintorakenne

If Vahinkovakuutuksen riski- ja vakavaraisuuskomitea ("ORSA-komitea") avustaa If Vahinkovakuutuksen toimitusjohtajia täyttämään riskienhallintaprosessiin liittyvät velvoitteensa. ORSA-komitea seuraa eri riskienhallinnan komiteoiden, tukitoimintojen ja linjaorganisaation raportointia. Lisäksi ORSA-komitea valvoo, että If Vahinkovakuutuksen lyhyen ja pitkän aikavälin kokonaisriskiprofiili on linjassa riskistrategian ja vakavaraisuusvaatimusten kanssa. Riskienvalvontatoiminto on vastuussa riskienvalvontatoimintojen koordinoinnista hallitusten ja toimitusjohtajien toimeksiannosta.

Vastuu riskien tunnistamisesta, arvioimisesta, kontrollista ja hallinnasta on linjaorganisaatioilla. Keskeisille riskialueille on omat komiteansa ja niiden vastuulla on valvoa ja kontrolloida, että riskejä hallinnoidaan hallitusten ohjeistuksia noudattaen. If Vahinkovakuutuksen eri riskikomiteoilla ei ole päätöksentekovaltuuksia.

Jokaisen riskialueen politiikka määrittelee rajoitukset ja limiitit, joiden tehtävänä on varmistaa, että riskitasot noudattavat aina If Vahinkovakuutuksen riskienottohalukkuutta ja pääoman riittävyyteen liittyviä rajoitteita. Komiteoiden tehtävänä on myös valvoa politiikkojen tehokkuutta ja osallistua niiden muutoksiin ja päivityksiin tarvittaessa.

Riskikohtaisten komiteoiden lisäksi riskienhallinnan hallintorakenteeseen kuuluu kaksi muuta komiteaa. Niiden vastuut on määritelty seuraavasti:

- Eettinen komitea keskustelee ja koordinoi eettisiä kysymyksiä If Vahinkovakuutuksessa. Komitea antaa suosituksia eettisissä asioissa ja tekee ehdotuksia

eettistä käyttäytymistä koskevaan politiikkaan tehtävistä muutoksista. Komitean puheenjohtajan vastuulla on raportoida eettisistä riskeistä ja muista komitean käsittelemistä asioista.

- Sisäisen mallin komitean tehtäviä on tunnistaa mahdollisten mallimuutosten lähteet ja antaa komitean puheenjohtajalle mielipiteensä siitä, miten mahdollisia muutoksia on arvioitu ja luokiteltu sekä muista validointitoimenpiteistä tai sisäisen mallin kehittämisestä. Näiden tehtävien lisäksi komitea keskustelee ja analysoi muista komiteoista saatuja sisäiseen malliin liittyviä tietoja sekä seuraa sisäisen mallin käyttöä ja kehitystoimenpiteitä.

If Vahinkovakuutuksella on myös Compliance-komitea, joka toimii neuvoo antavana toimielimenä compliance-johtajalle compliance-kysymyksissä. Toimielimen tehtävänä on varmistaa compliance-riskin ja siihen liittyvien toimenpiteiden kokonaisvaltainen tarkastelu If Vahinkovakuutuksessa.

Riskienhallinta Mandatum Lifessa

Mandatum Lifen hallitus vastaa riskienhallinnasta ja sisäisen valvonnan riittävyydestä. Hallitus vahvistaa vuosittain riskienhallintasuunnitelman, sijoituspolitiikan ja muut riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan ohjeet.

Mandatum Lifen toimitusjohtajalla on kokonaisvastuu riskienhallinnan toteuttamisesta hallituksen ohjeiden mukaisesti. Toimitusjohtaja on kaikkia Mandatum Lifen riskejä koordinoivan ja valvovan riskienhallintakomitean puheenjohtaja. Riskit jaetaan

pääryhmiin, jotka ovat vakuutusriskit, markkinariskit, operatiiviset riskit, juridiset ja compliance-riskit sekä liiketoiminta- ja maineriskit. Jokaisella riskialueella on oma erikoistunut komiteansa tai yksikkönsä ja oma vastuuhenkilönsä riskienhallintakomiteassa.

Keskeisten hallintoelinten raportointivastuut Mandatum Lifessa on esitetty Mandatum Lifen riskienhallinnan hallintorakenne -kuvassa.

Mandatum Lifen riskienhallinnan hallintorakenne

Erikseen kuvattujen riskikomiteoiden lisäksi compliance-riskien ja Baltian tytäryhtiöiden riskienhallinnan tehtävät on järjestetty seuraavasti:

- Lakiasiat ja compliance -yksikkö hoitaa lain ja säännösten noudattamiseen liittyviä asioita ja yksikön johtaja on riskienhallintakomitean jäsen.
- Baltian tytäryhtiöllä on omat riskienhallinnan menettelytavat. Kaikki suurimmat riskitapahtumat

raportoidaan myös Mandatum Lifen riskienhallintakomitealle.

- Sisäinen tarkastus varmistaa tarkastussuosituksen avulla riittävien sisäisten kontrollien olemassaolon ja laatii hallitukselle vuosittain sisäisen tarkastuksen katsauksen.

Liite 2: Riskien määritelmät

Vakuutusriskit

Yleisesti ottaen sekä vakuutusvelkojen kirjanpitoarvo (vastuovelka) että niiden taloudellinen arvo riippuvat (i) tulevien korvauskulujen suuruudesta ja ajoituksesta liikekulut mukaan lukien sekä (ii) koroista, joita käytetään näiden korvausten diskonttaamisessa tähän päivään.

Ensimmäinen ylläolevista tekijöistä on vakuutusriskien lähde ja toinen tekijä vaikuttaa koko taseen korkoriskiin.

Vakuutusriski voidaan yleisesti määritellä arvonmuutoksena, joka johtuu sopimuksellisten velvoitteiden lopullisten kulujen poikkeamisesta alun perin arvioituista velvoitteista. Näin ollen korvauskulujen hinnoittelu- tai varausolettamien erotessa toteutuneista kuluista vakuutusriski toteutuu poikkeamina odotetusta korvauskulujen määrästä tai vakuutusvelkojen odottamattomana arvon muutoksena.

Vastuuelkaan ja vakuutusvelkojen taloudelliseen arvoon liittyy aina tietty määrä epävarmuutta, sillä ne perustuvat arvioihin tulevien korvauskulujen suuruudesta, ajoittumisesta ja toteutumistiheydestä.

Vastuuelkaan liittyvä epävarmuus on tavallisesti suurempi uusissa vakuutuslajeissa, joista ei ole vielä olemassa kattavia niin sanottuja run off -tilastoja, sekä vakuutuslajeissa, joissa vahingon lopullisen korvausmenon selviäminen kestää kauan. Esimerkkejä jälkimmäisistä vakuutuslajeista vahinkovakuutuksessa ovat lakisääteinen tapaturmavakuutus, liikennevakuutus sekä vapaaehtoiset vastuu- ja tapaturmavakuutukset. Lähtökohtaisesti suurin osa henkivakuutusluokista sisältää myös jälkimmäisiä ominaisuuksia. Henkivakuutus sopimukset ovat myös alttiina vakuutuksenottajien käyttäytymisessä tapahtuville muutoksille, koska vakuutuksenottajat voivat muuttaa maksamiensa preemioiden maksuintensiteettiä tai päättää olemassa olevan sopimuksensa.

Vahinkovakuutustoiminnan riskit

Vahinkovakuutusriskit jaetaan usein vakuutusmaksu- ja katastrofiriskeihin sekä vastuuelkariskeihin, jotta erotetaan voimassa oleviin sopimukseen liittyviin tuleviin vahinkoihin ja jo sattuneisiin vahinkoihin liittyvät riskit. Vahinkovakuutusriskien jakautumista on havainnollistettu kuvassa Vahinkovakuutustoiminnan riskit.

Vahinkovakuutustoiminnan riskit

Ulkoiset tekijät

Tekniset ja lääketieteelliset innovaatiot, ilmastonmuutokset, luonnonkatastrofit, kansantaloudelliset olosuhteet, inflaatio, lait ja muu sääntely

Muutoksia tulipalojen, liikenneonnettomuuksien, myrskyjen, tulvien, varkauksien ja muiden vakuutettujen tapahtumien ajoituksessa, tiheydessä ja vakavuudessa

Muutoksia mm. pitkäikäisyydessä, inflaatiokomponenteissa, piilevissä riskitekijöissä ja juridisissa ennakkotapauksissa

Vakuutusmaksu- ja katastrofiriskit

Muutokset vastuiden odotetuissa kassavirroissa ao. tekijöiden seurauksena:

- Voimassa olevien sopimusten tulevien vahinkotapahtumien suuruus ja/tai toteutumistiheys on suurempi kuin odotettiin.
- Voimassa olevien sopimusten tulevien korvauskulujen ajoitus eroaa odotetusta.

Vastuuelkariski

Muutokset vastuiden odotetuissa kassavirroissa ao. tekijöiden seurauksena:

- Toteutuneista vahinkotapahtumista aiheutuneet korvauskulut ovat suurempia kuin odotettiin.
- Korvauskulujen ajoitus eroaa odotetusta.

Muutokset vastuiden taloudellisessa arvossa ja vastuuelassa

Muutokset markkinakoroissa ja viranomaisten määrittämässä diskonttauskoroissa

Vakuutusmaksu- ja katastrofiriski

Vakuutusmaksuriski liittyy tuleviin korvauksiin ja se aiheutuu vahinkotapahtumista, jotka eivät ole tapahtuneet tilinpäätöshetkeen mennessä. Toteutuvien vahinkotapahtumien toteutumistiheydessä, suuruudessa ja ajoituksessa voi olla eroja ennakoituihin verrattuna ja siten korvausten määrä voi erota ennakoituista korvausten määrästä. Näiden seurauksena tulevat korvauskulut ylittävät ennakoidun tason, mistä aiheutuu tappioita tai epäedullisia muutoksia vakuutusvelkojen arvoissa.

Katastrofiriski voidaan nähdä vakuutusmaksuriskin äärimmäisenä toteutmana. Se on riski harvoin sattuvista, vaikutuksiltaan vakavista tai poikkeuksellisista tapahtumista, joita ovat esimerkiksi luonnonkatastrofit, joiden hinnoittelu ja oletukset varauksia tehtäessä sisältävät merkittävää epävarmuutta. Tällaiset tapahtumat voivat johtaa siihen, että toteutuneet korvaukset poikkeavat merkittävästi odotetuista kokonaiskorvauksista, jonka

seurauksena syntyy tappioita tai epäedullisia muutoksia vakuutusvelkojen arvossa.

Vastuuelkariski

Vastuuelkariski liittyy jo tapahtuneisiin vahinkoihin, ja on seurausta tilinpäätöspäivänä tai tätä ennen tapahtuneista vahingoista. Lopullinen korvauskulujen suuruus, toistumistiheys ja maksuajankohdat voivat erota etukäteen oletetuista. Näiden seurauksena vastuuelat eivät ole riittäviä kattamaan jo sattuneiden vahinkojen korvauskuluja ja siitä on seurauksena tappioita tai epäedullisia muutoksia vakuutusvelkojen arvoissa.

Muuttamisriski sisältyy vastuuelkariskiin ja se voidaan määritellä riskinä tappiosta tai epäsuotuisina muutoksina vakuutus- tai jälleenvakuutusvelkojen arvossa, joka johtuu eläkevarausten muutosintensiteetin tason, trendin tai volatiliiteetin muuttamisesta. Muutosintensiteetin vaihtelun syynä voivat olla lainsäädännön muutokset tai vakuutetun terveydentilan muutokset.

Henkivakuutustoiminnan riskit

Henkivakuutusvelkojen arvo on herkkä sekä vastuunvalintariskeille että korkoriskille.

Vastuunvalintariskit sisältävät biometrisiä riskejä, vakuutuksenottajien käyttäytymiseen liittyviä riskejä ja kustannusriskejä kuvassa Henkivakuutustoiminnan riskit esitetyn mukaisesti.

Henkivakuutustoiminnan riskit

Ulkoiset tekijät

Uudet tartuntataudit, lääketieteelliset innovaatiot, luonnonkatastrofit, muutokset elintavoissa, kansantaloudelliset olosuhteet, lait, verotus ja muu sääntely

Muutokset pitkäikäisyydessä, kuolevuudessa, sairastavuudessa ja työkyvyttömyydessä tai käytettyjen mallien epätarkkuus

Biometriset riskit

Muutokset vastuiden odotetuissa kassavirroissa ao. tekijöiden seurauksena:

- Eläkkeitä maksetaan pidemmän aikaa kuin odotettiin.
- Kuolemantapaus-, työkyvyttömyys- tai sairauskulutapauksia tulee korvattavaksi enemmän kuin odotettiin.

Muutokset vakuutuksenottajan käyttäytymisessä

Käyttäytymisriskit

Muutokset vastuiden odotetuissa kassavirroissa ao. tekijöiden seurauksena:

- Vakuutusten toteutunut raukeamisaste eroaa odotetusta.
- Vakuutus sopimuksia lopetetaan ennenaikaisesti eri määrä kuin oli ennustettu.

Muutokset yleiskustannuksissa ja/tai vakuuttamisen suorissa kustannuksissa

Kustannusriski

Muutokset vastuiden odotetuissa kassavirroissa ao. tekijöiden seurauksena:

- Aiheutuneet kustannukset ylittävät odotetun tason.
- Aiheutuneet kustannukset ovat odotettua etupainotteisempia.

Muutokset vastuiden taloudellisessa arvossa ja vastuuelassa

Muutokset markkinakoroissa ja viranomaisten määrittämissä diskonttauskoroissa

Biometriset riskit

Biometriset riskit ovat riski siitä, että yhtiön olisi maksettava enemmän kuolemantapaus-, työkyvyttömyys- tai sairauskulukorvauksia kuin odotettiin, tai että eläkevakuutuksissa eläkkeitä on maksettava vakuutetuille pidempään (pitkäikäisyysriski) kuin yhtiö ennakoivat vakuutusten alkuperäisellä hinnoitteluhetkellä.

Henkivakuutustoiminnassa, kuten vahinkovakuutustoiminnassakin, katastrofitapahtumat sisältävät sekä harvinaisia yksittäisiä tapahtumia tai

tapahtumaketjuja, yleensä lyhyen ajanjakson aikana, että vieläkin harvemmin pitkäkestoisia tapahtumia. Katastrofiriski, eli toisin sanoen biometrisen riskin ääritapaus toteutuu, kun yksittäinen suuren kokoluokan tapahtuma johtaa merkittävään eroavaisuuteen korvausten määrässä verrattuna odotettuun.

Vakuutuksenottajien käyttäytymiseen liittyvät riskit ja kustannusriski

Käyttäytymisriskit syntyvät vakuutuksenottajien käyttäytymiseen liittyvästä epävarmuudesta.

Vakuutuksenottajilla on oikeus lopettaa vakuutusmaksujen maksaminen (raukeamisriski) ja heillä saattaa olla mahdollisuus lopettaa vakuutus sopimus enneaikaisesti (takaisinostoriski).

Yhtiö on altistunut lisäksi kustannusriskille, joka syntyy silloin, kun aiheutuneiden kustannusten ajoitus ja/tai määrä eroavat hinnoittelun hetkellä odotetusta. Tämän

seurauksena alun perin oletetut kuormitukset eivät välttämättä riitä kattamaan toteutuneita kuluja.

Vastuuvelan diskonttaus korkoon liittyvä riski

Vastuuvelan diskonttaus korkoon liittyvä riski on merkittävin vastuuvelan riittävyyteen liittyvä riski. Sopimukseen sisältyvä laskuperustekorko on päätetty koko sopimusajalle. Tämän johdosta markkinakorkojen ja odotettujen sijoitustuottojen laskiessa saatetaan joutua tilanteeseen, jossa vastuuvelkaa on täydennettävä.

Sijoitusportfolion markkinariskit

Markkinariskeillä viitataan yleisesti rahoitusvarojen ja -velkojen markkina-arvojen sekä vakuutusvelkojen markkinaehtoisten arvojen muutosten aiheuttamiin vaihteluihin yhtiön tuloksessa ja pääomassa.

Lisäksi markkinariski sisältää myös riskin heikentyvästä markkinalikviditeetistä, joka ilmenee kasvavana osto- ja myyntinoteerausten erona, ja riskin odottamattomista muutoksista saamista takaisinmaksuaikataulujen suhteen. Molemmissa tapauksissa sijoitusportfolioiden rahoitusinstrumenttien markkina-arvot voivat muuttua.

Korkojen, valuuttakurssien ja inflaation sekä luottoriskimarginaalien ja osakkeiden hintojen yleisten

trendien muutosten aiheuttamat riskit voidaan määrittellä **yleisiksi markkinariskeiksi** ja niitä hallitaan allokaatiolimiiteillä ja muilla riskilimiiteillä.

Liikkeeseenlaskijakohtaisella markkinariskillä tarkoitetaan riskiä, joka kohdistuu yksittäisen liikkeeseenlaskijan velka- ja osakeinstrumentteihin ja tätä riskiä voidaan hallita liikkeeseenlaskijakohtaisilla limiiteillä.

Korko- ja valuuttariskit

Korkoihin, inflaatioon, inflaatio-odotuksiin sekä valuuttakursseihin vaikuttavat useat ulkoiset muutostekijät. Kyseisiä tekijöitä kuvataan Korko- ja valuuttariskit -kuvassa.

Korko- ja valuuttariskit

Ulkoiset tekijät

Kansantaloudelliset, yhteiskunnalliset ja rahoitusmarkkinoiden olosuhteet, kansainvälinen kauppa, poliittiset päätökset, keskuspankkien toimenpiteet, lait, verotus ja muu sääntely

Epäsuotuisat korkojen muutokset

Korkoriski (nimellis- ja reaalikorot)

Muutokset käyvissä arvoissa ao. tekijöiden seurauksena:

- Korkopositivoiden arvo pienenee välittömästi.
- Tulevat sijoitukset toteutetaan epäsuotuisilla korkotasoiilla.

Epäsuotuisat valuuttakurssien muutokset

Valuuttariski

Muutokset käyvissä arvoissa ao. tekijöiden seurauksena:

- Ulkomaan rahan määräisten transaktiiviteiden arvo pienenee.
- Ulkomaisiin tytäryhtiöihin tehtyjen nettosijoitusten arvo perusvaluutassa laskee.

Negatiivinen vaikutus taloudelliseen tulokseen ja vakavaraisuuspääomaan

Valuuttariski voidaan jakaa transaktioriskiksi ja translaatoriskiksi. Transaktioriskillä tarkoitetaan valuuttariskiä, joka syntyy liiketoiminnan ja sijoitusten sopimus pohjaisista ulkomaanvaluutan määräisistä kassavirroista ja valuuttakaupoista. Translaatoriskillä

tarkoitetaan valuuttariskiä, joka voi realisoitua kun perusvaluutassa esitettyjä tase-arvoja tai tunnuslukuja kuten pääomavaadetta muunnetaan toiseen valuuttaan.

Osake- ja spread-riskit

Sampo-konserni altistuu osakkeiden hintojen ja luottomarginaalien muutoksista aiheutuville hintariskeille korko- ja osakesijoitustensa kautta kuvan

Osake- ja spread-riskit havainnollistuksen mukaisesti. Osakkeiden hintojen ja luottomarginaalien muutoksiin vaikuttavat yleiset markkinatrendit sekä yksittäiseen liikkeeseenlaskijaan tai liikkeeseenlaskuun liittyvät riskitekijät.

Osake- ja spread-riskit

Ulkoiset tekijät

Kansantaloudelliset, yhteiskunnalliset ja rahoitusmarkkinoiden olosuhteet, lait, verotus ja muu sääntely, tekninen kehitys ja innovaatiot

- Muutokset liikkeeseenlaskijan taloudellisessa asemassa ja tulevaisuuden näkymissä
- Muutokset markkinoiden odotuksissa liikkeeseenlaskijan taloudellisesta tulevaisuudesta
- Markkinoiden yleinen volatiliteetti.

- Muutokset liikkeeseenlaskijan taloudellisessa asemassa ja tulevaisuuden näkymissä
- Muutokset markkinaodotuksissa liikkeeseenlaskijan maksukyvyttömyyden todennäköisyydestä ja liikkeeseenlaskun tappio-osuudesta
- Markkinoiden yleinen volatiliteetti
- Velkainstrumenttien ja niihin liittyvien vakuuksien ehdot.

Osakeriski

Muutokset käyvissä arvoissa tai maksukyvyttömyyden määrissä ao. tekijöiden seurauksena:

- Kasvat riskipreemiot ja vastaavat negatiiviset muutokset arvostustasoissa pienentävät ostettujen osakepositioiden markkina-arvoa.
- Pienenevät riskipreemiot ja vastaavat positiiviset muutokset arvostustasoissa pienentävät ns. short-osakepositioiden markkina-arvoa.

Spread-riski

Muutokset käyvissä arvoissa tai maksukyvyttömyyden määrissä ao. tekijöiden seurauksena:

- Velkainstrumenttien arvo laskee luottomarginaalien leventyessä.
- Velkainstrumenteilla otettujen ns. short-positioiden arvo laskee luottomarginaalien kaventuessa.
- Vakuuden arvo poikkeaa odotetusta.
- Vastapuoli ei lopulta kykene täyttämään taloudellisia velvoitteitaan niiden erääntyessä.

Negatiiviset vaikutukset taloudelliseen tulokseen

Vastapuoliriskit

Luottoriski koostuu määritelmällisesti luottotappio-, spread- ja toimitusriskeistä. Luottotappioriski viittaa tappioihin, jotka aiheutuvat sopimusvastapuolten (vastapuoliriski) tai velallisten (liikkeeseenlaskijariski) toteutuneesta maksukyvyttömyydestä.

Vastapuoliriskin tapauksessa lopullinen tappio riippuu johdannais- tai jälleenvakuutus sopimuksen positiivisesta markkina-arvosta maksukyvyttömyyshetkellä sekä palautusosuudesta, johon vaikuttaa vakuuksien määrä.

Liikkeeseenlaskijariskin toteutuessa lopullisen tappion määrä riippuu tehdyn arvopaperisijoituksen tai talletuksen koosta maksukyvyttömyyshetkellä ja sitä pienentävästä palautusosuudesta.

Spread-riski viittaa tappioihin, jotka aiheutuvat velkainstrumenttien ja luottojohdannaisten

luottoriskispreadien muutoksista. Luottoriskispreadiit muuttuvat, kun markkinoiden käsitys maksukyvyttömyyksien todennäköisyyksistä muuttuu. Pohjimmiltaan luottoriskispread on luottotappioriskin markkinahinta, joka on hinnoiteltu velkainstrumentin markkina-arvoon. Näin ollen velkainstrumentin arvon tulisi laskea ennen kuin maksukyvyttömyys toteutuu. Näiden ominaisuuksien johdosta spread-riski, sisältäen myös velkainstrumentteihin liittyvän luottotappioriskin, luokitellaan Sampo-konsernissa osaksi sijoitussalkun markkinariskejä.

Toimitusriski realisoituu, kun sopimuksen toinen vastapuoli epäonnistuu sopimuksen mukaisen velvoitteensa toimittamisessa ajallaan. Toimitusriski voi liittyä maksukyvyttömyydestä aiheutuvaan tappioon toimitushetkellä tai siihen, että sopimusosapuolet toimittavat sopimuksen mukaiset velvoitteensa eriaikaisesti. Sampo-konsernin yhtiöiden käyttämät keskitetyt toimitus- ja selvitysjärjestelmät pienentävät toimitusriskiä tehokkaasti.

Vastapuoliriskit

Ulkoiset tekijät

Kansantaloudelliset, yhteiskunnalliset ja rahoitusmarkkinoiden olosuhteet, lait, verotus ja muu sääntely, tekninen kehitys ja innovaatiot, luonnonkatastrofit ja muut katastrofitapahtumat

- Muutokset vastapuolen luottokelpoisuudessa
- Instrumentin ja vakuusmekanismin ehdot
- Rahoitusinstrumenttien ja vakuusmarkkinoiden volatilitiitti.

Johdannaisvastapuoliriski

Luottotappiot ao. tekijöiden seurauksena:

- Nettoposition nopea arvonnousu
- Johdannaisvastapuoli ei pysty toimittamaan vakuutta tai ei suoriudu johdannaisista aiheutuvista maksuistaan
- Vakuuden arvo poikkeaa odotetusta.

- Muutokset vastapuolen luottokelpoisuudessa
- Sopimuksen ehdot.

Jälleenvakuutusvastapuoliriski

Luottotappiot ao. tekijöiden seurauksena:

- Jälleenvakuutussaatavat lisääntyvät
- Jälleenvakuutusvastapuoli ei kykene maksamaan jälleenvakuutussaatavia niiden erääntyessä.

Negatiiviset vaikutukset taloudelliseen tulokseen

ALM-riskit

Yhtiö altistuu ALM-riskille (Asset and Liability Management -riskille) kun markkinamuuttujissa (korot, inflaatio ja valuuttakurssit) tapahtuvat muutokset vaikuttavat sijoitusten ja johdannaisten arvoon erisuuruisesti, kuin mitä ne vaikuttavat vakuutusvelkojen markkinaehtoiseen arvoon. On huomioitava, että vakuutusvelkojen kassavirrat ovat mallinnettuja estimaatteja ja näin ollen niiden ajoitukseen ja määrään liittyy epävarmuutta. Tämä epävarmuus on keskeinen osa ALM-riskiä. Korkoriski

määriteltiin aiemmin markkinariskien yhteydessä ja siten tässä osiossa määritellään vain likviditeettiriski.

Likviditeettiriskit

Likviditeettiriski on riski siitä, että konserniyhtiöt eivät pysty harjoittamaan strategiansa mukaista normaalia liiketoimintaa tai äärimmäisissä tapauksissa eivät pysty suoriutumaan eräntyvistä maksuvelvoitteistaan määräajassa johtuen saatavissa olevien likvidien varojen puutteesta tai esteistä päästä tarvittaville markkinoille.

Likviditeettiriskit

Ulkoiset tekijät

Kansantaloudelliset, yhteiskunnalliset ja rahoitusmarkkinoiden olosuhteet, lait, verotus ja muu sääntely, markkinahäiriöt, luonnonkatastrofit ja muut katastrofitapahtumat

- Vakuutuksenottajien kulutuskäyttäytyminen markkinoilla
- Muutokset yhtiön luottokelpoisuudessa ja maineessa
- Suurvahinkojen ajallinen keskittyminen ja samanaikainen jälleenvakuuttajien maksukyvyttömyys
- Yhtiön oma velkarakenne.

Likviditeettiriski – vakuutusvelat

- Vakuutussopimusten uusiminen on odotettua vähäisempää.
- Korvauskulut ovat lyhyellä aikavälillä selkeästi odotettua korkeammat.

- Sijoittajien käyttäytyminen markkinoilla
- Markkinoiden yleinen likviditeetti
- Muutokset yhtiön luottokelpoisuudessa ja rahoitustarpeissa
- Yhtiön sijoitussalkun rakenne.

Likviditeettiriski – sijoitusvarat ja rahoitus

- Rahoitusta ei ole saatavilla kohtuullisilla ehdoilla tai ollenkaan.
- Sijoitusvaroja ei voida myydä kohtuullisilla hinnoilla tai ollenkaan.

- Jälleenvakuuttajien käyttäytyminen markkinoilla
- Johdannaistaloustalouden vastapuolten käyttäytyminen yleisesti
- Muutokset yhtiön luottokelpoisuudessa
- Yhtiön velkarakenne.

Likviditeettiriski – johdannaiset ja jälleenvakuutus

- Jälleenvakuutusta ei ole saatavilla kohtuullisilla ehdoilla tai ollenkaan.
- Rahoitusjohdannaisia ei ole saatavilla kohtuullisilla ehdoilla tai ollenkaan.

Kykenemättömyys toteuttaa transaktioita kohtuullisilla ehdoilla tai suoriutua taloudellisista velvoitteista vaarantaa likviditeettiaseman, riskipositioiden ja pääomarakenteen hallinnoinnin strategian mukaisesti

Likviditeettiriskin lähteet Sampo-konsernissa ovat luonteeltaan joko sisäisiä tai ulkoisia. Mikäli yhtiön

luottokelpoisuus laskee tai yhtiön kyky rahoittaa toimintaansa vaikuttaa muutoin uhatulta, sen kyky

rahoituksen hankkimiseen, jälleenvakuutussuojan ostamiseen tai rahoitusjohdannaisten solmimiseen kohtuulliseen hintaan vaarantuu. Tämän lisäksi vakuutuksenottajat eivät välttämättä ole halukkaita uusimaan vakuutusopimuksiaan johtuen yhtiön taloudellisista haasteista tai maineeseen liittyvistä

tekijöistä. Jos nämä sisäisistä tekijöistä johtuvat riskit toteutuvat markkinoiden yleisen epävarmuustilan vallitessa, jolloin myös sijoitusvarallisuuden myynti ja velkojen jälleenerahoitus on vaikeaa, voi riittävän likviditeetin ylläpito olla haastavaa.

Operatiiviset riskit

Operatiivisella riskillä tarkoitetaan tappioriskiä, joka aiheutuu riittämättömistä tai epäonnistuneista prosesseista tai järjestelmistä, henkilöstöstä tai ulkoisista tapahtumista. Operatiiviset riskit sisältävät compliance-riskit, mutta ne eivät sisällä strategisista päätöksistä aiheutuvia riskejä. Nämä riskit voivat toteutua esimerkiksi seuraavista syistä:

- Sisäiset väärinkäytökset
- Ulkoiset väärinkäytökset
- Riittämätön henkilöstöhallinto
- Riittämättömät toimintapolitiikat asiakkaisiin, tuotteisiin tai liiketoimintoihin liittyen
- Vahingot fyysiselle omaisuudelle
- Toimintojen keskeytyminen ja järjestelmävirheet
- Virheet toimintaprosesseissa.

Toteutuneet operatiiviset riskit voivat aiheuttaa negatiivisia tulosvaikutuksia johtuen ylimääräisistä kuluista tai tuottonenetyksistä. Pitkällä aikavälillä operatiiviset riskit voivat johtaa maineen menettämiseen ja lopulta asiakkaiden menettämiseen, mikä vaarantaa yhtiön kyvyn toteuttaa liiketoimiaan strategiansa mukaisesti.

Compliance-riskillä tarkoitetaan oikeudellisiin tai hallinnollisiin seuraamuksiin, taloudellisiin tappioihin tai maineen menettämiseen liittyviä riskejä, jotka ovat seurausta siitä, että yhtiö on jättänyt noudattamatta sen toimintaan sovellettavia lakeja, asetuksia tai muita hallinnollisia määräyksiä. Compliance-riski voidaan yleensä kohdentaa sisäisiin rikkomuksiin tai laiminlyönteihin ja siten se voidaan nähdä osana operatiivisia riskejä.

Operatiiviset riskit

Ulkoiset tekijät

Luonnonkatastrofit, muut katastrofitapahtumat, epidemiat, luvattomat tai laittomat toimet ja tekninen kehitys

- Henkilöresurssien osaaminen ja rehellisyys
- Laitteistot, ohjelmistot ja data
- Työprosessit.

Operatiiviset prosessit

Asiakaspalvelun tai sisäisten prosessien korkeat kustannukset tai alhainen laatu **ao. tekijöiden seurauksena:**

- Sisäiset prosessit eivät toimi odotetusti.
- Asiakaspalvelu ei toimi odotetusti.

- Lähdedatan eheys
- Laskentamenettelyt
- Raportointimenettelyt
- Pääsy dataan ja raportteihin.

Data ja informaatio

Puutteellinen päätöksenteko ja toimenpiteet sekä säännöistä poikkeava raportointi **ao. tekijöiden seurauksena:**

- Riittämätön, virheellinen tai vääräaikainen tieto tai raportointi.

- Sisäiset tapahtumat, vahingot, viat, rikkomukset jne.

Resurssivahingot

Toimintojen keskeytyminen **ao. tekijöiden seurauksena:**

- Vahingot henkilöstölle
- Vahingot fyysiselle omaisuudelle tai toimipaikoille
- Datan vahingoittuminen tai katoaminen.

Negatiivinen vaikutus taloudelliseen tulokseen johtuen välittömistä kustannuksista tai tuottojen vähenemisestä ja kykenemättömyydestä harjoittaa normaalia liiketoimintaa strategian mukaisesti maineen ja asiakkaiden menetyksen takia

Liite 3: Sijoitusportfolion hallinnan periaatteet

Sijoituksia (lukuun ottamatta Mandatum Lifen sijoitussidonnaisiin sopimuksiin liittyviä sijoituksia) hallitaan noudattaen tytäryhtiöiden sijoituspolitiikkoja, joiden perustana ovat vakuutusvelkojen ominaisuudet ja vakavaraisuus.

Liikekirjanpidossa sijoitussalkkujen sisältö raportoidaan käyttäen sijoitusten käyviä arvoja. Nämä käyvät arvot määritetään joko suorien markkinanoteerauksien perusteella tai käyttämällä erilaisia arvostusmalleja. Lisätietoa sijoitusvarojen arvostusperiaatteista on esitetty Sampo-konsernin tilinpäätöksen liitteessä 17. Solvenssi II:n mukaiset arvostusmenetelmät eroavat muutaman pienen yksityiskohdan osalta IFRS:n arvostusmenetelmistä. Liitteessä 4 on käsitelty Solvenssi II:n mukaiset arvostusperiaatteet.

Sampo-konsernin sijoitusjohtaja vastaa sijoitustoiminnan toteutuksesta konserniyhtiöiden laatimien ja konserniyhtiöiden hallitusten hyväksymien sijoituspolitiikkojen asettamien rajoitteiden puitteissa. Vakuutustoimintaa harjoittavilla tytäryhtiöillä ja emoyhtiöllä on sijoitusten hallinnassa käytössään konsernin yhteinen infrastruktuuri sekä tulos- ja riskiraportointi, mikä mahdollistaa samanaikaisen yhtiö- ja konsernitason raportoinnin. Kyseisistä tekijöistä syntyy kustannustehokkuutta sijoitustoiminnassa, jonka lisäksi ne mahdollistavat konserni-tasoisien portfolioiden seurannan.

Sampo-konserni tuntee hyvin pohjoismaiset markkinat ja sijoituskohteet, joten konsernin suorat sijoitukset tehdään pääasiassa pohjoismaisiin arvopapereihin. Mandatum Lifen suorat sijoitukset ovat pääosin euromääräisiä ja kohdistuvat Suomessa ja valikoidusti muissa maissa sijaitseviin yrityksiin. If Vahinkovakuutuksen suorista sijoituksista puolestaan pääosa kohdistuu muihin Pohjoismaihin ja sijoitukset tehdään vastaavissa valuutoissa. Riskikeskittymiä hallitaan ennakoivasti valitsemalla yhtiöihin eri sijoituskohteita. Keskittymäriskiä hallitaan myös limiittirakenteilla.

Suorien sijoitusten osake- ja spread-riskien hallinta

Sampo-konsernissa yksittäiset suorat korko- ja osakesijoitukset tehdään ensisijaisesti perustuen yksittäisten osakkeiden ja joukkovelkakirjojen valintaan ja toissijaisesti toimiala- ja sijoitusluokkakohtaisiin allokatiopäätöksiin. Tällä sijoitustyyllillä varmistetaan, että sijoitussalkku sisältää riski-tuottosuhteen näkökulmasta perusteellisesti analysoituja sijoituksia,

vaikkakin sen johdosta sijoitussalkku ei ole välttämättä niin hajautettu kuin rahoitus- tai portfolioteoriassa suositeltaisiin.

Päätöksenteon, limiittijärjestelmän ja seurannan keskeisimmät vaiheet ovat seuraavat:

1. Mahdolliset sijoitukset analysoidaan perusteellisesti. Liikkeeseenlaskijan luottokelpoisuus ja tulevaisuuden näkymät arvioidaan yhdessä instrumentteihin liittyvien vakuuksien ja rakenteellisten, ehtoihin liittyvien yksityiskohtien kanssa. Vaikka ulkopuolisia luottoluokituslaitosten antamia luottoluokituksia ja analyytikkojen näkemyksiä käytetään sisäisen arvioinnin tukena, Sampo-konsernissa sisäisesti tehty arvio on aina tärkein päätöksentekoon vaikuttava tekijä.
2. Sijoitustransaktioiden tulee olla toteutettavissa lyhyellä varoitusajalla tilaisuuden ilmaannuttua. Tämä luo painetta toimivaltuuksiin, luottolimiittirakenteisiin ja toimintatapoihin, joiden tulee olla samanaikaisesti (i) tarpeeksi joustavia nopean päätöksenteon mahdollistamiseksi instrumenttityypistä riippumatta, (ii) hyvin rakennettuja, jotta voidaan varmistua siitä, että sijoitusvaihtoehtojen arviointi suoritetaan huolellisesti huomioiden kaikki sijoitustyyppille ominaiset piirteet ja riskit, ja (iii) näiden tulee rajoittaa yksittäisiä yhtiöitä koskevien riskien enimmäismäärä siten, että se on tasapainossa riskinottohalukkuuden kanssa.
3. Yksittäisiä yhtiöitä ja tuotteita koskevia luottoriskien kokonaismääriä seurataan säännöllisesti tytäryhtiö- ja konsernitason eitoivottujen keskittymien tunnistamiseksi. Luottoriskiasemat raportoidaan esimerkiksi toimialoittain ja omaisuuslajeittain ja korkosijoitusten osalta luottoluokituksittain.

Epäsuorien sijoitusten hallinta

Pohjoismaiden ulkopuolelle tehtävät arvopaperi-, rahasto- ja muut sijoitukset toteutetaan pääasiassa kolmansien osapuolien hallinnoimien sijoitusten kautta. Nämä sijoitukset ovat ensisijaisesti taktisen sijoitusallokaation työkaluja tavoiteltaessa tuottoja ja toissijaisesti työkaluja hajautuksen lisäämiseksi.

Sampo-konsernin sijoitusyksikössä samat henkilöt valitsevat molempien tytäryhtiöiden ulkoiset

omaisuudenhoitajat ja niiden hallinnoimat sijoitukset. Nämä sijoitukset on allokoitu pääosin Pohjoismaiden ulkopuolelle. Tästä johtuen tunnistamattomien tai ei-toivottujen keskittymien riski on hyvin pieni.

Sampo-konsernilla ei ole arvopaperistettuja omaisuusvakuudellisia arvopapereita portfolioissaan.

Sijoitustoiminnan valvonta

Markkinariskien valvonta on eriytetty salkunhoidosta kahdella tavalla. Ensinnäkin sijoitusyksiköstä riippumattomat henkilöt valmistelevat sijoituspolitiikan hallituksen hyväksyttäväksi. Toiseksi Middle Office -toiminnot, jotka myös ovat riippumattomia sijoitusyksiköstä, mittaavat sijoitustoiminnan riskejä ja tuloksellisuutta sekä valvovat sijoituspolitiikoissa määriteltyjen limiittien noudattamista päivätasolla.

If Vahinkovakuutuksen sijoituskomitea ja Mandatum Lifen tasehallintakomiteat valvovat yhtiöidensä markkinariskejä ja näihin liittyviä limiittejä vähintään kuukausittain ja vastaavat sijoitustoiminnan valvonnasta näissä yhtiöissä.

If Vahinkovakuutuksen sijoituskomitea vastaa sijoitus- ja katepolitiikkojen toteuttamisen ja noudattamisen valvonnasta. Komitea myös arvioi ja ehdottaa muutoksia politiikkoihin. Komitean puheenjohtaja vastaa mahdollisten poikkeamien raportoinnista ja muista komitean käsittelemistä asioista.

Mandatum Lifella on kaksi tasehallintakomiteaa, joista toinen keskittyy eriytettyyn ryhmäeläkekantaan liittyvään taseeseen ja toinen muuhun Mandatum Lifen laskuperustekorkoiseen kantaan liittyvään taseeseen. Tasehallintakomiteat valvovat, että sijoitustoimintaa hoidetaan hallituksen hyväksymässä sijoituspolitiikassa määritettyjen limiittien puitteissa ja valvovat likviditeetin, kannattavuuden ja vakavaraisuuspääomien riittävyttä suhteessa taseen riskeihin. Tasehallintakomiteat valmistelevat hallitukselle ehdotuksen sijoituspolitiikasta ja raportoivat hallitukselle.

Konsernin tarkastusvaliokunta valvoo markkinariskien sekä keskittymien kokonaismäärää Sampo-konsernin tasolla vähintään neljännesvuosittain. Mikäli tarpeellista, keskittymäriskejä hallitaan rajoittamalla konsernitasolla riskinottoa esimerkiksi toimialoittain tai yksittäisten liikkeeseenlaskijoiden suhteen.

Liite 4: Vakavaraisuuslaskennassa sovellettavat arvostusmenetelmät

Sampo-ryhmän Solvenssi II -tase on johdettu Sammon konsolidoidusta IFRS-tilinpäätöksestä, joka on oikaistu Solvenssi II -sääntelyn mukaiseksi. IFRS-tilinpäätöksen laatimisperiaatteet Yhteenveto merkittävistä tilinpäätöksen laatimisperiaatteista esitetään Sampo-konsernin vuosikertomuksessa kohdassa tilinpäätös/tilinpäätöksen liitetiedot.

IFRS-lukuihin ei ole tarvetta tehdä merkittäviä oikaisuja Solvenssi II -laskennassa. Suurin osa Sampo-konsernin rahoitusvaroista arvostetaan käypään arvoon markkina-arvoihin perustuen IFRS-tilinpäätöksessä. Vaihtoehtoisia arvostusmenetelmiä ei juurikaan käytetä. Rahoitusvelkojen ja kiinteistöjen käypä arvo esitetään tilinpäätöksen liitetiedoissa.

Käypien arvojen määrittäminen esitetään Sampo-konsernin vuosikertomuksessa kohdassa Yhteenveto merkittävistä tilinpäätöksen laatimisperiaatteista/ Käypä arvo ja sijoituskiinteistöt sekä liitetiedoissa Käyvät arvot ja Käypien arvojen määrittäminen ja hierarkia.

Sammon konsolidoidun IFRS-tilinpäätöksen luvut on esitetty vertailutarkoituksessa Solvenssi II -taseen rakenteen mukaisesti alla olevassa Solvenssi II oikaisu, 31.12.2016 -taulukossa. Ainoastaan keskeisimmät pääerät on eritelty taulukossa ja valuuttana on käytetty konsernin raportointivaluuttaa euroa.

Solvenssi II -oikaisu

31.12.2016

Varat, Milj. €	IFRS*	Solvenssi II	Oikaisu
Liikearvo, aineettomat hyödykkeet ja vakuutusten aktivoidut hankintamenot	825	-	-825
Laskennalliset verosaamiset	34	10	-24
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	20	21	1
Sijoitukset (muut kuin sijoitussidonnaiset)	32 610	32 509	-101
Sijoituskiinteistöt	86	134	48
Omistukset sidosyrityksissä	8 126	7 977	-149
Osakkeet	2 179	2 179	-
Joukkovelkakirjalainat	13 251	13 251	-
Sijoitusrahastot	1 982	1 982	-
Johdannaiset	45	45	-
Talletukset, pois lukien käteiset varat	22	22	-
Sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat varat	6 362	6 362	-
Kiinnelainat ja muut lainat	557	557	-
Jälleenvakuutus sopimuksista olevat saamiset	236	212	-24
Vahinkovakuutus ja vahinkovakuutuksen kaltainen sairausvakuutus	236	209	-27
Henkivakuutus ja henkivakuutuksen kaltainen sairausvakuutus, ilman sairaus- ja sijoitussidonnaista vakuutusta	-	3	3
Vakuutussaamiset ja saamiset vakuutusedustajilta	1 222	333	-889
Saamiset jälleenvakuutustoiminnasta	15	15	0
Muut saamiset (myyntisaamiset, ei vakuutussaamiset)	188	70	-118
Käteiset varat	2 549	2 549	-
Muut varat, joita ei ole esitetty edellä	258	125	-133
Varat yhteensä	37 955	35 844	-2 111
Velat, Milj. €	IFRS	Solvenssi II	Oikaisu
Vastuuvelka - vahinkovakuutus	7 212	5 879	-1 333
Vastuuvelka - henkivakuutus	6 927	6 912	-15
Vastuuvelka - sijoitussidonnaiset sopimukset	6 361	5 911	-450
Muut varaukset kuin vastuuvelka ja eläkevelvoitteet	114	114	-
Laskennalliset verovelat	532	475	-57
Johdannaiset	81	81	-
Muut rahoitusvelat kuin velat luottolaitoksille	3 548	3 548	-
Vakuutusvelat ja velat vakuutusedustajille	219	219	-
Jälleenvakuutusvelat	36	35	0
Velat (Myyntivelat - ei vakuutusvelat)	439	321	-118
Etuoikeudeltaan huonommat velat	219	230	11
Muut velat, joita ei ole esitetty muualla	333	209	-124
Velat yhteensä	26 021	23 935	-2 086
Ylijäämä, jonka verran varat ovat velkoja suuremmat	11 934	11 910	-24

* IFRS-tilinpäätöksessä Sammon rahoitusvarat koostuvat oman ja vieraan pääoman ehtoista myytävissä olevista ja käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavista rahoitusvälineistä, johdannaisista sekä lainoista ja saamisista. IFRS-tilinpäätöksen rahoitusvelat koostuvat johdannaisista ja muista veloista, esimerkiksi etuoikeudeltaan huonommista veloista ja muista liikkeelle lasketuista velkainstrumenteista.

Solvenssi II -taseen mukaisesti ryhmän ylijäämä, jonka verran varat ovat velkoja suuremmat, oli 24 miljoonaa

euroa pienempi kuin vastaava IFRS:n mukainen ylijäämä 31.12.2016. Varoissa keskeisimmät erot

aiheutuvat aineettomien hyödykkeiden käsittelystä sekä tulevien erääntymättömien vakuutusmaksusaamisten sisällyttämisestä vastuuelkaan varojen sijasta. Veloissa vastuuelkaan liittyy olennaisia eroja, jotka johtuvat tiettyjen erien erilaisesta luokittelusta ja arvostusperiaatteista. Kyseisiä eroja käsitellään seuraavissa kappaleissa.

Varat

Ryhmän Solvenssi II -taseessa liikearvo, aineettomat hyödykkeet ja vakuutusten aktivoidut hankintamenot arvostetaan nolnaan.

Vaikka laskennallisten verosaamisten ja -velkojen taseeseen merkitseminen on yhdenmukainen IFRS-tilinpäätöksen kanssa, Solvenssi II -oikaisu vaikuttavat Solvenssi II tasearvoihin ja aiheuttavat muutoksia laskennallisiin veroihin. Eroavuudet laskennallisten verojen käsittelyssä aiheutuvat pääsääntöisesti tiettyjen varojen (aineettomat hyödykkeet jne.) eliminoinnista sekä eroista vastuuelvan laskennassa.

Vuoden 2016 osalta Sampo kirjasi konsolidoidussa tilinpäätöksessään laskennallisia verosaamia 34 miljoonaa euroa ja laskennallisia verovelkoja 532 miljoonaa euroa. Solvenssi II:n mukaisten arvostusoikaisujen seurauksena laskennalliset verosaamiset laskivat 24 miljoonalla eurolla (Solvenssi II:n mukaiset laskennalliset verosaamiset olivat 10 miljoonaa euroa) ja laskennalliset verovelat laskivat 57 miljoonalla eurolla (Solvenssi II:n mukaiset laskennalliset verovelat olivat 475 miljoonaa euroa).

Solvenssi II ei aiheuta muutoksia Sammon sijoitusomaisuuden kirjanpitoarvoihin kiinteistöjä lukuun ottamatta. Solvenssi II -taseessa sijoituskiinteistöt arvostetaan käypään arvoon, mikä kasvattaa sijoituskiinteistöjen arvoa 48 miljoonalla eurolla.

Kiinne- ja muut lainat arvostetaan jaksotettuun hankintamenoon, mikä ei ole yhdenmukaista rahoitusvarojen käsittelyn kanssa Solvenssi II:ssa. Sampo tulkitsee IFRS:n arvon olevan kuitenkin pääosin verrannollinen lainojen käyvän arvon kanssa.

Omistusyhteisyrietykset raportoidaan Sammon konsolidoidussa Solvenssi II -taseessa käyttäen mukautettua pääomaosuusmenetelmää tai, soveltuvien osin, IFRS:n pääomaosuusmenetelmää Topdanmark pois lukien. Omistusyhteisyrietyksillä tarkoitetaan sijoituksia, joissa Sampo-ryhmällä on joko suoraan tai epäsuorasti merkittävä vaikutusvalta, mikä yleensä toteutuu tilanteessa, jossa osakkeiden omistusosuus tai äänivalta on vähintään 20 prosenttia kaikista yrityksen osakkeista. Topdanmarkin kirjanpitoarvo vähennetään konsernin konsolidoidusta taseesta ja korvataan sen sijaan konsernin osuudella

Topdanmarkin Solvenssi II:n mukaisesta omasta varallisuudesta. Sampo-ryhmän osuus Topdanmarkin omasta varallisuudesta on 247 miljoonaa euroa. Tämä vastaa Solvenssi II -direktiivin 233 artiklan mukaista arvoa, joka on se suhteellinen osuus Topdanmarkin omasta varallisuudesta, mikä hyväksytään sen vakavaraisuuspääomavaateen (SCR) katteeksi.

Jälleenvakuutussaamiset ovat jälleenvakuuttajan osuus vastuuelvan parhaasta estimaatista vähennettynä arvioidulla vastapuolen maksukyvyttömyydellä. Kyseiset arvot lasketaan yhdenmukaisesti vastuuelkaa koskevan Solvenssi II -sääntelyn kanssa.

Solvenssi II -vastuuelassa tulee ottaa huomioon kaikki sisään tulevat ja ulos menevät kassavirrat. Näin ollen voimassa olevien vakuutussopimusten tulevista vakuutusmaksuista se osuus, joka ei ole vielä erääntynyt, on osa vakuutusmaksuvastuuseen sisältyvää parasta estimaattia, eikä vakuutusmaksusaamia kuten IFRS-tilinpäätöksessä. Vakuutusmaksusaamisista luokitellaan 889 miljoonaa euroa vakuutusmaksuvastuuseen. Solvenssi II -taseessa oleviin vakuutussaamisiin sisältyvät ainoastaan erääntyvät saamiset vakuutusentottajilta, vakuutusyhtiöiltä sekä muut vakuutusliiketoimintaan liittyvät saamiset.

Muiden saamisten (myyntisaamisten, ei vakuutussaamisten) oikaisu liittyy Suomen täysomavastuuseen potilasvakuutuksen saamiin. Kyseisiä saamia käsitellään Solvenssi II:ssa vastuuelkaan sisältyvää parasta estimaattia koskevin säännöin, kun taas Sampo-konsernin konsolidoidussa tilinpäätöksessä täysomavastuuseen potilasvakuutukseen liittyvät saamiset kirjataan muihin varoihin tai velkoihin. 118 miljoonan euron saamiset luokitellaan uudelleen muista saamisista vakuutussitoumuksiksi.

Solvenssi II:n mukainen If Vahinkovakuutuksen vastuuelka

Solvenssi II:ssa vastuuelvan arvo vastaa parhaan estimaatin ja riskimarginaalin summaa. Vastuuelvan laskenta Solvenssi II:n mukaan kuvataan seuraavissa kappaleissa.

Paras estimaatti

Paras estimaatti vastaa tulevien kassavirtojen todennäköisyydellä painotettua keskiarvoa, jossa otetaan huomioon rahan aika-arvo ja käytetään Euroopan vakuutus- ja lisäeläkeviranomaisen (EIOPA) julkaisemaa riskitöntä korkokäyrää. Paras estimaatti lasketaan bruttoperiaatteella vähentämättä jälleenvakuutussopimuksiin liittyviä saamia ja

nettoperiaatteella laskemalla erikseen vähennettävä osuus, joka vastaa jälleenvakuutus sopimukseen liittyviä saamisia.

Parhaan estimaatin laskennassa käytetyt kassavirtaennusteet sisältävät kaikki korvaukset, jotka tullaan maksamaan vakuutuksenottajille ja edunsaajille sekä maksut ulkopuolisista palveluista rakentajille, korjaamoille jne. sekä odotetut saamiset jälleenvakuutus sopimuksista. Palautukset ja saadut maksut lunastuksista sekä regressisaamisista otetaan huomioon. Vakuutusmaksuvastuun kassavirrat sisältävät tulevat vakuutusmaksut olemassa olevista sopimuksista, silloin kun niillä on olennainen vaikutus lopputulokseen.

Laskuperustekorollisten korvausvastuiden kehittyminen otetaan huomioon epäsuorasti, sillä ne sisältyvät korvausten historiadataan ja allokoidaan kullekin vahingolle. Toteutuneiden vahinkojen korvauskäsittelykulut otetaan huomioon arvioitaessa vahinkojen selvittelyvarausta, kun taas tuleviin vahinkoihin liittyvät kulut huomioidaan arvioitaessa vakuutusmaksuvastuuta.

Parhaan estimaatin laskenta tulee tehdä erikseen jokaiselle valuutalle. If Vahinkovakuutuksen liiketoiminta on alttiina lukuisten eri valuuttakurssien muutoksille. Tapauskohtaiset varaukset tehdään, mikäli ne ovat olennaisia, ja määritetään siinä valuutassa, jossa korvaus odotetaan maksettavan.

Vastuuvelan parhaiden estimaattien laskenta perustuu yleisesti käytössä oleviin aktuaarisiin ja tilastollisiin menetelmiin. Vastuuvelka lasketaan läpinäkyvällä tavalla ja se voidaan arvioida pätevän asiantuntijan toimesta.

Vastuuvelka lasketaan selkeästi määriteltyjen vakuutuslajien ja homogeenisten riskiryhmien tasolla. Kaikki oletukset arvioidaan neljännesvuosittain ja dokumentoidaan. Metodologia on dokumentoitu

Teknisten periaatteiden politiikassa ja Yleisessä varauspolitiikassa.

Riskittömät korot on johdettu seuraaville valuutoille: Tanskan kruunu, euro, Englannin punta, Norjan kruunu, Ruotsin kruunu ja Yhdysvaltain dollari. Kyseiset valuutat kattavat yli 99 prosenttia vastuuvälästä. Muissa valuutoissa olevalle vastuuvälälle käytetään joko eurolle tai Yhdysvaltain dollarille johdettua riskitöntä korkokäyrää. Jokaiselle olennaiselle valuutalle riskittömät korot johdetaan valuutto- ja volatiliiteettikorjauksilla soveltuvin osin.

Solvenssi II:n vastuuvälän arvostuksessa käytetään riskittömiä korkoja, joita ei ole volatiliiteettikorjattu.

Riskimarginaali

Riskimarginaali vastaa vastuuvälän sitä kustannusta, joka aiheutuu vakuutusvelvoitteiden täyttämistä vakuutuskannan koko kestoajalta.

Riskimarginaalin laskennassa oletetaan varat valittavan siten, että vertailuyrityksen markkinariskin vakavaraisuuspääomavaade on nolla eli markkinariskin jäännösriskiä ei ole. Lyhyesti kuvattuna riskimarginaali lasketaan siten, että parhaiden estimaattien kassavirrat lasketaan uudelleen ja niitä käytetään perusvakavaraisuuspääomavaateen laskennassa. Yhtiön lopullinen riskimarginaali perustuu Solvenssi II -sääntelyn mukaiseen pääomakustannukseen sekä perusvakavaraisuuspääomavaateen ja operatiivisen riskin pääomavaateen nykyarvoon.

Yhteenveto keskeisimmistä eroista IFRS:n ja Solvenssi II:n mukaisessa vastuuvälän laskennassa on esitetty taulukossa IFRS:n ja Solvenssi II:n mukainen vastuuvälka, 31.12.2016.

IFRS:n ja Solvenssi II:n mukainen vastuovelka

31.12.2016

Milj. €	IFRS arvo	Solvenssi II arvo	Erot
Vastuovelka - vahinkovakuutus	7 212	5 879	-1 333
Vahinkovakuutus (poislukien sairausvakuutus)	5 603	4 391	-1 212
Paras estimaatti	5 603	4 225	-1 378
Riskimarginaali	-	166	166
Sairausvakuutus (vahinkovakuutusta vastaava)	1 610	1 488	-121
Paras estimaatti	1 610	1 406	-203
Riskimarginaali	-	82	82
Vastuovelka - vahinkovakuutus (poislukien indeksisidonnainen ja sijoitussidonnainen)	2 167	2 221	54
Sairausvakuutus (henkivakuutusta vastaava)	1 064	1 128	64
Paras estimaatti	1 064	1 078	14
Riskimarginaali	-	49	49
Henkivakuutus (poislukien sairausvakuutus ja indeksisidonnainen ja sijoitussidonnainen)	1 103	1 093	-10
Paras estimaatti	1 103	1 060	-43
Riskimarginaali	-	33	33

Laskelmiin liittyvä epävarmuus

Vastuuelan luonteesta johtuu, että laskelmiin liittyy aina epävarmuutta, koska oletukset väistämättä sisältävät arvioita tulevista tapahtumista.

Vakavaraisuuslaskennassa sovellettavat arvostusmenetelmät verrattuna tilinpäätöksen arvostusmenetelmiin

Vastuuelan laskennassa käytetään erilaisia periaatteita Solvenssi II:ssa sekä IFRS-tilinpäätöksessä, joista jälkimmäinen perustuu lakisääteisiin vaatimuksiin paikallisen lainsäädännön, IFRS:n sekä kansallisen tilinpäätössäännösten mukaisesti. Oleelliset arvostuserot ovat:

- Erilainen vakuutusmaksuvastuun määrittely;
- Diskonttauksen erilainen soveltaminen;
- Solvenssi II:ssa on parhaan estimaatin lisäksi vaatimus laskea eksplisiittinen riskimarginaali;
- Vähäisiä arvostuseroja liittyen vastapuolen maksukyvyttömyysriskiin jälleenvakuuttajien osuudessa vastuuelasta.

If Vahinkovakuutuksen liiketoimintaan vaikuttavat merkittävimmät muutokset, jotka aiheutuvat eri periaatteiden soveltamisesta, on esitetty alla:

- Siirtyminen kassavirtaperusteisuuteen vastaanotetun ja luovutetun vakuutusliikkeen arvostuksessa
- Vastuuelan tulee antaa ”oikea paras estimaatti”, joka määritellään kaikkien mahdollisten tulevien tulemien keskiarvona. Tällöin tulevista arvioista on poistettu vastuuelkaan sisältyvä eksplisiittinen riskimarginaali ja muut varmuusmarginaalit, jotka ovat perustuneet lakisääteisiin vaatimuksiin.
- Vaatimus vakuutusmaksuvastuunlaskennassa käyttää kirjanpidollista arvostamisperustetta korvataan Solvenssi II:n mukaisella vakuutusmaksuvastuulla, joka arvostetaan parhaan estimaatin periaatteella. Tämä sisältää myös vaatimuksen ottaa huomioon tulevat vakuutusmaksujen kassavirrat laskettaessa parasta estimaattia sekä jälleenvakuutussaamia. Tilinpäätöksessä vakuutusmaksuvastuu vastaa sitä osuutta vakuutusmaksutulosta, joka ei ole vielä kertynyt vakuutusmaksutuotoksi. Solvenssi II:ssa vakuutusmaksuvastuu on kassavirtaperusteinen ja parhaan estimaatin mukaisesti se sisältää ainoastaan sen osan vakuutusmaksuista, joka on osoitettu tulevien vahinkojen sekä muiden nykyisistä vakuutusmaksuista aiheutuvien kulujen kattamiseen. Tämän lisäksi vakuutusmaksut, jotka

odotetaan saatavan tulevaisuudessa ja ovat jo erääntyneet, sekä liittyvät tuleviin vakuutuskausiin, sisältyvät tilinpäätöksen vakuutusmaksuvastuuseen.

- Olemassa olevien sopimusten kirjaamisperiaate vaikuttaa myös jälleenvakuutus sopimukseen ja niiden odotettuihin kassavirtoihin.
- Diskonttauksen soveltaminen koko vastuuvälälle, mikä johtaa korkeampaan vastuuvälän korkoherkkyyteen.
- Markkinaehtoisien periaatteen ja laskennan soveltaminen Solvenssi II:n mukaiseen riskimarginaaliin vastuuvälän parhaan arvion lisäksi.
- Vastuuvelka on jaoteltu Solvenssi II:n mukaisiin vakuutuslajeihin toisin kuin tämän hetkinen vakuutusluokkien jaottelu kansallisessa ja IFRS -tilinpäätöksessä.

Suurin vaikutus johtuu vakuutusmaksuvastuun uudelleen arvostuksesta. Tätä netottaa suurelta osin vakuutusmaksusaamisten uudelleenluokittelu osaksi vastuuvälän parasta estimaattia ja aktivoitujen vakuutusten hankintamenojen arvostaminen nolnaan. Tämä pienentää vastuuvälää 245 miljoonaa euroa. Pääosaa vastuuvälästä ei diskontata IFRS-tilinpäätöksessä, poikkeuksena korvausvastuussa olevat tunnetut eläkevaraukset sekä tuntemattomien eläkevahinkojen korvausvastuu (IBNR) Suomessa. Diskonttauksen seurauksena annettun jälleenvakuutuksen vastuut vähenevät varoissa ja bruttovastuut vähenevät veloissa.

Ylläolevien positiivisten erojen tasoittaminen tapahtuu riskimarginaalin laskennan kautta.

Konsolidoidussa IFRS tilinpäätöksessä velka otetaan huomioon vakuutus sopimuksena, jos sopimukseen sisältyy merkittävää vakuutus riskiä (vertaa IFRS 4). If Vahinkovakuutus on arvioinut, että täysomavastuuseen potilasvakuutukseen ei sisälly oleellista vakuutus riskiä ja täysomavastuusta potilasvakuutusta ei huomioida konsolidoidussa tilinpäätöksessä vakuutus sopimuksena vaan palvelusopimuksena, jonka komponentit kirjataan muihin varoihin ja muihin velkoihin. Tässä on ero Solvenssi II -käsittelyyn verrattuna, jossa tämä velka tulee kirjata vakuutusvelvoitteisiin. Siten Solvenssi II -käsittelyssä kaikki saamiset ja velat liittyen täysomavastuuseen

potilasvakuutukseen uudelleen luokitellaan osaksi Solvenssi II:n mukaista vastuuvälään sisältyvää parasta estimaattia. Kyseisen käsittelyn mukaisesti saamisten saldot netotetaan vastuuvälää vastaan, koska niitä pidetään sisään tulevana kassavirtana ja ne sisällytetään siten vastuuvälään.

Solvenssi II:n mukainen Mandatum Lifen vastuvelka

Vakuutusvelkojen taseeseen kirjaaminen henkivakuutusliiketoiminnassa on analoginen vakuutus sopimusten käsittelyn kanssa IFRS4 -standardin mukaan.

Paras estimaatti ja riskimarginaali

Solvenssi II:n mukainen vastuuvälä vastaa parhaan estimaatin ja riskimarginaalin summaa.

Paras estimaatti lasketaan odotettuna diskontattujen tulevien nettokassavirtojen odotusarvona (todennäköisyyspainotettu keskiarvo) diskontatuista tulevista nettokassavirroista. Käytettävä diskonttokorkokäyrä on Solvenssi II:n mukainen riskitön korkokäyrä, joka perustuu markkinakorkoihin ja Solvenssi II:ssa määriteltyihin luottoriskioikaisuun ja korkokäyrän oletettuun päätekorkoon (eng. Ultimate Forward Rate, UFR). Mandatum Life soveltaa myös volatiliiteettikorjausta määritellessään Solvenssi II -diskonttokäyrää.

Nettokassavirrat tuotetaan käyttämällä riskineutraaleita markkinaehtoisia taloudellisia skenaarioita ja vakuutus sopimusten historiallisiin havaintoihin perustuvia parametreja ja oletuksia. Markkinaehtoisia skenaarioita tarvitaan erityisesti vakuutus sopimukseen liittyvien taloudellisten optioiden ja takuiden arvostamisessa. Sijoitussidonnaisten vakuutuksien osalta paras estimaatti on tarkasteluhetken vakuutus säästöt vähennettynä näiden vakuutusten odotetun riski- ja kustannusliikkeen ylijäämän nykyarvolla.

Riskimarginaalia laskettaessa sovelletaan Solvenssi II:n mukaisesti kuuden prosentin pääomakustannusta. Tätä kustannusta sovelletaan henkivakuutus- ja operatiivisten riskien pääomavaatimuksiin.

Kokonaispositio, vastuovelka

31.12.2016

Milj. €	IFRS arvo	Solvenssi II arvo	Erot
Vastuuvelka - henkivakuutus (poislukien sijoitussidonnaiset)	4 801	4 732	69
Paras estimaatti		4 512	
Riskimarginaali		220	
Vastuuvelka - sijoitussidonnaiset	6 361	5 911	450
Paras estimaatti		5 841	
Riskimarginaali		70	

Oleelliset erot vakavaraisuuslaskennan ja tilinpäätöksen arvostuksissa

Tilinpäätöksen vastuuelka lasketaan vakuutusten laskuperusteiden mukaisesti. Tilinpäätöksessä sovellettava diskonttaus korko vastaa sopimuksen taattua korkoa ja vakuutusriskin parametrit ovat samat kuin vakuutusmaksujen laskennassa käytetyt. Tilinpäätöksessä sijoitussidonnaisten sopimusten vastuuelka on käytännössä yhtä suuri, kuin näihin sopimuksiin liittyvät säästöt.

Tilinpäätöksen vastuuelka sisältää myös korko- ja kuolevuustäydennysvastuut.

Keskeisimmät erot vastuuelan käsittelyssä vakavaraisuudessa ja tilinpäätöksessä ovat:

- Sovellettava diskonttokorko ja takuiden sekä optioiden arvostaminen;
- Sopimuksen rajoihin liittyvät määritelmät, erityisesti miten tulevat odotetut vakuutusmaksut otetaan huomioon;
- Tulevien vuosien riski- ja kustannusliikkeen huomioiminen; sekä
- Yleisesti ottaen sovellettavien oletusten taso (varovaiset oletamat vs. parhaan estimaatin oletamat ja eksplisiittinen riskimarginaali).

Henkivakuutuksen kirjanpitoperiaatteet esitetään Sammon tilinpäätöksessä liitetiedoissa kohdassa Yhteenveto merkittävistä tilinpäätöksen laatimisperiaatteista/Henkivakuutus.

Mandatum Lifella on Finanssivalvonnan lupa soveltaa vastuuelan siirtymäsäännöstä eläkevakuutuksiin, joiden laskuperustekorko on 3,5% tai 4,5%.

Muut velat

Solvenssi II:n vaikutus Sammon muiden velkojen kuin vastuuelan arvostamiseen on melko vähäinen ja se kohdistuu pääasiassa rahoitusvelkoihin (muut rahoitusvelat kuin velat luottolaitoksille ja etuoikeudeltaan huonommat velat) ja vastuuelkaan.

Muut velat kuin vastuuelka arvostetaan diskonttaamalla tulevat kassavirrat koroilla, jotka perustuvat valtion joukkovelkakirjan korkoihin lisättynä lähtöhetkenä määritellyllä korkospreadillä.

Laskennalliset verovelat on käsitelty yllä laskennallisten verosaamisten yhteydessä.

Täysomavastuuseen potilasvakuutukseen liittyvien erien luokittelu palvelusopimuksesta vakuutus sopimukseksi vaikuttaa myös velkasaldoihin. 118 miljoonan euron velat luokitellaan uudelleen muista veloista vakuutusveloiksi.

Muut varaukset kuin vastuuelka ja ehdolliset velat eivät aiheuta uusien velkojen kirjaamista tai olemassa olevien velkojen arvostamista kirjanpidosta poikkeavalla tavalla vakavaraisuudessa. Varaukset ja ehdolliset velat sekä eläke-etuudet ja muut vuokrasopimukset esitetään Sammon tilinpäätöksessä liitetiedoissa. Sampo-ryhmässä ei ole merkittäviä rahoitusleasingsopimuksia.

Tilinpäätös

Konsernin IFRS-tilinpäätös	186
Konsernin laaja tuloslaskelma, IFRS	186
Konsernitase, IFRS	187
Laskelma oman pääoman muutoksista, IFRS	188
Konsernin rahavirtalaskelma, IFRS	189
Tilinpäätöksen liitetiedot	190
Yhteenveto merkittävistä tilinpäätöksen laatimisperiaatteista	190
Segmentti-informaatio	205
Konsernin liitetiedot	211
Sampo Oyj:n tilinpäätös	276
Sampo Oyj:n tuloslaskelma	276
Sampo Oyj:n tase	277
Sampo Oyj:n rahavirtalaskelma	278
Yhteenveto Sampo Oyj:n merkittävistä tilinpäätöksen laatimisperiaatteista	279
Sampo Oyj:n liitetiedot	280
Tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen allekirjoitukset	288
Tilintarkastuskertomus	289

Konsernin IFRS-tilinpäätös

Konsernin laaja tuloslaskelma, IFRS

Milj. e	Liite	1-12/2016	1-12/2015
Vakuutusmaksutulo	1 8	5 375	5 522
Sijoitustoiminnan nettotuotot	2 10 18	827	998
Liiketoiminnan muut tuotot		50	46
Korvaukset	3 8	-3 627	-3 917
Vakuutus- ja sijoitussopimusvelkojen muutos	4	-448	-502
Henkilöstökulut	5	-574	-438
Liiketoiminnan muut kulut	6 8	-551	-545
Rahoituskulut	10	-18	-68
Osuus osakkuusyritysten voitoista/tappioista	14	837	793
Tilikauden voitto ennen veroja		1 871	1 888
Verot	21 22 23	-221	-232
Tilikauden voitto		1 650	1 656
Kauden muut laajan tuloksen erät			
Erät, jotka voidaan siirtää tulosvaikutteisiksi	23 24		
Muuntoerot		-80	-35
Myytavissä olevat rahoitusvarat		225	-106
Osuus osakkuusyritysten muun laajan tuloksen eristä		19	16
Verot		-49	21
Erät, jotka voidaan siirtää tulosvaikutteisiksi yhteensä nettoverojen jälkeen		115	-103
Erät, joita ei siirretä tulosvaikutteisiksi			
Etuuspohjaisista eläkejärjestelyistä syntyvät vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot		-6	14
Verot		1	-3
Erät, joita ei siirretä tulosvaikutteisiksi yhteensä nettoverojen jälkeen		-5	11
TILIKAUDEN LAAJA TULOS		1 760	1 564
Osakekohtainen tulos (euroa)	9	2,95	2,96

Konsernitase, IFRS

Milj. e	Liite	12/2016	12/2015
Varat			
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	11	27	26
Sijoituskiinteistöt	12	211	191
Aineettomat hyödykkeet	13	612	724
Sijoitukset osakkuusyhtiöissä	14	8 107	7 679
Rahoitusvarat	10 15 16 17 18 19	17 668	17 189
Sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat sijoitukset	10 20	3 427	5 847
Laskennalliset verosaamiset	21	27	36
Saamiset jälleenvakuutus sopimuksista	28	239	242
Muut varat	25	1 761	1 708
Käteiset varat	10 26	2 585	1 997
Myytäväinä olevat omaisuuserät	37	3 291	-
Varat yhteensä		37 955	35 639
Velat			
Velat vakuutus- ja sijoitussopimuksista	27	13 990	14 447
Velat sijoitussidonnaisista vakuutus- ja sijoitussopimuksista	28	3 407	5 841
Rahoitusvelat	10 16 17 29	3 847	2 375
Laskennalliset verovelat	21	527	468
Varaukset	30	35	51
Eläkeveloitteet	31	79	90
Muut velat	32	933	957
Myytäväinä oleviin omaisuuseriin liittyvät velkaerät	37	3 202	-
Velat yhteensä		26 021	24 228
Oma pääoma			
	34		
Osakepääoma		98	98
Rahastot		1 531	1 531
Kertyneet voittovarot		9 700	9 325
Muut oman pääoman erät		605	457
Oma pääoma yhteensä		11 934	11 411
Oma pääoma ja velat yhteensä		37 955	35 639

Laskelma oman pääoman muutoksista, IFRS

Milj. e	Osake- pääoma	Vara- rahasto	Sij. vapaan pääoman rahasto	Voitto- varat ¹⁾	Muunto- erot ²⁾	Myytävässä olevat rahoi- tusvarat ³⁾	Yht.
Oma pääoma 1.1.2015	98	4	1 527	8 655	-400	1 039	10 924
Muutokset omassa pääomassa							
Nostamatta jätettyjen osinkojen palautus				8			8
Osingonjako				-1 092			-1 092
Osuus osakkuusyhtiön muista oman pääoman muutoksista				7			7
Kauden voitto				1 656			1 656
Muut laajan tuloksen erät				90	-72	-111	-92
Oma pääoma 31.12.2015	98	4	1 527	9 325	-472	929	11 411
Muutokset omassa pääomassa							
Nostamatta jätettyjen osinkojen palautus				9			9
Osingonjako				-1 204			-1 204
Osuus osakkuusyhtiön muista oman pääoman muutoksista				-42			-42
Kauden voitto				1 650			1 650
Muut laajan tuloksen erät				-38	-47	195	110
Oma pääoma 31.12.2016	98	4	1 527	9 700	-518	1 124	11 934

1) IAS 19 Eläkevelvoitteet standardin nettovaikutus voittovaroihin oli -38 (90) milj. e.

2) Muut laajan tuloksen erät sisältävät myös konsernin omistusosuuden mukaisen osuuden osakkuusyhtiö Nordean vastaavista eristä. Voittovarot sisältävät -34 (80) milj. euron osuuden Nordean etuusperusteisten eläkkeiden vakuutusmatemaattisista voitoista/tappioista. Muuntoerot sisältävät 33 (-37) milj. euron osuuden Nordean muuntoeroista. Myytävissä olevat varat puolestaan sisältävät 19 (-26) milj. euron osuuden Nordean myytävissä olevien rahoitusvarojen käypien arvojen muutoksista.

3) Myytävissä olevista rahoitusvaroista on kirjattu omaan pääomaan kauden arvostusta 216 (244) milj. euroa. Kauden tulokseen on siirretty -29 (-318) milj. euroa. Eriytetyille Suomi-vakuutusosastolle siirretty osuus oli -11 (-10) milj. euroa.

Muuntoeroihin sekä myytävissä oleviin rahoitusvaroihin sisältyvät määrät ovat laajaan tulokseen kirjattuja verovaikutuksella huomioituja eriä.

Konsernin rahavirtalaskelma, IFRS

Milj. e	2016	2015
Liiketoiminnan rahavirta		
Voitto ennen veroja	1 871	1 888
Oikaisut:		
Poistot	18	16
Realisoitumattomat arvostusvoitot ja -tappiot	-223	-170
Sijoitusten myyntivoitot ja -tappiot	-92	-377
Vakuutus- ja sijoitussopimusten velkojen muutos	666	550
Muut oikaisut	-550	-1 037
Oikaisut yhteensä	-180	-1 018
Liiketoiminnan varojen lisäys (-) tai vähennys (+)		
Sijoitukset *)	-1 184	-201
Muut varat	-95	56
Yhteensä	-1 280	-145
Liiketoiminnan velkojen lisäys (+) tai vähennys (-)		
Rahoitusvelat	20	-7
Muut velat	35	-77
Maksetut korot ja tuloverot	-271	-318
Yhteensä	-216	-401
Liiketoiminnasta kertyneet nettorahavarat	195	323
Investointien rahavirta		
Investoinnit tytä- ja osakkuusyhtiöosakkeisiin	356	591
Nettoinvestoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin	-13	-8
Investoinneista kertyneet nettorahavarat	343	582
Rahoitustoiminnan rahavirta		
Maksetut osingot	-1 192	-1 079
Liikkeeseen lasketut velkakirjat, liikkeeseen laskut	2 271	1 011
Liikkeeseen lasketut velkakirjat, lyhennykset	-1 002	-931
Rahoituksesta kertyneet nettovarat	78	-999
Rahavirrat yhteensä	616	-93
Rahavarat tilikauden alussa	1 997	2 074
Muuntoerot	-27	15
Rahavarat tilikauden lopussa	2 585	1 997
Rahavarojen nettomuutos	616	-93
Lisätietoa rahavirtalaskelmaan:	2016	2015
Saadut korot	432	427
Maksetut korot	-117	-115
Saadut osingot	122	93

*) Sijoitukset sisältävät sijoituskiinteistöt, rahoitusvarat sekä sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat sijoitukset.

Rahavirtalaskelman erät eivät ole suoraan johdettavissa taseista mm. vuoden aikana hankittujen ja myytyjen tytäryhtiöiden ja valuuttakurssien muutosten takia.

Tilikauden rahavaroihin sisältyy kassa sekä muita lyhytaikaisia enintään 3 kk:n talletuksia.

TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

Yhteenveto merkittävistä tilinpäätöksen laatimisperiaatteista

Sammon konsernitilinpäätös vuodelta 2016 on laadittu kansainvälisten tilinpäätösstandardien (International Financial Reporting Standards, "IFRSs") mukaisesti. Tilinpäätöstä laadittaessa Sampo on soveltanut kaikkia liiketoimintaansa liittyviä 31.12.2016 voimassa olleita ja EU:n komission hyväksymiä standardeja ja tulkintoja.

Kuluneella tilikaudella käyttöön otetuilla standardeilla tai vuosittaisilla lisäyksillä standardeihin ei ollut merkittävää vaikutusta konsernin tilinpäätökseen.

Konsernitilinpäätöksen liitetietojen laadinnassa on otettu huomioon myös suomalainen kirjanpito- ja yhteisölaainsäädäntö sekä viranomaissäännökset. Osa riskeistä vaadittavista liitetiedoista on esitetty konsernitilinpäätöksen Riskienhallinta- osiossa.

Tilinpäätöksen arvostamisperusta on alkuperäinen hankintameno lukuun ottamatta käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavia rahoitusvaroja ja -velkoja, myytävissä olevia rahoitusvaroja, suojauskohteita käyvän arvon suojauksessa sekä oman pääoman ehtoisina instrumentteina suoritettavia osakeperusteisia maksuja, jotka arvostetaan käypään arvoon.

Konsernitilinpäätös esitetään euroina pyöristettynä lähimpään miljoonaan, ellei toisin ole mainittu.

Sampo Oyj:n hallitus hyväksyi tilinpäätöksen julkaistavaksi 8. helmikuuta 2017.

Konsernitilinpäätös

Tytäryhtiöt

Konsernitilinpäätös sisältää emoyhtiö Sampo Oyj:n ja sen tytäryhtiöiden tilinpäätökset. Tytäryhtiöinä käsitellään yhtiöt, joissa konsernilla on määräysvalta. Määräysvalta toteutuu, kun konsernilla on yli puolet äänivallasta tai sillä on muutoin määräysvalta määrätä yrityksen talouden ja liiketoiminnan periaatteista hyödyn saamiseksi sen toiminnasta. Hankitut yritykset yhdistellään tytäryhtiöinä siitä päivästä lähtien, kun konserni on saanut määräysvallan ja luovutetut

tytäryhtiöt siihen päivään saakka, kun määräysvalta lakkaa.

Tytäryhtiöiden hankinnat käsitellään hankintamenomenetelmällä. Hankintameno kohdistetaan hankinnan kohteen yksilöitävissä oleville varoille, veloille ja ehdollisille veloille, jotka arvostetaan hankinta-ajankohdan käypään arvoon. Mahdollinen määräysvallattomien omistajien osuus hankinnan kohteessa arvostetaan joko käypään arvoon tai määrään, joka vastaa määräysvallattomien omistajien suhteellista osuutta hankitun tytäryhtiön nettovarallisuudesta. Hankekohtaisesti valitulla käsittelytavalla on vaikutusta sekä kirjattavaan vähemmistöosuuden että liikearvon määrään. Määrä, jolla maksettu vastike, määräysvallattomien omistajien osuus sekä mahdollisesti aiemmin omistettu osuus yhteen laskettuina ylittävät konsernin osuuden hankitun yhtiön nettovarallisuuden käyvästä arvosta, kirjataan liikearvoksi.

Konsernitilinpäätös laaditaan soveltaen yhtenäisiä laadintaperiaatteita samankaltaisissa olosuhteissa toteutuviin samanlaisiin liiketoimiin ja muihin tapahtumiin. Konsernin sisäiset liiketapahtumat, saamiset ja velat sekä voitot ja tappiot eliminoidaan konsernitilinpäätöstä laadittaessa.

Osakkuusyhtiöt

Osakkuusyhtiöinä käsitellään yhtiöt, joissa konsernilla on huomattava vaikutusvalta, mutta ei valtaa määrätä yrityksen talouden ja liiketoiminnan periaatteista. Jollei toisin osoiteta, huomattava vaikutusvalta toteutuu, kun konserni omistaa 20–50 prosenttia sijoituskohteen äänivallasta. Sijoitukset osakkuusyhtiöihin käsitellään pääomaosuusmenetelmällä. Hankintahetkellä sijoitukset osakkuusyhtiöihin kirjataan hankintamenoon, jota oikaistaan hankinta-ajankohdan jälkeen tapahtuvalla muutoksella konsernin osuudessa osakkuusyhtiön voitosta (tappiosta) ja muilla muutoksilla, jotka on suoraan kirjattu osakkuusyhtiön omaan pääomaan. Mikäli konsernin osuus osakkuusyhtiön tappioista ylittää sijoituksen kirjanpitoarvon, sijoitukset merkitään taseeseen nolla-arvoon ja ylimenevät tappiot yhdistellään vain siinä

tapauksessa, että konserni on sitoutunut osakkuusyhtiön velvoitteiden täyttämiseen. Sijoitus sisältää hankinnasta syntyneen liikearvon. Realisoitumattomat voitot (tappiot) konsernin ja osakkuusyhtiön välillä eliminoidaan konsernin omistusosuuden mukaisesti.

Konsernin omistusosuuden mukainen osuus osakkuusyhtiön tuloksesta on esitetty omana eränään tuloslaskelmassa. Konsernin osuus osakkuusyhtiön muihin laajan tuloksen eriin kirjatusta muutoksista on esitetty konsernin muissa laajan tuloslaskelman erissä.

Jos ilmenee viitteitä siitä, että sijoituksen arvo saattaa olla alentunut, testataan sen kirjanpitoarvo arvonalentumisen varalta vertaamalla sitä sijoituksesta kerrytettävissä olevaan rahamäärään. Kerrytettävissä olevana rahamääränä pidetään käyttöarvoa tai myynnistä aiheutuvilla menoilla vähennettyä käypää arvoa sen mukaan kumpi niistä on suurempi. Jos sijoituksesta kerrytettävissä oleva rahamäärä on pienempi kuin sen kirjanpitoarvo, vähennetään kirjanpitoarvoa kirjaamalla siitä tulosvaikutteinen arvonalentumistappio, jonka suuruus on kirjanpitoarvon ja kerrytettävissä olevan rahamäärän erotus. Mikäli sijoituksesta kerrytettävissä oleva rahamäärä myöhemmin kasvaa ja on suurempi kuin kirjanpitoarvo peruutetaan tehty arvonalennus vastaavasti tulosvaikutteisesti.

Ulkomaan rahan määräiset liiketoimet

Konsernitilinpäätös laaditaan euroina, joka on konsernin ja emoyhtiön toiminta- ja esittämisvaluutta. Konserniyhtiöt ovat laatineet tilinpäätöksensä käyttäen toimintavaluutta, joka on kunkin yhtiön taloudellisen toimintaympäristön päävaluutta. Yhtiöiden ulkomaan rahan määräiset liiketoimet kirjataan toimintavaluutan määräisiksi tapahtumapäivän kurssiin tai kirjauskuukauden keskikurssiin. Tilinpäätöspäivänä ulkomaan rahan määräiset tase-erät muutetaan yhtiön toimintavaluutan määräisiksi tilinpäätöspäivän kurssiin.

Ulkomaan rahan määräisten liiketapahtumien ja monetaaristen tase-erien muuttamisesta toimintavaluutan määräisiksi aiheutuvat kurssierot kirjataan valuuttakurssivoittona tai -tappioidena tuloslaskelmaan. Myytävänä pidettävien ei-monetaaristen rahoitusvarojen kurssierot kirjataan omaan pääomaan käyvän arvon rahastoon.

Ulkomaisten tytäryritysten, joiden toimintavaluutta ei ole euro, tuloslaskelmat muutetaan euroiksi tilikauden keskikurssiin ja taseet tilinpäätöspäivän kurssiin. Syntyvät kurssierot kirjataan omaan pääomaan muuntoeroksi, jonka muutos kirjataan muihin laajan tuloksen eriin. Kun tytäryritys myydään kokonaan tai

osittain, kertyneet muuntoerot kirjataan tuloslaskelmaan osana myyntivoittoa tai -tappiota.

Ulkomaisten yksiköiden hankintaan liittyvä liikearvo ja käyvän arvon oikaisut käsitellään tilinpäätöksessä kuin ne olisivat ulkomaisen yksikön varoja ja velkoja. Muuntoerot, jotka syntyvät näiden erien muuttamisesta tilinpäätöspäivän kurssiin, kirjataan omaan pääomaan ja niiden muutos muihin laajan tuloksen eriin.

Muuntoerot, jotka ovat syntyneet ennen konsernin IFRS-standardeihin siirtymispäivää 1.1.2004, on IFRS 1:n salliman helpotuksen mukaisesti oletettu nollassa suuruiseksi.

Konsernitilinpäätöksessä on käytetty seuraavaa valuuttakurssia:

	Tilinpäätöspäivän kurssi	Tilikauden keskikurssi
1 euro =		
Ruotsin kruunua	9,5525	9,4676
Tanskan kruunua	7,4344	7,4453

Segmenttiraportointi

Konsernin segmentointi perustuu liiketoiminta-alueisiin, joiden riskit ja kannattavuuteen vaikuttavat lähtökohdat sekä sääntely-ympäristö poikkeavat toisistaan. Liiketoiminnan valvonta ja ohjaus sekä raportointi johdolle on organisoitu liiketoimintasegmenttien mukaisesti. Konsernin liiketoimintasegmentit ovat vahinkovakuutus-, henkivakuutus- sekä omistusyhteisötoiminta.

Maantieteellisiä alueita koskeva tietoina on esitetty tuotot ulkopuolisilta asiakkailta sekä pitkäaikaiset varat. Raportoivat segmentit ovat Suomi, Ruotsi, Norja, Tanska ja Baltia.

Segmenttien ja yhtiöiden välisten kotimaisten ja rajat ylittävien liiketoimien hinnoittelussa on sovellettu markkinaehtoperiaatetta. Hinnoittelu perustuu OECD:n siirtohinnoitteluohjeistukseen sekä EU:n siirtohinnoitteludokumentoinnista antamaan käytännösääntöön.

Konsernitilinpäätöksessä segmenttien väliset liiketapahtumat, saamiset ja velat eliminoidaan riviltä.

Korot ja osingot

Korkotuotot ja -kulut jaksotetaan efektiivisen koron menetelmällä sopimuksen juoksuajalle. Tällä menetelmällä korkotuotot ja -kulut jaksotetaan

rahoitusinstrumentin juoksuajalle tasaisesti suhteessa instrumentin taseessa olevaan pääomaan. Osingot kirjataan tuotoksi sinä tilikautena, jona oikeus niiden saamiseen on syntynyt.

Palkkiot

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavien rahoitusinstrumenttien palkkiot ja transaktiokulut kirjataan suoraan tulokseen instrumentin alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä.

Vakuutusten hankkimisesta aiheutuvat menot käsitellään vahinkovakuutustoiminnassa vakuutusten aktivoituina hankintamenoina. Henkivakuutustoiminnassa hankintamenot käsitellään Liiketoiminnan muihin kuluihin sisältyvinä palkkiokuluina.

Muut palkkiokulut sisältyvät tuloslaskelmaerään Sijoitustoiminnan nettotuotot.

Vakuutusmaksut

Tuloslaskelmaerä Vakuutusmaksut sisältää vahinko- ja henkivakuutustoiminnan vakuutusmaksutulon.

Vahinkovakuutustoiminnan vakuutusmaksut ovat pääosin lyhytaikaisia vuosivakuutuksia, jolloin vakuutusmaksu kirjataan vakuutusmaksutuloksi vuosimaksun erääntyessä. Tilinpäätöspäivänä vakuutusmaksutuloa oikaistaan vakuutusmaksuvastuun muutoksella eli sillä osuudella vakuutusmaksutulosta, joka vakuutusmaksun kattaman ajanjakson perusteella kuuluu seuraavalle tilikaudelle.

Henkivakuutustoiminnan vakuutusmaksuihin ja sijoitussopimuksiin sisältyvät vastuut ovat pitkäaikaisia, jolloin vakuutusmaksu ja sen perusteella maksettava korvaus eivät yleensä kohtaa samalla tilikaudella. Vakuutusmaksut kirjautuvat maksutuloon vakuutuslajista riippuen pääsääntöisesti maksuperusteisesti. Veloitusperusteisesti kirjautuu osa ryhmäeläkevakuutuksen vakuutusmaksuista.

Vakuutusmaksuvastuun muutos esitetään kuluna erässä Vakuutus- ja sijoitussopimusten velkojen muutos.

Rahoitusvarat ja -velat

Rahoitusvarat ja -velat luokitellaan alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä niiden arvostuskäytännön mukaan käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviin rahoitusvaroihin, lainoihin ja muihin saamisiin, myytävissä oleviin rahoitusvaroihin, käypään arvoon

tulosvaikutteisesti kirjattaviin rahoitusvelkoihin ja muihin rahoitusvelkoihin.

Konsernin riskienhallintaperiaatteiden mukaisesti sijoituksia seurataan ja hallinnoidaan käyvin arvoon mahdollisimman ajantasaisen ja oikean kuvan saamiseksi sijoitustoiminnasta. Sijoitukset myös raportoidaan konsernin johdolle käyvin arvoon. Rahoitusvaroihin kuuluvat sijoitukset ovat joukkovelkakirjoja ja oman pääoman ehtoisia instrumentteja. Ne on pääosin luokiteltu myytävissä oleviksi rahoitusvaroiksi.

Henkivakuutustoiminnassa vakuutusmaksuja koskevan standardin IFRS 4 mukaan harkinnanvaraiseen voitonjakoon oikeutettujen sopimusten arvostuksessa noudatetaan kansallisia laskentaperiaatteita, tasoitusmäärää lukuun ottamatta, eli sopimuksia ei arvosteta käypään arvoon. Näiden sopimusten sekä oman pääoman katteena olevia sijoituksia hallinnoidaan kokonaisuutena ja ne on pääosin luokiteltu myytävissä oleviksi rahoitusvaroiksi.

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi rahoitusvaroiksi on henkivakuutustoiminnassa määritetty sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat sijoitukset, jotka esitetään taseessa omana eränään. Myös näitä vastaava velka esitetään omana eränään. Lisäksi ulkomaisten tytäryhtiöiden rahoitusvaroihin kuuluvat sijoitukset sekä rahoitusinstrumentit, joissa pääinstrumentista ei ole irrotettu kytkettyä johdannaista, on määritetty käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi.

Vahinkovakuutus- ja omistusyhteisötoiminnassa sijoitukset on katsottu pääosin myytävissä oleviksi rahoitusvaroiksi.

Taseeseen ja taseesta pois kirjaaminen

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavien rahoitusvarojen ja -velkojen, eräpäivään asti pidettävien sijoitusten ja myytävissä olevien rahoitusvarojen ostot ja myynnit kirjataan taseeseen kauppapäivänä, joka on päivä, jolloin sitoudutaan ostamaan tai myymään kyseinen rahoitusvaroihin tai -velkoihin kuuluva erä. Lainat ja muut saamiset kirjataan taseeseen lainaa nostettaessa.

Rahoitusvarat ja -velat netotetaan ja esitetään taseessa nettomääräisenä vain silloin, kun netottamiseen on laillinen oikeus ja netotus aiotaan toteuttaa tai saaminen ja velka suoritetaan samanaikaisesti.

Rahoitusvarat kirjataan pois taseesta, kun sopimusperusteinen oikeus rahoitusvaroihin kuuluvan erän rahavirtoihin lakkaa tai kun oikeudet on siirretty

toiselle osapuolelle. Rahoitusvelat kirjataan pois taseesta, kun niiden veloitteet on täytetty ja niiden voimassaolo on lakannut.

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat ja -velat

Konsernissa käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavia tase-eriä ovat kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät johdannaissopimukset sekä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetyt rahoitusvarat.

Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät johdannaissopimukset

Johdannaissopimukset, joita ei ole määritetty suojaaviksi ja jotka eivät täytä suojauslaskennan ehtoja, luokitellaan kaupankäyntitarkoituksessa pidettäväksi.

Johdannaiset arvostetaan niitä alun perin kirjanpitoon kirjattaessa käypään arvoon. Johdannaissopimuksista kirjataan taseeseen saaminen, kun käypä arvo on positiivinen ja velka, kun käypä arvo on negatiivinen. Johdannaiset arvostetaan taseessa käypään arvoon ja käyvän arvon muutos yhdessä realisoituneiden voittojen ja tappioiden kanssa kirjataan tuloslaskelmaan.

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetyt rahoitusvarat

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi rahoitusvaroiksi luokitellaan rahoitusvarat, jotka alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä peruuttamattomasti määritetään sellaisiksi. Varat merkitään niitä alun perin kirjanpitoon kirjattaessa käypään arvoon. Käyvän arvon muutos yhdessä myyntivoittojen ja -tappioiden, korkotuottojen ja -kulujen sekä osinkotuottojen kanssa kirjataan tuloslaskelmaan.

Lainat ja muut saamiset

Lainoiksi ja muiksi saamisiksi luokitellaan johdannaisvaroihin kuulumattomat rahoitusvarat, joihin liittyvät maksut ovat kiinteitä tai määritettävissä olevia, joita ei noteerata toimivilla markkinoilla ja joita ei aiota myydä välittömästi tai lyhyen ajan kuluessa. Lainat ja muut saamiset -ryhmä sisältää myös käteiset varat.

Lainat ja muut saamiset merkitään niitä alun perin kirjanpitoon kirjattaessa käypään arvoon, lisättyinä

välittömästi kohdistettavissa olevilla transaktiomenoilla. Alkuperäisen kirjaamisen jälkeen lainat ja muut saamiset arvostetaan jaksotettuun hankintamenoon efektiivisen koron menetelmää käyttäen.

Myytävissä olevat rahoitusvarat

Myytävissä oleviin rahoitusvaroihin luokitellaan johdannaisvaroihin kuulumattomat rahoitusvarat, jotka on määritetty myytävissä oleviksi tai jotka eivät kuulu muihin rahoitusvarojen ryhmiin. Myytävissä olevat rahoitusvarat koostuvat saamistodistuksista ja osakkeista ja osuuksista.

Myytävissä olevat rahoitusvarat kirjataan niitä alun perin kirjanpitoon kirjattaessa käypään arvoon, lisättyinä hankintaan suoraan kohdistettavissa olevilla transaktio-menoilla. Taseessa myytävissä olevat rahoitusvarat arvostetaan käypään arvoon ja arvonmuutos kirjataan muihin laajan tuloksen eriin ja esitetään käyvän arvon rahastossa verovaikutus huomioon ottaen. Korkotuotot ja osingot kirjataan tulokseen. Kun myytävissä oleviin rahoitusvaroihin kuuluva omaisuuserä myydään, omaan pääomaan kertynyt käyvän arvon muutos yhdessä myyntivoiton tai -tappion kanssa kirjataan tulokseen. Käyvän arvon muutos siirretään omasta pääomasta tuloslaskelmaan myös silloin, kun omaisuuserän arvo on alentunut siten, että siitä kirjataan arvonalentumistappio. Myytävissä olevista monetaarisista tase-eristä johtuvat kurssierot kirjataan aina suoraan tuloslaskelmaan.

Muut rahoitusvelat

Muita rahoitusvelkoja ovat liikkeeseen lasketut velkakirjat sekä muut rahoitusvelat.

Muut rahoitusvelat kirjataan taseeseen saadun vastikkeen määräisenä transaktiokuluilla oikaistuna silloin, kun vastike saadaan. Rahoitusvelat arvostetaan efektiivisen koron menetelmällä jaksotettuun hankintamenoon.

Jos omia velkoja lunastetaan takaisin ennen eräpäivää, velat poistetaan taseesta ja velan kirjanpitoarvon ja lunastuksessa maksetun vastikkeen erotus kirjataan tulokseen.

Käypä arvo

Rahoitusinstrumenttien käypä arvo määritetään toimivilla markkinoilla noteerattujen hintojen perusteella. Instrumentit arvostetaan ostokurssiin tai viimeiseen kaupantekohintaan, mikäli hintalähteen pörssissä on käytössä huutokauppamenettely. Myös

johdannaispöytäkirjat arvostetaan viimeiseen kaupan hintaan. Mikäli rahoitusinstrumentille on olemassa sen markkinariskin kumoava vastaerä, arvostuksessa käytetään tältä osin samaa hintalähdettä vastaavissa ja vastattavissa. Jos rahoitusinstrumentille kokonaisuutena ei ole olemassa julkista noteerausta, mutta sen osatekijöille on olemassa toimivat markkinat, käypä arvo määritetään osatekijöiden markkinahintojen perusteella.

Jos markkinat eivät ole toimivat tai arvopaperilla ei ole noteerausta, käypä arvo määritetään markkinoilla yleisesti hyväksytyjen arvostusmenetelmien avulla. Arvostus tehdään käyttämällä asiaa tuntevien, liiketoimintaan halukkaiden osapuolten välisten viimeaikaisten markkinatransaktioiden hintoja, toisen olennaisilta osin samanlaisen instrumentin tilinpäätöshetken käypää arvoa, rahavirtojen diskonttausmenetelmää sekä optionhinnoittelumalleja.

Jos rahoitusvaroihin kuuluvan omaisuuserän käypää arvoa ei ole mahdollista määrittellä, hankintamenon katsotaan olevan riittävän lähellä oleva arvio käyvästä arvosta. Tällaisten rahoitusvarojen määrä konsernin taseessa on epäolennainen.

Rahoitusvarojen arvonalentuminen

Raportointikauden päättyessä arvioidaan, onko objektiivista näyttöä siitä, että muun kuin käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavan rahoitusvaroihin kuuluvan erän arvo on alentunut. Kun arvonalentumisesta on objektiivista näyttöä yhden tai useamman alkuperäisen kirjaamisen jälkeisen toteutuneen tappion synnyttävän tapahtuman seurauksena ja näillä tapahtumilla on luotettavasti arvioitavissa oleva vaikutus rahoitusvaroista tulevaisuudessa saataviin arviotuihin rahavirtoihin, kirjataan arvonalentumistappio.

Jaksotettuun hankintamenoön kirjattavat rahoitusvarat

Objektiivisena näyttönä arvonalentumisesta pidetään esimerkiksi liikkeeseenlaskijan tai velallisen merkittäviä taloudellisia vaikeuksia, jotka johtavat maksukyvyttömyyteen ja arvioon siitä, että asiakas ei todennäköisesti selviydy maksuvelvoitteistaan konsernille. Objektiivinen näyttö arvioidaan ensin yksinään merkittävien rahoitusvarojen osalta ja tämän jälkeen joko yksittäin tai ryhmäkohtaisesti sellaisten rahoitusvarojen osalta, jotka eivät yksinään ole merkittäviä.

Kun on objektiivista näyttöä siitä, että jaksotettuun hankintamenoön taseeseen merkityistä rahoitusvaroista on syntynyt arvonalentumistappiota,

tappion suuruus määritetään saamisen kirjanpitoarvon ja saamisesta arvioitujen kerrytettävissä olevien tulevien rahavirtojen nykyarvon erotuksena. Diskonttauskorkona käytetään saamisen alkuperäistä efektiivistä korkoa. Erotus kirjataan arvonalentumistappioksi tuloslaskelmaan. Arvonalentuminen arvioidaan sopimuskohtaisesti.

Mikäli arvonalentumistappion määrä pienenee myöhemmin ja vähennyksen voidaan objektiivisesti katsoa liittyvän arvonalentumistappion kirjaamisen jälkeiseen tapahtumaan (kuten rahoitusinstrumentin liikkeeseenlaskijan luottokelpoisuusluokituksen paranemiseen), arvonalentumistappio peruutetaan tulosvaikutteisesti.

Myytäväissä olevat rahoitusvarat

Objektiivinen näyttö perustuu erillistarkasteluun, joka tehdään, kun liikkeeseenlaskijan luottoriskiluokituksessa tapahtuu muutos tai yhtiö siirretään tarkkailulistalle tai kun osakkeen tai osuuden käypä arvo laskee merkittävästi tai pitkäaikaisesti alle alkuperäisen hankintamenon.

Päätös siitä, onko arvonalentuminen merkittävä tai pitkäaikainen, vaatii johdon harkintaa. Päätös tehdään tapauskohtaisesti ja sitä tehtäessä arvioidaan laadullisten kriteerien lisäksi mm. osakkeen arvonalentumista historiallisia muutoksia ja aikajaksoa, jonka ajan osakkeen käypä arvo on ollut hankintamenoa alhaisempi. Sampo-konsernissa arvonalentuminen katsotaan yleensä merkittäväksi, kun julkisesti noteeratun osakkeen tai osuuden käypä arvo alittaa keskimääräisen hankintamenon 20 prosentilla ja pitkäaikaiseksi, kun käypä arvo on alittanut hankintamenon yli 12 kuukauden ajan.

Koska noteeraamattomille osakkeille ja osuuksille ei ole saatavissa toimivilla markkinoilla julkaistavia hintoja, niiden arvo pyritään määrittämään markkinoilla yleisesti hyväksytyjen arvostusmenetelmien avulla. Merkittävien noteeraamattomien osakkeiden ja osuuksien erä ovat pääomarahastosijoitukset. Pääomarahastosijoitukset arvostetaan yleisesti alalla vallitsevan käytännön, International Private Equity and Venture Capital Guidelines (IPEV) mukaisesti.

Arvon alenemisen merkittävyyttä ja pitkäaikaisuutta arvioidaan viimeksi mainituissa tapauksissa tapauskohtaisesti ottaen huomioon sijoitukseen liittyvät erityistekijät ja olosuhteet. Sampo tekee pääomarahastosijoituksensa pitääkseen ne rahaston elinkaaren loppuun asti, jolloin rahaston tyypilliseksi toimiajaksi muodostuu 10–12 vuotta. Arvio koko rahaston mahdollisesta arvonalentumisesta voidaan yleensä perustellusti tehdä vasta elinkaaren

loppupuolella. Mikäli on lisäksi kuitenkin perusteltua syytä epäillä, että sijoituksesta ei sitä myytäessä saada hankintamenoa vastaavaa määrää, kirjataan arvonalennus.

Saamistodistusten arvon alentumisessa tappion suuruus määritetään pääoman lyhennyksillä ja jaksotuksilla oikaistun hankintamenon ja tarkasteluhetken käyvän arvon välisenä erotuksena, vähennettynä aikaisemmin tulosvaikutteisesti kirjattulla arvonalentumistappiolla.

Kun myytävissä oleviin rahoitusvaroihin kuuluvan saamistodistuksen tai osakkeen tai osuuden arvonalentumisesta on saatu objektiivinen näyttö, muihin laajan tuloksen eriin kirjattu kertynyt tappio siirretään omasta pääomasta kirjattavaksi tulosvaikutteisena arvonalentumistappiona.

Jos myytävissä oleviin rahoitusvaroihin kuuluvan saamistodistuksen käypä arvo myöhemmin nousee ja nousun voidaan objektiivisesti katsoa liittyvän arvonalentumistappiokirjauksen jälkeiseen tapahtumaan, arvonalentumistappio peruutetaan ja kirjataan tuloslaskelmaan.

Jos osakkeen käypä arvo arvonalentumiskirjauksen jälkeen nousee, arvonnousu kirjataan suoraan muun laajan tuloksen eriin. Arvon edelleen laskiessa alle hankintamenon kirjataan tulosvaikutteinen arvonalennus.

Johdannaissopimukset ja suojausperiaatteet

Johdannaissopimukset luokitellaan kaupankäyntitarkoituksessa pidettäviin sopimuksiin ja suojaaviin sopimuksiin ja ne sisältävät korko-, luottoriski-, valuutta-, osake- sekä hyödykejohdannaiset. Johdannaissopimukset arvostetaan niitä alun perin kirjanpitoon kirjattaessa käypään arvoon. Kaikki johdannaissopimukset kirjataan taseeseen varoiksi, kun niiden käypä arvo on positiivinen ja veloiksi, kun käypä arvo on negatiivinen.

Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät johdannaissopimukset

Johdannaissopimukset, joita ei ole merkitty suojaaviksi sekä pääsopimuksesta erotetut kytketyt johdannaiset käsitellään kaupankäyntitarkoituksessa pidettävinä johdannaissopimuksina. Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät johdannaissopimukset arvostetaan käypään arvoon ja käyvän arvon muutokset sekä myyntivoitot ja -tappiot yhdessä korkotuottojen ja -kulujen kanssa kirjataan tuloslaskelmaan.

Kaupankäyntitarkoituksessa pidettäviksi johdannaisiksi luokitellaan myös sopimukset, joita käytetään suojaamistarkoituksessa, mutta jotka eivät täytä IAS 39 standardin suojauslaskennalle asettamia ehtoja.

Suojaavat johdannaissopimukset ja suojausperiaatteet

Suojausperiaatteiden mukaisesti konsernissa voidaan suojautua korkoriskiltä, valuuttakurssiriskiltä ja hintariskiltä soveltamalla käyvän arvon tai rahavirran suojausta. Rahavirran suojauksella suojaudutaan tulevien rahavirtojen vaihtelulta, käyvän arvon suojauksella suojaudutaan suolettavan kohteen käyvän arvon muutoksilta. Kuluneella tilikaudella konsernissa on sovellettu käyvän arvon suojausta henkivakuutustoiminnassa.

Suojauslaskentaa sovelletaan suojauksiin, jotka ovat suolettavan riskin osalta tehokkaita ja täyttävät IAS 39 -standardin suojauslaskennan ehdot. Suojaussuhde suojaavan johdannaisen ja suolettavan kohteen välillä sekä suojaukseen liittyvät riskienhallintatavoitteet dokumentoidaan suojauksen alkaessa. Suojauksen tehokkuus arvioidaan suojaussuhteen alussa ja suojauksen aikana siten, että suojaus on erittäin tehokas koko suojauksen ajan. Suojausta pidetään tehokkaana, kun suojaavan instrumentin käyvän arvon tai rahavirtojen muutos eliminoi suojauksen kohteena olevan sopimuksen tai position käyvän arvon tai rahavirtojen muutoksesta 80–125 prosenttia.

Käyvän arvon suojaus

Käyvän arvon suojauksella suojaudutaan mm. hinta- ja korkotason sekä valuuttakurssien muutosten aiheuttamilta vaikutuksilta käypiin arvoihin konsernin riskienhallintaperiaatteiden mukaisesti. Suojaavina johdannaisina käytetään konserniyhtiöiden hallitusten hyväksymiä instrumentteja, joita ovat valuuttatermiinit, koronvaihto- ja valuutanvaihtosopimukset sekä optiot.

Johdannaissopimusten, jotka on dokumentoitu käypää arvoa suojaaviksi ja jotka ovat suojauksena tehokkaita, käyvän arvon muutokset kirjataan tuloslaskelmaan. Myös suojauksen kohteena olevat omaisuus- ja velkaerät arvostetaan suojauksen aikana käypään arvoon ja käyvän arvon muutokset kirjataan tuloslaskelmaan.

Arvopaperilainaus

Lainaksi annetut arvopaperit säilyvät taseessa lainauksesta huolimatta. Vastaavasti lainaksi otettuja arvopapereita ei kirjata taseeseen. Jos lainaksi otetut

arvopaperit myydään kolmannelle osapuolelle, saatu myyntihinta kirjataan taseeseen varoiksi ja vastaavansuuruiseksi velaksi lainanantajalle. Velka käsitellään käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavana velkana.

Myytävänä olevat pitkäaikaiset omaisuuserät

Pitkäaikaiset omaisuuserät ja lopetettuihin toimintoihin liittyvät omaisuuserät ja velat luokitellaan myytävänä oleviksi, mikäli niiden kirjanpitoarvoa vastaava määrä tulee kertymään pääasiassa omaisuuserän myynnistä jatkuvan käytön sijaan. Myytävänä olevaksi luokittelun edellytyksien katsotaan täyttyvän, kun myynti on erittäin todennäköinen ja omaisuuserä tai omaisuuserien ryhmä on välittömästi myytävissä nykyisessä kunnossaan yleisin ja tavanomaisin ehdoin, kun johto on sitoutunut myyntiin ja myynnin odotetaan tapahtuvan vuoden kuluessa luokittelusta.

Myytävänä olevat omaisuuserät arvostetaan luokitteluhetkestä lähtien kirjanpitoarvoon tai sitä alempaan myynnistä aiheutuvilla menoilla vähennettyyn käypään arvoon. Poistojen kirjaaminen lopetetaan luokitteluhetkellä.

Vuokrasopimukset

Konserni vuokralle ottajana

Rahoitusleasing-sopimukset

Vuokrasopimukset, joissa vuokralle otettujen hyödykkeiden omistamiseen liittyvistä riskeistä ja eduista olennainen osa siirtyy konsernille, luokitellaan rahoitusleasing-sopimuksiksi. Tällöin hankittu omaisuuserä merkitään taseeseen vuokra-ajan alkamisajankohtana vuokratun hyödykkeen käypään arvoon tai sitä alempaan vähimmäisvuokrien nykyarvoon. Vastaava velka merkitään taseeseen muihin velkoihin. Rahoitusleasing-sopimuksella hankitusta hyödykkeestä tehdään poistot joko niiden taloudellisen vaikutusajan tai sitä lyhemmän vuokra-ajan kuluessa. Maksettava leasing-vuokra jaetaan velan lyhennykseksi ja korkokuluksi. Korkokulu jaksotetaan vuokra-ajalle siten, että jäljellä olevalle velalle tulee kullakin kaudella saman suuruinen korkoprosentti.

Muut vuokrasopimukset

Vuokrasopimukset, joissa vuokralle otetun hyödykkeen omistamiseen liittyvistä riskeistä olennainen osa säilyy vuokralle antajalla, luokitellaan muiksi vuokrasopimuksiksi ja ne sisältyvät vuokralle antajan

taseeseen. Muun vuokrasopimuksen perusteella maksettavat vuokrat kirjataan tasaerinä vuokratuloiksi vuokra-ajan kuluessa.

Konserni vuokralle antajana

Muut vuokrasopimukset

Vuokrasopimukset, joissa konsernin vuokralle antaman hyödykkeen omistamiseen liittyvistä riskeistä ja eduista olennainen osa säilyy konsernilla, luokitellaan muiksi vuokrasopimuksiksi. Muilla vuokrasopimuksilla vuokralle annetut hyödykkeet sisältyvät tase-erään Sijoituskiinteistöt ja niiden poistoajat ja -menetelmät sekä arvonalentumistappioiden kirjausperusteet ovat samat kuin vastaavien aineellisten hyödykkeiden. Muun vuokrasopimuksen perusteella saatavat vuokrat kirjataan tuloslaskelmaan tasaerinä vuokratuotoiksi vuokra-ajan kuluessa.

Aineettomat hyödykkeet

Liikearvo

Liikearvo vastaa sitä osaa hankintamenosta, joka ylittää konsernin osuuden 1.1.2004 jälkeen hankitun yrityksen yksilöitävissä olevien varojen, velkojen ja ehdollisten velkojen nettomääräisestä käyvästä arvosta hankinta-ajankohtana. Sitä aiempien hankintojen liikearvo vastaa aiemman tilinpäätösnormiston mukaista kirjanpitoarvoa, jota on käytetty IFRS:n mukaisena oletushankintamenona.

Liikearvo arvostetaan kertyneillä arvonalentumistappioilla vähennettyyn alkuperäiseen hankintamenuon. Liikearvosta ei tehdä poistoja.

Muut aineettomat hyödykkeet

Aineettomina hyödykkeinä, joilla on rajallinen taloudellinen vaikutusaika, käsitellään ulkopuolelta hankitut ja sisäisesti aikaansaadut atk-ohjelmistot ja muut aineettomat hyödykkeet, jos on todennäköistä, että niistä johtuva odotettavissa oleva vastainen taloudellinen hyöty koituu konsernin hyväksi ja hyödykkeiden hankintamenu on luotettavasti määritettävissä. Sisäisesti aikaansaadun aineettoman hyödykkeen hankintamenu määräytyy hyödykkeelle välittömästi kohdistettavien menojen summana. Tutkimusmenot kirjataan kuluksi sinä tilikautena, jona ne toteutuvat. Kehittämismenoista, jotka johtuvat uusien atk-ohjelmistojen suunnittelusta tai jo olemassa olevien ohjelmistojen merkittävistä parannuksista, aktivoidaan vain ne, jotka täyttävät edellä mainitut taseeseen kirjaamisen edellytykset.

Aineettomat hyödykkeet, joilla on rajallinen taloudellinen vaikutusaika, kirjataan kertyneillä poistoilla ja arvonalentumistappioilla vähennettyyn alkuperäiseen hankintamenuon. Aineettomat hyödykkeet poistetaan tasapoistoin niiden arvioidun taloudellisen vaikutusajan kuluessa. Arvioidut taloudelliset vaikutusajat hyödykeryhmittäin ovat seuraavat:

Atk-ohjelmistot	4-10 vuotta
Muut aineettomat hyödykkeet	3-10 vuotta

Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet

Aineellisia käyttöomaisuushyödykkeitä ovat omassa käytössä olevat kiinteistöt, koneet ja laitteet sekä kalusto. Kiinteistöjen luokitus omassa käytössä ja sijoituskäytössä oleviin suoritetaan käytössä olevan neliömäärän perusteella. Mikäli omassa käytössä on korkeintaan 10 prosenttia kiinteistön pinta-alasta, kiinteistö luokitellaan kokonaan sijoituskiinteistöksi.

Kiinteistöt ja muut aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet arvostetaan kertyneillä poistoilla ja arvonalentumistappioilla vähennettyyn alkuperäiseen hankintamenuon. Perusparannusmenot lisätään kiinteistöjen kirjanpitoarvoon silloin kun on todennäköistä, että niistä koitua vastainen taloudellinen hyöty koituu konsernin hyväksi. Tavanomaiset korjaus- ja kunnossapitomenot kirjataan kuluksi tilikaudella, jolla ne ovat syntyneet.

Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet poistetaan tasapoistoin niiden arvioidun taloudellisen vaikutusajan kuluessa. Pääsääntöisesti jäännösarvo arvioidaan nollan suuriseksi. Maa-alueista ei tehdä poistoja. Taloudellisen vaikutusajan arviota tarkistetaan tilinpäätöksen yhteydessä. Poistoajoja oikaistaan, mikäli arvio muuttuu merkittävästi. Arvioidut taloudelliset vaikutusajat hyödykeryhmittäin ovat seuraavat:

Asuin-, toimisto- ja liikerakennukset	20-60 vuotta
Teollisuus- ja varastorakennukset	30-60 vuotta
Rakennusten ainesosat	10-15 vuotta
Atk-laitteet ja autot	3-5 vuotta
Muut koneet ja kalusto	3-10 vuotta

Aineellisen käyttöomaisuushyödykkeen poistojen kirjaaminen lopetetaan, mikäli omaisuuserä luokitellaan myytävänä olevaksi IFRS 5 *Myytävänä olevat pitkäaikaiset omaisuuserät ja lopetetut toiminnot* mukaisesti.

Aineettomien ja aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden arvonalentuminen

Tilikauden päättyessä arvioidaan, onko viitteitä siitä, että aineettomiin hyödykkeisiin tai aineellisiin käyttöomaisuushyödykkeisiin kuuluvan omaisuuserän arvo saattaa olla alentunut. Jos arvonalentumisesta on viitteitä, arvioidaan omaisuuserästä kerrytettävissä oleva rahamäärä. Kerrytettävissä oleva rahamäärä arvioidaan lisäksi vuosittain liikearvosta, keskeneräisistä aineettomista hyödykkeistä sekä taloudelliselta vaikutusajaltaan rajoittamattomista aineettomista hyödykkeistä riippumatta siitä, onko arvonalentumisesta viitteitä. Liikearvo kohdistetaan arvonalentumistestausta varten hankinta-ajankohdasta lähtien konsernin rahavirtaa tuottaville yksiköille. Testissä verrataan yksikön liikearvon sisältävää kirjanpitoarvoa yksiköstä kerrytettävissä olevaan rahamäärään.

Kerrytettävissä oleva rahamäärä on omaisuuserän käypä arvo vähennettynä luovutuksesta aiheutuvilla menoilla tai sitä korkeampi käyttöarvo. Käyttöarvolla tarkoitetaan omaisuuserästä tai rahavirtaa tuottavasta yksiköstä saatavissa olevia arvioituja vastaisia nettorahavirtoja, jotka diskontataan nykyarvoonsa ennen veroja määritettyä korkoprosenttia käyttäen. Jos omaisuuserän kirjanpitoarvo on suurempi kuin siitä kerrytettävissä oleva rahamäärä, siitä kirjataan tuloslaskelmaan arvonalentumistappio. Kirjaamisen yhteydessä poistettavan omaisuuserän taloudellinen vaikutusaika arvioidaan uudelleen.

Arvonalentumistappio peruutetaan, jos olosuhteissa on tapahtunut muutos ja hyödykkeestä kerrytettävissä oleva rahamäärä on muuttunut arvonalentumistappion kirjaamisajankohdasta, ei kuitenkaan enempää, kuin mikä hyödykkeen kirjanpitoarvo olisi ilman arvonalentumistappion kirjaamista. Liikearvosta kirjattua arvonalentumistappiota ei peruuteta missään tilanteessa.

Sijoituskiinteistöt

Sijoituskiinteistöjä pidetään vuokratuottojen saamiseksi ja omaisuuden arvonnoususta hyötymiseksi. Sijoituskiinteistöt arvostetaan hankintamenuomallia käyttäen kuten omassa käytössä olevat kiinteistökin. Samoin niiden poistoajat ja -menetelmät sekä arvonalentumistappioiden kirjausperusteet ovat samat kuin vastaavien omassa käytössä olevien kiinteistöjen. Omistusyhteisösegmentin erään sijoitukset osakkuusyhtiöissä yhdistellyt osakkuusyhtiö Nordean sekä vahinkovakuutussegmentin vastaavaan erään yhdistellyt osakkuusyhtiö Topdanmarkin

sijoitusomaisuuskiinteistöt arvostetaan käypään arvoon.

Sijoituskäytössä olevien kiinteistöjen käyvät arvot esitetään liitetietona ja ne arvioidaan käyttäen tuleviin tuottoihin ja markkinaehtoihin tuotto-odotuksiin perustuvaa tuottoarvomenetelmää ja toteutuneisiin vertailukauppoihin perustuvaa kaupp-arvomenetelmää.

Arvioinnin lähtökohtana ovat kiinteistökohtaiset ominaisuudet koskien mm. kiinteistön sijaintia, kuntoa ja vuokraustilannetta sekä markkinalähtöiset vertailutiedot koskien vaihtoehtoisia vuokria, tuottovaatimustasoja ja yksikköhintoja. Arviointi on tilikaudella suoritettu käyttäen konsernin omaa asiantuntemusta.

Varaukset

Varaus kirjataan, kun konsernille on aikaisempien tapahtumien seurauksena syntynyt oikeudellinen tai tosiasiallinen velvoite, maksuveloitteen toteutuminen on todennäköistä ja veloitteen suuruus on arvioitavissa luotettavasti. Jos veloitteesta tai osasta siitä on mahdollista saada korvaus joltakin kolmannelta osapuolelta, korvaus kirjataan erilliseksi omaisuuseräksi vain silloin, kun sen saaminen on käytännössä varmaa.

Vakuutus- ja sijoitussopimukset

Vakuutussopimukset käsitellään IFRS 4 standardin mukaisesti joko vakuutussopimuksina tai sijoitussopimuksina. Standardin mukaan vakuutussopimukset luokitellaan vakuutussopimuksiksi, mikäli niissä siirtyy vakuutuksenottajan ja vakuutuksenantajan välillä merkittävää vakuutusriskiä. Mikäli sopimuksen perusteella siirtyvä riski on luonteeltaan rahoitusriskiä eikä merkittävää vakuutusriskiä, luokitellaan sopimus sijoitussopimukseksi. Sopimuksen luokittelu vakuutus- tai sijoitussopimukseksi määrää sen arvostuskäytännön.

Sampo käsittelee sopimuksista syntyvät velat standardin ensimmäisessä vaiheessa kansallisten vaatimusten mukaisesti lukuun ottamatta tasoitusmäärää, yhteistakuuerää sekä näiden muutosta, jotka IFRS:n mukaisesti esitetään omassa pääomassa ja tuloksessa.

Vakuutus- ja sijoitussopimukseen liittyviä riskejä on kuvattu laajasti konsernitilinpäätöksen Riskienhallinta -osiossa.

Jälleenvakuutus sopimukset

Jälleenvakuutus sopimus on sopimus, joka täyttää IFRS 4:n asettamat edellytykset vakuutus sopimukselle ja jonka perusteella konserni voi saada korvauksia toiselta vakuutusyhtiöltä, mikäli se itse joutuu korvausvelvolliseksi muiden tekemiensä vakuutus sopimusten perusteella.

Jälleenvakuutus sopimusten perusteella saatavat suoritukset on kirjattu taseessa erään Saamiset jälleenvakuutus sopimuksista sekä Muut varat. Ensiksi mainittu erä sisältää jälleenvakuuttajien osuuden konsernin jälleenvakuutettujen vakuutus sopimusten vakuutusmaksu- ja korvausvastuusta. Muissa varoissa on lyhytaikaiset saamiset jälleenvakuuttajilta.

Kun konserni itse joutuu maksamaan korvauksia jälleenvakuutus sopimuksen perusteella toiselle vakuutusyhtiölle, kirjataan velka tase-erään Muut velat.

Jälleenvakuutukseen liittyvät saamiset ja velat arvostetaan yhdenmukaisesti jälleenvakuutettujen saamisten ja velkojen kanssa. Jälleenvakuutussaamiset testataan vuosittain arvonalentumistappioiden varalta. Arvonalentumistappio kirjataan tulosvaikutteisesti, mikäli on olemassa objektiivista näyttöä, että konserni ei tule saamaan kaikkia rahamääriä, joihin sillä sopimuksen ehtojen mukaan on oikeus.

Vahinkovakuutus

Vakuutus sopimusten luokittelu

Vakuutus sopimuksia luokiteltaessa ja niihin liittyviä riskejä tarkasteltaessa toisiinsa kytketyt sopimukset tulkitaan yhdeksi sopimukseksi.

Muina kuin vakuutus sopimuksina, eli sopimuksina, joissa riski ei siirry, käsitellään mm. Captive-sopimuksia, joissa vakuutusyhtiö merkitsee yrityksen ensivakuutuksen ja jälleenvakuuttaa saman riskin sellaisessa vakuutusyhtiössä, joka kuuluu vakuutuksenottajan kanssa samaan konserniin. Vahinkovakuutuksessa on myös sopimuksia, joissa vakuutusyhtiö myöntää vakuutuksen ja siirtää vakuutusriskin edelleen lopulliselle vakuutuksenantajalle. Nämä ovat ns. Reverse Flow Fronting -sopimuksia. Aikaisemman bruttokäsittelyn sijaan näistä molemmista kirjataan vain sopimussuhteen nettovaikutus tuloslaskelmaan ja taseeseen. Edellytyksenä nettomääräiselle käsittelylle on, että sopimuksesta nettona kirjattu omapäätös on nolla.

Lisäksi vahinkovakuutuksessa on sopimuksia, joissa vakuutusriski on eliminoitu retrospektiivisellä vakuutusmaksulla, eli ennakoitujen ja toteutuneiden vahinkojen erotus tasataan lisämaksulla suoraan tai

vakuutuksen vuosiudistuksen yhteydessä. Näiden sopimusten rahavirta kirjataan nettomääräisenä suoraan taseeseen kirjaamatta niitä ensin tuloslaskelmaan vakuutusmaksutuotoiksi ja korvauskuluiksi.

Velat vahinkovakuutus sopimuksista

Vakuutusvelka on nettomääräinen sopimusperusteinen velvoite, joka vakuutuksenantajalla on vakuutus sopimuksen perusteella.

Vakuutusmaksuvastuu ja korvausvastuu muodostavat vakuutusvelan, joka vastaa solmittujen vakuutus sopimusten mukaisia velvoitteita.

Vakuutusmaksuvastuun on tarkoitus kattaa jo solmittujen vakuutus sopimusten jäljellä olevan vakuutuskauden odotettavissa olevat korvausmenot ja liikekulut. Vahinko- ja jälleenvakuutuksessa vakuutusmaksuvastuu lasketaan yleensä aikaperusteisesti niin kutsutun *pro rata temporaris* -periaatteen mukaisesti. Jos vakuutusmaksutaso katsotaan riittämättömäksi siten, ettei se kata mahdollista korvausmenoja ja liikekuluja, vakuutusmaksuvastuuta on vahvistettava siirtovastuun täydennyksellä ottaen huomioon myös erääntymättömät vakuutusmaksuerät.

Korvausvastuu kattaa tulevaisuudessa suoritettavat korvaukset kaikista jo tapahtuneista vahingoista. Tämä koskee myös tapahtuneita vahinkoja, joita ei tilinpäätöshetkellä vielä ole raportoitu vakuutusyhtiölle eli ns. IBNR (incurred but not reported) -vahinkoja. Korvausvastuuseen sisältyvät myös kaikki korvausten arvioidut selvittelykulut.

Vahinkoensivakuutuksen ja jälleenvakuutuksen korvausvastuu lasketaan tilastollisin menetelmin tai tapauskohtaisesti yksittäisten vahinkojen perusteella. Useimmiten käytetään näiden menetelmien yhdistelmää siten, että suurvahingot arvioidaan tapauskohtaisesti ja pienehköt vahingot sekä tilinpäätöshetkellä tapahtuneet mutta vielä raportoimattomat vahingot (IBNR) tilastollisin menetelmin. Korvausvastuuta ei diskontata. Tästä poikkeuksena ovat vahinkovakuutuksen eläkeuotoiset korvaukset, joiden nykyarvo lasketaan yleisesti hyväksytyillä henkivakuutusteknisillä menetelmillä ottaen huomioon oletettu inflaatio ja kuolevuus.

Vahinko- ja jälleenvakuutuksesta saatava vakuutusmaksutulo kirjataan tuloslaskelmaan, kun vakuutuksen vuosimaksu erääntyy maksettavaksi.

Vakuutusvelan riittävyystesti

Vahinkovakuutuksen korvausvastuun ja vakuutusmaksuvastuun riittävyys tutkitaan erikseen. Korvausvastuu perustuu vastaisten korvausrahavirtojen ennusteisiin. Ennusteet tehdään vakiintuneilla vakuutusmatemaattisilla menetelmillä.

Vakuutusmaksuvastuu lasketaan pääsääntöisesti aikaperusteisesti ns. *pro rata temporis* -periaatteen pohjalta. Vakuutusmaksuvastuun riittävyys testataan laskemalla vakuutusmaksuvastuun lisävastuu yhtiöittäin kullekin liiketoiminta-alueelle ja vakuutusluokalle. Mahdollinen havaittu riittämättömyys vakuutusmaksuvastuussa korjataan kirjaamalla siirtovastuun täydennys.

Vahinkovakuutuslajien jakojärjestelmä

Suomen lakisääteisten vahinkovakuutusten (tapaturma-, liikenne- ja potilasvakuutusten) perusteella maksettavia eläkkeitä, sairaanhoidon sekä lääkinnällisen kuntoutuksen korvauksia korotetaan vuosittain Tel-indeksillä korvausten reaaliarvon säilyttämiseksi. Indeksikorotukset eivät ole vakuutusyhtiöiden vastuulla, sillä ne rahoitetaan jakojärjestelmäperiaatteella, ts. kunakin vuonna vakuutusmaksuissa kerätään indeksikorotuksia yhtä paljon kuin niitä kyseisenä vuonna maksetaan. Käytännössä tämä toteutetaan siten, että vahinkovakuutusyhtiöt keräävät vakuutusmaksutulojensa yhteydessä kuormituserää, joka tilitetään kyseisen vakuutuslajin keskusyhteisölle. Keskusyhteisö jakaa kerätyt jakojärjestelmämäärät siten, että kyseistä vakuutuslajia harjoittava yhtiö saa saman määrän, minkä se on sinä vuonna maksanut jakojärjestelmän piiriin kuuluvia korvauksia. Vakuutusyhtiön maksuosuuden suuruus perustuu yhtiön markkinaosuuteen kyseisen vakuutuslajin osalta.

Eläkkeiden indeksikorotuksiin liittyvää jakojärjestelmää ei käsitellä IFRS 4:n mukaisena vakuustoitimintana eikä siitä synny vakuutusyhtiölle riskiä. Siten vakuutusmaksun yhteydessä kerättävää jakojärjestelmämaksua ei katsota vakuutusmaksutuloksi eikä maksettavaa eläkkeiden indeksikorotusta korvauskuluksi. Koska kerätty indeksikorotus vastaa määrältään maksettuja eläkkeiden indeksikorotuksia, kyseiset erät netotetaan tuloserässä Liiketoiminnan muut kulut. Keskusyhteisöltä mahdollisesti vielä saamatta tai maksamatta oleva osuus tasauserästä esitetään lyhytaikaisena saamisena tai velkana tase-erissä Muut varat tai Muut velat.

Vakuutusten aktivoitujen hankintamenot

Vakuutusten hankintamenot, jotka selkeästi liittyvät vakuutus sopimusten solmimiseen, esitetään taseen varoissa vakuutusten aktivoituina hankintamenoina. Hankintamenoina käsitellään vakuutus sopimusten hankkimiseen tai uusimiseen välillisesti tai välittömästi liittyvät toimintakulut kuten palkkiot, markkinointikulut sekä myyntihenkilöstön palkat ja kulut. Vakuutusten hankintamenot jaksotetaan samalla tavalla kuin vakuutusmaksuvastuu. Poistoaika on yleensä korkeintaan 12 kuukautta.

Henkivakuutus

Vakuutus sopimusten luokittelu

Henkivakuutus toiminnan sopimukset luokitellaan vakuutus sopimuksiksi tai sijoitus sopimuksiksi. Vakuutus sopimuksia ovat sopimukset, joihin liittyy merkittävä vakuutus riski tai sellaiset sopimukset, joihin sisältyy vakuutus ottajan oikeus muuttaa sopimusta kasvattamalla riskiä. Kapitalisaatiosopimukseen ei sisälly vakuutus riskiä, joten nämä sopimukset on luokiteltu sijoitus sopimuksiksi.

Sopimukseen liittyvä oikeus harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä (*Discretionary Participation Feature (DPF)*) on vakuutus ottajan sopimukseen perustuva oikeus saada taatun vähimmäisedun lisäksi muita etuja. Etuina hyvitetään vakuutus kille laskuperustekorona lisäksi asiakashyvityksiä, korotetaan kuolemantapaussummaa tai alennetaan vakuutus maksuja. Mandatum Lifen tulkinnaassa kohtuusperiaatteesta määritellään tavoitteet harkinnanvaraisille eduille. Sijoitussidonnaisissa sopimuksissa vakuutus ottaja kantaa sijoitus riskin valitsemalla sijoitus kohteet, joihin sopimusten arvonkehitys sidotaan.

Vakuutus- ja sijoitus sopimusten arvostus

Kaikkiin vakuutus sopimukseen ja niihin sijoitus sopimukseen, joihin liittyy harkinnanvarainen oikeus osuuteen ylijäämästä (DPF), sovelletaan kansallisia laskentaperiaatteita.

Kaikkiin sopimukseen lukuun ottamatta sijoitussidonnaisia sopimuksia liittyy harkinnanvarainen oikeus ylijäämään. Sellaisiin sijoitussidonnaisiin sopimukseen, joita ei luokitella vakuutus sopimuksiksi, liittyy vakuutus ottajan oikeus vaihtaa säästöjen tuottorakenne sijoitussidonnaisesta sellaiseksi, joka muodostuu vähimmäistuottotakuusta ja oikeudesta harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä. Tämän

perusteella myös näihin sopimukseen sovelletaan kansallisia laskentaperiaatteita.

Takaisinosto-oikeutta, vähimmäistuottotakuuta, saman sopimukseen sisällä olevia vakuutus- ja talletusosia sekä muita vastaavia oikeuksia ei eroteta pääsopimuksesta eikä arvosteta erikseen.

Kannanluovutuksella siirtyneen Suomi-yhtiön ryhmäeläkevakuutus (=Eriytetty vakuutuskanta) osalta noudatetaan IFRS 4.30 ns. varjolaskentaa, jonka perusteella omaa pääomaa oikaistaan sopimukseen mukaisten realisoitumattomien voittojen tai tappioiden osalta. Omaa pääomaa oikaistaan määrällä, jolla realisoitumattomat voitot tai tappiot olisivat jakautuneet Eriytetyn vakuutuskannan voitonjakopolitiikan mukaisesti Eriytetylle vakuutuskannalle, mikäli voitot tai tappiot olisi realisoitu tilinpäätöshetkellä.

Velat vakuutus- ja sijoitus sopimuksista ja jälleenvakuutusvarat

Vakuutus- ja sijoitus sopimusten velka kirjataan vakuutusvelaksi, jonka muodostavat vakuutusmaksuvastuu ja korvausvastuu. Henkivakuutus toiminnan vakuutus teknisen vakuutusvelan laskennassa käytetään erilaisia menetelmiä, jotka sisältävät oletuksia mm. kuolevuudesta, sairastuvuudesta, sijoitusten tuottotasosta, vastaisista liikekuluista ja vahinkojen selviämisestä.

Tulevan jälleenvakuutus vastuun muutos on laskettu vaihtuvien kurssien.

Vakuutusmaksuvastuu lasketaan ensivakuutusessa vakuutuskohtaisesti ja jälleenvakuutusessa antavan yhtiön ilmoituksen perusteella tai yhtiön omien laskuperusteiden mukaan.

Vakuutusvelan diskonttauksessa käytetty korko on enintään kunkin maan viranomaisen hyväksymän enimmäiskoron suuruinen. Ensivakuutus maksuperusteissa käytetty laskuperustekorko ts. sopimuksille alkamishetkellä taattu vähimmäistuottotakuu vaihtelee vakuutus alkamisajankohdan perusteella nolasta 4,5 prosenttiin. Vakuutusvelkaa diskontattaessa on käytetty samaa tai alempaa korkoa kuin maksua laskettaessa. Suurin osa Mandatum Lifen harkinnanvaraiseen voitonjakoon oikeutettujen sopimusten ansaittujen etujen vakuutusvelasta on diskontattu 3,5 prosentilla, joka on myös korkein käytetty diskonttauskorko. Lisäksi vuodeksi 2017 Mandatum Life on alentanut enimmäiskoroksi 0,25 prosenttia, vuodeksi 2018 0,50 prosenttia sekä vuodeksi 2019 2,25 prosenttia. Suomi-yhtiöstä 30.12.2014 Mandatum Lifeen siirtyneen, muusta Mandatum Lifen vakuutuskannasta eriytetyn,

ryhmäeläkevakuutuskannan ansaittujen etujen vakuutusvelka on diskontattu 0,50 prosentilla.

Vakuutusvelan diskonttauskoron ja pääosin 4,5 % ja 3,5 % vähimmäistuottotakuun eron takia vakuutusvelkaan on lisätty laskuperustekorona täydennysvastuuta. Tytäryhtiössä Mandatum Life Insurance Baltic SE diskonttauskorko vaihtelee maittain välillä 2,0 - 4,0 prosenttia ja vähimmäistuottotakuun keskiarvo välillä 2,0 - 4,0 prosenttia.

Kuolevuusoletuksilla on olennainen vaikutus vakuutusvelan määrään erityisesti ryhmäeläkevakuutuksessa, jonka vastuu muodostaa noin 36 prosenttia kotimaisen henkivakuutusyhtiön vakuutusvelasta. Ryhmäeläkkeen vakuutusvelan laskennassa käytetään ns. kohorttikuolevuusmallia, joka huomioi vakuutetun iän ja sukupuolen lisäksi myös syntymävuoden. Kohorttikuolevuus olettaa elinajan odotteen kasvavan yhdellä vuodella kymmenen vuoden aikavälillä.

Sijoitussidonnaisten sopimusten velat ja katteena olevat varat on sovitettu yhteen. Velkojen ja varojen määrät on esitetty liitetiedoissa. Ensivakuutuksen korvausvastuuta laskettaessa vain alkaneiden eläkkeiden korvausvastuussa käytetään diskonttausta. Tulevan jälleenvakuutuksen korvausvastuu perustuu antavan yhtiön ilmoitukseen ja arviioon vielä tilittämättä olevasta korvauskulusta.

Sijoitussidonnaisen vastuuvelan katteessa on mukana konserniin kuuluvien yhtiöiden liikkeeseen laskemia joukkovelkakirjalainoja. Näitä ei ole eliminoitu omaisuudesta. Eliminointi johtaisi taseen osalta virheelliseen informaatioon, koska vakuutuksenottajat kantavat sijoitukseen liittyvän sijoitusriskin ja lisäksi epätasapainoon sijoitussidonnaisen vakuutusvelan ja sen katteena olevan omaisuuden osalta.

Korvausvastuu kattaa tulevaisuudessa suoritettavat korvaukset kaikista jo tapahtuneista vakuutustapahtumista. Korvausvastuuseen sisältyvät myös kaikki korvausten hoitokulut.

Vakuutusvelasta määritetään vuosittain lyhyt- ja pitkäkestoisen velan osuus.

Konsernitilinpäätöksen Riskienhallinta -osiossa on kerrottu vastuuvelan muutos päättyneen tilikauden aikana sekä vakuutusvelan ennustettu vuosittainen erääntyminen.

Vakuutusvelan riittävyystesti

Velan riittävyystesti tehdään yhtiöittäin kaikista sopimuskannoista ja täydennysstarvetta tarkastellaan yhtiöittäin koko vakuutusvelan riittävyden perusteella. Ei-sijoitussidonnaiseen velkaan kohdistuva testi sisältää kaikki odotettavissa olevat sopimuksiin

perustuvat rahavirrat. Sopimuksiin perustuviin rahavirtoihin kuuluvat odotettavissa olevat vakuutusmaksut, korvaukset, lisäedut ja liikekulut. Korvauksissa on arvioitu takaisinostot ja muut vakuutustapahtumat historiatietoihin perustuen. Korvausmäärät pitävät sisällään sekä sopimusten laskuperustekorona että arvion tulevista lisäeduista. Rahavirtojen pääoma-arvot diskontataan tilinpäätöshetkeen käyttäen swap-korkokäyrää.

Sijoitussidonnaisen liikkeen testissä lasketaan riski- ja liikekuluylijäämien pääoma-arvot vastaavalla tavalla. Mikäli yhtiökohtaisen sijoitussidonnaisen ja muun liikkeen velan yhteismäärä edellyttää täydentämistä, kasvatetaan velkaa tulosvaikutteisesti testin osoittamalla määrällä.

Kohtuusperiaate

Vakuutusyhtiölain 13 luvun 2 §:n mukaan henkivakuutuksessa on noudatettava ns. kohtuusperiaatetta sellaisten vakuutusten kohdalla, joilla on vakuutussopimuksen mukaan oikeus vakuutusten mahdollisesti tuottaman ylijäämän perusteella myönnettäviin lisäetuihin (DPF). Mikäli vakavaraisuusvaatimukset eivät ole esteenä, kohtuullinen osa ylijäämästä on palautettava lisäetuina näille vakuutuksille.

Mandatum Lifen tavoitteena on antaa pitkällä aikavälillä alkuperäisen vakuutuskannan voitonjakoon oikeutetuille vakuutussäästöille ennen kuluja ja veroja kokonaisuhyvyys, joka olisi vähintään kunakin hetkenä matalariskisimpinä pidettävien pitkien korkosijoitusten korkotason mukainen. Tämän hetken tulkinnan mukaisesti Saksan valtion joukkovelkakirjalainat olisivat lähimpänä riskitöntä pitkää korkosijoitusta. Toistaiseksi kuitenkin kokonaisuhyvityksen tavoitetasona on säästövakuutusten osalta 5 vuoden ja eläkevakuutusten osalta 10 vuoden Suomen valtion joukkovelkakirjalainan korkotasoa vastaava tuotto. Kokonaisuhyvyys muodostuu laskuperustekorosta ja vuosittain määrättävistä lisäeduista. Lisäetujen tasossa pyritään jatkuvuuteen. Yhtiön vakavaraisuusasema pyritään pitämään sellaisena, että se ei rajoita lisäetujen antamista vakuutuksenottajille eikä omistajille suunnattavaa voitonjakoa. Tarkemmin periaate on selitetty yhtiön internetsivuilla.

Suomi-yhtiöstä 30.12.2014 Mandatum Lifeen siirtyneen, muusta Mandatum Lifen vakuutuskannasta eriytetyn, ryhmäeläkevakuutuskannan kokonaisuhyvyys perustuu vakuutuskannan luovutussuunnitelmassa sovittuun voitonjakomalliin. Eriytetyn ryhmäeläkevakuutuskannan voitonjakopolitiikka on kuvattu tarkemmin yhtiön internetsivuilla.

Viron, Latvian ja Liettuan lainsäädännössä ei ole kohtuusperiaatetta vastaavaa sääntelyä.

Työsuhde-etuudet

Työsuhteen päättymisen jälkeiset etuudet

Työsuhteen päättymisen jälkeisiä etuuksia ovat eläkkeet ja henkivakuutukset.

Sammolla on etuusperusteisia eläkejärjestelyjä Ruotsissa ja Norjassa, muissa maissa eläkejärjestelyt ovat maksupohjaisia. Merkittävin maksupohjainen järjestely on Suomen TyEL-perusvakuutus.

Maksupohjaisissa järjestelyissä konserni suorittaa kiinteitä maksuja eläkevakuutusyhtiölle eikä sillä ole oikeudellista tai tosiasiallista velvoitetta suorittaa lisämaksuja. Maksupohjaisista järjestelyistä aiheutuvat velvoitteet kirjataan kuluksi kaudella, jota veloitus koskee.

Etuusperusteisissa järjestelyissä yritykselle jää velvoitteita tilikauden maksun suorittamisen jälkeenkin ja näiden vakuutusmatemaattisen ja/tai sijoitusriskin kantaa yritys. Velvoite lasketaan kustakin järjestelystä erikseen käyttäen ennakoitua etuusperusteisyyksikköön perustuvaa menetelmää (projected unit credit method). Velvoitteen määrän laskennassa käytetään vakuutusmatemaattisia oletuksia. Eläkemenot kirjataan kuluksi henkilöiden palvelusajalle.

Etuusperusteisissa järjestelyissä on sekä rahastoituja että rahastoimattomia järjestelyjä. Näissä tilikauden eläkekuluksi kirjataan vuoden vakuutusmatemaattisten laskelmien mukainen vanhuuseläkekertymä laskettuna lineaarisesti eläkeiän saavuttamishetken eläkepalkan pohjalta. Tähän lisätään korkokuluina aikaisempien vuosien eläkesitoumusten hyvityksistä/lisäyksistä aiheutuvat laskennalliset vaikutukset. Tilikauden eläkekulut arvioidaan vuoden alussa ja laskelma perustuu muun muassa palkkojen korotusolettamiin, hintainflaatioon eläkesitoumuksen koko keston ajalta sekä sen hetkiseen markkinakorkoon suhteutettuna eläkevelvoitteen duraatioon.

Tilikauden työsuoritukseen perustuva eläkemeno sekä nettovelan nettokorko kirjataan tulosvaikutteisesti eläkekuluihin. Vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot sekä järjestelyyn kuuluvien varojen tuotto (poislukien nettokorko) kirjataan omana eränään muihin laajan tuloksen eriin tilikaudella, jona ne syntyvät.

Eläkevelvoitteen nykyarvosta vähennetään järjestelyyn kuuluvat varat käypään arvoon arvostettuina ja näin saatu nettovelka (tai -omaisuus) kirjataan taseeseen omaksi eräkseen.

Konsernilla on lisäksi vapaaehtoisia etuusperusteisia eläkevakuutuksia. Vakuutukset ovat konsernin sisäisiä,

ne sisältyvät Mandatum Lifen vakuutusvelkaan ja niiden määrä on epäolennainen.

Irtisanomisen yhteydessä suoritettavat etuudet

Irtisanomiseen perustuva velvoite kirjataan velaksi silloin kun konserni on todistettavasti sitoutunut lopettamaan yhden tai useamman henkilön työsuhteen ennen normaalia eläkkeelle jäämisen ajankohtaa tai myöntämään irtisanomisen yhteydessä suoritettavia etuuksia vapaaehtoisen irtisanoutumisen edistämiseksi tehdyn tarjouksen seurauksena. Etuuksista ei koidu työnantajalle taloudellista hyötyä tulevaisuudessa, joten ne kirjataan välittömästi kuluksi. Myöhemmin kuin 12 kuukauden kuluttua tilinpäätöksestä erääntyvät velvoitteet diskontataan. Sammossa irtisanomisen yhteydessä suoritettavia etuuksia ovat irtisanomiseen liittyvät rahapaketit ja eläkepaketit.

Osakeperusteiset maksut

Sammolla oli tilikauden aikana neljä voimassa olevaa käteisvaroina maksettavaa osakeperusteista kannustinjärjestelmää (Johdon ja asiantuntijoiden pitkäaikaiset kannustinjärjestelmät 2011 I, 2011 II, 2014 I ja 2014 II). Järjestelyt on arvostettu käypään arvoon niiden myöntämishetkellä sekä jokaisena raportointipäivänä tämän jälkeen.

Käteisvaroina maksettavissa järjestelyissä arvostus kirjataan velaksi ja sen muutos tuloslaskelmaan.

Kannustimien käypä arvo on määritetty Black-Scholes -hinnoittelumallin avulla. Markkinaperusteisen kannustinosan käyvässä arvossa on huomioitu hinnoittelumallilla ennakoitu toteuma palkkiona maksettavien kannusteyksiköiden määrästä. Ei-markkinaperusteisten ehtojen vaikutuksia ei sisällytetä kannustimen käypään arvoon, vaan ne otetaan huomioon niiden kannusteyksiköiden määrissä, joihin oletetaan syntyvän oikeus oikeuden syntymisajanjakson kuluessa. Tältä osin konserni päivittää oletuksen arvioidusta lopullisesta kannusteyksiköiden määrästä jokaisena väli- ja tilinpäätöspäivänä.

Tuloverot

Tuloslaskelman verokulu sisältää kauden verotettavaan tuloon perustuvan veron ja laskennallisen veron. Verokulu kirjataan tulosvaikutteisesti, paitsi suoraan omaan pääomaan tai laajaan tuloslaskelmaan kirjattavien erien osalta, jolloin myös vero kirjataan kyseisiin eriin. Kauden verotettavaan tuloon perustuva vero lasketaan kunkin maan voimassaolevan

verokannan perusteella. Veroa oikaistaan mahdollisilla edellisiin tilikausiin liittyvillä veroilla.

Laskennalliset verot lasketaan kaikista väliaikaisista eroista kirjanpitoarvon ja verotuksellisen arvon välillä. Verotuksessa vähennyskelvottomasta liikearvon arvonalentumisesta ei kirjata laskennallista veroa eikä tytäryhtiöiden jakamattomista voittovaroista kirjata laskennallista veroa siltä osin, kun ero ei todennäköisesti purkaudu ennakoitavissa olevassa tulevaisuudessa.

Laskennalliset verot lasketaan käyttämällä tilinpäätöspäivään mennessä vahvistettuja verokantoja. Laskennallinen verosaaminen on kirjattu siihen määrään asti, kun on todennäköistä, että tulevaisuudessa syntyy verotettavaa tuloa, jota vastaan väliaikainen ero voidaan hyödyntää.

Osakepääoma

Osakkeiden liikkeeseenlaskukulut, jotka ovat suoraan kohdistettavissa uusien osakkeiden tai optioiden liikkeeseen laskemiseen tai liiketoiminnan hankkimiseen, esitetään omassa pääomassa verovaikutukset huomioon ottaen saadun tulon vähennyksenä.

Osingot kirjataan omasta pääomasta sinä tilikautena, jona yhtiökokous päättää osingonjaosta. Kun emoyhtiö tai muu konserniyhtiö ostaa emoyhtiön osakkeita, maksettu vastike vähennetään omasta pääomasta ja esitetään erässä Omat osakkeet siihen asti, kunnes osakkeet mitätöidään. Jos osakkeet myöhemmin myydään tai lasketaan uudelleen liikkeeseen, saatu vastike kirjataan omaan pääomaan.

Rahavarat

Rahavaroina käsitellään käteiset varat, joiksi katsotaan kassa sekä lyhytaikaiset talletukset (3 kk).

Sampo esittää liiketoiminnan rahavirrat käyttäen epäsuoraa esitystapaa, jolloin voittoa (tappiota) ennen veroja oikaistaan ei-kassaperusteisten tapahtumien vaikutuksella, varojen ja velkojen muutoksilla ja tuotoilla ja kuluilla, jotka liittyvät investointien tai rahoituksen rahavirtoihin.

Rahavirtalaskelmassa saadut ja maksetut korot esitetään liiketoiminnan rahavirroissa. Myös saadut osingot sisältyvät liiketoiminnan rahavirtoihin. Maksetut osingot esitetään rahoitustoiminnan rahavirroissa.

Johdon harkintaa edellyttävät laatu- ja arvioihin liittyvät keskeiset epävarmuustekijät

Tilinpäätöksen laatiminen IFRS-standardien mukaisesti edellyttää johdon tekemiä arvioita ja oletuksia, jotka ovat vaikuttaneet tilinpäätöksessä esitettävien tuottoihin, kuluihin, varoihin ja velkoihin sekä ehdollisiin velkoihin. Harkintaa joudutaan käyttämään myös tilinpäätöksen laatu- ja arvioihin liittyvien soveltamisessa. Arviot perustuvat tilinpäätöshetkellä parhaaseen käytettävissä olleeseen tietoon. Arviointi perustuu sekä aikaisempiin kokemuksiin että tulevaisuutta koskeviin tilinpäätöshetkellä todennäköisimpinä pidettyihin oletuksiin. Toteutumattomat tiedot voivat poiketa näistä arvioihin ja oletuksiin perustuvista päätöksistä. Mahdolliset arvioiden muutokset kirjataan sillä tilikaudella, jonka aikana arviota korjataan ja kaikilla tämän jälkeisillä ajanjaksoilla.

Sammon keskeiset tulevaisuutta koskevat oletukset ja tilinpäätöspäivän arvioihin liittyvät keskeiset epävarmuustekijät liittyvät mm. vakuutusmatemaattisissa laskelmissa käytettyihin oletuksiin, julkisesti noteeraamattomien rahoitusvarojen ja -velkojen ja sijoituskiinteistöjen käypien arvojen arviointiin sekä rahoitusvarojen ja aineettomien hyödykkeiden arvonalentumisten arviointiin. Näitä osa-alueita koskevat laatu- ja arvioihin liittyvät edellyttävät eniten merkittävien arvioiden ja oletusten käyttäminen.

Vakuutusmatemaattiset oletukset

Vakuutusvelkojen arviointiin liittyy aina epävarmuutta, sillä vakuutusvelka perustuu tehtyihin arvioihin ja oletuksiin tulevasta korvausmenoista. Arviot perustuvat tilinpäätöspäivänä käytettävissä oleviin konsernin omiin tilastoihin aikaisemmista vahinkotapahtumista. Arvioihin liittyvä epävarmuus on yleensä suurempi arvioitaessa uusia vakuutuskantoja tai vakuutuskantoja, joissa vahingon selviäminen kestää kauan, sillä näistä ei ole vielä saatavilla täydellisiä vahinkotilastoja. Historiatietojen lisäksi vakuutusvelkojen arvioinnissa otetaan huomioon mm. vahinkokehitys, maksamattomien korvausten määrä, lakimuutokset, oikeuden päätökset sekä yleinen taloudellinen tilanne.

Huomattava osa konsernin vahinkovakuutuksen vakuutusveloista liittyy lakisääteisiin tapaturma- ja liikennevakuutuksiin. Näiden velkojen arviointiin sisältyvistä epävarmuustekijöistä huomattavimmat sisältyvät oletuksiin inflaatiosta, kuolevuudesta,

diskonttauskoroista sekä lakimuutosten ja oikeuskäytäntöjen vaikutuksista.

Henkivakuutuksen vakuutusvelkojen vakuutusmatemaattisista oletuksista on kerrottu tarkemmin kappaleessa Velat vakuutus- ja sijoitussopimuksista ja jälleenvakuutusvarat.

IAS 19:n mukaiset etuus pohjaiset eläke-etuudet arvioidaan myös vakuutusmatemaattisten periaatteiden mukaisesti. Eläkejärjestelyn varauksen laskenta perustuu tulevaisuudessa odotettavissa oleviin eläkkeisiin, jolloin diskonttauskoron määrittelyn lisäksi tehty arviot koskevat oletuksia mm. kuolevuudesta, henkilöstön vaihtuvuudesta, hintainflaatiosta sekä palkkakehityksestä.

Käypien arvojen määrittäminen

Jos rahoitusvaroilla ei ole toimivilla markkinoilla noteerattuja hintoja, käypä arvo määritetään markkinoilla yleisesti hyväksytyjen arvostusmenetelmien avulla. Menetelmistä on kerrottu enemmän tilinpäätösperiaatteiden kappaleessa Käypä arvo.

Sijoituskiinteistöjen käyvät arvot on tilikauden aikana arvioitu itse markkinoilta saadun vertailuaineiston perusteella. Tähän liittyy johdon tekemät oletukset esim. markkinoiden tuottovaateista sekä käytettävästä diskonttauskorosta.

Arvon alentumistestaukset

Liikearvo, keskeneräiset aineettomat hyödykkeet ja taloudelliselta vaikutusajaltaan rajoittamattomat aineettomat hyödykkeet testataan vähintään vuosittain arvonalentumisen varalta. Rahavirtaa tuottavien yksiköiden kerrytettävissä olevat rahamäärät on pääosin määritetty käyttöarvoon perustuvilla laskemilla. Nämä edellyttävät johdon tekemiä arvioita mm. tulevasta kassavirroista, diskonttauskorosta sekä talouden yleisestä inflaatio- ja kasvukehityksestä.

Uusien tai uudistettujen IFRS-standardien ja tulkintojen soveltaminen

Seuraavat konsernin liiketoimintaan liittyvät julkistetut uudet tai uudistetut standardit konserni ottaa käyttöön myöhemmillä tilikausilla niiden voimaantulopäivästä lähtien tai jos voimaantulopäivä on muu kuin tilikauden ensimmäinen päivä, voimaantulopäivää seuraavan tilikauden alusta lähtien.

IFRS 15 *Myyntituotot asiakassopimuksista* (voimaan 1.1.2018 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Uusi standardi korvaa nykyiset IAS 18 ja IAS 11 standardit ja niihin liittyvät tulkinnat. Myynnin kirjaamisen keskeisenä kriteerinä on määräysvallan siirtyminen. Standardin käyttöönotolla ei tule olemaan olennaista vaikutusta konsernin tilinpäätökseen.

IFRS 9 *Rahoitusinstrumentit* ja siihen tehty muutokset (voimaan 1.1.2018 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla) korvaa nykyisen standardin IAS 39: *Rahoitusinstrumentit: kirjaaminen ja arvostaminen*. Uusi standardi muuttaa rahoitusvarojen luokittelua ja arvostamista sekä sisältää uuden luottotappioihin perustuvan arvonalentumismallin. Suojauslaskennassa säilyy edelleen nykyiset kolme suojauslaskentatyyppiä.

Koska vireillä oleva IFRS 4 *Vakuutus sopimukset* korvaava uusi standardi IFRS 17 (tilinpäätöshetkellä arvioitu voimaantulo 1.1.2021 alkavilla tilikausilla) tulee vaikuttamaan vakuutusyhtiöiden velkapuolen arvostukseen, on vakuutusyhtiöille annettu vaihtoehtoja IFRS 9 normaalin käyttöönoton lisäksi. Yhtiö voi tiettyjen vakuutusvelkojen määrään liittyvien edellytysten täytyessä käyttää ns. väliaikaista vapautusta, jolloin se siirtää IFRS 9 -standardin käyttöönoton alkamaan samanaikaisesti IFRS 17 kanssa. Toinen sallittu vaihtoehto on soveltaa IFRS 9 standardia soveltuvin osin 1.1.2018 alkaen, mutta poistaa velkojen ja varojen erilaisista arvostusperiaatteista johtuvat erot tuloslaskelmalla.

Sampo-konserni aikoo soveltaa väliaikaista vapautusta ja ottaa käyttöön IFRS 9 samanaikaisesti tulevan IFRS 17 kanssa. Käyttöönotolla tulee olemaan vaikutus konsernin tilinpäätökseen.

Segmentti-informaatio

Konsernin liiketoimintasegmentit muodostuvat vahinko- ja henkivakuutustoiminnasta sekä omistusyhteisöstä.

Maantieteellisiä alueita koskevana tietoina on esitetty tuotot ulkopuolisilta asiakkailta sekä pitkäaikaiset varat. Raportoitavat alueet ovat Suomi, Ruotsi, Norja, Tanska, Baltia ja muut maat.

Segmentti-informaatio on tuotettu konsernin tilinpäätöstä laadittaessa ja esitettäessä noudatettujen laatimisperiaatteiden mukaisesti. Segmentteille on kohdistettu liiketoiminnasta aiheutuvat, joko välittömästi osoitettavissa tai järkevällä perusteella kohdistettavissa olevat, tuotot, kulut, varat ja velat. Segmenttien välinen hinnoittelu perustuu käypiin markkinahintoihin. Konsernitilinpäätöksessä segmenttien väliset liiketapahtumat sekä saamiset ja velat on eliminoitu.

Segmenttien poistot on esitetty liitteissä 11 - 13 ja sijoitukset osakkuusyhtiöihin liitteessä 14.

Konsernin laaja tuloslaskelma liiketoimintasegmenteittäin 2016

Milj. e	Vahinko- vakuutus	Henki- vakuutus	Omistus- yhteisö	Elimi- noinnit	Konserni
Vakuutusmaksutulo	4 292	1 116	-	-32	5 375
Sijoitustoiminnan nettotuotot	173	634	36	-16	827
Liiketoiminnan muut tuotot	26	23	17	-16	50
Korvaukset	-2 670	-967	-	10	-3 627
Vakuutus- ja sijoitussopimusvelkojen muutos	-6	-465	-	24	-448
Henkilöstökulut	-512	-46	-16	-	-574
Liiketoiminnan muut kulut	-472	-78	-18	16	-551
Rahoituskulut	-13	-7	-14	15	-18
Osuus osakkuusyritysten voitoista/tappioista	65	0	773	-	837
Voitto ennen veroja	883	210	778	0	1 871
Verot	-178	-41	-2	-	-221
Tilikauden voitto	705	168	777	0	1 650
Kauden muut laajan tuloksen erät					
Erät, jotka voidaan siirtää tulosvaikutteisiksi					
Muuntoerot	-80	-	-	-	-80
Myytavissä olevat rahoitusvarat	118	82	24	-	225
Osuus osakkuusyhtiöiden muun laajan tuloksen eristä	-	-	19	-	19
Verot	-25	-19	-5	-	-49
Erät, jotka voidaan siirtää tulosvaikutteisiksi yhteensä nettona verojen jälkeen	13	64	38	0	115
Erät, joita ei siirretä tulosvaikutteisiksi					
Etuuspohjaisista eläkejärjestelyistä syntyvät vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot	-6	-	-	-	-6
Verot	1	-	-	-	1
Erät, joita ei siirretä tulosvaikutteisiksi yhteensä nettona verojen jälkeen	-5	-	-	-	-5
TILIKAUDEN LAAJA TULOS	714	232	815	0	1 760

Konsernin laaja tuloslaskelma liiketoimintasegmenteittäin 2015

Milj. e	Vahinko- vakuutus	Henki- vakuutus	Omistus- yhteisö	Elimi- noinnit	Konserni
Vakuutusmaksutulo	4 378	1 144	-	-	5 522
Sijoitustoiminnan nettotuotot	304	632	76	-14	998
Liiketoiminnan muut tuotot	28	18	18	-17	46
Korvaukset	-2 894	-1 023	-	-	-3 917
Vakuutus- ja sijoitussopimusvelkojen muutos	-34	-462	-	-5	-502
Henkilöstökulut	-371	-47	-20	-	-438
Liiketoiminnan muut kulut	-477	-74	-12	17	-545
Rahoituskulut	-16	-6	-63	18	-68
Osuus osakkuusyritysten voitoista/tappioista	42	0	751	-	793
Voitto ennen veroja	960	181	749	-2	1 888
Verot	-195	-36	-1	0	-232
Tilikauden voitto	765	144	749	-1	1 656
Kauden muut laajan tuloksen erät					
Erät, jotka voidaan siirtää tulosvaikutteisiksi					
Muuntoerot	-35	-	-	-	-35
Myytavissä olevat rahoitusvarat	-148	32	2	8	-106
Osuus osakkuusyhtiöiden muun laajan tuloksen eristä	-	-	16	-	16
Verot	32	-9	0	-2	21
Erät, jotka voidaan siirtää tulosvaikutteisiksi yhteensä nettoina verojen jälkeen	-151	24	18	6	-103
Erät, joita ei siirretä tulosvaikutteisiksi					
Etuuspohjaisista eläkejärjestelyistä syntyvät vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot	14	-	-	-	14
Verot	-3	-	-	-	-3
Erät, joita ei siirretä tulosvaikutteisiksi yhteensä nettoina verojen jälkeen	11	-	-	-	11
TILIKAUDEN LAAJA TULOS	624	168	766	5	1 564

Konsernitase liiketoimintasegmenteittäin 2016

Milj. e	Vahinko- vakuutus	Henki- vakuutus	Omistus- yhteisö	Elimi- noinnit	Konserni
Varat					
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	19	4	3	-	27
Sijoituskiinteistöt	14	201	-	-4	211
Aineettomat hyödykkeet	541	70	0	-	612
Sijoitukset osakkuusyhtiöissä	553	0	7 554	-	8 107
Rahoitusvarat	11 667	5 459	3 201	-2 659	17 668
Sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat sijoitukset	-	3 468	-	-41	3 427
Laskennalliset verosaamiset	24	-	7	-4	27
Saamiset jälleenvakuutus sopimuksista	236	3	-	-	239
Muut varat	1 593	162	15	-9	1 761
Käteiset varat	463	682	1 439	-	2 585
Myytäväinä olevat omaisuuserät	-	3 291	-	-	3 291
Varat yhteensä	15 111	13 341	12 220	-2 717	37 955
Velat					
Velat vakuutus- ja sijoitussopimuksista	9 379	4 611	-	-	13 990
Velat sijoitussidonnaisista vakuutus- ja sijoitussopimuksista	-	3 448	-	-41	3 407
Rahoitusvelat	474	111	3 551	-289	3 847
Laskennalliset verovelat	346	181	-	0	527
Varaukset	35	-	-	-	35
Eläkevelvoitteet	79	-	-	-	79
Muut velat	700	148	96	-10	933
Myytäväinä oleviin omaisuuseriin liittyvät velkaerät	-	3 202	-	-	3 202
Velat yhteensä	11 013	11 701	3 647	-340	26 021
Oma pääoma					
Osakepääoma					98
Rahastot					1 531
Kertyneet voittovarot					9 700
Muut oman pääoman erät					605
Oma pääoma yhteensä					11 934
Oma pääoma ja velat yhteensä					37 955

Konsernitase liiketoimintasegmenteittäin 2015

Milj. e	Vahinko- vakuutus	Henki- vakuutus	Omistus- yhteisö	Elimi- noinnit	Konserni
Varat					
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	19	5	3	-	26
Sijoituskiinteistöt	15	180	-	-4	191
Aineettomat hyödykkeet	564	160	0	-	724
Sijoitukset osakkuusyhtiöissä	374	0	7 305	-	7 679
Rahoitusvarat	10 566	6 039	3 243	-2 659	17 189
Sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat sijoitukset	-	5 865	-	-18	5 847
Laskennalliset verosaamiset	27	-	12	-4	36
Saamiset jälleenvakuutus sopimuksista	239	3	-	-	242
Muut varat	1 541	127	51	-10	1 708
Käteiset varat	775	482	739	-	1 997
Varat yhteensä	14 119	12 860	11 354	-2 695	35 639
Velat					
Velat vakuutus- ja sijoitussopimuksista	9 433	5 014	-	-	14 447
Velat sijoitussidonnaisista vakuutus- ja sijoitussopimuksista	-	5 858	-	-18	5 841
Rahoitusvelat	216	133	2 314	-289	2 375
Laskennalliset verovelat	314	154	-	0	468
Varaukset	51	-	-	-	51
Eläkevelvoitteet	90	-	-	-	90
Muut velat	669	167	133	-11	957
Velat yhteensä	10 772	11 327	2 447	-318	24 228
Oma pääoma					
Osakepääoma					98
Rahastot					1 531
Kertyneet voittovarot					9 325
Muut oman pääoman erät					457
Oma pääoma yhteensä					11 411
Oma pääoma ja velat yhteensä					35 639

Maantieteellinen informaatio

Milj. e	Suomi	Ruotsi	Norja	Tanska	Baltia	Yhteensä
2016						
Tuotot ulkopuolisilta asiakkailta						
Vahinkovakuutustoiminta	990	1 453	1 321	389	132	4 286
Henkivakuutustoiminta	1 087	-	-	-	29	1 116
Omistusyhteisö	52	-	-	-	-	52
Yhteensä	2 129	1 453	1 321	389	161	5 454
Pitkäaikaiset varat						
Vahinkovakuutustoiminta	101	460	14	552	1	1 127
Henkivakuutustoiminta	275	-	-	-	1	276
Omistusyhteisö	3	7 554	-	-	-	7 558
Yhteensä	379	8 014	14	552	1	8 961
2015						
Tuotot ulkopuolisilta asiakkailta						
Vahinkovakuutustoiminta	1 021	1 403	1 408	384	128	4 344
Henkivakuutustoiminta	1 110	-	-	-	34	1 144
Omistusyhteisö	93	-	-	-	-	93
Yhteensä	2 225	1 403	1 408	384	162	5 581
Pitkäaikaiset varat						
Vahinkovakuutustoiminta	103	498	19	349	1	971
Henkivakuutustoiminta	344	-	-	-	1	345
Omistusyhteisö	3	7 305	-	-	-	7 309
Yhteensä	451	7 804	19	349	2	8 625

Tuotot sisältävät vahinkovakuutuksen vakuutusmaksutuotot, henkivakuutuksen vakuutusmaksutulon vakuutuksen myöntämisaan mukaan sekä omistusyhteisösegmentin sijoitustoiminnan nettotuotot sekä liiketoiminnan muut tuotot.

Pitkäaikaiset varat sisältävät aineettomat hyödykkeet, sijoitukset osakkuusyhtiöihin, aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet sekä sijoituskiinteistöt.

Konsernin liitetiedot

1 Vakuutusmaksutulo	212
2 Sijoitustoiminnan nettotuotot	214
3 Korvauskulut	217
4 Vakuutus- ja sijoitussopimusvelkojen muutos	220
5 Henkilöstökulut	221
6 Liiketoiminnan muut kulut	222
7 Vahinkovakuutustoiminnan tulosanalyysi	223
8 Vahinkovakuutustoiminnan vakuutuslajiryhmäkohtainen tulos	224
9 Osakekohtainen tulos	225
10 Rahoitusvarat ja -velat	225
11 Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	226
12 Sijoituskiinteistöt	228
13 Aineettomat hyödykkeet	230
14 Sijoitukset osakkuusyhtiöissä	232
15 Rahoitusvarat	234
16 Käyvät arvot	239
17 Käypien arvojen määrittely ja hierarkia	240
18 Tason 3 käypään arvoon arvostettavien rahoitusvarojen muutokset	243
19 Tason 3 käypään arvoon arvostettavien rahoitusvarojen herkkyyshanalyysi	245
20 Sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat sijoitukset	245
21 Laskennalliset verosaamiset ja verovelat	246
22 Verot	247
23 Tulosvaikuttavasti kirjatut laajan tuloksen muut erät	248
24 Muihin laajan tuloksen eriin liittyvät verot	248
25 Muut varat	249
26 Käteiset varat	250
27 Velat vakuutus- ja sijoitussopimuksista	251
28 Velat sijoitussidonnaisista vakuutus- ja sijoitussopimuksista	256
29 Rahoitusvelat	256
30 Varaukset	258
31 Eläkevelvoitteet	258
32 Muut velat	262
33 Ehdolliset velat ja sitoumukset	263
34 Oma pääoma	265
35 Lähipiiritiedot	266
36 Kannustinjärjestelmät	267
37 Myytävänä olevat omaisuus- ja niihin liittyvät velkaerät	268
38 Tilintarkastajan palkkiot	268
39 Oikeudenkäynnit	268
40 Sijoitukset tytäryhtiöissä	269
41 Sijoitukset muissa kuin tytär- ja osakkuusyhtiöissä	270
42 Tilikauden päättymisen jälkeiset tapahtumat	275

1 Vakuutusmaksutulo

Vahinkovakuutustoiminta

Milj. e	2016	2015
Vakuutusopimuksista		
Vakuutusmaksutulo, ensivakuutus	4 364	4 464
Vakuutusmaksutulo, jälleenvakuutus	94	95
Vakuutusmaksutulo yhteensä, brutto	4 458	4 559
Jälleenvakuuttajien osuus vakuutusmaksutulosta	-166	-181
Vakuutusmaksutulo yhteensä, netto	4 292	4 378
Vakuutusmaksuvastuun muutos	-4	-39
Jälleenvakuuttajien osuus vakuutusmaksuvastuun muutoksesta	-2	5
Vakuutusmaksuvastuun muutos, netto	-6	-34
Vahinkovakuutustoiminnan vakuutusmaksutuotot yhteensä, netto	4 286	4 344

Henkivakuutustoiminta

Milj. e	2016	2015
Vakuutusopimuksista		
Vakuutusopimukset	644	723
Jälleenvakuutusopimukset	3	2
Vakuutusmaksutulo yhteensä, brutto	647	725
Jälleenvakuuttajien osuus	-6	-5
Vakuutusmaksutulo yhteensä, netto	641	720
Sijoitussopimukset	475	424
Henkivakuutustoiminnan vakuutusmaksutulo yhteensä, netto ¹⁾	1 116	1 144
Segmenttien väliset eliminoinnit	-32	-
Konserni yhteensä	5 375	5 522

1) Vakuutusmaksuvastuun muutos esitetään liitteessä 4, "Vakuutus- ja sijoitussopimusten velkojen muutos".

Henkivakuutustoiminnan vakuutusmaksutulon jakautuminen

Milj. e	2016	2015
Vakuutus- ja sijoitussopimuksista		
Vakuutusmaksutulo sopimuksista, jotka oikeuttavat harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä	144	146
Vakuutusmaksutulo sijoitussidonnaisista vakuutus- ja sijoitussopimuksista	498	575
Vakuutusmaksutulo muista sopimuksista	2	2
Yhteensä	644	723
Jälleenvakuutus- ja sijoitussopimukset	3	2
Sijoitussopimuksista		
Maksutulo sopimuksista, jotka oikeuttavat harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä	0	30
Maksutulo sijoitussidonnaisista sopimuksista	475	394
Yhteensä	475	424
Vakuutus- ja sijoitussopimukset yhteensä	1 122	1 149
Jälleenvakuuttajien osuus	-6	-5
Vakuutusmaksutulo yhteensä	1 116	1 144
Kerta- ja jatkuvat vakuutusmaksut ensivakuutuksesta		
Jatkuvat vakuutusmaksut, vakuutus- ja sijoitussopimukset	277	287
Kertamaksut, vakuutus- ja sijoitussopimukset	367	436
Kertamaksut, sijoitussopimukset	475	424
Yhteensä	1 119	1 147

2 Sijoitustoiminnan nettotuotot

Vahinkovakuutustoiminta

Milj. e	2016	2015
Rahoitusvaroista		
Johdannaissopimuksista		
Voitot/tappiot	-7	-4
Lainoista ja muista saamisista		
Korkotuotot	9	18
Myytävissä olevista rahoitusvaroista		
Saamistodistukset		
Korkotuotot	177	191
Arvon alentumistappiot	-15	10
Voitot/tappiot	-11	-5
Osakkeet		
Voitot/tappiot	45	121
Arvon alentumistappiot	-16	-11
Osinkotuotot	40	47
Yhteensä	221	353
Yhteensä rahoitusvaroista	223	366
Muista varoista		
Sijoituskiinteistöt		
Voitot/tappiot	0	-1
Muut	1	0
Yhteensä muista varoista	1	-1
Kulut muista kuin rahoitusveloista	-6	-4
Diskonttauksen purkuvaikutus	-28	-38
Palkkiokulut		
Omaisuuksien hoito	-17	-19
Vahinkovakuutustoiminnan sijoitustoiminnan nettotuotot yhteensä	173	304

Voitot/tappiot myytävissä olevista rahoitusvaroista sisältävät 12 milj. euroa (83) käyvän arvon rahastosta tilikauden tulokseen kirjattua arvostusta.

Henkivakuutustoiminta

Milj.e	2016	2015
Rahoitusvaroista		
Johdannaissopimuksista		
Voitot/tappiot	-9	-90
Käypään arvoon tulosvaikuttaisesti kirjattavaksi määritetyistä rahoitusvaroista		
Saamistodistukset		
Korkotuotot	1	1
Voitot/tappiot	-3	1
Yhteensä	-3	2
Sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevista sijoituksista		
Saamistodistukset		
Korkotuotot	50	58
Voitot/tappiot	4	-40
Osakkeet		
Voitot/tappiot	198	219
Osinkotuotot	32	22
Lainat ja muut saamiset		
Korkotuotot	0	1
Muut rahoitusvarat		
Voitot/tappiot	-8	-21
Yhteensä	276	239
Lainoista ja muista saamisista		
Korkotuotot	4	3
Voitot/tappiot	6	27
Yhteensä	10	30
Myytäväissä olevista rahoitusvaroista		
Saamistodistukset		
Korkotuotot	102	96
Voitot/tappiot	30	48
Osakkeet		
Voitot/tappiot	101	192
Arvon alentumistappiot	-15	-19
Osinkotuotot	122	108
Yhteensä	340	423
Yhteensä rahoitusvaroista	614	604

Muista varoista		
Sijoituskiinteistöt		
Voitot/tappiot	3	2
Muut	6	13
Yhteensä muista varoista	9	15
Palkkiotuotot, netto		
OmaisuuDENHOITO	-15	-17
Palkkiotuotot	26	29
Yhteensä	11	13
Henkivakuutustoiminnan sijoitustoiminnan nettotuotot yhteensä	634	632

Voitot/tappiot myytävissä olevista rahoitusvaroista sisältävät 106 milj. euroa (259) käyvän arvon rahastosta tilikauden tulokseen kirjattua arvostusta.

Omistusyhteisö

Milj. e	2016	2015
Rahoitusvaroista		
Johdannaissopimuksista		
Voitot/tappiot	12	7
Lainoista ja muista saamisista	-5	9
Myytavissä olevista rahoitusvaroista		
Saamistodistukset		
Korkotuotot	34	28
Voitot/tappiot	10	15
Osakkeet		
Voitot/tappiot	-26	13
Arvon alentumistappiot	-1	0
Osinkotuotot	12	5
Yhteensä	29	60
Omistusyhteisön sijoitustoiminnan nettotuotot yhteensä	36	76

Voitot/tappiot myytävissä olevista rahoitusvaroista sisältävät -27 milj. euroa (12) käyvän arvon rahastosta tilikauden tulokseen kirjattua arvostusta.

Segmenttien väliset eliminoinnit	-16	-14
Milj. e	2016	2015
Konserni yhteensä	827	998

Muut tuotot ja kulut muodostuvat kiinteistösijoitusten vuokrista, hoitovastikkeista ja poistoista. Kaikki sijoituksista aiheutuvat tuotot ja kulut sisältyvät sijoitustoiminnan nettotuottoihin. Voitot/tappiot sisältävät myyntivoitot ja -tappiot sekä realisoituneet että realisoitumattomat arvostuserot sekä kurssivoitot ja -tappiot. Myytävissä olevien rahoitusvarojen realisoitumattomat arvostuserot kirjataan muihin laajan tuloksen eriin ja esitetään käyvän arvon rahastossa omassa pääomassa. Käyvän arvon rahaston muutokset on eritelty oman pääoman muutoslaskelmassa. Vahinkovakuutustoiminnassa eläkemuoitoisten korvausten diskonttauksen purkuvaikutus on omana eränään. Eläkemuoitoisten korvausten vastuu lasketaan käytössä olevien vakuutusmatemaattisten periaatteiden mukaisesti siten, että oletettu inflaatio ja kuolevuus on huomioitu. Lisäksi vastuuta diskontattaessa on otettu huomioon sijoitustoiminnan oletettu nettotuotto. Diskonttauksen asteittaisen purkamisen seurauksena syntyvien eläkemuoitoisten korvauskulujen lisäyksen kattamiseksi kohdistetaan eläkemuoitoisiin korvauksiin laskennallinen sijoitustoiminnan nettotuotto.

3 Korvauskulut

Vahinkovakuutustoiminta

Milj. e	2016			2015		
	Brutto	Jälleenvakuuttajien osuus	Netto	Brutto	Jälleenvakuuttajien osuus	Netto
Vahinkovakuutus						
Tilikaudella sattuneiden vahinkojen korvauskulut						
Maksetut korvaukset	-1 643	11	-1 633	-1 607	17	-1 590
Tunnettujen vahinkojen korvausvastuun muutos	-666	40	-626	-691	20	-672
Tuntemattomien vahinkojen (IBNR) korvausvastuun muutos	-557	11	-546	-574	12	-562
Korvausten selvittelykulut	1	-	1	-1	-	-1
Eläkemuotoisten korvausten korvausvastuun muutos	-8	-	-8	-8	-	-8
Tilikaudella sattuneiden vahinkojen korvauskulut yhteensä	-2 873	62	-2 811	-2 881	48	-2 833
Aikaisemmilla tilikausilla sattuneiden vahinkojen korvauskulut						
Maksetut korvaukset	-1 055	56	-999	-1 011	45	-966
Eläkemuotoiset korvaukset	-124	0	-124	-204	0	-204
Tunnettujen vahinkojen korvausvastuun muutos	588	-20	568	635	-26	609
Tuntemattomien vahinkojen (IBNR) korvausvastuun muutos	721	-33	688	516	-16	500
Aikaisemmilla tilikausilla sattuneiden vahinkojen korvauskulut yhteensä	130	3	133	-64	3	-61
Maksetut korvaukset						
Maksetut korvaukset	-2 698	67	-2 632	-2 618	61	-2 557
Maksetut eläkemuotoiset korvaukset	-132	-	-132	-132	-	-132
Korvausportolio	1	7	8	16	-	-
Maksetut korvaukset yhteensä	-2 828	73	-2 755	-2 734	61	-2 689
Korvausvastuun muutos						
Tunnettujen vahinkojen korvausvastuun muutos	-78	20	-57	-56	-6	-62
Tuntemattomien vahinkojen (IBNR) korvausvastuun muutos	119	-22	97	-127	-4	-131
Eläkemuotoisten korvausten korvausvastuun muutos	44	-	44	-11	0	-11
Korvausten selvittelykulut	1	-	1	-1	-	-1
Korvausvastuun muutos yhteensä	87	-2	85	-195	-10	-205
Vahinkovakuutustoiminnan korvauskulut yhteensä	-2 741	71	-2 670	2 929	51	-2 894

Eläkemuotoisten korvausten vastuvelka arvostetaan yleisten vakuutusmatemaattisten periaatteiden mukaisesti. Huomioon otetaan odotettu inflaatio sekä kuolevuus. Vastaiset eläkesuoritukset diskontataan korolla, joka vastaa odotettavissa olevia sijoitustuottoja. Eläkemuotoisten korvausten diskonttauksen purkautumisen johdosta vakuutustekniseen tulokseen lisätään vastaava sijoitustuotto. Suomen vahinkovakuutuksen piiriin kuuluvien tuntemattomien eläkevahinkojen korvausvastuu diskontataan. Vuonna 2016 korvausvastuu oli 277 milj. euroa (261). Diskonttaamaton määrä oli 367 milj. euroa (351). Valuuttakurssimuutokset lisäsivät diskontattua korvausvastuuta noin 10 milj. euroa. Todellista nousua oli 9 milj. euroa.

Eläkeuotoisten korvausten vastuovelkaa laskettaessa käytetyt korkokannat maittain (%)

	2016	2015
Ruotsi	1,65 %	2,01 %
Suomi	1,50 %	1,50 %
Tanska	0,72 %	1,71 %

Henkivakuutustoiminta

Milj. e	Maksetut korvaukset		Korvausvastuun muutos		Korvauskulut	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Vakuutusopimukset						
Henkivakuutus						
Vakuutukset, jotka ovat oikeutettuja harkinnanvaraiseen voitonjakoon	-43	-47	2	2	-41	-45
Muut vakuutukset	0	0	0	0	0	-1
Sijoitussidonnaiset vakuutukset	-205	-183	2	14	-203	-170
Yhteensä	-248	-231	4	16	-244	-215
Eläkevakuutus						
Vakuutukset, jotka ovat oikeutettuja harkinnanvaraiseen voitonjakoon	-425	-397	92	-19	-334	-417
Sijoitussidonnaiset vakuutukset	-18	-15	-19	-21	-37	-36
Yhteensä	-443	-412	73	-40	-370	-453
Jälleenvakuutus						
	-1	0	0	0	0	-1
Vakuutusopimukset yhteensä	-692	-644	77	-25	-615	-668
Jälleenvakuuttajien osuus	3	3	0	0	3	3
Vakuutusopimukset yhteensä	-689	-641	77	-25	-612	-666
Sijoitusopimukset						
Kapitalisaatiosopimukset						
Vakuutukset, jotka ovat oikeutettuja harkinnanvaraiseen voitonjakoon	0	0	-	-	0	0
Sijoitussidonnaiset vakuutukset	-355	-358	-	-	-355	-358
Sijoitusopimukset yhteensä	-355	-358	-	-	-355	-358
Henkivakuutustoiminnan korvauskulut yhteensä	-1 044	-999	77	-25	-967	-1 023

Maksetut korvaukset korvauslajeittain

Milj. e	2016	2015
Vakuutusopimukset		
Henkivakuutus		
Takaisinostot	-7	-8
Kuolemantapauskorvaukset	-21	-19
Säästösummien takaisinmaksut	-6	-10
Muut	-10	-10
Yhteensä	-44	-48
Sijoitussidonnainen henkivakuutus		
Takaisinostot	-149	-132
Kuolemantapauskorvaukset	-45	-41
Säästösummien takaisinmaksut	-10	-10
Yhteensä	-205	-183
Eläkevakuutus		
Maksetut eläkkeet	-415	-386
Takaisinostot	-2	-6
Kuolemantapauskorvaukset	-9	-5
Yhteensä	-425	-397
Sijoitussidonnainen eläkevakuutus		
Maksetut eläkkeet	-4	-1
Takaisinostot	-10	-11
Kuolemantapauskorvaukset	-4	-3
Yhteensä	-18	-15
Jälleenvakuutusopimukset	-1	0
Vakuutusopimukset yhteensä, brutto	-692	-644
Jälleenvakuuttajien osuus	3	3
Vakuutusopimukset yhteensä, netto	-689	-641
Sijoitusopimukset		
Sijoitussidonnaiset kapitalisaatiosopimukset		
Takaisinostot	-372	-375
Säästösummien takaisinmaksut	17	17
Yhteensä	-355	-358
Sijoitusopimukset yhteensä, brutto	-355	-358
Maksetut korvaukset, brutto	-1 047	-1001
Maksetut korvaukset, netto	-1044	-999
Segmenttien väliset eliminoinnit	10	-
Milj. e	2016	2015
Konserni yhteensä	-3 627	-3 917

4 Vakuutus- ja sijoitussopimusvelkojen muutos

Vahinkovakuutustoiminta

Milj. e	2016	2015
Vakuutusmaksuvastuun muutos	-4	-39
Jälleenvakuuttajien osuus	-2	5
Vahinkovakuutustoiminnan vakuutusmaksuvastuun muutos, netto	-6	-34

Henkivakuutustoiminta

Milj. e	2016	2015
Vakuutusopimukset		
Henkivakuutus		
Sopimukset, jotka oikeuttavat harkinnanvaraiseen voitonjakoon	23	15
Sijoitussidonnaiset sopimukset	-252	-292
Yhteensä	-228	-278
Eläkevakuutus		
Sopimukset, jotka oikeuttavat harkinnanvaraiseen voitonjakoon	67	94
Sijoitussidonnaiset sopimukset	-116	-143
Yhteensä	-49	-49
Vakuutusopimukset yhteensä	-277	-327
Sijoitussopimukset		
Kapitalisaatiosopimukset		
Sopimukset, jotka oikeuttavat harkinnanvaraiseen voitonjakoon	10	-33
Sijoitussidonnaiset sopimukset	-198	-102
Sijoitussopimukset yhteensä	-188	-135
Henkivakuutustoiminnan vakuutus- ja sijoitussopimusten velkojen muutos yhteensä	-465	-462
Segmenttien väliset eliminoinnit	24	-5
Konserni yhteensä	-448	-502

5 Henkilöstökulut

Vahinkovakuutustoiminta

Milj. e	2016	2015
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-368	-373
Käteisvaroina toteutetut osakeperusteiset maksut	-6	-17
Eläkekulut		
- maksupohjaiset järjestelyt	-66	213
- etuusperusteiset järjestelyt (liitetieto 31)	5	-137
Muut henkilösivukulut	-76	-57
Vahinkovakuutustoiminnan henkilöstökulut yhteensä	-512	-371

Henkivakuutustoiminta

Milj. e	2016	2015
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-36	-35
Käteisvaroina toteutetut osakeperusteiset maksut	-1	-4
Eläkekulut - maksupohjaiset järjestelyt	-6	-6
Muut henkilösivukulut	-3	-3
Henkivakuutustoiminnan henkilöstökulut yhteensä	-46	-47

Omistusyhteisö

Milj. e	2016	2015
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-9	-8
Käteisvaroina toteutetut osakeperusteiset maksut	-4	-8
Eläkekulut - maksupohjaiset järjestelyt	-2	-2
Muut henkilösivukulut	-1	-1
Omistusyhteisön henkilöstökulut yhteensä	-16	-20

Milj. e	2016	2015
Konserni yhteensä	-574	-438

Lisätiedot osakeperusteisista maksuista esitetään liitetiedossa 36 Kannustinjärjestelmät.

6 Liiketoiminnan muut kulut

Vahinkovakuutustoiminta

Milj. e	2016	2015
Tietohallintokulut	-103	-114
Muut henkilöstökulut	-14	-15
Markkinointikulut	-38	-38
Poistot	-12	-9
Vuokrat	-46	-45
Vakuutusten aktivoitujen hankintamenojen muutos	-10	-5
Ensivakuutuksen palkkiot	-163	-167
Annetun jälleenvakuutuksen palkkiot	12	14
Muut	-98	-98
Vahinkovakuutustoiminnan liiketoiminnan muut kulut yhteensä	-472	-477

Henkivakuutustoiminta

Milj. e	2016	2015
Tietohallintokulut	-18	-17
Muut henkilöstökulut	-2	-2
Markkinointikulut	-4	-4
Poistot	-2	-2
Vuokrat	-4	-4
Ensivakuutuksen palkkiot	-8	-9
Tulevan jälleenvakuutuksen palkkiot	-1	-1
Annetun jälleenvakuutuksen palkkiot	2	1
Muut	-42	-38
Henkivakuutustoiminnan liiketoiminnan muut kulut yhteensä	-78	-74

Vahinko- ja henkivakuutustoiminnan erä Muut sisältää mm. kulut viestinnästä, ulkopuolisista palveluista sekä muista hallintokuluista.

Omistusyhteisö

Milj. e	2016	2015
Tietohallintokulut	-1	-1
Markkinointikulut	-1	-1
Vuokrat	-1	-1
Muut	-15	-9
Omistusyhteisön liiketoiminnan muut kulut yhteensä	-18	-12
Omistusyhteisön erä Muut muodostuu mm. konsulttipalkkioista sekä vuokra- ja muista hallintokuluista.		
Segmenttien väliset eliminoinnit	16	17
Milj. e	2016	2015
Konserni yhteensä	-551	-545

7 Vahinkovakuutustoiminnan tulosanalyysi

Milj. e	2016	2015
Vakuutusmaksutuotot	4 286	4 344
Korvauskulut	-2 905	-3 143
Liikekulut	-713	-566
Muut vakuutustekniset tuotot ja kulut	-7	-1
Vakuutustoimintaan kohdistettu sijoitustoiminnan nettotuotto	-3	23
Vakuutustekninen kate	658	657
Sijoitustoiminnan nettotuotto	188	325
Sijoitustoiminnan nettotuotto-osuuden siirto	-26	-60
Muut tuotot ja kulut	63	38
Liikevoitto	883	960

Erittely tuloslaskelmaeriin sisällyvistä toimintokohtaisista liikekuluista

Milj. e	2016	2015
Korvausten hoitokulut (korvauskulut)	-235	-249
Vakuutusten hankintamenot (liikekulut)	-490	-497
Vakuutustoiminnan hallintokulut (liikekulut)	-226	-78
Muuhun vakuutustekniseen toimintaan liittyvät hallintokulut (muut vakuutustekniset kulut)	-33	-71
Sijoitusten hoitokulut (sijoitustoiminnan kulut)	-17	-19
Yhteensä	-1 002	-914

8 Vahinkovakuutustoiminnan vakuutuslajiryhmäkohtainen tulos

Milj. e	Tapaturma ja sairaus	Moottoriajoneuvovastuu	Moottoriajoneuvot, muut luokat	Meri, lento ja tavarankuljetus	Palo- ja muu omaisuusvahinko	Vastuu	Luotto ja takaus
Vakuutusmaksutulo vakuutussopimuksista yhteensä, brutto							
2016	729	615	1 301	119	1 244	198	2
2015	754	635	1 294	125	1 296	202	2
Vakuutusmaksutuotot vakuutussopimuksista yhteensä, brutto							
2016	737	620	1 271	121	1 254	201	2
2015	740	636	1 266	123	1 299	204	2
Korvauskulut, brutto ¹⁾							
2016	-490	-372	-912	-72	-852	-93	-1
2015	-525	-581	-854	-83	-851	-132	-1
Liikekulut, brutto ²⁾							
2016	-129	-134	-191	-20	-197	-32	0
2015	-133	-136	-184	-21	-210	-33	0
Jälleenvakuutustoiminnan tulos							
2016	-4	0	-2	-11	-65	-31	0
2015	-9	-1	-1	-12	-76	-12	-
Vakuutustekninen tulos							
2016	115	114	166	18	139	45	2
2015	73	-83	226	7	162	28	1

Milj. e	Oikeusturva	Muut	Ensivakuutus yhteensä	Jälleenvakuutus	Eliminoinnit	Yhteensä
Vakuutusmaksutulo vakuutussopimuksista yhteensä, brutto						
2016	46	109	4 364	94	-	4 458
2015	45	114	4 465	94	0	4 559
Vakuutusmaksutuotot vakuutussopimuksista yhteensä, brutto						
2016	46	108	4 360	94	-	4 454
2015	44	111	4 424	96	0	4 520
Korvauskulut, brutto ¹⁾						
2016	-29	-72	-2 892	-89	4	-2 976
2015	-27	-99	-3 153	-48	7	-3 194
Liikekulut, brutto ²⁾						
2016	-7	-21	-731	-16	15	-732
2015	-7	-16	-740	-17	135	-622
Jälleenvakuutustoiminnan tulos						
2016	0	-12	-125	40	-	-85
2015	-	-7	-117	6	0	-112
Vakuutustekninen tulos						
2016	10	4	613	28	19	660
2015	9	-10	414	37	142	592

1) Korvauskuluihin kohdistettu toimintokohtaisia liikekuluja 235 milj. euroa (249).

2) Liikekuluihin sisältyy muita vakuutusteknisiä tuottoja 26 milj. euroa (28) ja muita vakuutusteknisiä kuluja 33 milj. euroa (28).

9 Osakekohtainen tulos

Milj. e	2016	2015
Osakekohtainen tulos		
Emoyhtiön omistajille kuuluva tilikauden voitto	1 650	1 656
Osakkeiden lukumäärän painotettu keskiarvo tilikauden aikana	560	560
Osakekohtainen tulos (EUR/osake)	2,95	2,96

10 Rahoitusvarat ja -velat

Rahoitusvarat ja -velat on luokiteltu IAS 39.9 mukaisiin kategorioihin. Taulukossa on esitetty myös rahoitusvaroihin ja -velkoihin liittyvät korkotuotot ja -kulut, tuloslaskelmaan kirjatut realisoituneet ja realisoitumattomat voitot ja tappiot, arvonalentumistappiot sekä osinkotuotot. Taulukon rahoitusvarat sisältää tase-erät rahoitusvarat, käteiset varat sekä rahoitusvarojen myytävänä olevat omaisuuserät.

Milj. e	Kp-arvo	Korkotuot./ Korkokulut	2016 Voitot/ tappiot	Arvonal. tappiot	Osinkotuotot
RAHOITUSVARAT					
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat					
Johdannaissopimukset	45	-21	18	-	-
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetyt rahoitusvarat	24	1	0	-	0
Lainat ja muut saamiset	2 689	13	6	-	-
Myytävissä olevat rahoitusvarat	17 705	298	146	-47	175
Konsernin rahoitusvarat yhteensä	20 463	290	169	-47	175
RAHOITUSVELAT					
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat					
Johdannaissopimukset	81	-	-		
Muut rahoitusvelat	3 766	-52	34		
Konsernin rahoitusvelat yhteensä	3 847	-52	34		

Milj. e	Kp-arvo	Korkotuot./ Korkokulut	2015 Voitot/ tappiot	Arvonl. tappiot	Osinkotuotot
RAHOITUSVARAT					
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat					
Johdannaissopimukset	53	-9	-79	-	-
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetyt rahoitusvarat	48	1	2	-	0
Lainat ja muut saamiset	2 129	20	44	-	-
Myytävässä olevat rahoitusvarat	16 955	295	382	-20	159
Konsernin rahoitusvarat yhteensä	19 185	307	350	-20	160
RAHOITUSVELAT					
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat					
Johdannaissopimukset	63	-	-		
Muut rahoitusvelat	2 312	-59	-8		
Konsernin rahoitusvelat yhteensä	2 375	-59	-8		

11 Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet

Vahinkovakuutustoiminta

Milj. e	2016 Koneet ja kalusto	2015 Koneet ja kalusto
1.1.		
Hankintameno	65	63
Kertyneet poistot	-47	-46
Kirjanpitoarvo 1.1.	19	16
31.12.		
Hankintameno	65	65
Kertyneet poistot	-46	-47
Kirjanpitoarvo 31.12.	19	19

Henkivakuutustoiminta

Milj. e	2016			2015		
	Maa-alueet ja rakennukset	Koneet ja kalusto	Yhteensä	Maa-alueet ja rakennukset	Koneet ja kalusto	Yhteensä
1.1.						
Hankintameno	4	8	12	4	8	12
Kertyneet poistot	-1	-7	-8	-1	-7	-7
Kirjanpitoarvo 1.1.	4	1	5	4	1	5
31.12.						
Hankintameno	4	8	12	4	8	12
Kertyneet poistot	-1	-7	-8	-1	-7	-8
Kirjanpitoarvo 31.12.	4	1	4	4	1	5

Omistusyhteisö

Milj. e	2016			2015		
	Maa-alueet ja rakennukset	Koneet ja kalusto	Yhteensä	Maa-alueet ja rakennukset	Koneet ja kalusto	Yhteensä
1.1.						
Hankintameno	2	4	6	2	5	7
Kertyneet poistot	-1	-2	-3	-1	-3	-4
Kirjanpitoarvo 1.1.	1	2	3	1	2	3
31.12.						
Hankintameno	2	4	5	2	4	6
Kertyneet poistot	-1	-1	-2	-1	-2	-3
Kirjanpitoarvo 31.12.	1	2	3	1	2	3
Milj. e				2016	2015	
Konserni yhteensä				27	26	

Segmenttien tase-erä koneet ja kalusto sisältää atk-laitteet ja toimistokalusteet.

12 Sijoituskiinteistöt

Vahinkovakuutustoiminta

Milj. e	2016	2015
1.1.		
Hankintameno	25	29
Kertyneet poistot	-8	-8
Kertyneet arvonalentumiset	-2	-1
Kirjanpitoarvo 1.1.	15	20
Kirjanpitoarvo 1.1.	15	20
Vähennykset	-	-4
Poistot	-1	-1
Arvonalentumistappiot	0	-1
Valuuttakurssierot	0	0
Kirjanpitoarvo 31.12.	14	15
31.12.		
Hankintameno	25	25
Kertyneet poistot	-9	-8
Kertyneet arvonalentumiset	-2	-2
Kirjanpitoarvo 31.12.	14	15
Vuokratuotot sijoituskiinteistöistä	3	2
Sijoitusomaisuuteen sisältyvät muulla sopimuksella vuokralle annetut kiinteistöt		
Ei-purettavissa olevat vähimmäisvuokrat		
- yhden vuoden kuluessa	1	1
- yli yhden vuoden ja enintään viiden vuoden kuluttua	1	1
Yhteensä	2	2
Kiinteistökulut		
- välittömät hoitokulut kiinteistöistä, jotka ovat kerryttäneet vuokratuottoa kaudella	-1	-1
- välittömät hoitokulut kiinteistöistä, jotka eivät ole kerryttäneet vuokratuottoa kaudella	-1	-1
Yhteensä	-2	-2
Sijoituskiinteistöjen käypä arvo 31.12.	22	22

Henkivakuutustoiminta

Milj. e	2016	2015
1.1.		
Hankintameno	257	247
Kertyneet poistot	-55	-51
Kertyneet arvonalentumiset	-23	-17
Kirjanpitoarvo 1.1.	180	179
Kirjanpitoarvo 1.1.	180	179
Lisäykset	41	27
Vähennykset	-18	-17
Poistot	-3	-4
Arvonalentumistappiot	1	-6
Kirjanpitoarvo 31.12.	201	180
31.12.		
Hankintameno	280	257
Kertyneet poistot	-58	-55
Kertyneet arvonalentumiset	-22	-23
Kirjanpitoarvo 31.12.	201	180
Vuokratuotot sijoituskiinteistöistä	20	21
Sijoitusomaisuuteen sisältyvät muulla sopimuksella vuokralle annetut kiinteistöt		
Ei-purettavissa olevat vähimmäisvuokrat		
- yhden vuoden kuluessa	9	9
- yli yhden vuoden ja enintään viiden vuoden kuluttua	13	6
- yli viiden vuoden kuluttua	3	0
Yhteensä	25	14
Kiinteistökulut		
- välittömät hoitokulut kiinteistöistä, jotka ovat kerryttäneet vuokratuottoa kaudella	-9	-9
- välittömät hoitokulut kiinteistöistä, jotka eivät ole kerryttäneet vuokratuottoa kaudella	-1	-1
Yhteensä	-10	-10
Sijoituskiinteistöjen käypä arvo 31.12.	222	203
Segmenttien väliset eliminoinnit	-4	-4
Milj. e	2016	2015
Konserni yhteensä	211	191

Konsernin sijoituskiinteistöjen käyvät arvot arvioitu kokonaisuudessaan itse markkinoilta saadun vertailuaineiston perusteella. Käypään arvoon arvostettavien rahoitusvarojen ja -velkojen määrittäminen ja hierarkia on esitetty liitteessä 17. Tämän määrittämisen mukaan sijoituskiinteistöt kuuluvat tasolle 2.

Segmenttien sijoituskiinteistöjen tilat vuokrataan markkinaehtoisilla, peruuttamattomilla vuokrasopimuksilla. Vuokrasopimusten pituudet vaihtelevat toistaiseksi voimassa olevista monivuotisiin sopimuksiin.

13 Aineettomat hyödykkeet

Vahinkovakuutustoiminta

Milj. e	Liikearvo *)	2016	
		Muut aineettomat hyödykkeet	Yhteensä
1.1.			
Hankintameno	547	24	570
Kertyneet poistot	-	-6	-6
Kirjanpitoarvo 1.1.	547	17	564
31.12.			
Hankintameno	526	23	549
Kertyneet poistot	-	-8	-8
Kirjanpitoarvo 31.12.	526	16	541

Milj. e	Liikearvo *)	2015	
		Muut aineettomat hyödykkeet	Yhteensä
1.1.			
Hankintameno	535	24	559
Kertyneet poistot	-	-5	-5
Kirjanpitoarvo 1.1.	535	20	554
31.12.			
Hankintameno	547	24	570
Kertyneet poistot	-	-6	-6
Kirjanpitoarvo 31.12.	547	17	564

*) Hankintamenuutos johtuu valuuttakurssimuutoksista.

Henkivakuutustoiminta

Milj. e	2016			2015		
	Liikearvo	Muut aineettomat hyödykkeet	Yhteensä	Liikearvo	Muut aineettomat hyödykkeet	Yhteensä
1.1.						
Hankintameno	153	43	196	153	43	196
Kertyneet poistot	-	-36	-36	-	-36	-36
Kirjanpitoarvo 1.1.	153	7	160	153	7	160
31.12.						
Hankintameno	153	44	197	153	43	196
Kertyneet poistot	-	-38	-38	-	-36	-36
Kirjanpitoarvo 31.12.	153	6	159	153	7	160
Myytäväinä olevat omaisuuserät	-89	-	-89			
Kirjanpitoarvo 31.12.	64	6	70			
Milj. e				2016	2015	
Konserni yhteensä				612	724	

Segmenttien muut aineettomat hyödykkeet koostuvat pääosin atk-ohjelmistojen hankinnoista. Poistot ja arvonalentumiset sisältyvät tuloslaskelman erään Liiketoiminnan muut kulut.

Liikearvon arvonalentumistestaus

Liikearvojen osalta on suoritettu IAS 36 Omaisuuden arvonalentuminen -standardin tarkoittama arvonalentumistestaus. Testauksien perusteella ei ole kirjattu arvonalentumisia.

Arvonalentumistestausta varten Sampo määrittelee kerrytettävissä olevan rahamäärän käyttöarvoon perustuen niille rahavirtaa tuottaville yksiköille, joille liikearvoa on kohdistettu. Sampo on määritellyt tällaisiksi yksiköiksi If-alakonsernin sekä Mandatum Henkivakuutusosakeyhtiön (jäljempänä Mandatum Life).

Yksiköiden kerrytettävissä olevat rahamäärät on määritetty käyttäen diskontattua rahavirtamallia. Malli pohjautuu historiatietojen lisäksi Sammon johdon parhaisiin arvioihin taloudellisista olosuhteista kuten myyntimäärästä, koroista, marginaaleista, pääomarakenteesta sekä tuotto- ja kustannuskehityksestä. Mandatum Lifen osalta käyttöarvomalliin vaikuttaa merkittävästi vastuovelkojen pitkän aikavälin kehitys, jonka ennustetaan vaikuttavan muun muassa vaadittavaan vakavaraisuuspääomaan ja siten kerrytettävissä olevaan rahamäärään. Tämän vuoksi myös Mandatum Lifen ennusteperiodi on pidempi eli 10 vuotta. Saadut rahavirrat on diskontattu ennen veroja määritetyllä pääoman painotetulla keskimääräisellä kustannuksella (weighted average cost of capital), joka Ifin osalta on 7,2 % ja Mandatum Lifen osalta 7,6 %. Luvut ovat laskeneet edellisvuodesta johtuen korkojen laskusta pohjoismaisissa valtionobligaatioissa.

Johdon hyväksymät If-konsernin rahavirtoja koskevat ennusteet kattavat vuodet 2017 - 2019. Tämän ajanjakson jälkeiset kassavirrat on ekstrapoloitu käyttäen 2 %:n kasvuvauhtia. Myös Mandatum Lifelle on vuoden 2026 jälkeisille kausille käytetty 2 %:n kasvuvauhtia, jonka molemmissa tapauksissa uskotaan olevan lähellä odotettua inflaatiota.

Mandatum Lifen osalta kerrytettävissä oleva rahamäärä ylittää sen kirjanpitoarvon noin 410 miljoonalla eurolla. Käytetyllä laskentatekniikalla esimerkiksi noin 2 %:n nousu pääoman painotetussa keskimääräisessä kustannuksessa johtaisi tilanteeseen, jossa kerrytettävissä oleva rahamäärä olisi sama kuin yksikön kirjanpitoarvo.

If-konsernin osalta johto katsoo, että mikään jokseenkin mahdollinen muutos käytettyihin keskeisiin oletuksiin ei saisi aikaan sitä, että yksikköjen kirjanpitoarvot ylittäisivät niiden kerrytettävissä olevat rahamäärät.

14 Sijoitukset osakkuusyrittäissä

Pääomaosuusmenetelmällä yhdistellyt osakkuusyrittäiset 31.12.2016

Milj. e				
Nimi	Kotipaikka	Kirjanpito-arvo	Käypä arvo ^{*)}	Omistus-osuus %
Nordea Bank Abp	Ruotsi	7 554	9 124	21,25
Topdanmark A/S	Tanska	554	955	45,38
Autovahinkokeskus Oy	Suomi	3		35,54
CAP Group AB	Ruotsi	2		21,98
Svithun Assuranse AS	Norja	1		33,00
Contemi Holding AS	Norja	0		28,57
SOS International A/S	Tanska	7		25,20

Pääomaosuusmenetelmällä yhdistellyt osakkuusyrittäiset 31.12.2015

Milj. e				
Nimi	Kotipaikka	Kirjanpito-arvo	Käypä arvo ^{*)}	Omistus-osuus %
Nordea Bank Abp	Ruotsi	7 305	8 735	21,25
Topdanmark A/S	Tanska	362	827	32,9
Autovahinkokeskus Oy	Suomi	3		35,54
CAP Group AB	Ruotsi	2		21,98
Urzus Group AS	Norja	1		28,57
Svithun Assuranse AS	Norja	1		33,00
Watercircles Skandinavia AS	Norja	3		35,75
Contemi Holding AS	Norja	1		28,57

*) Julkisen hintanoteerauksen mukainen arvo

Muutokset sijoituksissa osakkuusyrittäisiin

Milj. e	2016			2015		
	Nordea	Muut osakkuusyrittäiset	Yhteensä	Nordea	Muut osakkuusyrittäiset	Yhteensä
Osuudet 1.1.	7 305	374	7 679	7 065	382	7 447
Osuus kauden tuloksesta	773	65	837	751	42	793
Lisäykset	-	205	205	-	1	1
Vähennykset	-551	-5	-555	-533	-1	-534
Muutokset osakkuusyrittäjien omassa pääomassa	27	-86	-59	23	-51	-28
Muuntoerot	-	0	0	-	0	0
Osuudet 31.12.	7 554	553	8 107	7 305	374	7 679

Osakkuusyrittäjien kirjanpitoarvoon sisältyy liikearvoa 1 201 milj. e (1 101), josta Nordean osuus oli 978 milj. e (978).

Sammon omistus Nordeassa

Nordea on kansainvälinen pankki, jolla on johtava asema suuryrityspalveluissa sekä vähittäispankki- ja private banking -toiminnassa. Nordealla on noin 700 konttoria, puhelinpalvelu kaikissa Pohjoismaissa sekä verkkopankki. Konsernilla on myös Pohjoismaiden ja Itämeren alueen laajin jakeluverkosto.

Taloudellinen informaatio Nordeasta

Milj. e	2016	2015
Varat	615 659	646 868
Velat	583 249	615 836
Liikevaihto	9 927	10 140
Muut laajan tuloksen erät	165	13
Laaja tulos	3 766	3 675
Osakkuusyritykseltä tilikaudella saadut osingot	551	533

Sammon osuus Nordean tuloksesta

Milj. e	2016	2015
Osuus Nordean tilikauden tuloksesta	800	778
Poisto asiakassuhteista	-35	-35
Laskennallisen veron muutos	8	8
Osuus osakkuusyrityksen voitosta	773	751

15 Rahoitusvarat

Konsernin rahoitusvarat koostuvat sijoituksista johdannaissopimuksiin, käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetyistä rahoitusvaroista, lainoista ja muista saamisista sekä myytävissä olevista rahoitusvaroista. Omistusyhteisösegmentti sisältää lisäksi sijoitukset tytäryhtiöosakkeisiin.

Johdannaissopimuksia konsernissa voidaan tehdä sekä kaupankäynti- että suojaamistarkoituksessa. Käytettäviä instrumentteja ovat valuutta-, korko- ja osakejohdannaiset. Vahinko- ja henkivakuutustoiminnassa on tilikaudella sovellettu käyvän arvon suojausta.

Milj. e	2016	2015
Vahinkovakuutustoiminta		
Johdannaissopimukset	14	21
Lainat ja muut saamiset	84	108
Myytävissä olevat rahoitusvarat	11 569	10 437
Vahinkovakuutustoiminta yhteensä	11 667	10 566
Henkivakuutustoiminta		
Johdannaissopimukset	13	11
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetyt rahoitusvarat	24	48
Lainat ja muut saamiset	20	24
Myytävissä olevat rahoitusvarat	5 612	5 956
Yhteensä	5 670	6 039
Myytävänä olevat rahoitusvarat	-210	-
Henkivakuutustoiminta yhteensä	5 459	6 039
Omistusyhteisö		
Johdannaissopimukset	18	21
Lainat ja muut saamiset	0	1
Myytävissä olevat rahoitusvarat	814	852
Sijoitukset tytäryhtiöissä	2 370	2 370
Omistusyhteisö yhteensä	3 201	3 243
Segmenttien väliset eliminoinnit	-2 659	-2 659
Konserni yhteensä	17 668	17 189

Vahinkovakuutustoiminta

Johdannaissopimukset

Milj. e	2016			2015		
	Kohde-et. nimell.arvo	Käypä arvo Saamiset	Velat	Kohde-et. nimell.arvo	Käypä arvo Saamiset	Velat
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät johdannaissopimukset						
Korkojohdannaiset						
OTC-johdannaiset						
Koronvaihtosopimukset	67	0	4	2 069	0	2
Valuuttajohdannaiset						
OTC-johdannaiset						
Valuuttatermiinit	3 148	13	63	2 777	19	15
Valuuttaoptiot, ostetut ja myytyt	30	0	0	101	1	0
Valuuttajohdannaiset yhteensä	3 178	13	63	2 878	21	15
Osakejohdannaiset						
OTC-johdannaiset						
Osake- ja osakeindeksioptiot	0	1	-	-	-	-
Vahinkovakuutuksen johdannaissopimukset yhteensä	3 245	14	67	4 948	21	17

Muut rahoitusvarat

Milj. e	2016	2015
Lainat ja muut saamiset		
Jälleenvakuutustalletesaamiset	1	1
Muut	83	108
Lainat ja muut saamiset yhteensä	84	108
Myytavissä olevat rahoitusvarat		
Saamistodistukset		
Julkisyhteisöjen liikkeeseenlaskemat	1 246	1 392
Pankkien liikkeeseen laskemat	3 407	3 120
Muut saamistodistukset	5 370	4 404
Saamistodistukset yhteensä	10 022	8 916
Osakkeet ja osuudet		
Listatut	1 524	1 497
Muut	23	25
Osakkeet ja osuudet yhteensä	1 547	1 522
Myytavissä olevat rahoitusvarat yhteensä	11 569	10 437
Vahinkovakuutustoiminnan myytävissä olevat arvopaperit sisältävät arvonalentumistappioita 227 milj. euroa (197).		
Vahinkovakuutustoiminnan rahoitusvarat yhteensä	11 667	10 566

Henkivakuutustoiminta

Johdannaissopimukset

Milj. e	Kohde-et. nimell.arvo	2016		Kohde-et. nimell.arvo	2015	
		Käypä arvo Saamiset	Velat		Käypä arvo Saamiset	Velat
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät johdannaissopimukset						
Korkojohdannaiset						
OTC-johdannaiset						
Koronvaihtosopimukset	144	1	0	4 618	0	1
Luottoriskinvaihtosopimukset	-	-	-	643	-	0
Yhteensä	144	1	0	5 261	0	2
Valuuttajohdannaiset						
OTC-johdannaiset						
Valuuttatermiinit	1 691	10	11	1 633	8	22
OTC-valuuttaoptiot ostetut ja myydyt	63	0	0	156	1	1
Valuuttajohdannaiset yhteensä	1 754	10	11	1 789	9	22
Henkivakuutuksen kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät johdannaissopimukset yhteensä	1 898	10	11	7 050	9	24
Suojaavat johdannaissopimukset						
Käypää arvoa suojaavat						
Valuuttatermiinit	534	2	0	602	2	9
Käypää arvoa suojaavat yhteensä	534	2	0	602	2	9
Henkivakuutuksen suojaavat johdannaissopimukset yhteensä	534	2	0	602	2	9
Henkivakuutuksen johdannaissopimukset yhteensä	2 432	13	11	7 651	11	33

Käyvän arvon suojaus

Käyvän arvon suojausta käytetään suojaamaan osaa myytävissä olevien rahoitusvarojen valuuttariskistä. Suojaussuhteen ulkopuolelle on jätetty termiinisopimusten korkoelementti. Käyvän arvon suojausiksi luokiteltujen valuuttajohdannaisten nettotulos oli 19 (-69) milj. euroa. Suojattavasta riskistä johtuva nettotulos myytävissä olevien rahoitusvarojen käyvän arvon suojauksesta oli -19 (68) milj. euroa.

Muut rahoitusvarat

Milj. e	2016	2015
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetyt rahoitusvarat		
Saamistodistukset		
Julkisyhteisöjen liikkeeseen laskemat	15	13
Pankkien liikkeeseen laskemat	7	10
Muut saamistodistukset	0	23
Saamistodistukset yhteensä	22	47
Listatut osakkeet ja osuudet	2	2
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetyt rahoitusvarat yhteensä	24	48
Lainat ja muut saamiset		
Lainat	20	24
Myytävässä olevat rahoitusvarat		
Saamistodistukset		
Julkisyhteisöjen liikkeeseen laskemat	19	30
Pankkien liikkeeseen laskemat	563	488
Muut saamistodistukset	2 523	2 896
Saamistodistukset yhteensä	3 105	3 414
Osakkeet ja osuudet		
Listatut	1 727	1 669
Muut	779	873
Osakkeet ja osuudet yhteensä	2 507	2 542
Myytävässä olevat rahoitusvarat yhteensä	5 612	5 956
Henkivakuutustoiminnan myytävissä olevat arvopaperit sisältävät arvonalentumistappioita 15 milj. euroa (19).		
Henkivakuutustoiminnan rahoitusvarat yhteensä	5 670	6 039
Myytävässä olevat rahoitusvarat	-210	-
Henkivakuutustoiminta yhteensä	5 459	6 039

Myytävässä olevat rahoitusvarat / Saamistodistukset: Myytävissä olevista rahoitusmarkkinavälineistä on joukkovelkakirjalainasijoituksia 2 925 milj. euroa (3 334) ja rahamarkkinasijoituksia 180 milj. euroa (95).

Myytävässä olevat rahoitusvarat / Osakkeet ja osuudet: Julkisesti noteeratuista myytävissä olevista osakkeista 913 miljoonaa (831) on pörssiosakkeita. Muihin kuin julkisesti noteerattuihin myytävissä oleviin osakkeisiin sisältyy pääomarahastosijoituksia 727 milj. euroa (768).

Omistusyhteisö

Johdannaissopimukset

Milj. e	2016			2015		
	Kohde-et. nimell.arvo	Käypä arvo Saamiset	Velat	Kohde-et. nimell.arvo	Käypä arvo Saamiset	Velat
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät johdannaissopimukset						
Korkojohdannaiset						
OTC-johdannaiset						
Koronvaihtosopimukset	523	12	-	800	10	-
Valuuttajohdannaiset						
OTC-johdannaiset						
Valuuttatermiinit	478	4	1	74	1	2
Osakejohdannaiset						
OTC-johdannaiset						
Osake- ja osakeindeksiopiot	9	2	3	60	10	10
Omistusyhteisön johdannaissopimukset yhteensä	1 010	18	3	933	21	12

Muut rahoitusvarat

Milj. e	2016	2015
Lainat ja muut saamiset		
Talletukset	0	1
Myytavissä olevat rahoitusvarat		
Saamistodistukset		
Pankkien liikkeeseenlaskemat	250	196
Muut saamistodistukset	415	407
Saamistodistukset yhteensä	666	603
Osakkeet ja osuudet		
Listatut	129	228
Muut	20	20
Osakkeet ja osuudet yhteensä	148	248
Myytavissä olevat rahoitusvarat yhteensä	814	852

Omistusyhteisön myytävissä olevat arvopaperit eivät sisällä arvonalentumistappioita.

Sijoitukset tytäryhtiöissä	2 370	2 370
Omistusyhteisön rahoitusvarat yhteensä	3 201	3 243
Segmenttien väliset eliminoinnit	-2 659	-2 659
Milj. e	2016	2015
Konserni yhteensä	17 668	17 189

16 Käyvät arvot

Milj. e	2016		2015	
	Käypä arvo	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo	Kirjanpitoarvo
Konsernin rahoitusvarat				
Rahoitusvarat	17 880	17 879	17 192	17 189
Sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat sijoitukset	3 427	3 427	5 847	5 847
Muut varat	49	49	28	28
Käteiset varat	2 585	2 585	1 997	1 997
Yhteensä	23 941	23 940	25 064	25 060
Konsernin rahoitusvelat				
Rahoitusvelat	3 910	3 847	2 424	2 375
Muut velat	31	31	64	64
Yhteensä	3 941	3 878	2 488	2 439

Taulukossa esitetään rahoitusvarojen ja -velkojen käyvät arvot ja kirjanpitoarvot tase-erittäin. Myytävänä olevat omaisuuserät sisältyvät lukuihin. Käypien arvojen arviointiperiaatteet esitetään tilinpäätösperiaatteissa.

Sijoitusarvopapereiden käypä arvo määritellään käyttäen toimivilla markkinoilla noteerattuja markkinahintoja. Jos noteerattua hintaa aktiivisilta markkinoilta ei ole saatavissa, käypä arvo arvioidaan diskontattujen rahavirtojen perusteella. Diskonttokorko saadaan markkinoilta saatavalta korkokäyrältä.

Johdannaissopimusten käypä arvo määritellään käyttäen toimivilla markkinoilla noteerattuja markkinahintoja, rahavirtojen diskonttausmenetelmää tai optiohinnoittelumalleja.

Lainojen ja muiden vastaavien rahoitusinstrumenttien, joilla ei ole hintanoteerausta toimivilla markkinoilla, käypä arvo määritellään diskontattujen rahavirtojen perusteella käyttäen markkinoilla noteerattavia korkoja. Markkinoilta saatavaa korkokäyrää oikaistaan rahoitusinstrumenttien muiden osatekijöiden, esim. luottoriskin perusteella.

Lyhytaikaisten korottomien saamisten ja velkojen käypänä arvona käytetään kirjanpitoarvoa.

Käyvät arvot ovat ns. puhtaita arvoja, joissa ei ole mukana siirtyvien korkojen osuutta.

17 Käypien arvojen määrittäminen ja hierarkia

Suurin osa Sampo-konsernin rahoitusinstrumenteista arvostetaan käypään arvoon. Näiden arvostus perustuu joko julkisiin hintanoteerauksiin tai arvostuksiin, jotka perustuvat saatavilla olevaan markkinainformaatioon. Mikäli näitä ei ole ollut käytettävissä, pienelle osalle instrumenteista on määritetty arvo muita menetelmiä käyttäen. Käypään arvoon arvostetut rahoitusinstrumentit on liitetiedoissa ryhmitelty kolmeen hierarkiatasoon perustuen mm. siihen, ovatko markkinat, joilla instrumentilla käydään kauppaa, toimivat tai ovatko arvostustekniikoissa käytettävät syöttötiedot objektiivisesti todennettavissa.

Tasolla 1 instrumentin arvostus perustuu toimivilla markkinoilla noteerattuun hintaan, jota käytetään täysin samanlaisten rahoitusvarojen tai -velkojen arvostuksessa.

Tasolla 2 instrumentin arvostuksessa käytetään syöttötietoina lisäksi muita todennettavissa olevia kuin toimivilla markkinoilla noteerattuja hintoja joko suoraan tai niistä johdettuna käyttäen arvostustekniikoita.

Tasolla 3 arvostus perustuu muihin kuin todennettavissa oleviin markkinahintoihin.

Luvut sisältävät myös myytävänä oleviin omaisuuseriin luokitellut rahoitusvarat.

Milj. e	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
RAHOITUSVARAT 31.12.2016				
Johdannaissopimukset				
Koronvaihtosopimukset	-	12	-	12
Valuuttajohdannaiset	-	30	-	30
Osakejohdannaiset	-	3	-	3
	-	45	-	45
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetyt rahoitusvarat				
Osakkeet ja osuudet	2	-	-	2
Saamistodistukset	18	4	0	22
	20	4	0	24
Sijoitussidonnaisiin vakuutuksiin liittyvät rahoitusvarat				
Osakkeet ja osuudet	664	13	14	692
Saamistodistukset	748	650	27	1 424
Rahastot	2 954	902	154	4 009
Johdannaissopimukset	-	2	-	2
	4 366	1 567	194	6 128
Myytävissä olevat rahoitusvarat				
Osakkeet ja osuudet	2 123	-	48	2 171
Saamistodistukset	9 410	4 036	58	13 504
Rahastot	1 212	60	758	2 030
	12 746	4 096	863	17 705
Käypään arvoon arvostettavat rahoitusvarat yhteensä	17 132	5 713	1 057	23 902

RAHOITUSVELAT 31.12.2016				
Johdannaissopimukset				
Korkojohdannaiset	-	4	-	4
Valuuttajohdannaiset	-	74	-	74
Osakejohdannaiset	-	3	-	3
Käypään arvoon arvostettavat rahoitusvelat yhteensä	-	81	-	81
Milj. e	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
RAHOITUSVARAT 31.12.2015				
Johdannaissopimukset				
Koronvaihtosopimukset	-	10	-	10
Valuuttajohdannaiset	-	33	-	33
Osakejohdannaiset	-	10	-	10
	-	53	-	53
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetyt rahoitusvarat				
Osakkeet ja osuudet	2	-	-	2
Saamistodistukset	18	29	0	47
	20	29	0	48
Sijoitussidonnaisiin vakuutuksiin liittyvät rahoitusvarat				
Osakkeet ja osuudet	616	7	17	639
Saamistodistukset	751	453	27	1 231
Rahastot	2 720	987	46	3 753
Johdannaissopimukset	-	7	-	7
	4 087	1 454	89	5 630
Myytävissä olevat rahoitusvarat				
Osakkeet ja osuudet	2 129	-	46	2 175
Saamistodistukset	9 227	3 327	89	12 643
Rahastot	1 296	39	801	2 136
	12 652	3 366	936	16 954
Käypään arvoon arvostettavat rahoitusvarat yhteensä	16 759	4 901	1 026	22 686
Milj. e	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
RAHOITUSVELAT 31.12.2015				
Johdannaissopimukset				
Koronvaihtosopimukset	-	4	-	4
Valuuttajohdannaiset	-	48	-	48
Osakejohdannaiset	-	10	-	10
Käypään arvoon arvostettavat rahoitusvelat yhteensä	-	63	-	63

Siirrot tasojen 1 ja 2 välillä

	2016		2015	
	Siirrot tasolta 2 tasolle 1	Siirrot tasolta 1 tasolle 2	Siirrot tasolta 2 tasolle 1	Siirrot tasolta 1 tasolle 2
Sijoitussidonnaisiin vakuutuksiin liittyvät rahoitusvarat				
Rahoitusmarkkinavälineet	3	4	324	4
Myytavissä olevat rahoitusvarat				
Rahoitusmarkkinavälineet	459	502	339	257

Käypien arvojen herkkyyshanalyysi

Rahoitusvarojen ja -velkojen herkkyyttä valuuttakurssimuutoksille tarkastellaan liiketoiminta-alueittain eri kotivaluuttojen vuoksi. Vahinkovakuutuksessa kaikkien muiden valuuttojen 10 prosenttiyksikön heikkeneminen kotivaluuttaa (SEK) vastaan lisäisi tulosta 10 (9) milj. euroa ja vähentäisi omaa pääomaa 8 (3) milj. euroa. Henkivakuutuksessa kaikkien muiden valuuttojen 10 prosenttiyksikön lasku kotivaluuttaa (EUR) vastaan lisäisi tulosta 12 (23) milj. euroa ja vähentäisi omaa pääomaa 94 (79) milj. euroa. Omistusyhteisössä kaikkien muiden valuuttojen 10 prosenttiyksikön lasku kotivaluuttaa (EUR) vastaan ei vaikuttaisi tulokseen, mutta vähentäisi omaa pääomaa 163 (68) milj. euroa.

Konsernin rahoitusvarojen ja -velkojen käypien arvojen herkkyyshanalyysi eri markkinariskiskenaarioissa on esitetty alla. Vaikutukset kuvaavat yksittäisessä markkinamuuttujassa tapahtuvan yhtäkkisen muutoksen vaikutusta instrumenttien käypään arvoon 31.12.2016.

Herkkyystarkastelut sisältävät johdannaispositioiden vaikutukset. Kaikki herkkyyshanalyysit on laskettu ennen veroja.

Sampo Oyj:n velkarahoituksen vaikutusta ei ole sisällytetty laskelmiin.

	Korko		Osake	Muut sijoitukset
	1 % tasoliike alas	1 % tasoliike ylös	20 % alas	20 % alas
Vaikutus tulokseen	0	-2	0	0
Vaikutus suoraan omaan pääomaan	255	-239	-670	-195
Kokonaisvaikutus	256	-241	-670	-195

18 Tason 3 käypään arvoon arvostettavien rahoitusvarojen muutokset

Milj. e	1.1.	Tulokseen kirjatut voitot/tappiot yht.	Muuhin laajan tuloksen eriin kirjatut voitot/tappiot yht.	Ostot	Myynnit	Siirrot tasolta/tasolle 1 ja 2	31.12.	Kaudelle kirjatut voitot/tappiot rahoitus-varoista 31.12.2016
RAHOITUSVARAT 2016								
Sijoitussidonnaisiin vakuutuksiin liittyvät rahoitusvarat								
Osakkeet ja osuudet	17	-6	-	12	-9	-	14	-4
Saamistodistukset	27	0	-	0	0	-	27	0
Rahastot	46	-3	-	129	-19	-	154	-2
	89	-9	-	142	-29	-	194	-5
Myytavissä olevat rahoitusvarat								
Osakkeet ja osuudet	46	2	-1	6	-4	0	48	-2
Saamistodistukset	90	1	0	213	-246	0	58	0
Rahastot	801	0	-20	174	-198	0	757	-21
	936	4	-22	393	-448	0	863	-22
Käypään arvoon arvostettavat yhteensä	1 026	-5	-22	535	-477	0	1 057	-27

Milj. e	2016		
	Realisoi-tuneet voitot/tappiot	Käyvän arvon muutokset	Yhteensä
Tuloslaskelmaan kirjatut tilikauden voitot tai tappiot yhteensä	-5	-22	-26
Tuloslaskelmaan kirjatut tilikauden voitot tai tappiot tilikauden lopun taseeseen sisältyvistä varoista	-6	-22	-27

Milj. e	1.1.	Tulokseen kirjatut voitot/ tappiot yht.	Muihin laajan tuloksen eriin kirjatut voitot/ tappiot yht.	Ostot	Myynnit	Siirrot tasolta/ tasolle 1 ja 2	31.12.	Kaudelle kirjatut voitot/ tappiot rahoitus- varoista 31.12.2015
RAHOITUSVARAT 2015								
Sijoitussidonnaisiin vakuutuksiin liittyvät rahoitusvarat								
Osakkeet ja osuudet	16	2	-	3	-4	-	17	1
Saamistodistukset	24	0	-	0	0	3	27	0
Rahastot	57	2	-	11	-23	-	46	2
	96	3	-	14	-27	3	89	3
Myytävissä olevat rahoitusvarat								
Osakkeet ja osuudet	228	14	-2	0	-194	-	46	2
Saamistodistukset	78	9	0	90	-86	-	90	0
Rahastot	748	25	13	174	-159	-	801	7
	1 054	48	10	264	-440	-	936	9
Käypään arvoon arvostettavat yhteensä	1 150	51	10	278	-467	3	1 026	12

Milj. e	2015		Yhteensä
	Realisoi- tuneet voitot/ tappiot	Käyvän arvon muutokset	
Tuloslaskelmaan kirjatut tilikauden voitot tai tappiot yhteensä	51	6	57
Tuloslaskelmaan kirjatut tilikauden voitot tai tappiot tilikauden lopun taseeseen sisältyvistä varoista	6	6	12

19 Tason 3 käypään arvoon arvostettavien rahoitusvarojen herkkyyshanalyysi

Milj. e	2016		2015	
	Kirjanpito-arvo	Jokseenkin mahdollisten muutosten vaikutus (+ / -)	Kirjanpito-arvo	Jokseenkin mahdollisten muutosten vaikutus (+ / -)
Rahoitusvarat				
Myytävissä olevat rahoitusvarat				
Osakkeet ja osuudet	48	-10	46	-9
Saamistodistukset	58	-2	89	-2
Rahastot	758	-152	801	-160
Yhteensä	863	-163	936	-171

Korkoinstrumenttien osalta rahoitusvarojen arvoa on testattu olettamalla korkotason nousevan 1 prosenttiyksiköllä kaikissa maturiteeteissa. Muiden omaisuuslajien osalta on oletettu hintojen laskevan 20 prosenttia. Sampo-konserni ei kannata sijoitussidonnaisiin vakuutuksiin liittyviä sijoitusriskejä, joten niiden osalta vaikutuksia ei ole esitetty. Edellä esitettyjen vaihtoehtoisten oletusten perusteella mahdollinen korkotason muutos aiheuttaisi saamistodistusten osalta 2 milj. euron (2) ja muiden instrumenttien mahdollinen hinnan alentuminen 162 milj. euron (169) arvostustappion konsernin muussa laajassa tuloksessa. Jokseenkin mahdollinen tulosvaikutus olisi näin konsernin omaan pääomaan suhteutettuna 1,4 prosenttia (1,5).

20 Sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat sijoitukset

Henkivakuutustoiminta

Milj. e	2016	2015
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat		
Saamistodistukset		
Valtioiden liikkeeseenlaskemat	68	49
Muut saamistodistukset	1 358	1 199
Yhteensä	1 426	1 248
Osakkeet ja osuudet		
Listatut	4 388	4 328
Muut	313	64
Osakkeet ja osuudet yhteensä	4 701	4 392
Lainat ja muut saamiset	330	217
Muut rahoitusvarat	2	7
Yhteensä	6 460	5 865

Myytäväinä olevat omaisuuserät	-2 992	-
Henkivakuutustoiminnan sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat sijoitukset yhteensä	3 468	5 865
Segmenttien väliset eliminoinnit	-41	-18
Konserni yhteensä	3 427	5 847

Sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevien osakkeiden ja osuuksien alkuperäinen hankintameno on 3 813 milj. euroa (3 645) ja saamistodistusten 1 437 milj. eur (1 305).

21 Laskennalliset verosaamiset ja verovelat

Laskennallisten verojen muutokset vuoden 2016 aikana

Milj. e	1.1.	Laajaan tulokseen kirjatut erät	Omaan pääomaan kirjatut erät	Muuntoerot	31.12.
Laskennalliset verosaamiset					
Vahvistetut tappiot	15	0	0	0	15
Eläkevelvoitteet	35	-8	1	0	28
Muut vähennyskelpoiset tilapäiset erot	19	-7	0	1	13
Yhteensä	68	-15	1	1	56
Laskennallisten verojen netotus					-28
Laskennalliset verosaamiset taseessa					27
Laskennalliset verovelat					
Varaukset ja tilinpäätössirrot	251	6	0	0	257
Käyvän arvon muutokset	221	-2	48	-2	265
Muut veronalaiset tilapäiset erot	28	4	1	0	33
Yhteensä	500	8	49	-2	555
Laskennallisten verojen netotus					-28
Laskennalliset verovelat taseessa					527

Laskennallisten verojen muutokset vuoden 2015 aikana

Milj. e	1.1.	Laajaan tulokseen kirjatut erät	Omaan pääomaan kirjatut erät	Muuntoerot	31.12.
Laskennalliset verosaamiset					
Vahvistetut tappiot	15	0	-	0	15
Eläkevelvoitteet	85	-50	-3	3	35
Muut vähennyskelpoiset tilapäiset erot	8	-14	4	-1	-3
Yhteensä	107	-63	0	2	46
Laskennallisten verojen netotus					-12
Laskennalliset verosaamiset taseessa					35
Laskennalliset verovelat					
Varaukset ja tilinpäätössiirrot	275	-21	-	-3	251
Käyvän arvon muutokset	231	4	-16	2	221
Muut veronalaiset tilapäiset erot	19	12	-25	1	7
Yhteensä	526	-5	-41	0	479
Laskennallisten verojen netotus					-12
Laskennalliset verovelat taseessa					468

Sampo Oyj:ssä on jätetty kirjaamatta laskennallisia verosaamisia käyttämättömistä verotuksellisista tappioista noin 24 milj. euroa. Ensimmäiset tappiot vanhenevat vuonna 2019.

Henkivakuustoiminnassa on jätetty kirjaamatta laskennallisia verosaamisia käyttämättömistä verotuksellisista tappioista noin 4 milj. euroa.

22 Verot

Milj. e	2016	2015
Tulos ennen veroja	1 871	1 888
Verot laskettuna emoyhtiön verokannalla	-374	-378
Ulkomaisten tytäryritysten poikkeavat verokannat	-14	-25
Verovapaat tulot	7	2
Vähennyskelvottomat kulut	-4	-2
Konserniyhdistelyt ja eliminoinnit	165	168
Kirjaamattomat laskennalliset verosaamiset verotuksellisista tappioista	2	0
Verokannan muutokset	0	5
Verot aikaisemmilta tilikausilta	-3	-1
Konsernin verot yhteensä	-221	-232

23 Tulosvaikutteisesti kirjatut laajan tuloksen muut erät

Milj. e	2016	2015
Muut laajan tuloksen erät:		
Erät, jotka voidaan siirtää tulosvaikutteisiksi		
Muuntoerot	-80	-35
Myytavissä olevat rahoitusvarat		
Tilikauden voitot/tappiot	302	257
Luokittelun muutoksista johtuvat oikaisut	-66	-353
Eriytetyn Suomi-vakuutuskannan osuus	-11	-10
Osuus osakkuusyhtiöiden muun laajan tuloksen eristä	19	16
Verot	-49	21
Erät, jotka voidaan siirtää tulosvaikutteisiksi yhteensä	115	-103
Erät, joita ei siirretä tulosvaikutteisiksi		
Etuuspohjaisista eläkejärjestelyistä syntyvät vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot	-6	14
Verot	1	-3
Erät, joita ei siirretä tulosvaikutteisiksi yhteensä	-5	11

24 Muihin laajan tuloksen eriin liittyvät verot

	2016			2015		
	Ennen veroja	Verovai- kutus	Verojen jälkeen	Ennen veroja	Verovai- kutus	Verojen jälkeen
Erät, jotka voidaan siirtää tulosvaikutteisiksi						
Muuntoerot	-80	-	-80	-35	-	-35
Myytavissä olevat rahoitusvarat	225	-49	176	-106	21	-85
Osuus osakkuusyhtiöiden muun laajan tuloksen eristä	19	-	19	16	-	16
Yhteensä	164	-49	115	-124	21	-103

25 Muut varat

Vahinkovakuutustoiminta

Milj. e	2016	2015
Korot	55	54
Saamiset ensivakuutustoiminnasta	1 174	1 132
Saamiset jälleenvakuutustoiminnasta	51	38
Kauppahintasaamiset	2	2
Vakuutusten aktivoitujen hankintamenojen muutos tilikaudella ¹⁾	123	131
Potilasvakuutuksiin liittyvät varat	120	120
Muut	66	62
Vahinkovakuutustoiminnan muut varat yhteensä	1 593	1 541

Muista varoista pitkäaikaisten osuus on 114 milj. euroa (112).

Erä Muut koostuu mm. vuokratalletuksista, palkka- ja matkaennakoista sekä haltuun otetuista vahinkotavaroista.

1) Vakuutusten aktivoitujen hankintamenojen muutos tilikaudella

Milj. e	2016	2015
1.1.	131	138
Nettomuutos tilikauden aikana	-10	-4
Valuuttakurssierot	2	-2
31.12.	123	131

Henkivakuutustoiminta

Milj. e	2016	2015
Korot	26	30
Saamiset vakuutuksenottajilta	8	9
Saamiset jälleenvakuutustoiminnasta	0	0
Kauppahintasaamiset	47	21
Johdannaiskaupan vakuudet	18	19
Muut	63	48
Henkivakuutustoiminnan muut varat yhteensä	162	127

Erä Muut koostuu mm. etukäteen maksetuista eläkkeistä ja saamisista yhteistoimintayhtiöiltä.

Omistusyhteisö

Milj. e	2016	2015
Korot	10	38
Kauppahintasaamiset	0	5
Muut	5	8
Omistusyhteisön muut varat yhteensä	15	51

Erä Muut sisältää mm. omaisuudenhoidon palveluveloitussuoritukset.

Segmenttien väliset eliminoinnit	-9	-10
Milj. e	2016	2015
Konserni yhteensä	1 761	1 708

26 Käteiset varat

Vahinkovakuutustoiminta

Milj. e	2016	2015
Kassa	441	368
Lyhytaikaiset talletukset (enintään 3 kk)	22	407
Vahinkovakuutustoiminta yhteensä	463	775

Henkivakuutustoiminta

Milj. e	2016	2015
Kassa	682	378
Lyhytaikaiset talletukset (enintään 3 kk)	-	104
Henkivakuutustoiminta yhteensä	682	482

Omistusyhteisö

Milj. e	2016	2015
Kassa	1 439	739
Konserni yhteensä	2 585	1 997

27 Velat vakuutus- ja sijoitussopimuksista

Vahinkovakuutustoiminta

Vakuutussopimusvelkojen muutos

Milj. e	2016			2015		
	Brutto	Jälleenvakuutus	Netto	Brutto	Jälleenvakuutus	Netto
Vakuutusmaksuvastuu						
1.1.	2 017	46	1 971	1 999	41	1 958
Valuuttakurssierot	20	1	21	-20	1	-20
Vastuuvelan muutos	4	-2	2	39	5	44
31.12.	2 042	44	1 997	2 017	46	1 971

Milj. e	2016			2015		
	Brutto	Jälleenvakuutus	Netto	Brutto	Jälleenvakuutus	Netto
Korvausvastuu						
1.1.	7 416	193	7 223	7 185	197	6 988
Ostetut/myydyt vakuutusomistukset	28	-	28	38	-	38
Valuuttakurssierot	-19	1	-20	-1	6	-8
Vastuuvelan muutos	-87	-2	-86	195	-10	205
31.12.	7 338	192	7 146	7 416	193	7 223

Vakuutussopimusvelkojen jakautuminen

Milj. e	2016		2015	
Vakuutusmaksuvastuu		2 042		2 017
Korvausvastuu		7 338		7 416
Tunnetut vahingot		1 596		1 657
Tuntemattomat vahingot (IBNR)		3 327		3 352
Korvausten hoitokulut		267		269
Eläkeuotoiset korvaukset		2 148		2 138
Vahinkovakuutustoiminnan velat vakuutussopimuksista yhteensä		9 379		9 433
Jälleenvakuuttajien osuus				
Vakuutusmaksuvastuu		44		46
Korvausvastuu		192		193
Tunnetut vahingot		114		95
Tuntemattomat vahingot (IBNR)		78		98
Yhteensä		236		239

Koska vahinkovakuutustoiminta on alttiina useiden valuuttakurssien vaihtelulle, voi taseen lukujen vertailu eri vuosien välillä olla harhaanjohtavaa.

Korvauskulujen kehitys

Alla olevissa taulukoissa esitetään vahinkomenojen kehityssuunta eri vuosina. Taulukkojen ylemmästä osasta käy ilmi, miten arviot vahinkomenojen kokonaismäärästä per vahinkovuosi muuttuvat vuosittain. Taulukkojen alemmasta osasta käy ilmi, kuinka suuri osuus näistä sisältyy taseeseen. Lisätietoa vahinkovakuutustoiminnan vakuutusveloista löytyy tilinpäätöksen Riskienhallinta-osiosta.

Korvauskulut ennen jälleenvakuuttajien osuutta

Arvioidut korvauskulut

Milj. e	< 2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Yhteensä
Tilinpäätöspäivänä	14 689	2 570	2 696	2 699	2 810	2 893	2 932	2 831	2 814	2 845	2 886	
1 vuoden kuluttua	14 631	2 566	2 653	2 650	2 849	3 007	2 919	2 859	2 807	2 864		
2 vuoden kuluttua	14 543	2 531	2 597	2 622	2 796	3 003	2 935	2 860	2 815			
3 vuoden kuluttua	14 551	2 500	2 570	2 582	2 794	2 991	2 924	2 865				
4 vuoden kuluttua	14 542	2 455	2 547	2 564	2 787	2 963	2 892					
5 vuoden kuluttua	14 449	2 431	2 533	2 541	2 785	2 948						
6 vuoden kuluttua	14 347	2 422	2 514	2 539	2 768							
7 vuoden kuluttua	14 342	2 409	2 520	2 511								
8 vuoden kuluttua	14 352	2 408	2 500									
9 vuoden kuluttua	14 462	2 390										
10 vuoden kuluttua	14 429											
Nykyinen arvio korvauskulujen kokonaismäärästä	14 429	2 390	2 500	2 511	2 768	2 948	2 892	2 865	2 815	2 864	2 886	41 868
Kokonaan maksetut	11 640	2 177	2 278	2 280	2 506	2 649	2 562	2 477	2 332	2 255	1 640	34 797
Taseeseen sisältyvä velka	2 788	213	223	231	262	298	330	388	483	609	1 246	7 071
Edelliseen sisältyy velkaa vahvistetuista eläkkeistä	1 523	82	71	61	77	75	71	81	64	37	8	2 148
Velka korvausten hoitokuluista												267
Vahinkovakuutustoiminnan taseeseen sisältyvä kokonaisvelka												7 338

Korvauskulut jälleenvakuuttajien osuuden jälkeen

Arvioidut korvauskulut

Milj. e	< 2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Yhteensä
Tilinpäätöspäivänä	13 663	2 473	2 580	2 586	2 673	2 736	2 737	2 782	2 775	2 799	2 825	
1 vuoden kuluttua	13 589	2 462	2 549	2 554	2 719	2 809	2 722	2 810	2 764	2 814		
2 vuoden kuluttua	13 510	2 436	2 496	2 524	2 677	2 796	2 738	2 812	2 756			
3 vuoden kuluttua	13 480	2 406	2 470	2 498	2 671	2 791	2 738	2 819				
4 vuoden kuluttua	13 489	2 363	2 451	2 481	2 668	2 760	2 711					
5 vuoden kuluttua	13 418	2 340	2 439	2 457	2 665	2 749						
6 vuoden kuluttua	13 332	2 332	2 420	2 455	2 648							
7 vuoden kuluttua	13 333	2 319	2 427	2 431								
8 vuoden kuluttua	13 354	2 318	2 408									
9 vuoden kuluttua	13 454	2 300										
10 vuoden kuluttua	13 417											
Nykyinen arvio korvauskulujen kokonaismäärästä	13 417	2 300	2 408	2 431	2 648	2 749	2 711	2 819	2 756	2 814	2 825	39 877
Kokonaan maksetut	10 676	2 089	2 188	2 204	2 391	2 458	2 390	2 445	2 305	2 223	1 630	32 998
Taseeseen sisältyvä velka	2 741	210	220	227	257	291	321	373	451	591	1 195	6 879
Edelliseen sisältyvä velkaa vahvistetuista eläkkeistä	1 523	82	71	61	77	75	71	81	64	37	8	2 148
Velka korvausten hoitokuluista												267
Vahinkovakuutustoiminnan taseeseen sisältyvä kokonaisvelka												7 146

Henkivakuutustoiminta

Muiden kuin sijoitussidonnaisten vakuutus- ja sijoitussopimusten velkojen muutos

Milj. e	Vakuutus- sopimukset	Sijoitus- sopimukset	Yhteensä
1.1.2016	4 979	36	5 014
Maksut	149	0	149
Korvaukset	-469	0	-470
Kuormitustulo	-37	0	-37
Laskuperustekorko	138	0	138
Asiakashyvitykset	5	-	5
Muut	29	-8	21
Yhteensä 31.12.2016	4 794	28	4 821
Myytäväinä oleviin omaisuuseriin liittyvät velkaerät			-210
Henkivakuutustoiminta yhteensä			4 611
Jälleenvakuuttajien osuus	-3	0	-3
Velka 31.12.2016, netto	4 791	28	4 608

Milj. e	Vakuutus- sopimukset	Sijoitus- sopimukset	Yhteensä
1.1.2015	5 058	4	5 062
Maksut	148	30	178
Korvaukset	-445	0	-445
Kuormitustulo	-38	0	-38
Laskuperustekorko	153	0	153
Asiakashyvitykset	0	-	0
Kannansiirto	17	-	17
Muut	85	1	86
31.12.2015	4 978	36	5 014
Jälleenvakuuttajien osuus	-3	-	-3
Velka 31.12.2015, netto	4 976	36	5 012

Sijoitussidonnaisten vakuutus- ja sijoitussopimusten velkojen muutos

Milj. e	Vakuutus- sopimukset	Sijoitus- sopimukset	Yhteensä
1.1.2016	4 042	1 817	5 858
Maksut	498	475	973
Korvaukset	-222	-355	-577
Kuormitustulo	-43	-20	-64
Muut	153	97	250
Yhteensä 31.12.2016	4 427	2 013	6 440
Myytäväinä oleviin omaisuuseriin liittyvät velkaerät			-2 992
Henkivakuutustoiminta yhteensä			3 448
1.1.2015	3 599	1 714	5 312
Maksut	575	394	969
Korvaukset	-198	-358	-556
Kuormitustulo	-44	-22	-66
Muut	110	89	200
31.12.2015	4 042	1 817	5 858

Vuoden alun ja lopun velka sisältää tulevien lisäetujen vastuun sekä korkotäydennysten vaikutuksen. Laskelma perustuu eriin ennen jälleenvakuuttajien osuutta. Tarkempi erittely veloista löytyy konsernin Riskienhallinta -osiosta.

Milj. e	2016	2015
Vakuutusopimukset		
Velka sopimuksista, jotka oikeuttavat harkinnanvaraiseen voitonjakoon		
Vakuutusmaksuvastuu	2 425	2 516
Korvausvastuu	2 366	2 461
Yhteensä	4 791	4 976
Jälleenvakuutusopimukset		
Vakuutusmaksuvastuu	0	1
Korvausvastuu	1	1
Yhteensä	1	2
Vakuutusopimukset yhteensä		
Vakuutusmaksuvastuu	2 426	2 517
Korvausvastuu	2 368	2 462
Yhteensä	4 794	4 978
Sijoitusopimukset		
Velka sopimuksista, jotka oikeuttavat harkinnanvaraiseen voitonjakoon		
Vakuutusmaksuvastuu	28	36
Velka vakuutus- ja sijoitusopimuksista yhteensä		
Vakuutusmaksuvastuu	2 454	2 552
Korvausvastuu	2 368	2 462
Yhteensä	4 821	5 014
Myytäväinä oleviin omaisuuseriin liittyvät velkaerät	-210	-
Henkivakuutustoiminnan velka vakuutus- ja sijoitusopimuksista yhteensä	4 611	5 014
Jälleenvakuuttajien osuus		
Korvausvastuu	-3	3

Sijoitusopimuksissa ei ole korvausvastuuta.

Vastuuvelan riittävyyslaskelmasta ei aiheudu lisävaateita.

Sijoitusopimukseen, jotka oikeuttavat harkinnanvaraiseen voitonjakoon tai joihin sisältyy oikeus vaihtaa sopimukseen, johon sisältyy yllä mainittu piirre, on sovellettu IFRS 4 *Vakuutusopimukset* standardin sallimaa helpotusta. Tällaiset sijoitusopimukset on arvostettu vakuutusopimusten tavoin.

Milj. e	2016	2015
Konserni yhteensä	13 990	14 447

28 Velat sijoitussidonnaisista vakuutus- ja sijoitussopimuksista

Henkivakuutustoiminta

Milj. e	2016	2015
Sijoitussidonnaiset vakuutussopimukset	4 427	4 042
Sijoitussidonnaiset sijoitussopimukset	2 013	1 817
Yhteensä	6 440	5 858
Myytäväinä oleviin omaisuuseriin liittyvät velkaerät	-2 992	-
Henkivakuutustoiminta yhteensä	3 448	5 858
Segmenttien väliset eliminoinnit	-41	-18
Milj. e	2016	2015
Konserni yhteensä	3 407	5 841

29 Rahoitusvelat

Segmenttien rahoitusvelat pitävät sisällään velat johdannaissopimuksista, liikkeeseen lasketut velkakirjat sekä muut rahoitusvelat.

Vahinkovakuutustoiminta

Milj. e	2016	2015
Johdannaissopimukset (liite 15)	67	17
Velat, joilla on huonompi etuoikeus		
Pääomalainat		
Euromääräiset lainat	Maturiteetti	Korko
Pääomalaina, 2011 (nimellisarvo 110 milj. e)	30 vuotta	6,00 %
Pääomalaina, 2013 (nimellisarvo 90 milj. e)	ikuinen	4,70 %
Pääomalaina, 2016 (nimellisarvo 1 500 MSEK)	30 vuotta	3 kk Stibor + 2,25 %
Pääomalaina, 2016 (nimellisarvo 500 MSEK)	30 vuotta	2,42 %
Velat, joilla huonompi etuoikeus yhteensä	407	199
Vahinkovakuutustoiminnan rahoitusvelat yhteensä	474	216

Vuoden 2011 pääomalainalle maksetaan ensimmäiseltä 10 vuodelta kiinteää korkoa, jonka jälkeen se muuttuu vaihtuvakorkoiseksi. 2013 liikkeeseen lasketulle uudelle pääomalainalle maksetaan ensimmäiseltä 5,5 vuodelta kiinteää korkoa, jonka jälkeen se muuttuu vaihtuvakorkoiseksi. Koron vaihtumisen yhteydessä voidaan myös suorittaa lainojen takaisinmaksu.

Vuoden 2016 pääomalaina 1 500 milj. Ruotsin kruunua on vaihtuvakorkoinen. 10 vuoden jälkeen lainamarginaali nousee yhdellä prosenttiyksiköllä. Viiden vuoden jälkeen ja siitä eteenpäin erääntyvinä korkopäivinä on oikeus ennenaikaiseen takaisinmaksuun.

Vuoden 2016 pääomalaina 500 milj. Ruotsin kruunua on kiinteäkorkoinen ensimmäiset viisi vuotta. Sen jälkeen laina muuttuu vaihtuvakorkoiseksi, mutta sisältää oikeuden lainan takaisinmaksuun koron vaihtumishetkellä tai milloin tahansa myöhemmin korkojen erääntymispäivinä.

Vuoden 2011 sekä molemmat vuoden 2016 pääomalainat ovat kaikki listattuja Luxemburgin pörssissä.

Lainojen tarkoitus on turvata vakavaraisuutta ja ne sekä niiden ehdot ovat asianmukaisten viranomaisten hyväksymiä. Lainat käytetään solvenssitarkoituksiin.

Henkivakuutustoiminta

Milj. e	2016	2015
Johdannaissopimukset (liite 15)	11	33
Velat, joilla on huonompi etuoikeus		
Pääomalainat	100	100
Henkivakuutustoiminnan rahoitusvelat yhteensä	111	133

Mandatum Life laski vuonna 2002 liikkeelle pääomalainamuotoisen nimellisarvoltaan 100 milj. euron lainan. Laina on vaihtuvakorkoinen ja eräpäivätön. Korkoa voidaan maksaa vain jakokelpoisista omista varoista. Laina voidaan maksaa takaisin ainoastaan Finanssivalvonnan luvalla ja aikaisintaan vuonna 2012 tai kunakin seuraavana vuonna koronmaksupäivänä. Pääomalaina on kokonaisuudessaan Sampo Oyj:n salkussa.

Omistusyhteisö

Milj. e	2016	2015
Johdannaissopimukset (liite 15)	3	12
Liikkeeseen lasketut velkakirjat		
Yritystodistukset	671	305
Joukkovelkakirjalainat *)	2 877	1 997
Yhteensä	3 548	2 302
Omistusyhteisön rahoitusvelat yhteensä	3 551	2 314

*) Käypään arvoon arvostettavien rahoitusvarojen ja -velkojen määrittäminen ja hierarkia on esitetty liitteessä 17. Omistusyhteisön joukkovelkakirjalainat kuuluvat tämän määrittelyksen mukaan tasolle 2.

Segmenttien väliset eliminoinnit	-289	-339
Milj. e	2016	2015
Konserni yhteensä	3 847	2 375

30 Varaukset

Vahinkovakuutustoiminta

Milj. e	2016
Varaukset 1.1.2016	51
Valuuttakurssierot	-1
Varausten lisäykset	9
Varauksista tilikaudella käytetty määrä	-22
Käyttämättömien varausten peruutukset	-1
Varaukset 31.12.2016	35
Varaukset enintään 1 vuosi	8
Varaukset yli 1 vuosi	27
Yhteensä	35

11 milj. euroa varauksesta koostuu varoista, jotka on tarkoitettu tulevien kustannusten kattamiseen joko jo toteutetuista tai suunnitteilla olevista organisaatiomuutoksista, joita tehokkaiden hallinto- ja korvauskäsittelyprosessien kehitys ja muutokset jakelukanavien rakenteessa aiheuttavat kaikkien liiketoiminta-alueiden osalta. Edellisen lisäksi erä pitää sisällään myös noin 21 milj. euron varauksen mahdollisiin oikeudenkäynteihin ja muihin epävarmoinhin velvoitteisiin liittyen.

31 Eläkeveloitteet

Eläkeveloitteet

Sammolla on etuusperusteisia eläkejärjestelyjä vahinkovakuutustoiminnassa Ruotsissa ja Norjassa.

Konsernilla on lakisääteisten eläkevakuutusten lisäksi etuusperusteisia vapaaehtoisia eläkevakuutuksia. Vakuutukset ovat konsernin sisäisiä ja sisältyvät Mandatum Lifen vastuueläkeeseen. Vakuutusten määrä on vähäinen eikä niillä ole olennaista merkitystä konsernin tulokseen tai omaan pääomaan.

Vahinkovakuutustoiminnan eläkeveloitteet

Milj. e	2016	2015
Eläkeveloitteen arvioitu laskennallinen nykyarvo, ml. sosiaalikulut	294	303
Eläkesijoitusten käypä arvo	214	213
Taseeseen kirjattu nettomääräinen eläkeveloitte	79	90

1.1.2008 lähtien Ruotsin pääasiallinen etuusohjainen eläkeohjelma on ollut suljettuna vuonna 1972 tai myöhemmin syntyneille uusille työntekijöille. Vastaava norjalainen eläkeohjelma on puolestaan ollut suljettuna 1.1.2006 alkaen kaikille uusille työntekijöille iästä riippumatta. Toukokuussa 2015 If teki päätöksen, että kaikki vuonna 1958 tai myöhemmin syntyneet norjalaiseen etuusohjaiseen eläkeohjelmaan kuuluneet työntekijät siirrettiin maksupohjaiseen eläkeohjelmaan tammikuusta 2016 alkaen. Lisäksi yhtiö päätti, että jo olemassaolevat eläkkeensaajat eivät samasta päivämäärästä lähtien enää kuulu ohjelman piiriin, ja että tulevien eläkkeensaajien oikeus ohjelmaan päättyy heidän jättäessään työnsä Ifissä. Muutosten jälkeen kuuluu norjalaiseen eläkeohjelmaan vuodenvaihteen jälkeen vain aktiivihenkilöitä, jotka on palkattu ennen vuotta 2006 ja jotka ovat syntyneet viimeistään vuonna 1957.

Edellä tarkoitetut eläke-etuudet koskevat Ruotsin vanhuus- ja leskeneläkettä. Norjan vanhuus- ja leskeneläke kuuluvat myös etuuksien piiriin samoin kuin sairaseläke 1.7.2016 asti. Eläkeohjelmaan tehdyn lisäyksen johdosta kaikki työntekijät vakuutetaan sairaseläkkeen varalta etuusohjaisen eläkeohjelman avulla. Yhteistä etuusohjaisille eläkeohjelmille on, että etuuden piiriin kuuluvat työntekijät ja lesket ovat oikeutettuja takuueläkkeeseen, jonka määrä riippuu työntekijän palvelusajasta sekä eläkkeeseen oikeuttavasta palkasta eläkkeelle siirtymishetkellä. Mittavin etuus koskee vanhuuseläkettä, millä tarkoitetaan sekä väliaikaista vanhuuseläkettä ennen ennakoitua eläkkeelle siirtymistä sekä elinaikaista eläkettä, jota maksetaan ennakoitun eläkkeelle siirtymisajan jälkeen.

Ennenaikaista eläkettä voi normaalitapauksessa saada 62-vuotiaana Ruotsissa ja 65-vuotiaana Norjassa. Ruotsissa ennenaikainen vanhuuseläke täyden palvelusajan jälkeen on noin 65 % eläkkeeseen oikeuttavasta palkasta ja koskee kaikkia vuonna 1955 tai aikaisemmin syntyneitä työntekijöitä, jotka ovat vuonna 2006 solmitun vakuutussektorin kollektiivisopimuksen piirissä. Norjassa ennenaikainen eläke täyden palvelusajan jälkeen on noin 70 % eläkkeeseen oikeuttavasta palkasta ja koskee kaikkia Ifin palveluksessa vuonna 2013 olevia työntekijöitä, jotka ovat syntyneet vuonna 1957 tai aikaisemmin.

Elinikäiseen eläkkeeseen liittyvä ennakoitu eläkkeelle siirtymisikä on 65 vuotta Ruotsissa ja 67 vuotta Norjassa. Ruotsissa elinaikainen vanhuuseläke täyden palvelusajan jälkeen on noin 10 % eläkkeeseen oikeuttavasta palkasta välillä 0 ja 7,5 ansiotuloperusmäärästä, 65 % palkasta välillä 7,5 ja 20 ansiotuloperusmäärästä sekä 32,5 % välillä 20 ja 30 ansiotuloperusmäärästä. Norjassa elinikäinen vanhuuseläke täyden palvelusajan jälkeen on noin 70 % eläkkeeseen oikeuttavasta palkasta 12 ansiotuloperusmäärään asti, yhteenlaskettuna arvioidun lakisääteisen vanhuuseläkkeen kanssa. Vapaakirje- ja eläkemaksuissa ruotsalaisissa ohjelmissa huomioidaan normaalisti muutokset kuluttajahintaindeksissä. Mitään sopimusta ei kuitenkaan ole takaamassa etuuksien arvoa, joten maksettavat eläke-etuudet voivat näin joko nousta tai laskea. Norjalaisissa eläkemaksuissa huomioidaan nousut kuluttajahintaindeksissä 80 - 100 prosenttisesti. Tammikuusta 2016 lähtien annetaan sen sijaan vapaakirje eläkkeelle jäämisen yhteydessä eikä Ifillä täten enää ole vastuuta tai velvollisuuksia liittyen vakuutettujen ohjelmien tuleviin indeksointiin.

Eläkkeet rahoitetaan ensisijaisesti vakuutuksilla, joissa vakuutusenantajat määräävät vakuutusmaksun suuruuden ja maksavat eläke-etuudet. Ifin velvoitteet täytetään pääosin vakuutusmaksujen suorittamisella. Mikäli eläkemaksuihin tarkoitetut varat eivät olisikaan riittävät kattamaan taattuja eläke-etuuksia, If voi joutua maksamaan lisävakuutusmaksuja tai takaamaan eläkevelvoitteet jollain muulla tavalla. Vakuutettujen eläkeohjelmien lisäksi Norjassa on myös rahastoimattomia eläkeohjelmia, joissa If on vastuussa juoksevista maksuista.

Jotta vakuutetut eläke-etuudet saadaan katettua, hallitaan vastaavaa pääomaa osana vakuutusenantajan sijoitussalkkua. Sijoitusomaisuuden ominaispiirteet analysoidaan suhteessa velvoitteiden ominaispiirteisiin. Tästä prosessista käytetään nimeä Asset Liability Management. Uudet ja olemassa olevat omaisuuskategoriat arvioidaan tasaisin väliajoin, jotta omaisuussalkut voidaan hajauttaa ennakoitun riskikorjatun tuoton optimoimiseksi. Mahdollinen ylijäämä, joka syntyy omaisuudenhoidosta, kertyy normaalisti Ifille ja/tai vakuutetulle eikä mitään omaisuusarvon siirtoa tapahdu muulle vakuutusyhteisölle.

Vakuutusenantajat ja If yhdessä ovat vastuussa eläkeohjelmien valvonnasta, mukaan lukien sijoituspäätökset ja lisäsuoritukset. Eläkeohjelmiin kohdistuu suurelta osin samantyyppiset olennaiset riskit liittyen lopullisten etuuksien määrään, ohjelmien varoihin liittyviin sijoitusriskeihin sekä siihen, että diskonttauskoron valinta vaikuttaa niiden arvoon tilinpäätöksessä.

Eläkevelvoitteet sekä verokaudelle lankeavat eläkekulut lasketaan vakuutusmatemaattisten periaatteiden mukaisesti IAS 19 Eläkevelvoitteet -standardin mukaisesti. Eläkeoikeuksien odotetaan karttuvan tasaisesti työssäoloaikana. Eläkevelvoitteen laskenta perustuu tulevaisuudessa odotettavissa oleviin eläkkeisiin ja laskennassa huomioidaan oletukset kuolevuudesta, henkilöstön vaihtuvuudesta ja palkkakehityksestä. Nimellisarvoisena laskettu velka diskontataan nykyarvoon korkokannoilla, jotka perustuvat ekstrapoloituihin tuottokäyriin Ruotsissa ja Norjassa AA- sekä AAA-yritystodistuksiin. Valitussa diskonttokorossa on huomioitu eläkevelvoitteiden duraatio. Järjestelyihin kuuluvien varojen vähentämisen jälkeen kirjataan taseeseen nettovarot tai -velat.

Ohessa olevat taulukot sisältävät muutamia olennaisia oletuksia, eläkekulujen sekä omaisuus- ja velkaerien erittelyjä sekä herkkyyksianalyysin, josta käy ilmi velvoitteiden jokseenkin mahdollisten muutosten vaikutus näihin oletuksiin tilinpäätöshetkellä. Norjan vakuutusohjelmien yllämainitut muutokset on huomioitu tilinpäätöksessä 2015 ja näkyvät huomattavana eränä sekä tuloslaskelmalla että varoissa ja velvoitteissa.

Kirjanpitoarvoissa on mukana Ruotsin erityinen palkkavero (24,26 %) ja Norjan vastaava maksu (19,1 %).

Erittely eläkevelvoitteen jakautumisesta maittain

	2016			2015		
	Ruotsi	Norja	Yhteensä	Ruotsi	Norja	Yhteensä
Tuloslaskelmaan ja muihin laajan tulokseen eriin kirjattu määrä						
Tilikauden työsuoritukseen perustuvat kulut	5	4	9	6	9	15
Takautuvaan työsuoritukseen perustuvat kulut	0	-7	-6	0	-156	-156
Nettoeläkevelvoitteen korkokulu	1	1	2	1	3	4
Yhteensä tuloslaskelmalla	7	-2	5	7	-144	-137
Nettoeläkevelvoitteen uudelleenarvostus ennen veroja	8	-2	6	-9	-4	-14
Yhteensä laajassa tuloslaskelmassa	15	-4	11	-2	-148	-150
Taseeseen kirjattu määrä						
Eläkevelvoitteen laskennallinen nykyarvo ilman sosiaalikulustannuksia	206	87	294	196	107	303
Eläkesijoitusten käypä arvo	166	49	214	156	57	213
Taseeseen kirjattu nettomääräinen eläkevelvoite	41	39	79	40	49	90

Sijoitusomaisuusjakauma	2016		2015	
	Ruotsi	Norja	Ruotsi	Norja
Rahamarkkinavälineet, taso 1	39 %	54 %	39 %	50 %
Rahamarkkinavälineet, taso 2	0 %	13 %	1 %	13 %
Osakkeet, taso 1	28 %	6 %	26 %	5 %
Osakkeet, taso 3	10 %	3 %	10 %	3 %
Kiinteistöt, taso 3	11 %	12 %	10 %	12 %
Muut, taso 1	2 %	9 %	4 %	14 %
Muut, taso 2	6 %	3 %	6 %	3 %
Muut, taso 3	4 %	0 %	4 %	0 %

Laskettaessa etuus pohjaisten eläkejärjestelyiden velvoitteita Ruotsissa ja Norjassa on käytetty seuraavia vakuutusmatemaattisia oletuksia:

	Ruotsi	Ruotsi	Norja	Norja
	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2015
Diskonnttauskorko	2,75 %	3,00 %	2,75 %	2,50 %
Palkkakehitys	2,75 %	2,75 %	3,00 %	3,00 %
Hintainflaatio	1,75 %	1,75 %	2,00 %	2,00 %
Kuolevuustaulukko	FFFS 2007:31 +1 vuosi	FFFS 2007:31 +1 vuosi	K2013	K2013
Eläkevelvoitteiden keskimääräinen duraatio	22 vuotta	21 vuotta	13 vuotta	14 vuotta
Odotetut kontribuutiot eläkejärjestelmään vuosina 2017 ja 2016	91	10	25	4

Herkkyysoanalyysi jokseenkin mahdollisten muutosten vaikutuksesta	2016			2015		
	Ruotsi	Norja	Yhteensä	Ruotsi	Norja	Yhteensä
Diskonnttokorko, +0,50 %	-25	-6	-31	-23	-7	-30
Diskonnttokorko, -0,50 %	28	6	35	27	8	35
Palkkakehitys, +0,25 %	8	1	9	8	1	9
Palkkakehitys, -0,25 %	-8	-1	-8	-7	-1	-9
Odotettu elinikä, + 1 vuosi	8	2	10	7	2	10

Milj. e	2016			2015		
	Rahastoitu	Rahastoi- maton	Yhteensä	Rahastoitu	Rahastoi- maton	Yhteensä
Erittely eläkevelvoitteen jakautumisesta						
Eläkevelvoitteen laskennallinen nykyarvo ilman sosiaalikulustannuksia	260	33	294	267	36	303
Eläkesijoitusten käypä arvo	214	-	214	213	-	213
Nettovelka taseessa	46	33	79	54	36	90

Erittely taseeseen kirjatun nettovelvoitteen muutoksesta

Milj. e	2016	2015
Eläkevelvoitteet		
Tilikauden alussa	303	664
Tilikauden aikana ansaitut	9	15
Takautuvaan työsuoritukseen perustuvat menot	-6	-156
Korkokulut	8	15
Vakuutusmatemaattiset voitot/tappiot, taloudelliset olettamukset	8	4
Vakuutusmatemaattiset voitot/tappiot, kokemukseen perustuvat oikaisut	2	-14
Ulkomaisten järjestelyjen valuuttakurssierot	-2	-7
Maksetut eläkkeet ja sosiaalikulut	-22	-25
Suoritukset	-7	-194
Etuspohjaiset eläkevelvoitteet 31.12.	294	303
Eläkesijoitukset		
Tilikauden alussa	213	399
Korkotuotto	6	11
Ero todellisen tuoton ja lasketun korkotuoton välillä	5	4
Maksut	16	26
Ulkomaisten järjestelyjen valuuttakurssierot	-3	-10
Maksetut eläkkeet	-14	-16
Suoritukset	-7	-200
Eläkesijoitukset 31.12.	214	213

Muut lyhytaikaiset työsuhde-etuudet

Konsernissa on muita lyhytaikaisia henkilöstön palkitsemisjärjestelmiä, joiden ehdot vaihtelevat maa-, liiketoiminta-alue tai yhtiökohtaisesti. Palkkiot kirjataan sen tilikauden kuluksi, jolta ne syntyvät. Arvio konsernissa vuodelta 2016 maksettavista tulospalkkioista sosiaalikuluihin on 48 milj. euroa.

32 Muut velat

Vahinkovakuutustoiminta

Milj. e	2016	2015
Velat ensivakuutustoiminnasta	177	163
Velat jälleenvakuutustoiminnasta	29	30
Potilasvakuutuksiin liittyvät velat	118	115
Vakuutusmaksuverot	49	49
Verovelat	114	91
Siirtovelat	174	181
Muut	39	39
Vahinkovakuutustoiminnan muut velat yhteensä	700	669

Muista veloista pitkäaikaisten osuus on 96 milj. euroa (108).

Erä Muut sisältää mm. ennakonpidätysvelat sekä velat tapaturmavakuutuksen ja eläke-etuuksien perusteella maksettavista sosiaalikulusta, vakuutusmaksuverot sekä muut siirtovelat.

Henkivakuutustoiminta

Milj. e	2016	2015
Korot	7	10
Verot	0	5
Velat ensivakuutustoiminnasta	30	21
Velat jälleenvakuutustoiminnasta	5	4
Kauppahintavelat	31	61
Saadut vakuudet	2	0
Muut	73	66
Henkivakuutustoiminnan muut velat yhteensä	148	167

Erä Saadut vakuudet sisältää johdannaiskaupasta ja osakelainauksesta syntyvän vakuusvaatimuksen vakuudeksi hyväksyttävät varat.

Erä Muut sisältää mm. ennakonpidätys- ja sosiaaliturvamaksuvelat, ostovelat sekä velat yhteistoimintayhtiöille.

Omistusyhteisö

Milj. e	2016	2015
Korot	25	34
Johdannaiskaupan vakuudet	17	38
Osingonjakovelka	38	35
Muut	16	26
Omistusyhteisön muut velat yhteensä	96	133

Erä Muut sisältää mm. kannustinjärjestelmiin ja suoritepalkkioihin liittyvät varaukset.

Segmenttien väliset eliminoinnit	-10	-11
----------------------------------	-----	-----

Milj. e	2016	2015
Konserni yhteensä	933	957

33 Ehdolliset velat ja sitoumukset

Vahinkovakuutustoiminta

Milj. e	2016	2015
Taseen ulkopuoliset sitoumukset		
Takaukset	4	5
Muut peruuttamattomat sitoumukset	15	15
Yhteensä	19	20

Vakuudeksi annettu omaisuus ja vakuudelliset velat ja sitoumukset

Milj. e	2016		2015	
	Annettu vakuus	Velat/ sitoumukset	Annettu vakuus	Velat/ sitoumukset
Vakuudeksi annettu omaisuus				
Sijoitukset				
- Sijoitusarvopaperit	231	147	242	159
Yhteensä	231	147	242	159

Milj. e	2016	2015
Johdannaiskaupan vakuudeksi annettu omaisuus, kirjanpitoarvo		
Sijoitukset	16	0

Vakuudeksi annetut varat sisältyvät tase-erään Muut saamiset.

Milj. e	2016	2015
Ei-purettavissa olevat muut vuokrasopimukset		
Maksettavat vähimmäisvuokrat		
yhden vuoden kuluessa	31	32
yli yhden vuoden ja enintään viiden vuoden kuluttua	103	98
yli viiden vuoden kuluttua	45	48
Yhteensä	180	178
Kaudella kuluksi kirjatut ja edelleenvuokrattujen tilojen vuokrat		
- vähimmäisvuokrat	-33	-20

If Skadeförsäkring AB:llä on keskinäisesti velvoittava vakuutus Pohjoismaisessa Ydinvakuutuspoolissa, norjalaisessa Naturskadepoolenissa ja hollantilaisessa Terroripoolissa.

Kun Skandia-konsernin vahinkovakuutusliike siirrettiin If-konserniin 1.3.1999, If Skadeförsäkring Holding AB ja If Skadeförsäkring AB asettivat Försäkringsaktiebolaget Skandian (publ) hyväksi takuun. Kyseiset If-konsernin yhtiöt takasivat yhteisvastuullisesti, että Skandia-ryhmän yhtiöille korvataan kaikki sellaiset vaatimukset ja sitoumukset, jotka perustuvat Skandia-konsernista If-konserniin siirrettyyn vahinkovakuutustoimintaan liittyviin takuisiin ja muihin vastaaviin sitoumuksiin.

If Skadeförsäkring Holding AB ja If Skadeförsäkring AB ovat kumpikin solmineet Försäkringsaktiebolaget Skandian (publ) ja Tryg-Baltica Forsikring AS:n kanssa sopimuksen, jonka mukaan Skandialle ja Tryg-Balticalle korvataan kaikki sellaiset vaatimukset, jotka liittyvät Försäkringsaktiebolaget Skandian (publ) ja Vesta Forsikring AS:n Skandia Marine Insurance Companylle (UK), nyk. Marlon Insurance Company Ltd, antamiin takuisiin, ja joiden edunsaajana on Institute of London Underwriters. Marlon Insurance Company Ltd myytiin vuonna 2007, jolloin ostaja antoi lfin hyväksi takuun koko määrästä, minkä If mahdollisesti joutuu korvaamaan em. sopimusten perusteella.

If Vahinkovakuutushtiö Oy:llä on voimassa olevia sitoumuksia yksityisille pääomarahastoille 15 milj. euroa, mikä vastaa enimmäissummaa, minkä yhtiö on sitoutunut rahastoihin investoimaan. Pääomakutsut näihin rahastoihin tapahtuvat useamman vuoden aikana, sitä mukaan kun rahastot suorittavat investointeja.

Tiettyjen Sammon kanssa yhteiskäytössä olevien tietojärjestelmien osalta If Skadeförsäkring Holding AB on sitoutunut korvaamaan Sammolle mahdolliset kustannukset, joita järjestelmien omistaja voi Sammolta vaatia.

Henkivakuutustoiminta

Milj. e	2016	2015
Taseen ulkopuoliset sitoumukset		
Sijoitussitoumukset	657	397
IT-hankinnat	2	1
Yhteensä	658	398
Milj. e	2016	2015
Johdannaiskaupan vakuudeksi annettu omaisuus, kirjanpitoarvo		
Käteinen	18	19

Vakuudeksi annetut varat sisältyvät tase-erään Muut saamiset.

Milj. e	2016	2015
Ei-purettavissa olevat muut vuokrasopimukset		
Maksettavat vähimmäisvuokrat		
yhden vuoden kuluessa	2	2
yli yhden vuoden ja enintään viiden vuoden kuluttua	7	8
yli viiden vuoden kuluessa	6	7
Yhteensä	15	18
Kaudella kuluksi kirjatut vuokrat ja edelleenvuokrattujen tilojen vuokrat eriteltynä		
- vähimmäisvuokrat	-4	-4
- edelleenvuokrattujen tilojen vuokrat	0	0
Vuokrakulut yhteensä	-4	-4

Omistusyhteisö

Milj. e	2016	2015
Ei-purettavissa olevat muut vuokrasopimukset		
Maksettavat vähimmäisvuokrat		
yhden vuoden kuluessa	1	1
yli yhden vuoden ja enintään viiden vuoden kuluttua	4	0
yli viiden vuoden kuluessa	1	-
Yhteensä	6	1

Konsernilla oli vuoden 2016 lopussa vuokralle otettuja tiloja yhteensä 159 160 m² (171 254). Vuokrasopimukset on tehty pääosin 3 - 10 vuodeksi.

34 Oma pääoma

Osakepääoma

Yhtiön osakkeiden lukumäärä tilikauden lopussa oli 560 000 000 osaketta, jotka jakautuivat 558 800 000 A-osakkeeseen sekä 1 200 000 B-osakkeeseen. Yhtiön osakepääomassa 98 milj. euroa ei tapahtunut muutoksia tilikauden aikana.

Tilikauden päättyessä konserniyhtiöiden hallussa ei ollut omia osakkeita.

Oman pääoman rahastot ja kertyneet voittovarot

Vararahasto

Vararahasto sisältää yhtiöjärjestyksen mukaisen tai yhtiökokouksen päätöksellä vapaasta omasta pääomasta siirretyn osuuden.

Sijoitetun vapaan pääoman rahasto

Rahasto sisältää muut oman pääoman luonteiset sijoitukset ja osakkeiden merkintähinnan siltä osin, kun sitä ei nimenomaisen päätöksen mukaan merkitä osakepääomaan.

Muut oman pääoman erät

Muut oman pääoman erät sisältävät myytävissä olevien rahoitusvarojen arvonmuutokset, rahavirran suojauksena käytettävien johdannaisinstrumenttien käypien arvojen muutokset sekä muuntoerot.

Muutokset oman pääoman rahastoissa ja kertyneissa voittovaroissa on esitetty konsernin oman pääoman muutoslaskelmalla.

35 Lähipiiritiedot

Johtoon kuuluvat avainhenkilöt

Sampo-konsernin johtoon kuuluvia avainhenkilöitä ovat Sampo Oyj:n hallituksen jäsenet, Sampo-konsernin johtoryhmä sekä yhteisöt, joissa avainhenkilöillä on määräysvalta.

Johtoon kuuluville avainhenkilöille maksettu kompensatio

Milj. e	2016	2015
Lyhytaikaiset työsuhde-etuudet	9	8
Työsuhteen päättymisen jälkeiset etuudet	2	4
Muut pitkäaikaiset työsuhde-etuudet	14	13
Yhteensä	26	25

Lisäksi tilikaudella 2016 maksettiin myöhentämissäännöksen perusteella entisille johtoon kuuluville avainhenkilöille 66 786 euroa (119 269).

Lyhytaikaiset työsuhde-etuudet sisältävät tilikaudelle kirjatut palkat ja tulospalkkiot sosiaaliturvamaksuineen.

Työsuhteen päättymisen jälkeiset etuudet sisältävät TyEL-perusvakuutuksen perusteella tilikaudelle kirjatut maksut sekä vapaaehtoiset lisäeläkemaksut.

Muut pitkäaikaiset työsuhde-etuudet sisältävät johdon ja asiantuntijoiden pitkäaikaisten kannustinjärjestelmien perusteella tilikaudelle kirjatut palkkiot (kts. liite 36).

Johtoon kuuluvien avainhenkilöiden lähipiiriliiketoimet

Johtoon kuuluvilla avainhenkilöillä ei ole lainoja konserniyhtiöiltä.

Osakkuusyhtiöt

Lähipiirisaamiset ja -velat/osakkuusyhtiö Nordea

Milj. e	2016	2015
Varat	2 500	2 004
Velat	90	102

Konsernin saamiset Nordealta koostuvat pääosin pitkästä joukkovelkakirjasijoituksista sekä talletuksista. Lisäksi konsernilla on useita voimassaolevia johdannaissopimuksia liittyen konsernin sijoitusten ja velkojen riskienhallintaan.

36 Kannustinjärjestelmät

Johdon ja asiantuntijoiden pitkäaikaiset kannustinjärjestelmät 2011 I - 2014 I

Sampo Oyj:n hallitus on päättänyt pitkäaikaisista kannustinjärjestelmistä 2011 I - 2014 I Sammon johdolle ja asiantuntijoille. Sammon hallitus on valtuuttanut konsernijohtajan päättämään kannustinjärjestelmään kuuluvista henkilöistä ja heille tulevien suorituspalkkion määrätymisperusteena olevien bonusyksiköiden määrästä. Ohjelmissa konsernin johtoryhmän jäsenen osalta päätöksen jaettavien bonusyksiköiden määrästä tekee konsernin hallitus. Ohjelmien piiriin kuului vuoden 2016 lopussa noin 120 henkilöä.

Kannustepalkkion määrä riippuu Sammon A-osakkeen kurssikehityksestä sekä vakuutusliikkeen tuotosta (IM) ja riskisopeutetun pääoman tuotosta (RORAC). Yhden laskennallisen kannusteyksikön arvo on Sammon A-osakkeen vaihdolla painotettu keskipalkkion ohjelmien ehdossa määrättyä ajankohtana vähennettynä lähtökurssilla, jota oikaistaan kannustimen maksupäivään mennessä maksetulla osakekohtaisella osingolla. Ohjelmien lähtökurssit ennen osinkoja ovat 18,37 - 43,38 euroa. Laskennallisen kannusteyksikön arvo on maksimissaan 33,37 - 62,38 euroa vähennettynä osinko-oikaistulla lähtökurssilla. Kaikissa ohjelmissa kannustepalkkio riippuu kahdesta mittarista. Mikäli vakuutusliikkeen tuotto on 6 prosenttia tai yli, kannustepalkkion tästä tunnusluvusta riippuva osuus maksetaan kokonaisuudessaan, ja, mikäli tuotto on 4 - 5,99 prosenttia, maksu on puolet täydestä määrästä. Tunnusluvun jäädessä alle 4 prosentin ei vakuutusliikkeen tuottoon perustuvaa osaa makseta lainkaan. Lisäksi palkkiossa huomioidaan riskisopeutetun pääoman tuotto. Mikäli tuotto on vähintään riskitön tuotto + 4 prosenttia, maksetaan tästä tunnusluvusta riippuva osuus kokonaisuudessaan. Mikäli tuotto on vähintään riskitön tuotto + 2 prosenttia mutta vähemmän kuin riskitön tuotto + 4 prosenttia, maksetaan puolet täydestä määrästä. Mikäli tuotto jää tämän alle, ei riskisopeutetun pääoman tuottoon perustuvaa osaa makseta lainkaan.

Kussakin ohjelmassa on kolme suorituskautta ja palkkiot maksetaan käteisenä kolmessa erässä. Kannustepalkkion saajan tulee valtuuttaa Sampo Oyj hankkimaan puolestaan Sammon A-osakkeita 60 prosentilla saamansa kannustepalkkion määrästä verojen ja vastaavien maksujen vähentämisen jälkeen. Osakkeet ovat luovutusrajoitusten alaisia kolme vuotta kannustepalkkion maksamisesta. Kannustepalkkiot saatetaan maksaa ennenaikaisesti liittyen mahdollisiin konsernirakenteen muutoksiin tai työsuhteen päättymiseen erikseen määritellyistä syistä. Ohjelmien käypä arvo arvioidaan käyttäen Black-Scholes-hinnoittelumallia.

	2011 I	2011 I/2	2014 I	2014 I/2
Ehdot hyväksytyt *)	14.9.2011	14.9.2011	17.9.2014	17.9.2014
Myönnetty (tuhatta kpl) 31.12.2013	4 134	100	-	-
Myönnetty (tuhatta kpl) 31.12.2014	2 855	100	4 434	-
Myönnetty (tuhatta kpl) 31.12.2015	1 415	70	4 380	62
Myönnetty (tuhatta kpl) 31.12.2016	0	35	4 211	62
Kausi I päättyy 30 %	Q2-2014	Q2-2015	Q2-2017	Q2-2018
Kausi II päättyy 35 %	Q2-2015	Q2-2016	Q2-2018	Q2-2019
Kausi III päättyy 35 %	Q2-2016	Q2-2017	Q2-2019	Q2-2020
Maksuajankohta I 30 %	9-2014	9-2015	9-2017	9-2018
Maksuajankohta II 35 %	9-2015	9-2016	9-2018	9-2019
Maksuajankohta III 35 %	9-2016	9-2017	9-2019	9-2020
Sammon A-osakkeen kurssi ehtojen hyväksymispäivänä euroa *)	18,10	18,10	37,22	37,22
Lähtökurssi euroa **)	18,37	24,07	38,26	43,38
Lähtökurssi oikaistuna osingolla euroa 31.12.2016	10,07	16,97	34,16	41,23
Sammon A-osakkeen päätöskurssi 31.12.2016	42,59			
Perusarvo yhteensä (milj. euroa)	0	1	21	0
Velka yhteensä	22			
Raportointikauden kulu yhteensä ml. sivukulut (milj. euroa)	15			

*) Kannustimien myöntämispäivät vaihtelevat

**) 10 päivän vaihdolla painotettu keskipalkkion hyväksymispäivästä

37 Myytävänä olevat omaisuus- ja niihin liittyvät velkaerät

Lokakuussa 2016 Mandatum Life ilmoitti, ettei se jatka vakuutusten jakelusopimusta Danske Bank Oyj:n kanssa 31.12.2016 jälkeen ja että se käyttää oikeuttaan myydä Danske Bankin kautta hankittu vakuutuskanta Danske Bank A/S:lle. Arvonmääritys kestää arviolta vuoden 2017 kesään. Kannansiirto vaatii toteutuakseen viranomaisten hyväksynnän ja sen arvioidaan toteutuvan aikaisintaan vuoden 2017 lopulla.

Sopimuksen kohteena oleva vakuutuskanta sisältyy pääasiassa "Sijoitussidonnaiset sopimukset" -segmenttiin. Varat ja velat on arvostettu kirjanpitoarvoon. Laskuperustekorollisen vakuutuskannan vaikutus "muut sopimukset" -segmentin sijoitustoiminnan tulokseen arvioidaan olevan vähäinen. Myös "muut sopimukset"-segmenttiin sisältyvä riskiliikkeen tulos muodostuu pääosin muusta kuin sopimuksen kohteena olevasta vakuutuskannasta. Henkivakuutustoiminnan kustannusliikkeen tulokseen vakuutuskannan siirtymisellä odotetaan olevan merkittävä tulosta heikentävä vaikutus ja tämä tulee näkymään pääosin "Sijoitussidonnaiset sopimukset" -segmentissä. Vakuutuskannan maksutulo oli 304 milj. e vuonna 2016 ja korvausmeno 253 milj. e.

Vakuutuskannan varat ja velat 31.12.2016

Vastaavaa	
Rahoitusvarat	210
Sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat sijoitukset	2 992
Liikearvo	89
Yhteensä	3 291
Vastattavaa	
Velat vakuutus- ja sijoitussopimuksista	210
Velat sijoitussidonnaisista vakuutus- ja sijoitussopimuksista	2 992
Yhteensä	3 202

38 Tilintarkastajan palkkiot

Milj. e	2016	2015
Tilintarkastuspalkkiot	-2	-2
Muut palkkiot	0	0
Yhteensä	-3	-3

39 Oikeudenkäynnit

Konsernin yritykset ovat osapuolina oikeudenkäynneissä, joissa käsittely on kesken 31.12.2016. Oikeudenkäynnit koskevat tavanomaisia liiketoimia. Yhtiöiden arvioiden mukaan ei ole todennäköistä, että yrityksille olisi oikeudenkäyntien tuloksena tulossa merkittäviä menetyksiä.

40 Sijoitukset tytäryhtiöissä

Nimi	Konsernin omistus- osuus %	Kirjanpito- arvo
Vahinkovakuutustoiminta		
If Skadeförsäkring Holding AB (publ)	100	1 886
If Skadeförsäkring AB	100	1 265
If Vahinkovakuutusyhtiö Oy	100	464
If P&C Insurance AS	100	46
Support Services AS	100	0
CJSC If Insurance	100	9
If Livförsäkring AB	100	8
Henkivakuutustoiminta		
Henkivakuutusosakeyhtiö Mandatum	100	484
Innova Palvelut Oy	100	3
Mandatum Life Palvelut Oy	100	1
Mandatum Life Sijoituspalvelut Oy	100	2
Saka Hallikiinteistöt GP Oy	100	0
Mandatum Life Vuokratontit I GP Oy	100	0
Mandatum Life Fund Management S.A.	100	1
Mandatum Life Insurance Baltic SE	100	11
Muu toiminta		
If IT Services A/S	100	0
Sampo Capital Oy	100	1

Ei sisällä konsernitilinpäätökseen yhdisteltyjä kiinteistö- ja asunto-osakeyhtiöitä.

41 Sijoitukset muissa kuin tytär- ja osakkuusyhtiöissä

Taulukot sisältävät yli 5 milj. euron omistukset (käypä arvo) ja pörssiyrityksistä lisäksi yli 5 prosenttia ylittävät omistukset.

Henkivakuutuksen taulukko ei sisällä sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevia omistuksia.

Vahinkovakuutustoiminta

	Maa	Osuus osakkeista %	Kirjanpito- arvo / käypä arvo
Pörssiosakkeet			
A P Moller - Maersk	Tanska	0,03 %	9
ABB	Sveitsi	0,20 %	89
Atlas Copco A+B	Ruotsi	0,14 %	45
BB Tools	Ruotsi	0,64 %	4
Clas Ohlson	Ruotsi	4,75 %	44
CTT Systems	Ruotsi	4,08 %	6
Beijer Ab GI	Ruotsi	0,44 %	4
Gunnebo AB	Ruotsi	11,67 %	36
Hennes Mauritz AB	Ruotsi	0,21 %	94
Husqvarna AB	Ruotsi	1,01 %	43
Husqvarna AB	Ruotsi	0,39 %	17
Investor AB	Ruotsi	0,13 %	35
Lindab Intl AB	Ruotsi	4,94 %	30
Nederman Holding AB	Ruotsi	9,90 %	23
Nobia AB	Ruotsi	10,10 %	157
Nolato AB	Ruotsi	0,92 %	7
Sandvik AB	Ruotsi	0,44 %	65
Sectra AB	Ruotsi	11,04 %	57
Svedbergs i Dalstrop	Ruotsi	11,45 %	11
Teliasonera AB	Ruotsi	0,37 %	62
VBG Group AB	Ruotsi	3,94 %	9
Veidekke ASA	Norja	6,90 %	125
Volvo AB	Ruotsi	0,06 %	14
Volvo AB	Ruotsi	0,40 %	95
Yara Intl ASA	Norja	0,38 %	39
Marine Harvest ASA	Norja	0,23 %	16
Team Tankers Intl AS	Norja	0,91 %	2
Dof ASA	Norja	4,50 %	8
Solstad Offshore ASA	Norja	0,70 %	1
Pörssiyritykset yhteensä			1 144
Muut yhtiöt			1

Sijoitusrahastot

Danske Invest	Suomi	79
Danske Invest	Suomi	20
PEQ Eqt III	Guernsey	0
PEQ Eqt IV	Guernsey	0
PEQ GS Loan Partn I	Caymansaaret	2
Investec Asset Mgmt	Iso-Britannia	52
Lyxor Int AM	Ranska	0
PEQ Mandatum I	Suomi	1
PEQ Mandatum II	Suomi	2
PEQ Mandatum II	Suomi	4
PEQ Private Egy mkt	Suomi	0
State Street Global	Suomi	68
PEQ Eqt Mid Market	Iso-Britannia	10
Handelsbanken Fonder	Ruotsi	25
Hermes Investment	Irlanti	52
Blackrock AM DE	Tanska	20
PEQ OMP Capital	Norja	2
Blackrock AM DE	Tanska	63
Sijoitusrahastot yhteensä		401

Vahinkovakuutus toiminnan osakkeet ja osuudet yhteensä	1 547
---	--------------

Henkivakuutustoiminta

	Maa	Osuus osakkeista %	Kirjanpito-arvo / käypä arvo
Pörssiosakkeet			
Amer Sports Oyj - A	Suomi	3,21 %	96
Asiakastieto Group Oyj	Suomi	9,27 %	27
BASF SE	Saksa	0,01 %	9
Bayerische Motoren Werke AG	Saksa	0,02 %	12
British American Tobacco PLC	Iso-Britannia	0,01 %	8
CapMan Oyj - B	Suomi	7,49 %	13
Caverion Oyj	Suomi	2,27 %	23
Comptel Oyj	Suomi	18,79 %	49
Continental AG	Saksa	0,03 %	10
Deutsche Post AG	Saksa	0,02 %	9
DNA Oy	Suomi	1,02 %	14
Elecster Oyj - A	Suomi	6,43 %	1
F-Secure Oyj	Suomi	3,65 %	20
GlaxoSmithKline PLC	Iso-Britannia	0,01 %	9
Kuehne + Nagel International AG	Sveitsi	0,06 %	9
Lassila & Tikanoja Oyj	Suomi	5,96 %	44
LVMH Moët Hennessy Louis Vuitton SA	Ranska	0,01 %	6
Metso Oyj	Suomi	0,73 %	30
Nestle SA	Sveitsi	0,00 %	10
Nokia Oyj	Suomi	0,03 %	8
Nokian Renkaat Oyj	Suomi	0,44 %	21
Oriola-KD Oyj	Suomi	2,51 %	20
Roche Holding AG	Sveitsi	0,01 %	11
Royal Dutch Shell PLC	Iso-Britannia	0,01 %	6
SAP AG	Saksa	0,01 %	10
Schneider Electric SA	Ranska	0,03 %	11
Stora Enso Oyj - R	Suomi	0,17 %	10
Syngenta AG	Sveitsi	0,02 %	7
Teleste Oyj	Suomi	8,84 %	15
Tikkurila Oyj	Suomi	3,66 %	30
Tokmanni Group Oyj	Suomi	3,99 %	20
Unilever NV - CVA	Alankomaat	0,01 %	8
UPM-Kymmene Oyj	Suomi	0,69 %	86
Uponor Oyj	Suomi	1,44 %	17
Vaisala Oyj	Suomi	4,21 %	26
Valmet Corp	Suomi	0,62 %	13
Wärtsilä Oyj Abp	Suomi	0,16 %	14
YIT Oyj	Suomi	0,79 %	8
Yhteensä			740
Muut pörssiosakkeet			177
Pörssiyhtiöt yhteensä			918
Muut osakkeet			
Pension Corporation Group Limited	Guernsey		8
Yhteensä			8

Rahastot

Allianz RCM Europe Equity Growth W	Luxemburg	75
Comgest Growth Asia Ex Japan USD I Acc Class	Irlanti	62
Danske Invest Europe High Dividend I	Luxemburg	60
DJ STOXX 600 Opt Healthcare	Irlanti	30
Financial Select Sector Spdr	Yhdysvallat	11
Fourton Odysseus	Suomi	47
Fourton Stamina Non-Ucits	Suomi	27
Investec Gsf-Asia Pacific-I	Iso-Britannia	72
iShares Core S&P 500 ETF	Yhdysvallat	251
iShares SMI ETF	Sveitsi	56
KJK Fund SICAV-SIF Baltic States B1 C	Suomi	13
Lansdowne Clean Energy Funds	Iso-Britannia	5
LUX Mandatum Life Nordic High Yield Total Return Fund SICAV-SIF G EUR Share Class	Luxemburg	14
MFS European Value Fund Z	Luxemburg	56
MFS Mer-Europe Sm Cos-I1Eur	Luxemburg	18
The Forest Company Limited	Guernsey	7
Unideutschland XS	Saksa	27

Yhteensä**831**

Pääomarahastot

Activa Capital Fund II FCPR	Ranska	6
Amanda III Eastern Private Equity L.P.	Suomi	12
Amanda IV West L.P.	Suomi	19
Apollo Offshore Energy Opportunity Fund Limited	Caymansaaret	9
Avenue Energy Opportunities Fund L.P.	Yhdysvallat	19
Avenue Special Situations Fund VI (C-Feeder), L.P.	Caymansaaret	11
Broad Street Loan Partners 2013 Europe L.P.	Iso-Britannia	45
Broad Street Real Estate Credit Partners II Treaty Fund, L.P.	Caymansaaret	10
Capman Buyout IX Fund A L.P.	Guernsey	5
CapMan Hotels RE Ky	Suomi	10
CapMan RE II Ky	Suomi	7
Capman Real Estate I Ky	Suomi	11
Capman Real Estate II Ky	Suomi	8
EQT Auris Co-Investment L.P.	Iso-Britannia	18
EQT Credit (No.2) L.P.	Guernsey	37
EQT kfzteile24 Co-Investment L.P.	Iso-Britannia	9
EQT Mid Market (No.1) Feeder Limited Partnership	Iso-Britannia	10
EQT VI (No.1) L.P.	Guernsey	37
Financial Credit Investment I, L.P.	Caymansaaret	16
Fortress Credit Opportunities Fund II (C) L.P.	Caymansaaret	46
Fortress Credit Opportunities Fund III (C) L.P.	Caymansaaret	29
Fortress Credit Opportunities Fund IV (C) L.P.	Caymansaaret	16
Fortress Life Settlement Fund (C) L.P.	Caymansaaret	10
Highbridge Liquid Loan Opportunities Fund, L.P.	Caymansaaret	61
Lunar Capital Partners III L.P.	Caymansaaret	9
M&G Debt Opportunities Fund	Iso-Britannia	7
M&G Debt Opportunities Fund II	Irlanti	29
MB Equity Fund IV Ky	Suomi	12
Mount Kellet Capital Partners (Cayman), L.P.	Caymansaaret	10
Mount Kellett Capital Partners (Cayman) II, L.P.	Caymansaaret	11
Oaktree Real Estate Debt Fund (Cayman), L.P.	Caymansaaret	7
Petershill II Offshore LP	Caymansaaret	13
Russia Partners II, L.P.	Caymansaaret	5
Specialty Fund III	Caymansaaret	33
Verdane Capital VII K/S	Tanska	14
Verdane Capital VIII K/S	Tanska	8
Victory Park Capital Fund II (Cayman), L.P.	Caymansaaret	17

Yhteensä		640
-----------------	--	------------

Muut osakkeet ja osuudet		112
--------------------------	--	-----

Henkivakuutustoiminnan osakkeet ja osuudet yhteensä		2 509
--	--	--------------

Omistusyhteisö

	Maa	Osuus osakkeista %	Kirjanpito-arvo / käypä arvo
Pörssiosakkeet			
Aktia Oyj	Suomi	5,7 %	37
Asiakastieto Group Oyj	Suomi	10,1 %	29
Muut osakkeet ja osuudet ja rahastot			
LUX Mandatum Life European Small & Mid Cap Equity Fund SICAV-SIF G EUR Share Class	Luxemburg	0,0 %	11
LUX Mandatum Life Finland Equity Fund SICAV-SIF G EUR Share Class	Luxemburg	0,0 %	11
Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Varma	Suomi	80,3 %	14
Muut			47
Omistusyhteisön osakkeet ja osuudet yhteensä			148

42 Tilikauden päättymisen jälkeiset tapahtumat

Hallitus päätti 8. helmikuuta 2017 pidetyssä kokouksessa ehdottaa 27. huhtikuuta 2017 pidettävälle yhtiökokoukselle vuodelta 2016 jaettavan osingon määräksi 2,30 euroa osakkeelta (yht. 1 288 000 000 euroa). Maksettavat osingot kirjataan vuoden 2017 tilinpäätöksen omaan pääomaan kertyneiden voittovarojen vähennykseksi.

Sampo Oyj:n tilinpäätös

Sampo Oyj:n tuloslaskelma

Milj. e	Liite	2016	2015
Liiketoiminnan muut tuotot	1	17	18
Henkilöstökulut			
Palkat ja palkkiot		-13	-17
Henkilösivukulut			
Eläkekulut		-2	-2
Muut henkilösivukulut		-1	-1
Poistot ja arvonalentumiset			
Suunnitelman mukaiset poistot		0	0
Liiketoiminnan muut kulut	2	-18	-12
Liikevoitto		-17	-14
Rahoitustuotot ja -kulut	4		
Tuotot osuuksista saman konsernin yrityksissä		1 004	696
Tuotot muista osuuksista		563	538
Muut korko- ja rahoitustuotot			
Saman konsernin yrityksiltä		15	16
Muilta		19	12
Muut tuotot ja kulut sijoituksista		-31	-5
Muut korkotuotot		22	36
Korkokulut ja muut rahoituskulut			
Saman konsernin yrityksille		0	0
Muille kuin saman konsernin yrityksille		-63	-74
Valuuttatulos		55	23
Voitto ennen veroja		1 567	1 229
Tuloverot			
Tilikauden verot		-1	-0,32
Aikaisempien tilikausien verot		0	0
Laskennalliset verot		-1	0
Tilikauden voitto		1 565	1 228

Sampo Oyj:n tase

Milj. e	Liite	2016	2015
VASTAAVAA			
Pysyvät vastaavat			
Aineettomat hyödykkeet		0	0
Aineelliset hyödykkeet			
Rakennukset ja rakennelmat		1	1
Koneet ja kalusto		0	0
Muut aineelliset hyödykkeet		2	2
Sijoitukset			
Osuudet saman konsernin yrityksissä		2 370	2 370
Saamiset saman konsernin yrityksiltä	5	298	296
Osuudet omistusyhteisyhteisöissä		6 530	5 557
Saamiset omistusyhteisyhteisöiltä		339	196
Muut osakkeet ja osuudet	6	148	248
Muut saamiset	7	28	111
Lyhytaikaiset saamiset			
Laskennalliset verosaamiset	14	7	12
Muut saamiset	8	6	18
Siirtosaamiset	9	26	53
Rahat ja pankkisaamiset		1 439	739
VASTAAVAA YHTEENSÄ		11 196	9 606
VASTATTAVAA			
Oma pääoma			
	10		
Osakepääoma		98	98
Käyvän arvon rahasto		28	8
Sijoitetun vapaan pääoman rahasto		1 527	1 527
Muut rahastot		273	273
Edellisten tilikausien voitto / tappio		4 059	4 026
Tilikauden voitto		1 565	1 228
		7 549	7 159
Vieras pääoma			
Pitkäaikainen vieras pääoma			
Joukkovelkakirjalainat		2 877	1 997
Lyhytaikainen vieras pääoma			
Yritystodistukset		671	305
Muut velat	12	58	83
Siirtovelat	13	41	62
VASTATTAVAA YHTEENSÄ		11 196	9 606

Sampo Oyj:n rahavirtalaskelma

Milj. e	2016	2015
Liiketoiminnan rahavirta		
Voitto ennen veroja	1 567	1 229
Oikaisut:		
Poistot	0	0
Realisoitumattomat arvostusvoitot ja -tappiot	1	0
Sijoitusten myyntivoitot ja -tappiot	26	-13
Muut oikaisut	-563	-446
Oikaisut yhteensä	-535	-458
Liiketoiminnan varojen lisäys (-) tai vähennys (+)		
Sijoitukset *)	40	-262
Muut varat	31	-5
Yhteensä	71	-267
Liiketoiminnan velkojen lisäys (+) tai vähennys (-)		
Rahoitusvelat	-9	2
Muut velat	-25	-5
Maksetut korot	-14	-63
Maksetut tuloverot	-10	0
Yhteensä	-58	-67
Liiketoiminnasta kertyneet nettorahavarat	1 044	437
Investointien rahavirta		
Investoinnit tytär- ja osakkuusyhtiöosakkeisiin	-422	533
Nettoinvestoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin	0	0
Investointeihin käytetyt nettorahavarat	-422	533
Rahoitustoiminnan rahavirta		
Maksetut osingot	-1 192	-1 079
Liikkeeseen lasketut velkakirjat, liikkeeseen laskut	2 271	1 011
Liikkeeseen lasketut velkakirjat, lyhennykset	-1 002	-931
Rahoituksesta kertyneet nettorahavarat	78	-999
Rahavirrat yhteensä	699	-28
Rahavarat tilikauden alussa	739	768
Rahavarat tilikauden lopussa	1 439	739
Rahavarojen nettomuutos	699	-28

*) Sijoitukset sisältävät sekä sijoituskiinteistöt että rahoitusvarat.

Lisätietoa rahavirtalaskelmaan:

Milj. e	2016	2015
Saadut korot	84	63
Maksetut korot	-71	-74
Saadut osingot	1 567	1 125

Yhteenveto Sampo Oyj:n merkittävistä tilinpäätöksen laatimisperiaatteista

Sampo Oyj:n tilinpäätös liitetietoineen on laadittu suomalaisen kirjanpitolain ja -asetuksen mukaisesti. Sampo Oyj:n erillistilinpäätöksen laatimisperiaatteet eivät kuitenkaan olennaisesti poikkea konsernin IFRS-

standardien mukaisen tilinpäätöksen laatimisperiaatteista. Rahoitusvälineet on arvostettu markkinoilta saatuun käypään arvoon.

Sampo Oyj:n liitetiedot

Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot 1-4	281
Taseen vastaavia koskevat liitetiedot 5-9	282
Taseen vastattavia koskevat liitetiedot 10-13	283
Tuloveroja koskevat liitetiedot 14	284
Vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot 15-16	285
Henkilöstöä ja toimielinten jäseniä koskevat liitetiedot 17-19	285
Osakeomistuksia koskevat liitetiedot 20	287

Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot 1-4

1 Liiketoiminnan muut tuotot

Milj. e	2016	2015
Tuotot kiinteistöomaisuudesta	0	0
Muut tuotot	17	18
Yhteensä	17	18

2 Liiketoiminnan muut kulut

Milj. e	2016	2015
Vuokrakulut	-1	-1
Kulut kiinteistöomaisuudesta	0	0
Muut kulut	-17	-11
Yhteensä	-18	-12

Erä Muut kulut sisältää mm. hallinto- ja IT-kulut sekä palkkiot ulkopuolisista palveluista.

3 Tilintarkastajan palkkiot

Milj. e	2016	2015
KHT-yhteisö Ernst & Young Oy		
Tilintarkastuspalkkiot	-0,2	-0,2
Muut palkkiot	-0,1	-0,0
Yhteensä	-0,3	-0,2

4 Rahoitustuotot ja -kulut

Milj. e	2016	2015
Saadut osingot yhteensä	1 567	1 235
Korkotuotot yhteensä	56	64
Korkokulut yhteensä	-63	-74
Myyntivoitot yhteensä	0	17
Myyntitappiot yhteensä	-26	-5
Valuuttatulos	55	23
Muut	-5	-18
Yhteensä	1 584	1 243

Taseen vastaavia koskevat liitetiedot 5-9

5 Saamiset saman konsernin yrityksiltä

Milj. e	2016	2015
Hankintameno tilikauden alussa	296	325
Lisäykset	2	0
Vähennykset	-	-28
Kirjanpitoarvo tilikauden lopussa	298	296

Saamiset ovat tytäryhtiöiden liikkeeseenlaskemia pääomalainoja. Lisätietoja konsernin liitetiedossa nro 29 Rahoitusvelat.

6 Muut osakkeet ja osuudet

Milj. e	2016			2015		
	Käypä arvo	Tulokseen kirjatut	Arvonmuutokset Käyvän arvon rahastoon kirjatut	Käypä arvo	Tulokseen kirjatut	Arvonmuutokset Käyvän arvon rahastoon kirjatut
Myytävissä olevat osakkeet ja osuudet	148	-27	9	248	12	-12

7 Sijoitusten muut saamiset

Milj. e	2016			2015		
	Käypä arvo	Tulokseen kirjatut	Arvonmuutokset Käyvän arvon rahastoon kirjatut	Käypä arvo	Tulokseen kirjatut	Arvonmuutokset Käyvän arvon rahastoon kirjatut
Joukkovelkakirjalainat	28	0	-6	111	0	-2

8 Muut saamiset

Milj. e	2016	2015
Kauppahintasaamiset	0	5
Johdannaiset	2	6
Muut	5	8
Yhteensä	6	18

9 Siirtosaamiset

Milj. e	2016	2015
Siirtyvät korot	10	38
Johdannaiset	12	15
Muut	4	1
Yhteensä	26	53

Taseen vastattavia koskevat liitetiedot 10-13

10 Emoyhtiön oman pääoman muutoslaskelma

Milj. e	Sidottu pääoma			Vapaa pääoma		Yhteensä
	Osake- pääoma	Käyvän arvon rahasto	Sijoitetun vapaan pääoman rahasto	Muut rahastot	Kertyneet voittovarot	
Kirjanpitoarvo 1.1.2015	98	7	1 527	273	5 110	7 014
Osingonjako					-1 092	-1 092
Osinkojen palautus					8	8
Myytavissä olevat rahoitusvarat						
- omaan pääomaan kirjattu määrä		11				11
- tuloslaskelmaan siirretty määrä		-10				-10
Tilikauden voitto					1 228	1 228
Kirjanpitoarvo 31.12.2015	98	8	1 527	273	5 254	7 159

Milj. e	Sidottu pääoma			Vapaa pääoma		Yhteensä
	Osake- pääoma	Käyvän arvon rahasto	Sijoitetun vapaan pääoman rahasto	Muut rahastot	Kertyneet voittovarot	
Kirjanpitoarvo 1.1.2016	98	8	1 527	273	5 254	7 159
Osingonjako					-1 204	-1 204
Osinkojen palautus					9	9
Myytavissä olevat rahoitusvarat						0
- omaan pääomaan kirjattu määrä		-2				-2
- tuloslaskelmaan siirretty määrä		22				22
Tilikauden voitto					1 565	1 565
Kirjanpitoarvo 31.12.2016	98	28	1 527	273	5 624	7 549

Laskelma voitonjakokelpoisista varoista

Milj. e	2016	2015
Emoyhtiö		
Tilikauden voitto	1 565	1 228
Kertyneet voittovarot	4 059	4 026
Sijoitetun vapaan pääoman rahasto	1 527	1 527
Muut rahastot	273	273
Yhteensä	7 424	7 053

11 Osakepääoma

Tiedot on esitetty konsernitilinpäätöksen liitteessä 34 Oma pääoma.

12 Muut velat

Milj. e	2016	2015
Lunastamattomat osingot	38	35
Johdannaiset	3	5
Johdannaisten vakuudet	17	38
Muut	1	6
Yhteensä	58	83

13 Siirtovelat

Milj. e	2016	2015
Siirtyvät korot	25	34
Johdannaiset	1	6
Muut	15	22
Yhteensä	41	62

Tuloveroja koskevat liitetiedot 14

14 Laskennalliset verosaamiset ja -velat

Milj. e	2016	2015
Laskennalliset verosaamiset		
Tappiot	14	14
Laskennalliset verovelat		
Käyvän arvon rahasto	-7	-2
Yhteensä netto	7	12

Vastuositoumuksia koskevat liitetiedot 15-16

15 Eläkevastuut

Sampo Oyj:n henkilöstön perus- ja lisäeläketurva on hoidettu vakuutuksilla Keskinäinen eläkevakuutusyhtiö Varmassa ja Mandatum Henkivakuutusosakeyhtiössä.

16 Vuokravastuut

Milj. e	2016	2015
Yhden vuoden kuluessa	1	1
Yli vuoden kuluessa ja enintään viiden vuoden kuluessa	4	0
Yli viiden vuoden kuluttua	1	-
Yhteensä	6	1

Henkilöstöä ja toimielinten jäseniä koskevat liitetiedot 17-19

17 Henkilöstön lukumäärä

Milj. e	2016 Tilikautena keskimäärin	2015 Tilikautena keskimäärin
Kokoaikainen henkilöstö	56	56
Osa-aikainen henkilöstö	3	3
Määräaikainen henkilöstö	2	1
Yhteensä	61	60

18 Hallituksen ja toimitusjohtajan palkat ja palkkiot

Tuhatta euroa		2016	2015
Konsernijohtaja	Kari Stadigh	4 936	4 290
Hallituksen jäsenet			
	Björn Wahlroos	160	160
	Christian Clausen	80	-
	Jannica Fagerholm	80	80
	Adine Grate Axén	80	80
	Veli-Matti Mattila	80	80
	Risto Murto	80	80
	Eira Palin-Lehtinen	100	100
	Per Arthur Sørlie	80	80

Edellä mainitun lisäksi yhtiö on vuoden 2016 varsinaisen yhtiökokouksen tekemän päätöksen mukaisesti maksanut yhteensä 5 311,02 euron suuruisen yhtiön osakkeiden ostoon liittyneen varainsiirtoveron (1 277,30 euroa puheenjohtajan, 809,53 euroa varapuheenjohtajan ja 3 224,19 euroa muiden hallituksen jäsenten osalta).

Eläkesitoumukset

Konsernijohtaja on oikeutettu maksuperusteiseen lisäeläkkeeseen voimassa olevan eläkesopimuksen mukaisesti. Kiinteä vuosittainen lisäeläkevakuutusmaksu on 400 000 euroa.

19 Toimitusjohtajaan, tämän sijaiseen sekä hallituksen jäseniin liittyvät eläkekulut

Tuhatta euroa	Lisäeläke- turva	Lakisääteinen eläke	Yhteensä
Tilikauden aikana aiheutuneet eläkekulut			
Hallituksen puheenjohtaja	-	-	-
Muut hallituksen jäsenet	-	-	-
Konsernijohtaja ¹⁾	455	155	610
Konsernijohtajan sijainen	-	-	-
Entiset hallituksen puheenjohtajat			
Kalevi Keinänen ²⁾	-	-	-
Entiset konsernijohtajat			
Harri Hollmen ³⁾	-	-	-
	455	155	610

1) Konsernijohtajalla on voimassa olevan toimitusjohtajasopimuksen mukainen maksuperusteinen lisäeläkesopimus, jonka vuosikustannukset Sammolle ovat kiinteät 400 000 euroa. Vuoden 2016 lisäeläkekulut sisältävät TEL-L ryhmäeläkesopimuksen perusteella maksettuja eläkemaksuja. TEL-L lisäeläkejärjestelmä on lain perusteella lakkautettu 31.12.2016 ja ansaittu eläke muodostaa vapaakirjan.

2) Ryhmäeläkevakuutus, jossa eläkeikä on 60 vuotta ja eläke-etuus 66 prosenttia TyEL:in mukaisesta palkasta. Vuonna 2016 ei tehty TyEL indeksitarkistusta.

3) Ryhmäeläkevakuutus, jossa eläkeikä on 60 vuotta ja eläke-etuus 60 prosenttia TyEL:in mukaisesta palkasta. Vuonna 2016 ei tehty TyEL indeksitarkistusta.

Osakeomistuksia koskevat liitetiedot 20

20 Osakeomistukset 31.12.2016

Yhtiön nimi	Omistus- osuus-%	Osakkeiden kirjanpito- arvo milj. e
Saman konsernin yritykset		
Vahinkovakuutustoiminta		
If Skadeförsäkring Holding AB, Tukholma Ruotsi	100,00	1 886
Henkivakuutustoiminta		
Mandatum Henkivakuutusosakeyhtiö, Helsinki Suomi	100,00	484
Muu toiminta		
Sampo Capital Oy, Helsinki Suomi	100,00	1

Tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen allekirjoitukset

Helsingissä, 8. helmikuuta 2017

Sampo Oyj

Hallitus

Christian Clausen

Jannica Fagerholm

Adine Grate Axén

Veli-Matti Mattila

Risto Murto

Eira Palin-Lehtinen

Per Arthur Sørlie

Björn Wahlroos

Kari Stadigh

Hallituksen puheenjohtaja

Konsernijohtaja

Tilintarkastuskertomus

Sampo Oyj:n yhtiökokoukselle

Tilinpäätöksen tilintarkastus

Lausunto

Olemme tilintarkastaneet Sampo Oyj:n (y-tunnus 0142213-3) tilinpäätöksen tilikaudelta 1.1. – 31.12.2016. Tilinpäätös sisältää konsernin taseen, laajan tuloslaskelman, laskelman oman pääoman muutoksista, rahavirtalaskelman ja liitetiedot, mukaan lukien yhteenveto merkittävimmistä tilinpäätöksen laatimisperiaatteista, sekä emoyhtiön taseen, tuloslaskelman, rahoituslaskelman ja liitetiedot.

Lausuntonamme esitämme, että

- konsernitilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan konsernin taloudellisesta asemasta sekä sen toiminnan tuloksesta ja rahavirroista EU:ssa käyttöön hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti,
- tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan emoyhtiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset.

Lausunnon perustelut

Olemme suorittaneet tilintarkastuksen Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Hyvän tilintarkastustavan mukaisia velvollisuuksiimme kuvataan tarkemmin kohdassa Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa.

Olemme riippumattomia emoyhtiöstä ja konserniyrityksistä niiden Suomessa noudatettavien eettisten vaatimusten mukaisesti, jotka koskevat suorittamaamme tilintarkastusta ja olemme täyttäneet muut näiden vaatimusten mukaiset eettiset velvollisuutemme.

Käsityksemme mukaan olemme hankkineet lausuntonne perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä.

Tilintarkastuksen kannalta keskeiset seikat

Tilintarkastuksen kannalta keskeiset seikat ovat seikkoja, jotka ammatillisen harkintamme mukaan ovat olleet merkittävimpiä tarkastuksen kohteena olevan tilikauden tilintarkastuksessa. Nämä seikat on otettu huomioon tilinpäätökseen kokonaisuutena kohdistuneessa tilintarkastuksessamme sekä laatiessamme siitä annettavaa lausuntoa, emmekä anna näistä seikoista erillistä lausuntoa.

Olemme täyttäneet kohdassa Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa kuvatut velvollisuutemme tilinpäätöksen tilintarkastuksessa mukaan lukien näihin seikkoihin liittyvät veloitteemme. Tämän mukaisesti suoritimme suunnittelemamme tilintarkastustoimenpiteet, jotka kohdistuivat arviomme mukaisesti riskeihin, jotka voivat johtaa tilinpäätöksen olennaiseen virheellisyysriskiin. Suorittamamme tilintarkastustoimenpiteet, jotka kohdistuivat myös alla mainittuihin seikkoihin, ovat olleet perustana oheista tilinpäätöstä koskevalle lausunnillemme.

Olemme ottaneet tilintarkastuksessamme huomioon riskin siitä, että johto sivuuttaa kontrolleja. Tähän on sisällynyt arviointi siitä, onko viitteitä sellaisesta johdon tarkoitushakuisesta suhtautumisesta, josta aiheutuu väärinkäytöksestä johtuvan olennaisen virheellisyyden riski.

1. Vakuutusvelvojen arvostus (2016: EURm 20 600, 2015: EURm 20 288)

Viittaamme Yhteenvetoon merkittävistä tilinpäätöksen laatimisperiaatteista, Johdon harkintaa edellyttäviin laatimisperiaatteisiin ja arvioihin liittyviin keskeisiin epävarmuustekijöihin ja liitetietoihin 27 ja 28.

Konsernin vakuutusvelvat kattavat 79 % konsernin veloista ja ovat siten konsernin suurin yksittäinen velkaerä. Vakuutusvelvat koostuvat henki- ja vahinkovakuutus toiminnan vakuutusvelvoista.

Henkivakuutus toiminnan vakuutusvelvat perustuvat arvioon tulevista korvausmaksuista. Arvio perustuu oletuksiin, joihin sisältyy epävarmuutta. Oletusten muutoksilla voi olla olennaisia vaikutuksia velvojen arvostukseen. Keskeisiin oletuksiin sisältyvät käytetty korkokanta ja vakuutettujen elinajan odote.

Vahinkovakuutustoiminnan vakuutussopimusvelkojen korvausvastuun arviointi sisältää merkittäviä oletuksia eri tekijöistä. Keskeisimmät oletukset liittyvät inflaation ja elinajan odotteen kehitykseen. Korvausvastuu perustuu parhaaseen arvioon kaikista jo tapahtuneista vahingoista suoritettavista korvauksista ja niiden käsittelykuluista mukaan lukien sekä raportoidut että raportoitamattomat vahingot.

Tilintarkastustoimenpiteinä arvioimme esimerkiksi konsernin vakuutussopimusvelkojen laskentaprosessin hallintoa sekä testasimme vakuutussopimusvelkojen laskennan täydellisyyteen, arvostamiseen ja hallinnointiin liittyvien avainkontrollien tehokkuutta. Arvioimme käytettyjen laskentamenetelmien ja oletusten asianmukaisuutta sekä laskimme itsenäisesti uudelleen vakuutussopimusvelkoja tietyiltä osin. Käytimme sisäisiä aktuaarejamme arvioimaan käytettyjen oletusten asianmukaisuutta. Arvioimme vakuutussopimusvelkoihin liittyvien liitetietojen riittävyyden.

2. Rahoitusvarojen arvostus (2016: EURm 24 087, 2015: EURm 23 036)

Viittaamme Yhteenvetoon merkittävistä tilinpäätöksen laatimisperiaatteista, Johdon harkintaa edellyttäviin laatimisperiaatteisiin ja arvioihin liittyviin keskeisiin epävarmuustekijöihin ja liitetietoihin 10 sekä 15 - 20.

Konsernin sijoitukset, lukuun ottamatta sijoituksia osakkuusyhtiöissä, muodostavat 63 % konsernin kokonaisvaroista. Arvostus käypään arvoon voi olla subjektiivista erityisesti sellaisissa sijoituksissa, joissa käypä arvo perustuu arvostusmalliin. Pääomarahastojen, listaamattomien velkakirjojen sekä listaamattomien osakkeiden arvostaminen käypään arvoon edellyttää useiden hinnoittelutekijöihin liittyvien oletusten asettamista. Erilaisten arvostusmenetelmien ja oletusten käyttö voi johtaa erilaisiin arvioihin käyvää arvosta. Erityisiä tilintarkastuksen painopistealueita ovat olleet IFRS:n mukaisten tasojen 2 ja 3 arvostus, joissa arvostustekniikat sisältävät sellaisia tekijöitä, jotka eivät ole suoraan todennettavissa. Rahoitusvaroista tason 2 varoja on yhteensä EURm 5 713 ja tason 3 varoja EURm 1 057 (viittaamme liitetietoon 17).

Osana tilintarkastustoimenpiteitä testasimme käyvän arvon määrittämiseen liittyviä kontroleja sellaisten rahoitusvarojen osalta, joiden arvostus sisältää tekijöitä, jotka eivät ole suoraan todennettavissa. Suoritimme lisätoimenpiteitä ja

käytimme apuna asiantuntijoitamme arvioidessamme sellaisten rahoitusvarojen arvostusta, jotka sisältävät suuremman riskin tai arvionvaraisuutta. Pääomarahastojen osalta arvioimme ja testasimme sijoitusten käyvän arvon määrittämiseen liittyvät konsernin suorittamat toimenpiteet. Toimenpiteet sisältävät rahaston nettoarvon arvioinnin perustuen rahaston sijoitusten käypään arvoon, riippumattomien tahojen tekemiin arvostuksiin sekä käytettävissä olevaan taloudelliseen taustatietoon. Arvioimme rahoitusvaroihin liittyvien liitetietojen riittävyyden.

3. Osakkuusyhtiö Nordea (2016: EURm 7 554, 2015: EURm 7 305)

Viittaamme Tilinpäätöksen keskeisiin laatimisperiaatteisiin ja liitetietoon 14.

Konsernin omistus Nordea Bank Abp:ssa on 21,25 %. Nordea Bank Abp on konsernin osakkuusyhtiö, joka yhdistellään pääomaosuusmenetelmällä. Omistus Nordea Bank Abp:sta kattaa 20 % konsernin kokonaisvaroista.

Osana tilintarkastustoimenpiteitä testasimme sellaisten kontrollien toimivuutta ja tehokkuutta, jotka varmistavat, että konsernin osuus Nordeasta on kirjattu asianmukaisesti perustuen Nordean julkaisemaan taloudelliseen tietoon. Arvioimme mahdollisia viitteitä arvonalentumisesta vertaamalla Nordean sijoituksen kirjanpitoarvoa konsernin omistusosuuden mukaiseen markkina-arvoon raportointipäivänä. Arvioimme osakkuusyhtiösijoituksiin liittyvien liitetietojen riittävyyden.

Tilinpäätöstä koskevat hallituksen ja toimitusjohtajan velvollisuudet

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat tilinpäätöksen laatimisesta siten, että konsernitilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan EU:ssa käyttöön hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti ja siten, että tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset. Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat myös sellaisesta sisäisestä valvonnasta, jonka ne katsovat tarpeelliseksi voidakseen laatia tilinpäätöksen, jossa ei ole väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyttä.

Hallitus ja toimitusjohtaja ovat tilinpäätöstä laatiessaan velvollisia arvioimaan emoyhtiön ja konsernin kykyä jatkaa toimintaansa ja soveltuviin tapauksissa

esittämään seikat, jotka liittyvät toiminnan jatkuvuuteen ja siihen, että tilinpäätös on laadittu toiminnan jatkuvuuteen perustuen. Tilinpäätös laaditaan toiminnan jatkuvuuteen perustuen, paitsi jos emoyhtiö tai konserni aiotaan purkaa tai toiminta lakkauttaa tai ei ole muuta realistista vaihtoehtoa kuin tehdä niin.

Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa

Tavoitteenamme on hankkia kohtuullinen varmuus siitä, onko tilinpäätöksessä kokonaisuutena väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyttä, sekä antaa tilintarkastuskertomus, joka sisältää lausuntomme. Kohtuullinen varmuus on korkea varmuustaso, mutta se ei ole tae siitä, että olennainen virheellisyys aina havaitaan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti suoritettavassa tilintarkastuksessa. Virheellisyksiä voi aiheutua väärinkäytöksestä tai virheestä, ja niiden katsotaan olevan olennaisia, jos niiden yksin tai yhdessä voitaisiin kohtuudella odottaa vaikuttavan taloudellisiin päätöksiin, joita käyttäjät tekevät tilinpäätöksen perusteella.

Hyvän tilintarkastustavan mukaiseen tilintarkastukseen kuuluu, että käytämme ammatillista harkintaa ja säilytämme ammatillisen skeptisyyden koko tilintarkastuksen ajan. Lisäksi:

- tunnistamme ja arvioimme väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvat tilinpäätöksen olennaisen virheellisuuden riskit, suunnitteleme ja suoritamme näihin riskeihin vastaavia tilintarkastustoimenpiteitä ja hankimme lausuntomme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä. Riski siitä, että väärinkäytöksestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, on suurempi kuin riski siitä, että virheestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, sillä väärinkäytökseen voi liittyä yhteistoimintaa, väärentämistä, tietojen tahallista esittämättä jättämistä tai virheellisten tietojen esittämistä taikka sisäisen valvonnan sivuuttamista.
- muodostamme käsityksen tilintarkastuksen kannalta relevantista sisäisestä valvonnasta pystyäksemme suunnittelemaan olosuhteisiin nähden asianmukaiset tilintarkastustoimenpiteet mutta emme siinä tarkoituksessa, että pystyisimme antamaan lausunnon emoyhtiön tai konsernin sisäisen valvonnan tehokkuudesta.
- arvioimme sovellettujen tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden asianmukaisuutta sekä johdon

tekemien kirjanpidollisten arvioiden ja niistä esitettävien tietojen kohtuullisuutta.

- teemme johtopäätöksen siitä, onko hallituksen ja toimitusjohtajan ollut asianmukaista laatia tilinpäätös perustuen oletukseen toiminnan jatkuvuudesta, ja teemme hankkimamme tilintarkastusevidenssin perusteella johtopäätöksen siitä, esiintyykö sellaista tapahtumiin tai olosuhteisiin liittyvää olennaista epävarmuutta, joka voi antaa merkittävää aihetta epäillä emoyhtiön tai konsernin kykyä jatkaa toimintaansa. Jos johtopäätöksemme on, että olennaista epävarmuutta esiintyy, meidän täytyy kiinnittää tilintarkastuskertomuksessamme lukijan huomiota epävarmuutta koskeviin tilinpäätöksessä esitettäviin tietoihin tai, jos epävarmuutta koskevat tiedot eivät ole riittäviä, mukauttaa lausuntomme. Johtopäätöksemme perustuvat tilintarkastuskertomuksen antamispäivään mennessä hankittuun tilintarkastusevidenssiin. Vastaiset tapahtumat tai olosuhteet voivat kuitenkin johtaa siihen, ettei emoyhtiö tai konserni pysty jatkamaan toimintaansa.
- arvioimme tilinpäätöksen, kaikki tilinpäätöksessä esitettävät tiedot mukaan lukien yleistä esittämistapaa, rakennetta ja sisältöä ja sitä, kuvastaako tilinpäätös sen perustana olevia liiketoimia ja tapahtumia siten, että se antaa oikean ja riittävän kuvan.
- hankimme tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä konserniin kuuluvia yhteisöjä tai liiketoimintoja koskevasta taloudellisesta informaatiosta pystyäksemme antamaan lausunnon konsernitiilinpäätöksestä. Vastaamme konsernin tilintarkastuksen ohjauksesta, valvonnasta ja suorittamisesta. Vastaamme tilintarkastuslausunnosta yksin.

Kommunikoimme hallintoelinten kanssa muun muassa tilintarkastuksen suunnittelusta laajuudesta ja ajoituksesta sekä merkittävistä tilintarkastushavainnoista, mukaan lukien mahdolliset sisäisen valvonnan merkittävät puutteellisuudet, jotka tunnistamme tilintarkastuksen aikana.

Lisäksi annamme hallintoelimille vahvistuksen siitä, että olemme noudattaneet riippumattomuutta koskevia relevantteja eettisiä vaatimuksia, ja kommunikoimme niiden kanssa kaikista suhteista ja muista seikoista, joiden voi kohtuudella ajatella vaikuttavan riippumattomuuteemme, ja soveltuviissa tapauksissa niihin liittyvistä varotoimista.

Päätämme, mitkä hallintoelinten kanssa kommunikoiduista seikoista olivat merkittävimpiä tarkasteltavana olevan tilikauden tilintarkastuksessa ja

näin ollen ovat tilintarkastuksen kannalta keskeisiä. Kuvaamme kyseiset seikat tilintarkastuskertomuksessa, paitsi jos säädös tai määräys estää kyseisen seikan julkistamisen tai kun äärimmäisen harvinaisissa tapauksissa toteamme, ettei kyseisestä seikasta viestitä tilintarkastuskertomuksessa, koska siitä aiheutuvien epäedullisten vaikutusten voitaisiin kohtuudella odottaa olevan suuremmat kuin tällaisesta viestinnästä koituva yleinen etu.

Muut raportointivelvoitteet

Muu informaatio

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat muusta informaatiosta. Muu informaatio käsittää toimintakertomukseen ja vuosikertomukseen sisältyvän muun informaation kuin tilinpäätöksen ja sitä koskevan tilintarkastuskertomuksen. Olemme saaneet toimintakertomuksen käyttööme ennen tämän tilintarkastuskertomuksen antamispäivää, ja odotamme saavamme vuosikertomuksen käyttööme kyseisen päivän jälkeen.

Tilinpäätöstä koskeva lausuntomme ei kata muuta informaatiota.

Velvollisuutenamme on lukea edellä yksilöity muu informaatio tilinpäätöksen tilintarkastuksen yhteydessä ja tätä tehdessämme arvioida, onko muu informaatio olennaisesti ristiriidassa tilinpäätöksen tai tilintarkastuksessa hankkimamme tietämyksen kanssa tai vaikuttaako se muutoin olevan olennaisesti

virheellistä. Toimintakertomuksen osalta velvollisuutenamme on lisäksi arvioida, onko toimintakertomus laadittu sen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Lausuntonamme esitämme, että toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ovat yhdenmukaisia ja että toimintakertomus on laadittu toimintakertomuksen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Jos teemme toimintakertomukseen sisältyvään informaatioon kohdistamamme työn perusteella johtopäätöksen, että kyseisessä muussa informaatioissa on olennainen virheellisyys, meidän on raportoitava tästä seikasta. Meillä ei ole tämän asian suhteen raportoitavaa.

Yhtiökokouksen toimeksiannon perusteella annettavat lausunnot

Puollamme tilinpäätöksen vahvistamista. Hallituksen esitys taseen osoittaman voiton käyttämisestä on osakeyhtiölain mukainen. Puollamme vastuuvapauden myöntämistä emoyhtiön hallituksen jäsenille ja toimitusjohtajalle tarkastamaltamme tilikaudelta.

Helsingissä 1. maaliskuuta 2017

Ernst & Young Oy
tilintarkastusyhteisö

Tomi Englund
KHT

Kalenteri ja yhteystiedot

Tulostiedottaminen ja yhtiökokous 2017	294
Yhteystiedot	295

Tulostiedottaminen ja yhtiökokous 2017

Sampo julkaisee vuonna 2017 kaksi osavuosisraporttia ja puolivuosisraportin. Nämä kvartaaliraportit sekä niitä täydentävät esitysaineistot ovat saatavilla osoitteessa www.sampo.com/tulos. Sivustolta löytyvät myös Sammon julkaisemat tiedotteet, kuukausittain päivitettävää omistajatietoa sekä muuta sijoittajainformaatiota. Sampo Oyj:n varsinainen yhtiökokous järjestetään huhtikuussa.

Yhtiökokous

13.4.2017

Täsmäytyspäivä

Oikeus osallistua yhtiökokoukseen on osakkeenomistajalla, joka on yhtiökokouksen täsmäytyspäivänä rekisteröity Euroclear Finland Oy:n pitämään yhtiön osakasluetteloon. Osakkeenomistaja, jonka osakkeet on merkitty hänen henkilökohtaiselle suomalaiselle arvo-osuustililleen, on rekisteröity yhtiön osakasluetteloon.

19.4.2017

Ilmoittautuminen päättyy

Yhtiökokoukseen voi ilmoittautua 19.4.2017 klo 16 asti:

- www.sampo.com/yhtiokokous
- Puhelimitse numeroon 010 516 0028 arkisin klo 8-16
- Faksilla numeroon 010 516 0719 tai
- Kirjeitse osoitteeseen Sampo Oyj, Osakaspalvelut, Fabianinkatu 27, 00100 Helsinki.

27.4.2017

Yhtiökokous

Sammon varsinainen yhtiökokous järjestetään 27.4.2017 klo 14 Helsingin Messukeskuksessa, Messuaukio 1, Helsinki. Kokoukseen ilmoittautuneiden luettelo aloitetaan klo 12.30.

Lue lisää yhtiökokouksesta osoitteessa www.sampo.com/yhtiokokous.

Osinko

28.4.2017

Osingon irtoamispäivä

Osingon irtoamisen jälkeen tehdystä osakekaupasta osinko jää myyjälle.

2.5.2017

Osingonmaksun täsmäytyspäivä

Oikeus osinkoon on osakkeenomistajalla, joka osingon täsmäytyspäivänä on merkitty osakkeenomistajaksi yhtiön osakasluetteloon.

9.5.2017

Osingonmaksupäivä

Sammon hallitus ehdottaa, että osinko maksetaan osakkeenomistajille 9.5.2017.

Kvartaaliraportit

11.5.2017

**Osavuosisiraportti 1.1.
- 31.3.2017**

9.8.2017

**Puolivuosisikatsaus
2017**

2.11.2017

**Osavuosisiraportti 1.1.
- 30.9.2017**

Kvartaaliraportit ovat luettavissa Sammon internetsivustolla osoitteessa www.sampo.com/tulos.
Sammon pörssi- ja lehdistötiedotteet voit tilata sähköpostiisi osoitteessa www.sampo.com/tiedotetilaus.

Huomioithan, että viimeisimmän tiedon tapahtumien ajankohdista saat osoitteesta www.sampo.com/kalenteri.

Yhteystiedot

Sampo Oyj

Osoite

Sampo Oyj
Fabianinkatu 27
00100 Helsinki

Y-tunnus

0142213-3

Puhelin

010 516 0100

Rekisteröity kotipaikka

Helsinki

Sähköposti

etunimi.sukunimi@sampo.fi

Internetwww.sampo.com**Twitter**[@Sampo_plc](https://twitter.com/Sampo_plc)**Konserniin kuuluvien yhtiöiden
yhteystiedot**www.if.fiwww.mandatumlife.fi

Sijoittajasuhteet

Jarmo Salonen

Johtaja, sijoittajasuhteet ja
konserniviestintä

Puhelin 010 516 0030
jarmo.salonen@sampo.fi

Peter Johansson

Talousjohtaja

Puhelin 010 516 0010
peter.johansson@sampo.fi

Essi Nikitin

IR-päällikkö

Puhelin 010 516 0066
essi.nikitin@sampo.fi

Osakasneuvonta

Pirkko Rantanen

Palvelupäällikkö, osakasneuvonta

Puhelin 010 516 0068
pirkko.rantanen@sampo.fi

Konserniviestintä

Jarmo Salonen

Johtaja, sijoittajasuhteet ja
konserniviestintä

Puhelin 010 516 0030
jarmo.salonen@sampo.fi

Maria Silander

Viestintäpäällikkö, mediasuhteet

Puhelin 010 516 0031
maria.silander@sampo.fi

Päivi Walldén

Viestintäpäällikkö, julkaisut ja
verkkoviestintä

Puhelin 010 516 0049
paivi.wallden@sampo.fi

Carolina Orädd

Verkkoviestintäpäällikkö

Puhelin 010 516 0065
carolina.oradd@sampo.fi

Johanna Tynkkynen

Yritysvastuupäällikkö

Puhelin 010 516 0067
johanna.tynkkynen@sampo.fi